

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 784.

נתתי

אל לבי הכלי עולם הזה שהם שוא
ושקר ועולם הזה עובר יומי
אדם מעטים והפועלים עגלים
מרוכ צרות וצוקות נחסרו לבות האדם כי בגנים אין
תורה ואמרת ללבי לא כל האדם זוכה לידע מלכו חקרי
הלכות ללכת סלת נקיה אכתוב ספר אחד למען ירוץ
קורא בו למנוח דברי חפץ לידע איך לעשות המצות כ
כאשר צום אלקימו יתברך שמו ויתעלה זכרו
וקראתי הספר הזה דקח בשמי אלעזר וסימן דקח
מירקחת מעשה דקח שמו אלעזר בן יהודה כל אדם
צריך לרשום שמו בספרו כמה תבא דבי אליהו מתחיל
ויברש את האדם לפי כן ויבא כמה תבא דבי אליהו
מדרש תדשא מתחיל תדשא הארץ דשא כמ' זה דבי פנחס
בן יאיר ומדרש בראשית רבא מתחיל ואהיה אלנו אמון
ואהיה שעשועים יוסיוס ואהיה שעשועים כמו רבי
הושעיה רבה ופרקים דרבי אליעזר מתחילין מי ימלא
גבורת ה' כמ' איעזר בן הורקנוס וכן קדר עולם מתחיל
מאדם ועד נח מאדם כמו יוספי יראת ה' ראשית דעת
ראשית חכמי יראת ה' תחילת חכמה יראת ה' אדר הכל
אהבת השם למד נכון לב טוב עטרת חכמה ענוה
יראה זמר נעים ראוי הכרבה רבות חדוה הדר
השירה המשך בכיוון קול התחינה קשב הכינה טוב
מתק טעמי תורה בנינות ישרים כאלוה תהלה כעיונות
אדם הן יראה זרע שלום זכרון טוב קיום מצות קדושה
ופרישה אין אהבה כאהבת השם אין למד בלהבת התורה
אין עזרה בענוה אין זכר כשם טוב אין ריוח בעשיית
המצות אין חן בקיום התורה אין זכות כמוכה את
הרבים אין קרוב בשכירת הלב אין חכמה בחכמת
התורה אין יראה כיראת הבורא אין שמחה בשמחת
מוצה אין קדושה בפרישות אין בקשה כסליחת עון
אין מדה כבדושת פנים אין חסד כהוכחת חבריו אין
אמונה כהנבע לכת אין דרך כבמילול חסדים אין כושר
כאורך רוח אין יושר כמיישר לשמים אין חסיד כשמירת
חכף אין תם כמכבד בני ביתו אין מידה כעובר על
פסע אין אמון כאמנת הייחוד אין לקח כספרת הלב
אין עבודה כעבודת הש' אין זירוז כעריבות דעת אין
רצון כדיבוק חכמים אין לאהוב כלב טוב אין לשנוא
כבאזה אין קשם כמחלוקת אין רע כלשון רע אין
לרחק כמדור גדולות אין שיחה בטילה בלא אשמה אין
ישיבת עמי הארץ בלא לצנין אין מושב לצים בלא עון
אין עמידת ריקים בלא זדון אין בת פריצים בלא רשע
אין קלות ראש בלא יראוף אין מחלוקת בלא פסע אין
הרהור חטא בלא חילול השם אין אשמה בלא איבה אין
לעב כמו לזנות אין עבירה כמו ערוה אין זדון כמו
זדון שבועה אין רשע כמו עין רע אין תיעוב כחליקת
לשון אין שונא כיצר הרע אין אויב כחשק תאוה אין
אהוב מן אמתת יצר טוב אין למעלה מלב טוב אין ע
עדימה מן עומד בניסיון אין זירוז מן זכירה אין רשף
מן רשף היראה אין חזק מן החסידות בתחילתו

שמע בני מוסר אביך אהוב בוראך אשר אספק לך
תורה ככל לבבך עשה מצותיו בכל עת זכור יראתו
בכל זמן ראה ברכהו בכל רגע הכר בוראך בארץ
בורך קדש עצמך במותר לך טהר עשת לב רעיוןך
נקה עצמך מכל חטא בכל מדה תן תורה נקב האמת
ואהבת חסד ראשית חכמה יראת ה' בכל דרכיך דעת
בוראך יראי הש' תירא ותאהוב נגד עיניך אהבת קונך
ותן שכר למרוצת דבליך יוד כך כך למוד המדה האמת
תמוד בלבבך ודע כי הוא ראה דרכיך יושר ועשה דק
הנבע לכת עם אלקיך חזק בתורה ובקש שלום ואמן
במעשים טובים בכחך אמן בייחוד השם ובאהבתו
ועתה בני שמע בקולי ואשרי אדם שומע לי אהוב
את ה' אלקיך לבך תשית לדעתו ולחדו עבוד עבודתך
עדי ערב זכור אהבתו בכל עת ראה הוא נבך לקראתך
השתחוה לו הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך טהר
עצמך מכל חטא נהוג עצמך במידת תרומיות אלמדך
ואתה תוסיף לקח אשרי תמיד מפחד לבו בחשק
בוראו עשות מצותיו ליוצרו זכר אהבת צרו רצון
תאות עושו הומה בשיחות לבו קורא שונא ולומד
טוען עול יראתו כזזה בעיניו ומחשם בהכלי הנאת
העולם נכא לבב מדכאהו רוחו הלא משפיל בכחו
כובש יצרו יוצרו לכבדו תמיד כאמן מכסה דבר וצדיק
באמונתו יחיה ידבר בכחת עם כל הולך בתמימות לבו
ומנהיג בניו כשורה דרך יושר מורה הוא מקרב
קרוביו חסד רודף דק זוכה ומזכה כל קיפת דברים
טובים עושה בקשת אשתו מכבדה ודבק בה ומשיא
בניו ובנותיו סמוך לפרקן עיניו טובה בשלו שמח בטובת
אחרים ואהב שכיניו ורעייו ומלוג לעני בדוחקו
ונתן דקה לבסתר ומעשיו לשם שמים ותמיד השכס
והערב בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ולומד שם
ומתפלל בכונת הלב אשריו אשרי בניו כפשוטו בטוב תלין
בני לדברי הקשיבה אל תהרהר אחרי הבורא
אל תאמר מה היה אל תדרש מושלם ממך ואל תחקור
במכוסה ממך אל ימהר לבך לחשוב אל תדבר על צדיק
עתק אל תפנה אל מדעתך אל תשכח כל גמוליו אל
תשלט בדך אל זר יצדך אל תתבייש במעשיך אל תפן אל
אוזן התאוה אל תתאו למטעמותיו אל תאמר אחטא
ואשוב אל תעמוד בדבר רע אל תמנע טוב מעבלי
אל תוסף על דבריו אל יצא שבועה מפיך אל יגבה
לבך עליך בבאזה אל תלך במראה עיניך אל תחשוב
תרמית בלבבך אל תעז פניך ולבבך אל תרבה תדבר
גבוה אל תגשא עצמך אל תגביה לדבר בצואר אל תרבה
דברים בטלים אל תתן תפארת לעצמך אל תחרוש על
ריעך רעה אל תריב עם אדם אל תוכח לץ פן ישאך
אל תאשר בדרך רעים אל תשב במושב לצים אל תלך
בדרך אתם אל ישיאך לבך לחטוא אל תהי חכם בעיניך
אל תתחר במריעים אל תרף משמוע מוסר אל תהנה
אם יכבדוך אל תבקש גדולה וכבוד אל תט ימין ושמאל
אל תחמוד יופי אשה אל יטט אל דרכיה לבך אל תקחך

במתק דבריה אל תיגע להעביר אל תסיהר רעיון אל
 תגלה סוד אל תקבא כעשוי עוולת אל תשגור דלתותיך מן
 הצדקה אל תננה עני ואביון אל תתן את פיך לחטוא את
 בשרך אל תגאע תורת אמת אל תגאע מאמרי פי
 למוד פיך לך בדרך טובים עמו תהא בהילוכך זכור
 תחסד ביטיבתך רבה להתנאות בביאתך תהא ערום
 ביראה סור מרע ועשה טוב כבודא הוריק בקא שלום בין
 איש לרעהו תנכיח את עמיתך תדריכהו בכחת לשמים
 תזכה בכל דברך הרחק מלצים ופוחזים תדבק ביראי
 השם תשכר רוחך ותאותך תקרע סגור לך תככה על רוב
 חטאותך תודה ועווב רשע תחנן לבוראיק על רוב פשעך
 לשלוח לעונך כרוב רחמינו התפלל אליו ליתן יראתו על
 פיך לטע אהבתו כל כך לעבדו באמחה תבקש רחמים על
 עמך ועל אשתך ועל בני ביתך שלא יבא אחד מהם לידי
 עבירה ולא לידי דבר מוכוע וחטא ולא יהא להוט אחר
 גרונו ולא לעסוק בהבל שוא כי אין חפץ לבורא באכילה
 ובשתייה מה יתרון איעמוול לריומה ותליעה השם תחטא
 מעט יהא בעיניך הרבה ותשוב השם תעשה תורה ומצוים
 טובים תאמר לך נוצרת הבר בוראך מי בוראך ירא ה'
 עושך חשוכ כי מלא העולם כבודו לך בעונה וכבוד ראש
 אל תתחבר ללצים אל תשב עם מדברים דברים בטלים
 יהא מורא מלכך בין עניך תן לך כי רואה כל מעשיך
 חוקר לב וכוחן כליות יודע כל מה שבנותך חשוכ כי הוא
 בראך ומתכסך הוא עשך לו עבד עולם על כן תן יראתו
 על פיך הזמר לך לבלתי תחטא התלקך לפניו ויהי תמים
 וימצא לך כחן לפניו כי אין לו חפץ בכסילים אכסי
 לזון ואכסי רקים קהלים אחרי יצא ומתפרנסין בחשך
 תאותם החשקים בעידון העולם שוא והכל וכאכסי לזון
 אין יראה הנה בבא אליהם איך יצחקו לאל ולא ישמע
 תחת כי שגאו דעת ויראתה לא בחרו המדריך עצמו
 בעונה ויראה הוא מתחכם בירא או תבין יראתה ודעת
 אלקים תמצא אתה אלקיך תירא לרבות תלמודי חכמים
 עבד מלך כמלך ומכבדו כמקביל פני הכבוד
 אדם ילוד אשה לך תן קבול וקחשך עשה עמך יוצרך
 מיום היות זרע למה סרוחה לבנונית ראה אל תהי כפני
 טובה לוי אביך ואמך הם עובדך והוא אספך ובראך ושמרך
 עד אשר יצאת מבטן בעת שמחתך דעהו תעלה מוראו על
 לבךך וירעו כל איבריך עבדו אתה בשמחה וגיילו
 ברעיה במקום גילה שם תהא רעה כי ברוע פנים ייטב
 לב וחשוב כי הכורא אצלך שויתי ה' לכבדו תמיד כשאתה
 מתפלל עמוד באימה וחשוב לפני מי אתה עומד למי אתה
 מדבר אם דאבה כל כך תשיחכה מדעתך בעת תפילתך כי
 בעמדך לפני מלך הגדול אין לחשוב דאבתך כי אם מוראו
 ואהבתו לפי שרבים חושאי נפסם בבית תפילתם יושבים
 באטלים ופיהם סתום כל ישוררו להצאות ידונו באש לא
 נופח על זאת כי על כן בכל דרכיך דעהו אל תפנה
 יראת אלקים מלכך אם מונגותיך מנומצמן חשוב דוי
 בכשימה אבתך באפי ובהכל פי ונתן לי עוני לטובתי לצדק
 אותי בכור עוני אם יחונרו פניך על עסק המצות חשוב

דמך הנזרק כדמים הנזרקים על גבי המזבח אם ייסורים
 באים עליך קבלם באהבה ובשמחה וזכר כי הוא
 אלוניך ואת עבדו קני לו קני מודה לו על כל מדה ומדה
 אם נתן לך עושר וכסים וכבוד לא ירום לך מאחריך
 האביון כי לא תדע מה ילד יום ושיכיס יצאתם ערומים
 מן הבטן וכי יאתך מן העולם על עפר תשכב כמוהו
 במקום רמה ותליעה על פיך יצאו ועל פיך יבואו וגם
 בחיך אמת תטטרך לבריות כמוהו אם תתייגר בכניך יהו
 בעיניך כאילו הרבתם בחטאותיך ואת תרעם על מדותיו
 כי כל שאן שואן בשולחו דיניו ודע כי בקרבך קדוש לך
 נקוב עמך בקדושה ובפרישות ובטהרה ובשאתה מזכיר
 שם הכבוד והכורא ירעו כל איבריך וכוונן לך בוראך
 כשאתה עומד בתפילה וקודם שיצא הדיבור מפיך חשוב
 פירוש ביאורו אם רשונך בא לך באמצע תפלתך חרש
 עד שתכוין לך ביראת הכורא ורקדק כל תיבה ותיבה
 לבעבע שפתיך ולקריא הדיבור שלא תטעה באילו אתה
 מונה מעות אמתה נותן כונה וקבנה למנין כשאתה
 עומד בתפילה אמר מה אני שפון לתת עטרה למלך הכבוד
 ולהוכיר שמו הגדול ולבש חרדק כשם שאמר אברהם הנה
 בא האלתי לדבר אל ה' ואכסי עפר ואפר הא בני מעלה
 יראו ויבהלו מפניו ויבהיו נשערה מאד אף אני קרוץ
 מחומר לא בינת אדם לי נבזה בחיי ונמואם במותי אקרע
 סגור לתי ואבא פתחי בירא ובעונה כי בכל מקום שמיני
 גדולתי מיני ענותנותו מרום וקדוש אשכון ואת דבא
 ושל רוח על כן בעוד רוחך בתוך נדכה חשוב ביראת
 בוראך גול אל ה' מעשיך ויכוננו מחשבנותיך יראת ה' מקור
 חיים לבור ממוקצי מות ותסיר עצמך מן המהירות ומן
 העקשות מן הגאווה ומן העצלות אחו בעונה ובשלום ואל
 תקבא בעושי עולה כי אם ביראת ה' כל היום ויהי אמונת
 עתך חושן ישועות חכמה ודעת יראת ה' היא אוצרו ואם
 יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו הלא עיני ה' היתה
 משוטטות בכל דע כי מנוסה יא בני או בכבוד או בכבוד
 או בקנאה או בחכמה או בעושר או בעוני או בתוקף יצר
 העבירה ודע כי המצוה והיראה מכנין אף היצר והתורה
 תכלין להסיר המחשב רעהו למדך זה העבר שרשי עיקר
 שורש אהבת השם בכל לב ונפש ומאד והנפש
 קשורה באהבתו בשמחה
 שורש ייראה אתה עובד תאותו וקאה לו לעשות
 מצותו ועשה ביראה
 שורש עניה מרחיק מן הכבוד ואינו משיב למחרפיו
 וחושב עצמו כאין
 שורש זכירת השם והתפילה באהבה ובשמחה
 ובחינון לב בבקשות
 שורש ראש החסידות בתחלתו ואינו כוטר ואינו
 משקר ועושה לפניו משורת הדין
 שורש התורה להעמיק לדעת להשכיל ולהסביר
 ולשמועה לתיאבון ולכלכלה
 שורש קבלת חכמים וסוד ומושר משפיל רוחו
 שומע ומכסה דבר ואוהב תוכחה

שורש טהרה ופרישת וקירות ממאכל וממשתה וממלבושים וממחשבות
שורש נקיות מחטא ומקנאה ומאיבה נקי כפים ובר לבב ונקי מכל וכל
שורש המודות בקש שלום ודובר אמת והצנע לכת וטוב לשמים ולבריות והשתיקה
שורש זכיות ערום ביראה ושלח לעבור דבריו ולקיים מצותיו ולעשות גדרים
שורש קדושת קיחוד ושמו ומרכבה וסודותיו קדש עצמך במותר לך וככל דבר וטוב לך

שורש אהבת השם

בשל עשרה בתורה הזכירנו להקבה אותנו בספרי ואהבת את ה' אלדיך עשה מאהבה שהעושה מאהבה שכן כפול ומכופל ואהבת האבות ואהבת אהבהו על הכריות כאברהם אביך שבאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן וגו' שבירן והכניסן תחת כנפי השכינה בכל לבבך בשני יצרך ביצר טוב וביצר רע בכל לבבך שלא יהא חלוק על הקב"ה וככל נפשך אפילו נוטל את נפשך שמעון בן עזאי אהבהו עד מצוי נפש להקבה אתה' אלריכם שמה תאמה הריני לומר תורה בשביל אהא עשיר בשביל שאקרא ר' בשביל שאקבל שכר לעולם הבא בשביל שאשב בישיבה בשביל שארריך ימים תלמוד לומר לאהבה כל מה שתעשו לא תעשו אלא מאהבה רבי אלעזר בן דרזון אומר עשה דברים לשם פועלם ודבר בהם לשם שמים ואל תעשו עטרה להקתגדל בהם ובכל מאריך במסכת ברכות פרק הרואה ומדה שהיא מודד לך תהא מודה לו בכל מאד ומאד ירושלמי בברכות עשה מאהבה אם באת לשנא רע שאתה אוהב ואין אוהב טובא בשליהי מסכת יומא ואהבת את ה' אלדיך היא מתאהב על ירך שיקרא וישנה וישמש תלמידי חכמים ומשאו ומתנו באמונה ודבורו בבחת עם הכריות מה הכריות אומרים אשרי מי שלמד תורה במסכת נדרים בפרק קונסין לומר וסוף הכבוד לבוא בתבא דבי אליהו שכר האהבה ב' חלקים ושכר היראה חלק אחד במסכת סוטה בשליהי פרק כשם שהמים ועושה חסד לאלפים לאוהביו בשומר טוב ארחמך ה' חוקי אהבך לבריותיך במדרש תדשא בברייתא רבי פנחס בן יאיר עולה כנגד האהבה איזהו היא יש צדיקים עובדים להקבה ונותנים לו כבוד ויקר למלכותו מפני שהיא קודם לכל

שורש האהבה

שהנפש מליאה אהבת ה' וקצורה בעבודת האהבה בשמחה וטוב לבב ולא כעובד רבו בעל כרחו לא אפילו אם היו מוחין בידו האהבה בוערת בתוך לבו לעבוד ושמח להשלים רצונו בוראו שכן אמר המפורד עבדו את ה' בשמחה ועובד בישרות לב ולישרי לב שמחה ואינו עובד לו להנאתו ולא לכבודו ואומר מה אני בצוה וחדל אישים היום כאן ומחר בקבר הן בעון חוללתי ואני מלא גלגל איך נבחרתי

וכבארתי להיות עבד למלך הכבוד כי כשהנשמה חושבת בעומק ביראה רצף אהבת הלב בוער בה גבולו שמחת הקרב מרבה ומשמחת הלב ועל כליות גדל חכמת אדם תאיר פכיו וישמחו בו אהבי שמו כי כל האיש אשר חכמת השם בלבם חושבים בשמחה חשק עשיית רצון בוראם לעשות מצותיו בכל לב והאוהב אינו חושב הנאת העולם הזה ואינו חושש בטוילי אשתו ולא בכניו וכמותו והכל באיך נבדו רק לעשות רצון בוראו ולזכות אחרים ולקדש שמו ולמסור עצמו באהבתו באברהם הרימוני ידי אם מחוט ועד שרוך נעל כפנחס שמר עצמו כשהרג זמרי ואין מנאין את עצמן ואין מדברים דברים בטלים ואינם רואים פני נשים ושומעים חרפתם ואינם משיבים וכל מחשבותם עם בוראם ומניעמי זמרים לקונם וכל עשת מחשבותם בוער מאש אהבתו אשרינו בזק ולבא

שורש ליראה

הזכירנו בתורה משלש מקומות ליראה אותי ירושלמי דברבות עשה מיראה שאם באת לבעט דע שאתה ירא ואין ירא מבעט בפרק שיני דתרומה את ה' אריך תירא מכאן אהרה למוציא שם שמים לטולה בפרק קמא דנדרים אמר רבי חזן אל' השומע הקוצרת שם מפי חבריו צריך לנדותו כתיב ליראה את השם הנכבד מה כבודו במש' שופרים הקנתב השם אפי' המלך שאל בשלמו אינו עונה לו בפ' חלק איך מוכירין שם שמים על הרקיקם בפ' דמכות אהרה למוחק את השם ואבדתם את שום לא תעשו בן לה' בשלי פר' שבועת העדות אחרים אומ' כל שהוא לפני השם נמחק לאהריו אינו נמחק וכן הלכה במשכ' סופרי' נתבונן לכתוב את השם וכתב יהודק עושה ד' ה' ומיחק את האחרון בירושלמי בפרק החובל המזכיר את השם בכל עת צריך נדוי בפרק קמ' דנדרים כל מקום שהזכרת השם מצויה שם עניות מצויה בפ' שבועת הדייני' כל העולם נודעו בעוה שאמ' לא תשא את שם ה' בשליהי יומא חמורות לא תשא בברייתא דרבי פנחס יש עובדין להקבה ביראה ובאימה גדולה ופחד מרובה ומתפללין להנצל מן הקללות הכתובות על המועלין במצותיו ועל העוברים פקודיו של הקב"ה בין בעולם הזה בין בעולם הבא בעולם הזה מן החלאים והמכות והמכאובות ושלח יצטרכו לבריות ושלח ימשלו בס' זרים ולא יראו מיתה או דבר רע בזרעם וכדי שימלאו ימיהם בטוב וכברכק ובעולם הבא להנצל מן הסורענו ומן השחיתות ומן יקריות אש של גהנום העתידה ללהט ולבער את הרשעים ליום הדין הגדול ועליו חטאת קריבה שורש ייראה בקשה לל לעשות ועוה תאותו ויצרו בעבור יראת השם וירא פן לא יהיה תמים לפני ה' כמו אברהם כי ירא גדים אתה כי זה גדול מן הנסיונות וכן ועובדיה היה ירא וקשה לוימשני איובל יראו את ה' קדושו דברים קשים ללב ויראת מאלדיך דברים המסורים ללב את ה' אלדיך תירא לרבות תלמידי חכמים ומורא רבך כמורא שמים

שורש קריבה

הדין הגדול ועליו חטאת קריבה שורש ייראה בקשה לל לעשות ועוה תאותו ויצרו בעבור יראת השם וירא פן לא יהיה תמים לפני ה' כמו אברהם כי ירא גדים אתה כי זה גדול מן הנסיונות וכן ועובדיה היה ירא וקשה לוימשני איובל יראו את ה' קדושו דברים קשים ללב ויראת מאלדיך דברים המסורים ללב את ה' אלדיך תירא לרבות תלמידי חכמים ומורא רבך כמורא שמים

שורש עבודה

מרחיק מן הכבוד כמשה רבינו שאמר נחננו מה בשלתי
 פרק כסוי קדם גדול מה שאמר במשה ממה שאמר ב
 באברהם שאמר ואנכי עפר ואפר וכמשה כתיב
 נחננו מה לכך והאיש משה עבד מאד ובשילתי פרק קמא
 דעא אמר ר' יהושע בן לוי עמוה גדולה מכלם רוח ה' אלקים
 עליו יען משה ה' אותי לבשר ענוים בפסיקת התורה יראה
 כתר ראשה עשתה עמוה עליו לרבנה ראשית חכמה
 יראת ה' עקב עמוה יראה עמוה לטון כניעה וספלות
 ותדבר מרים ואהרן במשה והאיש משה עבד מאד ושתק
 והיה כנעני בלבו כמו לענו מפני הכנעה היא העמוה כבוד
 בעיניו וצנוע ואת דכא ושלל רוח ורוח נשבר וכדכא ורך
 לב וככה רוח כמשה פרי' במותו יודה לבורא על אשר נודע
 לעולם מעט מחרפה לייסרו ולהוכיחו כדי שיזכר ואם
 מטיב לו כבוד ישפיל בעיניו מיראתו שלא תהיה לנקמה
 ממנו ומכבוד ואם יהיה עשיר יאלם חובת הכבוד ממנו כי
 אינו יודע מתי יכלה הממוץ ולא יתבאה ואם ישפוק
 בעבודת הכבוד במדות טובות יהיה כנעני וידמה לו מעט
 ממה שהוא חייב לו וימחול למי שדבר רעות ממנו ותדבר
 מרים ואהרן במשה והאיש משה עבד מאד שמחל להם
 מיד וניח הבבקות באהרן כהן גדול וכתיב והרים
 את דרשן להשפיל עמו ולהסיר בבקותו על גדול מעלתו
 ותרא את המלך דוד מפוז ומכרכר לפני ה' ולכבוד
 הכבוד יקום מן הרשעים להכרית מעיר ה' כל פועלי און
 ה' לא בבה לבי ולא רמו עיני ויזיל עשוק מיד עשקו ויהי
 דוד עושה משפט ויזנה לעשות הטוב וקיסר ויתחבר עמם
 חבר אבי לכל אשר יראוך ויזהר מן קרע שיא בידו וכל שונא
 ויתודה חסאתי אודיעך אלמדה פושעים דרכיך וינקום
 כפי היכולת לבער הרשעים ויעמד פנחס וישלל ותעצר
 המגפה ותחשב לו דקה לדור ודור עד עולם ויהיו דבריו
 מועטים וקול כמקד ומעט שחוק ומעט זכוות השם על
 האמת ולא יעבור על לשוננו כזב ולא ישב בסוד משחקים
 ואעלז מפני ירד בדר יאבתי כי זעם מלאתי וכשקורא
 בתורה וכנביא וכתובים ובתלמוד וראה הגמול והעונש
 ויודע כי עמו מעשיו יכנע וישפיל עמו ויירך לכו
 ויירא מעונש הדבר וישוב כמו יאשיהו אשר קרע את
 בגדיו והשיב לו הקב"ה יען רך לכהך ותכנע מפני הכניע
 היא ענוה מושל במעשיו וברוחו כשמחין אותו והיכולת
 בידו להקס ומעגלה ושלות אותך וסובל ואם יקרהו
 מקרה ופגעים בו או בממונו או בבניו או בקרוביו יצדיק
 הדין יסגור פיו מלדבר ולכו מלהרהר כמו וידום אהרן
 ואם יאבחוהו בני אדם יאמר אל תשחמוני כי פשעי אני
 אדע ואם ילמדו כל היום וישבח בוראו ויגבה לבו בזה
 ובמנותניו יכנע שמה חסאתי ויאמר לי כי תבא לי ליראות
 פני מי בקס זאת מידכם מה לך לשפר חקי ואם כתייב
 כנגד חסדו יודה לו כמו דקה ממני ואם ספר עליו שקר
 לא יכלימו ולא יכעם עליו ואם קרא עשיר וגאה ומכובד

צליך להכניעו ולהשפיל רוחו או ישבחנו הכבוד כמו
 המכה אני מאברהם לפי שאמר ואנכי עפר ואפר וכן
 משה נחננו מה וכן דוד אמר ואנכי תולעת ולא איש כי אין
 ראוי לעבד להבדיל רוחו כנגד אדונו אם אדוניו אני איה
 מורא כי אין טובה כמו הכניעה לפני אדונו טובי אל
 בבירתך והתעני תחת ידיה ויכנעו עמי אשר נקרא שמי
 עליהם וכשאתה מתפלל הכנע לכהך והשפיל רוחך וחשוב
 עונותיך וכיון בתפילתך בדמע לכהך ויכונן מחשבותיך
 על מה שאתה מוציא מפיך ואל תמהר וכיון דעתך פן
 תכזב בתפילתך כשאתה רהר מחשבות אחרות ותאמר
 לכסוף יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי
 ואמרו רבותינו לעולם ימוד אדם את עצמו אם יכול
 להתפלל יתפלל ואם לאו אל יתפלל וכת' שויתי לנגדי
 תמיד לכן כב' ברכות ראשונות וב' ברכות אחרונות
 ובחיתום כל ברכה ברך אתה ה' צריך כיון הלב בדעת
 שלימה ובהכנעת הלב ורוח ואלמדך הכנעה והשפלה איך
 תשוב לפני אביך שבאים ותתחרט ממשך ותהיה בוש
 ממצעיק איך תשוב לו הנפש כאשר נתנה לך אילו כוכנעה
 והושפלה לשמים יבכה בדמע לכו וכדמע עיניו על
 חסדיו כמו אמר דוד הוקס על הקים עלם של תשובה אמר
 אל דמעתי אל תחרט ויתחרט ויקרע סגור לבו קרע
 לבככם ואל בגדכם ושוכו ויתודה על מנת לעזוב ומודה
 ועזוב ורחם ויעזוב דרכו וקרהו ויעזוב רשע דרכו וגו'
 ויפשט במעשיו נחשק דרכיו נחשקורה וכזוכה וידאב
 ויתאכז ואנחתי לפניו תבא ויכנע לבו הרחיק כי כנע
 וישנה מלבשו ויתאבל ויתאונן על חטאיו ויתאבלו ולא
 שתי איש עדין עליו ויודיע לנפשו ויתבייש חלקי בושתי
 ונכלמתי ויעזוב חטאתי אף ספק איסור ולא ידע ואשם
 נכשא עונו על זה ידון כל הדיונים ויורה לכל איך יאכז
 אלמדה פושעים דרכיך מי יודע ישוב וניחם האלקים
 ויוכיח יצרו מלחטוא עוד ויחשוב במה חטא ויעמוד
 מעתה בהכנעתו ובהשפלתו ובתשובתו ויחשוב יום
 מיתתו וכאשר תצא רוחו ישוב למי שנתנה ומי מכלכל
 יום בואו לכן ימנע מלחטא וישוב אם און בידך הרחיקהו
 ויחשוב איך פעלתי און למי שעשה לי כל הטובות הלי'
 תבמלו זאת האותי לא תיראנאש ה' ויבקש מחילה אולי
 יש תקוה וימחה העון ויעביר הפשע ואל ימשוך עוד העון
 אליו הוי מושכי העון בחבלי השוא אם עבר ולא קיים
 עשה של תפילין ולולב וציצית ישוב ויקיים מעתה או טוב
 אלי ואשובה אליכם עבר לאו שאין בו כרת ועשה תשובה
 שלמה וכלם ולא יחטא עוד ויכנע לבו וישפיל ויבקש
 מחילה או יעבה ואם יתבאה ויגבה לבו וישמח
 שישבחוהו ומיחה הכנעה קשה לו מבלי אך אם ישוב
 ויכנע לבו ולא יחטא עוד אז יש סכר לפעולתו ואם
 יש בידו עבירות מיתות בית דין או כריתות וישב בכל
 כוחו ויוספה ולא יחטא ומבקש מחילה בכל כיוון ומקבל
 ייסורי

Le

ושמה בהן אז יום המיתה מכפרת עם הכפורה והתשובה
 אם גזל ישוב ויבקש מחילה אז או יבא יסלם אתו וכל מי
 יתן אל לבו ענוה והפלה והכנעה והתשובה ויקרא
 לחלקיו בחזקה אז קרוב ה' לכל קוראיו וגל כי קרוב אליך
 הדבר מאד ובקשתם משם את ה' אלוקי ומצאת וגו' דרשו
 ה' המצאו טוב וישר ה' על כל יורה הטאים בדרך טעמו
 וראו כי טוב ה' דע לקי אביך ועבדו וידעת היום והשבת
 אל לבבך וגומ' על כל מאד מאד הוי שפל רוח להכניע לו
 ותהיה ענו טרם יאסוף רוחך אליו ויראו פקקי מעשיך
 וגמולך ישיב בראשך' על כל עשה זאת בני והצל עזוב
 הבאוה ותפוס הענוה עזוב הגדלות ותפוס השפלות עזוב
 הרעה ותפוס ההכנעה יהיו בעיניך מעט חובים כעונות
 מרובים יעזוב אמריו ודבור דבריו וקהריו במגרינו
 גיזבור בורו בורו ויוצרו ויעזוב מעלנו ויקרע מעלנו ויסור
 גדולו ויתפלל לו לספר חטאו ולא ישוב לקראו אם ישוב
 בתשובה יכפר חובו ויעבדנו באהבה יזכה לרוב טובה
 על כל אשר ודם בעפר יפודם והיות תשוב למי שנתנה
 הדבק באהבה יוצרך טרם כביית נרך תסיר התאוה ודבק
 בענוה ענוה שחינו משיב למחרטיו ותדבר מרים ואהרן
 במשה הרק אך במשה דבר ה' קלם גם בנו דבר וקאיש משה
 ענו מאד שלא ענה כלום בשלתי פרק כסוי הדם שכולם
 פיו בשעת מריבה ובקדושוץ בפ' בת' שתיקנתא מוחסותא
 ובפ' קמ' ד'ט' מ' ז' סמיכה בשכס לנו בזנכה ובפ' אחרון
 דשבת ישב הלל כסוף לפני שמאי וזכה הלכה כבית הלל
 בפרק א' ד'ש' כ' כ' סמיכה שחינו דברי בית שמאי קודם בית
 הלל ובפ' במה מדליקין ענותנותו של הלל וכן גדעון
 ויריבו אנתו בחזקה ויאמר אליהם מה עשיתי אז רפתה
 רוחם מעליו בדברו את הדבר ודוד לא הלכתי בגדולות
 ולא רמו עיני בגמול עלי אמר' תשימני לראש גוים כתר
 חכמה ענוה עקב ענוה יראת ה' אין מעלה כתוקף ענוה
 לטם שמים וזכה ל' ארבע עקב ענוה יראת ה' עושר וכבוד
 וחיים' איזהו בן העולם הבא ענו ושפל ברך וכתוב יפאר
 עניים ב' שועה בקשו ענוה אולי יש תקוה ובשלהי פ' כסוי
 הדם בזכות הענוה העולם עומד שחשבו כאין ונחמו מה
 תולה ארץ על כלי מה'

שורש זכירת השם

והתפלה באהבה ובשמחה תמיד כל היום כי ממורה שמש
 ועד מבואו גדול שמי בגוים וכל מקום מוקאר ומוגש לשמי
 ומנחה טהורה כי גדול שמי כי שם ה' אקרא הכו גדול
 לחלוקי בני ישראל וירושלמי הקרובים ענוין ברוך שם כבוד
 מלכותו לעולם ועד' השמר פן תשכח את ה' שויתי ה'
 לנגדי תמיד במהכת שבת אל תפנו אל האלילים אל
 תפנו אל מדעתיכם וזכור את בוראך בימי בחונותיך
 והתפלה באהבה ובשמחה וברעדה במהכת ברכות אין
 עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש אמר רב נחמן בר'
 יצחק עבדו את ה' ביראה לכן י"ח פעמים יראת ה' במשלי
 כנגד י"ח ברכות ואחד חכם ירא ובר מרע ואין בו טם

תבקש רחמים על העבירות שעברת שימחלו לך עליהם
ויש לו לבקש רחמים ותחנונים כי אתה תשחר אל ג' ואשדי
תתחנן גול אל ה' מעשיך ויכוננו מחשבתיך ותפלת ישרים
רצונו וישמח לב מכפטי ה' "

שורש ראש החסידות בתחילתו

ראשית חכמה יראת ה' כי מתחילה כשהוא מושך לבו
לחסידות קשה לו כמות מפני שמלעיגין עליו ומביישיין
אותו ורמוז בשפך ויש לו לשמוע חרפתו ואינו משיב ואינו
נוטרי כי חסיד אבי נאם ה' לא אטור לעולם ולאחד
שאחו מעשיו וקובער אם היו נותנים לו כמה זקוקים לא
היה מניח חסידותיו מפני הנושתי ורוד בקרא חסיד שמרה
כפשי כי חסיד אבי אמר דוד לא חסיד אבי שכל מלכי מזרח
ומערב ישנים עדי ג' שעות ואני חנות לילה אקום להודות
לך אל דוד לא חסיד אבי שכל מלכי מזרח ומערב יושבין
אבודות בכבודם ואני ידי מלוכלכות בדם ושפיר ושליח
כדי לטור אשה לבעלה ולא עוד אלא כל מה שאני עושה
אני כמולך במפיבושת רבי ואמרתי לו מפיבושת רבי יפה
דכתי יפה טמאתי יפה טהרתי יפה חיבתתי יפה זכיתי ולא
בושתי ואמרינן בפ"ק דע"ז ובפ"ב דמועד קטן נאם קבבר
הוקס על שהקים עולה של תשובה ואלה שמות הגבורים
אשר לדוד אמר ר' אבהו אלה שמות גבורותיו של דוד יושב
בשבת כשהיו יושב בשיבה לא היה יושב על גבי כרים
וכסתות לא עב' קרקע תחכונוני אמ' הק"ה האיל והשפת
את עצמך תהא כמוני שאני גזר גזירה ואתה מבטלה
ראש השלישים ראש לשלשת חבנות עדנו העבני בשעה
שהיה עוסק בתורה היה מעדן עצמו בתולע ואמ' בפ"ק
דברכות מעולם לא עבר עלי חנות לילה בשינה רב אמי
אמ' עד חנות עוסק בתורה מכאן ואילך בשירו ותוסבחות
בריש תנא דבי אליהו רבתי תחכונוני אמר לו הק"ה אתה
יושב בשיבה שאין בה סמיכה תהא כמוני מה ת"ל ראש
השלישים ראש לתורתו ותחלוק עם ג' האבות תהא ראשון
לאבות תהא ראשון לכל ישראל כשעלי לב רבליס ג' פעמים
בש"ל לפי שדוד יושב בשבת לא עב' כד ולא על גבי ספסל
לא יושב עב' קרקע ומלמד תורה לרבי לשם שמי' באדה
דשמואל כי לא נסוב עד בואו פה אמר ר' שמואל בר' נחמני
לפי שבעולם הזה לא ישבו שני גדולי עולם ישי ושמואל עד
שישב דוד ביניהם כך לעתיד לבא אין כל מחיצה ומחיצה
של צדיקים שאין דוד עומד על גבה ולעתיד יברך ברכת
המזון כוסי רוויה כדאית' בפ' ערבי' פסחים מה אהבתי
תורתך כל היום היא שיחתי וכת' כל היום תהלתך רוויה
להק"ה בשירו ותשבח' כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך
אודה ה' בכל לבי וכל קרבי את סם קדשו לבי וכשרי ורננו
לא מי כל הנשמה תהלה יה שמרה כפשי כי חסיד אבי
ואשתמרה מעוני ולא רשעתי מאחי במסכה פ' החליל
חסידים אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנתנו
ואינו משקר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני ודובר אמת
בלבבו מפיבושת רבי יפה דכתי ולא בושתי זקן חסיד

שאינו מבזה מי שקטן ממנו בעוד החכמה ואינו מקבא
במי שגדול ממנו במזון ואינו מקבל שכר על החכמה
ונעשה חבר לכל חבר אבי לכל אשר יראוך מי שפנה חסיד
עושה לפני משורת הדין כדאמרינן בפ"ב דבבא מצינא
אשר ישפן לפני משורת הדין ויש לו לחשוב שמוא זה רצון
הבורא' כמו בפ"ב דמגילה כמה הארכת ימים מעולם לא
השתנתי מים בתוך ד' אמות של תפילה ולא ככיתי שם
לחכרי ולא בטלתי קדוש היום ולא עשיתי בית הכנסת
כפנדריא ולא פסעתי על ראשי עם קדש ולא נשאתי כפי
כלא ברכה ולא קדמני אדם מימי בבית המדרש ולא
כתבתי בקלון חכרי ולא עלתה עמי קללת חכרי על
מטתי ולא עמדתי במודתי ולא נסכלתי בדמות אדם רשע
ולא הקפדתי בתוך ביתי ולא צעדתי בפני מי שגדול
ממני ולא הלכתי ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא
ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת ערבי ולא
שפתי בתקלת חכרי ולא קראתי לחכרי שם בחכמתו
ואמרי לה בחכמתו ויש לו לישב בחסידות כדאמ' במסכ'
דרך ארץ נאה בביתו חסיד בשיבתו ויקיים לשמור כל
בזקין מלעשות ואפילו ברשות הרבים וכל מה שצריך
אבות ומה שיש במסכת ברכות כדאמרינן בבבא קמא
בפרק המניח את הקבר אמ' רב יהודה האו מאן דבעי
למאן חסידא לקיים מילי דנזיקין רבינא אמ' מילי דאבנ'
ואמרי לה מילי דרכות וכל מעלות יש לו לחפש בתלמוד
וכירושלמי ובמדרש ויעשה ויזכה את העולם ויחשוב
בלבו שמוא זה רצון בוראו כי השם חוקר לב ונחן כליות
רחמנא לבא בעי וכל מצוה שאין לה עסקין יעבוק בה
ואל ישב במקום ליצים ומדברים דברים בטלים וירבק
עם כל מצוה הולך את חכמים יחכם עת לחנוק וחסיד
בכל מעשיו "

שורש התורה להעמיק לדעת ולהשכיל

בתחלה ילמד להכיר את האותיות ואחר כך לחברם יחד
היא נקראת תיבות ואחר כך הפסוק ואחר כך הפרשה
ואחר כך המשנה ואחר כך התלמוד וקובץ על ידי ירכה
חנוך לנער על פי דרכו כדאמר בכתובות ובקידושין טוב
מלא כף כחת הלכה אחת כדאיתא בויקרא רבא ואמרינן
בספרא ת"ל בטל אמרתי כנס דברי תורה כללין ופרטין
ומוציאין כטיפין הללו של טל לא כטיפין גדולות של מטר
אלא כטיפין הללו של טל קטנות ויש לו לדבר ליתן הפסק
שיחזיר בהן הטיב כדאמרינן בריש תורת כהנים מה היו
הפסקות משמשות ליתן ריוח למשה להתכונן בין פרשה
לפרשה ובין ענין לענין והלא דברים קל וחומר ומה אם
מי ששמש מפי הק"ה ומדבר ברוב הקדש צריך להבין
בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין על אחת כמה
וכמה לקדושת הלמד מן הקדושת ואמרינן בפ"ק דחגיגה
אינו דומה למי ששונה פרקו מאה פעמים למאה ואחת
ואמרינן בערוכות בפ' כיצד מערבין ד' פרידא הנה ליה
חד תלמודא דהנה תבי ליה ארבע מאה זמנין ואמ' בפ"ק

דעו' אמ' רבא לעולם ילמד ארס דברי תורה חפץ חפץ כי
 אס בתורת' חפצו אר' אין ארס למד תורה לא מה שלכו
 חפץ כל העוסק בתורה הקב"ה עושה לו חפצו אמר רבא
 לעולם ילמד ארס תורה ואחר כך יקנה ליבא איביש' אעב
 דלא ידע סבר ליבמר איביש וקדר ליסבר ובכרכות כפ'
 הקראתה הסכת ושמע ישראל הסכת ואחר כך כתי' אס
 נכלת בהתנשא בה תנשא ויתן כפ' אה ומייתי לה במסכת
 שבת כפ' מפני ותלמוד תורה כנגד כלם ובפ' דקדושין
 בענו כלם ואמר תלמוד תורה גדול שהתלמוד מביא לידי
 מעשה ואמר' בטלתי מסכת מנחות ומייתי לה כפ' קמ'
 דברכות אחד המרבה ואחר המועט וכלבד סיכוף לבו
 לשמים בשפ' ריו ולמדתם אותם ושמתם לעשות מביד
 שהמעשה תלוי בתלמוד ואין התלמוד תלוי במעשה
 השומע מפי קטן שבישראל כשומע מפי גדול והשומע
 מפי חכם כשומע מפי שנהרין כשומע מפי משה כשומע
 מפי הקב"ה בתנא דבי אליהו רבא ארס שאל ומשיב
 בויסבתו בבית המדרש כדי שלא יבא לידי תנומה יסאל
 ארס את הפסוק אעפ" שהכל משחקים עליו יכנס ארס
 עצמו בגופו של הלכה אעפ" שאינו בקי בלום בהלכה אס
 נכלת בהתנשא בה תנשא אס זמות יד לפה הרוצה
 שיעמול בתורה מותנים לו עמול דברי תורה נפש עמל
 עמלה לו התלמוד דברי תורה רבים לישראל לשם שמים
 ואינו נושא לעני ולעשיר אלא שמקראן כאחת ומשנה
 שמסנן כאחת ומתקן כך הקב"ה מרחם עליו ומתן בו
 חכמה ובינה דעה וקשכל במסכת מנחות ישנה ארס
 לא ימוט שפר התורה הזה מפיך באבות דר' נתן ר'
 יצחק בן פנחס אומר כל מי שיש בידו מדרש ואין בידו
 הלכות לא טעם טעמה של תורה וכל מי שיש בידו הלכות
 ואין בידו מדרש לא טעם טעמה של יראת חטא בשפ' רי
 ולעבדו בכל לבבם זו תלמוד וזו המורה אלו מנות כל
 המצוה אשר אנכי מצוה ללמוד הלכות ואגדות כי לא על
 הלכה לבדו יחיה האדם זה מדרש כי על כל מוצא פי ה'
 אלו הלכות ואגדות ר' אלעזר בן זדוק אומר עשה דברים
 לשם פועלם דבר בהם כשמן שמור נשמעת אס שמרת
 מעט סופך לשמור הרבה לשמור לעתיד לבא בערוכין
 כפ' ביצה מערבין אמר ר' אלעזר אס משים עצמו כענק
 לצואר שגראת וחינו נראה תלמודו מתקיים בידו איננו
 בערובה שהכל דעין אותה וכב' שמים שהכל מתבשרים בו
 איננו משים להיו כאבן זו שאינה נמחית וכמדבר הזה
 שהכל דעין בו וכתאבה כל זמן שממשמה מוצא בה
 תאבס וכד' הזה כל זמן שהתינוק ממשמה בו מוצא חלב
 כך דברי תורה של זמן ארס ממשמה בה מוצא בה טעם
 ר' עקיבא אומר מניין שחייב ארס לשנות לתלמודו עד
 שילמדנו ש' ולמדו את בני ישראל שימה בפייה ומניין
 שצריך להראות לו פנים ואלה המשפטים אשר תשים
 לפניהם אמ' רב חסדא אין תורה בקניית אלא בסימנין מן
 התורה שימה בפייה סימנה בפניהם מן הכביאים הציבי

לך ציונים ציונין לתורה מן הכתובי' אמור לחכמה אחותי
 את ומודע לכינה תקרא עשה מודיעים לתורה לא בשמים
 היא לא תמצא תורה במו שמבכה עצמו או במו שמרחיב
 דעתו עליה בים ולא בהחרנים ולא בתגרים בפרקי אב'ו
 הונא ארס כזמה את דבריה הפך בהוהפך בה סמא דכולא
 בה ומינה לא תזוע כפ' א' רחביה בעלי אסופות אילג
 תלמידי חכמים שיוצין אסופות אסופות ועסקי' בתורה
 הללו מטמאין והללו מטקין הללו אוסרין והללו מתירין
 הללו פוסלין והללו מכשירין עשה אזכך כאפרכסת לשמוע
 דברייהן כתבו מרובה אחד לאחד נתן ופרנס אחד אמרן
 מפי ארס כל המעשים ברוך הוא' בקדושין בסופו מניח
 אפי' כל אומניות שבעולם ועוסק בתורה שצמודין לארס
 בבחרתו ובקמתו בעולם הזה ובעולם הבא וכפ' יאלג
 שנתיו שלישי במקרא שלישי במשנה שלישי בתלמוד בפ' א'
 דחגיב' ואותי יום יום ידרושן כל העוסק בתורה אפילו יום
 אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עסק בה כל השנה כלל
 כפ' דקדושין אמ' ר' יהושע בן לוי כל המלמד את בנו
 תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר חורב וקודעת'
 לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלדיך בחורב
 עד היכן חייב ארס ללמד את בנו תורה אמ' רבי יהודה אמ'
 שמואל כגון ר' זבולון בן דן שלמדו אפי' אביו מקרא משנה
 תלמוד הלכות ואגדות כל המלמד את בנו תורה מעלה
 עליו ככתוב כאילו לומדה לבנו ולבן בנו עד סוף כל
 הדורות רבה בר הונא לא טעיס אומצא עד דמקרי ליה
 לינוקא מוספא וקיה מוסיק' לו יותר' תנו רבנן ונצנתם
 שיהו דברי תורה מחודדים בפיהן אס יואלך ארס דבר
 הלכה אל תבאגס ותאמר לו אלא אמור לו מיד' ויש לו
 ללמוד על מנת לעשותה כדאמרין ביבמות כפ' בית
 שמאי ד' יוסי אומר האומר אין לו תורה אין לו מאי טעמ'
 אמ' רב פפא אמ' קרא ולמדתם ועשיתם כל שיצנו בעשי'
 ישנו בלמידה וכל שאינו בעשייה אינו בלמידה וכשלמוד
 יש לו לישב באימה כדאמ' בפ' דברכות והודעתם לבניך
 ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלדיך בחורב מה
 להלן באימה וביראה ברתת ובזיע אף כאן כפ' במה
 ושכח אפי' את השמחה אין שכונה שורה אלא מתוך שמחה
 של מצוה אמר רבי יהודה אמר רב וכן הלכה ומקשה ומשי
 התלמוד ישב באימה וכן הרב כשגיד הקלכה אבל קודם
 שיפתח יאמר הרב מילי דבדיחותא וקדר יתיב באימתא
 ואמר' בפסיקת' אנכי ה' אלדיך אמר ר' חנינא בר פפא
 נראה להם הקב"ה בפנים ועומת למקרא' כשארס
 לומר את בני תורה צריך ללמוד באימה פנים בינוניות
 למשנה פנים מהבירות לתלמוד פנים אחרות אעפ"י שאתם
 דוחים הדמוניות אנכי ה' אלדיך אר' שמואל בר נחמני אר'
 יונתן כל המלמד את בן חבירו תורה כאלו ילדו' אלא
 תולדות אהרן ומשק ומזכיר בני אהרן וכל העוסק בתורה
 באלו משים שלום בפמליא של מעלה ושל מטה ולכל
 העולם אפי' יחזיק במעויו יעשה שלום ומקרב הגוילס
 לאמר לנין עמי אתה בשלמי שרק לולב קמול אר' אלעזר

פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה זו תורה לשמה
 בפ' קמ' דתענית העוסק בתורה לשמה תורתו כעשית לו
 עם חיים ואין דברי תורה מתקיימין ביחודי ואין
 מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה אמר' ה' הקבה תורה
 למדתי מרבתי ונתתי מחברי ומתלמידי יותר מכלם
 ואמר' בשלתי פ' לולב הגזול וטפרק בתר' דמועד קטן
 חמוקי יריכיד דברי תורה בפתר מצפנים ואין לו ליהנות
 מכבוד התורה קל וחומר מבלי שרת אעפ' שפטור מלינת
 מש כדאמר' בפ' כונס יין וכפ' א' דבבא בתרא ויהא
 מושאו ומתנו באמונה בפ' א' בשלתי יומא ואמר' בשלתי
 פרק א' דמובילה גדול תלמוד תורה מבנין בית המקדש
 וכשאלתו דרב אחאי משמע דמעשה דידיה גדול מתלמו'
 אחרים מדר' יוחנן מנח תפילין וקדר אמר לו ונתא לא
 המדרש הוא עיקר לא המעשה ולא גמורי לאחרים עדיף
 בשלתי פ' א' דבבא קמא ואמר' בפ' חלק אמ' רב ששת כל
 הלמוד תורה בעולם הזה זוכה ללומדה לעולם הבא שב'
 ומורה גם הוא יורה

שורש קבלת חכמים וסוד

ומוסר ומשפיל רוחו הבא לקבל דברי חכמים כמו
 שותה כזמא את דבריהם ויש להשפיל רוחו לשמוע מן
 הקטן כגדול כדא' בספרי מניין שאם שמע אדם מפי קטן
 שיה בעיניו כשומע מפי חכם תל אשר אכזי מצוה איתכם
 דברי חכמים כדרכונות כאילו שומע מפי הקב"ה נתנו
 מרועה אחד ואמ' בפ' א' דברכות העובר על דברי חכמים
 חייב מיתה ואמר' בחלק ובערבין כי דבר ה' בזה אפינו
 דבור אחד ועל דבריהם ככרת ברית כדאמרין בגדרים
 ואמרין בפ' א' דברכות כל מה שאמרו חכמים אם מפסגו
 על לאו ולא תסור מפל הדברים אשר יגידו לך יזין ושמע
 בספרי אפי' נראין בעיניך על ימין שהוא שמאל ועל שמע
 שהוא ימין שמע להם ותנן והוי מתאבק בעפר רגליהם
 וכששמע מעט חזר כמה פעמים כדאמרין בע"ז זייד
 הרמאי יחדך משבר כנפא בספרי אס שמור תשמרון
 תלמיד למד שנים או שלשה דברים ביום כזמא עשיר ל'
 לאחר זמן וקובץ על ידי רבה ר' יזמאל אמר כפש רעבה
 כל מר מתוק מוויאה קמח בפני עצמה סוכין בפני עצמה
 קיכר בפני עצמה כך יושב וזונה איש פלוני מתיר איש
 פלוני אכסר ר' עקיבא אמר שתק מים מבורך תחלתו
 אינו יכול להוציא טפת מים כך מי שלא למד בתחלתו לא
 מה שמכניסין בתוכו וכוזלים מתוך באורך לבסוף באין
 תלמידים ולומדים ממנו יפוצו מעינותיהם חוצה ואמרין
 בפ' דע' כי טובים דודיק מיון עריבים עלי דברי דודים
 מייכה של תורה ואמר' בכל התלמו' איירי דאיתיק מדרשא
 מקדמא כמו בריש יבמו' אקדושא בריך הוא אמ' שמעתיא
 מכולהו רבנן במסכת חגיגה וכן בריש גיטין אבייתר בנו
 כך הוא אמר ובתנחומא ר' אליעזר בני אמר ככדה בת
 שתיים ואמר' בברכות אברא דשמעתתא ככרא ואמ' לפום
 צערא אברא בפ' דברכות ואתנה לך את לחמת האבן זו

תורה ותורה זו משנה וסמנה זו מצוה אסר כתבתי אלנו
 כביאים להורות זה תלמוד מלמד שכולם כתבו למשה
 בסיני ובכריתות בפ' אמרו לנו ולהורות אלנו הוראות את
 כל החקים אלנו המדרשות אשר דבר ה' זה הלכה ביד משה
 זה תלמוד הרי קבלת חכמים כל התורה אם אינו יכול
 ללמוד תלמוד ילמוד מדרשים או מקרא או חומש רק שלא
 ישב בטל ודברת כס ולא בדברים בטלים כדאמר' ביומא
 ובספרי למוד מדרש הלכות ואגדות כי לא על קלמס לבדו
 זה מדרש כי על כל מוצא פי יהיה האדם אלנו הלכות
 ואגדות כי אם שמור תשמרון אם שמע אדם מדרבי תורה
 כגם שראשונים מתקיימין כך אחרוני מתקיימין לעשותה
 למד אדם תורה הרי מצוה אחת למד ושמר נעשה הרי אין
 למעלה הימנו רצונך שתכיר את מי שאמר וקוה העולם
 למוד האבדק שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר וקוה
 העולם בתורת כהנים אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים
 בתורה תשמרו ועשייתם הלמוד לעשות אם לא תשמעו ולא
 תעשו כל שאינו למוד אינו עושה לסוף מואס באחר' לסוף
 מואס בחכמים לסוף אינו מוכיח אחרים לעשות לסוף אינו
 מודה במצות שכתבו למשה בהר סיני לסוף כופר בעיקר'
 בפ' דברכות בשעת המפורי כנס תורתם בשע המכנסים
 פגד יפוצו מעינותיהן חוצה וקיים מ"ח דברים שהתורה
 בקניית בהם הולך אל חכמים יחכם וקיים קבלת חכמים
 לשמוע דבריהם ותוכחותם ומקבצם זהו סוד ואת ישראל
 הורו לדמו' דבר ולפסל ולהאנות הכל לאחד מאלף תבלה
 סודך מה שידעו שנים אפשר להקבית שלשה ידעו הכל
 כאמן רוח מוסר דבר סוד חכמים שומע מוסר וימנע
 מלעשו עוד על כן יקבל מוסר באהב' הוכח לחכם ויאחזק
 כדאמר' בערבין החזק במוסר אל תרף יסר בגך ויגחך
 שמע בני מוסר אביך

שורש טהרה פרישות זהירות

מי שרוץ לטורח מחשבותיו פורש עצמו וזה' במעשיו הרחק
 מפתח ביתה כדאמר' בשלתי פ'א דע' וכשמרת מכל דבר
 דע שלא יסתכל באשה אפילו בגדיה השנומין על הסותל
 ביודעה ומכירה ולא בבחמה חיה ועוף כשזקקין פן
 יקרה שחוק וקלות ראש מרבילי לערנה אם ישחק כגבדה
 יגיע בהוד יפיה ויראה ויגע בתורף ולא יראה כך ערות
 דבר ושפ מאחריך אם יאמר אראה פניה טוב מראה עינים
 קשתו כנערת וזרעו מטטף על כן יעזים עיניו מראות
 ברע שלא יתאנה ליה שאם עוצר רוחו יזכה ביוסף השליט
 על הארץ כי אשה שלא ראה לין כפשו חושק ולא יטענב
 רוח זמנים שומר מצוה לא ידע דבר רע פרוש מחטא
 טיחר עצמו וטיהרו וקדשו בשלתי פ'א דע' וכשמרת מכל
 דבר דע שלא יקרה אדם ביום ויבא לידי קרי בלילה
 מבאן אמר ר' פנחס בן יאיר זהירות מביאה לידי זריזות
 זריזות מביאה לידי נקיות נקיות מביאה לידי פרישות
 פרישות מביאה לידי טהרה טהרה מביאה לידי חסידות
 עגוה קדושה וכמסכת שקלים מביא מן הספוקים הזהר
 ממאכל

ומאכל וממשתה כעשה טהרות אם כן נדנוד איסור
 הרחיקהו ממך רואה טריפה לעצמו כרכ' במלי' שמחמיר
 לעצמו ומיקל לאחרים וממלבושים שלא יהו כבדיק
 מלכלכלים מן הצואה ומן טיפי מימי רבלים שמור רבלך
 באשר תלך אל בית האלדים על כן תלמד עצמך בקינח
 היטב שמור נקיך ואל תרגיל להשתין סמוך לבאולה פן
 יטפטק על מכנסים איך תתפלל סלח לנו כי חטאנו ואתה
 עמוד מטוב וקוהר מעשכתי זרע פן ידבק בבשרך וכבדיק
 ולא יהו מלבושך מתכטי עז טהר עצמך הכון לקראת
 אלדיך ישראל ואמור לו כל תבמלואי עלי אל יפתך יצרך
 לבלות חסידות איש בחוק ויהיה לך שט טוב שתפסיד גמול
 שכרך לעתיד כשתתפלל אל יבלבלוך מחשבותיך תרחיק
 באוה מלפניך שחך כי אין שכר הצנע לבת בהסתר דבר
 ואל תתחבר לבטלים וללצים ואל תכלים שום אדם אם
 אתה רואה אדם פחות ממך אל תחשוב להפחית כבודו לא
 כבדהו ואת יראי ה' יכבד חשוב מה אירע למרים ומה
 אירע לעדת קרח וכל מחשבותיך לעשות רצון אלדיך נקה
 עצמך ממחשבות רעות כדכתיב ויכונן מחשבותיך רבות
 מחשבות בלב איש וגו' שלא יהיה בך עקף ועקב עוקבה
 ותרמיית כי ה' יראה ללב חוקר לב וכחון כליות כי
 רבים בני אדם הזחיתו בהרהורים וכשאתה עומד
 ומתפלל חשוב תחלה על הכורא כלואו יתהלל בכל כשימה
 אודה ה' בכל לבי ובשרי ויכנו לאל חי וכל קרבי את
 שם קדשו כל עצמותי תאמנה ה' מי כמוך אשתחווה אל
 קיכל קדשך ביראתיך

בנראך בימי בחורותיך הוא בראך הלא הוא אביך
 קניך הוא עשך והוציך מבטן אמך והאכילך והלבישך
 והכשילך אל תהי כפני טובה אל תחטיא את בשרך ולבך
 אל ימהר ועזור רוחך פן יביאך במשפט ויהיה עד ממהר
 וכל העולם ישמעו חרפתך ויבלה חרפתך בקהל נגד
 כל העולם וידונך על מעשיך באש לא נופח על בן שמע
 בני מוסר אביך נקה עצמך מכל חטא אל יקנא לבך
 בחטאים ואל תכניס קנאה בלבבך כי הקנאה תמותת
 האדם ומוציאין אותו מן העולם ועצמותיו נרקבים ורקב
 עצמות קנאה קנא במעשים האובים לעשותם אם ראת
 חכם ממך חשוב הוא חכם ממני ויתירה מעלתו אעשה
 כמוהו ואם הוא קטן בחכמה חשוב הוא נידון בשוגג
 ואני נידון כמויד כי אני חכם וחדל מחטא ואם הוא גדול
 בזנים חשוב וכיותו מרובין ואם מעט בזנים חשוב
 עונותיו מעטים ואם הוא כמוך בחכמה ובזנים חשוב הוא
 צדיק ממני כי פשעי אני ארע ואם הוא עשיר ממך חשוב
 יש לאל ידו ליתן דקנות יותר ממני ואם דל הוא ואין ידו
 משבת חשוב מפני דלותו הוא עניו וספל רוח ממני אל
 תזון מלכבד בני אדם ללמוד ממעשיו הטובים והידין
 את כל האדם לכך זכות הדבק בחכמים הולך אל חכמי'
 יחכם יהי ביתך בית וועד לחכמים קבל תוכחותם ושמע
 לתורתם שמור מצותם לעשותם קרחק איבה מלבבך כי
 האיבה מונעת כל הטוב מלעשות ואיבה מונעת לחשוב כל
 דבר טוב מונעת טעם האכילה ומסירה התבונה וכיוון
 הלב בעת התפילה ועל כן סור מרע ועשה טוב וקנה לב
 טוב העבר רצונך מפני רצון בנראך ואז טוב לך בני שמע
 מוצרי וקח אמרי בלבב ויהיו נגד עיניך תמיד בהתהללך
 כגור בקרב לבך ויהי נועם לנפשך טוב אחרית דבר
 מראשיתו חשוב ציץ פורה לערב ימולל ובורח אם היום
 מתן ריח למחר סורה אם לבך בורה יהא הולך כאורח
 למי אתה טורח ומטוב קורח סוף תהא מר צורח ועל כן
 תהיה מירח וטוב היות זורה משמש וירח נקי כפיס שלא
 תגזל ולא תחטא בידך וכר לבב שלא תטנף לבבך ולא
 תסורו אחרי לבבכם ונקי בכל המחשבות אין בעליהם כל
 יעלו על לבבכם מחשבות כדנוד עבירה וכן תקנה נפש'

שורש המדות בקש שלום ודובר אמת והצנע
 לכת' שרש מדות החמודות הבאת שלום בכל המצות לא כ'
 בקש כי אם גבי שלום בקש שלום בעירך ורודפהו חוץ
 לעירך וליעצני שלום שמחה כי הבאת שלום אוכל
 מפירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא בקש
 שלום לא תעמוד בדבר רע ואחר בטובות עמיתך לא
 בפני שלום ידבר ובקרבו ישים ארבו אלף דברו אמת איש
 את רעהו ודובר אמת בלבבו אסור לנגח דעת חבריו
 דע אם לא היה אדם מסקר לא היקמת בלא עתו וה' גדיים
 אמת הוא אלדיים חיים ומלך עולם אמת מארץ תצמח
 וצדק משמים נשקף תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא
 נמצא בשפתיו אמת נקה ואל תמכור אמת למוד פוך

שורש נקינות מחטא ומקנאה ומאיבה
 צריך אדם לנקות עצמו מכל חטא כך כשהאדם מקרהר
 אחר החטא שאלט בני יצר הרע הוא בוער באש ומסיר
 ממנו חשק בוראו ואין בלבנו טוהר כי אם יצר מחשבות לבו
 רע מנעוריו רק רע עקוב הלב מכל ומוש הוא כי לב
 האבן הוא רוח זנונים אמר בכל בלבנו אין גדיים לכך אמר
 דוד לב טהור ברא לי אלדיים מכלל דאיבא טמא כדאמי'
 בפרק בתרא דסוהא ונטמאתם בס ונטמאתם העבירה
 מטמטמת ומטמאת ונטמאתם בס ככתם עונך לב טהור
 ברא לי זהו שרש נקינות מחטא הרחק מן הכיעור ומן
 הדומה לו ומן הדומה לדומה פרי החטא הוא ההרהור' פן
 יש בכם שרש פורה ראש ולענה לכך ונשמרת מכל דבר
 רע שלא יהרהר בפ'א רע' פרי מחשבותם ואם ישתרש רוח
 זנונים בקרבם אל זר בוית לכלך על רמ' איברים ותהי
 עונותם על עצמם עין במלואו רימה עין ויו מן בגמטריא
 רומ' ואם שבע באדם מנוול זה יקרא קרית שמע שיש בו
 רומ' תיבות רבנו ו' תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם
 בפ'א דברבות נחשוב בתבורת היצר מתיקות העבירה
 וצנף הבאה מונעת מבנייה וניאוף מים בגוים אחריתה
 מרה כלענה נוסה כבאר שחת ואם אמוע ממנה סוף
 לקחילני לעולם הבא יראת האל הוא העד כי שמרתי
 דרכי ה' ואשתמרה מעוני ביראתי ה' מבטח עוז זכור את

ראש דרכך אמת בראשית ברא אלדים אמת פוך למוד
 אמת בסוף הכל אמת אשר ברא אדים לעשות בסוף השאר
 שריר וקיס וברא את האדם שר מלדבר כזב ויברא אקים
 את האדם ובאמן רוח יבסק דבר וזדיק באמונתו יחיה
 האמן באהותו ועבדו ותי' מפניו כי עומד עליך ולפניך
 ורואה את מעשיך ותתקבב בשפלות בכל ענייניך והתחנן
 לבפר עונותיך ותזרק דייק ותאבחנו ותשתחנה לו ואל
 תקבב כי אם תורתו אל תביט כי אם אל דרכיו הדבק בו
 שמח באהבתו לך בשליחותו ותחשוב ביראתו הנקט אכרו
 אתו על פניך אימתו ועוצם יראתו תזכר מחובי' ותזכר
 את הרבים תן לו תפלה קומי רובי בלילה אהוב תוכחת
 עובד השמחה תניס אכחה תמצא מנוחה והצנע לבת עם
 אקיד אין קורין צנוע לא הצנוע בבית הכסא בראמ' כפ'כ
 דברכות י' לו לתבייס כזהוא יחידים פני בוראו ואין
 לילך בקומה וקופה ובגלוי הראש כדמשמע בפ'א דקדושי'
 ואף בתמיא כדמשמע בפ'א דגדה ובגדדים בפ' אלנ
 מותרי' ואדם וחמה היו לברס ובהיקם ועצה להם ככתוב
 עור ותלביטם ואפרוש כפני עליך ופרשת כנסך על
 אמתך וכל דבר אסור למראית העין אף בחררי חרדים
 אסור כזאדם צנוע בסתר ילמדו ממעשיו כאימא בת
 שלום אשתו אל ר' אליעזר גדול המעשר פירותיו הצנעה
 וכן מתן בסתר יכפה אף ואת צנועים חכמה והצנע וטור
 מכל חטא ותקן עצמך ומעשיך ודרכיך לבת עם אלדיך
 הנקנה בכיסך בכוסך בכעסך באחקך צנוע זדיק כאמן
 ונעים ערב זדיק נעים ונח ערכו טוב לשמים ולבריות
 והשתיקה והצנוע טוב לכל ומקובלי מעשיו כי הוא מקרב
 קרוביו ומאקב הכל לבוראו ושנותק מלקרנות דברים
 ושומע חרפתו ושנותק בענותותו נוצר פיו ולשונו שומר
 מצרת כפאו מי שעובד לבוראו ומת' לנצ' בו ושותק ראות
 רבול'א תשמור והוא מייחל ומקוה לשם דום לה' ותחולל
 לו טוב ויחיל ודומם לתנועת ה' נצור לשונך מרע ושפתך
 מדבר מעזובת חיקך שמור פתי פיך ודבר בעתו מה
 טוב חכם יוכל פיהו דק כאמונו ונעשות ענה שתיקה
 יפה לחכמה כי אין יתרון בדברים ברוב דברים לא יחל
 פשע בכל לב המכבד וכשנר בועה וכאיל המנח כן בעל
 הלשון על כן טובה היא השתיקה ביראת אלדי' אמת
 ואל תשכח עצמך יהלך זרול'א פיך ואל תדבר דברים
 בטלים תשוב אידך תוכל לעבוד למלך קבבור מחשבה
 טובה ומצפנה למעשה ליראי ה' ולחשבי שמו'

שורש זכיות ערום ביראה

כמה יזכה בער את ארחו לעולם יהא אדם ערום ביראה
 תחלת חכמה יראת ה' יחשוב כל הירא את השם אדם
 שבער יצרו בעבירה כמה תחבולות חושב עד שיעשה
 מה שיתאוו או כואף או בביטה או כל עבירה למצא תאות
 כפאו לפי עצה ומושר כפאו בכחה כש שתחשוב ביראת
 ה' כל היום אידך תעשה רצון הבור' וחשקו ותתאפק מלכך
 הבור' ומן יצרך האופה וטורדך מן העולם אם היו גוים

כאים עליך להפרידך מתורת יראתך היות נהרגי עלך
 הורגנו כל היום וכמה נתייסרו בשעת השמר כך כשיפול
 מדוה יצר הרע עליך שתנצחאו לכבוד בוראך כי קשה הוא
 להרפא ממנו יותר מכל חולי קשה לכן אם תנצחאו יש לך
 קבול זכר מרובה לפום זערא אברא כי מדא גדולה
 היא המנצח יצרו הערל ועסוק בתורה ובמצות חכמת אדם
 תאיר פניו ומשוק חכמתך ליראתו יראת ה' היא החכמה
 הזרה תמיד בכל מעשיך ובכל ענייניך לעבדו בכל
 בכל דרכיך דעהו בכל עת יהיו בגדיך לבנים
 חסום תאות הנפש מנע תענוגי יצרך מאוס הנאת העולם
 שוא ותתענב בעולם הבא עשות מצות ולמאוס ברע בני
 שמוע למצות אביך שבשמים אהוב ההשפלה ואל
 תחמוד גדולה בטח במי אבראך תמות באהבתו וכיראתו
 זכתורתי כן תעשה כשיצרך מתגבר עליך לעשות כנגד
 המלך הכבו' ואמרת בלבךך אם הייתי בשעת השמר היה
 לי לקבל ייסוריך באומות עבדו יי' על כן עלמות אהבך
 כל שכן זה היצר אשר בקש להדיחני מדרך הטובה להביא
 אותי במשפט לפני כל באי עולם אשובה לי מחטוא למי
 אני עומד ומחשר את נפשי מטובה רב טוב לבית ישראל
 אשר צפון ליראי ואל חטאתי לא אוסיף עוד אודה על
 פצעי אכופ את יצרי המחטוא אותי אכסוף אלמוד יראתו
 על פני לבלתי אחטא עוד ואשיבה בתשובה וחשוב אותיות
 אלנו חט יוד כף כף למוד אם פבע כך חטא חטא ומחטוא
 יוד יצרך כף כוף וכך וכך בלמוד כתי' לכו בניס אמענו לי
 יראת ה' אלמד' חשוב כי כל שאון שאון כף כוף מ'אזנים
 אז תבין יראת ה' אם על עבירה קלה רודף לך לעשותה
 ואתה כופף יצרך מעשותה תקבל שכר גדול ממכירת
 עבירה חמורה שלא חטאתה ולא גבר היצר לחטא כי ה'
 יראה ללבב כי הפירעון והבמול כף מעינות בוחן בליות
 ולב לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו לכך אמרו שאיך
 יודע מ'אן שכרן של מצות כי כל המצוות ומצוה כנגד היצר
 כי לעולם הבא אינם הולכים לא לפי יצר המחשבות מודה
 ועובד ירוחם כף כף טוב לאדם לכוף את יצרו מק' מצות
 שאין יצרו מתקופו ודחקו עליהם שהרי אין במול זכר על
 המצוות שיעשו לעתיד לבא כי אין יצר הרע לעתיד במד'
 קהלת עד אשר לא יבאו ימי הרעה אילנו ימי הבאולה כי
 כי אין זכות לימות המשיח כחשב והביעו שנים אשר
 תאמר אין לי בהם חפץ אילנו ימות המשיח שאין בהם
 זכות ותשובה על כן למוד ליראה את השם הנכבד והקנור'
 בעוד יצרך רשף ושורף עליך כוף אותנו וקבל שכר לפני
 יוצרך אשרי איש ירא ה' כשהוא איש בבחרותו ואם לא
 זכית בבחרותך טוב למקום בזקנותך ואשרי זקנותך
 שכפרה על בחירותך ועשה בעוד נפשך בתוך נדון גופך
 הטמא וכצור עצמך מלחטוא עוד ותן יראת שמים בלבךך
 כל היום ותטיב באחייתך שלא לעבוד דבריו ולקיים
 מצותיו ולעשות בדרים מי שהוא ירא שמים יהא ערום
 מלחטוא במצות לא תעשה ולשמר מצות עשה זהו סוף דבר
 הכל כשמע כבר הנדיתך מה לעשות את האדם ירא שלא

אין עושר כבדראו אין נעמימות כלב טוב אם יעשה לך אדם
 דבר אל תנקום כי עונותיך עושים כי אומר לו קלל אם
 ילך ממון וכריאות כל אשר תוכל לעשות בכחך טוב
 עשה כי המות ימנעך עבוד מהרה בראך כי המות יפריד
 וימנע תחת אשר לא עבדת אבדת על כן סור מרע ועשה
 טוב כי יש סכר לפעולתך ותנוח נפשך

שורש קדושת הויחוד

ושמו ומרכבה וסודותיו קדש עצמך מותר לך וככל דבר
 וטוב לך קדש עצמך ומחשבותיך ומשכב הויחוד במי אתה
 בוחם ולמי תעבוד מי רואה כך מי יודע מעשיך ולמי
 תשוב שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד והשתה את ה'
 אלוקיך בכל לבך ובכל נפשך ובכל מאדך כי ה' אלוקיך
 הוא אלדי האלים ואדני האדונים הא' הגדול הגבור והנורא
 אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד אתה הראית לדעת
 כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו וידעת היום והשבות
 אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ומעל ועל הארץ
 מתחת אין עוד למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא ה' הדי
 אין עוד כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי
 כי אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ כי ב'ה' חפצתי
 באם ה' ואתה שלמה בני דע את אלוקיך ועבדתו בלב
 שלם ובנפש חפצה כי כל לבבות דורש ה' וכל יצר מחשבות
 מבין אם תדרשנו ימצא לך אין כמוך אלים בשמים ומעל
 ועל הארץ מונח אכחננו אחרוך לבדוך עבדך וזבדך
 רבדך הבין לדעת יחודך להכיר כבודך אתה לבדך
 אכחננו עריך אין בלעדך שם הנכבד מעידך שנותך
 סהדיך יסוד הים הים יהיה בהנך אמת אתה ראשון ואחרון
 לבדך אתה הוא עד שלא נברא העולם בני עבדך אתה הוא
 משכבא העולם במחמדך אתה הוא בעולם הזה ובדודך
 אתה הוא לעולם הבא עם ידריך מעולם ועד עולם אתה ה'
 במהודך וכל העולמים הם בידך מלא כל טובים דודך
 לך דומיה תקלה יעידו חסדיך אין לרמותך למעבדך מה
 לערוך נבדך מי ראה לידע סודך מי בא עדיך הכל תרא'
 נבדך אשתחווה לך אשהיך למאמירך יהוד אלוקינו יהוד
 אחד איחודך כל חכם לבי לו לדעת בשביל מדעו לכל
 הפחות קצת יחודו אמת יחוד השם וסוד הנורא אין כח
 לדרוש לידע מה הוא כי לא ראהו כל חי לא מלאך לא שרף
 ולא נביא כי הכל נברא וקודם ברא כל הוא היוצר הוא
 הנורא הוא אחד ואין שני לו ומי ראהו על כן אין לדמותו
 לכל דמיון ולכל מראה כי כל דבר שיש לו מראה יש לו
 גבול וקץ אבל הנורא אין לו קץ לא למעלה ולא למטה
 ולא לה' רוחות לא ראש ולא סוף לא לחכמתו ולא ליכולתו
 אך כח מעשיו הגיד לעמו להודיע גבורותיו וכבוד הדד
 מלכותו הוא בעת אחד וכרבע אחד יקראו ויתפללו לפניו
 כל יצוריו כל אחד ואחד נבע לבבו וצרותיו ועונם לכל
 אחד ואחד ידוע תדע כי הוא קרוב לכל קוראיו וישמע על
 כן חכם עיניו בראשו בני שמוע לרברו ואל תיגע לחשוב
 מה הוא כי לא תוכל לידע דבר מהנורא והוא לא נברא

תחטא במצות לא תעשה ואת מצותיו שמור במצות עשה
 ועוד ירא מלחטא בכתר שמור המצות בגלוי וירא אפילו
 בפחות משנה פרוטה שאין כ"י יכולין לדון עליהן וכגון
 בנשת שאינו בפירוש ואונאת רבדים מצותיו שמור קלה
 וחמורה ירא דברים שבינו ובין הכריות ואת מצותיו בינו
 ובין בוראו שמור שבת וניאוף ירא מלעשות אפי' במה
 שאתה מושל בו אם אמאה משפטי עבדי ואמתי בריבם
 עמדי אם הגיפותי על יתום ידו כי אראה בשער עזרתי
 כתתי לבכי בקרב ביתי לזיקר אונאת אשתי בבבא מיניע'
 בפ' הוה ירא בכסיונות שמתגבר על האדם רשף עבירה
 ניאוף או ממון או בליעה מצותיו שמור כמו אתרוב
 באלף וזו כי זה כל האדם ישים תדיר החי אל לבו ראש
 האמנה יראת אלהים אעפי' ארץ רשעים נלחה אל תקבא
 בעשוי עולה כי אם ביראת ה' כל היום אעפי' אין
 בפלאותיו נכרות עם ישראל ועם הצדיקים כי הגוים מולם
 מתגדל כצין הקדה וכעש עולה מכל מקום הנה שרנו
 אתנו ופעלתו לפנינו וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את
 כל אשר צונו אעפי' כן אם אמרתי כמו אמרתי אחכמה
 והיא רחוקה ממני שמור מצותיו ליראה אותנו ולדבקה בו
 עשה אונים לתורה כי אם שמור תשמרון תעשה בדריס פן
 תבא לעבור כמו ערובי חזירות פן תבא להוציא מרשות
 לרשות וכן שניות לעריות בפ' דיבמות הרחק מפתח
 ביתה ומלראו אפי' נשים אם תראה בבדיה תראה ביופי
 קירון פניה תרא' בהוד יופיה תראה בכליטת רדיה תראה
 כלפי התורף והו נשמרת מכל דבר רע בשליה פא' דעו'
 לבסוף תעבול על לא תתנו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם
 בנדריס לבסוף תתיחד ובשליה קדושוין לא תתיחד עם
 כל עריות אפי' עם בהמה לבסוף תמשא בה לבסוף קשתך
 כנערת וכן לבני ממונות תירא מלחטא במחשבותיך פן
 תעשה בסתר ועין רואה הכל אל תחטא בספק פן תחטא
 בודאי השפל עצמך כדוד מי אכני תהיה עניו ושל רוח
 טוב יום אחד לפני מיתתך כי המות באה פתאו אל תאחר
 מלשוב היום כי לא תדע מה ילד יום בנדריס אל תשתה
 בכוסך ותתן עיניך בכוס אחר אם נפתה לך על אשה
 לסוף על פתח רשך ארבת כי היא זמה והוא עון פליני
 היא זמה קודם כתיב והוא עון והיא כתיב הוא על אשה
 אחרת הרקורו והיא על איש אחר תחת אישה תקח זרים
 כים אחד יקום לכולנו כי יתן בכוס עינו ראה משלמה
 הקהר התאוק התעגע גדולי החכמה מורה התיירא אחטא
 ואשוב אם יבכה לך לענות ענות חשוכ כי המות פנור
 ותהיה רד ולא ירד עמך כבודך ותענוב לאחריס חילך
 וכל עושרך תשנה פניך לירקון אהבך ימסרו קבורתך
 ותסגר בקבר והתלעשים ירננו בגופך נשמתך תברח אנה
 ואנה ומעשיך יגלה לפני הכל " בני אל תראה כנשים כי
 היופי יפיעך והחשק יתעך ואל תדבר כנבד לן ומי שאין
 לו בנות ואינו ירא השם ואל תתחבר עמו אם אשתך גידה
 אל תהרהר אחריה תדבר עמה יותר מדאי דברי תפלות
 פן תחבקנה פן תראה כנבד התורף פן תביע כצנור

היה קנה יהיה מה דמות תערכו לנו אל מי תדמינוי ואשנה
 כי כל דמות הנצרים אין ביוצר וכל דמיון הכרואים אין
 כבורא וכל צלם העשויים אין בעושה אסיתקבצו כל
 הנבראים חכמים ככונים וידועים לא יוכלו לכונן הכל
 בהיותו על כן ה' שמו אך כבין במדעינו יחד כי יהוד לקינו
 יהוד אחד לרי אברהם לרי יצחק לרי יעקב המיוחד כהקבו
 כשתחוננו לו לעבדו בפחד על כן נפשי אינתיך בלינה
 זכרתיך על יצועי באמונות אהבה כך כשכא אברהם אחד
 הוא אברהם כשראה את הפלגה חשב איך היה תחלה טרם
 כל והוא היה בן מאה ועקב ב' שנים לבדו עד שאמ' לו הקב"ה
 עשוק עם שם בן כח" בן חכם ישמח אב שבשמים וחשב
 אברהם מיוצרו אשר יצרנו ואיך יצר העולם עד שחשב ועשה
 ברייתא וקראה ספר יצירה וחקר וראה והבין נחקק וחשב
 וצירף ויצר וחשב ועלתה בידו לסוף נבלה עליו אדון כל
 בחייו וכשקנו על ראשו וקראו אהבו ושמנו בנו זכרת לנו
 ולזרענו ברית עולם והאמין בה' ויחשבה לו זרקה וקרא
 עליו כבוד ה' בטרם אשרך בטון ידעתך ולמד ברייתא
 הנקראת ספר יצירה ואמר דע נחשוב וצור והעמד דבר
 על בוריו נחשב ויצר על מכונו כי הוא היוצר ובורא לבדו
 ואין זולתו ומירתו עשר שאין להן סוף עשר ספיר' בלימה
 בלום לבד מלהרהר בלום פיק מלדבר ואם רץ לבד טוב
 למקו דע נחשוב אדון יחיד והיוצר אחד ואין לו שני ולפני
 אחד מה אתה סופר פי' כשתחשוב בלבבך על בורא עולם
 היאך חכיתו למעלה למעלה עד אין קץ ועמוק עמוק
 למטה עד אין סוף' בספר יצירה עשר שאין להם סוף
 עמוק ראשית עמוק אחרית עמוק טוב עמוק רע עמוק
 רום עמוק תחת עמוק מורה עמוק מערב עמוק צפון
 עמוק דרום ואין יחיד אל מלך באמן מושב ככולן על זה
 אמ' החכם וראיתי את כל מעשה האר' כי לא יוכל האדם
 למצא את המעשה אל היאך לבד להרהר בעשר ספירות
 שמייתו רחוק מה שהיה עמוק עמוק מי ימצאנה לבד אל
 ימחר להוציא דבר אם רץ לבד טוב למקום כהרף עין
 והשתחנה לו כי הוא אחד ואין שני לו הכנע בשבירת לב
 לפניו ולפני אחד מי אתה סופר א' היא ראש לכל החשבונ'
 והיא יחידה ולפנים אין מניין והופכת לפניה א' מן
 האותיות שהיא פתחה לימין וכוונן הפוכין לשמאלך
 פכה לא תדע כלפי אחד להעמיק ראשית לדרוש תחלות
 כל הימים ולהעמיק אחרית יהיה לעולם ולהעמיק טוב
 שמחשב להטיב לטובים ולרע הרע לרעים איך מטיב ואיך
 מריע איך טוב אורך שיעורו וכמה גדול' והיאך הוא
 בעצבי הרקיעים ובחושך וכמה תשכחותיו וכבוד על
 מיצלותיו שמיטב ומריע ועת טוב ללדת ועת למוות שבזר
 על ברייתו וחכמותיו ועסקיו ורום ותחת וד' רוחות וכי
 אם עד תכלית שדי תמונא הן רעם גבורותיו שיוצא
 בתיוקנו אין אתה יכול לעמוד מי יתבונן הזאת ידעת
 מני עד אין לך לדרוש לא מני שים אדם עליו ארץ כדאיתא
 בבראשית רבא בגדול ממוך אל תדרוש ברחוק ממוך אל
 תרחק במופלא ממוך אל תדע במכוסה ממוך אל תדרוש

כמה שהורשת התבונן ואין לך חקרים סתרות כי אם למן
 היום אשר ברא אדם את הארץ אמר ר' לוי למה נברא
 העולם בב' מה ב' סתום מכל צדדין ופתחו מצד אחד כך
 אין לך רשות לדרוש מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה
 לאחור אמר ר' תנחומא כי גדול אתה ועשה כפלאות אתה
 אלדים לברך בראת את העולם בראשית ברא אלדים לא
 בעמל ולא ביגיעה לא בדבר ה' שמים נעשו ואמריקן ב' שא
 דברכו ברכי נפשי אתה שאמר דוד כנגד הקב"ה והנשמה
 שדומין בה' דברים זהו ברכי נפשי שדומה להקב"ה הבן
 בחכמה כי הוא מלא כל נעלם מעין כל ואינו בראה ואין
 לו סוף נחם מאליו ואין דבר נעלם ממנו בקרבך הלא את
 השמים ואת הארץ אני מלא ותראה שכינתו ברומו של עולם
 כדאמריקן בחגיג' בפ' אין דורשין ומלך אל רם ונשא טובך
 עליהם ובמנחות בפ' הקומץ רבא חטרי לרוחי ברומו של
 עולם ובפ' ערבי פסחים יושב ברומו של עולם כמו נאמק
 על המוח' בריש מדרש משלי ומושב יקרו בשמים מועל
 נשכית עמו בבבאי מרומים הוא לריכוז ואין עוד אחר אם
 אסק שמים שם אתה ואציעה שאלו הכך אשכנה באחרית
 ים שם ידך תקנני בבראש' רבא אמר ר' איני בר סיבא
 פעמים שאין העולם ומלאו מחזיק אהותו ופעמים שהוא
 מדבר בין שערות ראשו מועט מחזיק את המרובה בשו
 הנה צומצמן בין בדי ארץ הו יודעין כי אל חי בקרבכם
 בפא' דמגילה מקום ארון אינו מן המידה ברי תורת כהני'
 את השמים ואת הארץ אני מלא ראה חיבתך של ישראל
 לבמין לכבוד המרובה בין שני הכרובים בבר' רבא וירא
 אלדים את כל אשר עשה העליונים והתחתונים בסקירא
 אחת העולם הזה והעולם הבא קרוב לה' כשברי לב אינתי
 ה' לנגדי תמיד החלום ארבע בחלום ארבע בו והוא כאחד
 ומיוחד ברא העולם בולא כלו ברצון חפצו נפשו אותה ויעש
 ולא שלא ברצונו בדבר השמים נעשו הכורא אינו צריך
 למקום ומכון כי היה קדם כל היות ואין קירות והקורות
 חוצצין לפניו כי לא היה בורא דבר שהוא מוסיק כנגדו
 יתברך היוצר ובורא הכל דק מכל דק נפלא ונעלם
 וחבוי ונסתן כל דבר בריאה אין שום לבורא' אין שייך בו
 שיעור וקצב ולא אורך ולא רוחב ולא דמות ולא צורת גולם
 ולא דיבור ולא חיברו' ולא של לא אור ולא דמות ולא צורה
 ולא סיבוב וכפי רצונו משמיע קול לפני כבודו המבורה
 המדמה עצמו כפי צורך השעה יהוד שמו יוד הא וו הא
 בגמטרי' הוא יחיד וכן את בש מצפין בבימט' הבורא הוא
 הקום בכל הבורא אין לו דמות וצורה ולא מקרה ולא גוף
 ושתף נסמך ודבק ואין צריך לבלום ולא למעון ולא למקום
 ואין דבוק למקום וממלא כל השמים והארץ והים והאוויר
 וכל העולמים ואין שייך בו לא עמידה ולא ישיבה ולא
 הליכה ולא סמיכה והוא חי בבתו ויכולתו כל הימים ואין
 לו כידמוד ולא יגיעה ולא פעולת כל הוא בורא כל בלא
 יגיעה ובלא עמל' כל מיני הנביאים וכל עין לא תארונו
 ולא תאשפנו והוא הבורא כי היה טרם כל מכוון וקדם לכל
 ראשון לכל חי וקיים גדול וגבור ונורא מלך מהולל ומשבח

ואין בולא תלפסת ולא מענט ולא חסרון ולא יתרון אין
 קן להווינו החקר חלוקת המצא חס עד תכלית עדי המצא
 לתבונתו אין מספר לגדולתו אין חקר הכורא רואה את
 הכל עין רואה ואוזן שומעת על כן זנוע הזנוע בבית
 הכסא כדאמ' ב' הרואה וכשוכב עם אשתו כדאמר
 בנדרים וכשקרא יחיד בבית בר' יוסי כפר' כל כתבי הקדש
 ובקומית ביומא זהו זנוע והזנוע לכת עם אקיד' כמופלא
 ממוך אל תחקור אין לך בעסק בנסתרות והן בריש בריית'
 דספרי צירה האב היוצר על מכונו הוא יוצר ובגורא כל
 לבדו ואין זולתו ובברייתא אחרת אסרן לך שוב למקום
 שכל כאמר והחיות רואה ושוב פי' בשתחשוב בלבך על
 בו רוא עולם מה הוא והיאך חנייתו בכל מקום ומעשיו בלם
 וסתום פיך מלדבר ולכך מלהרהר הסר המחשבה מלבך
 ואסרנו לך למחשבה זאת חושמה ומה ראל תהרהר ושוב
 לייחוד מקומו של עולם לטבדותו וליראתו בחינת הקודש
 כשרוצין לזקוף קומתו מיד כוספין מאימתו מאימת
 שכינה ושבין ומשתמין כך סבבך לנך מלהרהר ועל דבר
 זה נכרתה ברית אלא לחשוב באלהותו שאין כל חכמים
 יכולין לידע וצור וחשוב יוצר הכל והוא הכורא האמן
 באלהותו כי הוא אחד יחיד הכורא ומראה הכבוד כפי
 רצונו וחפצו הצורה והמופלא מנוסא מוזהרה מוזהרה
 מובדקה מחוסקה מראה כבוד ה' כאש אוכלת וקראו
 השכינה ופעמים רואה בלא צורה כי אם אורה בלי ראות
 לכל יצירה ושמוע הדבור ורואה החזק מראה מופלאה
 ויאמר ראיתי את ה' את לרבות כבודו וכפי הגדולה לעין
 כבודו גדול גדול אדונינו ורכא בגימטריא דל' כי דל' אלפים
 רבבות פרסאות הוא והפרסאה אלף לפיט באמה
 שלו והאמה ארובה זרות וטופח וזרת כמלא העולם
 ושמים בזרת תיקן ומזרוע לזרוע על אלפים רבבות
 פרסאות תנו עלו ל' אקים על ישראל באותו הפרסא ל' אפים
 אמה והאמה ד' זרמות וכפי חפץ הכורא מראה בכבוד
 ומסע ראה ית' מן הוזהר הגדול מאר כביאים ובתוך
 מראה דמראות ביד הכביאים אומה כפי נהוג קדשתו
 ומראה דמיונו כחפץ בגירותיו פעמים דמות אדם ופעמי'
 דמות אחר כפי חפצו מראה מכבודו כצבאות חיליות
 דבוקים יחד ה' צבאות ופעמים נוספין מוחלקים האלקי
 צבאות ופעמים כפי אקים נקראים ופעמי' עירין וקדישין
 והדיבור בא כמפי הכבוד הגדול הזהר פן תכזב עליו
 השמר לך ושומר נפסך מאד פן תחטא את בשרך לומר
 עליו חליקת אברים מה דמות תערכו לו כי לא ראיתם כל
 תמונה ומה שכתב וירא את אקיד' ישראל הכבוד ראו וכבוד
 למעלה הסוד הגדול לא חזוהו זאין עין וכולם לראותו
 שאם ירהר קצת מיד מת וכל הכביאי מראה באשפקלריא
 שאינה מאירה בדמיו כמו זקן רואה הנמוך בגבוה ואחרי
 כשנים זהו אס יקום כביאם ה' במראה אליו אתרדע כמו
 מראה ומשה ראה ית' הבוהק אבל כפי למעלה לא ניתן
 לו רשות לראות ובמדרש ויקרא רבה כל הכביאים
 דאין מתוך ט' מראות ומשה רבינו מתוך אחת דבין אמרין
 כל הכביאים ראו מתוך אשפקלריא מלכותו ומשה רבינו

ראה מתוך אשפקלריא מצומצמת ותמונת ה' הביט בפא'
 דברכות מה הקב"ה רואה ואינו נראה אף הנשמה רואה
 ואינה נראת מניין הקב"ה מניחת פילין פירוש מראה
 מכבודו כאובנתא דליבא וירא יעקב כי יש סבר פמזרים
 ולכי ראה הרבה ויעגרה' על פניו מתוך כבודו ראה
 כשנתעטף כשליח צבור ור' ישמעל' ראה אכתריא יק ה'
 צבאות בראיית ה' במויכה וכישעיהו אבל משה ראה
 בכוננת ה' ככור צח כספרי פה אל פה אדבר בו במראה
 ולא זה במראה הדבור כי לא יראנו האדם נח' ר' עקיבא
 אומר כמשמעו נח' אלנו מלאכי השרת וחיות הקודש י' ר'
 אלעזר אומר נח' אינו רואה אבל רואה בשעת מיתה לפניו
 יכרעו כל יורדי עפר ונפשו לא היה ובספרי בתחילתו נח'
 בחייהו אינו רואין אבל רואין קן בשעת מיתתו
 ר' עקיבא אומר נח' חיות הנשמות את הכסא אינו רואות
 את הכבוד אמר ר' שמעון בן יוחי אף מלאכי השרת
 שחיהו חיי עולם אינו רואין את הכבוד כי בשעת מיתה
 פוקח עיניו ונותן חסות לעין לראות הוד שכינתו היאך
 ממלא את כל העולם כולו ויוצרות את החולה כדאיתא
 בשבת ובנדרים והיינו כל עובר עבירה בסתר כאילו
 דוחק רבלי השכינה בפא' דקדושין ובחגיגה פרק אין
 דורשין אפי' שאלתן שקושר קשרים לקונו אינו יודע מ
 מקומו ברוך כבוד ה' ממקומו במקומו לא נאמר מכלל
 שאינו יודעין מקומו כל שלא חס על כבוד קונו קמסתכל
 בקצת מראה הכבוד שכיבו במראה הקצת ומי שאמר
 דמות כבוד ה' ולא פיס לו פרצוף אלא שלא יתבטל הכביא
 כי לא ראותם כל תמונה תמונה פרצוף אדם במה דמיונו
 דאין כפיני פנים בפנים בפסיקתא הכורא אין לו כני' לא
 ברצון נפשו הן הראי ה' אלקינו את כבודו כי אלקים
 קיימים הוא כן האלקיך אש אכלה הוא באלפ ביתא דר'
 עקיבא קרוב ה' לנשברי לב שכל שבורי לב חביבין לפני
 הקב"ה יותר ממלאכי השרת שמרוחקין מן השכינה לו אפי'
 רבבות פרסאות שרפים עומדים ממעל לו והנביאים
 רואין מתוך הדיבור המראה ודבר זה מי יראנו ושמואל
 ירא מהגיד המראה עלי' ה' במראה אליו אתרדע כרובים
 מראה כבוד במדרש תרשא שנים כרובים כנגד ה' אקים
 יהוד שמו משמועתו היה הוה ויתיד ל' היות ליראה את
 השם הנכבד בגימטריא ליראה ד' אותיות ומתל' לים לשם
 תפארתיק תפארתיק בגימטריא ארבע האותיות ה' באת
 בשמשפך מושפך בגימטריא ברחמים יהוד זו מדת
 הרחמים ה' אל רחום וחנן יוד קאו הא אלף דלת נון יוד
 בגי' זה הוא הרחמנות דא' בגימטריא אהם בעולם חס
 ובעולם הבא אלדים בגימטריא זה דיון ל' בגימטריא
 הן יחידו דענו כי ה' הוא האלדים האלדים במלוי אלף
 למד קי יוד מס' באת בשם השם משפך אהים אשר אקיה
 אהיה בכל עת דא' בכל צרה ה' עמכם ודאי כמו אהיה את
 בשם אהיה באת בש' דאי שמן תורק שמך במוד אהיות
 שמך וכל השמות יוצאין משם הנכבד ברוך הוא וצבורך שמו
 ספר המרכבה וספר מעשה בראשית וספרי צירה וספר
 שמות וספר הכבוד אין לכתוב בספר הזה ב א

אפי

וסודות חמישים שערי בינה ואלפא ביתא סוד ה' ליראיו
 וסוד ישרים סודו קוהירנו הכורא ליחדו פעמים ה' לקינו
 ה' אחד בקבלת הלב האמתו ולא באמיעת האוזן בכחן
 בקבלתו בחנוה זה אלקינו וזה האמין שהוא אחד ויחד שמו
 וירצת קינו וקשכות אל לבבך כי ה' הוא האלקים וגו'
 הוא קדמון וחי לעולמים ואין לו גוף וקוח אחד ואין
 לדמותו א' דמות וצורה ונשמרת מאד לנפשותיכם כי לא
 דאיתם כל תמונה ומה דמות תערכו לו ומשמותיו
 וממשכחו ומעשיו לא נוכל לידע כי אין כמוהו ברוך הוא
 וברוך שמו " קדש עצמך במוותך לך וכל דבר טוב
 לך כמו שפרק אלו טריפות חזקו חכם הרואה טריפה
 לעצמו ובמסכת יום טוב כרבן במליאל שמהמיר לעצמו
 ומיקל לאחרים ואמרי בכל דוכתי אדם חשוב שאני וכן
 יפת תואר לא דברה תורה אלא כנגד היצר כדאמרינן
 בפ' ארבעה עשר ובענין דוד באבשלום כדאמרינן בסנהדרין
 אמאי לא דרשת המוכין קדש עצמך במוותך לך וזהו יודת
 מהמה בני קוהר אל תאבע שבעת אמת בויקרא רבה
 ד' יוכה אמ' אפי' על האמת וכן אנכלי טהרות כמו במסכת
 חגיגה בגדי עם הארץ מדרם לפרושין בגדי פרושין מדרם
 לאוכלי תרומה' ובמסכת נידה חסידים הראשונים לא
 היו ממשפין מטותיהן כי מיום רביעי ואילך פן ילידו
 בשבת וכן כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה וכן ייחד
 דפנויה אגורו סנהדרין וכפרק בתרא דקדושין ובע"ז וכן
 הרזק מפתח ביתה וכן בע"ז ונשמרת מכל דבר רע שלא
 יסתכל אפי' בפנויה וכן בפ' דשחיטת חולין גבי יחזקאל
 שלא אכל כל ימיו בשר כוס וכוס מעולם אעפ' שמוכנת
 מותרת וכן לא הרהרתי ביום אפי' על אשתי שלא אבא
 לידי קרי בלילה " בתנחומא ותצא דינה בת לאה שמו רבנ'
 לא תצא אשה בכבוד לרשות הרבים אמרו אפי' בחול אינה
 יוצאה לרשות הרבים מפני העם מה תכלין בה שלא ניתן
 תבטיחין לאשה אלא לקשטת בתוך ביתה שאין גותנין
 פירצה לפני השער ברית כרתי לעצמי על אחת כמה
 וכמה כל עיקר לא היה מסתכל באשת איש לכך כל כבוד
 בת מלך פנימה ממשכנות זהב לבושה אמר רבי נוי וזכה
 לכהנים לנשים בגדי כהונה גדול ועשית משכנות זהב
 ואמ' בפרק ד' דכורים כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו
 עשה כדי שלא יתן עיניו באחרת אעפ' ישמש פנים כנגד
 פנים שהאשה נהנית בין שדי ילין ואהבת לרעך כמוך
 בפרק בתרא דמגילה לא הקפדתי בתוך ביתי וכן לא
 השתבתי במקום שהתפללתי והרבה פרושות תני סיעות
 בני אדם המהלכין בדרך ופגעו בהם גנים ואמרו תנו לנו
 אחד או כהרב כלכם יהרגו כלם ייחדו להם אחד ימסרו
 אותנו ואל יהרגו עלא בר קושר תבעתיה מלכא ערק ואזל
 ללוד גבי רבי יהושע בן לוי אתון ואקפון מדינתא אמרו
 אי לא יקביתון לי נחרב מדינתא סלק רבי יהושע בן לוי
 ויהב להון " הוא אהו זכור לטוב מתגלי עליו לא אתגלי
 עליו עם כמה יומין ואתגלי עליה אמ' למסורות אבא מתגלי
 אל' ולא משכח עשיתי אל' ולא משנת חסידים קרי חסיד

יש לו להתיח אף דבר המותלי ר' אבא בר' זביבא הוא מחייב
 גבי חד אמרמי ברמי אייתי ליה כבילה אמרי ליה אכול
 ואי לא קטלינא לך אל' אי בעית מקטל קטול ירושלמי
 דנדר' פ' קובץ ר' יוחנן קוח זייס כל ערובות ריש שתא ר'
 אבא זייס כל תערובת אבת ר' זעירא אמ' תלת מאונן זמון
 אית דאמ' תשע מאונן לא חש על מגילת תענית לא ידע
 ואשם וכשא ענו " ר' יוסי הגלילי אומ' קרי כתי' עבא את מי
 שאינו יודע על אחת כמה וכמה מי שבא לידו עסק עבירה
 על אחת כמה וכמה ישלם אב' מי שבא לידו עסק מצוה
 ר' מבחם בר' יוסי אומר הנהנה שנה פרוטה מן הקקדש
 מביא מעילה וחומש ומביא אשם בשתי שלשים נא נחשוב
 כמה פרוטות בשתי שלשים קרוב לאלפים אם כן עבא
 הקתוב את השוגג על אחת כמה וכמה שהוא משלם אב' שבר
 לעשוי את המנוה ר' יוסי אומר אם בא נפסך לידע מתן
 שכרן של דייקים נא ולמד מאדם הראשון שלא עבר אלא
 על מצות לא תעשה שעה אחת ועבר עליה ראה כמה מיתל'
 בקצו עליה ולדורותיו ולדורי דורותיו עד סוף כל הדורות
 אם מדת הפורענו' מועטת כך מידה טובה השב מן הפלגו'
 ומן הכותרות והמענה ביום הכפורים על אחת כמה וכמה
 שזכה לו ולדורותיו ולדורי דורותיו עד סוף כל הדורות ר'
 עקיבא אומר קרי הוא אומר על פי אנים עדים או אשם
 עדים יומת המת אם מתקיים עדות בשמים למה פרט
 הכתי' בשלש א' להביא את השלשי להחמיר עליו ולעשות
 דינו כיוצא באלו אם כך עבא הקתוב אם הקטל לעוברי
 עבירה על אחת כמה וכמה שישלם אב' לנטפל לענשי
 מצוה כענשי מצוה רבי אומר קרי הוא אומר ואשר יבא את
 רעהו ביער לחטוב עצים וגו' ואי הקתוב עבא למי שבא לו
 עסק נפש אמור מעתה המגבה את הצדקות והמפרנס את
 העניים והגומל השדים על אחת כמה וכמה שתנתן לו
 בפשו ר' א' צור בן עזריה אומ' קרי אלהוא כי תקצור קצירך
 בצדקה וזכחת עומר בשדה למען יברכך קבע הקתוב
 ברכה למי שבא לירו מצוה בלא יודע אמור מעתה שלש
 היתה צדורה לו ככפיו ונפלה לו ומצאה עני הלך ונתפרס'
 בה קרי הקתוב קבע לו ברכה הרבה ר' שמעון אומר מי
 גס כסס ויסגור דלתים ולא תאירו מזבחי חסם שני דברים
 משמאין את הנוף ואין כמעטן לעשותן ואין נוטלין עליהן
 שכר ומה דברים שאין נוטלין שכר לא עשיתם עמי חסם
 על אחת כמה וכמה דברים שנוטלין עליהם שכר באמור
 וקתקדישתם וקייטם קדושים אם מקדש עצמו מלמטה
 מקדשים אותו מלמעלה "

סליק הלבנות חסידות

אשרי האיש יקנה בו תמיד יזכה לזה ולכא " א'
הילכות תשובה
 תשובה קדמה לעולם כדמייתי'
 לקבדריס כפר' אין בין המודר
 תביא שבעה דברים נכדראו קודם שנכרא העולם אילו הן
 התורה והתשובה וכן עין וניהסם כסא הכבוד בית המקדש
 ושמו של משיח וכן בראשית וכתרגום סודאי התורה
 קדמה ואחריו כסא הכבוד בן עזרן פנימינו

מימינו וגינת משמאלנו והתשוב' ממונשי' בין בן עדין לביהמס
 זכה נכנס בגן לא זכה נכנס ונידון בביהמס' בדרכות
 בשלמי' אין עומדין אמר ר' אבהו מקום שבעלי תשובה
 עומדין דייקים במורין אין עומדין שם אלום שלום לרחוק
 ברישא וקדר לקרוב ואמרין בפ' ה' דיומא שאל ר' מתתיה
 בן הרש את אלעזר בן עזרי' ברומי שמעתה חרבה הלוקי
 בפרק שהיה ר' ישמעאל דרוש אמר לו שלמה הס ותשובה עם
 כל אחד ואחד עבר ארם על מצות עשה ועשה תשובה
 מוחלין מיד של' שוכו בניס שוכים ארשא משוכותיכם
 עבר אדם על מצות לא תעשה ועשה תשובה התשובה תלה
 ויום הכפורים מכפר שכ' כי כיום הזה יכפר עליכם עבר
 אדם על חייבי ברייתות ועל חייבי מיתות בית דין ועשה
 תשובה התשובה ויום הכפורים תולין וייסורין ממרקין שכ'
 ופקדתי בשכט פשעים וכנגעים עונם אבל מי שיס ביד
 חלול השם אין כח לא התשובה לתלות ולא כיום הכפורים
 לכפר ולא בייסורין למרק אלא כולם תלוי' ומיתה ממרקת
 שכ' ובלה באזני הכבאות אם יכופר עון הזה ער תמותקן
 היכי דמי בעל תשובה כגון שפא דבר עבירה לידו ופירש
 ממנה מחוייב יהודה באותו מקום ובאותו הפרק ואותה
 אשה " ואפרש לך בקוצר בדרי תשובה ג' ענייני
 עברות הם וקד' תשובה עם כל אחד ואחד לכך רמז בתורה
 ג' פעימי תשובה באתם נכדים וקרבני' בואתחנן בנביאים
 ביהוקאל ג' פעמים אם ישמעו ויחדלו וקד' השומע ישמע
 והחל' יחדל בכתובים ג' שמירת בתורה הכיני' ואשמרה
 תורתך ואשמרנה בכל לב ואשמרה תורתך תמיד לעולם
 ועד זכרתי בלילה שמך ה' וגו' וקרבני' עיית פלגו מים ידו
 עיני על לא שמרו תורתך וכן אמר בחול ג' פעמי' כיום
 והוא רחום יכפר עון א' בזמירת והוא רחום יכפר עון
 ואתה ה' לא תכלה וא' קודם תלה לדוד ואומר במעריב
 קודם שרכו וקרבני' בסדר קדושה או ב' פעמים בבקר
 ואומר במעריב וד' ענייני תשובה הם תשובה הכאה תשוב'
 הגדר תשובת המשקל תשובת הכתוב וב' תשובות הכאה
 מוניין אבל תשובת הכאה אינה מצויה " ב

הלכו או יש לו כפרה " א
פנויה נידה עריות נשאו של אדם חומרתן בין
 בפניו בין שלא בפניו אם לבו השיאו
 לבוא על פנויה בתולה או אלמנה בין כדרכה בין שלא
 כדרכה וחושב אני מה שחטאתי באשה פנויה יתן חל לבו
 תכונה כשיבא עליה הלא לא טבלה וכל אשה היא רואה
 אם כן בא על נידה שהיא ככרת " ד
תשובה הבאה אם זאת האשה היתה מרננה
 לו בביאה ולבן בווער בחשק
 אהב עליה וקיה יכל לבא עליה ונשכר ומנתק מוסרי לבבו
 ומתאפק ועוצר לבו מלבא עליה או על אשה אחרת שקיתה
 בשמעת זו והיא נתיחדה עמו ומתחרט ואינו חוטא מוגבע
 תאותו זו היא תשובה שלימה " ה
תשובת הגדר לא יראה שחוק נשים ובתולות
 סנה או שנתים או יותר ולא יראה
 פני אשה ולא בחזה ולא כנגד דדיקה ולא כנגד ערוותה אפי'
 באשתו בעוד שלא טבלה ולא ירחץ ולא יאכל מאכל חם
 ולא דבר שמביא תאוה יתרחץ עצמו לא יראה בהמה ומה
 ועוף בשעה שזוקקין זה לזה פן יתאוה לעבירה " ו
תשובת המשקל כפי הכאה שנהנה בנשיקה
 ובשמושי' ובחיראה יש לו
 להטער בדאגת הלב ויתעב' לכל קפחות מ' יום ולא יאכל
 כשר ולא ישתה יין כליל טיש לו להתענות למחר ולא לילה
 לאחר תעניתו ויטער בשכיבה יומם ולילה לשקול הצער
 כנגד חזק ונכק התאוה אשר נהנה " ז
תשובת הבתוב הנה כרת קיה חייב בביאתו
 טבא על נידה בעוד שלא טבלה
 על כן ישכב בקושי על הרצץ או על דף וילבש שחורי' וילק'
 ולא יתענה פחות מן מ' יום ויתנודה בכל יום ב' פעמים
 בככי הלב ובדמע ולא ירביל לילך בשחקות נשים ולפוס
 צערא אברא טוב לו " ח

ארוסה אם חטא בנערה המאורסה שכב עמה
 טהור בשקילה או באשת איש שהוא בחנק
 או בכל העריות בין כדרכה בין שלא כדרכה אם העירם
 בה בהכנסת עטרה כערוה הרי זה נקנית מה שנתרצית
 לטעום מים בגובים בחשק אהבים ואכרה בביאתה על זה
 כאמר מענות לא יוכל לתקן כדאמר' בפרק אחר' דחגיגה
 הענשה דבר ומתחרט בו מוחלין לו דכתי' ולא יראוני הא
 יראוני מוחלין לו " ט

תשובת הגדר יגדור עצמו מלראות נשים ולא
 בתכשיטות בין אם עליהם בין
 אינן עליהן ולא יראה במקום שהנשים שחקות ולא בתול'
 ולא ישמע קול כיבוי' כבוקן ולא יראה מבשמים שעליה
 וירחיק מליך אצל אשה ולא ישמע שום דבר חשק תאוה
 ולא ירמוז לשום אשה בעיניו ולא יקרוץ באצבעותיו ולא
 בשפתיו ואף לאשתו נידה בעוד שלא טבלה ולא יתייחד
 עם שום ערוה ולא ישכב אפי' עם אשתו טהורה בגנות או
 בחצרות ואין לו לדוש באשתו במפני' ולראות מבחן ולא
 יסיה עסקו עם הנשים כלל ולא יקל ראשו " כ ב

תשובת המשקל

יש לו לטקול צערו כנגד הנאתו שנהנה בה ושנה שלימה
 אסור לאכול בשר ולשתות יין לבד משבתות וימים טובים
 ופגרים ולא יאכל לחם חס ולא ירחץ כי אם בימים טובים
 מעצו ולא ילך לראות בשום שחוק כי אם ילך לכשוף
 בשעת הצרכה ולא יעזב עמו בשום דבר וילקה בכל יום
 וישכב על דף אחד בלילה כי אם בשבת וכיום טוב על
 תבן או על קש וכר הראשו וישיר רוח הקמית שבחומד
 התאנה מהיות קשתו כנערת וחיי צער יחיה ושק על בשרו
 ולא ידבר מענין התאנה חשקים ונשוקים ומשמושים ו
 ומיני אהבות וחזק אוני חמודים " ^{יא}

תשובת הכתוב

הבא על אשת איש שהיא במיתה יסכול צער קשה במיתה
 יש בה קרח או בשלג בכל יום שעה אחת בכל יום פעם
 אחת או פעמיים וכימות החמה יושב לפני זבובים או לפני
 נמלים או לפני דבורים או יסכול ייסורי הקשין לו כמות
 ואין לו להשתמש באשה כי אם באשתו שהגירה יש לו ל
 להתוודע בכל יום ויום בבכי ואנחה ובכל מיני סינוף וצער
 מאחר שאסרה על בעלה אבל אם אנסה שלא אסרה די לו
 בעניות אחרות או בריתות ילקה ויתענה מ' יום רצופין
 וישכב על סאן ולא ירחץ ולא יתענג ולא ילך בשחקות
 ובטולין " ^{יב}

הבא על בת נכר

על בנה חייב להתענות וללקות מלהיות קשור עמה באש
 לא כופח ולא יאכל בשר ולא ישת' יין ולא ירחץ לכל הפמ'
 מ' יום עד ישוב מחרון אף יי' . וכן הבא על שפחה כנענית
 מחברותית יתענה ולא ירחץ מ' יום ויתענה שיני וחמישי "
 וכן אם רבע בהמה או חיה או עוף יתענה ולא ירחץ עד
 ישוב בתשובה שלמה ולא יראה לא עוף ולא בהמה וחיה
 כשזקקין יחד זה לזה " ^{יג}

המנשק נשים ומחבקן

וממשן בלא שכיבה יתענה שיני וחמישי נשיני ולא יעשה
 עוד ויתרחק מפתח ביתה פן יבא לידי עבירה " ^{יד}

הבא על אשתו בידה

תענה מ' יום רצופין וילקה בכל יום ולא יאכל בשר ולא
 ישתה יין ולא יאכל מאכל חס ולא ירחץ באותן הימים "
 אדם שבא על ערוה או על אשתו כדה יש לו לישב במים ק'
 קרים בקרח כשיעור צלית ביצה וגומעיה לא פחות מב' ימי'
 ולא יותר מן מ' יום ובכל יום מתורה עונו בין מתענה בין
 אינו מתענה . ואם חיבק אשתו בידה או נשקס או חיבק
 אברו על בשרה יש לו להתענות ולהתוודות' מותר לאדם
 לשת' יחד עם אשתו בידה בחדר אחד כדאמרי' בסנהדרין
 סוגה בשושנים . ובשירובין בפ' הדר רק לא ידבר עמה
 דברי תיפלות ולא יחבקה ולא ימששנה ולא ינשקה ולא
 יאכל עמה ולא ישתה עמה עד שתטבול במים ולאחר
 טבילתם ישמחנה ויחבקה וינשקה ויקדם עצמו בתשמיש

המטקה ולא יבבל פיני ולא יראה בה דבר מגונה אך ישעשה
 במשמושי' ובכל מיני חיבול למלאות תאוותיו ותאוותה שלא
 יתקרב באחרת כי אם עליה כי היא אשת חיקו ויראה לה
 חיבנות ואהבות " ^{טו}

שבול ומתחרט ישיב למי שבנכ או ליורשיו הכל
 נהשיב את הבזילה אשר בזל וילקה ויתענה
 ויתאנה ויתחרט ויתורה ואם יבא לידו ממון חבירו וקיה
 יבן לבנוב ומנע ומתרחק מליילך אל ממון חבירו וירבה
 בדקנות ויבקש מחילה מן הנבול' ואם אין לו יורשי' לבזל
 או כי אינו מכירם יתן לבית דין מה שבנכ או מה שבזל
 וילקה ויתורה " ^{טז}

המצער

את חבירו בין בדברים בין בממון בין
 בחבלה בין בהכא' בין באונאת דברים
 אין לו כפרה אם לא ירצה את חבירו וימחול לו כדאמרי'
 בבבא קמא בפ' החובל החובל בחבירו אפי' נתן לו כל
 ממון שבולס אין נמחל לו עד שיבקש ממנו מחילה אמר
 ר' יצחק המקיט את חבירו אפי' בדברים צריך לפייסו
 וירבה עליו רישים ואמר בפ' בתרא דיומא אל' חלעזר כן
 עזריה מכל חטאת לפני ה' תטרונו עבירות שבין אדם
 להקבה יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו
 אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו בתורת
 בהמים על לשון הרע נגעים באים ומה מרים שלא בפני
 משק דברה כך המדבר גנאי על חבירו בפניו על אחת
 כמה וכמה השמר בנגע צרעת זכור את אשר עשה ה'
 חלקיק למרים על כל עפירה היה לו להתענות וללקות
 כל שכן על חיובי מיתות בד' ועל חיובי כריתות כל שכן
 על לא תשא את שם וכל שכן על חילול השם גבב או בזל או
 לקח ריבית הרי עבר על לאו יש לו להשיב הבזילה כולה
 או הנביכה וקריבית ויבקש ממנו מחילה וילקה על לאו
 ויתענה ויתודה וישמר שלא יקבל פקדונות' ולא לילך על
 ממון חבירו' כי בזל כפשו של אדם הומדתו בעיניו על כן
 יתרחק מקו ויעשה במילת חסד בין בגופו בין בממונו
 ויתר ממה שיש לו ואם החזיר הריבית וילקה ויתודה
 ויתענה וישמר עצמו מכל מיני ריבית ומאבק ריבית ו
 ומרבית דברים' ואם הית' יכול להתפרנס בלא ריבית אפי'
 מן קבוי לא יקח ובעוד מ' יום יעשה כן עבוד תשובה או
 שנה אחת ולא ישב במקום שמדברים ענייני ריבית כי
 המלצה הריבית אינו חי לעתיד כדאמ' בתנחומא אם כסף
 תלנה את עמי' נא' כפ' איזהו כסף בעלי ריבית מתמוטטין
 על כן מכל הערמות ריבית לא יחא עבק וישב בתשובה
 קמה את חבירו עבר בלאו יבקש ממנו מחילה ואחר כך
 יתודה שחטא וכהו ויתענה ולא יעשה עוד' ומתחרט על
 פשעו ולא יבניה ידו על חבירו עוד כי בקרא רשע ויאמר
 לרשע למה תבס דעך' רב הו' קץ יחא' כדאמ' בסנהדרין
 בפ' מיתו' הסוטר לועז של חבירו בלא סוטר כנגד השכינה
 המבית ידו על חבירו' צ' שלם ההו' כקרא רשע ונקרא
 חוטא רב הו' אלו תקצץ ידו' ואם הכהו א' עפ שאין דיין
 בבבל כדאמרי' בספר החובל טוב שיתן לו את ממונו וגם
 ירצה אותו לבקש מחילה ולוקה כי עבר לאו פן תוסיף

תוסוף להכנות ויתענה ואם ביישו בדברים עבר לאול
 תוכו חיש את עמיתו היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור
 מעשיך הראשונים כדאמרין בבבא מציעא בפ' הזהב יש
 אונאה בדברים גדול אונאת דברים מאונאת ממון זה
 באמר בו וראת מאלדיך ועד זה בגופו וזה בממונו זה
 ביתן להישכון וזה לא ביתן להישכון כל המלבוץ פני
 חברו ברכים כאלו שופך דמים דאילו שומקא ואתי הירח
 המלבוץ פני חברו ברכים או מכנה לו אם ואלעזר דהוה
 אין מעלץ אותו מביהם שערי אינות דברים לא נעלנו
 על כן צריך לבקש מחילה ממנו ויתענה ולקח ואם יאמר
 לו למאנה בדברים ישתק יאמער חרפתו ואין משיב ויזהר
 באונאת אשתו ויכבדה יותר מבגופו והמאנה את הגר
 עובר בג' לאוין בפ' דיומא כל המקמיט את חברו אפי'
 בדברים צריך לפייסו אם ממון יאמר לו כירו הדר פיסת יד
 ואם לאו ירבה עליו ריעים ואם מת מביא' בני אדם
 ומעמידן על קברו ואו הטאתי לה' אלקי ישראל ולפלני זה
 שחבלתי בו והמעבי על מדותיו מעבירי לו על כל פשעיו

עניני תשובה ודיוין

ביומא בפ' אמר להם הממונה והתודה עליו את כל עונות
 בני ישראל כיצד מתגודה אומר חטאתי עייתי פשעתי אומר
 דבה בר שמואל הלכה בדברי חכמים חטא זו סגנה ונפש
 כי תחטא בשגגה עון זה ודן ונהנה כגון ניאוף או אכל
 אשור הכרת תכרת הנפש הקיא עונה בה פשע זה מרד
 נאיו ונהנה ומוציא בשבת או מעביר מלך מואב פשע בני
 נשחט אהרן את פד החטאת אשר לו וכפר נשחט ביום
 הכפורים מתודה על הפר פשעים עגו ועון ביתו ועון
 כהנים ועל שיעור המזתלח עון כל ישראל ואמר בפ' בת'
 דיומא ערב יום הכיפורים צריך שיתודה קודם אכילה
 ואתייה שמה תטרף דעתו עליו ואעפ' שהתודה בערבית
 עם חשיכה יתודה בשחרית בשחרית יתודה במוסף במוסף
 יתודה במנחה במנחה צריך אדם לפרט את החטא צבירו'
 שהתודה ביום הכיפורים זה אפילו לא שנה בהם צריך
 שיתודה ביום הכפורים אחר כי פשעי אני ארבע וחטאתי
 בגדי תמיד דקיימא לן כד' אליעזר בן יעקב קב ונקי
 וקיימא לן כד' המדורי "

עיקר וזרי

אכל אכחנו חטאנו אשחנו בגדנו בזלנו דברנו דופי עד
 ומשפטיך לא שוק לנו עברנו על מצות עשה עברנו על
 מצות לא תעשה עברנו על חיובי כריתות עברנו על
 חיובי מיתות בית דין עברנו על תורה שכתב עברנו על
 תורה שבעל פה שכתבו שמך הגדול שכתבו מלכותך
 ויראתך ואתה צדיק על כל הכא עלינו כי אמת עשית
 ואכחנו הרשענו " ירושלמי כיצד מתגודה ר' ברכיה בשם
 ר' באבר אביבא רבון העלמי הרע בעיניך עשיתי וברוך
 דע הייתי עומד ושוכ אני עושה כן אלא יהי רצון מלפניך
 ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתכפר לנו על כל פשענו "

ותמחול ותסלח לכל חטאתינו בפסוק רבתי בפרשת רני
 ושמיחי אמר להם הק' בהלמלאכי השרת בואו ואודיע
 אתכם צדקתן של בני שמי טעמתיס בעולם כמה צרות
 וייסוריך הבאתי עליהם בכל דור ודור ובכל שעה לא בעטו
 בי אלא קוראין את עצמן רשעים וקוראין אותי צדיק בפני
 רשעים והן אומר' כלשון הזה אכל אכחנו חטאנו העינו
 והרשענו ומשפטיך הטובים לא שיה לנו ואתה צדיק על כל
 הכא עלינו ואכחנו הרשענו לסק מקלם שלמה את כנסת
 ישראל אשת חיל מי ימצא' לכה כחמר אש חומה היא: בפ'
 בתרא דיומא תשובה מכפר על עבירות קלות על עשה
 ועל לא תעשה הניתק לעשה ועל החמורות חיובי כריתות
 וחיובי מיתות כד' ולא תשא עמכם וכל דרמי ליה תשובה
 תולה עד יום הכפורים וכפר האומר אחא ואשוב אין
 משפיקין בידו לעשות תשובה אחטא ויום הכפורי מכפר
 אין יום הכפורים מכפר במדרש הרנינו טובה ישראל
 עדה' כל מה שברא הק' לא נשבע לא על התשובה חי
 אני נאס' ה' אם אהפין כמות הרשע אומר הק' ל' ישראל
 אלקי ישראל אלוהי ישראל אלוהי ישראל אלוהי ישראל
 ה' הנני שב ומה מי שאין לו חטא ולא סירחון חס ושלג אומר
 אני שב - בני אדם על אחת כמה וכמה שצריכין לעשות
 תשובה שלימה האף העבירו שעשה מתחילה אין בו כרון
 שכל' תזכרונה הראשונות לא תעליכה על לב' ומכשורת
 שלום שב' שלום שלום לרחוק ולקרוב רחוק שבת קרב טובה
 עד שהיא במדת הרחמים וקד' צדיקים מתקבל קחו עמכם
 דברים ולא עוד אלא קולך ריקם ומחזיר מלא ואמר כל
 תשא עון וקח טוב " י"ט

דרש

רבינו גדול כחה של תשובה כיון שאדם
 מחשב בלבנו לעשות תשובה מיד עולה
 ועומדת לפני כסא הכבוד טובה ישראל עד ה' אלקיך אומר
 הק' אפי' יש בכם עבירות עד ה' עד כסא הכבוד טובה
 ישראל וכפ' בתרא דיומא גדולה תשובה אמביאה רפואה
 לעולם ארפא משוכתך ומנעת עד כסא הכבוד ומקרבת
 את הבאולה וכא' לנין גואל ולשבי פשע ומקרבת הישועה
 שמרנו משפט ועשו צדקה וזדונות נעשות בשגגות טובה
 ישראל כי כשלת בעונך ונעשות לנו כזכיות וכש' רשע
 מרשעתו ועשה משפט וצדקה ומאריכין ימיו וננותיו חיה
 יהיה אדם הוט' הק' מתשיים בדברים קחו עמכם דברי'
 ושובו ומחזיק לטובה וקח טוב וכאלו הקריב פרי נדבה
 ושלמה פרים שפתינו אהבם נדבה ובמס' תעני' בפ' סדר
 תעניות כיצד לא נאמר באנשי כנה וירא לקים את שקס
 ואת תעניתם לא ירא לקי' את מעשיהם כי אנו מדרכיהם
 הרעה ובקבלה הוא אומר קרעו לבבכם ואל בגדיכם
 ושוכו חל' ופסוקתא טובה אומר ר' יהושע בן לוי אם
 קרעתם לבבכם בתשובה אין אתם קורעין על בניכם ועל
 בניתיכם למה כי חנון ורחום הוא " בני לדברי הקסיבה
 הא לכך לדרכי התשובה " אין אמנה באמת אחד "
 אין לקח כלמר טוב " אין עשת בעטרת עונה "
 אין זירחו כזכור זכירה " אין רגן כרגף רוחה "

לשאר
 בפ' י"ט זכרונות
 במנוח רשע עב' ראשון

אין סודר כבוד הקיבון " אין קנינות בקיום קריעה
 אין טכס כטעם טובה " אין נהוג כנקני בעימה
 אין חמוד כחן חסידות " אין זקור כזימור זמרים
 אין קדוש כקרבן קריבה " אין מעלה כתשובה
 אין טובה כקשיבה

זאת תורת השב בכל לבו ובכל כפשו ובא לידבק בבוראו
 כל אדם יחשוב בלבבו ונקדשתי בתוך בני ישראל אם היה
 בשעת השמירה היה לו ליהרג ולשמוד כפשו בייסורי קטין
 עבור בוראו יאמר אל לבו וכי אין לי לעצור רוחי אעה
 קלטה עבור בוראו וכי יז לי ליהנות שעה קטנה בכאוף
 בטנוף אלמד לעיני מלהסתכל פני אשה כי אש היא אם
 אדם שומר עצמו מביאוף פעמים עבור קשם ופעמים
 עבור כבורו שלא יאמרנו נואף הוא ומשחית כפשו הוא
 יעשנה אבל אם מונע עצמו שאין נושתי כי הכל רואים פני
 נשים והוא אינו עושה זהו עבודת הוי"ו באמת ויז לו לאדם
 להמנע מכל מה שהגוף נהנה בהם על ידי נשים מלראותה
 מליגע בהם ומלישב אצלה ומלראות בדיקה החמודות ולא
 לשמוע קול דבורה בניבונה ומלדבר עמה בין אשת איש
 בין פנויה חן מאשתי ישמחה בה כשיא טקורה בכל חשק
 לבו מי שהשחית זרע בחשק תאוותי יתענה מ' יום וישמור
 כפשו ולא יראה פני אשה ולא בבדיה השטוחין על הסתכל
 ולא להריח כבשמים אשר עליה ולא לעמוד במטה שאיש
 ואשתי שכבו עם כל עומד בכריכה של אשה ומכל ייחוד
 כי המסתכל במלבושים יראה בפניה בחזה שלה בבליטות
 דדיקה ובמקום התורפה ורוח זנונים יכנס בלבבו להתענות
 ונהנה ככפשו באמו בגופו בעגרו יושב אצלה וככנס חדותה
 בלבבו ובלב האשה ומלא הקהרין והם הם הנידון ונדון
 לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו ויש לאדם למנוע מכל
 דברים המביאין לידי קרי זנות וזו תירוש יקח לב אש
 היא עד אהרן תאכל מים בגושים ימתקו סופו ירד לגיהנם
 באש לא נופח על כן ימקרו ויחישק מלחשוב קרקורי נשים
 כי אם על אשת חיקו ישמח ויגל בה באהבה רבה בכל עת
 שחפץ כי היא שומרתו מן החטא עב' על כל חשק חפזו בה
 לאהבה ולכבדה אז ימצא תאוות לבו בה ומזכותו לזה ולבא

תפלת השב בכל כחו

רבון העולמי אתה הוא בעל הרחמי' ה' לדינו ולדי אבותינו
 בנשתי לרבר לפיך אמנ' אככי חטאתי לך סרענותי מדרך
 טובה נטיתי עברתי על מצותיך זכרתי שמך לרצונתך
 רשעתי ויושר בעיניי להעמיד כי פשעי אני אך וחטאתי
 נגדי תמיד ואני דומע בדמע לבי פלגי מים ירדו עיני
 אשר לא שמרתי תורתך צער לבבי ומזקות לבי הרחיבני
 ואשנה לבגי שק כי אנריר עדיי ממני ואתגור לפיך בצוק
 צרתי לבי כי עונותי עברו ראשי אתאונן על חטאותי
 וכאשר דומע יאמר במק' דמועותי יכבה חרון אפך כבה
 בדם לבי הנמם כבה אש קדחתי באפך ותשובת חרטותי
 ישיבו אפך ממני ונזולי דמועותי כניסוך יין ומים ומשמך
 בצרי בחלבים וזמרים ודמי קהסר כאלו כזרק על בני

המזבח וקול אבותי בקול שירי קלויים וקול גיחוחתי
 כקול תופים וכנורות ושכירת לבי כשברים ותרגעות
 שופרות ונתיק מורשי לבי כנימי כנור ועוגב וחלישת
 איברי בעריכת איברים ופדרים ושפיכת כפשי כמים
 ימחו פשעי וכדם לבי תמחה עונותי וכליחלוח גופי יכבו
 חטאותי וכודי אשם כפשי יחונרו אשמותי וניב שפתי
 וקבוי לבי יתכפרו רעיוני וקרקורי וקריעת לבי יקרעו
 כל ספרי עונותי ורוב נקמותי המה ינחמוך וחיננותי
 יגבלו מידת רחמיך לחונני ותפלגתי קבל עם תפלת בניך
 בני בחונך יהיו לרצון אמרי פי וקבוי לבי לפ' קצרי וגלי

גזשבת השבים

בני שמיצ לעצתי אהבתיך בני טוב נא בתשובה לאהבה את
 ה' אלקיך ליראה אותי עשה זאת בני והנצל ושוב לאביך
 זכו בוראך אשר בראך רוח זנוני' הסר מקרבך בכל דרכך
 דעיתו תשוב אל אביך קניך בכל לב ושמה אשר ייסרך
 כדי לכפר עונך כי כל זכויותיו מרובי מעונותיו מריעין
 לו בעולם הזה לשלם לו מעשיו ורומק לו כמי ששרף את
 התורה אשריהם הצדיקים שנכרעין מהן על עבירה קלה
 שעושים בעולם הזה ומריעין להם בזה העולם זהו ואין
 עול וכיראתך עברתיך פגעת זה שעושה זדקה החזק
 במוסר אל תרף וברך אלוקים שופט בכל עת אשר אהבתיך
 ומייסרך אורח חיים תוכחת מוסר ויהיו עונותיך נגדך
 תמיד ותביש ממעשיך ותתלבן מצאותיך ותטבול במקום
 ישראל ה' אשריך מי הוא מטקרך ומי הוא מקורך ומי בראך
 תשא לביך אל בוראך כי ידו שטוחה ופרוכה לקראתך
 הכין לך שלם אל כוחן לך ובליותיך ושא עיניך השמימה
 ויאר פניו אליך בשמחה הדבק באהבתו ובראתו כי הוא
 אריך ומלך עולם אל תקי להוט אחר ברונך כי על כן נעש
 בן סורה ומורה מי שחטא בסעודת הרשות ובשתיית זולל
 וסוכא ישלו לקמניע עצמו מלעשות עגור מלסעוד כי אם
 בסעודת מזנה ולא ימאך ביין ובשכר את בשרו כי אם על
 שלחנו עם בני ביתו ואין לו לעדן במיני תענוגים וממניע
 אכילתו ושתייתו עבור הבורא פת במלח תאכל תשתה
 כפי כחך שתסגול ומים במזורה תשתה ומי צער תחוס
 ובתורה אתה עמל ויש שכר לפעולתך

רוצח

הכה איש את רעהו ורצחו נפש בין איש
 בין אשה או הרב את הקטן ילך בגולה שלא
 שנים וילקה בכל העיר ויאמר רוצח אני ולא יאכל בשר
 ולא ישתה יין ולא יבלח שער זקנו וראשו ולא יכבס את
 בגדיו ולא ירחץ את בגדיו וזקנו ירחץ פעם אחת בחדש
 ויקשור ידו אשר רצח בה בשלשלת ובצוארו וילך יחף ו
 ייבכה על רציחתו ויתענה בכל יום עד שימור גלותו
 ואחר כך זנה אחרית יתענה שני וחמשי אעפ' שהתענה ג'
 שנים בכל יום ולא יענה לאום אדם רעה וישתוק לכל אדם
 ואם יאמרנו לו רוצח אל יתקוטט אך יהים במחריש ולא ילך
 לשחוק באותו ג' שנים וכשיצאו מכות הסנסת ישכב בכל
 יום לפני בית הכנסת ויעברו עליו ולא ידרכו ויכבד

בטורד מן קצו וזו באשת איש ומרצו או אדם אשת בתן
 שאשה על גבה חזקו תקנה ופ' הזהב כל היורדין
 לביקום עולין חזן מן הבה על אשת איש או מלכין פני
 חבינה ברכים או מכהם לא יכירו אעבד דם ביה יורדים
 ואינו עולין כסוה בשלסי פ' ואלו באמרין ארבע
 כיתות אין מקבלות פני זכינה כת לזים כת חמישים כת
 סקרים כת משפרי לזין הרע וכפ' אדקידוסין למען תפוש
 את ישראל בלבם אמר רב אחא בר' יעקב הווא בעו' כתי'
 דאמר מר חנונה עו' אבל הכופר בה' כאלו מודה בכל
 התורה כלה וכן המודה בעו' ככופר בכל התורה כלה
 כפ' בתר' דיומא חלול השם בתשובה ויום הכפורים תולין
 מיתתה ממרקת גדול חלול השם מכל בשלסי פ' א'
 דקרוסין אין מקיפין לחלול השם אחד אונב ואחד מזיד
 וחם היתה שקולה מכרעת ר' שמעון בן יוחי אומר אפי'
 צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה ותנה על הראשונות
 אחר כל הראשונות אז צדקת הצדיק לא תלמו ביום רשע
 אפי' רשע כל ימיו גמור ובעה תשובה באחרונה אין מזכירי'
 לו שום דבר רשע של ורשעת הרשע לא יכשל ביום טובו
 מרשעו " כד' מעבדים את התשובה אלני הן רבילות
 לזן הרע בעל חימה בעל מחשבות המתחבר לרשע
 המסתכל בעריות החולק עם גבב' האומר אחטא ואשוב
 המתכבד בקלון חבריו הפורש מן הזכור והמטה את
 חבריו מדרכי טובה לדרכי רעה והמכזה את אבותיו
 והמקלל את הרבים והמעבב את הרבים מעצת צדקה
 והמוחש בעשוי צדקה ומנות והמשתמש בעבדו של עמי
 והמקבל שוחד והמנציח מציאה ואינו מחזירה והרואה
 בניו בתרבות רעה ואינו מנחה בידם האוכל שור עניים
 החולק על דברי תורה החושך בכשרים השוכח את
 הדיבות המלעיב על המצות וכן כד' עבירות בארבע
 את ירושלם וכן כד' ערות באחר' באומר אל הכהנים
 כד' כפרות " תעשה דברים מעבבין את התפילה
 הראשון נע שכתתם בור דינו כמו למשקל איתתן השיב אל
 תוסף דבר השני המתפלל בלא כונת לבו ויזכרו כי
 חלקים צורים ושתוקו בפייה ולבם לא ככון עמו: הג' מי
 שאינו מקשיב לדברי תורה אמיר אוננו משמוע תורה גם
 תפלתו תעבה ק' שאינו משיב לעני אוטס אוננו מועקת
 דל גם הוא יקרא ולא יענה ק' עושק וגזול פמו במיכה
 אחר אכלו שאר עין ובת' לא יענה אותם ק' מתפלל בלא
 נקיית' גם כי תישו תפלה אינו אומע ק' אמי שגברו
 עונותיו ולא שבו יחי כאשר קראו ולא שמעו ק' מי
 שאינו שומע הוכחה שכ' ותכחתי לא אביתם אז יקראונו
 ולא יענה ק' מי שסם בטחונו בעו' ואל תפגע פי
 אינו שומע אותם הכנים מלקטים עצים וכן ט' ישראל לא
 ידע עמי לא התכונן בני חוטא עם כבוד עון זרעמר עים
 בכים משחיתים פשעו כי קצו סרוס עם עמורה ואחר
 כך כי תרכו תפלה אינו אומע כי עד ט' מוחל אבל
 ויכסו אותי זה עזר פעמים אז פורע לכלך בהפטרם אמר
 קולו סולג' לשון זום ועמו ואחר כך לקדוה' מכובד וכן

אלו ענין דבר פסוק

ט' פעמים וכפר בחומה לכפרט' דברים המעבבין את
 התפילה לכך אין ט' כמומרי יעקב ה' כיום צרה ומסיים
 יענינו ביום קראינו לכך ט' ימי תשובה עד יום הכפורים
 לכך ט' למה צמנו יענינו ביום צמכם תצמו לח תצמו זום
 אכחר יום ענות צום יום רצון וא' רצון באל' בית דרבי
 עקיבא קרוב הלכשכרי לב חביבין שבירי לב לפני הקבה
 יותר ממונאכי השרת שמלאכי השרת מרוחקין מן השכינה
 לו' אלפים רבבות פראות אז ארפים עומדים מאעל לו'
 אבל שבירי לב הקבה קרוב אלס בתוך אמה כל מי
 שזוכה את יצרו בכל יום ומתוודה מענה אני עליו כאלו
 כדרכי בשני עלמות זוכה תודה וכדרכי בעולם הזה
 וכעולם הבא עיקר הכפרה על ידי וידי לכך הפר זהו
 כפרה לגולכהמי גדולים הכתן הדול משרה עליו ושעיר
 המזבח שאם כפרה לכל ישראל מתוודה עליו מודה ועוזב
 ירוחם כי אחרי זוכי נחמת וואחרי הודעו שפתי על
 ירך דרא את ה' בהמנא קראוהו בחיותו קרוב וישוב אל
 ה' וירחמנו כפרק כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא
 ואלו הן שאין להם חלק לעולם הבא האומר אין תחיית
 המתים מן התורה ואין תורה מן השמים ואפי' קורום המבזה
 תלמידי חכמים ואומר רב הני רבנן או קורא לרבנן בשמו
 ר' עקיבא אומר אף הקורא בשפרים החיצוני' שפרי מינין
 ושפרי בן סירא וקלחש על המכה ואומר כל המחלה אשר
 שמתו במצרים לא אשים עליך ורוקק שאין מוכירין שם
 שמים על הרקיקה אבא שאלו אומר אף ההוגה את השם
 בבבולין וב' עב' או הדורש אגדות של דופי כי דבר ה'
 בזה האומר כל התורה כלה מן השמים חזן מפסוק זה או
 חזן מרקירוקה ומקל וחומר זה ומגדלה אה זו זהו כי
 דבר ה' בזה הדרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא כל זמן
 שעונה בה הא' אש עשה תשובה ומתוודה יש לו חלק לעולם
 הבא אילו הן המינין האומר עולם כמנהגו נוהג ואין
 חלוק בעולם או אומר אין הבורא קדמון לכל או אומר יש
 חלוק אחר עמו או אומר יש לו דמות וצורה כאדם ונוף
 ותמונה או משתתף דבר אחר עמו או האומר אין שם
 כבודו בעולם מן השם או מכחיש מן תורת משה דבור
 אחד או דקירוק אחד או אומר אין הבורא יודע עשת
 מחשבו האדם או אין אדם בירדן לפי מעשיו או אין העולם
 קבא ואין תשלוס שבר אילו הן מינין ואפי' קרוסין שמורדין
 אות' אלס לא עשו תשובה אלימה ונקא לא ינקא מנקה
 אלשבים ואינו מנקה לשאינן שבים והא' דאמר בפ' בתרא
 דיומי' עבר על עשקעשה תשובה לא זו משם עד שמוחלי'
 לו וכן בפ' דשבועה האי עשה סיכי דמי אי דעשה תשובה
 מוחלין לו מיה' מיהו קצת צער יבא לו שצער על הצעה כל
 החומר בתשובה שלימה מקבלין אותו כדאמר בפ' דעו'
 גביר' אליעזר בן דורדיא כשהניח ראשו בין ברכיו ובעה
 בבכיה גדולה עד שיצתה כשמתו יצאה בת קול ואמרה
 ר' אליעזר בן דורדיא מוזמן לחיי העולם הבא כי מה
 שאדם מוזמן לעשות ונקמה בנזמתו רגומיניע עצמן קשה
 לו מאד דלפוס צערא אגרא כל מי שרגיל לעבירה בין

קלה בין חמורה להכעיס הוא משומר לדבר אחד או לבגש
 שבעטנו או מבגש זקנו בתער או משפר קנינו כמו גאס או
 אוכל איסור או בעל בניה או גונב ומפורסם הדבק זהו
 מין באלו כפר באותה מצוה לא נתן הקב"ה למשה ודבר
 השומר לא דעולא מעידו ניש לו להקטרט ולהתגרות בדמע
 הלב ולא יעשה עוד כדבר הרע הזה הרחק מן הכעור
 ומן הרמה **היה שומר לית שומר** **היה שומר** לכל
 התורה כולה נאדוק יותר מן **היה שומר** **היה שומר** ישראל
היה שומר בין בהליכה בין בחזרה אסור לשאת
 ולתת עמו וכן בפ"א דשחיטת חולין ששחיטת כותי אסור
 המשמר שבתות בשוק דינו כישראל ואם מחלל שבתות
 בפרהסיא דינו **היה שומר** להשכיר מומנו רשותו אם לא עירב
 בפ"א דשחיטת חולין ובערובין וקמטיא את הרבים בין
 גדול כירבעם או כופר בדברי חכמים כצדוק וביתוס
 או דוחק העולם לחטוא כמנשה או הטעה העולם בהספק
 טעיותיו או עשה עבירות כיהויקים בבלוני שמעיו מנח
 ומבלה פנים או פורס מן הכזב שאינו מתענה עמהם ואינו
 בככס בצרותם כל אלו אינן להם חלק לעולם הבא אך אם
 עשו תשובה בכל לב ומתודים בכל לב ודמע אפי"כ
 בעיקרן ושבג"ה הבה את בוראן ולא ישוב לקלקלן אך
 דבק בקונניש לו חלק לעולם הבא **היה שומר** חכמים מיני
 אל תחניף לאדם פן יתשן שנת עלמיו ותדרס לו לפניו
 חקף יבוא כי יקטף עורנו באיבו על כן תלכך לבער
 חניפות ותכר האמת ולא בחניפות זכור בוראך ותיירא
 מפניו יטעמך בטח במלכך כי יהיה עמך ראה ותשנה קטן
 וגדול הכל מלחודו ומלכך יהיה לך לעז ומגדול בני אל
 תהיה באם פן תהיה הומה ושואה תמוך רחוק בלב כבאם
 או השם עמך תחום ותיירא כי שוכא באים ומחיה לב כ
 כדכאים כי מה באות תועלת כי הנפש גועלת וכוס
 מרעלת ומחללת ומועלת למה תמות בלא עתך ומלאך
 אכזרי יבעתך אל תתכבר אל המתבאים ברבע ימותו
 פתאים תירא מלפני מתבאם על כל המתבאים ותחום
 כבודו במקום רואים כי ברומ כמוכה יהיה לך תמיכה
 וסמיכה בני הזקר במצות לאוין פן תעבור באחד מהן
 ותלקה ארבעים או במכת מדרות אם עברת על לאו
 בעלמא כל אכן לאו דכריותות תתענה לכל הפחות מ' יום
 ותלקה בכל יום ותן לו תורה המגלח זקנו הפיאות
 בתער עובר כמה לאוין ומעטה אל תשחית עוד ותבדל
 זקנך ובחוקותיהם לא תלכו הזקר בעשה לקימו פן תלקה
 במכת מדרות **היה שומר** וחי אחיך עמך ולא תשיב גבול
 אל תקח לו מחיתו **היה שומר** ואם קנה סחורה או מטבע כנגד
 השלטון אם יבא אחד ויוסף לך כדי ליקח מחברו זה לא
 ביתן לימחל ונקרא רשע ואין גולן כמותן ואם לא ישמע
 אל הוריו אשר הורוהו יש להכדיל ולבדדו עד יתקן עותתו
 בתשובה בני אל תחטא בעינים פן יכרך בזק ולבא וישקלך
 במאזנים בעדים פנים אל תחטא באזנים בשמע שא
 לדבר לפניך ובעת תעמוד לפני אדוניך לא ישמע רב
 עוונך אל תחטא באפק וכרית פן יקנף עליך להמריח

יפת אור
 יום אחרון
 אף אחרון

ומכל טוב תהיה קרם ומפניו לא תוכל היות בורח אל
 תחטא בפיק וכל שונוך כי בעל כנפים יזכיר עוונות אל
 יועילו לך הונק לבא לפני קונך אל תחטא במאכלך ואל
 תדבר מעשך כי גופך יכשילך ואיך תעמוד לבדך אל
 תחטא בידך איך תעמוד בפני שודדיך בכלות כחך והודך
 ומעשיך ערוך נדריך אל תחטא בלבבך לא בעשת מ
 מחשבותיך ולא בכליות קרביך הימלך בקונך ידע טיבך
 אל תחטא באיבריך המה יעידו כל דבריך קנה ככלות
 בשרך ושאיך יזכירו כל אמריך אל תחטא במשגל ולא
 בראיית יופי סבל כי היו כזונה סופה להרגל פרה ורבה
 כעון גל אל תחטא ברבליך פן יהפך לגבליך מן למצוה
 מעבליך להרגל כדקי רבליך אל תחטא ברוחך בכשמת
 כחך תגיל בפקודי משמחך ולין דקתך ככחך אל
 תחטא בכשמתך אל תרבה באשמתך עמוק בתורתך בכל
 מאמצי משמתך אל תחטא בפני בוראך זכור כי הוא
 בראך והוא מכלכלך ונושאך הוא אביך הוא מראך אל
 תחטא לפני הש' כי הוא נותן לך הגושם ועין גופך מלחלח
 בגשם והוא חיך מנשם אל במדוה אל תתאוו ותתאוו
 שירותיו בקול תחום בכל עת לפניו תשתחוה אל תהי
 לקוט אחר ברונך תירא מאכילה הוא קונך ואל תאכל
 ספק איסור כל שכן איסו המסור הזקר פן יהיה כך חטא
 ותיירא מי שחט אם בקי בהלכות שחיטה בכל עניניך בלי
 ספק וכאמי שבדוק הבמה בכל פסיקי הלכות הריאה **היה שומר**
 ומראיה בכל ענינים אם הוא שוגב ונמצא טריפה אחריו
 יש להזירנאם יעשה יותר פן יסירהו ויעבירוהו כמשפט
 עד אשר יתקן עונותיו **היה שומר** וכמא אחריו טריפה או
 הזחט וכמא אחריו כבילה וכן המנקר וכמא אחריו הלכה
 יש להלקותו ולהזירו שלא יעשה עוד ואם אינו נזהר
 להעיריו מאומותו לבמרי ולהלקותו ולהכריזו עליו בקהל
 עד שצראה תשובתו בלי רמאות ובלא כל וכאשר יעשה
 דין מק שקצו עליו אז אחינו הוא כי כל כמא אחריו ח
 קלה אל אחר שיבדוק ימצאו כביל פעמים ואל שבר נפשו
 עד זמן אחר שצראה תשובתו בצידו וכן המתקן גבנות
 או קלה שאין ישראל רואה שכל השומר פדכה לא דנו ולא
 מעידו **היה שומר** עיקר התשובה הזכרת חטאו ויודיו כמו
 משה עליו השלום אמר וישאל להם אלקו והב ומתרחק מן
 העבירה שבידו וכן הדומה לו וטוב לו בני הזקר מכל
 כדנוד עבירה כי יש צראה לך קטנה וגדולה היא אלץ בא
 וראה התורה אמרה הוכח תוכח את עמיתך אעפ"כ אמרה
 תורה לא תשא עליו חטא שלא יקו פניו משתנות להלבינו
 ברבים ואם עשה פן אינו לוקה לאו שאין בו מעשה הוא
 עון גדול הוא המלבין פני חברו ברבים אין לחלק
 לעולם הבא ודווקא עמיתו עם שאתו במצות אבל אם ה
 הוכיחו בדרך ואינו שומע מכל ימין אותו ברבים כמו
 בחמיה אריב עמם ואקלם ויש להוכיח כמו כבאים
 הראשונים כל דעלך שכן לחכך לא תעביר
 שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתי ונברא לי
 סוף דבק הכל כשמע את הקול ירא ואת מצותיו שמור כי
 זה כל האדם פליק הלכות תשובה

הן שומר
 הן שומר
 הן שומר
 הן שומר

כחו אלה

בט אמרו הן שאין מורישין

בכסים לבניהם ואם מורישין אין מורישין לבני בניהם
 המשחק בקוביא ומלנה בריבית והמגדל בהמות ממשות
 שביעית והמעות הכרות ממדינת הים כהן ולוי שלנו על
 חלקם המונים והמסורות החיפין והמחללי פס שמים
 עליהם הכתוב אומ' ישוכו רשעים לשאלה הקובין ביונים
 והמקמין בדוכי' והממעפין בדיקה והמבעטו כרבליהם
 ומתלכין בראשי אשבעתיקן עליהם קב' אומ' אל תבואני
 רבל באוה' גסי הרוח ומספדי לשון הרע ומדברי כזב
 וחכמים בעיניהם עליהם קב' אומר כי חסד היום הזה בא
 בוער כתגור' המושא' אשה לבנו הקטן והמשיא בתו לזקן
 והמחזיר אבדה והעוש טובה למי שאינו יודעה עליהן
 הכתוב אומר לא יאבה ה' שלוח לוי' הבבאין והחולקין
 הפורטין והמוכסין עליהן הכתוב אומר תוקן ועלכונך
 השוקר על שותפו לבלעו חסם והמלנה את חברו על מנת
 לטול את חברו ואת שדהו והדר בלא אשתני' והמוציא
 עליה עליה על מנת לברשק עליהם הכת' אל אני החוקר
 לב' עוד יותר מן הכרייתא ועוד נמצא באותה ברייתא
 על ארבעת דברים בכסים של בעלי בתים יורדין לתמיון
 על עשקי שכר שבידועל פורקי עול מעל שאריה' וכותבין
 על חבריהן וגבי הרוח על כולס' על ד' דברים ממוקן של
 בעלי בתים נמסרין למלכות על משהי שטרות פרושים
 ועל מלנה בריבית ועל מי סקפק בידו למחות ואינו מוחה
 ופסקי דקה ברבי ואין נותנין בעון כ"ר דברים מעבדין
 את התשובה כבר כתוב וט' דברים מעבדין את התפלה
 כתוב בהלכות תשובה בעון כד' דברים המשפחות כלות
 והיסורין רבים בעון חלה בעון בעלי זנוע בעון יין נכך
 בעון שכחת חסם בעון המלכין פני חברו בעון המהרהר
 אחר מדת הדין בעון ספק חלב ורם בעון זלזול טהרה
 בעון אימור כדורים בעון אשה קולנית בעון לא תקום ולא
 תטור בעון גונב דעת הכריות בעון זקן שכתבה ברבים
 בעון מחשבי אמתה בעון הנהקה מעצ' בעון סמכי תקלה
 לרבים בעון קנות דין לרשע לזכותו בדין בעון הפורש
 מדרכי חכמי' בעון המרחם על האכזרים בעון המתאכזר
 על הרחמן בעון המתיר האסורין בעון האוסר את המתיר
 עליהם הכתוב אומר ונתתי פני באיש הקוא וגו' "
 בעון שמונה דברים ישראל גלן ממקומם בעון פורק ממנו
 עול תורה בעון גלוי עריות בעון חילול השם בעון נידה
 בעון עיוות הדין בעון עדות שקר בעון מאכיל ממונו של
 ישראל לבוים בעון מקטיני איפות ומשקלגו ועליהם הכת'
 אומ' לכן עצה יבגו בראש גוליסקמאכילי רעיבים ומלבישי
 ערומים ומחליקי דקות עליהם הכתוב אומר אמרו דיוקן
 כי טוב וגו' " מפני מה אין אדם חייב לישא
 תפילין בשבת כמו בחול לפי שאין עשוי אות על אות אהת
 משבת דכתיב ביני וביני בני ישראל אות היא ואות תפילין
 דכתיב וקיה לאות על ידכה ותימה מאי טעמא כמי
 יחא חייב בחול לנשואם שהרי יש אות ממילה דכתיב
 ונמלתם את בשר עזרלתכם וקיה לאות ברית ויש לומר

אבות יעקב סג

ראות מילה לא קרי אות דבעינן אות מיציאת מצרים גשבת
 ותפילין אות יציאת מצרים הן ולא עבדינן אות על אות "
 מעשה זה בא לפני רבינו שמריה שאשה היתה חולה
 ובקשה לשלוח שליח אחר אוקביה בשבת והיתר לה רבינו
 שמריה ראיתו מהיא דבבא בתר' אל לוי קניין משיב
 מרע בשבת ואין לחוש וכו' עד כדי שלא תטרף דעתו
 מאי קניין בשבת שבות כמו שבינו במס' י"ט אין דיין בשבת
 שבות והתירו חכמים גבי חולה מפני טירוף הדעת' הכא
 נמצא אמירה לבני שבות קוא כמו מפני הטירוף' ואם נפסק
 להשיבני אסור חמור יש כאן כמו עז' ואל יאמ' לבני בשבת
 הכרא' יכול הכא נמי גבי חולה יש בו חשבונו שכל מקום
 שקניין זריבין לחשב ואמרינן במסכת כתובו אסור לחשב
 חשבונית אעפ' כן התירו חכמי' הכא נמי לא חיישינן לשום
 מלתא "

הלכות ערב שבת

במסכת שבת בפ' כל כתבי הקדש' אמ' רב חסדא לעולם
 ישכים אדם בהוצא' שבת של וקיה ביום הששי וקיינו ל' אתר
 במכילתין וקיינו מוכין איבין לערב שבת מיד' במסכת
 סוכה בפ' לולב וער' א' הלך בערב שבת ינתר מב' פרהאות
 אפי' לכיתו בפ' א' דשבת אין מפליגין בספינה בים פחות
 מב' ימים קודם לשבת' ומזור לדין מותר אפי' בערב שבת
 ירוש' בפ' א' דכרכות אסור לארם בערב שבת קרא דאיתא
 בעזרת איבוסין לארם מותר' ירוש' דסקהדרין אסור לידון
 דיני ממונות בערב שבת וקא מתני' פליגין אין דיין דיני
 בפשות לא בערב שבת ולא בערב י"ט קא דיני ממונות דיין
 אמרי הא להלכה וקא למעשה " לא

צורך שבת

כל אדם יעשה שום דבר לצורך שבת
 כדאשכחן גבי האמוראי' בפ' כל כתבי
 יש קונה הפשר יש שוקע עבים יש מתקן האש יש גורל
 הפתילין יש מדליק הנרות יש חותך הירקו יש מולח הדגים
 יש מחריק ראשי הבמות ויש יוציא וככסה להשיא מגדים
 וכבדים וכלי תשמיש " לב

דבצעת הדישה

במוך למנח' יציע מטתו ויביא מצעו'
 מן המנחה ולמעל' על הכסא ויעריך
 שלחנו כדאמרי' בסוכה בפ' לולב ועברה מוריד הכלים מן
 המנחה ולמעלה ואמ' בפ' קישן קיולו כלים נאים ומצעות
 באות ואמרי' בפ' כל כתבי הקדש תניא ר' יוסי ב"ר יהודה
 אומ' אני מלאכי השרת מלנין לו לאדם מכות הכנסת לביתו
 מלאך טוב ומלאך רע כשכא לביתו מצא כר דלוק ושלחנו
 ערוך ומויטתו מונעת מלאך טוב אומר יאח רצון סיהא
 לשבת הבאה כך ומלאך רע אומר בעל כרחו אמן וכולו
 ואם לא הציג מערב שבת יתקן מטתו בשבת דתנן בפ'
 נאילג קשרים מצייעין את המטות מלילי שבת לשבת ולא
 משבת למוצאי אל' געיר לעולם יסדיר אדם שלחנו בערב
 שבת במוצאי שבת אעפ' שאינו צריך אל' לכזית וירוח
 קעריותיו וכוסותיו מערב שבת בכל כתבי הקדש תנו
 רבין קערות שאכל ערבית מדיחן לאכול בהן שחרית ש
 שחרית מדיחן לאכול בהן המנחה מן המנחה ולמעלה

פנטה ולא קטן אינו יכול לטלטלן אפילו פחות מ'אמות
 שומרו ב"ח דברים כדאמרין בפ'א דשבת' בערוכין פרק
 מי שהוציאוקו מי שבא בדרך וירא שמת' תחשך ויהי מכיר
 חילן או ברד ואומר שבייתני תחתיו ולא אמר כלום שבייתני
 בעיקרו מהלך ממקום רגליו עד עיקרו אלפיס אמה ואם
 אינו מכירו ואמר שבייתני במקומי זכה לו מקומו בפ'א'
 דשבת לא ישכיר אדם כליו בערב שבת לגוי ברביעי
 ובהמישי מותר "

אגרת
 איך משלחין אגרת ביד גוי מערב שבת
 אלא אם כן קצץ לו דמים לא קצץ אלא
 בחנם קבוי נושא האגרת אסור אם לא יביע קבוי למקום
 שנשתלח אם אפי' לבית הסמוך להנחה " מ א

דין
 ערב שבת סמוך לחשיכה בית הילל מתיירין
 לשרות דיו וסממנים וכדרכיו וכו' וכו' של
 פשתן לתוך הקנור וצמר ליונה ופורסין מזונות דגים
 ועופות וחייה עם השיכה ירושלמי דכתיב ששת ימים
 תעשה מעשהך וכיום השביעי מוכרין לככרי וטוענין עמו
 ומבטיהו עליו ומתנין עורות לעבדן וכלים לכובס ככרי
 וכלים שאין עושין בהם מלאכה כגון טבלאות ותיבות אבל
 כלים שעושין בהן מעשה כגון מדה ומחרישה וכלי גבר
 וקורדוס אדם מוזקר על שבייתת אפי' השאלים באמצע
 השבת צריך ליקחם בערב שבת " מ ב

בידקא
 פותקין מים לגינה מערב שבת ומכיחין
 מוגמר תחת הכלים בשבת ומתנין קילור
 על בני העין בשבת ואספלינית על בני המכה ומתפא
 כל השבת ואסור ליתן חטים לריחים של מים לטחון בשבת
 מפני שמשמעת קול ומאחר שביית הילל מתיירין עם האמא
 מותר ליתן לגוי לארוג בגדים או לתפור או לכבס בגדים
 עם השיכה " מ ב

אש
 מתקנין אש כדי שיצת רובו שאין צריך
 לקיחא עצים אחרים בשחמין כל שקן עץ
 וחידי בענין רוב עוביו ורוב היקפו קנים שאגדן או
 ברעינין בחותלות אין צריכין רוב וכן בופת או בפריית
 או דבב או גבינה או קש או גבבא אין צריכין רוב " מ ד
 אמר עולא צריך שידליק ברוב היוצא
פתילות
 שתהא שלהבת עלה מאיליה נר שבת
 חובה כל ביתו עדיף מנר חנוכה ועדיף מקידוש היום
 משום שלום ביתו אמר רב הונא הרגיל בנר הויין לו בניס
 זכרים תלמידי חכמים " לא ימיש עמוד הענין יומם
 ועמוד האש לילה תניא רמז לנר שלא יקדים ושלל יאחר
 במה מדליקין ובמה אין מדליקין אין מדליקין לא בלכש
 בצמר דק תחת קליפת הארז ולא בחוסן פשתן שלא ננער
 מן הכעורת ולא בפתילת הארז בצמר בין קליפת הערבה
 ולא בשל צמר ולא בשל שיער מפני שהלקב מסכסכת בהן
 וכבכה כל היוצא מן העץ שכותשין אותו כמו קנבוק
 וחרולים אין מדליקין בו אלא פשתן צמר בשן מותר

שבמים
 צריך להקבץ הפתילה " מ ה
 פסול שמנים ליתן בנר לא בופת ולא
 בשעף ולא בשמן היוצא מגרעינין

אין מדיחין כל היום דאין קבע לשתיה " ל ב
רחיצה
 בערב שבת יחוף ראשו וירחץ בפרק
 במה מדלי' ערב שבת היה חושף ראשו
 הדלקת נר בשבת חובה ורחיצ' ידיים בחמין ערבית " ל ד
מלאכה
 בריש פרק מקום שנהגו העושה
 מלאכה בערבי שבתות ובערבי
 ימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה הימן ברכה "
אוכל
 בפרק ערבי פסחים קיימא לן כרבי
 יוסי אוכל והולך עד שתחשך בערב
 שבת ואם אכל עד שתחשך פורס מפנה ומקדש דקיימא לן
 טעם ומקדש " ל ו

תענית
 אין להתענות לכתחילה בערבי שבתות
 דאמרין בשלחי מגילת תענית הכשכע
 להתענות בערב שבת קרי זה טבועת סוף שמקצת ערב
 שבת כשבת ואם מתענה ישלים עד הלילה כדמסיק
 בערוכין בשלחי בכל מערבין הלכה מתענה ומשלים
 וכן פוסק בפרק שרר תענית ביצה ואמרי בירושלמי ר'
 זעירא בשם רב הונא אפילו ייחד שגזר על עצמו תענית
 ערב שבת מתענה ומשלים וקיימא לן בפ'א דתענית כל
 תענית שלא שקעה עליו חמה לא שמי' תענית' אין לקבוע
 סעודה בערב שבת דאמ' בפ'השלח גט שתי משפחות היו
 בירושלם ושתיהן נעקרו אחת שקבעו סעודה בערב שבת
 ואחת שקבעו סעודה בשבת בעת בית המדרש " ל ז
קבלת שבת
 יש לאדם לקבל שבת בעוד יום
 בערב שבת דאמרין בפ' בתרא
 דיומא ימים טובים ושבתות מוסיפין מחול על הקודש'
 ויליף מערב ועד ערב תשבתו שבתכם " ל ח

צליית בשר ופת
 בפ'א דשבת אין צולין בשר בצל וכיזה לא שיצולו מעבוד
 יום כמאכל בן דרוסא שהוא השליש אין נותני' הסת לתנור
 אלא כדי שיקרמו פניה " ל ט
חייט
 לא תחייט במחטו סמוך לחשיכה ולא
 הלכלך בקולמוסו תבא דבי שמואל
 יוצא אדם בתפילין ערב שבת עם חשיכה דמוצר צייר "
 בשלחי פ'א ד'ט' היה בא ותפילין בראשו וקדש עליו היום
 מיחא ירו עליה עד שיביע לביתו תבא חכמיא אומר
 חייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם חשיכה אמר רב
 יוסף הלכתא רבתי לשבתא הילכך אדם צריך למשמש
 בכיסו או בחגורו פן יהיה תלוי כיס או סכין או בחגור
 שבמכנסים והאשה בכיסה או בבתי' זרועותיה או בכפה
 שבראשה בפ'ת'רשבת א' רב אדא בר אבהו הית' חבילתו
 על כתיפו רץ תחתיה עד שמגיע לביתו חורק לה כל אחר
 יד בבית ורוקא רין" מי שהחשיך לו בדרך נותן כיסו
 לככרי אין עמו ככרי מניחו על החמוד הגיע לביתו נוטל
 כלים הבטלים מתוך חבליים וקשים נוטלים ורוקא ביקו
 אבל מציאה לא אבל מציאה שבאה לידו הוי כביסו "
 חמוד חרש שוטקין החמוד מנה ליה חרש ושוטה לשוטה
 יחי' חרש וקטן למאן יקוב אם אין שם ככרי ולא חמוד ולא

ולא בחלב בין מהותך ובין שאינו מהותך כשאין כל אחד של שמו או של שעה כביב לפתילה ומדלא קתני אין משמעין לאורן שם אין מדליקין בהן מפני שאין נמשכין אחר הפתילה אבל משתמשין לאורן שמש קבוע לא יבדוק בו סודות וקצרות כבר שמון פן יטה שמש שאינו קבוע אפי' בשמן בודק תבא רוחא מה שבכוס ובקערה ואינו ממש מדליקין בפתילה המחורכת ולא במרטרטין חלב מהותך וקרבי דגים שנימוחו נותן בהן שמון כל שהו ומדליק "מצאתי מה שרגילין לבסות קטן בפני הגר היינו מאוס בוויי מצוק" **ב**

ברכת בר בשרת בהדלקתו מברך ברוך אתה ה' אלרינו מלך העולם אקבנו להדליק בר של שבת בפ' דשבת לא יקרא לאור הגר אמר רבא אפי' בכוח' בתיס אחד אינו קורא אבל שנים קורין בענין אחד אבל לא בפ' ענינים ובמדרגה אסור לקרות אפי' פן יבוע בזכות האורים ואין פולין לאור הגר אמר רב יהודה אמר שמואל אפי' להכחין בין בגדו ובין בגדי אשתו אסור תינוקות של בית רבן קורין אימת רבן עליהן או אימת צבור עליהן "בליל שבת או בליל יום הכפורים מי שאינו יודע השמיר ידלק בער החמה וזרחת על האילנות או על הזומא ביום המעונן כשהתרנגולין עליו על הרף בשדות כשהעורבין הולכין על האילנות" **ב**

בגדים בערב שבת קודם לכתו לבית הכנסת יחליף בגדיו בפ' כל כתבי הקדש ר' חנינא מצטיף וקאי אפטיא מעלי דשבתא ור' ינאי בפ' אילג קארים מק עליס את הכלים אפי' ארבעה וחמשה פעמים ומסקא בארס אחד אסור בחדשים לבנים אבל בשני בני ארס או בשבע ענין או בשנים מותר כשאין לו להחליף אבל יש לו להחליף אסור אמר רב הונא יש לו להחליף מחליף אין לו להחליף משלם כבבדיו "וכברתו מעשות דרכיך שלא יהיו מלבושך של שבת כמלבושך של חול" בחגיגה בפ' אין דורשין משמע מלבושי עשה שמור גדול וכבראשית רבא בפסוק ויברך אלריים אתיום השביעי ברכו בעטיפה אין לו להשתטף מחליף אין לו צריך לערב מבושין אם אינן מבושין אין לו משלם לעבר טליתו מותר בשבת כדאיתא בפ' חבית ופ' חבית משמע מותר להביא מלבוש למיך חבירו אם ילבישו על כל מלבושיו כמו בידיא לרכא וכן האולירין בלרי נשים וכדאמר רבא לבני מחוזא אבל שני חגורים אקרנו בפ' במה אשקו יוצאה בפ' חבית אסור לעשות מרוב בשבת שנוסלקין בגדיהן ארוסין על ידי חטין שבראה כמרוב אסור "בשילקי ר' אליעזר אומ' תולין טיט שעל גבי בגדו משכסכו מפניו אבל לא בחזן" **ב**

יום המעונן יום המעונן הדליקין קצת בערב שבת כרות והתפללו מנחה וזרחה החמה ואמרו רבותינו שלא יבוע בכרות שאדלקו לצורך שבת ואתם שקבלו שבת אסורין במלאכה ואותם שלא קבלו עליהן מותרין להדליק ומסקא בברכות בפ' תפלת

השחר מי שהתפלל שקבל שבת אסור בעשיית מלאכה רב התפלל של שבת בערב שבת וכו' אל בדילנא אבל אם טעה יחיד שהיה סבור שהו' לילה והוא יום המעונן והתפלל מותר דאביי שרא ליה לרב דימי בר לויאי לכברויי שלי אפנייא דמעלי שבתא דטענתא הוא אבל צבור שהתפללו וטעו לא נטריהם להתפלל והקבלה קבלה כאשר קורה ר' קואיל והתפללו " **ב**

סדר התפלה של ערב שבת

בערב שבת לאחר שהגיע מיטתו וערך שלחמו והטמין תבזיליו וקדיח קערותיו וכפתיו וכסותיו וקאיר כרותיו ולבש מלבושיו וחליף בגדיו הולכים לבית הכנסת ואז אשרי יושבינו וקדיש יתגדל כו' יתברך כו' ומתפללין בלחש יחברכות וחומר שליח צבור ומתפלל עד ברכת השלום וקדיש כולו עד ואמרו אמין בערבית אומר ברכו ואין אומ' וקורא רחום יכפר מפני שאין מתפללין תחנונים בשבת ואומר החן במשך קול רם ברכו כו' ואומר מעריב וקריית שמע עד השכיבנו ומאיים פורס סוכת שלו על עמו ישראל ועל ירושלים בירושלמי בפ' דברכו לפי שאין מצות ציוית בלילה לפיכך מוסיפין שומר עמו ישראל אמר ר' לוי קדא דתמה בחול אבל בשבת ובימים טובים פורס סוכת שלום ואומר בלחש ושמרו בני ישראל עד שבת וינפש קדיש יתגדל ויתברך ומתפללין בלחש אתה קדשת ז' ברכות ויכולו עד אשר ברא אלריים לעשות " בפ' כל כתבי אמר רב ואיתמה ר' יהושע בן לוי יחיד המתפלל בערב שבת צריך לומר ויכולו כדרך המנוג' דנעשא שותף להקבא נפשי מלאכים אומ' לו סר עניך וחטאתך תכופר ולאחר כך החזן מתפלל מגן אבות דרב כ' תקנו אונתו ומביך רבא במדרש ויכולו ב' פעמים חייב אדם לומר בשבת אחד בתפילה ואחד לאחר התפלה ועל הכוס " **ב**

יום טוב שחל להיות בערב שבת

שליח צבור היורד ערבית אין מוכיר של יום טוב בפ' דברכות קמי כי רב דטעו והתחילו תפלת חול גומר אותה ברכה בריש תפלת השחר טעה ולא התפלל מנחה של ערב שבת מתפלל ערבית פתים של שבת אמר רב כחזן אמ' שמואל מתפלל ארס של שבת ערב שבת ואומר קדושה על הכוס ואחר שאמר מעין שבת מגן אבות אומר קדיש וקבאונים פסקו בין יחיד בין צבור צריכין לומר ויכולו ברכת מגן אבות ואם שמוע מגן אבות מפי שליח צבור יצא ידי חובתו אפי' לא התפלל בערבית שליח צבור מברך על הכוס פרי הגפן אשר קדשנו במצותנו ורצה בנו אע"פ שפסקין בערבי פסחי' אין קדוש לא במקום שצורה ואין אורחים בבית הכנסת מכל מקום איכא עניינים יחדי דעתיה עליו והונו נפקי כך פסקו הגאונים וכן משמע בירושלמי ובפסיקתא דשוכות ביום השמיני עצרת ואחר כך אומר במעמדליקין וקיתום אומר קדיש " **ב**

הבלת שבת זריכין כל ישראל למהר לקבל השבת
 מלעשות כל מלאכה דאמר בפר במה
 מדליקין בין השמשות ספק כולו יום או כולו לילה בין
 השמשות משתקצ החמה וכל זמן שפני מורח מאדומין
 הכסף העליון ולא הכסף התחתון בין השמשות והוא ספק
 תלת רבעי מילא הם עני מאות אמות וכי שלים בין
 השמשות דר' יהודה מערבין ערובי חצרות ולא ערובי
 תחומין ופוסקי הלכה בר' לענין שבת והא דאמר בפרק
 מי שהיה טמא משקיעת החמה ועד זאת הכוכבים המילין
 היינו בשמתחלת החמה בערובי הרקיע כחלונה עד שתענו
 ה' מילין אבל בפ' במה מדליקין משתקצ שכבר בערובי
 הרקיע אבל זאת הכוכבים בכרכות ובמגילה הני לילה
 וכן באיזהו מקומן מחשבין בדמן משתקצ החמה " ג ב

סדר הסעודה וקדוש

לאחר סיועין מבית הכנסת יושבין על שלחנו ומביאין
 בום מורח מכפנים ומכחון כדאמר בכרכות פ' שלשה
 שאכלו כוס של ברכה זריק הדחה מכפנים ושטיפה מכחון
 ובריש פ' המוציא יין כדי מציבת הכוס יפה כוס של ברכה
 נמוג רביעית הלוג ומקדש וקיימ' לן ברש ערובי פסחים
 אין קדוש לא במקום הסעודה והטעם וקראת לשבת עונב
 במקום עונב סתם קריאה בערובי פסחים זכור את יום
 השבת לקדשו זכורו על היין בכניסתו וכפ' ר' אליעזר
 בפ' ו' וברך אקים את יום השביעי ויקדש המקדש ומברך
 על יין בליל שבתות מאריך ימים בעולם הזה ולעולם הבא
 ותיבא ליני שבת נלילי יום טוב יש בהן קדושה על הכוס
 ומקדש ויכולו האמים וכו' עד אשר ברא אלדים לעשות
 פרי הגפן אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו וכו' ושנתין
 בטעמת מלח לגומים וקיימא לן בשלח פ' כל מערבין
 המברך זריק טיטעם האו או אחר מדקאמ' ליתביה לינוקא
 ומאחר שיכול להטעמה אחר היינו דאמר בריש מסכת
 נזיר מיין נשכר יזיר לאשר יין מצוה ביין רשות מאי
 קדושה ואבלתא וכי מושבע נעומד מהר סיני פ' להטעמו
 ואמרין בריש פ' ג' בכרכות פ' שים חייבות בקדוש היום
 דבר תורה זכור ושמור בדבור אחד כאמרן וקיימא לן
 בערבי פסחים מי שלא קודש בערב שבת מקדש והולך כל
 היום כולו ואם קידש ובא אחר שלא שמע קדוש איתו המקדש
 יכול לקדש פעם שנייה כדאמר בראש השנה בשלח ראיה
 בר' כל הכרכו כולן אצ' שיצא מוציא ומביא קדוש ואכילת
 מצה דקוה כירב פפי מקדש לן וכי אתא אריסיה
 קדוה מקדש ליה ואם קידש ולא אכל וכבר הנרות וחסן
 לאכול בבית אחר יש ללוקדש פעם שנייה במקום סעודה
 כדאמר רב הונא וכן אמר אביי משמיה דרבא כגון
 ואם אכל לאחר קדוש בבית יכול לאכול בבית אחר בלא
 קדוש ואם הדליק נרות בביתו ורצה לאכול בבית אחר
 במזר יקדש במקום אחר לאכול " יין שריחו רע אין
 מקדשין עליו כדאמר בשבא בתרא בפ' המוכר שירות

אמר רבא סחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קדוש
 היום " יין שמזוב במים אויין זמנקים לחוס מקדשין
 עליו בערבי פסחים סיזכיר יציאת מצרים בקדושה
 בשבתא בין ביחיד בין בצבור בין בצלותא בין בקדושה
 מהיים מקדש השבת ומה שאומרים ויכולו על הכוס שאם
 שכו בתפילתו בערב שבת לכך תקדוהו לומר על הכוס
 לאחר הקדוש נוטלין ידיהם בדקיימא לן בכרכות בפ'
 ואלו דברים בית הילל אומ' מונגין ואחר כך נוטלין ידיהם
 כדמסיק בסוף ההלכה תכף לברכה נוטלין ומסיק בערבי
 פסחים אם נוטל ידיו קודם הקדוש שיכול לקדש דרב כד
 חביבא ליה ריפתא מקדש אריפתא ומסתמא דנטל ידיו
 כבר מיהו עיקר נוטלין אחר קדוש בבית הילל מי
 רביעית זריק ליעול מהם לידיו כדאמרין בשוטה המזלזל
 בכטילת ידים נעקר מן העולם ויברך על כטילת ידים
 עם כשנטל דאמרין בפ' א' דפסחים כל הכרכות כלן
 עובר לעשייתן וינגבידין דאמרין בפ' א' דשוטה כל
 האוכל בלא נגוב ידים כא' אוכל לחם טמא וכו' ועל
 שתי בכרות דאמר רב אשי חזיבא לרב כהא דנקיט תרתי
 על גס לחם משנה וכו' הדא העליונה ויאכלו כל זורכס
 לאחר הסעודה נוטלין מים אחרונים בלא ברכה ואמר מים
 ראשונים זריכי שיבויק ידיו למעלה אחרונים זריק שיטפיל
 ידיו למטה אצבעותיו למעלה למטה מאי טעמא מפני
 שיטה ידיו על פני כולם ואסמכתא וינטלם וינשאם מים
 אחרונים ידיו למטה מפני שיצא כל הוהמא " מים
 אחרונים אין נוטלין אלא בכלים הנוטל מים אחרונים
 תחילה הוא מברך המזון כדאמר רב חייא בר אשי אמר
 רב אם הם מן ג' ועד ט' יאמר המברך נברך שאכלנו משלנו
 והם משיבים ברוך הוא שאכלנו משלנו וכו' חיינו
 ואם הם יאמר נברך אלדנו שאכלנו משלנו כדאמר
 בכרכות ובמגילה ברכה שלישי פותח בבחמה ומסיים
 בבחמה ואומר קדושת היום באמצע טעה ולא הזכיר של
 שבת ופתח בכרכת הטוב והמטיב חוזר לראש בכרכת המזון
 אבל לא פתח הטוב והמטיב כי אם סיים טובה ירושלם אמר
 אומר ב' א' אלדנו מלך העולם שנתן שבתות למנוחה
 לעמו ישראל לאות ולברית ב' א' ה' מקדש השבת (אחר כך
 מסיים הטוב והמטיב כדאמר בפ' שלשה שאכלו " ג ב

סדר תפלה שחרית בשבת

בשחרית בשבת יקרא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום
 בפ' דברכות לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור
 אחד תרגום ושנים מקרא ואפי' עשרות ודיבין וישלימו לו
 ימיו ושנותיו וכלבד שלא יקדים ושלח יאמר הולכים
 לבית הכנסת ואומר בכרות כסדר כל יום ולאחר כרשת
 תמידין יאמר וכיום השבת ואומר איזהו מקומן ור' יסמעל
 ומירות וכשמת כל חי בפני ישראלים ובמקלות קדיש
 וברכו יוצר לאל אשר שבת ומתשל לן אבות ומחיה
 אתה קדוש ישמח משה רצה ומודים שיש כלים " א ב

בפ' ערבי פסחים דהוי קדוש רבא ונוטלין ידיהם ומברכין
 על נטילת ידים וכו' וזעין המוציא של שתי ככרות ואוכלין
 כל זורכין לאחר שאכל התבשיל שהטמין יש מזמרין זמירו
 בשבת ושבת להקב"ה ואוכלין אחרי כן קנח סעודה דביט
 או עופות או פירות להיות ג' שעודות אחת בערב שבת
 ואחת בהשכמה ואחת קנח סעודה דאמרינן במסכת טאה
 בפ' כל היטן אם השלים במיני תרבושא יצא ויש לאחר
 שאכלו התבשיל יברכו ברכת המזון ויטלו ידיהן ויבצעו
 המוציא על ב' ככרות ויאכלו קנח סעודה ויברכו ברכת
 המזון מפני שאין דונין לבטל עת בית המדר' אדורש החכם
 כדאמ' בפ' השולח גמ' לאשתו משפחה אחת היתק וכו' ג' ה'

בברכת בסימן מלאכה

ובמקום שאין דורשין יקבעו אכילתן סמוך למנחה כדאמ'
 בפ' כל כתבי הקדש קערות שאכל בהן ערבית וכו' "
 בסימן הצעה והטאה " בתוספת' מדיחין י' כוסות
 שאם יצטרך באחד אותה מהן מציעין ימצעות שאם יצטרך
 יאכ על אחת מהן כל המקיים ג' שעודות בשבת נוכל
 מב' פורעניו מחבלו של משיח ומדי' של גיהנם וממלחמות
 גוב מוגב ובפ' שלשה שאכלו בשבתות ובימים טובים לא
 בני דלא אכיל פי' כל אדם שיכול לחזור אחר מיני בשמים
 להריח ולברך וגם מיני פירות וירקות כדאמר במנחות
 פ' התכלת חייב לברך ק' ברכות בכל יום ובשבת ממלא
 להם באיסורין ומגדים וקייא לן בפ' א' דשבת דסעודה
 קטנה מותר לאכול במנחה גדולה ואיכא שהות טובא בין
 אכילה למנחה קטנה פי' שעודה גדולה למושכס " ויקהל
 משה אמר הקב"ה למשה עשו קהילה גדולה ודרוש להם
 ברכים הילכות שבת שילמדו ממך דורו' הבאים להקפיד
 קהלות בכל שבת ושבת לדרוש לישראל אסור וקיתר וכן
 דוד היה מקהיל קהלות בשבתות בישרתי דק בקהל רב
 ושימו דוד דגלי באסמכתא בתיב וה' עמו ואין להניח
 הדרשם עבור הסעודה הסלישית כדאמר בפ' קהלות
 ובמדרש משלי בפסוק אשת חיל מי ימצא אמר ר' חני בר
 חנינא מפני מה נתחייב שני בניו של ר' מאיר שמתו שניהם
 בשבת במנח' ביחד מפני שהיו רבילין להניח בית המדרש
 במנחה ואוכלין בפ' בתר' דתעני' בירושלמי טור דשמעון
 למה חרב מפני שהיו משחקין כדדור וכו' וטלן מן התורה "

בו סדר הפלת הבנחה

במנחה אשרי וסדר קדושה וקדיש ואני תפילתי לפי
 שכתוב למעלה הימנו ונבינות שותי זכר לפי שהאומות
 משתברין מדברין ממעשיהן המקולקלין ומניאוף אבל
 יברא אע"פ ששותין מתפללין ומברכין לכך המך בתילים
 שותי זכר ואני תפילתי ולוקחין ספר תורה וקורין בהן
 ולני ישראל ואמרינן בפ' הקורא את המגילה תני
 רב שימי מכירתא דשיחורי אין פוחתין מי' פסוקים בבית
 הכנסת וידבר עולה מן המכין וקיימא לן קטן אינו עולה
 מן מטי' ג' אבל למניין ז' עולה סים

ומתפללין שליח צבור מגן מחיה וקדושה רצו ומודים אים
 שלום וקדיש כו' וזה הכלל אים בידך כל יום איש בו מוסף
 גומר כל הקדיש תתקבל יום שאין בו מוסף אינו גומר
 ומוציא ספר תורה ואומר גדלו ועזבים רוממו רוממו על
 הכל יתגדל וקורין שבעה ואמ' במסכת' אסור לקרות
 בתורה בשמיכה מיהא דאמרינן בירושלמי ר' יוחנן איקלע
 להקרא אתרא חזא הקורא גברא דהוה קרי בשמיכה חל
 אסור לך שחאמר ואתה פה עמוד עמדי חמר לו בעל כשר
 אכי והתיר לו אבל שאר בני אדם אסור וכל שכן לתפילה
 אסור לסמוך ואמ' במסכת מגילה אין פוחתין מהם אבל
 מוסיפין עליהם ואומר קדיש להפסיק בין הקורא בתורה
 למפטיר וקטן המפטיר בכיאים לא יקרה פחות מ' א'
 פסוקים בהפטרות אבל אי סליק עניינא או גמי במקום
 שמתרגמין די' פסוקים ומשום כבוד תורה המפטיר
 בכיאי צריך שיקרא בתורה וצריך לחזן לראות שיקרא
 בתורה ג' פסוקים ואם בפרשה ה' פסוקים יקרא כולן
 למפטיר בשם שאין מתחילין פחות מג' פסוקים כדאמר
 בפ' הקורא את המגילה עמוד כמו בפרשת בא אל פרעה
 יתחיל וקיה כי יביאך האחרון כי פתחה בויהי כי הקסה
 פרעה וכן בפרשת ציית' בתוספת' דמגילה קטן מתרגם
 על ידי גדול אבל אין כבוד שיתרגם גדול על ידי קטן
 שכתו ואהרן אחיך יהיה כביאך ואמ' בשלהי מסכת מגילה
 עולא אמר הקורא בתורה לא יביעו לתרגמו בביטין
 בפ' הנזקין האי סיפרא דאפטרותא שרי לטלטולי בשבתא
 א"ע דלא כיתין לכתב ולעולם מפטיר מעין הפרשה שקרא
 וכאשני הפרשיות יחד קורא אפטרותא האחרונה אבל כנגע'
 קורא הראשונה ולאח' בתמוז בשבת שאחריו לעולם דברו
 ירמיהו ובשבת אחרת זמנו דבר ה' בית יעקב שבת ג' חזון
 ישעיהו וסימן דשח' ואחר ט' באב נוע' אר"ק נחמו ותאמר
 ציון ענייה סוערה אנכי אנכי רבי עקרה קומי אורי
 לאחר שיקרא המפטיר בתורה ג' פסוקים יושב חזון וגולל
 ספר תורה במסכת שופרים גולל התורה מראש כתיבתה
 לעם לעמודים בימינו וכאמ' אל' בשלהי מסכת מגילה
 גדול שכולן גולל ספר תורה ונוטל שבר כנגד כולם ואמ'
 תיגבל המטפחת ואל יבלל ספר תורה הוא הדין תיגבל
 הרצועות שבי' לתפילין ומכוחם בכים וקאחוז ספר תורה
 ערום נקבר ערום בלא אותה מצוה ומברך קודם שיפטיר
 ואחר שיפטיר יקום פורקן תיקנו בשבת ולא ביום טוב
 מקדשין המדרש חזן מתשרי " אכרי יושבי יקללו ומחזיר
 התורה יתגדל ומתפלל מוסף בלחש מגן מחיה וקדושה
 תיכבת שבת רצו ומודים אים שלום וחזן מתפלל מגן
 ומחיה בעריצ' ואומר קדושה לדור ודור תיכבת רצו
 ומודים וברכת שלום וקדיש גומר כולו אין בארנו פירוט
 הקאורת ועמוד היתום ואומ' קדיש ויוצאין מבית הכנסת "

סדר סעודת שבת

יושבין על סלחן ערוך ומקדשין בורא שרי הגפן כדאמ'

מבורך באותה שעה הקב"ה מאמח ומתעלה בעלמו ונאמר
 למלאכי השרת בואו וראו עם שירת לי ומלבישי קדר
 ברוב עם הדרת מלך אין אומרים דקתך ככל שיש בו קלל
 ולא באותה שבת שאם היה חול לא היו נפלין על פניהם
 מפני יום של מחר כגון שבת ולמחר ראש השם או יום טוב
 או פורים או טבאב דבש וחלב תחת לשונך שפי התיבות
 שבת רבות מחשבות בלב איש למפרע שפי

אלו מלאכות אסורין בשבת

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כפי כמה נומקין כנגד
 מלאכות ומלאכות שבתורה בירושלמי בפ' כל לבדול
 אלו הן אבות מלאכות מ' מלאכות חסר אחת הנורע המורש
 הקוצר המעמר הדש הזורק קבורה הטוחן המדקק
 הלש האופה הבווא את הזמר והמלכנו קמכסנו הזבוע
 העווקו המסיד העוסה בתי מירין האורב שני מוטין
 הפוצע שני מוטין הקוסר המתיר התופר שתי תשירות
 הקורע על מנת לתפור שני תשירות קצר כשי קאזאג
 המפשיטו המולח המעבדו המוחקו המחכוכו הכותב
 שתי אותיות קבוקה הסותר המכבה המבעיר המכה
 בפטיש המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות
 ארבעים חסר אחת אבות מכלל דאיבא תולדות יש
 מלאכות חייב במייד כרת או מיתת סקילא וכשנגתו
 חטאת ויש מלאכות פטור אבל אסור הנורע
 הזורע זריעה בכל שקוא כדאמר בפ' המצניע וכפ' קבוקה
 הזומר כדי לקבדיל העבף הנוטע המכריך ענף כופף
 ונוטעו בארץ המרכיב ענף באילן אחר או משקה לזרעים
 בפ' א' דמועד קטן הוי זורע ירושלמי כל דבר שמכחיל
 את הפרי חייב משום נוטע הנוטע המכריך המרכיב
 המקדסס המזרז הפסל המזהם והמפנק המאבק
 המעטן המתלע הקוסם השך האסקה המינק העגשה
 בתום וכל דבר המכחיל את הפרי חייב משום זורע

החורש
 חייב שראוי לזרע ולנעין החורש
 חופר החורן כולן מלאכה אחת קן בכלל גדיל אמר רב
 שסת היתה לוגבשושית ונטלם בשדה חייב משום חורש
 אמר ר' אבא החופר גומא ואינו נריך לעפרה פטור אבל
 אסור כפרק א' דמשקין המכבש והמסקה לזרעים
 חייב משום חורש ירושלמי כל דבר להניית קרקע
 חייב משום חורש החופר החורן הנוטע המזייר והמעבד
 המזכל המכבד המיכך המפיעע גושים

היה קורא בתורה וכשתתק זמ עמוד תחתיו יתחיל במקום
 שהתחיל הראשון אין פורסין על שמה פחות מי' אס התחילו
 והלכו מקצתן גומר וכן אם עברו לפני התיבה או נשאנו
 כפיהן או היו מפטורין והלכו מקצתן גומר וכבבא
 קמא פ' מרובה אמרינן עזרא תלתא גברי לתלתא קריאי
 בסוטה בפרק ואלו נאמרין אמר רבה טר רב קנאז כיון
 שנפתחה ספר תורה אסור לדבר אפי' בדבר הלכה ודוקא
 דכ' ששת בפרק א' דברכות מהדר אפיה גרים דתורתו
 אומנותו וקיימא לן בפ' דברכות ועוזבי ה' יכלו זה
 המניח ספר תורה ויוצא אבל כן בברא לברא שרי

בפסיק' שמעו דבר ה' בתי יעקב מה מצאו אכתובם כי עול
 ר' כי אחקו מעלי אמר יצחק זה המניח ספר תורה ויוצא
 וקריאת ספר תורה מעומד שואמר ואתם פק עמוד עמוד
 במנחה אין מטטור בכביאים כדאיתא בפרק הקורא את
 המגלה אבל בכתבי היה מנהג לקרות כדאיתא בפ' כל
 כתיבי וכפ' כמה מדליקין יום טוב שחל לקינת בשבת
 המפטיר במנחה בשבת אין נריך להזכיר של יום טוב לקינת
 שם בכביאי וכפ' מרובה מי תקנות של עזרא שהיו קורין
 במנחה בשבת וכמגילה בשלח פ' בני שער קיימא לן
 כרבי יהודה מקום שמשקין בשבת שחרית שם קורין
 במנחה וכשינוי וכחמישי ולשבת הבאה והלכה ופנתה
 ורואה ומכריך וקורא בביטון כפר הכניקין אלג' דברים
 מפני דרכי שלום כהן קורא ראשון ואחריו לוי וישראל
 ומייתי מקראי אין אם כהן כתפדרה החבילה ולא קרי א' א'
 גדול במקום כהן בפ' הקורא את המגילה עמוד אין שם
 לוי כהן שקרי עמוד במקום לוי ויכרך פ' עם ראשון ושנייה
 ברכה ראשונה וברכה אחרונה ולאחר קריאת התורה
 במנחה אין אומ' קדיש מאחר שאין משקין דבר בין ק'
 קריאת התורה לתפילה על כן ממתיקין לומר קדיש עד
 שמתחילין התורה למקומה ויאמר קדיש ויתפלל אבל
 אומר בשבתות ובימים טובים הפטרות וכחל אומר תהלה
 על כן אומר קדיש אחרת קריאת התורה ולא כחול' א'
 ומחזירין את התורה ומתפללין בלחש ומגן ומחיה וקדוש
 אתה אחד רצה ומודים ושים שלום ואחר החזן מתפלל
 מגן ומחיה ונקדש את שמך ועושים קדוש ברוך ימלך
 לדר ודור אתה אחד רצה ומודים שים שלום דקתך נדקן
 ודקתך אלקים ודקתך כהרי אלן לפי שים קבלה
 שכפטר משה בשבת א"ע שפבדיר עולם אינו משמע כן
 יש שקורין מדרשים בין מנחה למעריב ויש שדורש' אגדות
 או מפרסין דאמרינן כהדרים בפ' אין בין המודר תיבוקות
 אין קורין בתפילה בשבת משום דהשתא אובלן ושותין
 ויקר עליהן עלמא ואמר שמואל סיכוי ווסת תחילת חול'
 על כן נהגו לפרש מקרא בשבתות ואגדות לכך בהתחלת
 אלו תיבות בשבת " ברוב פרעפי בקרבי תנחומיך
 ישעשע כפשי לומר בשבת ישעשע עצמו באגדה וטעמים
 ובמדרש משמע על פסוק ברוב עם הדרת מלך ר' ישמעל
 אומר בשעה שהן נאספין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות
 ואומעין האגדה מפי חכם ואחר עונין יסא שמיא קבדול

להנחית קרקע חייב משום חורש * החופר החורץ שצנע
 המדייר והמעדר המזבל המכבד המרכב המפעפע גוזים
 המרכבן בחורשין המצית את האור בחימת הקנים ובאגם
 המסקל הכונה מדרגות הממלא את הנקעים תחת הזתים
 העושה עגניות לבפנים חייב משום חורש כמה חורש כרי
 ליתן זכרותה של חיטה קיימא לן בר' שמעון גורר אדם
 מיטה כשא נספא! וכלכך שלא יתבונן לעשות חריץ בין
 גדלים בין קטנים בפ' כמה מדליקין אבל גדולות מאד
 אסור לקוי פסיק רישוק ואחריון אפי' בעיליתא דשישא
 בשלהי פ' המוציא יין אשר רב הונא ליפנות באיבר הנירה
 בשבת שמא יקנה כרבב אדמה וישליך בגומא וישנה השדה
 וקני כחורש ואעב דשרינן בשלהי פ' המצניע לרבב הכית
 לכתחילה מיהו לכבד הכית אסור כדמשמע בפ' ר' ג' עור
 דתולין דאסור לברוף לרביי הכל איבוס של קרקע ועוד
 חכמי ארסין אפי' איבוס של בניין אטו איבוס של קרקע
 ועוד המכבדת מוקצה ליגע בשבת כדמשמע בפ' הכלים
 דמכבדת של תמרה אסור כי מוכבד את הכית משנה
 גומות ומורה ר' שמעון בפסיק רישוק ובמסכת ביצה
 אוקרין רבנן לכבד מן המיטות בשלהי פרק יום טוב כל
 הכלים נבררין בשלהי כירה היבא דליכא פסיק רישוק
 שרי ר' שמעון

הקדמה
 תנא הקוצר הכוזב הגודר המוסק האורה
 כולם מלאכות אחת הם זמר וצריך לעי' ים
 חייב ממי משום קוצר בשלהי פ' המוציא יין גבי פרייהא
 סיק מוכח על גבי קרקע והניחו על גבי יתירות חייב משום
 תולש בשלהי המצניע התולש מעצין נקוב חייב אינו
 נקוב פטור עציץ הוא של חרש בפ' א' דשלהי ירושלמי דאמה
 ר' יונה כלי חרש עומד בפני השרשין כשאינו נקוב בפ' א'
 דביטין ובפ' ובריש פרק כל הקרבנות במנחות ירושלמי
 הדין דבזו ספוג גבוי כסדר ברבר חייב משום קוצר בפרק
 סוכה התולש עולשין והמורד זרדים וכו' אם ליפות
 סרקע כל שהוא בפ' לולב הגזול הדם במחבר אסור
 להריח בו דלמא אתי למיגזייה בפ' שמונה שרצים קושיט
 ידו למעי בהמה ודילול עובר שבמשיה חייב דעוקר דבר
 מבידלו מאן דתלא כתושא מחיזמי והיבי מחיוב מאן
 דתלא פיטרא מאנא דחצבא מחיוב ירושלמי מאן דצייד
 כוורא וכל דבר שמבטלו מחיזתא חייב מאן קוצר בשחיט'
 חולין בפ' העור והרטוב תאינים שמקו באיבן התולש
 מהן בשבת חייב ומסכת ביצה בפ' משילין איין עולין באילן
 שמא יתלוש וכראה אדם שעושה להריח בעצין בסלקושתא
 מותר ליכחכו אפי' מן הקרקע מאחר שעומד עם שלא לשם
 נטיעה וכן אם היה פסח ליל ראשון והוא נתן מרור שלו
 בקרקע סיהא לחמותר ליחס דמי להא דאמר בפ' כמה
 עומדין הטמין לפת וצננות תחת תחת הפסח אם היו מקצת עליו
 מוגלין וכו' נוטלין בשבת כיון דמתחילה לא נטיע ליניקה
 ועומד לאכלה לא אסרו אעפ"י שממירין ללקוט ודמי
 להא חיטין ארעין בקרקע לר' שמעון מהא בפ' כירה
 אעפ"י שרען מאחר שלא שריש לא הני תלוש בפרק ב'

דערוכין איין עולין באילן בין לח בין יבש בימות הקמה
 וכורת התלוש מוכחו בפ' המצניע *
המעמר
 המעמר בפ' הורק מקושש רב
 אחא בר יעקב אמר מעמר היי'
 בפ' כלל גדול אסור לכנוף מילחא ממילחא ירושלמי
 הוא דשטח צימוקין קולטה חייב משום מעמר כל שהוא
 נגע באוכל חייב משום מעמר המתקן גרין תבואה ביחד
 חייב משום מעמר * בפרק א' דביצה כללים משיעמוד
 ערומה

הדרש
 תנא המכפץ המנפט כולן מלחכה
 אחת הם ירושלמי הקנה דכפית
 אורו וצערין חייב משום דש הנבוע בקליפה חייב משום
 דש כל מפרק משום דש קדא דשחיק בדמפרין כרישיה
 חייב משום דש בפ' חכית איין סוחטין את הפירות להוציא
 מהן משקין דמפרק תולדה דש בשלהי פ' כמה טומיון
 איין מרסקין לא את האלב ולא הכרד סיווכו מימיני בפ'
 חכית ר' יוחנן אומר סוחטין כבשין בשבת לצורך השבת
 אבל לא למוצאי השבת אחת כבשין ואחת שלקית ברא
 לבושין אבל לא למימן לא יסחטו ואם סחט געשה כמי
 סחטו זיתים וענבים ומיוב הטאת אמר בא בר ממל כל
 שדסקו אס ליתן טעם אסור אס להוציא טרפנו מותר בפ'
 חכית אמר רב יקודה אמר שמואל סוחט אדם אשכול ענבים
 לתוך הקדירה בתום לא תקל האשק חלב מדרים ותחלוב
 לתוך סכום או לתוך הקערה ותניק את כבה משמע בכלי
 אסור לחלוב דתולדת דמפרק הוא אבל על גבי קרקע
 מותר מדלא אמר לא תחלוב בתם מוכריתא דגנייתא
 במשכת שבת וכפא' דכתובות ופ' ב' דכבודת פ' מוכין
 שסביב הכרזא הני שחיטה ואסור להדוקה ביומא טבא
 דתולדה דדש ולא תולדה דשחיטה ואין לא מים * ס ב

הזורר
 הזורה תבואה או קיטנית ירושלמי
 אמר ר' חייא בר אשי זה שרוקן מכליע
 ככסותו רקק והפריחו רחום חייב משום זורה * ס ב
הבורר
 תני רבנן סיו לפניו מיני אוכלין בורר
 ואוכל לאלתר בורר ומניח לאלתר לבו
 ביום לא יכורר ואם בירר בעסק כבורר לאוור ומיוב היו
 לפניו מיני אוכלין בורר בידו ובחיקו ואוכל לאלתר ולא
 בקפו ובמתהו לבורר אוכל מתוך פסולת מותר ולא
 בתורמוס בשלהי פ' א' דיום טוב לבית הילל בורר כדרכו
 בחיקו ובתמחו ולא בפסח ולא בכפרה בשלהי פ' המצניע
 מחכין חייב משום בורר * קני דשחיק תומא כדמבחר
 בקליפתא וחייב משום בורר בפ' א' לעזר אומר תולין
 וחכמים אומרים איין תולין את המשמרת ביום טוב ואין
 ניתנין לתלויה בשבת איין מסכנין את החרדל במסכת
 ביום טוב ניתנין יין גלול ומים גלולין לתוך המשמרת
 מסכנין את היין בסודרין וכלכך שלא יעשה גומא מסכנין
 בפשיפה מצרית ולא יגביה מקרקעית הכלי טפח פרוקא
 אשגבא דכובא שרי לא יתן קא כפי כד דמיחוי כמשמרת
 השופה שכר או יין כמת יסליך

יאלך השמרים שלא יכרה עד מצוי ירושלמי משמל חיוב
משום כוונה שפסח שבר מכלי אל כלי " סד

הטוחן

אמר רב פפא האי מאי דפריס דילקא
חיוב משום טוחן אמר רב מנשה סלית
סילתא הוי טוחן " ירושלמי שחך מלח שחך פלפלין חיוב
משום טוחן ואפילו ביום טוב אסרי חכמים לטוחן פלפלין
בפירק יום טוב אבל תבלין נדוכין כדרכן ביום טוב בפ
ר' אליעזר אומר תבלין שריל מטוחן פלפלי בשינוי בקתא
בשביבא אפילו טובא " המרקד בירושלמי האי
מאן דחשר בירחול עפר חיוב משום מרקד או צר השם ה
המרקד עפר בכלל גדול גבי חכיתא " ס ה

הלש

הלש בפירק א' דשבת שריית מים לדין
אשור ר' יוסי בר' יהודה אומר אחד
נותן קמח ואחד נותן מים אינו חיוב עד שיבבל וסתם לן
מתני' כוותיה בפירק מי שהחשיך כותשין מים למורסן אבל
לא גובלין גובלין את הכלי בשני על יד על יד ירושלמי
הקד דבבל ביר עפר מלוגמא סמין חיוב משום לש הלש
המקטף העורך כולו משום לש בפ' ר' אליעזר אומר תבלין
חדל שלטו מערב שבת מותר למחמת בין ביד בין בכלי
ביתן לתוכו דבש ולא וטרף אלף מערב וכן טוס שריהו
מערב שבת או שחליים שחשקו מערב שבת אין שריין
את החילתית בפשוטין בזבחים בפירק דסחטאת זרק
במים חיוב משום לש " ס ו

האופה

שדא סיכתא לאתנא חיוב משל מבשל
או ארתה כופרא ירו המטיף אבר
הנולה המטבן השולה המצבן כולסון משום מבשל בפירק
כירה האלפס וקדיריה קעביין מרותחין לא יתן לתוכ'
תבלין אבל יתן לתוך הקערה או לתוך התמחוי ירושלמי
מהו ליתן תבלין מלמעה ולערות עליהן מלמעלה ר' יונה
אומר אשור עריו בכלי דאשון הוא מלח אפי' בכלי ראשון
לא בשלה כרב נחמן בפירק כירה אין נותנין בצד המיחם
בשכיל שתבלבל " ואם גילבל חיוב חטאת ולא יפקיענה
בסודרין ולא יטמנה בסודרין בחול ובאבק דרכים ולא
יתן ביצה או במוץ או פלפלין או תבלין בקדיריה המיחם
שפנה ויש בו מים חמין לא יתן לתוכו מים מועטין אבל
נותן בתוכו מים מרובין להפסידן ומיחם שפיכה מתוכו
מים לא יתן לתוכו מים מערה אדם תיקון של מים לתוך
שכל של מים בין חמין לתוך זנון בין זנון לתוך חמין
המערה ממיחם למיחם ומאלפס לאלפס ומקדיר לקדירה
מותר ליתן לשינוי ואשור ליתן ראשון בפ' חבית של שדא
בחמין לפני השבת שריין אותה בחמין בשבת כל שלא בא
בחמין מלפני השבת מריחין אותה בחמין בשבת חוץ
ממלח ישן וקלניס האספנין שאם קדיח חיוב חטאת בפ' ר
כירה מתחמם אדם כנגד המדורה ויוצא ומשתטף בזנון
ובלבד שלא ישתטף בזנון ויתחמ' כנגד המדורה שמשפיר
מים זעל ידיו עיפן שרין ידיו במים לא יעמה כנגד האם
לחמם ידיו וקה לחות שמשפיר מים זעל ידיו אומר רב

יהודה אמר שמואל אחד מים ואחד שמן כנגד המדורה יד
כולרת בו אשור אבל להפסיד זינתו מותר חמי טבריא מותר
לרחוץ בהם אף בשבת שאר חמין אשורין אפי' ביום טוב
להשתטף בזנון להקד מותר בלא שיפסוף ובלבד שלא ישוט
חמין שהחמו מערב שבת מותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו
פת בקער' שנתן בו תבשיל א' עפ שמרכבו נראה אינו בשול
מותר קדירה שאכל האש אין להגיש ישראל בכף בשבת
דהוי בשול מדמי בפ' א' דשבת ודילמא מגיסי ומשכי כיוורה
עקורה וטוחה עסיקי' מליאת מותר להניחה על התנור
בבית החורף א' עפ שמשפיר השמן הואיל שכבר אפיו כל
צורכיהו עפר שבקערה שבו חמין " ס ז

הגיוז

הגיוז את המזר תגד רבנן התולס את
הכנף חיוב משום גיוז בככורות בפ'
הלוקח בהמה מן הגוים ר' יוסי בן המשולם אמר השוחט את
הכבוד עושה מקום בקופיץ מיוכן ומיכן ותולס את השעיר
ובלבד שלא יזיכנו ממקומו וכן תולס את השיער ובלבד
שלא יזיכנו לראות מקום המום ומסיק רב הובא כנגדו
ביום טוב מותר דעוקר מגידולו בלאחר יד שאין דרך
לתלוש שיער לא לגזוז ותולס לאו היינו גיוז ומקשי התולס
את הכנף חיוב משום גיוז ומתירן שאני בכף דהיינו
אנדיהו וכנגדו ביום טוב אשור לתלוש הנזפה מצואר העוף
בשעת שחיטה הלכך מי ששוחט ביום טוב אוזנין ותרנובלין
אינו ממרט הנזפה כי אם הוסף הנזפה אינך ואינך ושוחט
כך קבלתי מאבא מורי הרב ר' יבב ל' וכשהתירו לטלוש
נזפה של עופות לאח' שהסירו אותה מעל העוף מידי דהוה
אשור לפני הדורסן והתירו ספוח משום תחילתו כדעולא
בפ' א' דביצה אבל קבלתי ממורי רבי יבב שמותר למרט
הנזפה ביום טוב להרויח השחיטה מאחר שצריך לאחד
השחיטה ממרט הוי המרטה כשר שחיטה מה שאין כן
בצמר הבהמה שיכול לשחוט כך ואם היה גיוז הצמר אחר
השחיטה הים חיוב מה שאין כן בעוף שאם לא יעשה ריות
בת' ישת הכנף יקלקל השחיטה או בעיקור אי כפנימה
אבל דש' המוציא נזפה אחת חיוב משום גיוז ירושלמי
עוף שאין לגיזה תלישתה היא גיזתה וחיוב בשלקי
המצניע המוטל ציפורכיו זו בזו או בשינוי וכן שפמו בכלי
חיוב ולאחרים המוטל שתיים חיוב או מלקט לבנות מתוך
שחורות וקיימא לן כר' שמעון בן אלעזר ציפורן שפירשה
רובה וציץ שפירסו רוב' ביד מותר בכלי אשור לא פירשו
רובם בכלי חיוב ביד אשור פירשו רובם ומצערות אותה
ביד מותר בפ' שואל אדם אין רואין במראה של מתבת
פן יסיר נומא המדוללת " ס ח

המלכנו

המלכנו ירושלמי קדא איתת' דשרקא
מעילא חיבת משום ליבון בפ' חבית
המנער טליתו בשבת ובחדשים ובאוכמי וקפיד עליהם
דהניעור הוי כמלכנו אבל יסנים או לבנים אין מקפיד
עליהם מותר בגד מטייף אין לשפוך עליו מים דאמ' בפ'
מוטל בגד שעליו שלשלת מוקח כפר מוטו

היתה של עור נותן עליו מים עד שתכלה אהור לפרוס כבוד
 על המים כדאמ' במסכת יום טוב בפרק המביא ובשבת
 בפרק שואל לפרוס קיסא דר... דלמא מישמיש במיא
 נאחי נידיה שחיטה בריש במה טומנין חזייה דיפרס
 איבתודר אפומא דכוכא נאנח עליה נטלא דאסור' כוכחי'
 בפרק דס חטאת אמר רבא זרק סודר במים חייב אבל
 בשוי סכר בגד שאינו מקפיד אם ישרם במים מות' לקוחטו
 בדאיתא בפרק דס חטאת ענר הרך משכשכו במים ולא
 מכשכו כרב חיילא בר אשי דבר ככוס הוא במים שייך
 ככוס ולא בייין ושמך כדמשמ' בריש המביא כדי יין בשלהי
 ר' גיעור אומר תולין אחרא אפומא דשיא אם אסיר אבל
 בייין לא מלכך משום הכי משכנין את היין כסודרין דבר
 שאינו מקפיד בגו' קננה ידיו במתק או בטבילה במטפחת
 מותר דמי לקא דפ' דביצה מערמת וטובלת כבגדיה
 ובפרק חבית משתפב אדם באלונטית ובפרק בת' דיומא
 עובר במים ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקו ר'
 אליעזר אומר תולין טיט שעל גבי בגד מכשכו מכפנים

המכשכו

ואין מכשכו מחבון " ס ט
 המכשכו ירושלמי האי מאן דכפיש שיכאו
 במי או הוצ' חייב משום מכשכו " ע
 בפר' כלל גדול קאמא או הפוצע חלוקו
 חייב משום זכע אינמי העשה חכורס

הצובעו

ונצרך קדם חייב קמארס אודס כשפה חייב קצר צורה
 הראשון משום כותב וקשני משום זכע חיסר אבר אחר
 וכא אחר וגמרה חייב משום מכה כפטיש כפ' דחגיגה
 מעשר בהמה כיום טוב לאו משום סקרתא ובשלהי פרק
 המצניע כוחלת אסורין משום זכעית ולא תעביר שרק על
 פניה או יין אדום או עבדים שחורים או תיתים וגודגניות
 אסור לצבע או המפה אם חתך אצבעו או יצא דם מ: וטמו
 לא יקנח כבד אודיו או סיקרא ב'א דשכ' מניחין קלורין
 על גב היצ' בערב שבת ומתירא והולך כל השבת אבל לא
 בשבת אם אינו שרני אבל שרני מביא אפי' בשבת רק שלא
 יעמין ופותח בפ' שמונה שרצים " ע א

הטוהרו

בשלהי המצניע פוסקת אסור שזראה
 כטוהר בכלל גדול אסור לטוות צמר

המיסק

אפי' מעל גבי בהמה ירושלמי קטור חייב משום טוהר עב
 ירושלמי מאן דעביד כפ' ומחלן חייב
 משום מיסק קאמא דעבד קופין ובר
 ציפר חייב משום מיסק קאמא דעבד ערסון לאורך חייב
 משום מיסק השוכט בכלל מיסק' העושה שני בתי בירין
 בנירים ובקירוס ובכפה ובכברה ובסל חייב " עב

האורג

האורג שני חוטין כמלא רוחב קאיט בין
 בתחלתו בין בסופו וכשפה שני חוטין
 כרוחב ג' בתי בירין ירושלמי קאמא דעבד ערסון כל " עד

הפרצע

שני חוטין ירושלמי שני בירין כחף אחד
 ושני חפין כבד אחד האורג שני חוטין
 ספוצ' שני חוטין גזר " הקטור חלוק קשרים
 שחייבין עליהם קשר הגמלים וקשר השפנים בפרק כלל

גדול סכך צדי חלוקו קושרין ומתירין " ירושלמי סכך
 קושרין ומתירין אין קושרין דלי כחכ' כלל יסקר פטור
 אבל אסור כגון מכנסיים שנוע' חו' ש' ועייס רמי לקיטרא
 זרגרי ביממא ובא' סתדירא נדמי למכעל דרבנן אסור'
 וכן הכל דגרדי אהרו חכמים " עה

הבתיר

בפרק חלו קשרים כשם שחייב על קבורן
 כך חייב על היתירין היתר מנעל תני חדא
 חייב חטאת כדאמ' כפי קשר הרצענין אבל אסור כדרבנן
 שמיחין שנוע' כך אסור להתיר ול' קשור בשבת המכנסיים
 מותר לכתחילה מנעלים שלנו שכלל תליה מתירין סנדל
 חייב כשל אחרים סקארין הרצועה אסור מה סקארין הם
 מותר בסנדל של שנים ירושלמי כשמטו רצועות מנעל
 וסנדל נוטל ומחזיר ובלבד שלא יקשור במסכת ביצה
 בפרק המביא אמר שמואל חותמות שבקרקע מתיר אבל
 לא משקיע ולא חותך שבכפלים מתיר ומפקיע וחותר
 אחד שבת ואחד יום טוב במסכת סוכה בפ' לולב הגזול
 גבי לולב היתיר איגורו אגורו כמין אגודה של ירק ולא
 קושרו אילו מותרין קושרין אשם מפתחי החלוק וחזרי
 סככה ואל פסיקיא ורצועות מנדל וסנדל שלנו וגודג' יין
 ושמין וקדרות של כזר ודלי בפסיקיא וקושרין של לפני
 בהמה שלא תצא כר' אליעזר כן יעקב וקושר בחבל בפרק
 ובחיכום עניבה אינה קשירה " ע ו

התופר

התופר שתי תפירות שהיא סקארין המותח
 חוט של תפירה חייב ירושלמי ח' אבא
 ב' ירמיה כשם : המותח צדדין חייב משום תופר " ע ז

הקורע

על מנת לתפור שתי תפירות חייב הקורע על
 מנת וכחמתו וכל המקלקלין פטורין " ע

הצד

הצד את הצני הצד את החלוק חייב בפרק
 האורג כל שמחוסר צידה חייב אינו מחוסר
 צידה אסור הצד צני קאמא יוסן חייב חידר זקן וחלנה אסור
 כל במינו ניצור חייב אינו במינו ניצור אסור צני שזכנס
 לבית ונעל אחד בפניו חייב שנים אסור הצד ארי בגרדקי
 שלו חייב ישב אחד על הפתח ולא מלאהו וישב השני אצל
 ומלאהו הראשון חייב והשני פטור ישב לו ציפור תחת
 כנפיו יושב ומשמרה עד שתחשך בפרק שמונה שרצים
 הצדן והחובל בהן חייב שאר שרצים ורמסים החובל בהן
 פטור הצד חיה ועוף שכרסו אסור הצד פרעוש בשבת אסור
 נשכו מותר להשליכו ממנו כמו קוצ' ואסור להורגו אבל
 כינה מותר בפרק האורג כופין הקערה על עקרב שלא
 תישוק ירושלמי צני יוסן חייב דקמן חדא ופתח חד
 אמר ר' ינאי לקרב צירעה בשבת " ע ט

השוחרטו

בפרק שמונה שרצים האכל בהן חייב
 כצד קדם אעפי' שלא יצא הסורג
 פרעוש או ביצי כינים חייב אבל ביצי הראש מותר השולח
 דגים מן הים כיון שיכש כסלע בין סנפירין חייב בפרק
 כתר' דערובין חותכין יבלת במקדס אבל לא במדינס
 אס' להוציא דם כאן וכאן אסור בפסיקתא בפניא דברים
 שחטו ונמא טריפק בגלוי חייב בפרק ר' אליעזר אומר

אם לא הכיח כלי נולד מהול אין צריך להשיף דם ברית •
אין מחללין עליו השבתי ירושל' שחיטה תולדת חבורה היא •
בפ' כל כתבי ארבעה עשר שחל לגיות

המפשיטור

בשבת מפשיטין את הפסח • פ א
באמונה שריס נטן אסור למולחו •
ביצה מותרת למלוח • וקימא לן נטן •
אינו מלח אבל אטבולי מטביל במלח אסו למלוח בש"פ • פ ב

המולחו

עבוד בקמח בפרק אילנו עוברין גבי
עביבת העבדנין כהילוך בפרק אלנו

המעבדי

עובדין וכשחיטת חולין בפרק העור וקרוטב עבדה כד'
מילין • וכפ' ביצה אין מתנין את העור לפני סמורסן פ ב
ירושלמי שהיו שפין העורות במשכן על

המוחקו

גבי העמודים הוא חייב משום ממרח
השף בין העמודים חייב משום ממחק בפרק חבית אם
היתה נקיבה לא יתן עליה טענה מפני שהיא מוחק בחדש
אבל לא כיון ר' חיי' בספר ר' יוחנן הממרח את האספלונית
חייב מפני שהיא ממרח בעירובי בפרק בתרא המוציא
תפילין מחזירין רטייה במקדש אבל לא במדינה בתחילת
פאן ובאין אסור והלכה כד' יהודה רטייה שפירשה מעל
המכה החולקה למעלה מחליקה למטה • למטה מחליקה
למעלה מגלה מקצת רטייה ומקבץ פי המכה ולא הרטייה
מפני שהיא ממרח הממרח חייב ירושלמי רטייה שתפחה
מחזירין אותה בשבת והוא שתפחה כנגד המכה מכה
שנתרפית נותנת עליה רטייה שאינו לא כשמרה חוץ מעל
גפנים שהם לרפואה • פ ד

המחחרו

אמר ר' אחי משמיה דר' יהושע בן לוי
המברר ראשי קלאתו חייב משום מחתך
ירושלמי הא איתתא כך משתיה ומקשעיה בשמים חייבת
משום מחתכת הקור דעבד ערסוון כד מקטע חייב משום
מחתך בפר' חבית טכפא דאסיא אסיר שמה יקטום בפ'
כלל גדול קפיד אמשתתא חייב משום מחתך • פ ה

הכותב

שתי אותיות בפרק הכונה הכותב כ'
אותיות בין בימינו וכן בשמאלנו
בין משם אחד בין משתי שמות בכל לשון חייב ר' יוסי אומר'
לא חייבו כ' אותיות אלא משום רושם בשלהי כלל גדול
ועייל שרטוט נמצא המשרטט על עור או על שום דבר
חייב ירושלמי שהיו משרטטין בעורות מהו משרטטין
משרטטין כתב כ' אותיות בהעלם אחת חייב כ' הצלמות
אסור בדיו כהם כהיקרא בהקומה בקנקנתום וכלל העש'
רושם על כ' כותלי זוויות על כ' לוחי פנקס והן נהגין והעם
זה חייב כתב על בשרו חייב משרטט על בשרו פטור •

לכתוב כ' אותיות פטור מרק אות גדולה ויש במקומה
לכתוב כ' אותיות חייב ירושלמי המוחק על מנת לתקן
חייב יש כותב נקודה מלמעלה וחייב משום כותב ומשום
מוחק ירושלמי בפרק הכונה כתב בדיו על עלי ירקות
במסקין ובמי פירות על הלוחות אסור בפרק שחל
מונה הנרחיו ופרפרותי מפיו אבל לא מן הכתב שחל
מוחק ירושלמי על גבי דיו משום כותב ומשום מוחק •

הכונה כל שהוא הקורח כל שקו • ירושלמי הקורח דעבד
דפיו חייב משום כונה • בשליה פרק כירה המחזיר קנה
מנורה חייב • מלכנות המיטה וכרשי המיטה ולוחין של
הביקום אסור ולא יתקע ואם יתקע חייב והלכה כד' שבב
אם היה רפוי מותר • כריש פ' כל הכלים דלת של שירה ואל
תיבה ושל מגדל נוטלין ואין מחזירין שמה יתקע לול של
תרנוגלין לא מטלין ולא מחזירין בפ"ח דביצה מסלקין את
התריסין ואף מחזירין ואם הנזיר מן הנהר אסור ובפרק
המביא חבנים אל בית הכסא מותר לזרזן כיום טוב משום
כבודו בפ' אליעזר אומר תולין לחבמים אין תולין את
קמחנה • ירושלמי בפ' הכונה רב המכונה הור' לריש
גלותא להטיר שולחן של פרקים בשבת המחזיר קטין של
מנורה חייב של צדדן אסור בפ' מי שהוציא אהו בערובין
משום דדופן שלישי לא הוי אהל דוסף רביעי תוספת הוי
ואהל טפח מלמעלה הוי אהל גמור בפ' תולין וכפ' כירה
בפ' כלל גדול היתה לנו גבשושית בבית ונטלה או גומא
וטממה חייב משום כונה כריש פ' תולין כלה דידן אסור
לכנותה ויולין מותר לכנותה ומותר לבזוקו כשאין בגנה
טפח ולא מחתא מפגריא טפח ואין כפחות ג' המוך לגנה
טפח ואין כשיפוע טפח אבל יש בגנה טפח או יש כפחות
מב' טפחים או נחתא מפגריא טפח או יש בשפוע טפח
אסירה בשליה פ' המזניע אסור לכבד את הכית משום
אשוניי גמות וכן בפרק תולין גבי אכוס וכן בפ' מפנין
גבי אופר • פ ז

הסותר

במסכת ביצה בפ' המביא וחותר חותמות
כול' ומעבד דפליגי בפ' הכונה אי יש סותרת
בכלים או לא עד אחר שבת ואחר יום טוב בפ' כל הכלים
אין סותרת בכלים מיהו אסור הוא בפרק חבית שוכר
החבית לאכול הימנה גרוברות וכלל גדול שאלא יתכוין לעשות
כלי אין נוקבין מגופה של חבית צידה נוקבין נקב בכרוא
שהיה בו נקב ואין מוספין נוקבין נקב קטן יסן אבל לא
חדש • פ ח

המכבה

בפרק כמה מדליקין המכבה את הנר
כחם על הנר כחם על השמן כחם על
הפתילה שצריך להכבה חייב לקח שמן מן הגר חייב
בפ' דביצה המשתפק מן הנר חייב משום מכבה בפ' כל
כתבי הקדש נר שאחורי הדלת לא יפתח וכן לא יפתח
הדלת כנגד המדרגה ר' שמעון בן גנס אומר פורסין עור
של גדי על גבי שירה תיבה ומגדל שאחו בהן האור מפני
שהוא מחרך ועוזין מחיצה בכלל הכלים אפי' מליאין שלא

המוחק

כלל גדול כתב אות גדולה ויש במקומה

תעבור האור טונית שאחו בה האור נתן עליה מים
 מזר אחד אם ככתה ככתה נר שעל גבי טבלה מעבר
 האב לא וקור נוסל מחיליו אם שכחה או כסלה עליה ירו'
 ספר שאחו בו האור נתן מים בצד זיני אם ככה ככה אחז
 האור משני צדדין נוטל וקור' בני אחז האור בטלית מב' צדדין
 לנכסה ומתעטף בה אם ככתה ככתה בכריתו בשלהי ספק
 אכל חלב ההותה בהלים בשבת חייב שתיים מפני שמכבה
 העליונו ומבעיר את התחתונת דסכר כר' יהודה מלאכה
 שאינה צריכה לנפשה חייב בזכחים בשלהי התדיר ופ' כירה
 גבי מוחס כתבי הקדש מצילין מפני הדליקין בין קורין בהן
 בין אין קורין בהן' היו כתב תרגומו או בכל לשון אין מצילין
 ספר תורה אם יש בה ללקטו שמונים וחמש אותיות מצילין
 מפני הדליקה מצילין תיק הספר עם הספר ותיק תפילין
 עם התפילין אעפ"י שיש בתוכן מעות ומצילין למכני שאינו
 מפולש יש לנו' מחיצות ולחי אחד מצילין מעין ג' שעודות
 פ' כירה מצילין את המת מן הדליקה אפילו בלא ככר
 ותינוק הציל פת הדראה מציל פת כקיים הציל פת כקיים
 לא יציל פת הדראה מציל של מלא ככרות באותה הד
 וחבית של יין בחצר המעורבת ולסם מוצ' כל כלי תשמישו
 ולנכס שמונה עשר כלים ומוציא וחוזר ומוציא בכרי עבא
 לכבות אין אומ' לו ככה ואין זקוק לומר אל תכבה קטן
 שפא לכבות אין שומעין לו בדליקה התיירו לומר כל
 המכבה אינו מפסיד ירושלמי ביומיה דר' אחי בשלה
 דליקה בכפר אפיק כדנו בשוקיהון דארמאי מאן דעבד
 לא מפסיד כבוי של עץ אסור מן התורה ולא של מתכת
 בפ' כירה גמלת של מתכת במקום שזיק לרבים מכבים
 בשלהי כירה אין נותנין מים בכלי מערב שבת ליתן תחת
 הגר וכל שכן בשבת יכרי עבא לכבות אין אומר לו כבה
 ואפי' בערב שבת אסור לומר לגוי עשה כן בשבת דדוקא
 מי שהחשיך לו בדרך נותן כיוסו לכברי דחי לא שרית ליה
 אתי לאתויי אבל בשאר דוכ' לא ואמיר' לגוי אבות" פ ט
 בפ' ח' דביצה הנותן עין לנר חייב
הבבעיר
 משום מכשיר ירושלמי בפ' כירה
 גבי היית לפניו משום מעביר לאחוריו משום מכבה
 בשלהי ספק החותה בגמלים בשבת חייב שמבעיר את
 התחתונות"
השבת
 קריתנו בפ' במה מדליקין אמ' רבא
 מפני מה אצרו אין טומנין אבי' כדבר
 שאין מוסיף הכל משחשוכה גזירה שמא ירתיח ואין
 טומנין בדבר שמוסיף הכל אפילו מעבוד יום שמא יחתה
 בגמלי וקיימא לן כחכניה בפ' ח' השבת כל שהוא כמאכל
 בן דרוסאי מותר להשקותו על גבי הכירה שאינה גרופה
 אינה קטומה כל הלכה דקידרא חייתא או בשיל
 דגדירא ודכחא ודצליית כשר בכל וביצה ובישול פסח
 בתנור וכל פ' כיר' מייורי בשקיה ליערב דשרו אבל פ' במה
 טומנין דאסיר היינו הטמנה לצורך מחר אין טומנין בדבר
 המוסיף הכל שמא יטמין ברמץ ויחתה וירתיח לצורך מחר
 אבל גרופ מן הגמלים או קטום למעלה באשר מותר

ופירשו הגאונים הא דאכריזין בפ' כירה תנור שהסיקוהו
 בקפו ובבבבא אין טומנין לו ולא על גבולו מתוכו דדוק'
 בתנור דהתומין אבל לא בתנור דיין וכן הלכה בגמ' א
 בתרא' אין צלילין כשר בכישרא אבומרי מדפריק וקחמרי
 מר בדיא בין שריק בין לא שריק שפיר דמי קינך תנור
 שריק אפי' דברחא ואפי' לא בשיל שפיר דמי וקיימא לן
 כר' יוחנן דמזטמק ויפה לו מותר' ואין להטמין בתוך
 הגמלים ואם חפץ גורף או נותן אפר על גבי הגמלים
 ומעמיד קדרתו על הגמלים הקטומין ואפר שביב קדרתו
 כל שכן שאנו בתנור נותנין בבית הגוי ולא אתי לחתוי
 שם מותר' בפ' א' דשבת לא יקרא לחור הנר שמא יטא ולא
 פנים בשני עיניו אכל שנים בענין אחד מותר אבל
 בבית הכנסת בפני הצבור מותר דמי לתינוקות דאימת
 רבן עליהן ובמדורה לקרות אפי' בני אדם אסור מפני
 זככות האורים' אין כודקין כוסות וקיערות לחור הנר או
 להכחין בין בגדי לבגד אשתו' בפ' במה מדליקין פתילות
 ושמיים שאין מדליקין בהן משום גזיר' שמא יטא בפ' אחרון
 דשבת אין מותנין פת לתנור ולא חררה על גבי גמלים עד
 שיקרמו פניה בפ' כל כתיב שכחפת בתנור וקדש עליהם
 היום בפ' משנין יולדת צריכה לנר הכרתה מדלקת לה
 אפילו היולדת סומה עושין מדוריא ליה הקיז ונצטפן
 עושין לו מדורה אפילו בתקופת תמוז בפ' כל כתיב ככרי
 שהדליק את הנר משתמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל
 אסור נר הדולק אם רוב ישראל או מחצה על מחצה
 אסור להשתמש ישראל וכן גבי מרחץ אסור לישראל עד
 כדי שיחמו חמין' אמ' בפ' שאל וכן בפ' כל כתיב גבי
 עשבים או מילא מים לבקמתו או גבי כבש אם הגוי מכיר
 אסור וכפ' שאל גבי חלילין וכן אין לישב אלף שתיקן
 הגוי פן יבעיר עשיו או יחתה בגמלים עבדו ישראל וכל
 מלאכה בשביל ישראל אחר אסור כגון שמדליק הגוי הנר
 לישראל איהנה בו מיד וכן כשמחמם המרחץ וגוי המלקט
 עשבים או עשה כבש הלכך ימתין בכרי שיעשו למוציא
 שבת אבל חלילין שהובאו ממקום קרוב מותר לספור בהן
 מיד אבל הובאו מחוץ לתחום אסור עולמית בארון
 ותכריכין פן יאמ' לעשותו לעולם אבל גוי שעשה מלאכה
 לעצמו שאין לומר בשביל ישראל כגון נר אחד נר למאה
 וכבש לירד בו או מותר מיד לישראל ואם אין הגוי
 משחמם בו אסיר לישראל כי בשביל עשאו ואסור לכל
 ישראל ולא דמי להובא מחוץ לתחום בשביל זה מותר לישראל
 אחר כדאמ' בפרק אין צדין דהרין כשיש מאותו המין
 במחובר אסור לכל בכרי שיעשו ואם אין מאותו המין
 במחובר המותר לישראל אחר ובפ' כל מערבין גבי טביא
 וגוי אשפת פת לעצמו אסור לכל ישראל שמא כטחן היום
 מדאשרין גוי פירות הנושרין "

גוי שחולב ברמה לישראל

לצורכו של גוי יקח הגוי חלב ולא ימכרנו לישראל בשמות
 דהוי ערמק דאמר בפ' כירה וכבא מניעא בפ' השוכר

את הפועלים גבי תורה דנחא ארמאי בני המכסל לשרא
 ברע מישראל המכסל בשבת דאמרינן בביטין בהיזקין
 לא כחשדוי ישראל על השבתות משום הכי המכסל בשבת
 שרינן בפ"א דשחיטת חולין אבל בני המכסל אשרינן ליה
 בכדי שיעשו **צ** שנטל כלים או מאכל של ישראל
 והוציאו לצורך ישראל ומנחמים בשבת הרבים אע"פ שהיה
 ישראל יכול לילך לשם לאכול אסורין כדמשמע בעירובין
 בפ"מי שקוציא חורן ירושלמי פירות יצאו לרשות הרבים
 וחזרו שובגים יאכלו מזיד לא יאכלו ר' נחמיה אומר לא
 יאכלו כר' מאיר המכסל בשבת וכו' ירושלמי בפ"א
 דשבת נתן כליו לכובע ככרי וכו' ומצאו עובד בהן בשבת
 אסור אבל בשכר בעיבדתיק טריד אלמא בחינם
 צריך לימחות בידיו בפ' כל כתבי הקדש בני עשה בשל
 אבל של ישראל אפי' בבית חמוי אסור במרחץ בפ"א דע"א
 שהגוי עושה לעצמו בעצים שלו אבל גויה שעושה בבית
 ישראל אסור וצריך לברש הגוי מביתו שלא יעשה מלאכה
 בכיתו ביממות בפ' החולץ ויפסח בן אמתך בעבד עליו
 הכתוב מדבר אבל בביתם עושים מלאכה פדאמי' בפ'
 ב' דכריתות עבד ואמק עושים מלאכה בשבת ירושלמי
 בפ"א דשבת תני אומנין גוים עושים עם ישראל בבית אסור
 בביתם מותר אמר ר' שמעון בן אלעזר כמה דברים
 אמורים בקיבולת אבל בשכר אסור וכשלקי פ"א דע"א
 לא ישכיר מרחיצו לגוי מפני שנקראת על שמו וגוי עושה
 כגמלאכה בשבתות ובימים טובים וכמועד קטן בפ"מי
 שהפק מקבלי קיבולת כתיב התחום אסור אבל חולה שאין
 בו סכנה אומר לגוי ועשה כדאמ' בפ' יום טוב או במקום
 הגלה כדאמ' בפ' כל כתבי הקדש או במקום מצוה כדאמ'
 בעירובין בפ' הדר ההא ינאק דאי שפוק חמימא לימא
 ליה לבני לית ליה מגו ביתא או משום יישוב ארץ ישראל
 כדאמ' בפ"א דביטין כתיבן אונן וכשלקי פ' מרובה " צב

המכה בפטיש

כפ' כלל גדול המסתת את האבן חייב משום מכה בפטיש
 בכלל גדול הנז בכלי צורה והמנפח בכלי זכוכית או
 שקיף לקופיא מגלימא וקפיד חייב משום מכה בפטיש
 ירושלמי כל במר מלאכה חייב משום מכה בפטיש בפ"א
 דמכות הפותח בית צואר חייב וכן כל כלי כשגמרנו בריש
 כל הכלים אין כניין בכלים אבל מכה בפטיש " צב
 הוציא מרשות אב הכנסה תולדה ירוש' בפ"א
 דשבת ויכלא העם מחבי' בשם שמנעו מלקוצי מביתיהו
 וליתן לגזבר כן כמנעו מלקבל להכניס ללשכה אבי יוצא
 בתוך מזרים מלמד שהכנסה קרוי יציאה בפ"א דשבת
 דעות היחיד רשות הרבים כדמלית מקום פטור רשות
 היחיד חרין י' טפחים ורוחב ד' טפחים או גדר גבוה י'
 ורוחב ד' כל שכן ד' מחיצות בית רשות הרבים סרטיא
 ופלטיא גדולה ומכואו המפולסין מב' דדין אין מוציאין
 מרשות היחיד לרשות הרבים ואין מכניסין מרשות הרבים

הילכות מחיצות והוצאות

כל דבר שקוקף לדירה במחיצה בית וחצר הני רשות היחיד
 ועולה עד לרקיע בין עשאת המחיצות כלאוי בין עשוי
 משתי או ערב ואפי' פרוץ כעומד מותר לטלטל בתוכו
 בפ"א דעירובין שירא שחנתה כבקעה וקפיפה כלי בסמה
 מטלטלין בתוכה וכלבד שיא גדר גבוהי' טפחים ולא יהו
 פרוצות יתירות על הכניין פירצה י' אמות בפתח יתיר
 מיכן אסור פרוץ כעומד מותר וכן משמע בפ"א דהוכה
 בתוספת' בפ"ד דכלאים ובפ"א דעירובין מייית לה ר' יוסי
 אומ' אס' היו קנין מרקרנין ועשה לה פיהא מלמעלה מותר
 כמזאת אומר שלש מידות במחיצות כל שהיא פחות מג' צריך
 שלא יהא בין זה לזה א' אע"פ שהעומד מטהו מתיר
 אף כנגד הפרוץ דפחות מג' טפחים כלבוד דמי כל שהיא
 שלשה ומג' עד ארבע צריך שלא יהא בין זה לזה כמלא
 ככנס ויוצא וכלבד שיא עומד בפרוץ להקיר אף הפרוץ

ואם הפרוץ מיוצא על העמוד . עף כנגד העמוד אסור
 יתירות שבארץ וזמורה למעלה קווי מחיצה לענין כלאים
 ולזרוק בתוכו בשבת אבל לטלטל לא התירו לענין פיה
 פיעור בית האתרים אלא על ידי חבלים מחיצות של שתי
 גערב מתיר עד בית האתרים אפי' ליחיד ביישוב . פירצה
 פסא יותר מי' וצא מותרת פתח ואוסר בחצר ואם יאלו
 צורת הפתח אפילו יתר מי' מותר אמר רב הקדא צורת
 הפתח שצבאום מן הצד לא אסור ולא כלום צורת הפתח
 קנה מיכן וקנה מיכן וקנה גביהן וצריכה בריאה לעמוד
 בו תחתיה דלת אפילו דלת של קטן . בתוספתא רשות
 הרבים מקורה אסרו חכמים לטלטל תחתיה . מיכן
 מרתפות הפתוחות לרשות הרבים אפילו מקורה למעלה
 אין מותר לטלטל תחתיהם אם לא יהיה צורת הפתח גמור
 מאחר שאין כתלים הם .

הוצאות
 אילו שחייב אדם עליהם בכל שהוא
 אמר ר' עקיבא פילפל כל שהו מימי
 בשמים בכל שהו עיטון בכל שהו ריח רע בכל שהו ארמון
 טוב בתול הווד דיני מתכני מאבני המזבח מקק שופרי
 מקק מטפחתיקן חבב חי צפורת כדמי בין חיה בין מתה
 צפרק המצניע למרעול רובמא ולרפואה בכל שהו ופת
 גופרית ליתן על פי נקב של יין . כחול כדי לכחול עץ
 אחת וכך דם מים לשוף בו קילור דבק כדי ליתן בראש
 השפף קנה של ציידן . זבל וחול הדק למבל ברישא חול
 קנה ליתן על פי כף סיד . אדמה כחותם האוברת חרסית
 לעשות פי כור צורפי זהב אילו בברוגרות בפ' כלל גדול
 המוציא אוכלין בברוגרות עמיר כמלא פי טלה . הוא
 ברוגרות בפ' דר' עקיבא חבב מת בברוגרת בפ' המצניע
 כל אדם שאינו מוציא לזרע בברוגרות . בפ' המוציא יין
 כדי מציבת הכוס רובע רביעית של לוג חלב של הקמה
 כדי מציא חלב האשה או לוג ביצה כדי ליתן על פי בתית
 שמן לשוך אבר קטן של קטן בן יומי מים לשוף בהן את
 הקילור . קילור לשוף בו את המים כל המצניע
 כרביעית כל השופין כרביעית רבב הוא שומן או חלב
 לאט איס שגית קטנה בסלע היא בברוגרות חבל לעשות
 ארז לקופת חבמי לעשות תלחי לכפה וכברה הוציא לעשות
 ארז לכפיה מציית . סוב ליתן כפי משפך קטן של יין .
 מוכין לעשות כחך כאבזו בייר לכתוב קשר מוכסין בייר
 מחוק לכרוך על פי צלוחית קטנה של פיליטון עיר לעשות
 קמיע קטנה או מוציא לעבדו או המסעבדו קלף לכתוב
 שמע ישראל עד וצא עריך דינו לכתוב שתי אותיות קנה
 כקולמות המניע לקשרי אכעשותיו קנה עבה או מורסם
 לבשל בברוגרת מציית תרנגולת טרופה ונתונה באולפס
 עצם לעשות תרנווד זכוכית לגדר ראש הכרכר צרור אבן
 לזרוק בהקמה ומרגשת חרס לקבל בו רביעית . פסל
 עקיבא עצים לבשל ביצת תרנגולת תבלין לתבל ביצה .
 קליפת אגוזים ורמונים פסים וקוצה לצבוע כגד קטן של
 שבה סמים שריוס לצבוע דוגמא לאירא . מי דבלים
 בת' יום ונתר איכסדרית וכוכית וקומליא ואשלב לכבה

כגד קטן . פי שבה זרעוני גובה חמשה . זרע קישואין
 זנים זרע דלועין כ' פול המצרי כ' בפ' כלל גדול תבן
 כמלא פי פרה . עצה הוא תבן של מימי קטנית כמלא פי
 במל עמיר כמלא פי טלה הוא בברוגרת עשבים כמלא
 פי קבדי עליו אום ועלי כלים בברוגרת יביאים כמלא פי
 הדדי בפ' המוציא יין מוכין ליתן על פי כור צורפי זהב .
 שער לבבל טיטלפי כור צורפי זהב סיד לבוד אצבע ק
 קטנה כבנות בפ' המצניע הוציא בכר חייב הוציא והו
 שנים פטורין הוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חוקן
 על כתיפו חייב או הוציא מי' טפחים חייב . הוציא על
 ראשו כל אחר ידו בדבלו בפיו במרפיקו באזנו בשערו
 בפומדתו ופיה למטה בין פומדתו לחלוקו . בחפת הלוקו
 במנעלגו בסדלו פטור לפניו וכל אחריו פטור לאחריו
 וכל לפניו חייב . הוציא אוכלין בפיו או משקין חייב
 כדמשמע במכות בפ' ואילו הן הלוקין בעירובין בפרק
 המוציא תפילין לא יעמוד אדם ברשות הרבים וישתין מים
 ברשות היחיד ברשות היחיד וישתין לרשות הרבים וכן לא
 ירוק . ר' יהודה אומר נתלש רוקן בפיו לא יהלך ארבע
 אמות אמר רב יוסף השתין ורק חייב לא יעמוד אדם
 ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים או ברשות הרבים
 וישתה ברשו' היחיד לא אט כן הכנים ראשו ומבו למקום
 שהוא שותה אבל לענין כדמלית אין צריך ברובא
 קלט אדם מן המזחיל למטה מי' טפחים . מן הצינור
 מכל מקום ושותה . כור ברשות הרבים לא ימלא
 מומנו מים . בפ' ביצד משתתפין כור שבין שתי חצירות
 מותר לשאוב מפני שבתלביביהם ומחיצת תלמים מותרת
 אמת המים העוברת בחצר אין ממלאין הימנה אלא אם
 כן עשו לה מחיצה גבוהה . טפחים בכניסה וביציאה חצר
 שפחותה מד' אמות אין מופסין לתוכה מים . ר' אליעזר
 בן יעקב אומר נוב ומזרד' אמות ברשות הרבים ושלפסין
 לתוכו מים בשבת אמר רב נחמן עבקה מחזיק סאתיים
 נותן לתוכה סאתיים בימות הגשמים מחזיק סאה נותן
 בתוכה סאה אבל בימות החמה סאתים נותן בתוכה סאתים
 מחזיק סאה אין נותן כל עיקר . אבל צינורות העומדים
 בעבי החומה אסור לשפוך בהן מים כיצא מוצה המים צו

הזורק
 מרשות הרבים לרשות היחיד מרשות
 הרבים לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע פטור . או
 מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד באמצע פטור
 חוליית הכור וקסלעבבוקין . ורחבין ד' הנוטל מהן והנותן
 בהן חייב פחות מיכן פטור . הזורק בביתו למעלה מי
 כזורק באויר זרק תוך ד' אמות ונתבלבל לחוץ פטור חוץ
 לד' אמות ונתבלבל לתוך ד' אמות חייב זרק חוץ לד' אמות
 ואחוזתו קרוח אפי' הכריסתו קרוח חייב . בפ' ארצות
 זרק חסין ונחה לתוך ידו של חבירו חוץ לד' אמות חייב אם
 עמד במקומו וקיבל המהנות לפלטיא דרך סטיג אחד
 המוציא ואחד המכניס ואחד המושט ואחד הזורק חייב
 זרק מסטיג לרשות מהלכת בו הזורק לתוכו ד' אמות חייב
 פרק כלל גדול כתבון לזרוק ב' זרק ד' פטור בפרק

בפ' הזורק תל המתלקט ד' מתוך ד' זורק נח על גביו חייב הזורק וזכר לאחר שיצאת מידו זרק נח כפי כלב או כפי כבשן חייב "

העברה

בפ' א' דשבת המעביר חפץ מתחילת ד' לכוף ד' חייב ' היה טעון אוכלין ומסקין מכבוד יום וכנס ויצא כל היום כולו אינו חייב עד שיעמוד לפוש " צח

השוטה

בפ' הזורק שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים המוסיט וזו זורק מונו לזו פטור שתיקן בדינא אחת המוסיט חייב " צט

בקעה

בין בימות החמה בין בימות הגשמים אפי' מוקפת מחיצו' הני כרמלי' כדתיקן בערוטין בפ' עושין פסין הגבה ודבר שלא הוקף לדירה שאסור לטלטל בתוכו הזורק מרשות הרבים לתוכו חייב בפ' א' דשבת גבי קרפיף שתי בגות בשני צדי רשות הרבים והם של אדם אחד או בג' אחד ביום מחבירו אסור לזרוק מזה לזה בפ' הזורק ואם קן שנים מותר ' מקום פטור שאין בו רוח ד' לא יטול בעל הבית ויתן לעני ולא עני לבעל הבית בפ' א' דשבת ' בערוטין בפ' המוציא עומד אדם ברשות הרבים ויטלטל ברשות היחיד ברשות היחיד ויטלטל ברשות הרבים ובלבד שלא יוציא חוץ לד' אמות דף שלפני החלון ויוצא לרשות הרבים אין מטלין ונותנין עליו כלים שאין נשכרין ' במסכת ביצה בפ' המביא ארבע דבא לא ליתוב איניש אסתוחא דליחיא דלמא מנגדר ואתי לאתויי אבל אפומא דביתא שריקן " ירושלמי בפרק הזורק שני כרמלית הסמוכות זו לזו אין מטלטלין מזה לזה כמוים ובקעה " ק

כמה

אשה יוצאה וכמה אינם יוצאה לא תצא אשה בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא ברצועות שבראשה משום דבמיל' לא תטבול בהן עד שתפס דלמא מתרמיא לה טבילה של מצוה ושירא להו וכעודם מרובים אינן תכשיט ואתי לאתויי ואשרו לנשים מיני תכשיטים דלמא שלפא ומחויא לנשים שאינן חשבות אבל נשים חשבות מותרות דלא שכיחא להראות ומלתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן לכך מנקה נשים שלמו רגילות לצאת בתכשיטין נאים וקיימא לן כר' א' יעזר יוצאה אשה בעיר של זהב היא בת כסף וכן בחומר בוטין ובטבעות כסף וזהב ובשרצות וזהב וכומי החוץ ובזהוב ובמפתח של כסף מרתניא בתוספת' ולא' במפתח שאכזבוע הא בצנאר מותר וחבורות מונהכות כרב קאמי' שרי וכלילא שרי ' בפ' תולין לא תצא אשה במנעל מרופט ולא תצא אשה במנעל חדש ואם יצאתה זעה אחת מבעד יום מותר " יוצאה אשה באבן תקומה ובמסקל אבן תקומה לא שערבה לא שתעבר הכנת יוצאות בחוטין ערכיות רעולות מדיות פרופות פורפת על האבן ועל האבן אבל מטבע ואם מאר יורד לובשת מלבוש עב עליה כהקיא דנרי' בפ' הנודר מן הירק תביא יוצאין בשק עבה וכיריעה ובחמילה מפני הגשמים אבל לא בקופה ולא במחזלת " לא יצא האיש בסנדל המזמר ולא במנעל

אחד ולא בתפילין ולא בקמיע שאינו מומחה ולא בכל כלי זיין ולא בטבעת יוצא האיש בקמיע שהיא מומחה ארפא ונזה ונאילם בין קמיע של כתב בין קמיע של עקרין או קמיע שעשה אדם מומחה אפי' חולה שאין בו סכנה יוצאין בסלע שעל גבי הצנית בת ארעא ' יוצאין בשני כרבלין או בשני עורות אם צריך להן אבל אם אינו צריך כי אם לאחד אסור דלא שריקן כל מה שיכול ללבוש כי אם גבי דליקה בפ' כל כתיבי אבל שלא במקום דליקה אסור וכן בפ' כמה אשה יוצאה תרי המיני קאמרת ואסורין קן בפ' הנודר מן הירק יוצאין בשק עבה לא רועים בלבד אמרו לא כל אדם ' בתוספתא אמר ר' יהודה מעשה בר' טרפון שיצא בלילי שבת לבית המדרש וכתנולו סדין אחד ואחזו בשתי ידיו ויצא מפני הגשמים יוצאין בסנים וכיריעה ובמילא ובסקודטיא ובקטבליא מפני הגשמים אבל לא בקופה ובמחזלת ' בתוספתא יוצא האיש בקיסם שכשיניו ובסנדליו לרשות הרבים ואם נפל לא יחזיר ואין צריך לומר בלא ליתן לכתחילה יוצאין בקליפת סוס ובקליפת כלים שעל המכה ואם נפל לא יחזיר ואין צריך לומר שלא ליתן לכתחילה ' בפ' כמה אשה יוצאה בקיימא לן כר' יוסף ואין הקיטע יוצא בקב שלו ולא בכסף ולא בסמוכות שלו ולא בקשורי עץ שלו ' בפ' חבית אסור לצאת בטלית מקופלת ומכחת על כתיפו ' מוקי רבי שמריא לפני יבא כהן אחד שסבח טליתו בביתו בשבת ונאלו אסי יכול להשתטף בביתו כמו חתן תחת המוקטרין ולא הביאה לעלות בו דוכן ואמר לה שאיל אחר ולבו אמר שמנתר האיל ואם עשה בן בחול קיים מצוות ציצית נמצא דרך מלבוש ולא ברע מחתן ולא ברמעות הצרות בסדינו בפרק הנטול המוציא כליו מקופלין ומנחין לנעל כתיבו ובסנדליו וטבעותיו בידו חייב ואם היה מלבוש בהן מותר ' בפרק דר' אליעזר אומר תולין סיינא הוא כובע מהדק ברצועה מותר ואי לא אסור ' בפ' א' דשבת לא יצא הקיטע במחשו ולא תלברד בקולמוסו " ק

הבנים

הבנים יוצאין בקשרי בין שיא לו בעגוועין על אביו נוטל של ימין וקושר לו בשמא וחילופא סכנתא ' בפ' ר' א' יעזר אומר תולין לא יצא קטן במנעל גדול אבל יוצא גדול בקטן ' ביבמות בפ' חרש קטן אובל כבילות אין בית דין מניין להפרישו ואין להאכילו " קב בקסקין שעל גבי מכתו כדאמר בפ' יוצא אדם כמה בקמה יוצאה יוצא באגד שעל גבי המכה ובקסקין שעל גבי הקשר ' בתוספתא יוצאין במוג ובספיג שעל גבי המכה ולא יכרוך עליהן חוט או משיחה יוצאין בקליפת הפוס ובקליפת כזל שעל גבי המכה וקושרו ומתירו בשבת אספליבית שפירשה מן האגד מהיירה עם האגד ' יוצא באספליבית וכרטייה ובלגומא שעל גבי המכה ואם נפל לא יחזיר ואין צריך לומר שלא יתן לכתחילה יוצאין בקמיע מומחה וקושרו ומתירו בשבת ובכל' שלא יתכנו לתוך הזיר או לתוך הטבעת מפני מראית העין בפ' כמה אשה יוצאה במוך סקסוד לה באונה ובמוך סקסוד לה בסנדלס ובמוך שהתקינה לנידתה דמאיים " קב

המוליך סוס
המוליך סוס בשבת יזהר שלא יוציא הרסן או האפסר או החבל מידו

טפח כדאמרינן בפ' במה בהמה יונאת מכניס חבלים לתוך ידו ובלבד שלא יוציא מתחת ידו טפח והחבל שבינו לבין בהמה תניא ובלבד שלא יגביה מן הקרקע טפח וקיימח לך כל נטירותא יתירתא משני הוא נאסור כמו פרה באפסר אבל סוס באפסר או ברסן מותר וכו' בהמה אסור בדתפן ולא ברצועה שבין קרטיה חבל מותר לברוך שביב זואר בהמה בעיבלי דרב הונא יחזור יוצא במרדעא הקטורה לו מערב שבת ולא באוכף והלכ' בין בהמה בין עוף שיש לו זוג אסור לילך בו אפילו בחצר ואם הוא פקוק מותר בחצר אבל לא ברשות הרבים יוצאין באבר שעל גבי המכה ובקסקסין שעל גבי השכר " קד

אין התרנגולין
יוצאין בחוטין שברגליהן לבימות ולא עגלים בחוסם שבפיהם ולא

החוס שועל ולא בזקורות שבין עיביו ולא עזים בכיס שבדיהן ולא בפנדל ולא בקמיע ולא קבמל במטלית אבל אם קטורה בחטרתו מותר ולא עקוד ברבליים ולא כפוף ידו על זרועו קטור ולא בשולס שבזוארו ואין חיבר יוצא במקלו במשכת ביצה בפ' אין צדין אין הסומא יוצא במקלו ולא הרועה בתרמילו ולא יצא חיש נחשק בכפא אפי' ביום טוב ואם חיבר אימ' יכול לילך בלא מקל או סומא יוצא ביום טוב דומיא דאשה דבעיתא אבל לא בשבת לרשות הרבים בגדרים בפ' המורר תינוקות אין קורין בתחילה בשבת משום שני נוסת או נוסט שכיר בשבת אסור אבל בהבלעה מותר " קה

רשייה
בערובין בפ' המוציא תפילין אין מחזירין רשייה והלכה כר' יהודה אם קהלקה למטה

מחליקה למעלה למעלה מחליקה למטה ומגלה הרשייה ולא יקבחה אבל מקבחה פי המכה יוצאין בשלש פעם מכת עקבו יוצאין בכיצת החרגול לרפיון הירך ובשז שועל ובחומר הנלוך וכל דבר שהוא מאוס רפוחה אין בו משום דרכי האמורי " קלור בעין בפרק שמונה שריס אמר מר' עקיבא אמר שמואל אורה חרס קלורין מערב שבת ונותן על גבי עיניו ואינו חושש רק שלא יעזי עיניו ויפתח אבל הניח מערב שבת אפילו עזם ופתח בשבת מותר " בפ' א' דשבת מניחין קלור על גב העין במשכת ביצה בפ' יום טוב זירא וריבא ודמא ודמעתיא וקדחין ותחילת אוכלא אפי' בשבת שרי' אבל סוף אוכלא נפגמי עינא אמר לגבי ועוסה בעז' בפ' ב' אמר רב יהודה אמר רב עין שמרדה מותר " קו

רפואות
אלו מותר לעשות בשבת בפ' א' דעז' עין שמרדה ומכה של חלל מן השפה ולפנים

וגב היד וגב הרגל ואישתא צמירתא והחושש בצפריבא מעלין אזניס ביד בשבת והחושש בשיניו יגמע בקח את המומן וכולע ולא יגמע חומץ ופולט בתוספתא לא ישיף אדם סס יבש בשיניו אימתי בזמן שמתכין לרפואה ואם מפני ריח הפה מותר החושש בראשו וכל מי שעליו כו

חטטין סך את השמן ואינו סך את החומץ בהשמן דרכו לסיכה ונא החומץ בפ' שמונה שריס כל האוכנין אוכל אדם לרפואה טחול לשינים כרטינין לבני מעיין נאיתה מי זלף בחומץ ולא מימי רגלים לירקון ושרשים ומסקין שבהן עשבים אסור לשתות בשבת החושש במתניו לח יסוך חומץ ויין אבל סך שמן ולא שמן וורד' בשנהדין בפ' חלק סכין וממשמטין בכני מעין ולחושין לחיטות' בפ' כירה מיחם אדם אלונטית ומיחא על גבי מעיים בשבת בפרק במה בהמה אדם שאחזו דם מעמידין אותו במים בשבת בפ' במה אשה החופי כשא' אטיבורא שרי בשבתא ומותר לחבק בשבת ולפויפי יונקא בשבת שרי' בפרק מפנין הקיזו דג' נטפין עושין לו מדורה בשבת אפילו בתקופת תמוז' ביומא בפ' יום הכפורים החושש בפניו מטיילין סס בשבת מהממין חמין לחולה בין לשקנתו בין לקברותו בפ' שריס' כיגעה ידו או רגלו נמתק ביין ואינו חושש אבל למפונק אסור גב היד וגב הרגל מותר לחלל בשבת למסוח ידו או רגלו לפרקים מותר אבל בפרק ידו או רגלו אמרינן בפ' אבייתא שנטברה לא יטרפס בזמן אבל רוח' כדרכו אם כתרפא כתרפא מחזירין את השכר בשבת מי שנטלה ערלת הגרון אסור להקביתו בשבת מי שחיבו מלא אב' עבונות ופוי' צד' לו לילך לאילן הולד' להניח עליה בפניו מן המחובר בשבת ולחשו' כי מסתמש באילן " ק

דין יולדת בשבת והלכות מילה

בפ' מפנין מילדין את האשה בשבת וקורין לה חכמה מומקום אחר היתה צריכה לנה' אפי' סומא היולדת חבירת' מדלקת לה את הכר צריכה לשמן חבירתה מביאה לה ביד ובכלי וכשערה אמר רב יהודה אמר שמואל היה כל זמן שהקבר פתוח שהדם שותת והכרונתיה בנושאות אותה בזרועותיה אפי' אמרה איכה צריכה מחללין עליה את השבת אמרי' בהרדעי' שלשה אפי' אומות אין איני צריכה מחללין עליה את השבת שבעה אמרה צריכון מחללין עליה שלשים אפי' אמרה צריכה איני אין מחללין אבל עושין על ידי בכרי עושין מדורה לחיה או לחולה או למקו' אם נטפן " אלו דברים עושין בשבת לחיה מילדין את האשה וחותכין את הטבור לולד מרחיבין את היולד ומחללין אותו ומלפסין אותו וקוסרין הטבור וטומטין השליח בפ' א' דערכין האשה שיסבה על המשבר ומת' מביאין סכין אפי' דרך ר'ה ומעקרון כריסה ומוציאין את הולד " קח

מילה
כל צרכי מילה עושין בשבת כל מלאכה שאיפשר לעשותה מערב שבת דוחה את

השבת מכשירי מילה אינן דוחין כגון אם עושין לו מים חמין או כשפכו המים קודם המילה או כתפורו סומטין או אין לו איזמל אבל לאחר המילה אי יובא שכבא דמי ממילין ופורעין כל זמן שעסוק במילה חוזר אפי' על צינן שאינן מעכבין את המילה פירש אינו חוזר כי אם על צינן המעכבין את המילה ומנציין את קדם וכותכין עליה

אשפליתי וכמון לא שחק מערב שבת לנעש בשינוי אין
 עושין חלוק. לכתחילה בשבת כורך סמרטוט ביום טוב
 שחוקין כמון וטורפין יין ושמן הלכה כר' א'עזר בן עזריה
 ומרחיצין את הקטן בין לפני המילה בין לאחר המילה
 הרחצת כל גופו בין הרחצת מילה עצמה אפי' הוחמו בשבת
 בערובין בפ' קדר ההוא ינוקא דאשתפוך חמימי אס ערב
 ונשתפוי יביא גוי נעשו כספכו המים לאחר המילה או
 באברו מממין מחללין עליו את השבת ביומא בפ' יום
 הכפורים מחממין חמין לחולה בין להסקות ולהברות
 אפילו בגדולי ישראל. נולד מהול אין מטיפין ממנו דם
 ברית בשבת אכדורנימוס אין מלין אותו בשבת. נולד מהול
 בחול מטיפין ממנו דם ברית. שאם ערלה בבושה הוא לא
 בשבת. מילה שלא בזמנה אינה נוחה לא שבת ולא יום טוב
 מילה בגוי פסולה באשה כשרה. בפ' ד'עז נולד בין
 השמעות של ערב שבת אין מלין אותו בשבת כדמשיב
 בכירה בפ' יוצא דופן גבי ההוא ינוקא דזיבין בין השמעות
 ולא אתיליד ערדחשיך. ואמר רבא ההוא הוציא ראש חוץ
 לפרוזדור הוה ליה נולד בין השמעות ומילתא לא בזמנה
 לא רחי שבת ואמר ר' ביבמות בפ' הערל כי מעי באומיה
 חוי. קטן חולה אין מלין עד שיבריא אם חלה באש של
 עצמות הוצי' בחי היום אין מלין אותו עד שיבריא לאחר
 ז' ימים מויעצן לאחר חצי היום דתי לידה יום הכראתו מ
 מעת לעת וכן משמע בפ' מילה וכפ' הערל ההולך בדרך
 אין למוול כדמשמע בפ' הערל משום חולשא דאורחא וכן
 בגדלים בפ' ארבעה נדרים קיימ' ל' בפ' הערל בין כימול
 לח' או מילה לא בזמנה או המזך או כולל מקול או בר
 שכתביר אז מי שיש לו שתי ערלות אין כימול לח' ביום
 בפ' ד' א'יעזר מילה בין ז' מחללין עליו את השבת בן ח'
 השפק אין מחללין עליו את השבת כל שאמו טמאה לידה
 כימול לח' אין אמו טמאה לידה אין כימול לח'. יס' ילד
 בית כימול לח' יש ילד בית כימול לאחר וכן מקנת כסף
 ציצין המעכבין את רוב גובה של עטרם מעכבין. בעל
 השור מתקמו. קטן המארבל בשר אם מתקשה ונראה
 מהול אין צריך למוולו אם לאו צריך למוולו. מל ולא פרע
 באלו לא מל. המל צריך לברך על המילה שבי הכן
 לברך להכניסו בריתו של אברהם אבינו העומדים אומ'
 בשם שכתב לברית כן כתבנו לתורה ולחופה ולמעשים
 טובים והמברך אומר אשר קידש ידך מבטן חק באשרו שם
 וצאצאיו חתם באות ברית קדם על כן בשכר זאת אל חי
 חלקינו צדדינו זיוה להציל ידידות שאירינו למען ברית א'
 אשר גם בשאינו באי' כורת הכרית. קאב חייב
 למוול את בנו בפ' קמ' דקדושי ומברך על המילה ולהכניסו
 בבריתו של אברהם אבינו וחונק הערלה כדאמר ר' בפ' א'
 דפסחים מברך עובר לעשייתו. ומה שאין האב מברך
 שהחייבו כמו בפדיון הבן בשלהי ערבי פסחי האך מברך
 שהחייבו לזמן קום שאם נפל הוא אבל בפדיון הבן ינא
 מכלל נפל כדאיתא בשלהי פ' מילה אינמי כדאמ' בפ' א'

דכתובות דלא מברכינן שהשמחה במעונו ביום המילה
 דאיכא צערא ויש לומר משום הכי לא מברכינן שהחייבו
 מלין ופורעין ומוצין ואחר כך מברך אשר קידש ידך
 במדר' ויכלו מי מנה עפר יעקב שישראל מטמינן ערלתו
 בעפר וכן בפ' דר' א'עזר בפ' לא' התקינו סוקו מטמינן
 את הערלה ואת הדם בעפר הארץ והתקינו חכמי לעשו
 כהא למלאך הברית שנקרא אליהו. בשחר טוב ברכי
 סדוקים לילדים פי' בעל ברית במוזמר לה' במדר' הזית
 הק' נעשה שנאמרו לו לאברהם וברות עמו הברית
 בפ' קי' דר' א'עזר חייב אדם לעשות שמחה ומשתה באותו
 יום שזכה למוול את בנו כאברהם בברכת המזון אין אומ'
 שהשמחה במעונו במילה בפ' ד'כתובות קיימא לן ביום
 לידתו מותר להרחיזה בפ' מפנין וכיום המילה אפי' קודם
 המילה לרכבו מותר כדמשמע בפרק קדר ההוא ינוקא
 דאשתפוך חמימי ואם המילה אס אסור להרחיזו בשבת
 שלפני המילה אבל אס נימול יום ה' או יום ד' או יום ז'
 מותר להרחיזו בין בחמין שהוחמו בשבת בין בחמי' שהוחמו
 מערב שבת בין הרחצת כל גופו בין הרחצת המילה מפני
 שהכנה היא לו אבל אס שבת יום לפני המילה או אס כימול
 יום ד' אסור להרחיזו בשבת אעב' דכימול בפ' יום הכפורים
 אמרי רחיקה וסוכה דקיינו רבתי יתגי. ולא גזרי ביום
 הכפורים ושרו במלכות כל גופו אבל בשבת אסור אפילו
 רחיקתקטנים אבל על ידי גוי מותר ואם לא חממו מים
 לרחיצה אין מלין בשבת מאחר שאפז מערב שבת ככ'
 עקיבה אס חיימין גוי או ישראל כדיעבד מותר למוול
 ולהרחיזו ובפסחים בפ' ג' דברים משמע אין מחממין מים
 להברותו ודחינן המילה. כל פ' קדר דאשתפוך
 חמימי מיירי שהוחמו מערב שבת להרחיזו לפני המילה
 לרכך אותו דאי לאחר מילה יום א' או יום ב' או יום ג'
 מותר אפי' לישראל שסכנה היא לו. וכן משמע בשאלות
 בפרשת ואלה שמות אס יש נגע בערלה קיימא לן כשר
 אפילו יש שם בהרת יקון. במגנא אומרין יענד
 ביום המילה שיש בו ט' פסוקים בט' חדשי העיבור כדאיתא
 בשחרית טוב. בנז' מישא אין אומרים יענד. ק ט
פיקוח בפש את השבת אפילו גדולי ישראל הזריז
 קרי זה משוכח. בתוספתא דשבת טבעה שפיכתו ואינו
 יכול לעלות יורדין ומעלין אותו. נפל לבור עוקר חוליא
 תימנן שכתב לבית שוכרין דלתות הבית ואפילו הם של א'
 אכניס מכבין ומפסיקין ומדליקין. מי ששכח נחש
 שחטין לו תרנגולת וגזוזין לו כרטינין מחממין המיץ
 לחולה להסקותו ולרפאותו והזריז קרי זה משוכח. נאין
 אומ' המתינו לי שמא יחיה. ירושלמי אין אומרים
 יעשו דברים הללו בקטנים ובגוים אלא בגדולי ישראל.
 תבי הזריז קרי זה משוכח. הפסאל קרי זה מגוכה השואל
 קרי זה שופך דמים. בפרק בתרא דיומא אפילו בין
 למלאכה ולהציל קרי זה משוכח. במנחות בפרק
 דבי ישמעאל משמע אס שמע מתחילת

מתחילת על טביעת תינוק ופידם מצודתו אפילו לדעת
 דגים והעלה תינוק ודגים כיון דדעתיה אתינוק מעיקרא
 פטור " אמר רבא חולה שאמדהו לברוברת אחת
 ורצו' בני אדם והביאו לוי' ברובות בין בבית אחת בין
 בזק אחר זה פטורין אמרוהו ל' ברובות ויש ג' בעוקץ
 אחד וב' ב' עוקצין למייתכן מהד דקא ממעט בקצין
 בפ' אחרון דיומא גבי בלמוס אם הקיתר מומנץ ל'ם
 כאיסור נתניץ לקה קיתר ואם לאו נתניץ לקה האיסור
 ומעברת שקריחה אין סכנתא
 מיד לכן מנסין לקה הקל הקל ובפ' מפנין שאינו סכנה
 אלא יתובי דעתא אין צריך חילול גמור וכן לעיבת כמון
 למילה כי כל מקום שאין בו סכנה נעשה בקיתר' כמו
 בפ' ב' דע' מענין ביד אבל לא בכס וכתובות בפ'
 אעפ' בגמ' יונק חלב בשבת אין בו סכנתא כי אם החולי
 נמשך וביבמות בפ' חרש דלא שרינן בשבת אינו צער כל
 כך דדמי לציץ שפירשו רוכן ומזערות מותר ביד ל'
 לקטירין אם לא פירשו אסור אפי' ביד ובפ' ח' שרצים מי
 שניבסו ידו או רגלו הקירו בין אבל לא בחומץ אבל גב
 קיד וגב הרגל אפילו בחומץ דמכה של חול היא' בפ' אין
 מעמידין וכל מקום שכתב רש"י ואין בו סכנה אסור
 בפ' תולין אין שריץ את החלתית בשופרין ואם אין ניכרת
 מותר' בפ' ח' שרצים כל האוכלין אוכל אדם לרשאה'
 ומיפיה מורסא דשרי לר' שמעון בפ' ח' שרצים ובסנהדרין
 בפ' יאלו קן הנחנקין' ולקנח פי המכה שרינן בעירובין
 בפ' המזיח תפילין' ולכחול העין שרינן במעכת ביצה
 בפרק יוס טוב " ק"

מילת עבדים כנענים

המל את העבדים מברך על המילה' והמברך אומר אשר
 קדשנו במצותיו וזנוגו למול את העבדים ולהטיף מהם דם
 ברית שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ ש' אם
 לא ברית יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא אמתי בא'
 כורת הברית' בין גר בין עבדי כסה ערותו מברך
 על המילה ומוהל' וכשיכריח יבאו שלשה ויטבילו ואחר כך
 יברך על הטבילה' וכל דבר שהוצץ בטבילה הוצץ כבר
 ובעבד משוחרר ובנידה' גר שטבל לקירויו ושפחה לנדתה
 עלתה לו טבילה' טבילת גר ועבד ביום ולא בלילה' קטן
 גר מטבילין על אבותיו בפ' א' דכתובות גר ועבד דריבין
 ג' דייבין' עבד לאחר מילה ויתרפא יטבילנהו וקודם
 שיגביה ראשו מן המים יתנו שום דבר על צווארו על שום
 כדמשמע ביבמות בפ' החולץ ואסור להתתן עמו ואסור
 לשחררו כדמשמע ביבמות בפרק השולח גט ובפרק ב'
 דברכות ואם שחררו מותר בבית ישראל המל את הגר
 מברך על המילה' יכסה ערותו ויברך ומוהל' ואחר
 המילה מברך א' כ' צו למול את הגרים ולהטיף מהם דם
 ברית וכולו ע' כורת הברית " ביבמות בפ' המולץ גר
 שבא להתגייר אומר לו אי אתה יודע שישראל בזמן הזה
 דוחין דחופין סחופין ומטורפין וייסורין באין עליהן אם
 יאמר יודע אני ואינו כדוי מקבלין אותו וממאנין בו עד

ב' פעמים ולכסוף מקבלין ומודיעין לו מצות חמורות וקלו'
 יענשו' אומ' לזוהי יודע שלא באתה למידה זו אבלת
 חלב איבך ענוש כרת חיללת שבת איבך חייב סקילה וכסם
 שמודיעין לו ענושו' כך מודיעין לו שכתב עולם הבא
 אינו צפון אלא לצדיקים אין מרבין עליו' קיבל מלץ
 אותו כתרפא מטבילין אותו וג' תלמידי חכמים עומדין
 על גבינו מודיעין לנו קלות ומצות חמורות טבל ועלה הרי
 הוא כישראל לכל דבר " מקונטרס למה נקבג
 לומר בכרית מילה הודו לוי כי טוב בלח' יש אומר לפי
 שכתוב גבי משה ותרם אותו כי טוב הוא ואומרים שכל
 מקומו' אמנם אינו נראה אפ' שמעתי מפי ה' יהודה
 ז' דכתיב גבי אברהם וכרות עמו הברית ואמרו מלמד
 שהקבה מסייעו לכרות וכתיב בתריה לתת לך את ארץ
 כנען פי' בזכות מילה' וכפסוק אחר כתוב תתן אמת
 ליעקב וחסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם
 אלמלא דקרי לטבועות הארץ חסד ומשום הכי אמרינן
 בלח' במילה דהיינו טבועת ארץ ישראל שנקראת חסד
 שניתנה על ידי מילה " ק"

אשה

כשים מושיבות אותה במים עד צוארה'
 וג' תלמידי חכמים עומדין מבחוץ ומורים
 לה מקצת מצות קלות גר צריך ג' משפט כתיב בו ולא
 קרובים אינו גר עד שימול ויטבול' ואין מטבילין גר
 בלילה בפ' ביבמות איש שנתגייר לשם אשה ואשה לשם
 איש וגירי חלומות כולם גרים הם בפ' א' דכתובות קטן
 גר מטבילין אותו על דעת בית דין לאחר הטבילה מברך
 על הטבילה ואינו כישראל אבל אם הכריחוהו להתגייר
 צריך י"ב חדש עד שיסכח שם ע' מפיו כדאמרי' בע' "
 וגרים מעידים זה על זה אפי' אחים דגר שנתגייר בקטן
 שכלד דמי ולא חולצין ולא מיבמין האחים שנתגיירו ביחד
 אבל הורתו ולדתו בקדושה הרי הוא כישראל' כשמתברין
 על הכום מטיפין מן קבריה בפ' ה' הנעדר אפילו ביום ה'
 הכיפורים דלא דמי להא דאמרינן בפ' בכל מערבין דאתי
 למיסרך היינו אם היה לנו לקדש ביום הכפורים בכל שנה
 אבל מילה שאינו תדיר ביום הכיפורים לא אתי למיסרך
 וכך בתעניות מילה ביום תענית מתפללין סליחות ויודני
 ואין אומר והוא רחום אם ב' ו' ולא תחנן מילה בפ' באב
 לאחר שאמר קינות אינו נירמיה' ביום הכיפורים
 כשפוסקין דקא בראש השנה קודם התקיעה בספר
 תורה בב' רבליס לאחר תפלת קמוספין ביום המילה אין
 מופלין על פניהם " ק"

בגד

ביום תענית ציבור ומילה יום כניסה
 שמתפללין סליחות ואומר וידני ואין
 אומר והוא רחום ולא תחננו ואלמלא אל ארץ אפים ו
 ומתפללין עינוג ואומר שמון זכור ברית אברהם "
 פעם אחת אירע המילה ביום ראש השנה והחזן
 שהתפלל אמר חרו' אחד של זכור ברית לפני הכרבות
 של זכרונות עם כשאמר להות ל'ם ל'קים אני יי התחיל
 ואמר זכור ברית כולנו' וגומר הקדש כי זוכר כל
 השכחות כולנו עד כי זוכר הברית " ק"

שואל אדם מחבירו כדו יין וכדו שמן וכלבד שלא יאמר לו הלויי מלונאות יום טוב רב ינסף אמר לא נתנה ליתבע וכן כדירא ליה לרב חויא רבא כיתנה ליתבע" ק ב ט

מובה אדם אורחותיו ואת פרעותיו מפיו ולא מפיו הכתב חפ' בשטר גבוה פן יקרא בשטרי קדומו' ואם חקק בכותל מונה אורחותיו ומנות הכתב" ק ל

שחור אגרוים אסור שקרא משפק ומטבח ומנוכה ואמר רב יקרה אמר שמואל ברי חבורה המוקפידין זה על זה עובדים משום מידה ומשקל ומכין ולנין ופודעין ב"ט אין מחשבין נתן לא יתבין מנה יפה כנגד קטנה משום קושיא" ק לא

בראייה אין רואין במראם של מתכתבין קבוע בכותל בין אינ' קבועה מותרת" ק לב

פועלים לא ישכר אדם פועלים בשבת ולא יאמר לחבירו לשכר לו פועלין" אמר אדם לחבירו הנראה שתעמד עמי לערב דבור אסור הרהור מותר" ק לב

חשבונות מחשבין חשבונות של מצוה פוסקין נדקה לעניים מפקחים פיקוח נפש הולכים לטריטיות ולקרקעיות לפקח על עסקי רבים בשבת

משדכין על תינוק ליארם על התנוק ללמדו ספר או אומנו' חשבונות מה בכך פי' כך וכך חילתיו של מלך מותר או כך וכך קוצאתי ולא יאמר כך וכך אני עתיד להוציא ואם נשאר לו שכירות מה שעבר אסור לומר כך וכך הוצאתי מותר לאדם לומר לכדף פלוני אני הולך למחר אין יכול לומר לבני אני חפץ לרכוש למחר כי אינו יכול להשכיר בשבת אין מחשיבין על התחום לשכור פועלים ולהביא פירות מחשיך לשמור ומביא בידו כגון שהכדיל בתפילה ועל הכוס ואם אין כוס אומר בא"י אלדינו מלך העולם המכדיל בין קדש לחול ולא משיץ הכדלות מותר לאדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור לך פירות שבתחומי מחשיבין על התחום להביא בהמה

היתה עומדת חוץ לתחום קורא לה נקיא בא"י מחשיבין לפקח עסקי בלה ועל עסקי המת להביא לו חתן וכתבין אין אומר לא מצאת במקום פלוני קבא במקום פלוני גוי שהביא חלילין בשבת לא יספור בקן ישראל לא

ואם פן באו ממקום קרוב עשו לו ארון והפרו לו קבא יקבר בו ישראל ואם בשביל ישראל אסור לא יקבר בו עולמית" לא יטויל אדם בתוך שדה לידע מה היא צריכה לא יטויל על פתח מדינה כדי שתחשך יכנס למרחץ מיד קורה שנשברה סומכין אותה לא בשביל שתעלה אלא בשביל שלא תרד" ק לא

גת בשבת בהלכות שבת כולו עושין כל צרכי המת פסין מדיחין אותי וכלבד שלא

אכל במינה אסור לא התירו ככר או תינוק אלא במת כלבד פסוק יש לו בית אחיה מותר לקבחו ואם לאו אסור" ק ב ד

חבית שנשברה מוצלין הימנה ג' שערות ואומר לאחרים באו והצילו לכם וכלבד שלא יספב ביון ולא יטפח בשמן אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין זתים ועכבים חפ' יצא מעצמו אסורין חפ' לאכלין תותים ורמונים אסור לסוחטין חפ' יצאו מעצמן חפ' לאכלין מותר ואם למשקין אסור פיבעין ופריצין ועודדין מותר לסוחטין סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה שיש בה אוכל ולא לתוך הקערה יש אומ' ב"ט אבל לא בשבת יש מפרשים בשבת מותר להחוט אשכולות וכפשים לגופן למימיהן חייב חלמת דבש שריקן מערב שבת זתי ועכבים שריקן מערב שבת ויצאו מעצמן מותרין" ק ב ה

ענבים אדומים בגינות כפ' א' דשבת במחשורין זיבה אסורין הלכך ענבי אדומים שדורכין ומניחין בגינות אסור לתחבן במקלות בגינות בשבת כי כמה הם ענבי בתוכו שלא בדוכו ולא לזלפן ביון אם תפס ויוצא קיין יביח כלי תחתיו ויקבל מעצמו דמיא דדלף כפ' כירה אבל להוציא קיין ולהצניע אסור כי אם ג' שערות דלא ברע מחבית שנשברה שמציל אלם שערות ואומר לאחרים באו והצילו לכם" ק ב ו

נקב חבית שזכר חבית לאכול הימנה בגונרת מות לינקב מגופה של חבית אם הית בקובה לא יתן עליה שעוה שהיא ממרח לקדוח במקרה או ברומח אסור ולא מן הצד דתנן ולא יקבנה מצידה אין נוקבין נקב חדש ואין מוסיפין נוקבין נקב ישן לבתחילה בשבת למטה מן השמרים אסור לנוקבה גובתא שפופרת לתתך אסור כפ' אה מותר להחזירה עלה של קדש אסור לשומרו כנקב של הדם כמרזב" אמר רב הונא המנער טליתו חייב בשחור ומוקפיד עליו או אם עליו דבר טינותי בגדי ישן או לבן או אדום ולא קפיד שרי קיוצא בטלית מוקפלת על בתיפו חייב כל לבנופי אסור להקטאות שרי" ק ב ז

רחיצה הרוחץ כריעבד במי מערה שרי לבתחילה אסור להשתתף בחמין כל גופו אסור ולא קיימא לן כסתמא כפ' כיר' גבי אנשי טבריא דפסקי התם כר' יהודה דאוסר חמי טבריא דוחטין לבתחילה כפ' כירה וכפ' שמו' שרצים דוחטים במי גרד ובמי חמתן ובמי טבריא אבל במי מערה דכפיש הכלא דמכונלא אסור לבתחילה מסתפא אדם בית אלונטיות ולא יביאם בידו משום סחיטת סין ומשטין כבת אחת בכני מעיי' בשבת וכובס טהורין כפ' חלק אפיקטורדין כיד מותר בהם אסור אין משטין את הקטן למשוק חיבריו ולישכן אבל לפוסי ימוקא שרי לחבר חיבריו הלכה מחזירין האבר כפירקא דיו או רבלו לא צורפס כזונן אבל רוחץ כדרכו" ק ב ח

יזין אבד מוכן אינו יכול לעמיץ עיניו ולפשוט איבריו בשבת שומטין הכר תחתיו מטיילין אותו על החול קושרין הלחי לא שיעלה אלא אלא יוסוף מביאין כלי מיקר וכלי מתכות ומניחין על כריסו של תפוח ופוקקין בקבי שלא יכנסהו הרוח " ק ל ה

חילוקי מלאכה
יד בני נתן לו עצים לעשות לו כלים ועשה כלי או מטוה ועשה בגד אבנים ועצים ועשה בית כל זה בתוך התחום אם עשאן בני אשורין לעולם מוכן עשה ארון וקבר בשביל ישראל לא יקבר בו עולמית ומאשר כא במעמד קטן דלא על לבנה אכל נתן לו עורות לעבד כלים לכנס שאינו התחלת הדבר כי אם תיקומו בכדי שיעשו ואם לא נתן ישר לוי אלא קינץ עמו לעשות לו כלי שאם ירצה הנכרי יעבכנה לעצמו אם עשאו בני מותר בני טעשה כבש לידר בו מן השפינה אם בשביל ישראל אסור לידר בו ביום בפר' כל כתבי הקדש " ק ל ו

החשיך בדרך
מי שהחשיך לו בדרך נתן כוסו לככרי ואם לא החשיך נתן שכירת לבני מותר דמי בש"א דשבת אין משלחין אבריות ביד בני אלא אם כן קינץ נתן כיוסו או מניאם הבאה לי דו אכל לא הבויהא אסור אין עמו נכרי מניחה על החמור חמור קודם למרש שוטקטן ארש ארש נתן לשוטקטן שוטקטן נתן לשוטקטן חרש וקטן נתן לאיזה שירצה אם קול יחיד מוליכו פחות פחות מארבע אמות " ק ל ז

מסוי
היתה חבילתו על בתימו רץ במרונה עד שמגיע לבינתו ומספק אחריו בלטי ההר וזרק מכתיופה היתה בהמה טעונה כלי זכוכית האסורין קרן של מזיקין אם המשוואות קטנות מביא כריס וכסותות ומניחה תחתיה ומתיר הכלים והסקים נפלים היתה בהמתו טעונה שלוף תבואה מכניס ראשו תחתיו ומקלנו לצד אחר אפול דרין של בהמה ואילן אסור להשתמש אכל זירי גדדים מותר " ק ל ח

אובלי בהמה
מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה אכל לא מפססין וכי פיהם להתיר שויה אובל ממשוין מותרם באובל לא טרחין אין אובסין את הגמל אסור לפטם בהמה בשבת ולא עופות אין ממירין העבלים לא רבוצה לפתוח פיה להאכיל כרשיני ומים ביחד אכל מלעטו מעומד כרשיני לצד ומים לצד מהלקטין לתרכגולין אכל אין נתן צפוי במקום שאינו יכול לחזור בנתין מים על גבי מורסן אכל לא גובלין אין נתנין לפני הדבורים ולפני יונים שבמבך אכל נתנים לפני אנונים ולתרכגולין ולפני יוני הדריסאות נתנים מונות לכלב ולא לחזיר גובלין קלני מעט מעט בוחשין את השתיית ואחר כך נתן חומץ ויערב בכלי הניטל ובחיש רכה ולא עבה וכשני מותר אפי' כור או בוריים מחתכין את הדלועין לפני בהמה ואת הנבילה שנתבלה אפי' היום לפני הכלבים הלכה כר' שמעון דלית

למה מוקצה ומותר לצד ממוקצה מחמת איסור כר שהדליק עליה באותה שבת ומוקצה מחמת חסרון כים " ק ל ט

נדריים ומוקצה
מפירין נדרים בשבת אפי' שלא לצורך השבת שהפרת נדרי' כל היום בלבד היפר לה בעלה וקיה לא ידעה שהפר הפרתו הפרה ואומר בפעמים מותר לך ואין יכול להפר מעת לעת בעל שאמר בלשון חכם מותר לך לא אמ' כלום נשאלים לנדריים שהן לצורך שבת והחכם מתיר בשבת אעפ"י שהיה לו פנאי מערב שבת בשאלים בשבת הלבנת בשאלין נדרים מעומד יחיד ובבילה ובשבת ובקרובים אפילו להם מעומד יום פוקקין את המאמר בהטפוח ומודדין את המלכות ואת המוקצה מוקצה מחמת מילואם כגון נירסן בר' שמעון מוקצה מחמת איסור אסור מוקצה מחמת חסרון כים או מוקצה גרונות ונימוקין אפילו ר' שמעון מודה דאסור דבר של קיתר שנעשה לדבר האסור שדעתו להניחו כל השבת אפילו נפל האיסור מעל הקיתר אסור לטלטלו כדאמ' בפ' הנוטל גבי האבן שעל פי החבית וכמעט שעל גבי הכר אכל במניח נעשה כים לדבר האסור ומוקצה שאסרו משום טלטול כדאיתא בפרק כל הכלים מוקצה שאסרו משום הוצאתו להאמיר ביום טוב דתדירק הוצאה משבת כדמשמע ברי' מכב' ביצה דסתם לן כר' יהודה אין מבקעין עני' מן הקורות ולא מן הקורה שבשבתה ב"ט אכל שאר מוקצה שיה' ט' לשבת בשלקי מה' ביצה כגון אין משקין ושומטין את המדבריו דאינו מתורת הוצאה הלא שמחוטר צידה אין להאמיר ב"ט " בכל כתבי ח' חייא בר אבא ח' יוחנן כל המשמר שבת כהלכת אפי' עובד ע"ז באנוש מוחלין לו עונותיו של אשרי אמושיעשה זאת כל אומר שבת מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו ח' שמעון בן פזי ח' יהושע בן לוי משום כר קפרא אמ' הקבה הו' משמרין ישראל את השבת שהיא שקולה כנגד כל המצות כוליה ב'ו שמירה שומר את יום השבת אמר הקבה אם שמרתם את השבת אני מקבץ בליותיכם שב' כה אמר יי' לסרסים אשר ישמרו את שבתותי וכתוב בתריה נאם יי' אלדריס מקבץ נדחי עוד אקבץ עלינו לנקבציו " ק מ

הלבנות עירובי חצירות
בפ"א דשבת ארבע רשויות לטבת רבות הרבים ורשות קיחיד והכרמלית ומקום פטור הוציא מרשות קיחיד לרשות הרבים או הכנים מרשות הרבים לרשות קיחיד חיוב הכרמלית פטור אכל אסור אכל חצירות של רבים ומבואות שאינן מפולסין עירבו ומותרין לא עירבו אסורין " עירובי חצירות בן ד"ב בעלי בתים שתמישין בחצר ויש לכל אחד בית פתח לחצר או כמה בני אדם שדרין בבית אחד וכל אחד ישן בחדרו ומשתמשין בחצר או כמה בתים וחצירות ופתח או חלקו בין חצר לחצר ומשתמשין יחד ורצונם לטלטל מבית לבית ומחצר לחצר זריכין לערב יחד וגובין מכל איש קמה ויעשו ככר שלם " ק נ

או יוכה להם אחד מקמחו על ידי אחי רק שיודיעם ו
 ומיחין העירוב בבית אחד שחצר מילתן החצירות רק
 שיהיה הבית ד' אמות על ד' אמות ויהיו מותרין לטלטל מ
 מבתיים לחצירות ומחצר לחצר ואם החצר של אדם אחד
 יושלו בניו בבתיים או כמה בני אדם המוכים על שולחנו
 ואוכלין לחם אחד אין צריכין לערב ואם כל ביביל הבית
 עשה ככרו צריכין להביא כל הלחמים ולהניח בכלי אחד
 ואם קניחו בכלי אחד ומלאו הכלי יניחו בכלי אחר רק
 שיהיה בבית אחד ובבית שמיניה העירוב אין צריך ליתן פת
 וצריכי' לערב בחול וכשמניח העירוב מדרך בח' אלהינו
 מה אקבו על מצות עירוב ואומר כך בדיקא שרי לכה
 לאפוקי ולעילוי מבתיים לחצרות ומחצירות לבתיים מבית
 לבית כל השבתות שבשנה זו או כל זמן שעירוב זה בעין
 בין עירובי חצירות ובין שותפי מבוואגת לא יהיה פחות
 מכזית ואם יש צריכין ג' פעורות אם נתמעט אפילו בשאר
 כל שקו כשר . אך עירובי תחומין לא יהיה פחות מ'
 תאינים "

שימוש בחצר
 עירובי אכסי חצר ששכח אחד מקום ולא עירב ביתו אפור
 לולקס בשלקי פ' כיצד מערבין במי משמ' דבני מרפסת
 אכרי בחצר מפני דריסת רגליהם שיש להם בחצר " קמב

בית גרוה חלוק במחיצות
 כפ' קדר חמש חבורות ששכנתו בארמון אחד קיי מאלן
 בבית קיבל עירוב אחד לכלם . ואם שניים בחדרים
 ובעליהם צריכין עירוב לכל אחד ואחד ואלכס כד' יהודה
 הסבר דאמר מחיצות המגייעות לתיקרא עירוב אחד לכלם
 . יקורים שבאים לשוק והם בחדרים ובעליהם בבית אחד
 צריכין לערב יחד

שני בעלי בתים
 קדרים בבית אחד זה בחדרו זה בעליתו זה אוכל פיתו
 לבדו צריכין עירוב ואם מבשלים יחד בקדירה אין צריכין
 עירוב ואם מבשלים יחד בקדירה אין צריכין עירוב כד' אמר
 בתוספתא דשבת בתיים שבשפיכה חייבין בעירוב ושאר
 שרונים בעליהם וחדרים צריכין עירוב . ירושלמי בני
 טרקלין היו שותפין בעירוב ותבשיל מערבין עירוב לכלם
 כפ' קדר בעל הבית שהוא שותף עם שכיניו לזה ביין ולזה
 ביין אין צריך לערב ואמר רב ובכלי אחד בשרק כיצד
 משתתפין אמר רב יהודה אמר שמואל בני חבורה שקו
 מאוכין וקדש עליהם היום פת שעל השולחן סומכין עליו
 משום עירוב ונפ' קדר אמר רב יהודה מעשה כן כפחא
 שקו לו חמש חצירות באושא וכא מעשה לפני חכמים ולא
 אסרו א' מקום בית דירה רב אמר מקום פיתא " קמב

פתח בכותל חצירות
 בתים וחצירות וכותל מפריד בין חצר לחצר ופתח בכותל
 צריכין עירוב ותכן חלון שבין סתי חצירות ד' על ד' בתוך

י מערבין שנים ואם רצו מערבין שנים וכן בפרץ הכותל
 עד י' וכפ' כיצד משתתפין כותל שבין סתי חצירות קיט
 בראשו פירות אילו עולין מיכן ואוכלין ואילו עולין מיכן
 ואוכלין וכלבד שלא יוריד למטה חומה עבה שבין ב'
 חצירות וקרא' טפחים וכה פתח בתוך י' טפחים ולא ערבו
 אין משמין בעוביה " קמב

הלכות חלכות
 חלון בין ב' חצרות ד' על ד'
 בתוך י' מערבין שנים ואם
 רצו מערבין אחד שהוא כפתח פחות מד' על ד' או כולו ל
 למעלה מי טפחים מערבין שנים ואין אחד כשמערבין
 יחד מטלטלי' בין דרך חלון ובין דרך פתח או בחורין וסדקין
 או דרך ראש כותל ואם אין חלון בכותל שבין ב' חצירות ולא
 פתח הוחלון גדול למעלה מי' אין מטלטלין לא על ראש
 כותל מחצר לחצר ולא דרך סדקין וחורין חלון בין ב' בתיים
 אם רצו מערבין אחד ביתא כמאן דמלא דמי' קמיא אחד
 חלון שבין ב' בתיים או ב' חצירות או ב' עליות או בין גבין
 או בין ב' הדריס כלם ד' על ד' אכל בחצירות בתוך י' טפחי'
 בתוספת חלון שמקצתו בתוך י' מקצתו למעלה מי' מערבין
 שנים אם רצו מערבין אחד אם כולו למעלה מי' ומיעטן
 באכני' וככפייסין וכסולס המצרי או קבוא כשר ד' טפחים
 וקבעו מערבין ב' אם רצו מערבין אחד " ירושלמי סריגי
 חלונות ממעיטין לעניין שבת ולא לחזקת קש ותבן אין
 ממעיטין עפר וצירות ממעיטין עליו בו עשכין אין
 ממעיטין בין חלון שבין ב' חצירות או בין ב' בתיים או בין
 ב' גגות בתוספת חלון ד' על ד' אם עשה לה סריגות בטלס
 פיתה רחבה מראש אהת וצרה מראש אחר המזמ מרחיב
 מקום חצר לול פתחו מן הבית לעלייה משמע חלון בבית
 אפי' למעלה מי' וכחצר בתוך י' צריך להינתן חלון " קמב

גובה הכותל ועניני מיעוטו:
 כותל
 שבין ב' חצירות גובה י' ורוחב ד' מערבין בשנים ואין מערבין
 באחד קיט בראשו פירות או עולין מיכן ואוכלין או עולין
 מיכן ואוכלין וכלבד שלא יוריד למטה חלון כותל ד' על ד'
 קיימ' לן כד' יוחנן או מעלה מיכן ואוכלין או מעלה מיכן
 ואוכלין וכלבד שלא יחליטין וכן משמע כפ' כיצד משתתפין
 גבי אמת קמים וכן בפרק כלבנות לר' יוחנן הלכך כר'
 שמעון אפילו פירות ששבתו בבתיים בני החצר מיכן ומיכן
 מותר להעלות שבותל בטל כותל שבין ב' חצירות גבוה
 טפחים וצדו אחד שוק לארץ שאינו גבוה י' טפחים מותנים
 אותנו לאותנו ששוק לארץ וכן משמע כפ' כיצד משתתפין
 לזה בפתח ולזה בזריקה בתוספתא כותל שבין ב' חצירות
 גבוה י' טפחים ורוחב ד' מערבין ב' ואין מערבין אחד .
 מיעוטו באכנים וככפייסין ובסלס המצרי כולו כדלעיל .
 וכא למיעוטו אפי' כמעטו ד'
קמז בכותל גבוה
 פירוש במשך אורך ד' טפחים
 לצד הכותל קוי כפתח שתשמיש כנחת ומותר להשתמש ב'
 בכותל ואם אין כמיעוטו במשך ד' אין משתמש אלא כנגד
 המיעוט . ואם מיעוטו בתל עפר סמוך לכותל או באצטבא
 אם נתן בספיטויסין אם אין כניר מד' אין מועיל כלום .

דאמ' ה' שביבנו את עירובך ונתנוהו ב' כלים דעירובך
עירוב הכא בשני בתים אינו עירוב והלכה כר' שמעון "

קבא אין לחלוק העירוב

נתן את העירוב ב' כלים לבית הילל ערוב ערוכ כגון
שמילא את הכלי ואין יכול לחחזיק ומה שנשאר נתן בכלי
אחר אבל אם יכול ליכנס בכלי אחד וחלקו ב' כלים אינו
עירוב דעירוב שמיא אמר שמואל בית שמוניחין בו עירוב
אין צריך ליתן עירוב אפי' אין לו פת בבית כאלו דרים
בביתו בית המוקפיד על ערובו אשם חספ' לאוכלו קיה
מוחה אין עירובו עירובי המערב לכל בני המבוי או לכל
בני החצר אם נתן מפתו צריך לזכות על ידי אחר ויאמר
אני מוכה לכל בני המבוי או לכל בני החצר ואם מערב
משלו צריך להודיעם דאמר ב' חלון מעשה בכלותו של
דבינו אושעיא שקלכה לבית המרחץ והשכחה לה ועירבה
לה חמותה הובא מעשה לפני ר' חייא ואמר לה ומסקמא משל
חמותה היתה ולא זיכתה לה כתמעט האוכל מוסף ומזכה
ואין צריך להודיע למאספו עליהם מוסף ומזכה וצריך
דעת פ' אש חפזים פ' יקפידו בעירובם וקיימא לן אחד
עירובי תחומין ואחד שתופי מבואות ואחד עירובי חצירות
צריך לזכות "

ק ב

טבח אחד מבני חצר ולא עירב

בפ' קדר אחד מבני חצר שטבח אחד מהם ולא עירב אסור
להכניס ולהוציא לו ולהם שלקם מיתרין לנולקם דהיי
כאורח לבדיהם נתנו לנ' רשותן קנא מותר וקם אסורין דהם
לבני חד לא הו' אורחים היו שנים אותם שטבחו ולא עירבו
אוסרין זה על זה אפי' בטלו להם חביריהם שאחד נתן
רשות ונטל רשות שנים מותנים רשותן ואין מטלין רשות
אפי' אמרו לאחד קני על מנת להקנות ה' שרשוין בחצר
וש כח אחד מהן ולא עירב צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד
היו שלטה ושכח אחד ולא עירב ומת אחד מאותן שנים
שעירב יבטל אותו שלא עירב לאותו שעירב ואם אותם
שעירבו בחיים יבטל לכל אחד ואחד ב' שלא עירבו מתנין
רשותן לשנים שעירבו או לאחד שלא ערב ואין ב' שערבו
מותנים רשותן לב' שלא עירבו אפי' אמרו קני על מנת
להקנות והדר הלא ובטיל לחבריהם "

ק ב

ביטול רשות

קיימא לן בבית הילל נתבין רשות
משחשיכה וקיימא לן בפר' קדר
ובפ' א' דשחיטת חולין וכפ' פ' האוכר כיצד אומר לו רשותי
קניתי לך אורשותי מבטלת לך קנה ואין צריך לזכות
וקיימא לן כר' יהודה מי שנתן רשותו והוציא במזיד אסור
בסגנו אינו אוסר בשלטי קדר שתי חצירות זו לפניו מזו
עירבה פנימית ולא עירבה החיצונית הפנימית מותרת
והחיצונית אסורה חיצונה ולא פנימית שתי אסורות
עירב זו לשמצה וזו לעצמה זו מותרת בפני עצמה וזו
מותרת בפני עצמה כי אין רק דריסת הרגל אסורת שבה
אחד מן החיצונה ולא עירב שתי אסורות נתנו עירובך

כפה ספל וחברו לארץ שאינו יכול לטלו ממעט ואם יכול
לטלו בלא מרא לא הוי מעוט שכל דבר הניטל בשבת לא
הוי מעוט כנה איצטבא על גבי איצטבא אם יש באצטבא
התחתונה ד' ממעט סלס צורי מפני כבודו ממעט ולא
סולס המצרי וכירושלמי משמע סולס מצרי שקבעו ממעט
אמר שמואל כותל י' צריך סולס י' ד' להתיירו כותל בין ב'
חצירות גבוקי' ולחצר זה סלס רחב ד' ובחצר זה סולס רחב
ד' מכוכין הוי כפתח אם רצו מערבין אחד ואם הכותל ד'
אפי' הסולמות מרוחקות מערבין אחד אם רצו ובשלהי
פ' כיצד מערבין סולס תורת מחיצה עליו רצו מערבין אחד
רצו מערבין שנים תורת מחיצה עליו דלא הוי כנפרץ ביותר
מעשר אם הכותל רצו בסולמות סלס שהמעט צריך שיהא
ד' טפחים רחב סולס צר והקק ככותל כעין חוקים להשלי'
ד' אם הקק בגובה הכותל עדי' טפחים ויכול לעלות
ממעט ואם עשה לאילן סלס אילן ממעט " זיזין זיז
שינא מן הכותל ד' על ד' והניח סולס פחות מד' בקרקע
ופחד ראש בזיז הוי מעוט ואם העליון ד' ואם חוקי סולס
מרוחקים ג' הוי מעוט כותל י' צריך זיז בתווק להתיירו
כותל ב' צריך ב' זיזין להתיירו אחד קודם י' תחתנים ואחד
למעלה הימנו בתוך י' "

קבא

עירובי חרין

חרין שביב' חצירות עמוק
יורה ד' מערבין ב' ואין
מערבין אחד אפי' מלא תבן וקס' מלא עפר או צורות
מערבין אחד ואין מערבין ב' נתן עליו נסר שרוב ד'
לרוחבו משפתו אל שפתו בגדר הוי כפתח אבל לאורכו כל
שהו וכן ב' בוטראות בפ' כיצד משתתפין לזה בשילשול
לזה בשלשול היינו חרין שביב' חצירות שהעמוד נמוך
מי' טפחים " קטט

עירובי תבן

מתבן שביב' חצירות גבוקי'
טפחים מערבין ב' ואין מערבין
אחד אלו מאכילין מיבן ואילו מאכילין מיבן וכלבד שלא
יתן לתוך קופסא ומאכיל' ואם התבן בבית שמיכר גובה
תבן מן התקרה אם יתמעט מי' טפחים מותר ליתן בתקופה
כדתיבא כתמעט התבן מי' טפחים שניהם אסורין כועל
ביתו ומבטל רשותו קנא אסור וחבירו מותר וכן בבית של
תבן בין ב' תחומי שבת עניין בטול בפ' חלון ובפ' א'
דשוכה גבי תבן וגבי כרים וכסתות וגבי ירקנות ובפרק
לא יחפור גבי ריקוק ובפ' הורק גבי מלא פירות ובפרק
ש' דאהילות "

ק ב

עירובי חצירות

בפרק מי שהוציאנה אר' שמעון
שלש חצירות שפתוחות זה לזה
ופתוחות לראות הרבים ערבו שתיים עם האמצעיות היא
מותרת עמהן וכן מותרות עמהן ושנים החיצונות אסורות
זו עם זו פירוש דווקא שפתוחות לראות הרבים שאין להם
דרים זה על זה כיוון שיכולת למנוע מליכנס בתוכו אפי'
לא נמנעו ממנה עדיין אבל אם אין פתח לראות הרבים
היתה הפנימית אסורין על החיצונות ואוקירב ששת שבתנו
פחיצונות עירובן באמצע בין שני בתים דאפי' בית הילל

במקום אחד ושכח בין מהפני בין מהצד ולא עירב שתיקן אהור' וכפרק כיצד משתתפין ששכחו ולא עירבו " קנר

הותר למקצת שבת

כפ' הדר כל הכלל כל שנאמר למקצת שבת נאמר לכל השבת כגון שני בתים מכ' דרי רשות רבני וקיעוס גנים בשבת חוץ מן המבטל רשות בשבת שהן מותרין כל שהותר למקצת שבת הותר לכל השבת כגון עירב דרך הפתח ונפתח הפתח או עירב דרך החלון ונפתח החלון או מכוי שניטלה קורתיו או לחיו הנאיל וקותרת קותרת והא דאמר רב כהנא גבי לחי העומד מאליו לסמוך אדיקלא זקו לרב אבל רב הוהא עמנו סבר הנאיל וקותרת קותרת והא דאמר כפ' עושין פסין כשיבש מים אברי טיטול דלי דמה צריך לדלי אבל שאר כלים הותרו קיימא לן ברב תוכא ב' ומת אחד מהם דשבת גורמת בפרק א' דעירובין וקותרו דרבא נאבי סבירא לקו הכי דכל היכא דאיכא מחיצות קותרו וכייליה פרק כל גבות יש מחיצות אלא בפרצה לעיר אחרת והא דאמר כפ' הדר מתגר בין שהיה יכול להחזיר מבעוד יום לא אמרי קותרו " קנה

גוי הדר עם ישראל בחצר צריך להשכירו

הדר עם **השכיר** בחצר או מי שאינו מודה בעירוב קיימא לן כר' א'עור כן יעקב לעולם אימא אסיר עד שיאב ב' ישראלים אוסרין זה על זה וקושכרין את הגוי אגאת אגתו או שכירו ולקיימו כדאמר גבי וקמן בר דהתיק ולבבי טורדינא בעמד שהגוי אינו מומחה ומי שהוא בספינת בשבת אין צריך לקנות רשות מן הגוי שהספינה מושכרת לו בפרק הדר שוכרין אפי' בשבת כדאמר ר' אפס יפה עשיתם ששכרתם ירושלמי אמר ר' יובי' **השוכר** דריס בבית אחד כל אחד צריך להשכיר את רשותו ואם אין גוי רוצה להשכיר הולך אצל אחד מעבדי או משכיריו כר' שוכר במצב דמי ישראל אם לו בבית מערופיא שלו בלא שכירות אפילו לנו עמו כהרי קם אכסנאי ולא אסרי אהמיו גם גוי אינו אוסר כמו המבטל רשותו לבני חצירו קאי אורח ולא אסר דתבן שלקם מותר לו ולקם בור ברשות **השוכר** כבזיל אסור לישראל ליתול מן בורג של גוי אם לא ישכיר בגוי עד ש שיסכור בריש פר' הדר שוכרין מן הגוי אפי' פחות משנה פרוטה ואפי' בשבת אם ב' ישראלים דריס צריכין להשכיר הגוי ואם ישראל יחוד דר בכרך בתוך סיקוף חממה יכול לטלטל דאיכא מחיצות גמורות וקדלתות בעולות **השוכר** כשאיין ישראל אוסרין זה על זה שוכרין מן הגוי המשכיר פעם אחת לכמה שנים ולא יצטרך לשכר מושכרים כשאיין השוכר יכול מן המשכירין לשכור ישראל בגוי בפנימית ישראל בחיצונה או ישראל חגי ב בחיצונה וישראל בפנימית יש לשכור כרב " ירושלמי ישראל מבטל רשות והגוי משכיר ויבטל חגי חור בית השכיר חור בית משתמש בגזל אין עירוב מועיל במקום **השוכר** ואין ביטול רשות מועיל במקום גוי עד שיכור יקנו

חילוקי מבטלין

כפ' הדר הקוא ימקא דאישתתפין חמימיה אמר לקו רבה פנו לי מאני מבי גברי מבי נשי ואיניל ואבטל לקו האי חצר דאבא כר' יוחנן סבירא לי דאמ' יש ביטול רשות מחצר לחצר וכן הלכה כר' יוחנן לגבי שמואל כדאמרינ' בפ' מי שהוציא אהור וקיימא לן כרב מבטלין וחורין ומבטלין ולא איסתלק לבמרי בכבי חצר קוא " קב ז

ביטול בית

מעשה בחופה אחת ששכחו ולא עירבו ואצרכו לקויא מכית ל לבית והתיר רבי' שלמה לבטל רשות לאחד מן הבתים יש שאסרו כדאמר בריש פרק הדר וקמן אישתתפין דאמ' אביי ביטולו רשותא לגבי חר דאמר רבא אם כן ביטולת תורת עירוב " מאותו מכוי קרי דאסור לבטל רשות לאחד מן הבתים כמו כן בבתים ששכחו ולא עירבו תתירם כפיטול לאחד מהם אם כן ביטולת עירוב מן הבתים שכן יעשו ואעפ"י שהמבטל רשות חצירו אסור לקויא מכיתו לחצר דהוי כמחזיק ברשותו וביטול ביטולו אינו רשות בחצר דמי לזילקי פ' עושין פסין אבל בבתים כמו כשמבטלים כולם לאחד כולם מותרין לטלטל מזו לזו דאין שום חוקה ותו קא דפליגי גבי חצר וחורבה ר' יוחנן ושמואל משמע דאסור בבתי דטילטל מבית לבית בלא ביטול עבי הקוא ינוקא דאישתתפין חמימיה דמימא לגבי דבית' ולא אמר יבטלו ביתם לאחד מהם על כן נראה דאסור לבטל מבית לבית אם שכחו ולא עירבו דא"כ לא ביטולת תורת עירובי ויש מתירין אם ביטול ביתו ולא החדר שביי מאחר שאסור לקויא מן החדר לבית ומבית לאחד הוי כמבטל חצירו דאסור לקויא מבית לאחד אם כן לא ביטולת תורת עירוב ויש ביטול כר' יוחנן דיש ביטול מחצר לחצר ויש אוקרין מהא גבי לאחד שלא עירב אעב דכולהו לא עירבו לא קנסין לקו שלא תשתכח תורת עירוב " קב ח

השוכר

דקני כגוי כפ' הדר תני **השוכר** בגי' לני חנים אינו יכול לטלטל רשות כר' יהודה ובפ' חלק פסוק כר' יהודה הקוא דנפיק בחומרתא דמירשא בקדי דחוקיה לר' יהודה פשיאה כסיה אמ' כגון זה יכול לטלטל רשות תניא **השוכר** המשמר שבתו בשוק נתן רשות שאינו משמר שבתו בשוק אינו נתן רשות תניא מכס ולא בולבס וכמו לנסך את סייף או לחלל שבתות בפרהסיא שמע מינה דינו כגוי ומשכירו " קב ט

הלכות חורבה

כפ' הדר ר' יוחנן אומר יש ביטול ויש ביטול רשות ב בחורבה משמע בין לשמואל בין לר' יוחנן חורבה של אדם אחד אין יכולין לטלטל בחורבה שאינה שלם וכן משמע כפ' הדר במרא דחמש חצירות וכן כפ' כיצד משתתפין במרא' וכן ב' גזוטרות ובפרק עושין פסין וימין דהוי בית זינורים ונתי לטלטל ועד חורבה חזיא לדירא וכן משמע בירושלמי כפ' כיצד משתתפין ארבע אינה מתרת **השוכר** " קב

בור שבין שתי חצירות

אין ממלאין ממונה בשבת אלא אם כן עשו להם ממיצה גבוה
 י' טפחים למעלה מן המים וא"ע דאמר ר' יקודה לא תקח
 ממיצה גדולה מן הכותל הא אמרינן בשליה פ' הלן הלכס
 בר' יקודה בערובין ולא במחיצות ואם אין מחיצה אין
 ממלאין להביאו בתוך הבית כדאיתא בפ' כל גבות דנוקא
 בור שבין ב' חצירות צריך ממיצה אבל בור שבין חצר לכרמלי'
 או בור בין חצר לרשות הרבים לא בעי תקון כדמשמע בפ'
 קמוציא תפילין בור ברשות הרבי וחוליתו גבוה י' טפחים
 חלון שעל גביו ממלאין ממונו בשבת דקיימא לן בר' אין
 אדם אושר על חצירו דרך חויר וקיימא לן כרב מחיצה
 תלויה אינה מתרת אלא במים קל הוא שהקילו חכמים
 במים מוכן לטלטל בבתים שעל הכפרות שיש בהן
 נקב למלאות המים או לטפוחם וכן בתי כסאות שעל
 המים ורבי לין לעשות מחיצות תלויות במים ובמסכת שבת
 בפ' קזורק בקיעת דגים לא שמייה בקיעה וכן בפ' הזורק
 גבי הפינה ולא דמי ללשון ים הנכנס לחצר בפ' א' דערובין
 דהוי כולס כרמליית משום הכי בעי מחיצה י' טפחים " קבא
 מעוברת בחצר אמרי' בפ' כיצד

אבות דמים

משנתפין אין ממלאין הימנה אלא
 אם עשו להם ממיצה גבוה י' טפחים בכניסה וביציאה והכותל
 שיעל גבה אינה כלום אלא נעשית לשם המים אבל אם אין
 בה שעור שאין האמה רשות גמור מחיצ' שעל גבה מתירתה
 והא' דמצריך תקון למלאות כשעמוק י' ורחב ד' " קס ב

ענין גלוי בים

בפ' כיצד משנתפין בצערא שהיא למעלה מן המים אין
 ממלאין הימנה בשבת אלא אם כן עשו לה ממיצה גבוה י'
 טפחים בין למעלה בין למטה וכן בגזוטריות זו למעלה
 מן עזר לעליונה ולא עזר לתחתונה שהיה אסורות עד
 שיערכו בתוספת גזוטר א שהיא גבוה מן המים אין ממלאין
 הימנה בשבת מים אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה מן
 המים י' טפחים למטה אעפ"י שהמים צפין על גבה אין
 בכך כלום ד' מאיר אומר אף מלמעלה ר' חנניה בן
 עקיב' אומר גזוטר א שהיא למעלה מן המים גבוה י' נוקבה
 ומשלסל וממלא ממהה בשבת לשון ים הנכנס בחצר בפ' א'
 בעשוכין אין ממלאין הימנה " קס ג

בור ברשות הרבים

בעירובין בפ' קמוציא תפילין בור ברשות הרבים וחוליתו
 גבוה י' טפחים חלון שעל גביו ממלא הימנו בשבת בור
 ברשות הרבי עמוקה י' ורחבה ד' אין ממלאין הימנו בשבת
 אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה י' ואין שותין הימנה בשבת
 אלא אם כן הכניס ראשו ורובו ושותה בפרק כל הכלים
 זמורה קאורה בטפיה ממלא הימנה בשבת אינה קשורה
 אפי' תלויה אין ממלא שמה יקבוס בפ' קמוציא תפילין
 במדינא אין ממלא מכור הגדול שמה יאמרנו לבינתו

ולחורבתו קנא רוצה בפרק מי שהציאוהו הרס שבין שתי
 חצירות ממלין היקלנו במים בפ' עושין פסין קרפין יותר
 מבית האתים שנתמלאו מים צלולין שדולא עכורין "

קסד: גזוטריות ועוקה וצנורות

בפרק כיצד משנתפין בגזוטריות או למעלה מן עזר
 לעליונה ולא עזר לתחתונה שתי הן אסורות עד שיערכו
 בתוספת אין מוסיבין ב' וב' גזוטריות זו למעלה מן
 התחתונה של אחד והאמצעית של אחד לא ישלשל מן
 התחתונה לעליונה דרך האמצעית שאין משלשל מרשות
 לרשות דרך רשות אבל משלשל מתחתונה לעליונה שלא דרך
 אמצעית חצר שהיא פתוחה פתוחה מ' אמות אין שופכין
 לתוכה מים בשבת אלא אם כן עשו לה עוקה מחזקת
 האתים מן הנקב ולמטה בין מבכנים בין מבחין שומבחוץ
 צריך לקמור ובפנים אין צריך לקמור ד' אלעזר בין יעקב
 אומר ביב שהוא קמור ד' אמות ברשות הרבים שופכין ל'
 לתוכו מים בשבת עוקה פ' גומא כמו בפ' דמקואות
 עוקת המערה מקנה דהל' כהביב צמוציא מים וסבור ד'
 אמות לצד רשות הרבים אעפ"י שכולו מגולה שופכין לתוכו
 מים בשבת הריק וקטין אפי' ד' על ב' או א' וביב שעומק
 אבנים ברצופה מותר בשמכוסה וטוב לעשות בחפירת
 קרקעול כסותו בנתר דתיימי מיהא מלעשות צינור שיקלח
 מיד דכל היכא דלא מיכוין אפי' לא נפקי ל' כדא' שרי "

אפי' בור או כוריים שותף והוא הדין מחצר לכרמלית ה'
 וחצר ה' על ד' או ד' על ב' שופכין מים לתוכה בלא עוקה
 פחות מ' אסור וכלכה אפי' בור אפי' כוריים יש ליתן
 בבית האתים בימות הגשמים ושותף ושונה אפי' כוריים
 אבל בימות החמה אין נותנין לתוכה אלא האתים מים הם
 מ' לובין הם ר' פח ב' זים וכן מותר לטפוח מים בצינור
 הקולך מרשות לרשות בלא עירוב צינורות קטנות שבחומה
 קמוציא מים אסור לטפוח בהן מים וקיימא לן בכתובות
 בפ' אעפ"י בכחוס איש גליא צינור שעלנו כו קשקשים מ'
 ממעכו ברבנו בצנעה בשבת " קס ה

בית הבכא

שעשו בכותל ומשל הגלגל על הדף
 שחוצה וחיתוך ככותל שיצא לחוץ
 דמותר דאין לנו רשות הרבים ואין לבזור אטור רשות הרבים
 כדמשמע בפ' א' רשבת גבי לא יעמוד ושתה דאין לאסור
 בכרמלית ואם גבוה מ' טפחים אפי' מושל לרשות הרבים
 מותר שנופל למקום פטור ואלא דמי לבזוטר א שהיא
 למעלה מן הים דאין ממלאין שמיד כוטר מרשות היחיד
 לכרמלית ולא לחצר פחותה מ' אין לאסור דלא איתי
 לטפוח לקדיא לרשות הרבים " קס ו

פרצות

פירצה יותר מ' אמות אסור בחצר כדאמר
 בפ' א' דערובין גבי מבוי ואם יש לו צורת
 הפתח מותר קנה מיכין וקנה מיכין וקנה על גביהן בפ'
 כל גבות חצר גדולה שנפרצה לקטנה הגדולה מותרת
 וקטנה אסורה וקיימא לן בר' יוסי חצר או בית שנפרץ
 משתי רוחות או מבוי שניטל קורניתו או לחיו אסור לאותה

לא יעמר אדם

ברשות היחיד וישתין מים ברשות הרבים או ברשות הרבוי
וישתין ברשות היחיד וכן לא יזרוק לא יעמר ברשות היחיד
וישתה ברשות הרבים או ברשות הרבים וישתה ברשות
היחיד אלא אם כן הכניס ראשו ורובו במקום ששנתם אבל
בכרמלית אינו צריך " ק ע א

רקק מים אמרינן במסכת שבת כפ' קוורק
אם רשות הרבים מהלכת בו הוי
רשות הרבים אם פחות מי' טפחים ואם לאו הוי ככרמלית
כמוס ובהרנות ואמרינן בפרק ואילו קשרים קיה מהלך
בשבת ופגע באמת המים אם יכול להקימם רגלו ראשונה
שתיעקר שכייה מותר ואי אפשר ילך ברקק ויזקר שלא
יתזז ברחוק ד' אמות כדמשמע בפ' ר' אליעזר אומר
תולין מאן דשחי במיא " ק ע ב

ענין אמה ד אמות

בפרק מי שהוציאוהו שצו איש תחתיו אלנו ארבע אמות
של אדם באמה שלנו בטבלא מרובעת שהם כד" טפחים
דילפי מקרשים בני רשות הרבים ופ' א' דסוכה קרש מני
באמה ו' טפחים ואלפיים דתמוס שבת באמה ו' טפחים
כדמשמע בפ' מי שהוציאוהו בני ר' ישמעאל מפני הטועים
וד' אמות בני דילפי מעבדי ארבע אמות ממברשי קעיר
לפיאות וכבבא בתרא בפ' המוכר פירות גבי בית וכוכוץ
באמה ו' טפחים דאמרינן בתוספתא דכלים קרחתהכרם
מחול הכרם ופסקי אריה וכולם ו' טפחים וכפ' א' דערוכין
פליגי באמת מכני גובהו ופרצותיו ואמת סוכה ורופץ ע'
עמוקה אי באמת ה' און' טפחים כל קיבא דעגיבת או
שוחקות חומרא בנייל בתרייהו וכן ד' אמות דבית וכפ' א'
דסוכה וכן ד' אמות לתפילה או להרחקת מנוחה או
למיאס או לעבודת הכרם או להרחקת צואה בפרק
ג' דרכות " ק ע ג

דין מבוי בתים שפתוחים לחצרות ומחיצות
פתוחות למבוי אחר ויש לאותו מבוי
שלש דעות ופתוח לצד אחד הרביעי מן התורה הוי רשות
היחיד ומותר לטלטל בתוכו אך החכמים החמירו ליתן לצד
הפתוח לחי' כמו יתר של עץ או של אבן גבוה י' טפחים או
לתינוח קורה רחבה טפח סתביע מכותל זה לכותל אחר
ויערב החצרות יחד לבתים ואחר כך משתתפיין יחד כפת
או ביין או בחומץ או בכל דבר או מותרין לטלטל ממבוא
לבתים ומבתים לחצרות ומחצרות למבוי ואחד מזכס
לחס ויודיעם ומכרד בא' ה' ג' יונת' א' א' ק' ע' על מצות שתוף
בדאיסא ארי לבא לאפוקי ולעיולי ולטלטולי מן הבתים
לחצרות ומחצרות לחצרות וממבוי למבוי ומבתים לחצרות
ומחצרות למבוי וממבוי לחצרות ולכל דאית עלן ולכל
דמייך עלן ולכל בר ישר דשרי במתא דא עד שתא שלימת'
אני יאמר כל זמן שהשיתוף קיים ונותנין השיתוף בצד
אחד שממבוי ובכלבד שיהא גבוה מן הקרקע טפחי' מבואות

שבת ולעתיד לבא • אכסדרא בבקעה קיימא לן כדבפי
תקרא יותר וסאתם וקיימא לן כר' שמעון שפרק כל גבות
חצר וקרפיף בית האתים מותרין זה עם זה נפרצו זה לזה
במלואם מותרין ואם הקרפיף יותר מבית האתים ונפרצו
אסורין " ק ס ז

מחיצות בפ' א' דסוכה כל מחיצה שאינה עומדת
ברוח מזויה לא שמה מחיצה גבי שבת
בתל ושיבולת מקיפות וכפ' מי שהוציאוהו מחיצה העשויה
כירי אדם בלא ידיעתה שמה מחיצה ודופן שלישי אסור
בשבת לפורסה אפי' בדבר הניטל גבי נפל דופנה • ואין
עושין אהלי עראי אפי' ביום טוב • אבל יש לגב' דפנות
מותר לעשות הרביעי זוקף המזאח ופורס עליה סדין כדי
שלא תעבור החמה עליו ועל האוכלין וכן בפרק כל גבות
בגודא בלמא בפ' המוציא תפילין משמע תוספתא אהלי
עראי מותר גבי גבר הגבר • ולבני הכהן דיכרי כרוך
כדרייא ושייר טפח למחר פרסיה עליהן וכשבת בפ' תולין
וכפ' המוציא תפילין וילין מותר לנטותו ומותר לפרקו
וכן כילת חתנים רק שלא יהא בגבה טפח או בשיפועה •
כל אהל שאין עשוי להשתמש תחתיו מותר בפ' כירה מיטת
בלליתא וכן פולחנות " ק ס ח

עומד אדם ברשות היחיד ומטלטל ברשות
הרבים ברשות הרבים ומטלטל
ברשות היחיד ובכלבד שלא חוץ לד' אמות כדאמר בפרק
המוציא תפילין וכן מסקנא בגמרא דהוא תני לא יעמר •
ואמ' ליה שבת רבנן ועבדת כר' מאיר שם דהילכתא
ברבנן • עומד אדם ברשות היחיד ומטלטל ברשות הרבים
אעב' דהלכה כר' מאיר בבגזירותיו אפי' הכי דפלגי רבנן
כדאמ' בכתובות בריש אעפ' מיהו מרקאמר שבת רבנן
ועבדת כר' מאיר שם הלכה כרבנן אבל חפצים הנזריכין
לואסור • כדמסיק רבי יוסף גבי סיפא לא יעמוד
ברשות היחיד וישתה ברשות הרבי' מאחר שצריך למפתח
אסור " ק ס ט

מפתח מעשה בשוק של פטמין שסיו נועלין ומכיוון
את המפתח בחלקו על גבי הפתח • תנו
רבנן אערי גנה בזמן שיש להם בית שער מבפנים פותח
ונועל מבפנים מפתח פותח ונועל מבחוץ מיכן ומיכן
פותח מיכן ומיכן אין לה לא לבאן ולא לבאן וכן חמויות
הפתוחות לרשות הרבים קיימא לן כרבנן דאמרי בין
המבועל למעלה מי' טפחים וכמועל דלית ביה ד' טפחים
מכיא מפתח מערב ומכחו באסקופה ולמחר פותחו ונועל
ומחזירה לאיסקופה או בחלקו שיעל גבי האסקופה אבל
אם יש בחלקו ד' על ד' אסור דמוציא מרשות לרשות •
זיו שלפני החלק נותנין עליו ונוטלין הימנו בשבת ונותנין
עליו קערות וכוסות וכלות ומשתמש בכותל עד י' טפחי'
החיצונות אם יש יז' אחד למטה הימנו משתמש בו ובעלין
אינו משתמש אלא בכבוד חלונו בלבד ומוקי אבוי דעלין
אין בו ד' וחלונו משלימתו לר' כבבד חלונו משתמש דמורי
חלקו הוא דהאי ביסא אסור " ק ע

המפולגות לרשות הרבים עשה צורת הפתח מיכן ומיכן
 ולחי או קורה מיכן ולכל קיורת דלת ורשות הרבים י'
 אמה רוחב המפולג לשני צדדין ויש לו להעמיד דלת מיכן
 ודלת מיכן הראויות לנעול מבני עקום ששני פתחין
 פתוחין לרשות הרבים ועמוד כמה כך
 צריך ב' לחיים לשני פתחי וצורת הפתח
 בעקמומיתו ואם הוא עשוי כמו כך
 או כמו **צריך ב' לחיים לב' פתחיו**
 וב' דלתות לעקמומיתו כך
 מבני העשוי כדל עוסיין לכולן צורת
 הפתח לצד אחד ולכולם לצד אחד לחי או קורה דרך רשות
 רשות הרבים המפסקת בין המבואות יעשה צורת הפתח
 משני צדדין בקנים או בחבלים ומותרין כל בני המבואות
 שבתוך אותם פתחים של קנים לטלטל איש להכירו
 ובעירובין צורת הפתח קנה מיכן וקנה מיכן וקנה על
 גביהן " **ק ע ד**

קורת רבבוי
 מבני שהו גבוה מכ' אמה ימעט פי'
 יפיל הקורה בתוך ב' וקיימא לן
 הלל קורה תכן הרהב מי' אמה ימעט ואם יש צורת הפתח
 אין צריך למעט וקיימא לן בין צורת הפתח בין אמלתרא
 מכשיר בין גבוה מכ' בין רחב מי' אמה קורת המבוי
 צריכה שתהא רחבה טפה וחזקה לקבל אריח הני לביב' של
 ב' טפחים קיתה של קשול קנים כשייה עקומה כחילנו
 פשוטה עגולה כחילו היא מרובעת אם יש בהיקיפה שלש
 טפחים קורה צריכה שתהא בריאה ומעמיד קורה
 צריכין שהו בריאים כדי לקבל אריח וקורה בבבא בתר'
 בפ' לא יתפור אמר רב בכל עוסיין מהינה חוץ ממלח ורכב
 אבל מלח אובת וקניית עוסיין אמר רבא עושה אדם שני
 ציבורי מלח וכו' עליוהן הקדירה אמר רב ששה הניח
 קורה על בני מבוי ושירם עליה מחצלת והגביהה מן
 בקרקע' טפחים קורה אין כאן ומינה אין כאן
 קורה היוצאת מכותל זה ואינה נוגעת לכותל אחר וכן
 שתי קורות אהת יוצאה מכותל זה ואהת יוצאה מכ
 מכותל זה ואינה נוגעת זו לזו פחות מב' אין צריך להביא
 קורה אחרת וכן ב' קורות המתאימות קורה רחבה'
 ואפי' אינה בריאה מבני מעוקב רב אמר תורתו
 כמפולג ירושלמי מבני מעוקב ר' יוחנן אמר גותן לחי
 מיכן ולחי מיכן וצורת הפתח מיכן מבני שזידו אחד בלת
 לים וזידו אחד בלת לאשפה הלכט בחכמים שאוכרין "
 מבני שנפרץ במלואו תחת קורת המבוי קורה שהיתה
 מזיכה או תלויה פחות מב' אין צריך להביא קורה אחרת
 ירושלמי יתדות היוצאות מכותל המבוי גותן עליהם את
 הקורה ומתיר את המבוי והם שיהא בתוך ג' לכותלי
 המבוי " **ק ע ה**

לחי
 הכשר מבוי בית קילל אומר או לחי או קורה
 לחיים גובה י' טפחים ועוסיין כל שהוא אפילו
 כחוט הסרבל עשה לחי לחי מבוי יש לנהי מבוי לחי
 שהפליגו מן הקרקע' או שהפליגו ג' מן הכותל לא עשה
 לא כלום ירושלמי לחיים הסמוכים לכותל פחות מב'

מותר ב' אסור בתוספתא לחיים גבוהין מן הארץ ב' או
 משוכין מן הכותל ג' טפחים צריך למעט לחי העומד
 מחליו הוי לחי דלחי משום מחיצה אפי' לא נעשית לשם זה
 הוי מחיצה כפלה המחיצה ונשתייר שיעור סלחי מכשיר
 המבוי אמר רב אין מבוי ביתר בלחי וקורה עד שיהיו
 בתי' וחצירות פתוחות למבוי לחי הבולט מדופנו של
 מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ואין צריך לחי אחר
 להקירו נראה מפנים ושום מבחוץ או נראה מבחוץ ושום
 מבפנים נידון משום לחי " ירושלמי בין הלחיים אסורין
 במסכת ביצה בריש פ' קמביא ובפסקת בריש פרק קשואל
 אמר רבא לא ליתבי איניש אפומא דליחיא דילמ' מיבגדר
 חפץ ואתי לאתויי ד' אמות ברשות הרבים מבוי שקוא
 רחב כ' אמות עושה פס גבוה' במשך ד' אמות ומעמידו
 לאורכו של מבוי רחב טו' אמה מרחיב ב' אמות ועושה
 פסג' ומבוי שאורכו כרוחבו הוי כחצר ואינו ביתר אלף
 בפס' " כותל וזידו כנוס מחבירו ונראה מבחוץ או
 מבפנים נידון משום לחי " מבואות מפולגין לרשות הרבים
 לרשות הרבי' עושה צורת הפתח מיכן ולחי מיכן או קורה
 מכאן רשות הרבים שקוא יו' אמה המפולג מב' צדדין
 ומזויין שם ס' רבוא ואין שם חומה או מכוון משער לשער
 צריך דלת מכאן ודלת מכאן נראה דהלכט כשמואל
 דמבואות המפולגות לרשות הרבי' צריכין לחי לצד אחד
 הראוי לנעול וכן משמע בפ' כיצד מערבין גבי עיר של
 יהוד וכן בפ' כל כתבי הקדש' עיר שיש בה מבוי בב'
 מחיצות ובמחיצות שלישית יש שער העיר וכנסין ויוצאין
 בו רבים לא בני בלחי וקורה אלא בב' דלתות דלת מכאן
 ודלת מכאן ולנעול בלילה וכן משמע בכיצד מערבין גבי
 עיר של יהוד ונעשית של רביסורשו הרבי' עוברת בתוכה
 דלא בני לבלחי " וככל מלכותינו כאן אין רשות הרבים
 כי אין מזויין שם ס' ריבוא בני אדם כמו שהובמדבר ה
 הגלכים במשכן " **ק ע ו**

שחופי מבואות
 בפ' חלקן כיצד משתתפין
 במבוי מניח את החבית
 ואומר הרי זה לכל בני המבוי ומוכ' להם על ידי בנו וכתב
 הגדולים ועל ידי עבדו ושפתחו העברים ועל ידי אשתו
 וצריך להגביה מן הקרקע טפח' מביאין יין או שמן או
 תמרים או ברבורות או כל מיני פירות וקיימא לן כרב
 נהמן דאמר אחד עירובי תחומין ואחד שיתופי מבואות
 צריך לזכות ואם יש לו מבוי מן הארץ כל שהו פי' טפח
 בפ' כיצד משתתפין שיתופי מבוי כחצר שבמבוי עירובי
 הצירות בבית שבחצר בפ' חלקן נתמעט האוכל מוסיף
 ומזכה ואינו צריך להודיע ביתוספו עליהם מוסיף ומזכה
 וצריך להודיע בהן מרובין מוזן שתי עשויות לכלום ב'
 בתחילת העירוב ואם הן מעטיין כבגדורת לכל אחד ואחד
 אבל שירי עירוב כל שהוא בכל מערבין עירובי תחומין
 ומשתתפין שיתופי מבואות הן מן המים ומלח' פרוסק
 אין מערבין עליו אם לא ככר שלם בפ' קדר בעל הבית
 שהיה שותף עם שכניו לזה כיון ולזה כיון אין צריך לערב

בפרק חלון הרגיל להשתתף עם בני המבוי ולא בשתתף
באוי ולנזקחין ממנו בעל כרחו אבל לא מי שאינו רבי אחד
עירובי תחומין ואחד שתופי מבואות ואחד עירובי חצירות
ואחד עירובי תבשילין צריך לזכות

עירובי תחומין

כל ישראל קדר בעיר יש לו
הכיב העיר לכל לצד שנים
אמה לילך בשבת וביום טוב וכל העיר כד' אמות והרונה
לערב לדבר מזה מנודד מן הכית שבסוף העיר ע' אמה
ושירים ומנודד משם אלפים אמה ומניח כחול שם עירובו
שת או יין או שכר או חומץ ואומר שבייתי כאן בשבת ויש
לו ממקום עירובו אלפים אמה לכל צד ומניח שם מונן כ'
העיר ש' יח ברובות בינוניות ואם אחד מניח משלו צריך
לזכות על ידי אחר וצריך לקודיע לכל מי שעירב עליו
ומניח במקום הראוי לאוכלו " ומכרך ב"א ארדינו מה'
אקבו על מצות עירוב ' כפ' כיצד משתתפין בתחומין
מניח את החבית ואומר הרי זה לכל בני עירי למי שילך
לכית האבל או לבית המשתה ' דאין מערבין אלף לדבר
מזה וכן משמע כפ' בכל מערבין קיבל עליו שהודיעו
מכבוד יום מותר משמשיה אסור קטן כן שם יוצא בעירוב
אמו בלא זיבוי דמוק כפ' כסס וכפ' מי שהוציא אהו לשיים
אמה מן התורם "

ק ע ח

מי שבא בספינה והוציא אהו גוים

כפ' מי שהוציא אהו ' מי שהוציא אהו גוים או רוח רעה אין
לו אלא ד' אמות החזירנהו כאלו לא יצא וכל העיר כד'
אמות ויש לו אלפים לכל רוח יש לדעת אעפ שהחזירנהו
גוים אין לו אלא ד' אמות ' מי שהיה בספינה ובאם בשבת
מחזן לתחום והוציא אהו גוים בעל כרחו על שפת הנחל
כאשר יצטרך לנקביו ילך לעיר והיו כאנשי העיר כדבעי
מיניה דרבא הוצרך לנקביו אמרי כהרדעי אי פיקח הוא
מעיל לתחומא כלפי העיר כיון דעל על מי שהוציא אהו
גוים וסוללי כוהו לעיר אחרת ונתנוהו בדיר וסקר בספינה
מהלך את כולה כדמשמע גבי נחמיה בריה דרב הונא בר
חנינאי משכתייה שמעת' ונפיק חזן לתחום וכן משמע
גבי הקוא דיבני דאתו למבכרתא דרבא שבירא לקו כרב
וכן משמע בירושלמי בפרק ר' עקיבא בשבת כיתבם תורה
לישראל ואמרי במבילתיה מקול הדיבור חזרו לאחריהם
יב מיל הרי יצאו מתחומן יל' הואיל וענשם מקישים אותם
היו במחיצות בני אדם כאלו לא יצאו "

ק ע ט

מחיצה של בני אדם

מעשה שעשה מנורי רבי איעזר ממיזן יהודים באו בספינה
מחזן לתחום והביא בני אדם לדעת הנעשים מחיצת בני
אדם לבית
אפילו בדיר וסקר שלא שבת באויר מחיצות דמהלך את
כולה וכפ' מי שהוציא אהו משמע שמחיצת בני אדם מותר
לעשות בשבת שלא לדעת הנעשים וכדונות במחיצת דיר
וסקר הנעשות בער' שבת להלך את כולם כדמשמע גבי

דיר וסקר בקילובו כל המחיצה חוזר למקומו כמו שהתיר
לכחמיה כך נתיר לבאים בספינה ליכנס במחיצת בני אדם
לכית כדיר וסקר ואפילו לא מלוגברי עד לכית בני אדם
הנעשים מחיצה שלא לדעת הנעשים ילכו נעמם עד הכית
דרך מחיצה עשויה והיוצאים מן הספינה ילכו כיניקס עד
הכית מאחר שיוצאי הספינה לא יצאו מן המחיצות כידונות
המחיצות כאילו קן ארובות עד הכית וככל מקום שמחיצת
הולכות רשאים בני הספינה הקול כים כיניקס להלך את
כולה ' ואין לומר שפינה יש להם אנשים כי אין תלוי כי
אם במחיצות שעל ידם הוי רשות קיחד להחשב כארבע
אמות "

ק פ

מחיצות בני אדם

צריכה להיות בלא ערוביא אלא כמחול דאמי' בירושלמי
דשבת כפ' מילה ר' סימון בשם ר' הושע כן לוי סבין של
מילה עושין לה חולא פי' מחול' וצריך שיהיה לדעת העושים
כדאמי' גבי נחמיה ' וכן גבי זיקא דשרא לאותיבנה ואסר
רבא לשבתא אחריתי דהוי בלדעת ואסר יואה דר' ביבמו'
פ' חרש גבי משתחות דארכסו לשם לא היו בני אדם לעשו'
מחיצה כי אם תלמידים היודעים ואסרו לעשו' מהם מחיצה
ואה דאמי' כפ' עושין פסין גבי אטרונקא דקום לריש
גלותא שלא הביאו במחיצת בני אדם לפי שלא יכלו על כל
פעם לעשות מחיצת בני אדם להביא להם ויין בכל פעם
לצרכי שיעדם וקיימא לן כל מחיצה שאינה עשויה לקבע
לא שמה מחיצה כפ' עושין פסין וקיימ' לן כפ' א' דעירובין
מחיצה העשויה מאיליה שמה מחיצה גבי תלונקע וקמס
קצירק "

ק פ א

מחיצה העשויה בשבת

בתוספת דשבת כפ' הזורק ספינות קשורות זיבזו מערבין
ומטלטלין מזו לזו הותרו חזרו לאיסורן חזרו וקשרום בין
אונסין בין אונסין בין מוזרי' בין מניעין חזרו להיתירן וכן
גבי מחצלת הפרוסות ברשו' חרבים בשבת ומייתי הכריתא
כפ' קול וכפרק עושין פסין באו מים חזרו פסין להיתירן
הראשון וכן בשלהי פסין גבי מחיצה על גבי מחיצ' וקיימא
לן במי שהוציא אהו דדופן שלישי אסור לעשותו בשבת אפי'
כדבר הניטל אבל דופס ד' מותר ' וכן כפ' כל גבות דאמר
שמואל בגודו לי גלימא "

ק פ ב

שובתי ספינה

כני אדם ככנסין מבעוד יום
בספינה וסוכתין בה כל בין
השמות הוי כד' אמות הכית ששבתו בו בספינה כששבתו
באויר המחיצות ואם קלבה הספינה חזן לתחום וזורק
לאחוריה לשפת הנחל שכתב מותר זה ישר אל לצאת מן
הספינה לשוב לעירו והיו בהוציא אהו גוים והחזירנהו כ'
כאילו לא יצא ' ואם השחך בין השמות בספינה בשבת
יצא מן הספינה כלילתו לך יום בעיר אם ירצק "

ה א

יאכל בעיר עד שתלך הספינה ויכנס בה ופילות הספינה
 שהובאה מחוץ לתחום וכנסו בני העיר ואוכלין עם בני
 הספינה מפירותיהן וגם אם הספינה באה ביום טוב מחוץ
 לתחום באים בני העיר ומביאין להם לאכול ולשתות
 קבלתי ממורי ורבי ר' משה הכהן מי שקונה שבתה בין
 השמשות בספינה אסור לו לצאתמן הספינה לעקור ש
 שבתתו ואם יצא אסור לחזור לספינה בשבת דאסור
 לשוט במים פן יעשה חבית של שייטים כן אסור לשוט
 בספינה ובמסכת שבת בפ' תולין דנוקא לצרכא מרבין
 שרינן הערמה גבי נייס מי במכרא אבל קיבלתי
 ממורי רבי יהודה ז"ל מאחר ששבת באויר מחיצו הספינה
 רשותו ויצא וי"ל לעיר אחרת ויחזור לכסירה שהרי חבית
 כד' אמות ששבת איירא מבעוד יום כן בספינה ששבת בה
 אבל בשבאה חוץ לתחום אסור לצאת הימנה והספינה לו
 כד' אמות אבל ליכנס בתחילה בספינה בשבת אסור שמה
 יעשה חבית של שייטין ואפי' תעבור הספינה בתוך התחום
 כדמשמע בפ' תולין דנוקא צרכא מרבין שרי לאיערומי
 למיעבר במכרא משמע לכלי עלמא אסור אפי' הגוי
 מולכה מפני גזירה חבית של שייטים ואם עבר נכנס
 בספינה מהלך את כולה א"עם שלא שבת באויר מחיצותיה
 דמי כדירושקא דהלכה כרבנן במליאל א"עם שלא שבת ב
 באויר מחיצות כמו שאין רוכבין על גבי בהמה שמה
 יתקן זמורה כך אסור לישב על הקרון בשבת דנוקא
 בספינה הקירו לישב אבל היושב בקרון לא מיבעיא אם
 בהמה מושכת הקרון דאסור שהרי משתמש בהמה אלא
 אפילו בני המושך בקרון אסור לישראל לישב עליו כיון
 דאפשר לו לעמוד ולירד לארץ וקנא יצא חוץ לתחום קפג

ספינה הבאה מחוץ לתחום בשבת

אז ביום טוב ויש להם פירות ומאכל מותר לבני העיר
 ליכנס בספינה ולאכול בספינה משל בני הספינה רק שלא
 יוציאו כי חפצי הספינה ברבלי בעליהם והספינה כד'
 אמות ובוים טוב מותרין בני העיר לקבוא להם מאכל
 ומשתה רק שלא יוציאו מתחומי העיר ודמי להא דתנן היו
 שנים מקצת אמותיו של זה מביאין ואוכלין באמצע וכלב
 שלא יוציא זה מתחום של זה ואם היו שלש אמצעי מוכלע
 ביניהם הוא מותר עמקו והם מותרין עמו ושנים החיצונים
 אסורין זה עם זה ונביא בשמים שבו ביום טוב הרי הן
 כרבלי כל אדם ונביא בהרות המושכן ומעיינות הנובעין
 הרי הן כרבלי כל אדם ובוים טובי"פ אין צדין גוי שהביא
 דורגן לישראל מחוץ לתחום לאותו ישראל אסור לישראל
 אחר מותר ובפרק מי שהוציאוהו חפצי בני קנאים
 שבתה " ק פ ד

פירות
 ביום מי שהוציאוהו אמר רב עפא פירות
 שיצאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו לכל אדם
 במזיד לא יאכלו ואם חזרו חזרו לקיטירין הראשון ירנא
 פירות שיצאו לרשות הרבים וחזרו שוגג יאכלו מזיד לא
 יאכלו ר' אחימיה אומר בין בשוגג בין במזיד לא יאכלו
 עד שיחזרו למקומן שוגג כדבי מאיר המכיל בשבת שוגג

יאכל במזיד לא יאכל ובפ' אין צדין גוי שהבי' דורגן לישראל
 מותר בתוך ד' אמות שקיבל הפירות ובעיר כל העיר כד'
 אמות כדבא דשרא לכולא מכרכתא וקא דתניא גוי
 שהביא פירות מחוץ לתחום לא יזום ממקומו פירוש
 ארבע אמות " ק פ ה

ארבע אמות ואלפים אמה

כל אדם יש לו ד' אמות ואלפים כדאמרי' בפ' מי שהוציאוהו
 מי שצא בדרך והסכה לו אי איכא ממקו' רבלי ועד עיקר
 תרי אלפי וד' אמות וכן משמע בפ' כלל מערבין נתגבל
 חוץ לתחום ומסיק חוץ לד' אמות " ק פ ו

עיבור העיר ולא כרמים וגדרים

בשמודין תחום העיר אלפים אמה לבד מן אמה ושיריים
 מן העיר אם יקויב' עיירות או כ' כפרים ואין ביניהם יות'
 משבעים אמות ושירים הרי הן כמחוכרין ויכול לילך כמה
 שרשאות כרב הוכא דאמ' נתנין קרפין לזה וקרפין לזה
 והלכה כדברי המיקל בעירוב וכן בפ' כיצד מערבין כל
 שאלו מבנים האמצעי בין האמצעי לחיצונות קמא ושלש
 הוי כד' אמות וכפ' עושין פסין לבי כנישתא דרכיאל תלתא
 פראי על ידי מתנותא דאי בלען בתוך ע' אמה ושירים
 כפרים הסמוכים זה לזה וכן בני אקטיפון ובני ארדזיר
 אבל בענין כרמים לא התיירו דאמרינן כיצד מערבין
 היו סס גדולות גבולות י' טפחים וגבאים ונפשות שיש בהן
 בית דירה וכו' ונביא אלן שמתעברין עמה
 נפש שיש בה' על ד' אמות והגשר והקבר שיש בהם בית
 דירה ובית הכנסת שיש בו בית דירה לחוץ ובית על'
 שיש בו בית דירה לכומרים האוריאיות והאזנות ששכרות
 שיש בהן בית דירה והבורגאין שבתוכן ובית שיש בהם קרי
 אלן מתעברין עמה ואלו אין מתעברין כפ' שפירקא
 משפתי רוחותיה אינן ואילך וגשר וקבר ובית הכנסת ובית
 עץ האוריאיות והאזנות שאין בהן בית דירה ובור ושוח
 ומערה וגדר והסוכך שבתוכה ובית שבתוכה אין אלן
 מתעברין עמה הרי א"ע"פ שראינו לדירה אין מתעברת
 עם העיר כל שכן כרמים ובורגין אין מתעברת דהא
 משמע בפ' א' דסוכה בית שאין בו ד' על ד' אין מתעברת
 דבורגין דנוקא מתעברת בארץ אבל לא חוצה לארץ
 כדאמ' בפ' עושין פסין הלכך אם יש בתוך ע' אמה ושירים
 בורגין שומרי פירות וכרמים אין לסמוך עליהם " ק פ ו

כלתה מידתו באמצע העיר

בשלהי פ' כיצד מערבין אל' אודי אל' יהושע בן לוי היה
 מודד וצא וכלתה מידתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר
 כלתה מידתו בסוף העיר נעשית כל העי' כד' אמו' ומשלימין
 לו את השאר וכן הלכה ובפ' מי שהוציאוהו כלתה מידתו
 בחצי חצירו יש לו חצי חצירו אבל כלתה מידתו על שפת
 תיקרה מותר לטלטל בכל חבית כולו הואיל ותקרת חבית
 חובטת " מי שיצא חוץ לתחום ויכול לבא בחינת
 עד התחום מי שיצא ברשות מצוק שנותנין

שנותנין לה תחום אש תחומי מובלע בתוך תחום העיר כרם
 שיובי בר חייה או הוציאנהו גוים או רוח רעה או יצא שלא
 לדעת והוצרך ללקביו או עשו לו מחיצה של בני אדם או
 שבת במערה שתוכה ד' אלפים ובקת פחות מד' אלפים
 באלו שייך הכלעת תחומין ואם איך אלו דרכים אינו מתר
 אלא אם כן בתוך ד' אמות שמובלעת ד' אמותיו וכן מי
 שבא בדרך והחשיך לנכתוב ב' וסא דתקן מי שהחשיך חוץ
 לתחום אפי' אמה אחת אל יכנס לבית לקו' כבני עירו לא
 הקה שביה במקום שהשקה לו ומעט יס' לאלפים אמה
 לכל רוח' מי שיצא מביתו וכלתה מידתו אפי' בחצי העיר
 איך לו לא הצי העיר וכן בשלהי כיצד מעברין ובתוספתא
 בריש פ' הגותן עירובו בסוף אפים אמה של תחום אש היתה
 ביתו המוך לחומה יכנס ואם לאו לא יכנס" ק פח

גשמים פעמים קובץ שביעה

ופעמים איך קובץ" בפ' מי שהוציאנהו תביא בשמים
 שידרו מערב יט' יס' להם אלפיים אמה לכל רוח' הרי קו'
 כרגלי כל אדם לפי שהמים בעבים מיוני ניוי וגם כ'
 באוקיינוס' ותני' נהרות המושכין ומעינות הנובעין הרי
 קו' כרגלי כל אדם מאוס האו טעמא' במסכת ביצה בפ'
 משי' לין נותנין כלי תחת הדלף בשבת ואם נתמלא כלי
 שופך ואנוק ואינו כמנע ירושלמי תני נהרות ומעינות
 שבו ומחוץ לתחום ממלא מהם בשבת" ק פ ט

ישן בדרך

בפ' מי שהוציאנהו מי שיצא ולא ידע
 שחשיכה יס' לו אלפים אמה לכל רוח
 וכן הלכה תקן ישן בדרך והרי הוא המוך לעיר ר' יהודה אה'
 יכנס ובשילהי פירק חלון פוסק כרבי יהודה בכל מקום
 בעירובין ולא במחיצות' וקיימא לן כר' יוסי דתחומין
 כדכנן וספיקא לקולא בפ' בכל מערבין וכן בפ' כיצד מ'
 מעברין וכן בפ' מי שהוציאנהו וכל אדם שהנא בעיר הרי
 הוא כבני העיר' ואם הניח עירובו מוזן ב' סעודות וכל
 העיר כד' אמות ואעפ' יס' לו ממקום עירובו אלפים
 אמה לכל ד' ויכול לקמת שביעתו בין ברגליו בין
 בעירוביו' תקן החשיך לו אמה חוץ לתחום לא יכנס הא'
 תוך התחום יכנס והוא כבני העיר" ק צ

ריבוע העיר וקידור בהרים

בפירק כיצד מעברין המרבע את העיר עושה אותה ואת
 תחומיה כטבלא מרובעת עגולה עושים אותה זוית קצרה
 מצד אחד ורחבה מצד אחר רואין אותה באלו היא שם כך
 היו שני בתים יוצאין ממנה לכ' רוחות כשני
 פגמין רואין כאילו מט מתוח עליהן כך'
 ומודר הימני אלפים אמה היתה כקסת'
 או כמין גאם רואין כאילו מליאה
 בתים היתה עגולה מרובעת בריבוע תחומיה
 וקרבותיה כטבלא מרובעת היתה מודר והגיע
 לגיא או לגדר מכליעו מודרין בחבל
 פשתים כ' אמה אעפ' שבמירדתי יותר מאלף אמה יעמד זה

על שפת הגיא וזה על שפתו האחר ויכליעו בחבל הגיע
 לגדר של אבנים שנפלה והגל בכה ומשופע מכליעו וחוזר
 למידתו פי' אם רוחב הגיא כנגד העיר מכ' אמה שאין
 יכול להכליעו בחבל ובאחד מראשיו שלא כנגד התחומין
 הולך ומכליעו לשם ומודר משפתו והלחה עד כנגד מקום
 שכלה רוחב הגיא כנגד העיר וחוזר אל מידתו כנגד העיר
 גומלים מידת תחומו וכלכד שלא יצא מתחומו שאם איך
 יכול להכליעו כנגד התחומין מפני רחבו ויכול להכליעו
 שלא כנגד התחומין לא יצא להכליעו הגיע לכותל אומרו
 ומקדו כשאין חוט המשקלות יורד כנגדו אבל אם יורד
 כנגדו שאין מתרחקת שפת תחתיתו מכנגדו שפת גובהו
 ד' אמות אז נכנס לתוכו ומודר קרקעיתו ויוציא לשפתו
 ומשלים מידתו" גיא שאין רחבו כ' אמה אפי' עמקו
 אלפים מכליעו' אבל יותר מאלפים מקדר אם איך חוט
 המשקלות יורד כנגדו שראוי להילוך אבל יורד כנגדו אפי'
 יותר מאלפים הגיע להר אם מתלקטי מתוך ק' מכליעו
 או מקדרו' מתוך ד' אומרו קידור הר לוקח חבל ד' אמות
 תחתון כנגד לבו והעלין כנגד מרגלותיו ירושלמי איך
 מודרין לא בחבל של כ' אמה ולא פחות שכתתו ונכנס ולא
 יותר שכנוץ ונפסד ושל פשתים דכתי' ופיתיל פשתים בידו
 הגיע לנחל צר מלמעלה ורוחב מלמטה עד כ' אמה כאילו
 מלא עפר או צורות ואם לאו מטפס ועולה מטפס ויורד
 בתוספת המודר מודר בכל כחו באמן אדם למגר עד
 כאן תחום שבת" ק צ א

הנחת את עירובו

בתוספתא הנותן את עירובו בסוף אלפיים אמה של תחום
 אש היתה ביתו המוך לחומה יכנס ואם לאו לא יכנס הים
 בעיר ונתן עירובו בעיה אחרת מהלך את כולה וחוצה לה
 אלפים אמה' כלתה מידתו בחצי העיר איך לו אלא חצי
 העיר כלתה בסוף העיר כל העיר כד' אמות ומשלימין לו
 את האר' שבת בעיר שחייבה מדיווריה ומחיצותיה קיימו'
 מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה נתן עירובו
 בעיבורה של עיר לא עשה לא כלום נתן חוץ לעיבורה מק'
 שנכרך הוא מפי' כלתה מידתו בסוף העיר הרי הוא כד'
 אמות כלתה בחצי העיר שהיא גדולה או לקרחיק עיבורה
 מן העיר שאין העיר נבלעת במידת אלפים מפי' שכל
 העיר עולה בהשכונו" ק צ ב

עירוב בפת

או ברגל בשילהי מי שהוציאנהו
 קיימא לן אחד עני ואחד עשיר
 מערב בפת בין ברגל שיאמי' שבייתו במקומי וממתין אם
 עד שמוחשיך וחוזר וכל לעירו' בכל מערבין עירובי
 תחומין חוץ ממיום וממלא' ירושלמי לפי שהוא מין קללה
 ואין הגוף כיוון הימנה' והטעם במדרש ויכולו בפסוק ויי
 המטיר על כדום מערבין לכזיר כיון לכהן בבית הפרס
 עירוב תחומין כיון או בשכר או בחומץ ועירובי חצרות
 בפת דוקא וכן משמע בפ' הדר ובפ' חלון" ק צ ב

מי שבא בדרך

בדרך מי שהזיזוהו מי שבא בדרך והשכח לו היה מכיר
 אילן או גדר ואמר שביתתי תחתיו לא אמר לא כלום הלך
 לביתו והולך תחת האילן ונעשה חמור במל' אמר שביתתי
 בעיקרו תל גבוה מהלך עד עיקרו אלפים אמה אמר
 שביתתי במקום פלוני תל גבוה והוא מד' אמות ועד בית
 האתים או בנקע עמוקים מהלך את כולה וחוצה לה אפים
 אמה ואם אין מקום מהויים אין לו אלא ד' אמות היו שנים
 אחד מכיר אילן או גדר ואחד אינו מכיר זה שאינו מכיר
 מוסר שביתתו למכיר והמכיר אומר שביתתנו במקום
 פלוני אם חלוק משאר הנקעם בסיום מחיצות והוא מד'
 אמות ועד בית האתים אבל לא סיים ד' אמות לא יזון
 ממקומו אם ממקום רגליו עד עיקרו אפים וד' אמות אכל
 אם תחתיו אל אילן בתוך אלפים וד' אמותיו קנה לו שם
 שביתת עירוב לב' מקומות או שני עירובין אחד עירוב
 לצפון ואחד עירוב לדרום לא יזון ממקומו אם מיצע את
 התחום בפ' כיצד מערבין היה כמזרח ואמר לבנו לערב
 במערב או במערב ואמר לבנו לערב במזרח אם יש
 הימנו ולביתו אלפים אמה ולעירובו יותר מיכן מותר
 לילך לביתו ואביר לעירובו לעירובו אלפים אמה ולביתו
 יותר מיכן אביר לביתו בפ' בתוספתא האומר שביתתי
 בגנה מוקפת גדר גבוהי' טפחים לא יותר על בית האתים
 מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה אימתי בזמן שהיה
 בתוך אלפים שלו אבל לא היה בתוך אלפי' שלו אין לו אלא
 ד' אמות בלבד משמעווי שנתכוון לשבות במקום שאין
 דאוי לנ' אלא ד' אמות בלבד בפ' בכל מערבין נתבלבל חוץ
 לתחום מבעד יום אינו עירוב שנתכוון למקום הראוי לו
 ואולם הואי' לו דין שביתתו וכיוון דאינו יכול לקנות
 במקום שנתכוון קנה שביתתו בביתו " קצ ד

דין שליחות

עירובו ביד חרש שוטק וקטן
 ביד מי שאינו מודה בעירוב אינו עירוב ואם אמר לאחר
 קבלו ממנו הרי זה עירוב בעומד ורואהו נחזקת שליח
 גופה שליחתו בכל מקום שתמצא לחומר בשל תורה הלך
 אחרינו כשהוא דאמרינן בפ' קריני כזיר מן הרוברות אמר
 רב יצחק בר' יוסף אמ' ר' יוחנן האומר לשלוחו זא וקדש לי
 אשה פלונית אביר בכל הכשים חוץ מאותה שמוכר שם
 היינו לחומר דלגבי דידיק הוי חתיכ' אסורה ח'עב דלא רחוני
 שריין: במשכת גיטין בפ' המתקבל ולימא שליח עשה
 שליחותו גבי שליט אמרי' הני מיזי לחומר אכל לקולא
 לא ואם מת חולצת ולא מייבמת: בפ' ארבעה עשר חולצין
 לחומר אין חזקה שליח עשה שליחותו גבי זא ושהוט זא
 ותרום לי ואפי' לרב שעת דאמר בפ' בכל מערבין חזקה
 שליח עשה שליחותו בין להקל בין להחמיר בדאורייתא
 הני מיזי לרב מוצא כגון מעות שבשטר ועומר אבל
 לא בשאר דברים ופסק רבינו תם כרב נחמן דמקבא
 דשחיטת חולצין כוותיה ותו דר' יוחנן קאי כוותי' בביטין בפ'
 הקבל ותו מדמקסי לרב כחמן טובלת ואוכלת בקדשים

לערב לא משום חזקה אלא כרב נחמן שמעיה ומייתי בימא
 סמוך דהיא עיקר מיכן שמוסר שומע להכיר להקטין ומצא
 מהותך ולא החזיר שליחותו אין לסמוך לומר שומן הוא אלא
 חלכ הוא גבי שליח יאמר לתקוני אדרתיך ולא לעונתי .
 בקדושין בפ' האיש מקדש ובפ' בתרא דבכורות בסופו
 האומר לשלוחו זא ועשר עלי וקרא לתישע עשירי איבא
 למאן דאמר קדוש עשאו שליח עד עשירי לקרא שם אעב
 דאין אובאה לקרקעות אבל לא לגבי שליח וכן בכתובות
 בפרק אלמנה כוזבת " קצ ה

שליח ביד גוי עירובו להוליד לישראל שיניח לו עירוב

בפ' בכל מערבין השלח את עירובו ביד חרש שוטק וקטן
 או ביד שאינו מודה בעירוב אינו עירוב ואם אמר לאחר
 לקבלו הימנו הרי זה עירוב אם נתברר שנעשה המעשה
 כגון בעומד ורואהו הרי ח'עבב דליתיה בשליחות העירוב
 בשל כשיביע ליד אחר הוא הדין גט: השלח ביד גוי
 לישראל וכתוב באיברתו לישראל תהיה שליחותו לאשתו
 אותו הבט הוי גט אעב דגוי ליתיה בשליחות דלאו בר
 שליחות הוא והא דאמרי' בשילהי משכת מעילא שלח ביד
 חרש שוטק וקטן עשו שליחותו בעל הבית מעל וכו' עד
 כאותה ששנינו כתבו על גבי והולכו הרי זה עירוב פי' כגון
 שאמר לאחר קבלו ולא תקשי' הריא דערובין כגון שעומד
 ורואהו וכיון דיעבד שליחותיה הוי עירוב גבי מעילא
 כגון שלח ביד חרש שוטק וקטן ואמר לאחר לקבלו מידו
 הילכתא בעל הבית מעל מדאורייתא " קצ ו

עיר בבצור

מעשה שצרו על עיר וזירמש
 חילול גדולו בשבת והתרגו
 לכל היהודים ליקח כלי זיינם דאמרינן בפ' מי שהזיזוהו
 אמר רב יהודה אמר רב גויס שצרו על עירות אין יוצאין
 עליהן בכלי זיינים ואין מחללין את השבת כשכחו על ע
 עסקי ממון אבל באו על עיסקי נפשית יוצאין ומחללין
 עליהן את השבת ובעיר הסמוכה לכפר אפי' לא באו אלא
 על עיסקי תבין וקס' יוצאין עליהן בכלי זיינ' ומחללין את
 השבת ותנן כל היוצאין להרב' או להרב' מותר לזאת ולזכות
 בכלי זיינ' ועוד אם לא יעזרו היהודים את העירונים היו
 הורגין עממן הילכך מותר אפי' בכלי זיינן " קצ ז

הפרגת ספינה

בשליח פירק א' דשבת אין מפליגי
 בכפינה פחות מ' ימים קודם
 השבת לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מותר ומה שמשליגין
 בנהרות לא אסרו אלא בים הגדול שמימינו סוחרה וטורח
 גדול בגלוי אבל בנהרות מותר שאין טורח וסריחה וההלך
 לסחורה הוי כדבר מצוה כדאיתא במועד קטן בריש אילן
 מגלחין והא דאמר ג' ימים משום דאמרינן בביטין בפ' מי
 שאחזו ארבעה והמשה ומעלי' שבתא כשכתא והא דאמרי'
 בג' ימים לפי שכפונד בים מעיו מתהפכין עליו ונפשו
 קנה עליו דעם גלי הים אבל מב' ימים ואילך אינו מציין
 שקוא רגיל בכך וכן תמצא בתנחומא

בתחומא בפרשת שלח לך ילמדו רבותי מקו לפרוש לים הגדול וכו' וכלו אם שלחו מצוקה קוא מותר לן איזק יום שירצק שכל שלחוי מצוקה דוחה את השבת " ק צ ח

הלכות עירוב ביום טוב לשבת

עירובי תבשילין יום טוב שבא ביום ששי דאמרינן בפרק ב' דמסכת ביצה עושה תבשילין מערב יום טוב ושומך עליו קשבת לוקח בשר עלי או מבושל ופת ומקנה לו על ידי אחר לן ולכל בני העיר ולכל איש ישראל הסרויים בתוך ארבעים אמה וואמר ב"א יי ארדינו וקא אקבו על מצות עירוב כדא יקא ארז לכא ולכל ישראל הדריס בעיר הזאת או בתוך תחום קעירי לארבעים ולבשולי לקידרא ולאטווי ולאטמורי ולאדלוקי שרגא מיום טוב לשבת לנו ולכל הנשמכים על עירוב זה וישמור העירוב עד ליל שבת ואז יאכלנו וקיימא לן כזית אחד בין לאדם אחד בין לכמה בני אדם וצריך דעת מניח ולא דעת מי סהניח עליו שבה ולא הניח מערב יום טוב קיימא לן מניח עירובי תבשילין ביום ראשון ומתנה כחול עליהן יקא זה עירוב וואם קודם יום טוב אין צריך עירוב " ק צ ט

עירובי חצירות

בעלי בתים הסרויין בחצר אחת או בכית אחת גובין קמח מכל אחד ויעשו ככר אחד או יניח כל אחד ככרותיהם בכלי אחד או בכלים שנים רק שיניחו הכל בכית אחד או אחד מוכה להם משלו על ידי אחר רק שיודיעם ויניחו העירוב בכית שבאותו חצר וכשמניח העירוב מכרך ב"א ארינו וקא אקבו על מצות עירוב כדא יקא ארז לכא ולכל ישראל הדריס בעיר הזאת או בתוך תחום קעירי לארבעים ולבשולי לקידרא ולאטווי ולאטמורי ולאדלוקי שרגא מיום טוב לשבת לנו ולכל הנשמכים על עירוב זה וישמור העירוב עד ליל שבת ואז יאכלנו וקיימא לן כזית אחד בין לאדם אחד בין לכמה בני אדם וצריך דעת מניח ולא דעת מי סהניח עליו שבה ולא הניח מערב יום טוב קיימא לן מניח עירובי תבשילין ביום ראשון ומתנה כחול עליהן יקא זה עירוב וואם קודם יום טוב אין צריך עירוב " ק צ ט

שיתופי מבואות כבר כתבתי "

הלכות ראש השנה

לעולם יי דברך נצב בשמים

תני ר' אליעזר בעשרים וחמש באלול נברא העולם ואתיא בהאי דתני רבי אלעזר זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון כי חק לישראל הוא ומשפט לאלרי יעקב נמצאת אומר בראש השנה נברא אדם הראשון וכו' אמר קל לאדם הראשון סימן אתה לכניך בשם שנכנסת לפני בדין ביום הזה ויצאת בדימים פ' ברחמים כך עתידין בניך להיו ככנסין לפני בדין ביום הזה וינצחין בדימים אימתי בחדש השביעי באחד לחמש הכי איתא בפסיקתא מה כתוב למעלה מן המים העניין כחשך חיכי ואשמרה

עדות פיד לעולם יי דברך נצב בשמים לעולם חסד יבנס שמים תכין אמנתך בהם בשעות חסד נברא העולם הם וימים כי ביום נברא את העולם ולא בלילה ביום עשות יי אלדים ארץ ושמים זהו זכור רחמיך יי וחסדך כי מעולם קמה לא מן כדן פי' לא מעתה אלא מעולם לכך אמר כחסדך חיכי ואשמר עדות פיד שאמרנו הרניחו לאדם את היום כדאי תא בבראשית רבה קול יי אלדים מתהלך בגן לרוח היום ודברך מלכינו חמת וקיים לעד לכך יסד ביוצר מלך אמון דרשה זאת לעולם יי דברך נצב בשמים במידת רחמי' יי אל רחום וחבון מתי יי ברחמים דברך נצב כדן כז' אלדים נצב בעדת אל בקרב אלדים ישפט מהג דברך כשאדם חוטא מיד באשר הוא שם נבצר עליו כמו דבר עליך רעה וכן אם עושה וכן אם עושה מצוה מיד שבר המצוה נבזר עליו למען הדין יי על אברהם את אשר דבר עליו כי יי דבר טוב על ישראל יי דברך נצב במידת רחמים את בש בשם של ד' אותיות מנפין בגימטריא ברחמים זהו הנה יי יוצא ממקומו ממידת רחמים הנה יי מרחמים לכך אמר בקדושה ממקומו הוא יפן ברחמים ויחון ברובו רחם יכור כי דברך נצב בשמים לרזו ודור אמנתך כוננת ארץ ותעמוד אותה אמנתך שגדרת לאדם הראשון היא לרזו ודור על כן כוננת ארץ ותעמוד תגרתך בשמים היתה ונתת האל הכאמן עדות באמנה על ידי משה בכל ביתי כאמן הוא לראמי ארץ וכתוב בדברי עמר וגם כך יאמינו לעולם כוננת ארץ ותעמוד אנכי תקנתי עמודיה שלה זהו ותעמוד ארץ יראה וקטטה ומתי תזכר התורה ביום הדין למשפטך עמוד היום כי הכל עבדיך אכחנו בעלי דינין לכך עמדו כמו ועמדו בני האנשים אשר להם הריב כדאמר בטבעות ובסכנה דין ולמה עמדים שהשכינה שם כי יי יעמוד לימין אבינו לקושיע מ משפט נפשו לכך תוקעין בקריאת התורה בויקר רב בפסוק נפש כי תחטא אמר ר' לוי שני דברים בימין תורת מיימינו אש דת למנו וקדקק דק מלאה ימינך ושנים ביד הכפש אשר בידו נפש כל חי וקמשפט ותאחו במשפט ידי ויזכור דקתו בקריאת התורה ששניהם בימין להטיב ל נפש בעת משפט לכך סמך במזמור חסדי יי עולם אשירה תרום ימינך דק ומשפט מכון כשאך חסד חמת יקדמו פניך אשרי העם יודעי תרועה יי באור פניך ילבבון בפסיקתא אמר ר' יאשיה ואומות העולם אינם יודעים להריע כמה קרבות יש להם כמה בוקינות יש להם מין בלי שתוקעין בו כמה שלפידין יש להם ואתה אומר אשרי העם יודעי תרועה אלא אשרי העם שירעים לפתות את בוראם בתרועה לכך יסד הקלירי בעלה שופר עם תחנון שדי לפתותך בס בחינן ויסד קצוב קול תקיעת מתוקעין היום מלך רחמים תעורר למחכיך מלך " בפסיקתא יקורה בר נחמי בשם ר' שמעון בן לקיש פתח עלה יי בתרועה פשעה שהקב"ה עולה ויושב על כסא קדין כדון הוא עולה ובשעה שישראל נוטלין שופר ותוקעין ק' עומד מכשא קדין ויושב על כסא רחמים ה' בקול שופר לכך סמך ומשפט מכון כשאך

אשרי העם יודעי תרועה מודיי באור פניך ומשפטך
 אור יצא בשמך יגילוך כל היום שנקרא יי אל רחום וחנן
 לכך מיד לאחר תקיעה אומר החזן בקול רם אשרי העם
 יודעי תרועה יי באור פניך יהלכון אשרי יושבי ביתך עיר
 יהללוך סלה סמך למשפט עמדו היו' לולי תורתך שעשועי
 בפסיקתא מדרביך בדרך תלך אמר ר' לוי בשם ר' חמא
 בר' חנינא לבן מלך שהיה לודין כפני אביו אמר לו אביו
 אם אתה מבקש לזכות לפני בדין מנה ביקולוגוס פלוני
 ואתה לפני זכאי בדין כך אמר הק' לישראל בני תהיו
 מזכירין זכות אבותיכם ואתם זוכים לפני בדין אחר זה
 אברהם אבינו אחד היה אברהם זכרון תרועה זה אבינו
 יצחק וירא ונקח איל אחד באחו בסך בקרניו מקרא
 קודם זה אבינו יעקב ישראל מקוראי אימית אתם
 מזכירים זכות אבות ואתם זוכין בדין בחדש השביעי
 באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקראי קודם
 לכך סמך למשפט עמדו היום לולי תורתך שעשועי שזה
 רמו לנו ומינין לנו שביום ראש השנה באין לדין שנאמר
 למשפטך עמדו היום בפ' אמור אל הכהנים בכל הרבנים
 כתוב יום לבד מראש השנה שהרי בפסח כתוב ובחמשה
 עשר יום לחדש ובעשרת וקראתם בעצם היום הזה יום
 כפורים הוא בשוכות ביום הראשון וביום השביעי אבל
 בראש השנה זכרון תרועה ולא הזכיר יום זה ימים יוצרו
 ולא אחד בהם ולא ולו קרי לומר ימים יוצרו לו להק' אחד
 בהם ולא כתוב יום ועל ספרך כולם יכתבו ושמוך ליה לולי
 מה יקרו ריעך אל מנה עצמו ראשיהם לומר צדיקים כ
 בכתבים לחי' ער אם תקטל אלוה רשע רשעים ככתבים
 למיתה דרך עונות בני ונחמי בינוכיים עומדים ותלויים עד
 יום הכיפורים מיכן אסמכתא הא דאמר ר' ברוספדאי
 אמר ר' יוחנן **שלושה ספורים נפתחים ערב ראש השנה** ואמרין
 בארבעה פרקים העולם בידון בראש השנה כל באי עולם
 עובדין לפני כבני מלך אדם בידון בראש השנה וגזר
 דין שלו נחתם ביום הכיפורים ולא אחד בהם סופי
 תיבות אדם ולו אחד בהם יום הדין לכך אנו מתפללין
 זכרינו לחיים מלך חפץ בחיים וכותבינו בספר החיים
 לכך בפ' ראש השנה בפנחס יש תיבות חיים ומניין
 שבוים הכיפורים מותם שהרי בפנחס בחול ובשבת ובפסח
 ובעשרת ובראש השנה ובשכות כתי' יום בפרשת המוספין
 אבל לא ביום הכיפורים זהו ימים יוצרו ולו בגימטריא
 סדר ימים כמינין ממת סלכנה ולו אחד להקב' יום
 הכפורים ולא אחד כתיב אין השטן מקטרב עבירות
 שנעשו באותו יום כדאמר ר' פ' א' דיומא בבראשית רבא
 יום אחד יום הדין יום אחד הדין ולפי שבענין באמור
 אל הכהני אין כתיב יום בענין ראש השנה לפי שאב בראש
 חדש ומקראין על ידי הלכנה ואין כבודה אלא בלילה שב'
 את המאור הקטן לממשלת הלילה וראש חדש תלוי בבית
 דין ובעדים ופעמים שאין רואים אותה בזמנה ופעמים
 באה בארובה ואין צוואן אותה ביום שראוי להיות בו ראש
 חודש לכך אין יום בפרשת ראש חודש ובראש חודש

שאין מרכיזין ברכת סלכנה אלא בלילה לכך אין יום
 בראש השנה באמור אל הכהנים זהו תקעו בחדש כופר
 בכסה ליום חגיגו למה נקרא שמו חודש שהלכנה מתחדשת
 בו ב' כ'ס' בגימ' לבנה בפסיק' ר' ברכי' פתח תקעו
 בחדש שופר וכל הקדשים אינם חודש אלא ככסה וכל
 הקדשים אינם ככסין אלא יום חגיגו והלא ניכר חדש וככסה
 ויש לו חג וחג בפני עצמו אלא חדש וככסה ויש לו חג וחג
 בין יומיו וזה שפירי וכראש השנה דין כדאמר בפ' א' דראש
 השנה רב נחמן בר יצחק אמ' באחת בשפירי ראש השנה לדין
 דכתיב מראשית השנה ועד אחרית השנה מראש השנה
 בדין מה יהא בסופה וממאי דתפירי הוא דכתיב תקעו
 בחדש שופר בכסה איוהו שפירי מתכסה קני אומר זה
 ראש השנה דכתיב כי חק לישראל הוא משפט לשאי יעקב
 מראשית השנה לית חסר א' מראשית אחרית תפירי אלמא
 ראשית הוא ראשון השנה ואמר ר' יצחק כל שנה שרשה
 מתחילתה מתעשרת בסופ' שב' מראשית השנה ועד אחרית
 השנה שנה דאית ליה אחרית לכך אחרית שנה לית דשומך
 דשה בתחילתה שחזרין בתשובה לכך סמך מראשית השנה
 ועד אחרית השנה ויהי אם שמוע תשמעו אל מצותי
 אשר אנכי מצוה אתכם היום לכך לא באמרי יום גבי ראש
 השנה באמור אל הכהנים שאז גולמי ראו עיניך ועל ספרך
 כולם יכתבו ימים יוצרו ולא אחד בהם ולא כתוב יום
 אעפ"י שזמנים יוצרו כמו שכתב ברבנים יום אז ולו הוא
 הלכך כתוב במשפט בראש השנה בפרשת פנחס ובו
 חיים תיבות בראש השנה בפנחס סמך יזכרנו לחיים לכך
 בראש השנה התפלג זכרינו לחיים ובסופה בספר חיים
 ואמרין בפ' בתר' דראש השנה העובר לפני התיבה ביום
 טוב של ראש השנה קשי מתקיע ובשעת ההלל הראשון
 מקרא את הלל מדיקאמר בשעת ההלל מכלל דראש השנה
 ויום הכיפורים לית בו ההלל מאי טעמ' כר' אבא דאמר
 ר' אבהו אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם
 מפני מה אין ישראל אומרים שירה בראש השנה וביום ה'
 הכיפורים אמר להם איפשר מלך יושב על כסא דין
 וספרי חיים וספרי מתיים פתוחים וישראל אומרין שירה
 לפני לפי שכתוב כי חלצת נפשי ממוות והיום הוא יום הדין
 זכמו כן לא יסדו הפייטנים לומר בראש השנה וביום
 הכיפורים חי וקיים מורא מרום וקדוש שלא באמר חי לתק'
 כל זמן שאין שייך לומר כנו חי כמו בראש השנה וכו' בפ'
 בדכתיב כי מי כל אשר שמע קול אלדים חיים מדבר
 מתוך האש כמונו וחי אלמא היכא דכתיב חיים בדין
 כתוב בו חיים והיו דכתיב אחר הפסוק השמע עם קול
 אלדים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה וחי ולא
 כתוב בזה הפסוק אלדים חיים לפי שלא כתוב כמונו אך
 כתוב שמעת אתה וחי כך בראש השנה וביום הכיפורים
 שהעולם בידון וספק חיים לא תיקנו לומר חי וקיים כשאי
 חי תקא קרוי חי לכך אין כתב שמענו וחי לא כמונו וחי
 לכך כחבוק קלא אתה מקדם יי אלדי קדושי ולא ממות
 תיקון סופרים הוא זהו שכתוב ביהושע והכרת את

שמינו ומה תעשה לשמך הגדול אבל כשישאל בתוקפן
 כתי ויחמר יקושע בזאת תדעון כי אל חי בקרבכם ואתם
 הדבקים בה אלדיכם חיים כולכם היום ה' פעמים אלדים
 חיים בקריה וק' מלך הכבוד הם וה' כבוד אלהי ישראל
 ביחזקאל וה' מנה לפי כשישראל מכבדים ה' זמנים ב' רגלים
 וראש השנה ויום הכפורים אז מתקבד בחיות אור נובה
 על כסא כבודו וכשבת כפלי כפלים יספת לגוי ה' יספת
 לגוי ככבודת' למה אין אומרים זולתות בראש השנה
 וביום הכיפורים לפי שאנו צריכין לומר אמת ויציב
 כהלכתו שבו' פעמים אמת כנגד ה' פעמים אמת שיש
 בבראשית ברא אלדים את ויברא אלדים את האור וירא
 אלהים את כל אשר עשה ויברא אלדים את התינוטים
 ויברא אלדים את האדם אשר ברא אלדים לעשות ובראש
 השנה אומר זה היום תחילת מעשיך הו' איל ותחילת מעשי
 הוא צריכה לומר ה' פעמים אמת שאם היינו אומרים זולת
 לא היינו אומרי' ה' פעמים אמת באמת ויציב' ויום הכפורי'
 אע"פ שאינו תחילת מעשינו מכל מקום הואיל ובינוניי
 תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים וגם חותם
 ביום הכפורים הוי כתשלומין' בראשית ברא במטריא
 בראש השנה כב' ברא בראשית בבימטריא היום שזופט בו
 העולם בראשית וכתוב אצלנו ברא אלדים את ה' אמת
 יאמרנו באמת ויציב אמת חותמו הראש בכתב אמת כל
 ז' אלפים שהוק העולם ועוד צריך לומר כסא נכון
 ומלכותו ואמונתו בראש השנה וביום הכפורים יושב
 על כסא כדכתוב במשלי מלך יושב על כסא דין ומורה
 בעיניו כל רע וכתוב אחר אומר מורה רשעים מלך חכם
 נשמך ליה וסעד בחסד כסאו אם אחד לראש השנה ואחד
 ליום הכפורים ונקרא תשרי בפסוק תשרי ותשבוק כל
 חוביך ועוד תשרי' ניסיון עשירי העקידה תשר אשר בו
 בפדקה לכך אומרי' מלכותי' זכרונות' שופרות וכן
 מראש השנה ועד יום הכפורים י' ימים לכך סמך במשלי
 מתהלך בתומו התהלך לפני והיה תמים כשאחריו אשר
 יצא את בניו ואת ביתו אחריו לעשות צדקה ומשפט לכך
 סמך מלך יושב על כסא דין בראש השנה יושב מלא משפט
 יושב באתרם בבימטריא שבעים על שבעים לשונות
 וזכר הקב"ה דברים שביקש אברהם ברובו רחם זכור
 בראש השנה צונו לנו להעלות לנו את יצחק בנו לעולה כי
 אברהם יועקב נולדו בראש השנה ביום שבת העולם וביום
 שיושב על כסא דין וכסא על האבות שבתוב ויעל מעליו
 אלדים והנה ה' נצב עליו וכתי' הן לה' אלדיך השמים ושמי
 השמים קארץ וכל אשר בהם באבתך חשק יי רק כסא
 אגדל וכתוב השמים כסאי וקארץ היום רגלי הרי יצחק
 בכלל וכ' הניחא לי הרף ממני מיד אמ' זכור לאברהם
 ליצחק ולישראל ויבנה יי צבאות במשפט כשקב"ה חפץ
 להשפיל את הגאים ולהרים שפלים מעלה כסאו ויודעים
 שחפץ להשפיל את הגאים ולהרים שפלים זהו הנשא שופט
 הארץ והשם במול על גבאים כי כה אמ' יי רם ונשא שוכן עד
 יקדוש שמו מרום וקדוש אשכנז ואת דבא וספל רוח

המנביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ מקומה
 מעפר דל מאשפות ירים אביון כי רם יי וספל יראה
 ובנה ממרחק ידעי' וכשקבא מגביה מיד האבות הן
 הן המרכבה יבקשו לרחם על ישראל ברוב רחם זכור
 אברהם' זהו ש' במשלי מחשבות בענה תכון וכתובלות
 תעשה לך מלחמה גולה סוד קולך רכילי מחשבה בענה
 בעצת אבות תיכון העולם מחשבה בעצת יכוננו היה לנו
 לומר אלא בעצת תכון על כל מחשבה יען באבות'
 בעצת תכון בבימטריא אברהם יצחק ויעקב וכתובלות
 בבימטריא אברהם וישחק ויעקב' שבוכותם אין השטן
 מקטרב לכך סמך אצלנו קולך רכילי כסא' באל בס דלת'
 פותח דלת לשבים ומשם יצא יצא יצא יצא יצא יצא יצא
 ישראל רחמים כי הנשמות והמלאכים אין רשאים לצאת
 ממחיצתם בלא רשות שכתב אומר ויאמר הרוח יוצא והלח
 כתוב יוצא הרוח אלא כשקב"ה יושב בדין הכרוני יוצא
 ואומר כל צבא העולם יצאו ויאו וקבריו לזכות ולחובה
 אז מתוכחין באמת וכדקה צדק ומשפט מכון כסאך חסד
 ואמת יקדמו פניך צדק לימינו ומדבר לעצות צדק
 ומשפט בשמאלנו לעצות דין ישר ולא לפנים משורת הדין
 לימינו ואמת למשמאלנו כך יערך המשפט כונן למשפט
 כסאו ישת לבסא שופט צדק ומשפט מכון כסאך
 וכן ראה יעקב ויחלם וקנה שלם וגו' מונב ארצם
 בבימטריא המשפט מונב ארצה כי בא לשפוט את הארץ
 וראשו מביע השמימה ישמחו השמים ונתבל הארץ והנה
 מלאכי אלדים עולים ויורדים בו ויבואו בני האלדים
 להתיצב עליו עולים להגיד מעשה בני האדם שנאמר
 ויבאו בני האלדים להתיצב עליו ויבא גם השטן בתוכם
 להתיצב עליו יוצא השטן מאת פני יי ר'

ערך הבושפט

בתוכם גם לרבות את המליץ זהו הנה בשמים עידי וספדי
 במרומים זהו יקרא אל השמים מעל ועל הארץ לדין עמו
 והשמה והגוף השמיים בבימטריא כאלה לדין בבימטריא
 הגוף כי מלאכיו יצאו לך לשמרך בכל דרכיך באלה
 המשפטים שולח מלאך ילך מלאכיו לפניך וכן כתיב
 מלאך יי רדף ומלאך יי רוחה כי עוף השמים יוליד את
 הקול ובעל כנפים וכן בסוף דניאל וכן בזכריה גבי
 עומד בין הקדושים מלאכי חסד וצדקה שכיב מידת הדין
 כי אני יי עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ הרי משפט
 ממוצע וכתוב אנהב צדקה ומשפט חסד יי מלאה הארץ
 הרי משפט ממוצע וחסד אצל השם חסדי יי אזכיר כי
 מלאכיו יצאו לך לשמרך בכל דרכיך מלאך טוב על ימינו
 והשטן בשמאלנו ואמ' רבותינו קוא שטן קוא יצר הרע קוא
 מלאך המות מות באת בש אבי' אפי' בבימטריא מלאך
 כך המלאכים הפנימיים לפנינו מלאכי רחמים וקאחרים
 אכזריים אותם אלפני הכבוד מכניסין את הכבוד מכבים
 באזניו ומלאכיו חבלה במחצין במקום רחוק אבל
 כשחוטאין אז הנה שם יי בא ממרחק כוער אפני מיד

לפניו ילך דבר יצא רשף לרגליו כענין ויצא הרוח ויעמוד
לפני ה' ויאמר אני אפתנו וכתוב כי יגורתי מפני האף
וההמה וזה סכות בענין לך מעבור תפלה עד מתי עשית
בתפלת עמך ומניין שחבוי המקטרג שכתוב שארית
המות תחגור ובעת משפטי באו המליצים והמקטרגים
ויוציאו הנשמות לפני כסא להליץ ולהשפט אז נוגה כאור
תהיה אם משפטים אור יצא אז קרנים מידו לו למלאכי
דהמים כאור פני מלך היים אבל אם למלאכי חבלה ששם
הבנין עזו מיד לפניו ילך דבר ויבא גם השטן בתוכם
לתיקצב על יי ואם הנשמות יקובלו עתירתם פני ילכו
והניחותי לך ומזכירין זכותם וצדקתם של אבות ומעלים
תפילת ישראל למעלה ואם היה אדם הפך לבטל גזירה
להפוך מידת הדין לרחמים על ידי גס אז צריך להחליף ק
הממונים וכועס שכתוב כ"ה ה'ה' לו עליה עשן באפו השם
בשופי תיבות ויש קטטה בפמליא של מעלה לכך שמך
בירמיה קנני מיסב את כלי המלחמה אשר שדכס' אצל
אולי יעשה יי אנתו בכל נס לאותיו שחפיצים להטביע ב
בשמות לעשות נפלאות אבל בתשובה ובתפלה יבטל
הגזירה להשים שלום בכמליא של מעלה ושל מטה לכך
אמר בישעיה אז יחויק במעוץ נעשה שלום לי אלום יעשה
לי וכתוב למעלה פן אפקוד עליך לילה ואם אצננה חימה
אין לי וכתוב במלחמה אפגעה בך לכך שמך שלום יעשה
לי לכן בואתי כשופר עון יעקב וזה כל פרי הקיר חטאתו
וסמך לו יתקע בשופר גדול לומר בתקיעת שופר כדי
להקיר חטאתם ולרחם עליהם שלום יעשה לי זהו אם
יתקע שופר בעירועם לא יהרדו בראש השנה לכך כתוב
בשופר הרם קולך והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם
בפסיקתא רבתי למה אין ישראל תקועין מן התפילה
הראשונה לא בתפלת המוסף כדי ששעה שמומדין בדין
יהו מצויין מליאין מצות ויזכר בדין לכך אמר דוד
תפלה לדוד שמעה יי צדק ב' א' דראש השנה אמר ר'
אבהו למה תקועין בשופר של איל כדי אזכר להם עקידת
יעקב כאלו עקידתם לפני אמר ר' יצחק למה
תקועין ומריעין כשקן יושבין ותקועין ומריעין כשקן
עומדין כדי לערבב את השטן ובפ' תרא סידרי תקיעות
שלם על שלם שלם שהרי שטן בב' ענינים יורד ומחטי' עולה
ומקטרג יורד וממית כנגדם תיקומ' תקיעות של ג' ג'
לכפר לכך בהפטרה ואמר סלנו סלנו פנו דרך יש כשושי
תיבות שטן רפס וטיט אין שלום וסמך ליה בשופר הרם
קולך לערבב השטן וכת' אין שטן ופגע רע התחלת
תיבות שופר וכתוב אין שטן כי הוא מעורבב לכל מצוה
ומצוה פירשו במשנה או בגמרא הילכות אבל הילכות
תקיעות התקין ר' אנהובקיסרי ובתרועה היו מסתפקין
אם היא שברים או תרועה ממש והוצרך לתקן בכל עיני
הפיקות פ' ויבואו השטן בענין אחר לכך רמו שופר אצל
השטן ולפי שהשטן הוא יצר הרע בב' ענין מחטיא ומקטרג
וממית לכך ג' תיבות בין שטן לשטן כגון והשטן עומד על
ימינו לשטנו ויאמר יי אל השטן יבער יי בך השטן לכך

תקועין שלם של שלם שלם ואז זכר זכות ג' אבות וכן ג'
תיבות מן האבות וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי
יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור זהו
להסיר מכשול מלכ העקוב זכור לאברהם ליעקב
שכתוב והיה עקב תשמעון באבותיך חשק יי ומלתם את
ערלת לכבכס שהסירו יצר הרע מקרבכם שכתוב בכל מ
מכל כל כדאית' בשילחי פ' א' דבבא בתרא אבל בשבת
אין תקועין משום גזירה דרבא ועוד כי השבת חותיושל'
בשמרים בו' ובפסיקת' דרש' ר' לוי כתוב אחד אומר יום
תרועה וכתוב אחר אומר זכרון תרועה בזמן שכתוב בחול
יום תרועה יהיה לכם וזמן שהוא בא בשבת זכרון תרועה
מזכירין אבל לא תקועין וכן יבד רבי שמעון בקרובה
ש' יום שני לכך בפרשת אמור אל הכהנים אצל שבתון
כתוב זכרון לומר בשבת מזכירין לכך כאמר יהיה לכם
שבתון זכרון תרועה אבל בפרשת פנחס לא אמר שבתון
כתוב יום תרועה יהיה לכם ובמקדש היו תקועין בשבת
לכך כאמר במזמור הרנינו לא' ענינו בהתחלת התיבות
להפך רמו שבת תקעו בחדש שופר וכן רמו משה ת' עבירו
שופר בכל ארצכם וסיים מזמור הרנינו ויאכילנו מהלב
חטה ומזיר דבש אשביעהו רמו לאכילת דבש בליל ראש
השנה כדי שתהא לו השנה מתוקה דסימנא מלתא הוא
כדאמר בפ' א' דבריתות ופ' בתרא דהוריות אמ' אביי יהא
דגיל איניש בריש שתא קרא וכולי בתורה רמו וימתקו
המים שם שם לוחק ומשפט וכתי' בעזרא ביום אחד לחדש
השביעי קודש ליי אלדיכם לא תתאבלו ולא תבכו ויאמר
להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין
בכזן לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות יי
היא מעוזכם כי היום קדוש ואל תעצבו הרי עזרא וזה
לאכול בראש השנה וכן בירמיה ויהי בחדש השביעי
ויאכלו לחם משנה יי יושלמי אמר ר' יודא אבוק דר'
מתנים וביים עשרים וארבעה לחדש הזה נאספו בני ישראל
בזום ובשקים למה לא כאמר בכב משום בריש דמועדא
אם תימר דהוה בשבתא לית אתי יכיל דאת מחשב ומשכח
צומא רבא בחד שבתא וכן משמע בפ' א' דראש השנה
ותיפוק ליה דהוי ליה יום של מחר ראש חדש פי' יום שני
של רחש הסנה וכל שכן חדש עצמו ואשכחן בערכין
ובשבעות ובתענית דראש חודש איקרי מועד שון
שאסור להתענות בראש השנה ובירושלמי בפ' סדר תעניות
האילו אמרו ברביעה ראשונה ר' עקיבא אומר מתריעין
אבל לא מתענין בראש השנה מתריעין ולא מתענין ר'
יעקב מפקד להכפריה אי אתא איניש ואיל כזון אתון אמ'
ליה בכל מתענין חוץ משבתות וימים טובים וראשי חדשים
וחנוכה ופורים והא מתענין ערב ראש השנה כדאמר'
בירושלמי דבדרים בפ' קונס יין ר' יונתן זיית כל ערובת
דיש שתא לכך יסוד באופן מאתמוול קידמנוך לחלוותך
מלך ואכלים ליל ראש השנה דבש למתק הסנה במזמור
הרנינו שכוני אומ' ביום ראש השנה ומסיים היומו דבש
אשביעך ובמין ליה אלדים כבש בעדת אל בקרב אלדים

את המילה הילכך אם תקע כסדר אפי' בנחת לא יחזור
 ויתקע פעם שנית דתנן כל הקולות כשירין בשופר קיק
 קולורק או זלול או עבה כשר לפי פי' רבי שלמה משמע
 דעיקר התקיעה בעמידה שפיר כפי' דראש השנה למק
 תקועין ומריעין בשלמא הוה תקיעין בעמידה במוסף
 כשמתפללין ט' ברכות משום דבענין על סדר הכרכות
 כדאמרינן כפי' בתרא כשהוא שומע על סדר ברכות אלא
 בשיבה כשהציבור יושבין בספר התורה למה אנו תקועין
 הא עיקר תקיעה על סדר ברכות הוה ומשינין כדי ל'
 לערבב את השטן עושין אותן התקיעות בשיבה אבל
 בירושלמי עירבוב היינו במוסף דאיתא התם כד שמע שטן
 קל שיפרא בקיל ולא בקיל וכד תניין ליק אמר ק
 האי שיפרא דתקע שופר הגדול ומערבב " ז' ב'
שופר צריך שיהא שלם למצוה כדאמרינן בפסיק'
 רבתי בפרשת הרנינו ילמדנו רבינו שופר
 שניקב וסתמו מהו שיהא כשר לתקוע בו כך שנו רבותינו
 אם מעבב את התקיעה פסול ואם לא כשר מה טעם
 דכתיב וק' אלדים בסופר יתקע מה שפירו של הקב"ה שלם
 אף שופר של ראש השנה יהא שלם למה שבראש השנה הם
 נבאלים ממלאך המות אל' עקיבה בעל מוס כשר לתקוע
 בראש השנה כדי שידין אותם הקב"ה ברחמי' ויזכור אותם
 יי בקול שופר' שופר שנסדק ודבקו פסול' ותיבא
 כסדק לארכבו פסול לרחבו אם נשתייר בו שיעור תקיעות
 כשר ואם לאו פסול' וכמה שיעור תקיעה פי' ר' שבב כדי
 שיאחזינו בידו ויראה לכאן ולכאן נראה סדק על פני
 כולו לארכבו אעפ"י שלא נשתייר שיעור תקיעה כשר רק
 שלא ידבקו בדבק יחד דהוה ליש דבק שאינו מינו ופסול
 אבל לא דבקו כשר' אבל אם נסדק לרחבו כפי' אם
 נשאר טפה ומשהו כשר דבמקום הסדק באלו נחתך לגמרי
 דדמי להא דאמרי' כפי' אלנו טריפול פסקת הנרגרת כרובק
 אבל נסדקה לארכבה אמר רב אפי' לא נשתייר בה לא חוליא
 אחת למעלה וחוליא אחת למטה כשירה דבמכת נידה
 כפי' המפלת משמע דשופר שיעורו טפה וכן בירושלמי
 שופר שנסדק לארכבו ודבקו פסול מפני הדבק' כדאמרי'
 בירושלמי שופר שנסדק למה נצרכא לר' נתן ונר' שדבקו
 שלא במינו שברי שופרות עוד היא דר' נתן פי' שנראה ככ'
 שופרות אבל לא דבקו כשר' הוסיף עליו כל שהוא קיימא
 לן כר' נתן במינו כשר' אך יוחנן והוא שנשתייר רובו או
 במינו כשר אבל שלא במינו אפילו נשתייר רובו פסול'
 ירושלמי ניקב וסתמו ר' נתן אומר במינו כשר שלא במינו
 פסול' ר' חייא בשם ר' יוחנן ביני מתביתא אם מעבב את
 התקיעה פסול ואם לאו כשר' ר' זעירא בר זמינא והוא
 שסתמו הא לא סתמו כשר' והא דתיבא סתמו שלא במינו
 אם מעבב התקיעה פסול ואם לאו כשר' אבל קבלתי
 מאבא מורי הרב רבי יבן שקיבל מרבינו שמריה נסדק
 פסול אפי' לנ דבקו בחימות האש או סתמו בחימות ק
 המים בלא דבק פסול והיינו דאמרינן בבריית' בירושלמי
 למי נצרכו לר' נתן פי' דאמר הוסיף עליו במינו כשר הכא

ישפט וכן רמז משפטויי אמת ומתוקים מדבש וכן אומ'
 בעזרא שגו ממתקים' ואומר כי קדוש היום לארנונינו
 ארנינו בנימטריא באת בש תקט' מטף' בנימטריא
 אברהם ז' חק' עקב שבכותס ידנינו לטוב לכך יסד
 עוד יזכור לנו אהבת איתן ארנונינו ובזכו הכעקד ישכית
 מדיינינו ובזכות תס יוציא לאור דינינו כי קדוש היום
 לארנונינו ומה שאומ' אחר התקיעות היום הרת עולם לפי
 שעל ידי התקיעות מתמלא רחמים על כל העולם ובאלו
 כבראו עתה שכתוב ה' בקול שופר ובתשרי כברא אדם
 לכך אמר היום הרת עולם ובמזמורי אלדי גדלת מאד
 רעא תיבות כמו הריון ימים ואם ג' ימים לקליטה אז בר'
 בטני ימים ובראש השנה העולם כאשה על המשבר ולפי
 שכתוב עלה אלדים בתרועה יי בקול שופר צריך לקוף
 השופר כך "
 ולא למטה על סם עלה אלדים בתרועה ולפי שהאשה הרה
 ט' חדשים לכך בראש השנה ט' ברכות ואמר ר' יוחנן שמע
 ט' תקיעות בט' שעות ביום יצא ויטה אדם יצרו לאביו ש
 שבשמים שהוא למעלה מט' קס' ר' קיעים ור' קיע של החיה
 גערפל תחת רגליו " ז' ב'
דין שופר תנו רבנן הכל חייבין בתקיעת
 שופר כהנים לנים וישראל גרים
 ועבדים משוחררים וטומטום ואכד רובינו ומי שחזי עבד
 וחזי בן חורין טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא שאינו
 מינו אכד רובינו מוציא את מינו ולא את שאינו מינו מי
 שחזי עבד וחזי בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את
 שאינו מינו רב נחמן אמר אף לעצמו אינו מוציא כדאיתא
 בשליה ראובן בר' חרש שנטה וקטן אין מוציא את הרבים
 ידי חובתן ואמרינן כפי' יום טוב של ראש השנה אין מעבבין
 את התנינות מלתקוע דקיימא לן ביבמות כפי' חרש קטן
 אוכל כבילות אין בר' ממוין להפרישו' אם תקע תינוק
 לעצמו וכן הכאים אם תקועות לעצמן אין מעבבין דדמי
 להא דאמרינן כפי' בתרא דעירובין' ובחגיגה כפי' אין
 דורסין כשים סומכות רשות ואמרינן כפי' בתרא דמסכת
 ראש השנה התקין ר' אבהו בקיורי תש"ק' ועבד נמי
 קטן וכן נמי קטן וקבלתי מאבא מורי רבי יהודה ז"ל
 מאחר שיטב הלכה שברים ואין בספרים ישנים שלמה ש
 שברים אלא שברים סתם אם תקע דרך שני שברים יצא
 שאין בספרים מניין שברים' ואם תקע ד' שברים יצא
 דתני' בתוספתא תקע והריע וחזר והריע וחזר ותקע'
 אין בידו אלא אחת וכן כשמריע אם עשה טוט כמה פ'
 פעמים יצא מדאמרי' בני תקיעה תקע בשמייה כשיעור
 שני תקיעות יצא ורבינו אבן פי' אם תקע קסדק ועשה כ'
 שברים והתחיל בתרועה לא הפסיד דרו דשברים ותרועה
 משום תרועה הם ואמרינן שיעור תקיעה בתרועה ושיעור
 תרועה כב' שברים אם קוצר פחות משיעור זה לא יצא'
 ואם האריך יותר מדאי אין זה חילול יום טוב כל זמן
 שעוסק בתקיעתו' כדאמר כפי' מיל' גבי ציצין שאין
 מעבבין את המילה פיר' אינו חוזר לא על ציצין המעבבין

שמודיק בחימוס הסדק'סנראה כב' שופלות אבל ניקב אם
 לא שתמו כשר כדאית' בירושלמי אבל לי נראה דכשר
 זכרייתא' דנסדק פסול זהו כל האורך דקיימאלן להמרא
 בתרין לישני דר' יוחנן אם שתמו שלא במינו מעכב את ה
 התקיעה פסול נראה היינו לתנא קמא דר' נתן אבל קיימא
 לן כר' נתן דמכשר במינו אפי' מעכב את התקיעה ותקן
 בפ' כל ראוק כל השופרות כשירין חוץ משל פרה מיהו
 מנהג בשל איל כדאמר בפ' א' למה תקעין בשופר של איל
 כדי שזכור עקידת יצחק' וקיימא לן כר' יהודה דאמר
 בראש השנה בשל זכורים כשופים דכמה דכיוף איניש טפי
 עדיף בפסיקת' אמר ר' תחליפא קיסריא בכל הקרבנות
 כתוב והקרבנותם וכאן כתוב ועשיתם אמר הקב"ה מכיון
 שזכרונם לפני לדין ביום הזה ויצאתם בדיומוס מעלה אני
 עליכם כאילו היום בראתי אתכם בריה חדשה'
 בשחר טוב במזמור פ"א תקעו בחדש שופר דכיון אמרין
 חדשו מעשיכם ואני מכפר כל עונותיכם' נשאת עון
 עמך כסית כל חטאתם סלם' אמר ר' ברכיה בר' אבא
 ואמרי לה רבי ברכיה בשם ר' אבא חדשו מעשיכם מה
 השופר הזה תקעו מזה ומניחא מזה כך כביכול כל ה
 הקטיוגורים אשרבב אם יקטרגו אני מכנים בזו ומני' בזו
 צפהו זהב במקום הכת פה פסול' מבחין אם קולו
 נשתנה פסול אם לאו כשר' ארוך וקצרו כשר' גרדו
 וקעמידו על גלדו כשר' קדחו בזכרותו כשר' ירושלמי
 הכין תקעין בעין טוב בפ' יום של ראש השנה שחל להיות
 בשבת במקדש היו תקעין אבל לא במדינה ורבנן גזרו
 משום דרבה דאמר רבה הכל קייבין בתקיעת שופר ואין
 הכל בקי אין בתקיעת שופר גזירה שמה יטלנו בידו וילך
 אצל בקי ללמוד ויעבירנו ד' אמות ברשות הרבים והיינו
 טע' דלולב ודמגילה בפ' ראוקו התוקע לתוך הכור או לתוך
 הדות או לתוך הפיכוס אם קול שופר שמוע יצא ואם קול
 הכרה שמוע לא יצא ואוקמיה רב הונא באותן העומדין על
 שפת הכור אבל העומדין בכור יצאו בפרק בתרא דראש
 השנה מי שבירך פי מו' שקתפלל ואחר כך נודמן לו שופר
 תביא בשקן שומעין שומעין על סדר הכרבות' ב"דא
 ביכור אבל ביחוד שומעין על הסדר' ושלח על סדר
 ברבות ויחיד שלח תקעו בירו תקעלו יחיד שלח בירך
 אין חבירו מברך לו' שתי עיירות באחת תקעין ובאחת
 מברכין הולך למקום שתוקעין ואי הולך למקום שמברכי'
 אף על גב דשופר שפק באותו העיר ובאותה העיר ודאי
 מברכין' רב פפא בר שמואל כד הוה מצלי ביחוד א"ל
 לשמעיה כי נחירנא תקע לי אמר לים רבא לא אמר לא
 בחבר עירי אמר ר' זירא לשמעיה איכוין ותקע לי דמשמע
 במי דכעי כוונה וסא דתנן היה עובד אחורי בית הכנסת
 או היה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמוע קול שופר או קול
 המגילה אם כיון לכו יצא' ומשני בשליח צבור דדעתיה
 אכולי עלמא' עיר שאין בה שופר לא יצא חוץ לתחום
 אחריי ואפי' הביאו גוי אין תקעין בו' דתנן שופר של
 ראש השנה אין מקפחין עליו את הגל ואין מעבירין עליו

את התחום ואין עולין אחריי את האילן ואין מתכין אותה
 בדבר שקול משום שבות כמגל ולא בדבר שהוה בלא
 תעשה סכין ואין מתכין בו מימי רגלים מפני הכבוד
 אבל נותן בתוכו מים או יין לחצחו' כל הקולות
 כשירין בשופר בין דק בין עבה בין צרור לשון יובש'
 ושיעור השופר טפח כדמשמע בפרק המפלות במסכת
 בידה וצריך לתקוע בעמידה ואם ישב כשר ותקוע
 מברך יום ראשון ב' לשמוע בקול שופר ושהחיינו ויום
 שני מברך לשמוע בקול שופר וכן בקידוש על היין לילה
 ראשונה מקדש ישראל אשר בחר בנו ושהחיינו אבל לילה
 שנייה קידוש ולא זמן ומה שאומר זמן בראש השנה משום
 דקיימא לן בעירובין בפ' בכל מערבין וקילכתא אומ' זמן
 בראש השנה וביום הכשורים והלכתא זמן אמרו אפילו
 בשוק וקיימא לן בפ' א' דעבודה זרה אמר רב יוסף לא
 ליצלי איניש זלזותא דמושפי בתלת שעי קמייתא ביומא ק
 קמא דריש שתא ביחוד כיון דמפיק דינא מידה' אי הכי
 ציבור נמי ציבור כפישי רחמי' אי הכי די שפרא נמי כיון
 דאיכא ציבור דלא מצלי לא מידחי' וקיימא לן בשליחי
 מסכת ראש השנה אמר ר' אלעזר לעולם ישדיר אדם
 תפילתו ואחר כך תפילל ומשתכחא מילתא דרבי אלעזר
 בב רבות דראש השנה ושל יום הכיפור ושל פרקים אבל של
 שאר ימות השנה לא צריך וקיימא לן בשליחי ציבור מניח
 את הרבים ידי הובתן כרבן גמליאל בברכות של ראש ה
 השנה ויום הכיפורים ומשמע בירושלמי צריך לשמוע כל
 התפילה מפי שליח ציבור ולכוין דעתו' רב הונא
 רבה דזיפירין בשם ר' יוחנן הלכה כרבן גמליאל באילין
 תקיעות' ר' זעירא ורב הסדאי הוו יתבין תמן בתקיעת'
 מן זלגן זלגותיהון קם ליה רב הסדאי מצלי אמר ליה רב
 זעירא ולא מצלין אמ' ליה מצלי אחא והדר מצלי דהתנן
 מערבין לתמן ואמרי משום ר' יוחנן הלכה כרבן גמליאל
 באילין תקיעתא ואבא דלא כוונת' הא כוונת' קוונת' נפיק
 ידי הובתי' ר' דקיסרין בשם ר' יוחנן וקא' שיהא בראש
 התפילה אמר ר' תנחו' בר ירמיה מתנתא כן אמרה סדר
 ברכות אומר אבות גבורות וקדושת השם וקיימא לן כר'
 עקיבא אומר גבורות וקדושת השם וכולל מלכויות עש' ק
 קדושת היום וזכרונות ושופרות עבודה והודאה וברכות
 כהנים אין פוחתין מ' מלכויות מ' זכרונות מ' שופרות
 לוי אמר כנגד' היולדים שבסו' תהילים' רב יוסף אמר
 כנגד' הדברות ר' יוחנן אמר כנגד' מאמרות שבהם
 נברא העולם' ירושלמי אין פוחתין מ' מלכויות
 כנגד' היולדים שאמר דוד הללו אל בקדשו' עד כל
 הנשמה תהלל יה הללויה מ' זכרונות כנגד' וידוין שאמ'
 ישעיה רחצו כוכבי הכירו חדלו למדו דרשו אשרו שפטו
 ריבו לכו נא ונוכחה מ' שופרות כנגד' כבשים פר
 ואיל' ושעיר וקיימא לן כר' יוחנן כן נבדי דאמר אם אמר
 שלש מכולס יצא וקיימא לן מתחיל בתורה ומשלים בבבא
 ד' יוסי אומר משלים בתורה ואם השלים בבבא יצא לכך
 במלכויות אומר בסיומן שמע ישראל יי' אל'ינו יי' אחד

ובפסקי זכרונות ט' ובהנהג' מסיים וזכרתי להם בלית
ראשונים ובפסקי שופרות ט' ומסיים ובוים שמחתכם
ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות וקיימת
לך בעירוביך בפ' בכל מערבין אהא א' רב הנהא כי הוינא
בי רב כהנא איבע' לך מחול להזכיר של רח בראש השנה
ומסיק רב הנהא זכרון אחד עולה לכאן ולכאן וכירושלמי
במס' שבויעת א"ר יצחק בר אחא בשם ר' יוסא העובר לפני
התיבה ב"ה אין צריך להזכיר של רח' חד בר אביי עבר
קמי תיבותא ולא דבר ריש ירחא וקלסנה ותי דמר רב
ההדאי זכרון אחד עולה לכאן ולכאן ויש ירושלמי ישן
ראש השנה שבת אמ' רבא זכרון אחד עולה לכאן ולכאן
מעשה יבטל רח בתפילה כיון שאמר בהנהג' שופרות ובוים
שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם יצא רב
מפקד לתלמידיו לאזכורי במוספין ועולת החדש ומנחת
ושער לכפר ושי תמידין כקלכתן מאחר שאנו קורין
מלבד עולת החדש אשר לעלת התמיד ותייב ביה דאמר'
במפסידין כך מוספין וקיימ' לך בריש מסכ' ביצק אתמר
שני ימים טובים של ראש השנה רב ושמואל דאמר' תרתי
ביצק סגולה בזה אסורה בזה ואל ספק אם נולד' בחול
או ביום טוב קיימ' לך בריש פירק אין צדין ספק מוכן ר'
יהושע אוהר אמר רב יקודה הלכה בר' יקושע וקיימ' לך
אם נתערבו באלף כולן אסורות כדריש אשי דקנה ליה דבר
שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירי אפי' ב'ף לא בטול
ואם אם הביאו פירות שיש מאותן קמין במחבר ביום
ראשון אסור עד מוצאי יום טוב השיב בכדי שיעשו דהא
קדושה הוא או צבי שניצד ביום ראשון אסור עד מוצאי יום
טוב השיב כדמשמע בפ' בכל מערבין וכן עושות שני צדי
אורבים וקיימ' לך כדבא מת ביום טוב ראשון יתעסקו בו
עממין אבל ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל ואפי' בשני
ימים טובי' של ראש השנה מה שאין כן ביצק רב אשי אפי'
לא אישתי לא משתיק ליה קדוים שני בחול שיהו דבין אפי'
למיר ליה בלימא ולמיגז ליה אבא' וצריכין ישראל לשמוח
בראש השנה כדי שיזכר אהב צדק כשעושין תשוב' דכתיב
חדותי מעוזכם כי היום קדוש ואל תעצבו ולאחר
שקתפללו אובלין ודורשין מעבינו של יום " בראש השנה
וביום הכיפורים יש לקתפללו לרבנים ולאנשי מעשה
בדאמר בפ' סדר תעניות מוציאין עמדי בתפלה מורידין
זקן ורגיל' ומוקי אביי זקן וחכס' ואם לאו אומר חכס'
אפי' בחור' מאי זקן ופרקנא א' אביי שלא יצא שם רע
בילדותו ובאחר טוב במזמור ב'ה לרוד אליך יי כפשי אשא
גם כל קומץ לא יבואו ר' פנחס בשם ר' אלכסנדרי אמר
דוד לפני ה' ק בשעה שאני עומד ומתפלל לפניך אל תהי
תפילתי מאוסה מפני שעיניכם של ישראל תלויות בי ועיני
תלויות לך שאתה שומע תפילתם לך אמר דוד גם כל
קוניק לא יבואו ומה שעומדין אלל אחז במבילתי אחר
יחור תמכו בידיו ומכאן אמרו חכמים אין פוחזין מג' בני
אדם עוברין לפני התיבה בתענית ציבור וקמתפלל אין
לקיים דעתו כדא' בפ' א' דתענית אס קביום דעתו מבי' אף

לעולם ויש ללכוין בכל לבו שכן אמ' רוד שמעה יי צדק
הקשיבה ריבתי האזינה תפילתי בלא שפתי מרמק'
ירושלמי אמר ר' יהושע בשם ר' אלכסנדרי שמעה יי
צדק קרית שמע הקשיבה ריבתי זו רצון של תורה האזינה
תפילתי זו תפילה בלא שפתי מרמק' זו מוסף ואחר כך
מלפניך משפטי יצא א"ר אחא בר פפא קמי' ר' יירא שניא
שמעות הוי' במוסף ותכן השיני מתקיע במדרש א"ר פנחס
למה אין תקועין אלא בתפילת המוספין אלא בשעה
שהם עומדים באימה בדין יקו מלאין מנות כרימון שקראו
את שמע והתפללו תפלת קשחר וקראו בתורה והתפללו
מוסף אז יזכו בדין משפטיך אורי יצא' וכזכות תקיעת
שופר' תני' כיצד הק' בה מחיה המתים לעולם הבא מוטל
שופר גדול בידו שהוא אמה באמה שלו ותקוע בו וקולו
הולך מוסף העולם עד סופו זהו ויי אלדים בשופר יתקע
וקלך בסערות תימן וגו' ונותן לכל צדיק וצדיק כוס של
חיים ומגלה להם שם המפורש דכתיב שם עולם אתן לו
וכתוב זה שמי לעולם וזה זכרי לרוד דור כדוק יי לעולם
אין נהג' " מצאתי הא דאמרין בקול רם ביום הכספה
וביום הכפורים הוא אלדינו' נראה מוסף דכתיב גבי
ארור' הוי' אשר יעש' פסל ומסכה כתוב וענו כל העם אתן
לשון ענייה כד' רס גבי ייחוד אבל בכללם ארור כתוב
ואמר כל קע' בפ' א' דברכות מראש השנה ועד יום
הכיפורים מתפלל אדם המלך הקדוש וקמלך המושפך
ומתפלל במגן זכרינו ובמחיק מי כוונך ובמריס
וכתוב לחיים ובברכת השלום כשפר חיים עד עושן
השלום ומתענין לכד מערב יום הכפורים ואומר אבינו
מלכנו בשחרית ובערבית לכד מן השבת ונפיל' על פניהם
לתחינה לכד מערב יום הכפורים ואומר ויודי' ג' פעמים
בשחר' לכד מערב יום הכיפורים שאומר בהשכמה
פעם אחת' מראש השנה ועד יום הכיפורים סס' ימי
תשובה להתמודות בין ליחוד בין לרבים " ד' ד

הלכות תפילת של ראש השנה

בראש השנה בלילה מקדש בורא פרי הבפן' אשר בחר בנו
את יום הזכרון הזה זכרון תרועה וזכרון מלכינו עד ימים
הזכרון שהחינו ואין אמו שהחינו כליל שני " תפלת
שחרית וערבית ומנחה מתפלל יי שפתי ב'ה אלדינו עד
באהבה ואומר זכרינו אתה גבור עד ישועה ואמר מי
כמוך אב הרחמים אתה קדוש עדי סלה ואומר בכפיפת
ראש ובכנתן פחדך ובכנתן כבוד ואז צדיקים קדוים
אתה ומסיים המלך הקדוש אתה בחרתנו יעלה ויבא
מלוק על כל העולם ומסיים מלך על כל הארץ מקדש
ישראל ויום הזכרון " רצה ומודים עד תמיד לעולם ועד
וכתוב לחיים ברכת השלום עד בכל עת ובכל שעה
בשומך כשפר חיים עד עושן השלום " אלדינו
בשחרית לאחר התפילה אומר אבינו מלכנו לכד אס'
יהיה שבת ואחר כך כל הקדוים ולוקחין ספר
תורה וקורא ה' בכרי כפרדת וירא אלינו מן ויי סקד את

שנה עד ארץ פלשתים ימים רבים " קדיש ומפטיר קורא
 בספר תורה שנייה כפרשת פנחס וכחדש השביעי באחד
 לחדש עד לריח ניחוח אשק ליי ומפטיר בספר שמות
 מן ויהי אים אחד מן הלוחים ועומד התקע ומברך בא
 יי אלדינו מה אשר קדשנו במצותינו ונזנו לשמוע בקול אופר
 ושהחינו ותקע קהל ב פעמים קהל ב פעמים קהל
 ג פעמים בתקפת אבהו בקיסרי בשילחי מסכת ראש
 השנה ואחר כך אומר החזן אשרי העם יודעי תרועה יי
 באור ובג אשרי יבטי ועומד ואו יתללו את עם יי ומחזיר
 את התורה יתבדל עד בעלמא ואמרין אמין ומתפללין
 תפלת המוספין מגן זכרנו בכור מן כמוך קדוש עד
 סלה ובכך תן פחדך תן כבוד ואז צדיקים עד האל
 הקדוש אתה כחרתנו עד לציאת מצרים מפני חטאינו
 עד מפי כבודך עלינו לשבח וכולנו עד תמלך בכבוד
 ככתוב בתורתך יי יתלך אין פוחתין מן פסוקי מלכות
 מתחיל בתורה ומשלים בתורה ואם השלים בכיאים יא
 קורא ג פסוקים בתורה ג פסוקים בכתובים ג פסוקים
 בכיאים ומסיים שמע ישראל יי אלדינו יי אחד דהני
 מלכות מלך על כל העולם ומסיים ויום הזיכרון אתה
 זוכר כי אין שבתה כלל בגוי להזכר מעשים זה היום
 תחילת ועל המדינות מן לא נפקד מחשבות אדם וגם
 את כח על כן זכרנו אין פוחתין מן פסוקים זכרונות
 ג של תורה ג של כתובים ג של כביאים ובפסוק זכרתי
 את בריתי יעקב כמה זכירות ועוד בסוף פסוק זכרתי
 גתם ברית ראשונים וזכרנו בזכרון טוב ומסיים זכר
 הברית אתה נבלת גם כל העולם ותשמיעם אין
 פוחתין מן אופרות ג של תורה ג של כתובים ג של כביאים
 ופסוק וכיום שמחתכם ובמועדיכם תקע בשופר גדול
 ומסיים שומע בקול תרועת עמי ישראל ברחמים רחם
 ומודים וכתוב לחיים שים שלום עד עשה השלום
 כשאומרין במוסף יום הזכרון הזה אינו מזכיר ואת מוסף
 ראש חדש קום דאמר' בעירובין בפ' בכל מערבין זכרון
 אחד עולם לכאן ולכאן ירושלמי העובר לפני התיבה
 ביום של ראש השנה אין צריך להזכיר של ראש חדש
 ובירושלמי דשבעות חד בר אביי עבר קמי תיבותא ולא
 אדכר רישירחא וקלסותא אבל ושעיר לכפר ועלת החדש
 ומנחתה גסני תמידין כסלכתן מזכיר מיהא אעפ' שאין
 צרי להזכיר של ראש הזכיר של דח בראש השנה אין בכך
 כלום וכששליח ציבור מתפלל לאחר פסוקי מלכויות
 תוקעין בלא ברכה קהלך לאחר פסוקי זכרונות קהל
 לאחר פסוקי שופרות קהל רחם ומודים וכתוב לחיים
 ברכתה קהים שים שלום בספר חיים כל קדיש פגום
 הקטורת קדיש ויוציאין מבית הכנסת ואוכלין ושיתין
 בדרכתי בעזרא ביום אחד לחדש השביעי ויאמר להם לבו
 אכלנו משמנים ושתי ממתקים ואל תעצבו כי חרות יי היא
 מעצובם וכן משמע בפ' א' דשבעות ובערבין ובתענית
 שאסור לתענות בראש השנה ובפסוקי תעניות בירושל'
 שאילן שאמרן ברביעי ראשונה ר' עקיבה אל בראש השנה

מתדעין אבל לא מתעניין מנחמי מנחב בוירמיה שכת
 כתל בסדר המוספין מלבד עולת החדש אשר לעולת התמיד
 מנחתם ונסכיהם ועוד כי אומר וביום שמחה ובמועדיכם
 ובראשי חדשי ואם הל בשבת אומ' ישמחו במלכותך וכו
 עד זכר למעשה בראשית עלינו לשבח אבל בשפירא
 אין אומ' פסוקי כדרב חננאל אמ' רב וכו' ור' יצחק הלוי
 ביטל בוירמיה לומר וקשיאנו מפני שאינו יכול לומר ברכת
 מועדך דהא לא כתיב לא אשלם רגלים כדרכה יי לקיך
 ליל שיני וליל ראש השנה אין שליח ציבור יושב בין
 מנחה למעריב ואין אומ' בקידוש שהיונו ביום שיני של
 ראש השנה קורין מן קאדים נסה עד סוף פ' ואת מעכה
 והמפטיר קורא וחדש השביעי ומפטיר בירמיה מנח חן
 במדבר עד רחם ארחמנו כאש יי ותקע מברך לשמוע
 בקול שופר ואינו מברך שהיונו ואם ראש השנה הל
 להיות בשבת אין תוקעין משום גזירה דרב' כדאמרין
 בפ' יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת ר' ה
 גדליה ותפילת ימי תשובה במסכת ראש השנה
 בפ' קמא בגמרא על ששק חדשים שלוחין יוצאין
 צום השלישי זה שלשה בתפירי שבו נהרג גדליה בן אחיקם
 ללמדך שאקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלדינו
 אעפ' שנהרגו כמה צדיקים שאין אנו מתעניין אלא כי זה
 בשהפקיד זה הצדיק בשמ' שבו כל היהודי מכל המקומות
 אשר נדחו גם כשנהרג נפוצו כל היהודים הנקבצים אליו
 ואברהם שאירית יהודה כדכתיב בירמיה ומסיק רב פפא
 בשם שלום יהוה לשאן ולשמחה יש שמד צום ואין שלום
 רצו מתעניין רצו אין מתעניין בפ' א' דבר בות אמר רבה
 בר הניכא סבא משמיה דרב כל השנה כולה אדם מתפלל
 האל הקדוש ומלך אהב דקדק ומשפט חן מראש השנה
 ויום הכיפורים שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט
 וכן הלכה והמתפללים זכרינו לחיים במגן מן כמוך
 במחיה ואומ' המלך הקדוש המלך המשפט וכתוב לחיים
 במודים בספר חיים ומסיים עושה השלום ואומ' אבינו
 מלכינו כדקר ובערב לחד מן קשבת ר' ה
עשרת ימי תשובה מיום ראש השנה ועד יום הכפורים
 דאמרין בפ' א' בראש השנה שבת בבתיים
 מוחללין לו כאן ביחוד דרשנו יי בהמצאנו יחיד אימת אמ'
 דבכחמן אמ' רבה בר אבהו אלני ימים שבין ראש השנה ליום
 הכפורי והני איתי כמי ביבמות בשלמי פ' חולין ואיתיה
 במי בפ' כב' באבדא דשמיאל ואמר' בפ' דר' אליעזר ור'
 בקוראי אומ' מפני מה ניתנה קורת רוח י ימים מראש השנה
 עד יום הכפורים כנגד י נסיונות שנתבסס אברהם אבינו
 ועמד בכלם וכנגד י דברות שקבלו ישראל שאם ישעו
 תשובה שלימה לפני יקבלו במדרש הרנינו כנגד
 קרבנות יום הכפורים פר אחד איז אחד נז' כבאים ושעיר
 אחד וכנגד ט' מידות רחמי קדשו עד ריבון אלמנה
 וכתוב אחריו לבו נא ונכחה מהו הויכוח אמ' ק' עשו
 תשובה כאן ט' ימים אפ' ים בכס כמה עונות אמ' לבינס
 כשלב ביום הכפורים דבר אחד כנגד י מאמרות לכך

ואם יפנה לבבוי פנה אל חלדים אחרים . ודוד אמר
 בתילים ד' פעמים פנה אלי וד' ברית ביני ובינך במלך
 ובתמיא אפי ד' שמירות בתורה . וד' פעמים במשלי עץ
 חיים . ובספר מלאכי ד' פעמים תורה בד' פאוקים זק אחר
 זק . ובזיר השירים ב' פעמים שאהבה נפשי בזק אחר זק
 . והעשה תשובה שלימה כאלו הקריב הקרבנות . ובמי
 חלקים רוח נשכרה . וכאלו הקריב פרי נדבה . ובשלמים
 פרים שפתינו אהבם נדבה .

הלכות תענית
 מנהג לעמוד בהשכמה ולהתפלל
 סליחות ממוצאי שבת שלפני ראש
 השנה בין שחל ראש השנה בשבת הקאה בין בא באמצע
 השבת . ואומר וידו ג' פעמים כנגד שפתי הטאתי עייתי
 ואין אומר בו ענינו לפי שאינו אלא בשביל תשובה בלבד
 חזן מצום גדלים .

תפילה ימי תשובה למעלה

תוקעין בשופר מראש חדש אלול כי כן התקינו סופר
 תוקעין מיום עד יום הכפורים על סם מ' יום אחרונים
 שעלה משם למרום ואמר לתקוע בכל יום כדי שלא יעשה
 עוד בעצ' וזו המלכות אין תוקעין כי אם עד חם .
 במסכת שבת ב' במה מדליקין תעניות מתפלל יח ואומ'
 ענינו בשומע תפלה ואם לא אמר אין מחזירין אותנו
 ומסיק בפרק ד' דתעניות יחיד מזכיר בשומע תפילה .
 וסליח זכור בין גואל לרופא . ומסיים ב' ה' קעננה בעצ'
 צרה ושומע תפלה . וכן בירושלמי דתפלת השחר ב' א'
 דתענית כל תענית שלא קיבל עליה מעבודים לא שמים
 תענית . ואייתיב דמי למפוחא דמליא וקא' . אימת
 מקבל תענית מיבעי ליה לקבליה מעבוד יום לא זכורי
 ענינו בתפלת המוכה בשומע תפלה . ואם הקהל קבלו
 תעני' אף על פי שהיחיד לא ידע ולא קיבל יש לו להתענות
 עמם כדאמר רבי יוחנן לרבי שמעון בין לקיים בפרק
 ב' דתענית אנו פתריהו גדין . וקיימא לן אין תענית
 זיכור פבבל אלא תשעה באב בלבד . וככל תענית אוכל
 משחזיכה ואינו הולך יחף ומותר ברחיצה .

שבח ואבל

הרי זה משלים תעניתו . ירושלמי בגדרים ב' קונס יין
 נדר להסתענות ושכח ואכל בזית אבה תעניתו . רבי בא
 בשם רבנן דהתם והוא שאמ' יום שבת אכל יום זה מתענה
 ומשלים . ולא אמרן אלא אם אכל את טעם משלים
 תעניתו . שהמטעמת אין בה משום הספק תענית ואין
 בה לא משום ברכה ולא משום גזל . ולא משום רמאי .
 ואמרין באגדה דשמואל . ניפרו קעס את יחונתן ולא מת
 שאמרו מטעמת אינה זריכה ברפה . בברכו בפרק
 סיה קורא קרני בתענית טועם ואין בכך כלום . וכמו
 עד רביעית פירש רבינו הנכאל טעמוהו ז' בחיך ולרוקק
 מיד שלא תעבור מן החיך .

לכך רמז מן בראשית עד יום השישי י ימים דמו ל' ימי
 תשובה דא' כנגד י' הדברות התורה שניתנו בו בקיון .
 נסתברו הלכות בעונותיהם ונפתתה ביום הכפורים לכך
 אין עולה מלא ל' כי אם פענחת ולית ובעשור מלא . כי
 אם ביום הכפורים כפרש פנחה לכך בכל ענין הרגלים
 יוכ כפנחה חזן מן בעשור ובעלם מ' זהו ימי יוצרו ולו אחד
 בהם ולא כתב יום יומים ולא לו לשטן לקטרב ביום הכפורי
 כי קרא לו להק' יום אחד הדין . זהו ועוד בא עזיריה ושבה
 בפסיקת דסוכה בפרשת ארחה כנקיון בארץ ישראל
 בראש השל עשין תשובה וק' מתיר להם שלים עונותיהם
 באין י ימי תשובה ומתענין הכפרים שבהם הק' סולח
 להם כיון שאב יום הכפורים כל ישראל מתענין הק' כה
 פולח להם כל עונותיהם . בשחר טוב במזמור תפלה
 לדוד שמע' יי דק תודיעני אורח חיים . א' י ימי תשובה
 במזמור פ' הרננו יי באור פניך יהלכון א' י ימים שכן
 ראש השנה ליום הכפורי . ומראש השנה ועד יום הכפורי
 מתמודים בכל יום ב' פעמים כנגד נוסף עין ופסע . וכן
 בימי תעניו לפני ראש השנה מתודה ג' פעמים ובר' מקומות
 בקרא הק' מקוה ואמ' רבי יוסי בר חיבא המבקש מנוג'
 פעמים של אהא שא נא . ואמרין ב' הדר תעניות כי צד
 מויאין את התיבה וירא חלקים את שסס ואת תעניותם
 לא באמר אלא את מעשיהם כי שכו מדרכם הרעים .
 דאמרין בשילהי דיומא היכי דמי בעל תשובה כל שבא
 דבר עבירה בידו ונזיל הימנה . מחי רב יהודה באותה
 אשה ובאותו מקום ובאותו השרק . וד' ענייני תשובה
 אלן הן תשובת הכאה תשובת הגדר תשובת המשקל תשובת
 הכתוב . פי' תשובת הכאה אם חטא באשה ובאת לידו
 והיה יכול להשא אמו בראשונה ומנע מן העבירה . או גבה
 ובא לידו ממוון חבירו והיה יכול לגבול ומנע . או השחית
 זרע להבאתו ויש לו תאום ומנע מלקשחית זו היא תשובת
 הכאה אכל יש לו לעשות דין כנגד הכאות העבירה .

תשובת הגדר מן האשה שלא יראש פני אשה ולא בבגדיה כי
 אם באשתו ומגיבה אלא ילק אצל גוס ממון כי אם משלנו
 בהשחתת זרע . שלא יראש לא עוף ולא חיה ולא בהמה
 כהן כזקקין יחד זה לזו ולא מדבר מענין התאום .
 תשובת המשקל יש לו לשקול שיכול צער כנגד הכאה
 שבאה . תשובת הכתוב אם מחוייב מיתה באותה עבירה
 יש לו לישב בקרחה או לפני דבורים או לפני כמלים או
 בהבאות או בעגנוין . לכך ד' תשובות א' בואתחנן וג'
 באתם נזבים וכן בתחילת יחזקאל ג' פעמים אם ישמע
 וא' השומע ישמע והחל יחדל לכך א' משונה כי תשובת
 הכאה אינה באה לידו נמצאת טיפא לידו וג' פעמים אומ'
 בהשכמה והוא רחום ואומר בערב לכפר ד' שפטים דבר
 דעב וחרב וחיה רעה וכן ד' יכפר עין א' ולא ישחית ב'
 להציב אפנו ג' ולא יעיר ד' . וכסוטה על כל מצוה ד'
 בכלל זה כפרט וד' חלוקי כפרה לכך בעלם ד' כפסוק
 לכן כדאמר יבוסר עון יעקב וד' אשר לבבו פנכה היום

ולא רביעית בחיך בפעם אחד כי אם מעט מעט ולרוקקו
 ומה שמתעבים יום ב' ויום ה' אומר בתבונהא בפסוק ויי
 המטיר על סדום כשחטאו בעבל עלה מזה בחמישי וסוף מ'
 יום היה יום ב' מיכן תיקנו חכמים שמתענין יום ב' ויום
 ה' בעלייתו של משה וזכירי דתו וכן מדרש ויכלנו בפרשת
 בהעלותך " ז' "

על החולה וכתרפא ועל
 הצרה ועברה קימנה מ

היה מתענה

מתענה ומשלים ' ההולך ממקום שמתענים למקום שאין
 מתענים הרי זה מתענה ההולך ממקום שאין מתענים
 למקום שמתענים הרי זה מתענה עמהם בזמן שהציבור
 שרונים כצער יחיד המפורש מהם שני מלאכי השרת מלוים
 לו לאדם מביחים ידיהם על ראשו ואומר פלוגי זה הפורש
 מן הציבור אל יראה בכחמת ציבור ' היושב בתענית
 נקרא קדוש אבל אי לא מצי לצעורי בפשי נקרא חוטא אין
 תלמוד חכם ראשי לישב בתענית מפני שממעט מלאכת
 שמים ' יחיד שקיבל עליו ב' ימים לישב בתענית אם אבל
 בלילה בין שני הימים מתפלל תפילת תענית יום ראשון
 ויום שני לו בתעניתא ולא אבל אותה הלילה שבין שני
 הימים אין צריך להתפלל ענינו יום שני אם התפלל יום ר'
 ראשון ' מי שקיבל עליו תענית לשענת שאמר מה עו
 יום אבי חפץ להתענות למחר עד חצי היום וכשיתענה עד
 חצי היום נמולך והתענה עד הלילה הוי תענית ומתפלל
 ענינו בשומע תפילה ' ירושלמי בנדריים בפ' קונס יין
 נדר להתענות ופגעו בני ימים טובים ושבתות לוקה ואין
 צריך התרת חכם ימים הכתובים במגילת תענית מתענה
 הנוכה ופנוריס לא בטלו בפ' דתענית אין גזרין בתחילה
 על הציבור בראשי חדשים וחנוכה ופנורים ואם התחילו ב'
 ימים קודם אין מפסיקין והלכה מתענין ומשלימים " "
 ירושלמי בנדריים פ' קונס יין בכל מתענין חוץ משבתות
 וימים טובים וראשי החדשים וחנוכה ופנורים ובהללו של
 מועד מתענה ומשלים " בעירונין בשילהי בפרק בכל
 מערבין בר' בי רב דיתיב בתעניתא במעלי שבתא מהו
 להשלימה קיינו יחידים ופשיט מטא באב דקמי של ציבור
 ומסיק מתענה ומשלים שח' בין תענית ציבור בין תענית
 יחיד מתענה יום השמי צריך להתענות עד חשיכה "

ובסדר תענית ירושלמי יחיד שבוזר על עצמו תענית ערב
 שבת מתענה ומשלים ' וכשאלתות דרב אחאי פסק יחיד
 ומרובים מתענה ומשלים ' וכן פסק ר"ח בסדר תעניות
 מתענה ומשלים בתוספתא דתענית בפ' אבא אבי בן
 דוסתאי אומר מושם דר' יוסי הגלילי הרי שנסבע שיתענה
 בערב שבת הוי שבועת שוא ' ובשילהי מגילת תענית
 איתא נמי הכי ' הרי זה שבועת שוא שמקצת ערב שבת
 כשבת ומקצת ערב יום טוב כיום טוב ' ירושלמי בפ'
 קונס יין רבי אבא ציים כל תערובות ראש השנה אוכל
 ושותה עד עמוד השחר ' בפ' א' דתענית אוכלין ושותין
 משחשיכה ' תנו דבין אוכל ועד שלא יעלה עמוד השחר
 דברי ר' ומסיק רבה בשלא סילק סולחנו אפילו יאן אוכל

אבל סילק אסור ומסיק בירושלמי יאן ועמוד אסור שלא
 התנס אבל התנה מותר ' האוכל בעורה המפסקת
 לתעניתו אם רוצה לאכול ולשתות אחריכן משמע באיכה
 רבתי סיכול לאכול בבי ר' יהודה הן בתירא ובכל תענית
 לבד מט' באב מותר לרמוח דאמר בפ' א' דמגילה רחן כ"א
 בתמוז " ר' א "

תפלת תענית ציבור

וכשהציבור מתענין שליח ציבור מתפלל התפילה שלה לנו
 אבינו עד כי מוחל וסולח אתה ומתפללין שליחות ומתוודה
 ואומר פקוקים עד שמוסיים ב'אי חנון המרבה לסלוח ' "
 ראש בא בעניינו עד באל ישראל ענינו עד העונה בעת
 רפואינו וכל התפילה והשתחיה וקדיש ומטל ספר תורה
 כהן קורא ויחל משה עד מעל פני האדמה ושותק החוץ
 והקהל מסיימין טוב מחרון אפך עד לעמד ושותקין
 ושליח ציבור מתחיל טוב מחרון אפך וקורא לפניו עד
 אשר דבר לעשות לעמו וקורא הלוי ומדלב פרשת העבל
 וקורא לוי מן פסל לך עד הקהר הקוא ' וישראל קורא מן
 ויפסל עד על פניו ויקרא ושותק והקהל אומר יי אל
 דחוס וחנון עד ונקח ושותקין וחוזר שליח ציבור ואומר יי
 אל רחום עד כי יעס קסה עורף הוא ושותק והקהל
 פונקין ופולחת לענינו ולחטאתינו וכלתנו ' וחוזר שליח
 ציבור וסליח עד אשר אני עושה עמך קדיש ' וא' עב
 דתקן בפר' בתרא דמגילה בתעניות ' ברכות וקללת ' "
 אמרי' במסכת סופרים בפ' דברי חכמים כדרבנא
 בשבת אחרונות אל עצירות באמים קורא ברכות וקללות
 אבל בתעניות אחרות ויחל משה ומפטרין דרשו יי וכן
 ירושלמי יאן בפ' דתענית כן ' במנחה אשרי קדיש
 ונטול ספר התורה וקורא כהן ולוי וישראל בפרשת ויחל
 משה ואותו ישראל השלישי מפטיר בישיעיה דרשו יי ' עד
 אקבץ עליו לנקבציו ומברך עד מוגן דוד יקלנו ומחזיר
 התורה קדיש תפילת המנחה יחיד מוכיר ענינו בשומע
 תפילה ואומר אל די נצור ' עד וקלקל מחשבותם יהי רצון
 מלפניך יי אל דינו ואל די אבותינו בלוי יודע לפניך בזמן
 שבת המקדש קיים אדם חוטא ומביא קרבן ומקריב לפניך
 חלב ודמיו ומתכפר לו עכשיו ישכחו בתענית וכתמעט
 חלבינו ודמינו יהי רצון מלפניך חלבינו ודמינו שכתמעט
 כאלו הקרבים על גבי המזבח ותריינו ' ויהיו לרצון
 וכולנו ' כרב ששת בפ' ד' ברכות בברכות בפ' ה' הרוחם
 חלוט ונספשו עגומם עליו ילך ויעיבנו לפני שלשה דמרחמו
 ליה ולימ' לקו " ר' וב

חלמא טבא חזאי

ולמרו ליה הכך ' טבא טבא וטבא ליקוי
 דחמא לישויה טבא ' שבע וימטן גורמא עליה דליקוי
 טבא וקוי טבא

והחלום יאמר חלמא טבא חזאי' פעמים והם משיבין לו
 לכל פעם ופעם טבא הוא . ואחר כך אומר הפכת
 מספדי למחול לי פתחת סקי ותאזרני שמחה אז תשמח
 בתולה במחול בחורים זקנים יחדיו . ופכתי הכלם
 לשפון וכחמתים ושמתם מיבונם . ולא אבתי אלדיך
 לשמוע אל בלעם ויהפוך יי אלדיך לך את הקללה לברכה
 כי אסכך יי אלדיך " פדה בשלום נפשי מקרב לי כי
 ברכים היו עמדי " ופרווי יי ושובון וכו' זיון ברינא
 שמתת עולם על ראשם שפון ושמתה ישיגו וכסו יגון ואכסה
 ויאמר העם אל שאול קיהונתן ימות אשר עשה הישועה
 הגדולה הזאת בישראל חלילה חיי אסיפול משערת ראשו
 ארצה כי עם אלדים עשה היום הזה ויפדו העם אתיהונתן
 ולא מת ורוח לכה את עמשאי ראש הסלפים לך דוד ועמך
 בן ישי שלום שלום לך שלום לעזרך כי עזרך אלדיך ויקבלם
 דוד ויתנם בראשי הגדוד ואמרתם כה לחי אתה שלום
 וביתך שלום וכל אשר לך שלום " בפ' א' דשבת וכו' א'
 דתענית יפה תענית לחלום כאש לבערות וכו' היום אפילו
 בשבת בכרכות בפרק אין עומדין כל היושב בתענית
 חלום כשבת קורעין לו גור דינו של ע' שנה מאי תקנתיה
 ליתבי תעניתא לתעניתא' בפ' א' דברכות אברא דתעניתא
 דדקתא' ירושלמי בפר' תפלת השחר שבת שחל בו
 תענית אומר של תענית בברכה חמסית ואומר עבודת
 והודיה וברכת כהנים ראש חדש שחל בו
 תענית אומ' של תענית במוסף אחר האל הקדוש "

ערב יום הכפורים

מתודה שחרית פעם אחת לפי שיס' לקתוודות במחנה
 קודם אכילתו וכמעריב ואין אומר תחנון מערב יום
 הכפורים עד שחרית אחרו חב' דסקות . תני רבי חייה
 מדפתי ועיניתם את נפשותיכם בתענה וכי בט' מתענין
 והלא כי מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושנתה בט' בו
 מעלה עליו חכ' כ'א' ה' תענה תשיעי ועשירי כדאמ' בפ' א'
 דברכות וכו' בתרא דיומא ובראש השנה ואסור להתענו'
 בט' בו כדאמ' בפסחי' בפ' ואילו דבריים בבמרא אמר רבי
 אליעזר ומה מר בריה דרבנא כוליה שתיא יתיב בתעניתא
 לבר מעצרת ופוריא ומעלי יומא דכפורים מדתני רב חייה
 מדפתי ועיניתם כולנו . ומדיתיב כוליה שתיא בתעניתא
 ולא מעלי יומא דכיפורי שמ' אסור להתענות והיו מחננין
 בבבלי' לשחוט בהמות הרבה כדמשמע בשחית חולין בפ'
 אותו ואת בנו ואמרי' בבראשית רבה בפ' ויברך אלדים
 את יום קשביעי בחייט אחד שקנה דג' בי' די' לערב יום
 הכפורים בשיל' היוםא תגו רבון מצות וידי ערב יום
 הכפורים עם חשיכה דברי ר' מאיר . וחכמים אומרים
 מתוודה קודם שיאכל שתיא תטרף דעתו בסעודה הילכך
 מתפלל במנחה קודם שיאכל יח' ברכות עד המבדך את
 עמו בשלום . ומתחיל בכיון גדול קוידוי תבא לפניך
 תפלתינו עד ואנחנו הרשענו מה כאמר אתה יודע על
 חטא עד ומולחן לשבטי יצורון ומכיים האל הסולחן וכן
 משמע בירושלמי אלדי' עד שלא נוצרתי יהיו לרצון אמרי
 פי ואוכלין מצעוד יום . ועיניתם את נפשותיכם בתענה
 יכול בתענה תל' בערב אי בערב יכול משחשיכה
 תלמוד לומר בתענה הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד
 יום איכן שמוסיפין מחול על הקודם ו' ב'

כל השנה אין משטירין אלא בשבתות וימים טובים חוץ
 מט' באב ופאר תענית צבור אז משטירין דראו בערבית
 ולא בשחרית" אחר הפסח וסכות מתענין שלש שיני
 וחמישי ושיני וקורין ויחל' אבל אחר עצרת אין מתענין .
 ותעניות דבזירות קורין ויחל' ומשטירין דראו" בה' ב' תוב
 אם התענה ושכח לומר ענינו בשמועתפלה יאמר לאחר
 תפלה לפני אנקי כגור" בווירמ' מתענין בזירה ברח'
 סיון ונקגו לקרות בשחרית בראש חדש ולערב ויחל' ודרשו'
 וט' באב וי' בתמוז וזוש גדליה ועשר בטבת וזוש אסתר
 משטיר למנחה" כוהנין שלא להתפלל ענינו כי אם
 למחר שליח ציבור בשחרית ושאר ציבור במנחה פן יארע
 אותנו בלמוס ויצטרך לאכול" ר' ב'

הלכות תענית
 כל תענית שמתענין אוכל
 משחשיכה ליל לפני תעניתו
 ומסק' בפ' א' דתעני' אוכל ושנתה עד שיעלה עמוד השחר
 דברי ר' אמירבה לא שכו' אלא שלא יסן אבל יסן אסור ואם
 מתנאמס מותר' ואמ' בירושל' יסן ועמוד אסור ואם התנס'
 מותר' ויס' לו להתענות כל היום עד חשיכה דאמר רב
 חסדא כל תענית שלא שקעה עליו חמה לא שמייה תענית'
 ומתפלל ענינו המוסקא יחיד בשמועתפלה ואעב' דמשמע
 בפ' כ'מס' מדילקין תענית ערבית ושחרית ומנחה מתפלל
 תפלת ענינו . כל הבאונים פסקו אין להתפלל ענינו כי
 אם במנחה בתעניתו שחם יתפלל ערבית ולא יכול לומר
 תעניתו הרי זה תפלת שוא . וכברכות בפ' דיה קורא רב

וכאשר נמנו חייבות בתוספת עינוי כדאמרונו בסוגה בפ' הישן מן האזרחי ואם חובלנות סמוך לחשכה ואנו יודעים אם כמחה בידך לא ישמעו כשתוק כדמשמע במשכת ביצה בפ' המביא בתחילתו ואם בשבת יום הכיפורים אכל העודתו בערב שבת לא יקדש עליו השם כדאמר בפ' בכל מערבין יום הכיפורים דליכ' כוח ויש לו לקאביל' כגוי וכבי ביתו כדאמר בערבי פסחי אמרו עליו על ד' עקיבא מימיו לא אמ' קביע עת לעמוד מבית המדר' חוץ מערב יום הכיפורי שיאכילו לכניהם ולכנותיהם ואם אכל העורה המפסקת בערב יום הכיפורים אם נמא למיט או מבקשין ממנו שיאכל ללאכול ולשתות בעוד היום גדול כדאיתא באיכס רבתי על פסוק ותזכח משלנו כפשי גבי ר' יהודה בן בתיר' לאחר אכילה טובלין לטוס את עצמן כל ישראל ויש עושיין אחר רחיצתם ומבגל לקבל מלקות קודם אכילה יש פעם אחת ויש בפעמים לעת ערב מבקשין מחילה זה מזה כדאמר בפ' בתרא דיומא דדרש ר' אלעזר בן עזריה מבל טואותיקס לפני ה' תפירו' עבירה שבין אדם להקב"ה יום הכיפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שיצא לחבירו וכבבא קמא בפרק קהובל אע"פ שנתן לו כל ממון שבעולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו אמר ר' יצחק המקיט את חבירו אפי' בדברים צריך לפייסו ומרבה עליו ריעים ואם מת צריך להביא י' על קברו וכשמבקשין מחילה מן האדם לא יסרב כדאמר רב פפא בפ' א' דראש השנה אמר רבא כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו ואם נמחל לו נענה בתפילתו כדאמר בשליחי הדר תענית האלו כשירד ר' עקיבא ואמר אבינו מלכינו חטאנו לפניך וכני יצתה בת קול וכולו' שחטביר על מידותיו וכן משמע בפ' בתרא דיומא וכן בבבא קמא בפ' החובל וכן בערובין בפ' כיצד מעבירין וצריך אדם לעבור על מידותיו כדאמרונו בפ' א' דראש השנה וכן בירושלמי פ' החובל ובמדרש הרבינו

ובתוס' דבבא קמא ר ט ו
 בלוי יום הכיפורי ככנסין לבתי כנסיות ומתחיל החן כל דרבי דקיימא לן בפ' בת' דשבת ובגדרים מעירין גדרים בשבת ואומר שהחיינו כיון דליבא בסא כדאית' בפ' בכל מערבין וקיימא לן זמן אומר אפי' בסוף ואומר מעריב ומתפלל ומתורין ואם שבת אומר ויכולנו זמן אבות ואין מזכיר יום הכיפורים בזמן אבות דקיימא לן בפרק במה מדליקין כדכח דאמר יום טוב שחל בשבת שלוח ציבור סוגד לפני התיבה אין צריך להזכיר' של יום טוב' בפסיקת' רבתי כפרש' רבי נשמחי אמר להם הקב"ה למלאכי השרת באנו ואודיע אתכם שדקתן של בני שאני טעמתיכם בעולם כמות פעמים צרות וייסורי המאות עליוס בכל דור ודור ובכל שעה ושעה ולא בעטו בהם שקנהאים עצמן לשעים וקוראין אותי צדיק בפני רשעים וסא אומר' בלשן הזה אכל אנחנו חטאנו עינונו כי אמת עשית ואנחנו פלשענו לשיכך מקלם שלמה את ישראל כנסת ישראל אשת חיל מי יוצא את חומם סיא ר' איעזר בן יעקב אומ' עבירות

שארם מודה ומתוודה ביום הכיפורים זה בין שבה ועסק אותם בין לא שבה בהם מתוודה יום הכיפורים אחר שנ' כי פשעי אני אדע וחטאתי לכבדי תמיד וקיימ' לן בגיטין בפ' התקבל משכת רבי אליעזר קב ונקי יחיד מתוודה אחר תפילתו ושלוח ציבור באומע' ומסיק עיקר נידוי אכל אנחנו חטאנו ואומ' במדרש הרבינו כיוון שישראל פורטין עונותיהן והם מתחרטין הקב"ה הולח להם לכל עונותיהם ועובר על פשעיהם שנ' כי ביום הזה יכפר קווא שהנביא מקלם מי אל כמוד' נשא עון ועובר על פשע' אור של יום הכיפורים מתפלל' ומתוודה בשחרית מתפלל' ומתוודה במוסף מתפלל' ומתוודה במנחה מתפלל' ומתוודה בנעילה מתפלל' ומתוודה ר' חנינא בן גמליאל אומר משם אבותיו ערבית מתפלל' א' שלימות מפני שצריך לומר הברכה בחוץ הדעת וכן הלכה וקיימא לן כחכמים כל מקום שזקוק לשבע אס' באל לתתם נידוי חתם' היו מתפלל' כמו בערבית ובקרבן בסליחות

שחרית

אין להזכיר עבודת היום כי אס' במוסף כי כהן גדול לא היה עושה אותם כי אס' במוסף בפ' בת דמגילה בשחרית קורין אחרי מות והמפטיר קורא בפנחס ובעשור לחדש ומפטיר ביציעה ואמר קולו סולן במנחה קורין בעריות ומפטיר ביונה כי כד' עריות כתובים באחרי מות ובאומר אל הקב"ה מהס' כפורים נה' לכפר וט' וכפר וד' יכפר וא' מכפר קרי כד' כפרות לכפר על כד' ערוה באחרי מות וכד' גלוין בעריות' ולכפר על כל העובר כד' ספרים ולכפר על כל כד' אעות ביום וכד' אכילות בבראשית מן ולכס יקיה לאכלה עד ואכל וחי לעולם כנגד כד' תעניות כשתמנה וכשחל ראש השנה ביום ג' ולכפר בהודיע את ירושלם' יו כפרות כתובין בעניין יום הכיפורים שבאחרי מות וי' קרבנות היו מקריבין בו ביום לסגול' מיו פנים של חרב של הקבה ולכפר על יו כריתות שעל כל מוצא ומוצא ועם שער המשתלח היו יו' וכן עד פרשק' יש יו' אותיות לכך והתוודה עליו פסח וכן יו' קורין בשבעס וא' המפטיר יו' אכלות עכבו בארץ בפרשת פנחס בכל המועדים במוסף כתי' יום חוץ מיום הכיפורים שאין כתי' יום לפי שאף לילו חשוב שנ' ויקי ערב ויקי בקר יום אחד אמרו חכמים זה יום הכיפורים כי כל שעה יוצאין סכנעים וכשאר יום אחד וכן יום הכיפורים שלא כאמר יום בו לפי שכת' ימים יצרו ולא אחד בהם ולו קרי' ולא כתי' לומר לא נכתב בו יום לפרש כתי' כי בכל הימי' מותר באכילה' ולא אחד הק' קראו אחד לו שיקו בעינונו ואסורין בו דברים וכן גדול ככנס לפניו ולפרים ובועבד עברי יוצא לחירות ונקרא ראש השנה שנ' בעשור לחדש בראש השנה ולא אחד בהם ארס' סוף גדול שאין עבודת היום כשירק אלא בו ונכנס בה' לבושי לבן להלפיד' עונות של ד' חלוקי כפרה באחרי מות גשאומר אל סכנהים כד' כפרות לכפר כד' עבירות שביחזקאל בסודיע אית ירושלם' וכד' ערוה באחרי מות וארבעס ועשרים דברים מעכבים את השוכס' הלוקן

אלו קר רכילות ולשון הרע ובעל חמה ובעל מחשבות
 ומתחבר לרשע והמתחבר בעריות והחולק עם הגנב
 והאומר אחטא ואשוב והמתחבר בקלון חבירו והפורש
 מן הצבור והמזכה את אבתיו והמקלל את הרבים
 והמעבב את רבי מעשות דקה והמטה את חבירו מדרך
 טובה לדרך רעה והמטמא בעבטו של עני והמקבב
 שוחד ומנוצח אביד ואינו מחזירק והרוחב כניו לתרבות
 רעה ואינו ממחה בידם והאוכל שור עניים והחולק על
 דברי תורה והמזדבב בשמים והמזכה את התוכחות
 והמלעיב על המצות והמזכה בעשי מצות ט' פעמי' וכפר
 עד ט' פעמים מוחל וינסח אותי זה עשר פעמים או פירע
 לכך בהטורה ואמר סלו סלו ט' לשון זנו ועיני ואחר כך
 לקדוש יי מחובר לכך אין ט' במזמור וארשת טפתיו כל
 מנעת סלם. וכן אין ט' בענין יי ביום זרם ומשיים
 יעניו ביום קראינו. אלו קן ט' המעבבין
 את התפלה הראשון מי שמתם בור דינו כמו למטה
 בואתחנן השיבו אל תסוף דבר אלי. ב' המתפלל בלא
 כוונת לבו וימכרו כי אלקים זרם ויפתחוהו בפיסם ולבם
 לא כבן עמו. ג' מי שאינו מקטיב לדברי תורה מסיור
 אזנו מסמוע תורה ד' שאינו משיב לעני אוטם אזנו
 מושקת דל גס הוא יקרא ולא יענה. ה' עשק וגול כמו
 במיכה אשר אכל אר עמי וכתוב לא יענה אותם.
 ו' המתפלל בלא נקיות גס כי תרכו תפלה אינו סמוע.
 ז' מי שגברו עונותיו ולא שב ויפי כאשר קראו ולא סמועו
 ח' מי שאינו סמוע הוכחה ותוכחת לא אביהם או
 יקראנו ולא אענה. ט' מי ששם בטחמו בעו' ואל תבגע
 פי כי אינו סמוע אותך הכנים מלקטים עצים. לכך ט'
 ימי תשובה עד יום הכפורים. בספרי בפ' ואת הכרכס
 לעולם אין מחליפין זכו' כחובה וחוב' זכות' אין מעבירין
 את העבירות כנגד הזכויות ולא זכויות כנגד העבירות
 וכן מידה טובה מדוכה תק מידות כנגד מידת הפורענות
 אלא כששוקלן מביחין זכות כנגד העון אחת לאחת למצוא
 חשבון אלא כף כף באלף בית על פס מדה במדה פורעין
 מן האד' על עונותיו אם הם מועטין בזו העולם כפרעין
 או לאחר מיתתו בלא גיהנם מייגעין אותו או מבלבלין על
 הקצנים ועל הכרקנים או בכף הקלע מוסף העולם ועד
 פופני' אבל אם מת ברוב זכויות אז ליום הדין כבר פרעו
 לו ולרעו מיעוט דקותיו. לכל מי שעושה לנפם או
 הנאה גדולה לפנים משורת הדין מכיין לו מזכויותיו כמו
 שאל עקיבה לר' אליעזר קיבל ר' עולמו. לכך חכבין
 יסרין ואם אדם מיוסר או מפסיד ממנו ולא לאחרים דין
 הוא לגרוע מאותו אדם עונותיו. או אם יש לו אשה רעה
 או דקדוקי עביות ואינו חוטא או רואה שזס צער לו כנגד
 גיהנם. כי מלאכה צדקה כי נרצה עונה אבל המחטוא את
 הרבים או מונע את הרבים מלזכות ומתלוצץ ואונה את
 טובים לוקח בזו ולעולם הוא. וכמה סאדם מזכה
 לבניו בק' דברים וכן המכבד חכמים יסיו בניו ומתניו

תלמידי חכמים. בפ' כמה מדליקין וכך פוקד עין אכנת
 על כנים שפעמים מחסין או כל ישראל ערביין זה בזה אין
 מדה כעובד מאהבה שלא על מנת לקבל פרס או עומד
 בנסיונות אשריואשרי אים שעשה תשובה שלמה
 בספרי יחי ראובן ואל ימות שעשה תשובה וחכמים אומ'
 אין עונשין על העבירות ומתנין מתן שכר על המצות ומס'
 ת' יחי ראובן ואל ימות שעשה תשוב' ויס' דייקים במונים
 שנפרעין מהם לאחר מותם דומיא ובידו רצפה במלקחים
 וסר ענין או כענין לוי שיער ראפס באש יי נשפט
 לדיקים שמכופי באשיות וכת' והבאתי את הסל' שית באש
 ובחכמים כבחון את הקוב. ואחר כך הוא יקרא בשמי
 נשפט לא בגיהנם. דין האדם כשריין את האדם
 אז הכמות יוצאות והכרוז יוצא ואומ' מי שידע חובה
 יבא ללמד זכות יבא. אם עשה לו רעה ויצא הרחוק ואומ'
 כך עשה לי ואם עשה טובה יבקש עליו רחמי כל מה שעשה
 במאזנים לעלות המה. מי שרובו עונות כפאסאק בשלחה
 תריבכה כי כל שאון שאון ברעשתקל תקלא במאזנים
 ואשתבחה חסיר. ואם זכה יסקלני במאזני דק יי
 במאזנים לזכות ויס' מאזנים לחובה וכן היא המדה כי
 מלאכיו יצוק לך לשמרך בכל דרכיך המלאכים מביאים
 הזכות והעבירה לפני שופט דק שכת' והלך לפניך דקדק
 שתה ענותיני לנגדך שת כתיב השטן זה המקטרג
 והעין בראש המזל סדומה לאדם דלות העונות ודמות
 הזכויות וסולח משמותיו למדת הדין לפעמים הנה פס' יי בא
 מומרק בוער אפו וכשחפץ ברצות יי דרכי' אישם אינוני
 ישלים אתו. גם לרבות אנאיו ומדת הדין לכך סמך בישעים
 ומחץ מכתו ירפא. הנה פס' יי בא ממרחק אז יבוקש קען
 ואינוני כי המלאך פרע לו עונותיו לפיכך חטאתיו לא
 תמצאה כי אסלח לאשר אשאר. הפס' קיבל וקבל
 וכשעת המשפט בבובה הכפא. יגבא יי זכאות במשפט
 אבל כשישראל עושין תשובה ומתחננים ביום הפפורים
 אז למטה קצת כס אמרם ונשא את דכא ושפל רוח בעת
 רצון על כסא רחמי' הנה יי יוצא ממקומו בגימ' מרחמים
 פס' של ד' אותיות באת בש מצפין בנימטריא ברחמים
 לכך אמרי' ממקומו הוא יפן ברחמי' ויחן על עם המיחדים
 שמו לכך אומרים ביום הכפורים בכל קדשות שמע ישראל
 יי אלקינו יי אחד וכן כנעילה בסוף התפלה אומר בקול
 דם שמע ישראל ואחר כך זכור ברית אפרקס א' זה
 הקדוש ברוך הוא שהוא אחד ומקפץ עצמו כביכול וירא
 און ולא יתכוון א' כבד' לסון פגד בוגדים פגד' ה' הוא
 שמו של הקדוש ברוך הוא. זמטי' שבע כחטאתיכם
 טוב יום הכפורים אז כף כף במאזנים יסקלו לזדק
 שכלם אם יכלם וכפלתמי הדי בדה באב' יחד וכן קלם
 סקר ויס' אקודם אחד פגד' ה' יחד זמט' ואחר כך יי
 צדק יהו אני המדבר ה' צדק' שאריות חמות תחגור' סתום
 פה השטן מלהסטיין לכך יגער יי כך השטן יגער יי כך
 קרי סני פעמים לגרשו מימין ומשמאל ועוד שלא יחטיא
 למטה ויקטרב למעלה

לכך אין ק ב"ח ברכות אין אף אנה קצף נגף טנף זנף
 רשף כשישר מתפלגין ואז דמות יעקב חקוק בכסח מליץ
 ואתה קדוש יושב תהלות ישראל ישראל סבא לכך מן והנה
 יי נכב עליו ויאמר עד ויקץ יעקב יש אותיות כל אב
 ובעלם אותיות טון ק כי טון הוא אף ברחמת פילת
 ישראל וכתוב אף אלדים כי הלך הוא לסוף להרי הטון
 אף אינו עם הציבור לכך ויקץ יעקב משנתו ויאמר
 סופי תיבות צבור אכן ישיי במקום הזה במקום הצבור
 טביכה עמה והנה מלאכי אלדים עולים מלאכי רחמים
 להלין וזה הקול קול יעקב הקל כתוב קל בנימטריא
 סלם מונב ארצה בנימ המטפט סולם בנימ ד"א
 חסד אני יי עושה הפד' מטפט וזרקה בארץ סלם מנב
 בנימ לארון לכך בהן גדול מכנים הדם והקטרת בין כדי
 ארון לכפרה והיום מכפר בין קורבנות ויו כפרות
 ול"ב הזאות וז' על המזבח ועל קרנותיו ח מתנות ומתנה
 ליסוד הרי מה" כריתות שכרתו על כל מזבח ומזבח ודם
 כנגד דם אשר כרת יי עומם והנה יום הכפורים אין לו
 לחשב עם ימים אחרים כי אז מלובשים לבנים כלבשי
 הכדים והוא יום הכפורים כנגד העולם הבא יום
 הכיפורים עשירי וכן העולם הבא עשירי כ"ב כי ב' אלפים
 קדמה תורה לעולם ו' אלפים העולם הזה ואלף חרב ואז
 ב' יתחיל עולם הבא ולמאן דאמר אלפים העולם חרב
 הרי בסוף עשירי מתחיל עולם הבא לכך בתחלת עם
 הכבוד ו' בסוף כינון כגון אדני לכך באות עשירי נכרא
 העולם הבא על כן יודו נדיקים לשמך וכן ביום הכפורים
 מתוודי ומודים לא נכתב יום בפנחס ביום הכיפורים
 לכך בכל חזו ביוצרים הכיפורים אז ביום כיפור יש
 אור ובעלם אור בחזו פ' פתח לנו סער על כן יש אור
 בחזו לטבי חזו פ' יש ב' פעמים אור להטלים מרו פ' ולמה
 העלים כפ' אור לפי שיש פ' אותיות מן בראשית עד על
 פני המים ואחר כך בכתוב ויאמר אלדים יהי אור לכך
 בתמיא אפי פסוק אחד שמתחיל בפ' פלאות עדותיק
 ואחר כך פתח דבריק יאיר לפי שקדמה הקטק היא הלינה
 אחת קודם האורה יהי אור ומקלך לילה או יום י פרסאות
 וכל פרסה ד' מילין הרי מקלך יום מ' מיל והמיל כ' אף אמה
 הרי פ' אף אמה הרי מודת מקלך יום פ' אף אמה היתה
 הלינה חטק ואחר כך נכראת האורה בהמירק ראשון
 מפתח שומך הנה לו נכורא לכך בעלם אור בחזו פ' למה
 כי כספר יצירה נכרא עם פ' נוגה בעולם ורביעי בשבת
 כתוב בו יקי מאורות ולמה נכרא עם פ' אורה לפי שלא
 נתלו המאורות ליראות עד תחילת יום ד' הרי יום ראשון
 ושיי ולייל ד' הס פד' שעות ובהאיר השחר יום ד'
 בראית הרי פה שעות וזה פתח דבריק יאיר מבין פתאים
 ב' באות פתחה פ פתחתי פה פי פערתי פי פתחה
 בחכמה ותורת חסד על לסונה כפרשת בראשית ביום
 אבתי תמצא פ' אבל ביום כד' לא נמצא לפי ביום בכבראת
 הלוקת המים ובמים לקו דור המבול הנטבע בחנק וכברא
 בו גיהס שפיס צר וביום ד' יהי מארת וקיו מתעבים שלא

תפול אסכרה בתינוקות וכתוב יסכר פי דונרי שקר לכך
 אין מתהילין ואין מימין ביום כד' שאין כתוב בהם פ' ובהם
 פיה פתחה בחכמה ואין פסוק מתחיל בפ' ומסיים בפ' כי
 אם זה פתח פיד לאלם אל דין כל בני הלוק לפתוח פה
 להליץ כגון זה פתח פיד לאלם וליצו למעלה עליך טוב
 ומה שאין כתוב פ' בכראשית בכראשית ויכלו ובפנחס
 בחול ובכל המועדים יש בהם פ' חזן משבת לפי שכתוב
 גזכר דבר דיבור הפה חסור שבת לוי אלדיך שבות לוי
 יכול משירות ותשבחות לכך התחיל דוד מזמור איר ליום
 השבת טוב להודות לוי ולזמר יכול מן התורה לכך התחיל
 משה פרשת שבת ויקהל שדורשין לקהילות בשבת לכך
 ניתנה תורה בשבת שכלו ליי כפירות ותורה לכך נכרא עם
 ב' שבת בעולם ושבת בשנה ופה בפנש הרי השבת נכרא
 באות ב' וגם פ' באדם לומר פיו נכרא לב' דברים בשבת
 לעונב ולהגות בו תורה ותושבחות ובלובן פ' עשוי הרי בפ'
 יש ב' כי כתוב ימלא פי תהלתך הרי לתהלות ולתורה לא
 ימוש מפיק לכך אמר רוד מה אהבתי תורתך כל היום
 היא שיחתי וכתוב כל היום תהלתך לכך בשער הגולד
 של ב' עולה אלף ונת כי אלף ונת מלאכים לקבל יח
 ברכות לכך אלף ונת יח יי בכל החומש אבל מה שיש ה'
 עם פ' וכן הברה אחר רק לאלו ב' אותיות ה' פי אבל
 לכולם יתחד בית ויו ויש לפ' ה' חליות לומר בפה מקומות
 אהעבדומך גיבך דללכת זכרש וק' חומשים ותורה אחת
 ופה אחד שקרי ב' אזנים וכ' עינים ב' נחורים
 אבל פה אחד ואעפ"כ תורה שבת תורה שבעל פה
 וכן בפס' ב' עיניים פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על
 לסונה ללמד לאהריו חכמות בהן תרונה ייש דברים
 דבש וחלב תחת לבונך מעטת מרבקה וספר יצירה יקיו
 "לך" לבדך ואין לזרים אתך התהלתו סוד רזי לי בזי לי
 לפי שכתוב כל היום היא שיחתי כל היום תהלתך כד' פהין
 במעשה בראשית כי כד' כנגד כד' ספרים ונה' פסוקים
 מן בראשית עד ביום עשיתי ונהן כד' פהין וכן בתורה
 לה' פסוקים שכתוב בהן תמיד ובאותם פסוקים כד' פהין
 כל ההנה תמיד כד' שעות ביום בזכותו עומד וכן יב'
 פהין בקריית שמע וקורין בבקר ובערב הרי כד' פהין
 ובאחריות ובאמור אל הכהנים כד' כפרות ובלידת
 השבטים מן ויפתח את רחמה דלאה עד שנולד יוסף כג'
 פהין ובביתן אחד בצאת נפשה כי מתה הרי כד' פהין
 ובוים אליו יהודה בענין שבעי נפש כד' פהין וכד' רגנות
 תיקן שלמה וכתוב תורת יי בפיד וכתוב בפיד ובלבדך
 לעשותי יקיו לרצון אמרי פי והגיון והגית בו יומם ולינה
 כד' שעות ג' פעמים כתיב יום הכפורים לכפר
 עונתם וחטאתם ופשעיהם ולכפר קסי העם הזה אל
 דשעו ואל הטאתו ג' פעמים אש בענין יום הכפורים
 לכך קדר לתוכה ב' קבין גהלים כנגד ג' מינין של קטורת
 ח' נפש בענין יום הכפורים וזה האות לפי הכפרות
 מכל דם וכן על הסדוקת מן השעיר ז' למטה וזה למעלה
 כנגד ז' הללו במלאכים הללו את ה' מן השמים וא' הללו את

ה'מן הארץ לפי שיהיו אחד מן המלאכים לכך רום א'ומטה
 ז' כי אין בארץ כי אם הללג ח' דבר אחר ה' הזאות אס
 עברו על התורה שהיא ח' בתמיא אפי אמרתך דברך
 חקיק מנותיק משפטיך עדותיק פקודיק תורתיק
 וכלל דרש את התורה בה ענינים ח' הזאות לספר ח' גופי
 עבדותי א' ברבליס ממקרות לרנן לרעה ב' בערוק ג'
 בידים ד' כפה ה' בלסון ו' בעינים ז' כאזנים ח' קרו ז'
 למטה וא' למעלה בלב ו' וכך חנוני צנית ו' כרתם את כל
 מנות יי' רום מעלה א'ומטה ז' מדם הפך וח' מדם השעיר
 בין כבדים קרו יו' וכן יו' קרבנות וכל ו' נהגן מחרב הק'
 שיש לה יו' פנים חרב נוקמת נקם ברית וכן י' חיים
 בתמיא אפי זכריו לחיים ויעלה זכרונם לטוב כהקיות
 למעלה נו' למטה ז' רבועים וא' רבועים על החיה ז' ענוין
 דיום הכפורים באחריות בתיב ובאמר אל הכהנים
 ובפגם להגן מן הרעשים מחשיתים ולכפר על נסדרים
 לכפר ו' דברים שכתובים יראוף זימה טומאה תבלתועבה
 שכיבה ואם תחשוב גילוי וערואה קרו ח' לבך ח' הזאות
 לכפר י' ואם תחשוב קריב ורביעה קרו י' לכפר זה מזכיר
 י' פעמים השם ביום הכפורי על ס' יי' וכפר בעד לבך
 י' קדושין בו ביום ה' פעמים פת לכפר וה' פעמים ספורים
 הם ג' יום כפורים ז' הטאות הכפורי ה' פעמים בת' שאר
 לכך ה' טבילות בו ביום ז' עבודות ז' תפלות בלילה
 ויום הכפורים בשחר לזכר בגדים של יחמיס לכפר יח
 פורעניות בושפיה עדי ירהבו הכער בזקן וסימן והנח
 סס והקיה אנהיות ו' חמיס בערב לזכר כ' חמיס לכפר
 י' ח' ארורים בוקיה כי תבא ל' ח' שמיס יו' הזאות מדם
 הפך ומדם השעיר בין הכדים ויו' על הפרוכת קרו ל' ח'
 על טהרות של מזבח וד' על קרניו הם י' ח' וסירי קדם
 היה אפק על יסוד המזבח קרו י' ח' הכרדס כי הדם
 הוא הנפש וכפר כי מתאנות דם הכבר חוטא ולמאן דאמ'
 אין מעריבין השוב ל' הזאות חשוב על ז' טהרות וד' על
 קרנות מדם השעיר וד' מדם הפך קרו מו' כי מו' גודים
 בכבר אמוציאין דם כשמוקמז אהן לו חיים ואם תחשב
 סירי קדם קרו יח' לכפר אס עבר על מה כריתות שכברנו
 על כל מצות כדאית' במסכת שוטה וסומניך הנה דם ברית
 וכנגד י' פעמים סקורין השם ביום הכיפורים תיקנומי
 תשובה מתקיעת שופר בראש השנה להיזהר לשוב אס
 יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו זהו כשופר קדם קולך
 להזהר והגד לעמי פשעם לכך י' דברים קרוא בגדן א'
 והגד לעמי ב' ולבית יעקב ג' ידרשן ד' יחפזן ה'
 צדקה עשה ו' ומשפט ז' יסאלנוי ח' משפט ט' יחפזן או
 עד למה זמנו י' זמנו בכיפור ו' ותוקעין בשופר לערב
 שטן לברשו לכך כדפי תיבות שטן ו' וברשו מימיו ר' פש
 וטיט אין וסמויך ליה כשופר קדם קולך וי' באן למה זמנו
 א' עינונו ביום צומכס תצומו לא תצומו צום אבחרתו
 יום ענות צום ויום רצון הלל זה צום רמז ט' עינוין וא'
 רצון כנגד ט' ימים ורצון כנגד השבת הלל זה צום אבחרתו
 בגימטריא יום הכפורים ו' כשתסיר ב' ימים של ראש

השנה וא' יום השבת וא' של יום הכפורים שאוכלים נשאר
 ז' ימים צמים בהם כנגד ואותי יום יום ידרשון קן ביום
 ג' ביום ד' יום ה' יום ו' יום ז' יום ח' יום ט' יום י'
 תצומו צום צומכס קרו י' ואין לחשב לא תצומו שהוא
 כנגד ערב יום הכפורים ודרשו לקדוש המוכר ז' יום
 הכפורים קטרת לפי ולפנים ביום הכפורים שהשופר בו
 תשובה קציעות כל בגדותיק כל בגדותיק יהיה נפשו
 בצרור החיים עם ה' לעולם הבא שאין בו לא אכילה ולא
 שתייה כי אם הנפש נהנת בקטורת ביום הכפורים
 ה' תפילות ביום הכפורים וכן ק' נפש באחריות מות בענין
 יום הכפורים כנגד ה' ענוין שכתוב ב' יום הכפורים
 ואמרי' בריש פ' בתרא דיומא יום הכפורים אסור באכילה
 ובשתייה ובנעילת הכתר וברחיצה ובשיבה ובתמיס ה'
 המזנה חמשה כנגד מי אמר רב הודא כנגד ק' ענוין
 הכתובי בפרשה אבל שתייה בכלל אכילה ירושלמי קני'
 ענוין כנגד ו' הכתובים והא' ליתח אלא ק' אמר רבי
 תנחומא אחד במוסף דרך בעשור ר' ז'
יום הכפורים
 ככותבת גפה ביום הכפורים ח'
 חייב ברת כמות וכבר עיניתה ירושלמי אמר ר' יוסי זאת
 אומרת צרי' למעך את חללה פי' תמרק הבסה אין המאכל
 דבוק לברעינין משום הכי תני כמה קוא המאכל
 וכבר עינית למעוטי חללה אלא אס כן במעכה לברעינין
 וזהו חומרא וכל האוכלין מצטרפין זהם אבל פחות מ'
 מגרורת פטור מכרת אבל אסור א' אחד חמיס ואחד
 כשים חייבין על עצמו של יום אבל אתוספת היום אין
 חייבין פסרת אבל אסור לאכול עד חשיכה דאמר קאזרח
 לרבות הכשים לתוספת אמר רבא כס פלפלי או
 זנבילא ביומא דכפורי פטור אבל אסור וכן עלי קנים
 ועלי גפנים אבל פלפלא חייב אסור בשתייה מלא
 לובמא וכל מיני משקין מצטרפין שתייה או מורים או
 חומץ פטור אבל אסור וכן שתה פחות מלא לובמא אסור
 אסור ברחיצה מקצת גופו ואם היה מלוכלך בטיט ובגואה
 מותר או נטפן דם מחוטמו או כשינאל לבית הכסא
 שאינו מכויץ להנאתו מותר לרחוץ ידיו בעל קרי טובל
 ביום הכפורים במדרס הרנינו ובלבד שירחץ במקום
 צנוע צ' ג' שנה ויום אחד ובת י' ח' שנים ויום אחד מתענה
 כל היום וכן ח' שנים כבדיל או חולה כן ט' מתענין לשעות
 ולא פחות מבין ח' שנים ואם מדיחה ידה ליתן פת לתינוק
 ומותר לעבור במים עד צוארו להקביל גידול ממנו או לשמר
 פירות שאינו מכויץ לרחיצה ואסור ליטב על טיט לח
 המטפחת במים ומצטנים בכלים ובפירות ומותר לרחוץ
 ידיו בהשכמה או בשיוצא מבית הכסא מטפחת להם
 במים אסור לקח בה פניו ידיו ורגליו משום חשיטה דאס
 קרו ביום הכפורים וכל חייבי טבילות טובלים ביום ה'
 הכפורים ואמר במדרס הרנינו בשיקת' דבתי אר' אבא
 בס' ד' אחא ובלבד שירחץ במקום צנוע שלא סתירו
 אלא לטהרתך לכפר משמותיק

אמר בסיבה מקצת גופו בכל גופו ואם הוא חולה או
 פוש לו חטטין כראשו עך כדרכו " אמר כנעילת הסנדל
 מנעל שאור לכל ואם מתירא מעקרב או משרצים מתר
 לכרוך אס דבר על רגליו לילך בו . כרבה בר רב הונא
 דכריך שדרא . אסור בתשמיש המטה ואם ראם קרי
 מוחמת אונסו יראב כל השנה כולה . ואם עלתה לנשכה
 מוכטח לו שהאב בן העולם הבא יראה זרע יאריך ימים .
 אסור במלאכה ואם עשה ביום הכפורים מלאכה חייב .
 אחד האיש ואחד האשה ולא מיחייב על תוספת עינוי .
 תוספת יום הכיפורים מן התורה בין בכניסתו בין ביציאתו
 מערב ועד ערב תשבתו שבתכם . תיכונות להתענות
 קיימא לן בר' יוחנן בת' ר' שנה ויום אחד או זכר בן ג' שנה
 ויום אחד חולה מאכילין אותו על פי בקיעין אם יאמרו
 מסדכן אם יתעבה מותר לאכול בין אמר החולה צריך יאני
 אע"פ שהרופא אמר אינו צריך או רופא אמר צריך והחולה
 אמר אין צריך ספק נפשית לקול . עוברת שהריחה או
 פאיכה לאכול מאכילין אותה עד שתשוב נפשה אם תאכה
 ביום הכפורים לנחשין באונסה יום הכפר אם איכה מכקשת
 יות' קרי טוב ואם לאו יאכילנה " מי שאחזו בולמוס מאכילין
 אותו עד שאורו עינוי מי שנשכו כלב אטה מאכילין אותו
 מחצר כבוד . תנו רבנן תיכונות מותרין בכלן חוץ
 מנעילת הסנדל רחיצה ושיכה כיון דרביתיהו ניכחו לא
 בזנו בהו רבנן הכלה תרחץ בכל ל' יום והחיה תנעל את
 הסנדל וקורא בתורה ז' והמפטיר וכעסור לחדש ומפטיר
 טלו טלו . מה שפסקין דקה עכור קמתים ביום הכפור'
 ולא ביום טוב יש להם אסמכתא שכתוב בסוף פרש' ואתה
 תצום הכפורים אחת בשנה יכפר וסמיך ליה ונתנו חיה
 כופר נפשו לוי בזמן שיתן לכפר הנפש . ומה מועיל למת
 שהחיונות דקה בעבורו אלא השם בוחן לבות החיים
 ונמתים אם אותו המת בחיים היה נותן דקה ואם היה עני
 אותו המת אך לבו בטוב וסיה נותן אם היה לו אז תעיל לו
 קפת כי החי יכול לבקש להקל דין המת כדנד על אכפלוס
 זכר' יוחנן על אחר לכשאמות אפסק עשן מקברו אבל אם
 נתן בעבור רשע אין מועיל ונותנין לכבוד המתים
 שהדיקים מליצים על צאצאיהם כי יוצאין מתחת הכסא ש
 שהיא חלול למטה ממקום השכינה אני אעביר כל טובי על
 פניך באת בשנפסם דרך דלת כסא יוצאים כסא באל
 בס דלת ושם התורה מגילה עפה כסא באת בש' למת .
 כסא כאבן שפיר הלומות שפירין כסא לית בגימטריא
 חסד וח'מת זהו נדק ומשפט מכון כסא חסד ואמת יקדמו
 פניך ואלומד שפר לשם שמים יזכה לבן עדן מקום שפיר
 אכניה תירב' וגיבתא דעדן אתר דאיזבא לכך אבן ישאכר
 שפיר וכפיטר' עוסקים לקרית בתורת אמת או הדיקים
 מליצי הדיק למעלה אמת מארץ תנחמו ונדק מאמים נאקף
 לכך כשעת קריאת אמת אמת ונדק וכן אם אירע למול
 בראש השנה מנהלין אותו לאחר קריאת התורה ואחר כך
 תוקעין ואם ביום הכפורים אחר קריאת התורה מלים
 בשעה שפוסקין דקה . לפי שהשכינה אצל התורה שהרי
 כתוב אני עם לבבי לבנות מנוחה לארון בריתי ולהדום

רגלי אלדינו לכך מקום ארון אינו מן המידים . מן הסדדין
 אבל למעלה מן המידה לפי שבשליש הכית היה והקדושה
 עד ערבות כאילו דכוק הארון לכסא וכאלו דכוק לכבוד
 והקדקה והתורה לימינו מימינו אש דת' למו דרק מלאכה
 ימיך לאחר קריאת התורה קורי' אשרי ומתפללין מוסף
 ואין מזכירין עבודת היום בקרובין וכפליחות . למנחה
 קורי' בתורה כהן ולוי וישראל וקורין בפרשת עריות משום
 דאמר בחגיגה בפ' אין דורשין גזל ועריות נפשו של אדם
 מתאזה להם ומחמדתן ואם נכסל' שום אדם בערות
 שיתבייש וישוב לכך מפטירין ביונה כי טובו ודרכם
 הרעה וכפ' בפרש' דיומא שאל ר' מתיא בן חרש את ר'
 אלעזר בן עזריה ברומי שמעתי ארבעים חלוקי כפרה ש'
 פסיק ר' ישמעאל דנרש אילו שלטה הם ותשובה עם כל אחד
 ואחד עכר אדם על מזות עשה נשכ אינו זו משם עלי' ש'
 שמוחלין לו מיד' עבר על לא תעשה ועשה תשובה תשובה
 תולה ביום הכפר מכפר טל כי ביום הזה יכפר' עבר על
 כריתות ומיתות כד' ועשה תשובה תשובה ויום הכפורים
 תולין וייסורין ממדקין ש' ופיקדתי בשבט פשעם' אבל
 מי שיש בו חילול השם אין כח לא בתשובה לתלות ולא ביום
 הכפורים לכפר ולא בייסורין למרק לא בולם תולין ומית'
 ממרקת של אם יכופר שעין הזה עד תמותו' חילול השם
 שתלמידו חכמים חוטאין וחבריו בושים משמועתי' או
 ישראל חוטא שהגויים אומ' יהודים עושים בגויים' או חסיד
 שבגב או עושה עבירות' והחוטא העושה תשובה יתכפר
 לו לעולם הבא אך בזה יהיה לו יסורין או שום דעה בעולם
 ברא' בפ' דקדושין בסופו כל שזכיותו מרובין מעומותיו
 מריעין לו ודומם במו מסרף כל התורה כולה' ומתרח'
 ארביי מריעין לו בעולם הזה לשלם מעשיו הרעים' וקיימו
 דאמרינן בפ' א' דתענית' ואין עול כשם שהק' כפרעון
 קרשעים מן עבירה קלה שעוין בעולם הזה לעולם הבא
 כך כפרעון הדיקים על עבירה קלה שעוין בעולם הזה
 זהו פבעה את שם ועושים דק' וכיראתך עברתך
 דאמרי' בערכין בשלחי פ' יש בערכין תנא ר' ישמעאל כל
 שעברו עליו מ' יום בלא יסורין קיבל עלולמו' במערכא
 אמרי פורענות מזומנות לו תכלית יסורין ארגו לו בגד
 ללבוש ואינו מתקבל עליו או נתכוון למזוג חמין ומזוג לו
 צונן או נתכבד חלוקו או נתכבדו לטול בכיסו ג' ועלם
 בידו ב' שצריך לטרוח להחזיר נכסל' באצבעו או אמרו
 דברי חירושין או חלם הלום רע מצדיק עליו את קדין על
 כל מקוראותיו' המפטיר יברך כל הכרבות
 לפניהם ולאחריהם וחזותם במחול וסולח וקדיש ומתפללין
 במנחה בשבעות בשלחי פר' א' פורק עול ומגלה פנים
 בתורה ומיפר בריתו בכפר תשובה ויום הכפורי' מכפר
 ובתוספת בפ' יום הכפורים מי שנתחלל שם שמים אין בו
 כח וכו' וח'עב דאמ' ר' יוסי בר יהודה חסא אדם פעמים
 ג' שלם מוחלין לו ד' אין מוחלין לו ש' משא עין ופ'ע וחטאה
 ינקה' מיכן ואילך לא ינקה' ואמ' על ארבעה לא אשיכנו
 ואומ' פעמים ג' שלם עם גברי' . אלא ח' יהודה בר סימון
 טובה ישראל עד י' לקד' אפי' כפר בעיקר במדרש הרנינו

ומברך מאורי האש דאמרי בפסחים אר' צימן ב' יפת
אמר ר' יוחנן מברכין על האור במוציא סבתות וכו' וצ"ל
יום הכפורים וכן הלכה וכן אמרי' בברכות " ריח

סדר תפלות יום הכפורים

ערבי יום הכפורים אשר להתענות כדאיתא בפסחים
בפ' אלנו דברים • בערב קודם אכילתו צריך להתוודת
כדאמר בשליח מבכת יומא מתודה קודם שיאכל וישתה
שמיא תטרף דעתו בסעודה • במנחה אומר תהלים
קדיש ומתפלל י"ח ברכות עד עושה השלום וכופה קומתו
ושוחה ואומר וידוי בכונת הל"ב אלדינו ואלדי אבותינו עד
ואנחנו הרשענו מה כאמר לפניך אתה יודע רזי עולם עד
ותכפר לנו על כל חטאותינו על חט שחטאנו לפניך באונם
עד את כל דברי התורה הזאת כי אתה פולחן באי' קאל
הפולחן • אלהי עד שלא נוצרתי יהיו לרצון אמרי פי •

שליח צבור חוזר ומתפלל י"ח ברכות עד עושה השלום ואינו
אומר וידוי עד אחר תפלת ערבית ואומר כל הקדיש ויוצאין
מבית הכנסת ואין אומר אבינו מלכינו עד לאחר תפלת
ערבית ולוקין י"ח פעם אחת ויש ג' פעמים ואחר כך אובליגין
ושותין כל צרכן ואם ערב שבת הוא ערב יום הכפורים
אין מקדשין על הכוס כדאמרי' בערוכין בפ' בכל מערבין
וצריך לבומר סעודתו מעבוד יום דכת' מערב ועד ערב
ונשים נמי חייבות בתוספת עני • לאחר אכילתו מברך
ברכת המזון וטובל במקוה כל אחד ואחד ויש שעושין
לאחר הרחיצה וצריך לכל אדם לבקש מחילה לחבירו
כדמשמע בפ' בתרא דיומא וכן בכבא קמא בפ' החובל
וכן בערוכין בפ' כיצד מערבין וצריך כל אדם להעביר
על מידותיו כדאמר בפ' א' דראש השנה ובשליח פ' סדר
תעניות גבי ר' עקיבא וכן בירושלמי בפ' החובל ובמדרש
הרינו ובתוספת' רבבא קמא ומדליקין כ' נרות בבית
כמו בשאר שבתות משום שלום בית •

ליל יום הכפורים ערבית באים לבית הכנסת
ושליח צבור מתעטף ואומר כל כדריב' פעמים ואומר
שהחיינו זמן אומרו אפי' בשוק' ברכו מעריב קדיש
ומתפלל מבג' זכרנו אתה ביבור מי כמוך אתה קדוש עד
יחלוק סלה וכן תן פחדך וכן תן כבוד ואז דיוקים
קדוש אתה עד המלך הקדוש אתה בחרתנו יעלה ויבא
מהלל לעונותינו רצה ומוודים וכתוב לחיים שים שלום
בספר חיים עד עושה השלום תבא לפניך תפלתינו אבל
אנחנו חטאנו מה כאמר לפניך אתה יודע אין כל דבר יחי
רצון על חט ומתודה כל חטאנו על חטאים הטאת ברב
אשם קרבן עולה ויורד מיתת בידו שמים מלקות ארבעים
מכת מרדות ארבע מיתות ב' עד התורה הזאת כי אתה
פולחן אלהי עד שלא נוצרתי ואם ערב שבת ואמר
לאחר התפילה ויכלו מבג' אבות ואחר כך הסבוקין
ותעניות אבינו מלכינו וכל הקדיש בשבת אין אומרים
אבינו מלכינו ויש אומרים אותו כי אנו מבקשים נמי שאר
צרכים • פחרית מתפלל כמו בערבית ואין לשלוא

דרש רבי הקדוש טובה ישראל אפי' יש כבש עבירות עדי יי
בסא הכבוד • ביום בשליח פ' דאמר רמי בר חמא האטון
בגימטריא שטר כיומא דכיפורים לית ליה רשוי לאסאנוני
חיינו עבירות שעושין בו ביום כמה בתנאי איבעול
בנהרדעא • אבל עבירות של כל השנה מביאים במדרש

ארכינו אשרי בשוי פשע כסוי חטאה זשה נשאת עון עמך
אתה מוצא ביום הכפורים בא השטן לקטרב והוא פורש
עונותיהם של ישראל וכו' והשטן הולך להביא עונות וליתן
בכף עונות להכריעה וכו' מודה ועוזב על מנת לעזוב
ירוחם כיון שישראל פורשין עונותיהם ומתוודים הק' נושא
לחס עון כי ביום הזה יכפר עליכם אשרי וסדר קדושה
וקידוש ומתפללין בעילה זכרינו וחתמינו וחתום נזכר
ונחתם לפניך בתוספתא יום הכפורים מכפר עם חשיכה
לכך תפילת בעילה כלילה כרב דאמר תפילת בעילה
פורטת תפילה של ערבית • בבעילה מתפלל ומתודה
ובשבת אף בבעילה צריך להזכיר של שבת בפרק במה
מדליקין לעת ערב חתם הקב"ה ועומדים כל צבא מרום
אלו מימימים ואלו משמאילים ואז כל הנשמות עומדות
לפני הכסא להלין ועומדים ב' מלאכים על גבלי רוח זה
בכפיו מסוף העולם ועד סופו וזה כפיו כמלא עולם אחד
הופר חותם למות ואחד לחיים והק' חותם כדאמרי' רבן

בפ' מיתות אמר ר' חייבא שמי חתמו של הק' אמת •
ואיתה נמי ביום ב' בא לו ועד עת החיתום יכול היחיד
לשוב אם ישבר • לכן בתשובה שלמה מתקבלת • בא"ב דר'
עקיב' קרוב יי לנשכרי לב' שבורי לב' חביבין לפני הקב"ה
יותר ממלאכי ששרת ממלאכי השרת מרוחקין מן השכינה
לנ' גפים רבבות פראות • ש' שרשים עומדים ממעל לנ'
גדול ארכינו ורב כח אלפים רבבות מפרסאות שלו

שהפרסה שלו אף גפים אמה ואמה שלו ד' זריות וטפח
זורת שלו כמלא עולם ושמים בזרת תיקן • אבל שבורי
לבב הק' אצלן בתוך אמה • וכל מי שזוכה יצרו בכל יום
ומתודה מעלה חני עליו כאלו כבדנו בכ' זוכה תודה
יכבדנו בעולם הזה ובעולם הבא • ונוסאין כפיהן
הכהנים בכל תפלה לבד מן סמנחה ולאחר כל התפלה של
בעילה דנפקא קדושת יום הכפורים פ"ח תוקעין קשרק
והעברת שופר תרועה בחדש השביעי שיהו תקיעת של
חדש זה שני • ומנהג שלנו במלכות לתר לתקוע רק
תקיעה אחת לומר נצחנו השטן לפי שבפרקים דר' ג' עור
בפ' ו' יום הכפורים מכפר על עבירות קלות וחמורות שכ'
מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו וכו' • ראש המ' שאינו
מוצא בקן חטא אמר לפני הק' רבונו של עולם יש לך עם
אחד בארץ רומה למלאכי ששרת שבשמים מה אלכוי
השמים הולכים יחפים כן ישראל ביום הכפורים וק'
שומע עדותו של ישראל מן הקאיגור שלקן ומכפר על כל
עונותיהן ועל כל עם הקהל יכפר ואומר מכל חטאתיכם
לפני ה' תטהרו • ברכו מעריב ומתפללין י"ח ברכות
דקיימא לך ר' חייבא בן גמליאל משום אבותיו מתפלל י"ח
שצריך לומר קבלם בחוקן דרעתי • ומכדי לין על הכוס

ב' יום הכפורים

בור לזכיר עבודת היום ולא בקרוב ולא בסליחות כי
אם כמוהו " תפילת שליח זיבור מגן זכרינו אתה
גבור מי כמוך ואומר קרובך ובכך תן פחדך ובכך תן
כבוד ואז זדיקים קדוש אתה כהרתנו יעלה ויבא סליחו
זכור לנו ברית אבות סלח לנו וידי סלח לעונותינו
הזדונות והשגבות מה אנו מה נאמר על חט וכו' עד
התורה הזאת ואתה רחום משיח דדקך עד אטק אתכם
קרובך מחל לעונותינו רצה ומודים וכתוב לחיים ברכת
כהנים שים שלום כספר חיים עושה שלום אבינו מלכינו
כל הקדים ולקחין ספר תורה על סכל יתגדל וקורין ו'
בפרשת אחרי מות מן אחרי מות עד כאשר נוסה את משה
קדיש המפטיר קורא בפרשת פנחס ובעשור לחדש עד
ומחתם וכסביהם ומפטיר ואמר סלו סלו בישיעה עד כי
פי ה' דבר ופסקין עבור אבותינו וקרובך וגשמות לפי
שמוך בסוף ואתה תצוה הכפורים אחת בשנה יכפר
ונתנו איש כופר בפסולנו אשר יושבי יתגדל ומתפלל
מוסף כמ' בשחרית ובמקום יעלה ויבא אומ' מפני חטאינו
שליח זיבור מגן זכרינו אתה גבור מי כמוך קרובך
ובכך תן פחדך עד ליציאת מצרים מפני חטאינו עלינו
לשחך עד ואין עוד קים עם שפיות אוחילת וסדר יום
הכפורים קרובך וסליחות יהי לרצון אל תעזבנו
סלח לנו וידי סלח לעונותינו הזדונות מה נאמר על חט
וכלו עד התורה הזאת ואתה רחום משיח דדקך עד
אטק אתכם קרובך מחל לעונותינו וקדשינו רצה
מודים וכתוב ברכת כהנים שים שלום כספר חיים
קדיש ו' לנצחה לוקחין ספר תורה וקורין ג' כהן לוי
וישראל בפרשת אחרי מות בפרשת עריות מן דבר אל
בני ישראל עד לא תטמאו בהן אריי אלדיכם וקסלישי
מפטיר בתרי עשר מן ויקי דבר יי אל וינה עד ובהמה רב
ואין אומרי קדיש ו' אלח מחזיר התורה ואומר קדיש
ומתפללין במנחה כמו לומר שליח זיבור מגן זכרינו
אתה גבור מי כמוך קרובך קדושתך ובכך תן פחדך
וכו' עד הננו ורחום אתה סליחות וידי על חטא ואתה
רחום מקבל משיח דדקך ומאחבתם מחול לעונותינו
וקדשינו רצה ומודים וכתוב לחיים ברכת שלום כספר
חיים עושה שלום ואין נושאין כפיהם אבינו מלכינו
הפילת בעילה אשר יושבי וכל לזיון וסדר הקדושה
קדיש ומתפללין מגן זכרינו וחתמינו כספר חיים אתה
גבור מי כמוך אתה קדוש ובכך תן פחדך ובכך תן כבוד
ואז זדיקים אתה כהרתנו יעלה ויבא מחול לעונותינו
וקדשינו רצה ומודים וחתם לחיים ברכת שלום כספר
חיים כזכר וחתם עושה שלום תבא לפניך תפלתינו
וידי מה נאמר עד אתה יודע אתה נתן יד לפושעים כי
אתה סולחן אלדי עד שלא נוצרתי הרי בעעילת במקום
שלא מודים כתבינו וכתוב וכתב אומר וחתמינו וחתם
בחתם ומתפלל הכל כמו במנחה אך במקום אתה יודע
אומר אתה נתן יד לפושעים שליח זיבור מגן זכרינו
חתמינו כספר חיים אתה גבור מי כמוך קרובך

קדושה ובכך תן פחדך עד חננו ורחום אתה סליחות או
עניות פזמונים יי אל רחום וחנון ב' מידות שמעי ישראל
אלדינו יי אחד זכור ברית וידי מה נאמר אתה נתן יד
לפושעים עד למה תמותו בית ישראל מחל לעונותינו רצה
ומודים וחתם לחיים ונושאין כפיהם ברכת כהנים שים
שלום כספר חיים וחתם לפניך עושה שלום כל הקדים
ותיקעין תקיעה אחת ומה סתוקעין קודם ברכו וקודם
הבדלה משום דתקיעת שופר הכמה ואינה מלאכה ולא
אסרוהו בשבת אלא גזירה שמאל ילך אל בקי ומשום חדא
תקיעה לא חיישינן ועוד שהרי למד בראש השנה ומכדיל
והוא רחום וכל המעריב קדיש תפילת המעריב אתה
חננתנו ומתפלל יח ברכות כל הקדים ומכדיל פרי הגפן
מאורי האש המכדיל בין קודש לחול קרובך וסליחות
אין מעבבי ביום הכפורים שחרית ומוסף ובעילה יש בהם
כשיחות כפים מנחה אין כוכשיחות כפים ביוצר ומנחה
אומר אבינו מלכינו שליח זיבור לקוצא קיימא לן בשליחי
מוסת ראש השנה שליח מוציא את הרבים ידי חובתן בין
מי שקוא בקי בין שאינו בקי בברכות של ראש השנה ויום
הכפורים יושלמו והוא שיקרא בראש התפילה ופטר משום
דאנושי ברכות ופטר כמי עש שבשדות ותפילות של
כל השנה טוב שיתפלל כל היודעים כדאיתא בפ' תפילת
השחר מתפלל אדם שמונה עשרה בכל יום כל ברכות
שאין קודמה מברך כל אחת ואחת אבל יוצר ומעריב
מכוין לשמיעה שליח זיבור ותפילות שבתות וימים
טובים מתפלל כל אדם בתפילת יי אל דלא פלוג רבנן
בתפילות אבל בראש השנה ויום הכפורים דאנושי ברכות
שומע מפי שליח זיבור כל התפילה ויוצא בשליחי דיומא
היכן אומר לוידי יחד לאחר תפילה ושליח זיבור באמצע
התפילה ו' ואעפ ששליח זיבור מוציא מוצא מן המובחר
שיקרא היחיד מתפלל בעצמו שים בהם כמה מילי דרחמי
כיף איניש ליביה ומכוין אבל אהבה רבה דאית ביה רחמי
דתורה מוצא לשמוע " מה שקורין פרשת עריות ביום
הכפורים נראה כשם שזויות לנו שלא לגלות ערוה כך לא
תבלה ערותינו ביום הזה " רי ט

הולכות סוכה וסדר תפילותיה

בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל יסבו
בסוכות זה הסמוך מתחיל בסוכות ומסיים בסוכות ועוד
תחילת סוכה בסבת ואחר כך תשבו ואחר כך כתוב
להסיד יסבו ואחר כך בסבת ועוד קרא יתירא הוא
הים לנו לכתוב בסבת תשבו ז' ימים כל האזרח בישראל
ולא יתיר אלח כל מקום שמתחיל הפסוק בתיבה אחת
ומסיים באותה תיבה יש לרבות יתיר כמו שבת שבתון
הוא לכם ועניותם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב
מערב ועד ערב שבתו שבתכם הרי מתחיל בשבת שבתון
ומסיים שבתו שבתכם לומר מוסיפין מחול על הקדש בין
מלשניו בין לאחריו ולרבות ימים טובי שכמו כן מוסיפין
מחול על הקדש כדאית' בפ' בתרא דיומא וכל דבר
שנקרא שבתים ויש מאס גזירה ויש משום מוקצק ויש

מאוס שכות כמו כן בסבת תשנו י יטבו בסוכות .
 מהלכות ר' שמעון וחכמים . ור' אליעזר וחכמים כמו
 שכתב אסמכתא מייכן תנו רבנן שתיים כהלכתן ושל יטית
 אפי' טפח ר' שמעון אומר שלם כהלכתן ורביעית אפילו
 טפח . וקא מפלגי אסי' אס' למקרא אול' למסורת בסבת
 בסבת בסבת א' אסמכתא מתחיל בסבת ומסיים בסבת
 לרכות כאלו כתיב ג' בסבות וכתיב אחריו למען ידעו
 דורותיכם כי בסוכת הושבתי קריר' א' ל' סכך כשארוב'
 לדפנות ולר' שמעון בסוכות כתיב אחריו בחלונ' קרי
 א' ל' סוכך ור' דפנות והלכה כרבנן וכ' כהלכתן וב'
 אפי' טפח שחוק וגם צורת הפתח ואמר בסבת תשנו קרי
 בתי' בסבת קודם שיביא לומר סוכה עשה איה קודם
 לחב שלא לשם חב שבית הילל מכשירין זהו בסוכה
 שנעשית לסכך אע"פ שתשבו ומה שהיפך יטבו ואחר כך
 בסבת . לומר אס' אין לו סוכה ביום ראשון יעשה בסכות
 בחולו של מועד . וכן הולכי דרכים ביום יטבו בסוכות
 בלילה הולכי דרכים בלילה יטבו בסוכות ביום בסוכות
 תשבו בעין תדורו בגון ישראל שנתחייב בסוכה . והיה
 בבית האוירים ובחולו של מועד יצא תשבו כשיצא אבל
 שנתגייר בחולו של מועד כאמר יטבו בסכות' תשבו בכות
 של אדם שראוי לשיבה הם' טפחים יטבו בסבת' טפחים
 בסבת תשבו ז' ימים הייתי אומ' אס' בא מן הים בחולו של
 מועד יבול' ליטב מיום שבת ז' ימים לכך כאמר קרא יתירא
 יטבו בסוכות בעוד שהא ימי סוכה בסבת תשבו או כל
 האזרח בישראל יטבו בסוכות כלומ' המשמין חייבים אבל
 חולה מחמת סוכה פטור הוא ומשמין שאינו ראוי לשיבה
 וכן חתן ושוכניו פטורין מן הסוכה בסבת תשבו יבול'
 מכל דבר תל' חב הסוכות תעשה לך ז' ימים באספך מברנך
 ומיקרך בפסולת גזרין ויקב' הסכות בנימטריא תצא סכך
 הכשר סוכה שהרי הסוכה ז' טפחים על ז' טפחים קרי ז'
 פעמים ז' הם מט' והבונה יטפחים הם' פעמים מט'
 הם תצ' טפחים טפח על טפח והט' כנגד טפחים קרי תצא
 וכתיב סוכה תהיה לצל יומם בגימ' וסוכה עשרים אמה
 לכך סכה שהיא גבוהה מכ' אמה פסולת' אס' כל הסכך
 למעלה מכ' כדמפ' כפ' א' דערובין כתיבת' בסבת תשבו
 ולא בסכה שבתוך הבית כמו שכתב בעזרא ויעשו להם
 סכות איש על גבו ולא תחת גבו על גבו מי שאין לו חצר
 ובהצרותיהם מי שיש לו דיורים מרובים . ובהצרות בית
 האלדים . והלא אין ישיבה בעזרה ושם כתו יטבו בסכות
 אלא בעזרת נשים וגם הצרות היו בירושלם שהבאים לבית
 האלקים אוכלים עם שלמיהם בסכות תשבו ז' ימים יבול'
 הבא מן הגויים או מן הים בחולו של מועד שיאמ' אשב מהיום
 ז' ימים בסכות' שהרי בועל נדה ביום ז' סלה היא טהורה
 לערב והוא ז' ימים לכך אומ' יטבו בסכות בסוף הפסוק
 שאומר אלא התחיל א' בחולו של מועד יטב בסוכה כשאר
 בני אדם ולא יותר' זהו בסכות תשבו ז' ימים ולא יותר
 לאחר סוכה . לכך נכתב בעזרא פעמים ויעשו להם סבת
 איש על גבו וכתיב ויעשו כל הקהל השבים מהשב' סכות

ויטבו בסכות ולמעלה ויעשו להם סכות ואין כתו ויטבו
 אלא עשו סכות קודם סבות ולא יטבו עדיין בהם ואותם
 שכתבו ערב סכות ויעשו יותר סבות ויטבו בלילה בהם מיד
 בסכות תשבו בסבת כתיב ולא בסכה שתחת סכה
 סוכה שתחת סוכה עליונה כשרה ותחתונה פסולה ומסיק
 רבי רמיה אס' העליונה צלתה מרובה מחמתה ותחתונה
 חמתה מרובה מצלתה ועומדות שתיקן בתוך כ' שתיקן
 כשירות' ואס' העליונה למעלה מכ' ושתיקן צלתן מרובה
 מחמתן פסולות ואס' העליונה בתוך כ' והעליונה חמתה
 מרובה מצלתה ותחתונה צלתה מרובה מחמתה התרתונה
 כשירה והעליונה פסולה" בתוספת דרכה שחמתה
 מרובה מצלתה פסולה ברא מלמעלה אבל מן הצדדין
 אפי' מלאה חמה בשירה סוכה תחת אילן פסולה ומסיק
 רב שצילת האילן מרובה מחמתו או אפילו עכפיו חמתן
 מרובה מצילתן ולא חבטן על הסכה אבל חבטן אל הפסול'
 כשירה סוכה שתחת הבית פסולה ואס' הושר מוסקו
 וכשארנו הנשרים קרקין שקורין ל'א' מאחר שחמתן מרובה
 מצילתה ועומדין בתוך כ' והסוכה תחתיה כשירה
 הכשר סוכה אס' להד' דפנות בין של עניים בין של אבנים
 והוא גבוהה מי' טפחים ואימ' גבוהה כ' אמה והסכך מסוכך
 בדבר שאינו מקבל טומאה אלא בקפ' או בעצים או בענפי
 אילנות וצילתה מרובה מחמתה ועשייה לצל מתחילם מ
 כשירה רק שתהא מחזקת ראשו ורובו שלמנו הם ז' טפחים
 זהו בסכות תשבו שראוי לישב בה ואס' בוכה מי' והוצין
 יורדין בתוך י' אינה ראויה לשיבה ופסולה . ואס'
 גבוהה מכ' והוצין יורדין בתוך כ' וצילתה מרובה מחמתה
 כשירה ואס' גבוהה מכ' צריך למעטה בעפר או בצרורות
 ואס' כתן בה תכך וקא למעטה וניטלה כשרה" בסבת תשבו
 ולא תחת דופן עקומה שאס' פוחת בג' הבית באמצעו סיכך
 על גביו ולא נשאר בג' הכיב ד' אמות רוחב מותר לישב
 תחת הסכך ולא תחת הגג שהוא נקרא דופן ולא סכך אין
 מסככין בכשרים ומוקיר רב בכשרים שיצחק ד' טפחים
 דקיימא לן הלכה כר' מאיר בגזירותיו דגזר משום גזירת
 תיקרה' ואס' יט' נסר אחד ד' טפחים על הסוכה לא יטב
 תחתיה אבל הסכה כשירה ואפי' סכך כשרי ד' על ד' ויכך
 בהן פסולה" ואין מסככין בכשרים משופין' תיקרה שאין
 לה מעזיבה בית הילל או מספקק או נוטל אחת מביכתיים
 דכת' חב הסכות תעשה לך' ולא מן עשוי' תעשה לך ולא
 מן הבזול' אס' גזל' סוכה שבראש הספיכה ובראש העבלם
 שבללות שאינה מחוברת לקרקע אבל גזל עצים וסיכך בהן
 כשירה שאין לו אלא דמי עצים בלבד חב הסכות תעשה
 לך בגימ' זה א' מן מסככין בדבר המקבל טומאה ולא מן
 העשוי' ולא מן הבזול' באספך מברנך' פסולת' בירן ויקב'
 דא' מברנך דמי לגימ' סוכה מברנך עטרות סבלים מיקרך
 יינות' עצי סוכה אסורין כל שבעה בהנאה כ' דאמ' במס'
 ביצה בפ' ר' יהודה וכן משמע בפ' המביא סוכת החב כחב
 אסורה' אבל מוי' סוכה אסורין' ואס' התנה עליהן מותרין
 בפ' במה מדליקין וכפ' המביא באומר איני בודל מהן כל

בין השמשות' ופ' לולב הגזול והדרס של מצוה אסור להרית
 בו דאיתקצאי מריחא' ובפ' לולב וערבה אחרוב שמיני
 ספק ושביעי אסור תשיעו מותר' ומתני ביה תנאה בפר'
 לולב הגזול דר' חנינא מטבל בה אבל עצי סוכה קדושין
 כהגב' - ונמי סוכה קדישין הפרוסין בסוכה ומופלגין
 ממנה ד' טפחים פסולין וכל דבר לדפנות ואין שייך לומר
 תעשה ולא מן העשוי כי אם בסכך - חבילי קש וחבילי
 זמורות וחבילי זרדין אין משכבין בהן' וקיימא לן אורי
 סוכה פוסל ב' טפחים וסכך פסול ב' טפחים -
 החוטט בדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה כלל בסכת תשבו
 ז' ימים ישבו בסכת' כי בסכת קושבתי רמז לב' דפנות
 ואמרי בעירובין בפ' מי שהוציאוקו נפל דופנה של סוכה
 לא יעמיד אדם כלים ומסיק בדופן שלישי שגשבת הסוכה
 בה לא יעמיד והדתיא עושה אדם דופן בדופן רביעי
 כי בסכת קושבתי' בסכת עננים ז' עננים היו לישראל
 במדבר פרש' ז' עליו עננו פרש' ז' והפרש ענן למשך'
 לכך בסכת תשבו ז' ימים וכת' ישת חשך כבינותי סוכת
 קרי סכות ב' סוכתא' קריב' רמז לב' דפנות הסוכה
 לכך ג' כמראה ארץ ספיר דמות כסא' ועל דמות כסא
 בארץ ספיר דמות כסא' וב' החשמל חשמלאה השמלאה
 וב' ואם מפיו תאכל גחלים בערו ממנו כרד וגחלי אש
 וב' חשך חשך חשכת עבי שחקים בסוכת תשבו ומסיים
 ישבו בסכת לרבות סוכת גנבך גנים נשים בהמה
 בנותים וסוכת דקסב רועים קייצים טומרי פירות בירגון
 כסירין כשמוסככת כהל בתה ועשויה לזל' ולרבות
 שעושה סוכות בחולו של מועד ושנין אש נפלה חוזר ובונה
 אותה' בסכת תשבו הראויה לשיבה אבל אם מסריח אותה
 העץ או העלין נושרין אין מסכבין בו כגון טוורי דסני
 דיחיהו או בקיב' דכתרי טרפיהו בסכת תשבו שראוי
 לשיבה' פרט אם מטעור מחמת סוכה שירדו באמים
 משתרח המקפה תנא מקפה של גריסין' ירושלמי לא
 בוף דבר מקפת גריסין אלא אפי' מקפת כל דבר' תנא
 בשם שמפנין מפני הגשמים כך מפנין מפני הקרב ומפני
 היתושין או אפי' ירא מפני הלסטין ומפני הגבבים פטור
 וכן חתן ומוטבינין וכל בני החופה פטורין מן הסוכ' משום
 צער חתן כדאית' בפ' קישן חולם פטור מן הסוכה אפילו
 חש בעינו או חש בראשו ומסיק חולם ומשמשו פטור אבל
 מצטער בעלמא קנא פטור ומשמשו חייב' אבל אם חמה
 בסוכה ומזיקו יפרוש סדין סביב הסוכ' לקבץ מפני החמה
 והרוח אפי' בשבת מותר לכנותו סביב דאמרינן במשכ'
 שבת בפ' תולין וילון מותר לנטותו ומותר לפרקו כילת
 חתנים אין בגבגב טפח דקיימא לן כרבתן אין עושין עראי
 אקלי עראי אפי' ביום טוב' אבל תוספת על אקלי עראי
 מותר בדאמ' בפ' תרא דעירובין גבי רב הונא זיל
 כרכו ומן הצד אמרי' בעירובין בפ' כל בגות דאמר
 שמואל גודו ליבלימא' אבל לפרוש סדין תחת ביום טוב
 אסור דהוי אהל' למעלה על הסוכה אפי' בחול אסור דלא
 לימור קא משכך בדבר המקבל טומאה כדאמ' רב אשי

למזימיה עבדיה' ותו פירש עליהם סדין מפני החמה או
 תחתיה מפני הכשר או פרש על גבי הקבוץ פסולה ומוקי
 רב חקרא לנאות' מותר בסוכת תשבו שבעת ימים שיכולה
 לעמוד אבל בסכה שכראש העגלה או כראש הספינה ואינה
 יכולה לעמוד ברוח מזויה דיכה פסולה' וכן העושה
 סכתו על גבי בהמה פסולה אבל אם עשאה לבהמה דופן
 לסוכה וקשרה בחבלים ולמטה בין רגליה שם ענפים או קש
 כשירה' וכשמתקן הסכך ישמר להקיר אגודות הערבה
 משום חבילי קש וחבילי עזים דאין מסכבין בהן דקיימא לן
 כל אגד שאינו עשוי לטלטל לא שמייה אגד' ואבד כחד לא
 שמייה אגד' בסכות כל דבר רק שלא יקבל טומאה וגידולו
 מן הארץ המזלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוהות מן
 הארץ ג' טפחים פסולה' בסכות תשבו שבעת ימים ביום
 בלילה תשבו כעין תדורו כל האזרח בישראל ישבו בסכות
 מלמד שכל ישראל דמוין לישוב בסוכה אחת' ויושבין
 בסכה שאלה בישראל ישבו בסכות גר שנתגייר בנתיים
 או קטן שנתגדל בנתיים כל האזרח בישראל ישבו בסכות
 הכל חייבין בסוכה כהנים לויים וישראלים ומדייק בפ' א'
 דערכין כהנים אטריב' ליה הכל לרבות קטן שאינו צריך
 לאמוכשייעור ואינו קורא לאמו ואם קורא ושותק חייב
 מדרבנן להחכו במצות' בסכת תשבו ומסיים ישבו בסכת
 לרבות סוכה מעובה כמין בית שאין כוכבים נראין
 מתוכה כשירה כבית היולל' וסכה מדולדלת שצילתה
 מרוכה מהמתק כשירה' יכול אם הדלה עליה את קפצן
 זאת הדלעת ואת הקיטוס וסיבך על גבן פסולת' ואם היה
 הסיבוך מהן וחבטן ועירבבן עם הסיבוך כשירה' ואם לא
 חבטן וקצץ כשירה' ואמר רב זרירך לנענע' וקיימא לן
 שפועי אהל'ים אם סמוכה לכותל פסולה' בסכות תשבו
 ז' ימים תשבו כעין תדורו' כיצד היה לו כלים נעים
 ומצעות באות מעלן לסוכה ואוכל ושוקה בסוכה ומאנן
 בסוכה למגרם ולא לעיורי' אמר רבא מאני מיכלא לבד
 ממוטללתא מאני מושתרא במטללתא מאני מיכלא כגון
 יורה ומחבת ורוד וכוכבא ואסיתא' ואגבי דלישא ופטרין
 ואסכלא ומאני דטבלי להוציא מן הסוכה' אבל בוקות
 וצלוחיות וקיתניות וקנקנים ונודות יכול להניח בסוכה'
 שרבא נר חרס אם קסוכה קטנה צריך להוציא מן הסכה'
 אבל מסוכה גדולה כמו אלנו אין צריך אבל מנהג שאין
 מביאין נר חרס בתוכה כי אם מנורות ברזל ונחשת ונר
 שעה' בסכת תשבו ז' ימים כל שבעת ימים אדם עושה
 סוכתו קבעוביתו עראי היו לו כלים נעים מעלן לסוכה
 כמון מטא ושולחן וכסא ומנוחה אוכלין ושותין בסכה' אבל
 אכילת עראי כד טעים צורבא מרבנן ועיול לכלה'
 כדמסיק אביי' ואם חפץ לאכול ולשתות חוץ לסוכה מותר
 ואם רצה להחמיר על עצמו ישק' היה אוכל בסוכה
 וירדו בשמים מאימתי מותר לפנות משתרח המקפה של
 גריסין היה אוכל בסכה וירדו בשמים וירד לאכול כבית
 ופסקו גשמים' אין מטריחין אותו לעלות עד שיגמור
 שעודתו' וכן היה יטן בסוכה וירדו גשמים וירד אם פסקו

אס פסקו אין מטרימין אותן לעלות עד עמוד השחר. אין
 ישיבין שבת עראי חוץ לסוכה ואם מתירא מפני הבגדים
 או משום יתושין מותר. שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה
 וכן חולים ומשומיהן וכן חתן וכל בני חופ' הולכי דרכים
 בלילה או שמרי העיר בלילה פטורי ביום וחיבין בלילה
 שמרי בגות ופרדסין פטורין. ברכת סוכה
 ועל כל פעם ופעם שנכנס לסוכה לישב מברך בא"ה א"מ
 אלקינו לישב בסוכה ואלכת' גבי קידושא סוכה ואח"כ ומן
 שביעי ספק שמיני יתובי יתביין ברובי לא מברכיין
 ומייתיין בסוכה כל מאמי מיכלא ומן המנחה ולמעלה
 מורידין את הכלים שולחננו ומצעתיו חוץ לסוכה ומסדר
 שולחננו בבית לכבוד יום טוב האחרון. בסכות תשבחו
 ימים למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני
 ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים ומרעמסם באו לסכות
 על אותן סכות היה אר' לעזר סכות ממש היו רעקיבה
 אומ' ענני כבוד היו ויפרשו כי בסכות הושבתי ויש מפ'
 בשצרו על ארץ האמרי של סיחון ועגוב ועל כרכים שבארץ
 כנען אז ישבו ישראל בסכות כמו שכתוב וארון ישראל
 ויהודה יושבי' בסכות כי בשדה היה סכן עליהן עד שכבשו
 רבת בני עמון כך ישראל עד שכבשו ארץ כנען זהו כי
 בסכות האשכתי את בני ישראל כשצרים את האומות וכל
 זמן שלא כבשו וחלקו קורא ויאת מצרים כמו שכתב' אשר
 הכה משה ובני ישראל אתם ממצרים והיא שנת הארבעים
 זהו למען ידעו דורותי' כי בסוכו' שלא יחשבו מאכתינו
 אברהם ויצחק ויעקב אבננו יושבים בארץ אלא ידעו שיצאו
 ממצרים וצרו על הערים ונתנסו ביד ישראל ומה שכתוב
 בעזרא כי לא עשו כן בימי יהושע בן נון אלא אמר מימי
 משה לפי שמה כיבש רק סיחון ועגוב אבל יקושע לבד וכבש
 כל הערים לכך אמרו במגילה כרכים המוקפתין חומה
 מימות יהושע בן נון ולא מימות משה ואמרו איתא פרוי
 פרוי והלא פרוי כתיב בתורה אלא לפי שכתו' ויאמר
 משה ליהושע בחר לנו אנשים גו' ואמר לו לחזק ליהושע
 שהיה בכל כיבושי הארץ לכן מוקפתין מימות יהושע כך
 למען ידעו דורו' שהקב"ה הביאם ממצרים וכשצרים על
 הערים של מלכים יושבי' בסכות עד שכבשום כדי שיקיימו
 מצות התלויות בארץ והקב"ה כיבש הארצות והוא כי גרים
 ותושבים אתם עמדי מהו כי לא עשו מימות יהושע והלא
 כמה מלכים דייקים היו אלא מאי עשו אלא בימי עזרא
 שלא נכנו בתים הרבה בירושלם כי אס מעט ומעט עם
 ובמי המלכים היו בתים הרבה והצרות חזר לבעל הבית
 ועשו בהן הסכות ובימי עזרא כת' אין בתים כגוים ועשו
 סכות ארובות ורחבות ורוב עם יושבי' בסכה אחת ושמונים
 יחד ובערבין מביא הפסוק ודורשו ולמה צוה לישב
 בסכה בהדש השביעי לפי כי תחלת ימות החמה חב המצות
 ושבות תחלת ימות החורף כי כל ראשית להקב"ה וכמו
 שמקיפין לכבוש ערים כך הענני כמו וירחן תחילה ז' ימים
 היקפיו וביום השביעי פעמים היקפיו כך אנו לשיב
 התורה בסוכות יב עננים היו לישראל יג ימים מתעבין

לבשמים בגד במסכת תענית וכמו שמקיפין דרך
 ימין כך מקיפין אנו דרך ימין וכך היו מקיפין בתעניות
 עבור מים כמו בירוחו כי העננים הילכו כך לימין
 לכך המק' במלכים אצל ירוחו אס יהיה טל ומטר כי אס לפי
 דבריו ועוד סוכת שכתו' בהק' יאת חק עתרו סביבותיו
 סכות חשרת מים עבי אחקים וכתיב סוכתו הרוב' רמז
 בסכת בסכת בסוכות וכתיב ירעם מן שמים י ועלין
 יתן קולו ברד וגבלי אש ויי מחסה לעמו לכן ישבו בסכות
 לא ימקו' וכתיב וסוכה תקיה לצל יומם מחורב למחסה
 ולמסתור מזרם וממטר לכך כשהיו מנסכין מים צוה לישב
 בסוכה להגן ממטר רע ומטר וגבלי אש במדרש
 וסוכה תקיה לצל יומם אר' לוי כל מי שקרא מקיים מצות
 סוכה בעולם הזה הקב"ה מיסך עליו מן המזיקין שכן הוא
 אומר באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה ואף הק' נתן
 לנחלק לעולם הבא מנחה לעתיד לבא והקב"ה מושיבו
 בסכות של לויתן לעתיד לבא אמ' לו הקב"ה לאיוב מה אתם
 אומר מי יתן ידעתי ואמנאנה הרי עורו של לויתן שאני
 עתיד לעשות לדייקים לעתיד לבא אס מחסר אכי מטלית
 אחת ממנו יש לי למלאות שנאמ' התמלא בסכת ערו
 שאני נוטן לכל דייק חלקו שראוי לו ואינו מחסר לו ותתם
 אומר איני מכיר בין דייק לרשע זהו התמלא בסוכות
 היכול אתה למלאות לכל אחד מהן לפי דרכו ואס
 תאמר אינו משוכה עורו של לויתן אמר רבי פנחס הכהן
 בר חייה ורבי נחמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק כנפיו
 מוכסות בגבל חמה האומר לחסר לא יזרח ואין לך
 מזוהס בדב אלא מקום רפידתו ומקום רפידתו של לויתן
 יפה משל זהו ירפד חרון עליו טוט וכל מי שמקיים
 מצות סוכה הקדוש ברוך הוא נותן לו חלק לעתיד לבא
 בסוכה של סדום שהיתה מסוככת בשבעה אלנות זה על
 זה גפן תאינה ורימון פרסק קריטמלין ואגוז ותמרים
 על גביהן זהו ועמק סכות אמרד ומיך עליו מחמתג
 של יום הבא הנה יום בא בו ער כתנורי אומית בשמקדר
 על האומות כדאיתא בפרק אדעבודה זרה באותה שעה
 הקדוש ברוך הוא עושה סוכה לצדיקי ומטמין אותם לתוכה
 שנאמר כי יצפנני בסוכה ביום רעה יסתרני וסוכה
 תקיה לצל יומם מחורב סכות לראשי ביום נשק' אומת
 כשיבאו כל הגוים על ירושלם הנה יום בא לה מחלקי
 שללך בקרבך

לולב ואתרוג ולקחתם לכם ביום הראשון פרי
 עץ קדר כפת תמרים וענף עץ
 עבות וערבי קל ושמתם לפני ה' אלדרכם שבעת ימים
 בפ' לולב הגזול ולקחת' שתהא לקיחה לכל אחד ואחד לכם
 להוציא את השאול מלמ' שאין אדם יוצא בשאול בלולבו של
 חברו ב"ט ראשון של חב' א"כ נתנו לו במתת' א' רבא אתרוג
 זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירנה לי כטל והחזירו
 יוצא בגי' יא' לא החזירו לא יא' ובפ' יש נוהלין אמ' רב
 אשי אי אמר ליה על מנת שתחזירנה לי והקדישו מקודש
 ומוחזר ואי אמר ליה על מנת שתחזירנה לי מיד דחוי

דחוי ליה בענין הקדשו ומחויירו אינו מותר. ואמרינן
 כדכריס בפ' השותפין מתנה שאם הקדישה אינה מוקדשת
 לה שניה מתנה. מיתבת אתרוב על כן יאמר
 לחבירו אתרוב זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירתי.
 ולא יאמר לי. וכך כיש כחלין אמר רבא בר רב הונא
 האחין שקנו בתפוסת הבית ונטלו אחד מהן ויצא בו ואם
 יכול לחובלו יצא ואם לאו לא יצא. והני מיני ביום ראשון
 אבל ביום טוב סיני יוצא בין בבזול בין בשאול. ואמרינן
 בפ' לולב וערבה אר' זירא לא לקמי איניש ליבוקא קושענח
 ביום טוב דמיקא קמי ולא ידע לאקנויי. בפסיקתא
 תני ר' חייא ולקח דם שתאף לקיחה מכל אחד ואחד. לכם
 משלכם ולא הבזול. אם לקח אחד לולב בזול הולך ופוח
 לפני הק'. ואומר בזול אני חמוס אני ומלחמי קשרת אומ'
 אני לו למה שנעשה סניגורו קטיגורו. ואיתא נמי
 בירושלמי לכם ולא בגזל. ביום ולא בלילה. לכם ביום
 בגימ' לא בגזל ובגזל. ולקח דם לכם לקיחה לכל אחד
 ואחד. הכל הייבין בלולב בקנים לויים וישראלים. ואמ'
 בפ' א' דערכין הכל לאתווי קטן סודע לכענע. יבא פסול
 ביום ראשון דבעין הדור. ירושלמי ר' אבין בשם ר' יהודה
 בן פזי הויכש פסול לא המתי' יהלליה אבל בשעת הדחק
 יקמי אפילו יבא. ואר' יהודה מעשה באנשי כרכים שקמו
 מנרשין לבני בביהם לולבין אמרו לו אין שעת הדחק
 דאין. ירושלמי יבא ציציתו מהו מה כינו לקאום זה
 הדור וזה אינו הדור. פי' נקטם בראשו אינו הדור. אבל
 יבא ולמטה לח כשר. לולב של איסורי הקאה באשירה
 דמשק ועיר הדחת פסול של עץ לא יטול. ואם נטל כשר
 לולב הבזול פסול יבא פסול נקטם ראשו או כנוץ או
 סדיק שנפרד זה מזה או עקום כמגל לפניו או לצדדין או
 חרות כעץ אחד או סליק כחד הוצא או נפרצו עליו מן
 השדרה וקשרין אחד או כחלקה התימות פסול. עקום
 לאחריו כשר היינו כריותיו. נפרדו עליו יאבדנו מלמעלה
 " מנהגינו לכותלי ימים ובהושענא רבה מתירין
 איבודו למעלה כפת כתיב ימים כפית ככפת אחד.
 לולב בגימ' חיים לכדיב פסול שהוא מת. בפסיקתא
 תנדיעני אורח חיים כדרש על לולב. החומש מתחיל
 בב' בראשית ומסיים בב' כל ישראל. הסביאים מתחיל
 בו יסי אחרי מנת מעה ומסיים בב' עמו ויעל. הרי לולב
 שקול ככל התורה כולה. וקיימא לן קדם וערבה ג' טפחים
 ושרדו של לולב שיצא מן ההדס טפה לבד מן העלין. קדם
 הבזול והיבש או של אשירה דמשק ועיר הדחת או נקטם
 ראשו או מרובין עכיו מעליו והם שחורות או אדומות.
 קדם ג' טפחים וצריך בהדין אפילו שלשתן קטומין כשרי.
 של עץ אמרי במסכת ראש השנה בפ' ראוהו ב' לולב של עץ
 לא יטול ואם נטל כשרי. אבל עץ של ישראל או תקרובת
 עץ אם נטל לא יצא כדמשמע בשלח פ' כסוי קדם ולבני
 סדל' שבמתת פ' מצות חליצה רוב עליו ועבותו קיימת ב'
 עליו יחד אוב או יבשו רוב עליו ונשתיירוב' כדי עליו לחין
 ובראש כל אחד ואחד כשרי נקטם ראשו ועלתה בותמרס

כשרי. אם היו עכיו וברעינו מרובין מעליו והן ירוקות
 כשירות שחורות ואדומות פסולות ואין ממעטין ביום טוב
 ואם מיעטין כשרי. ערבה בזולה ויבשה או נפצפה שקכה
 שלה לכן ועגול. ופיה דומה למגל או יבשה שנפרדת
 ביד פסולת. אבל כמישא או כשרו מקפת עליו או של בעל
 או של הרים או של חילפא בילא שדומה למגל כשר.
 ערבי כחל שתיים ועלה שלה מאוך כחל. מנות לולב
 לאבד הדם ולולב וערבה יחד משום זה לא יאמרו לא אבדו
 כשרי. הותר איבודו ביום טוב אובדו כמין אבודה של ירק.
 ואין אובדין אותנו אלא כמינו אפילו כשיב או בארש דקל.
 ואובד יחד כף תמר אחד וב' ענפי דקיסים וב' ערבות.
 ואם לקח יותר כשר. פ' עץ קדר' בגימ' אתרובים
 אתרוב הבזול והיבש או של אשירה דמשק או של עיר
 הדחת או של עורלה או של תרומה טמאה או עלתה
 חזוית על רובו כעין אבעבועית בין במקום אחד בין
 בכמה מקומות או על מיעוטו כב' או כב' מקומות או על
 חוטמו מקום סיפוינו אפילו חזוית אחד פסול. ירושלמי
 כל הפסולין אין פסולין אלא ביום טוב ראשון דכתיב
 ביום הראשון פרי עץ הד' נטלה העוקץ פסולת. ואם
 ביטל העוקץ ולא נחשר מנגוף האתרוב כשר. נסדק
 פסול. נקלף מקצתו פסול. כולו כשר כרבא. ניקב וחסר
 כל שקוה פסול לא חשר כשר. תני עולא בר חנינא ניקב
 בקב מפולא פסול אפי' אינו חסר. ושאינו מפולא בכאיסר
 ולא נחשר פסול ביום ראשון. אתרוב תפוח או סרוח
 או כמוז או כושי או לכן או מומאר או עגול ככדור
 או קתיים או כבוש או ש'וק או גרדו בדפוס או ככרים
 אחרת או ירוק ככרתי פסולה. אתרוב הכוסר או
 גדלו ככריתת אפילו חרוק כדשין כשר נקבחו עכברים
 פסולה כל ה'מים דמאים כרב. מיהו אם אין אחד כשר
 לא ברע מיבש דר' יהודה מכשיר בלולב. ואתרוב הגדל
 בכוש לאותם יהודים שכבוש כשר. אתרוב קטן כאגוז
 כשר בשעת הדחק והגדול אפילו אחו בשתי ידיו כשר.
 וקיימ' לן אם יכול לקמת אתרוב בר' ואחד בזמנא שיקב
 הגדול. ואמרינן בפ' דבבא קמא במזנה עד שליט
 משלו מכאן ואילך מהקב"ה. זמן פסק רבינו
 שלמח משום רבו הזקן רבינו יעקב בר יקר שאין אומרים
 זמן בנטילת לולב אלא ביום ראשון קואיל זמנו של
 לולב בא מבחול כלל אין חיוב לא בשעת עשייתו כשאובדו
 ומתקנו כן בסכה בשע' עשיית דומן שאנו מכרכי בלילה
 היינו משום החב. ובלולב אין מצריך התלמו' לא אחת בשעת
 נטילת אבל הראשונה שנקבו לברך שתיים בשע' נטילה קואיל
 ואין כל אדם עושה לולב לעצמו. לא שומכין על של ציבור.
 וגם פליאה בעיני על מה שמכח קואיל ואין בכרבה זו אלא
 בשעת עשייתה ובחול וגבי בר חנוכה כמי אין אמרי' זמן
 אלא ביום ראשון א"ע דנשכל יומא איתיה הבא כמי א"ע
 דעושה מצוה בליל נטילת לא דמי. קא לקידוש היום דאמרי'
 בכל יום דומן י"ט תלוי בקידוש יום טוב. ואפי' בסכות אין
 אומרים זמן אלא רב כהנא מסדר לה אבשא דקידושא

ואיחויבא הוא לומר זמן סוכה וכלל לולב לולב לימא
 בהדיא דחומר זמן עליהן וכן בהלכות גדולות דאין זריך
 לומר זמן בשבוע וכלל רמזיך חכסא ומפרש רב יקנאחי
 הכי תנו רבנן קעושא לולב מכרך סהיינו נטלו לצאת
 בו מכרך על כטילת לולב ומוליך ומביא מעלה ומוריד
 ותו לא מירי לולב סלא נאבר אלף אבר אחד כשר ומצנא
 שיאברמ סלא יתפרו ענפי ערבות לכאן ולכאן זה אלי
 ואמרו " בידם מי שאין לו אלא יד אחת נוטל לולב
 והאחרוב בפרעו כמו גבי אין לו כהן כפ' נבמר הרין מתן
 על מקומו ויוצא ויותר טוב ממה שיקח הלולב ואחר כך
 אחרוב הוא אין לו אלא שמאל או ימין כפ' התכלת
 מסיק דרב דאמר צינית אין זריך ברכה בעשייתו לברך
 לעשות צינית דקסבר צינית חובת הבוקר היא וכן תפילין
 וכן סוכה כיון לעשייתם לאו גמר מלאכה היא לא מברכין
 לעשות דסילכת צינית חובת גברא היא ולא זריך ברכה
 ויש פוסק כשמוט כלי קופשא חיובים בצינית דחובת טלית
 היא וזריך לברך כדאמ' בירושלמי כפ' הוואה צינית
 לעצמו אומ' אשר קדשנו במצותיו וצינו לעשות צינית וכן
 כל מצות " זמן ברמא נשים פטורות כפ' א' דקייסין
 כל מצות עשה שקומן ברמא נשים פטורות כמו סוכה וכלל
 שאם יעבר הזמן שוב אין לו תשלומין והם כיום ולא בליה
 כדאמ' בשבת כפ' ד' אליעזר דמילה צינית ותפילין אין
 להם זמן קבוע כל שעתא ושעתא זמיניה הוא ואין שייך
 בהן תשלומין שהרי היום מפתרו אבל מילה עומדת קבוע
 ביום השמיני יומל לא הני מציה שקומן ברמא סרי אס לא
 כימול כל היום שיבאו ריוס זמיני כיבאו ודמי כפ' א' דחגיגה
 חזיר כראשון וכפ' ט' שני דכולה תשלומה דראשון הם
 משום הכי הוצרך כפ' א' דקדושין כאשר נזה אותן אלרים
 גבי מילה ולא אותה דלא דמי לתפילין דמילה כמו פדיון
 הבן שיכול למוט מכל' אס כל שעה שירצה יצב דמילה
 ביום ולא בליה כפ' ב' דמילה אין מלין ולא טובלין אלא
 ביום וביבמות כפ' הערל כימול לשמונה או לשנים עשר
 או לשלשה עשר אין כימול אלא ביום מן וביים וב' דרים
 מיוסיה לה תשלומין אלא דמי לתפילין ומדרכן כפרק
 הערל יום הבאתו כיום היולדת כדמפרש התם לא דמי
 לסוכה ולולב קיימא לן במנחות בהקומן רבס ד' מינן
 שכלולב מערבין זה עם זה ולקחתם לכם לקיחה תמה
 בענן וכפ' לולב הגזול כשם שאין פחתין מן כך אין
 מוסיפין עליהן ופ' ונתת דרכה ורב א' אס מין במיני מוצץ
 אס לאו אי נתרי טרפא או הוצא רגובא ד' מינן שכלולב
 וקיס לכס ולא בזל שהגזל פסול לכך בתמיא אפי' בארבע
 פסוקים יס כהן ד' תיבות וסימניך טובס כפ' קודין אשיחה
 ואביטה אורחותיך ואשתעשע במצותיך אשר אהבתי
 סעיפים פנאחי ונתתך אהבתי קראתיך הוסיעני ואשמרת
 עדותיך בארבעה פסוקים אינו ככל פסוק ד' תיבות
 ויש כהן כל אותיות אב' לבר גזל כ' ד' מינן שכלולב פסול
 אס קס גזלים " לקריח באתרוב " אמר רבא

קדם של מצנא אסור לקריח בו * אחרוב של מצנא מתת
 לקריח בו וקדם סיריח מברך כ' א' אלדינו מנך קעולם
 אשר נתן ריח טוב בפירות כדמשמע בכרכות פ' הוואה
 קדם כמחבר בין בשבת בין ביום טוב מותר לקריח בו
 אחרוב וכל מיני פירות אסור לקריח כהן כפ' ב' דביצה
 סחופי כסא אשידאי ביום טיב אסיר דקא מוליד ריחא
 מיכין אסור לסמים אחרובים על בגדים ביום טוב שמוליד
 ריחא * וכמשכת ביצה כפ' המביא מתיר לקריח כפרק
 תלמוד מיני בשמים ביום טוב אך אין מנהג בכל חרץ לותר
 לקריח בקדם ביום טוב וכן פ' א' דקנה' ולא קדם לולב
 חוץ לתחום או נתן באילן או פל עליו גל של אבנים אין
 דנחה יום טוב כדאמרינן גבי שופר כפ' בתרא דראש השנה
 העושה לולב לעצמו אומר שהחינו ואין לברך על עשיית
 לולב או על סוכה לעשות סוכה כדמשמע במנחות בריש
 פרק התכלת נוטלו לצאת בו חומר על כטילת לולב הכי
 מוסקא כפ' לולב וערבה אמר רבא לולב בימין * ואתרוב
 בשמאל משום דלולב מצות ואתרוב חדא מצנא וכמיני
 גבוה מכולם והוא מלך על כל אילני מאכל * כפ' א' דתעני
 א' אליעזר הואיל ד' מינין הללו אין באין אלא לרצות על
 המים וכשם שאי אפשר להן כלל מים כך אי אפשר
 לעולם בלא מים * וכפ' א' דראש השנה כסכו מים כתב כרי
 שיתברכו לכם בשמי זנה " כטילת לולב ואתרוב
 וכשנטלו הלולב יקחו שלא בדרך גדילתו כדתיבא עני
 פטום עומדת דרך גדילתו וכשנטלו האתרוב זכבו מן הסד
 או למעלה ויברך הכרכה * דאמרינן בפרק א' דפסחים
 כל הכרכות מברך עליהם עובר לעשייתן * ואחר סיבך
 יתקן הלולב והאתרוב דרך גדילתן כדאמרינן בשלמי פ'
 לולב הגזול כיון דאגביהי נפק ביה ומשמי אפי' כשהפכו
 שאינו יוצא * וקודם עשייתו זריך לברך ולא בשעת
 עשייתו כדאמרינן בירושלמי בפרק הוואה מצות
 מאימתי מברך עליהן רבי יוחנן אומר קודם עשייתן
 ורב הונא אמר בשעת עשייתן * ורב הונא תלמידיה דרב
 הוה בפרק מפתין ובבבלי תלמודא וקיימא לן בפרק
 קמא דיום טוב רבי יוחנן ורב הלכה כרבי יוחנן וכל
 שכן שאלהם כרבי יוחנן דבענן קודם עשייתן * ושמואל
 אמר הכי בפרק א' דפסחים * ואין לברך קודם שיטלם
 דברסין בירושלמי בפרק כיצד מענין כפי אדם מברכין
 על הסת' אלא בשעה שהוא פורס * אמר רבי חייה
 קדא אמרס הרין דנסיב עיגולא ומברך עלינו והוא לא
 איתאי בידים זריך למברכא עליה זמן תמינת
 וכמנחות בפרק הקומן דהה חפילין בשעת הנהגתן ולא
 קודם לכן אלא מצנא לטלילי אלא דרך גדילתו ואינו יוצא
 בהבחתו ומברך על כטילת לולב * ונטלו סדרכין דרך
 גדילתו כדאיתא בפרק לולב וערבה ומענענו
 כיצנע ירושמי זריך לנענע סלשה פעמים
 ומוליך ומביא מעלה ומוריד * ובהלל מענעין כהרו

בחדונו יי ובאכא יי הושיענא ובהודו לוי פי טוב בסוף
הלל בחדונו יי הושיענא ובהודו לוי פי טוב בסוף
ותבעננו לפני למה שבטעה טעמא דתי אתכם מארץ מ
מוצרים נענעתי את הקרים שכל הקרים דקדו כאילים אף
לעתיד לבא חכי עושא פן והקרים והקבעות יפגמו לפניכם
דקא וכל ענינו ונאם כרוך ידו בשום דבר ונטל תולכי ינא
ונאם קנא בכלי ונקח בכלי ינא כדאיתא בסוף פ' לולב
הגזול בפרק הקורא את המגילה בכל יום כשר לנטילת
לולב " ובפרק לולב הגזול מיי שבה בדרך ואין בידו לולב
לכשיכנס לביתו יטול על שלחנו לא נטל אחרית יטול בין
העירבי שכל היום כולו כשר ללולב " לולב דאורית נעדין
זכר למקדש לבר בשבת משום גזירה דרבה וצריך לברך
על הלולב כל שבעה מקבלת אשה מיד בכה ומיד בעלם
הלולב ומחזרת למים בשבת ביום טוב מוקיפין בחולו של
מועד מחליפין בירושלם היו מחביין המצות שכל היום היו
לולבין בידם ואין לחתוק לולב וערבה או להושענא מן
הקרקע דאמרי ברי לולב וערבה קתם גיט גזלי שדית
הם וקרקע הילכך ליגזו איבתו דהוי יאוש בעלים ביד הגוי
וזיננו רשות ביד ישראל ירושלמי לא סוף דבר לכענש
אלא מוליד ומביא מעלה ומוריד כשורה ומכענש בפ' לולב
וערבה אמר רבי אבהו אמר ר' אלעזר כל האוחז קדם
בעכוותו ולולב פאגדו מעלם עליו הכ' כאלו הקריב קרבן
אשריגב בעבותים עד קרנות המזבח " ר כ א

בבל יום

הושיענא בא וביום ז' מקיפין ז' פעמים ואת כמי בשומר
טוב על פסוק ארץ בקיפין כפי ואסוכבה את מוכחך יי
לכך ז' תיבות בפסוק ואת גמי בפסיקת דסכות ואמרי
בבראשית רבה הענינים י' להן ז' שמות ירושלמי בפ' לולב
וערבה כיצד סדר הקפה כל ישראל קטנים וגדולים נוטלין
את לולבין בידים ימינית ואת רגליהן בשמאלית ומקיפין
הקפה אחת ואותו היום ז' פעמים כיחא בזמן שיז מוכח
בזמן הזה חזן הכנסת עומד במלחך אלדים וספר תורה
בזרועו ופעם מקיפין אותו דובמות המזבח וכן מהגב
לוקחין ספר תורה ומקיף החזן והעם בלולבין והעם עמו
סביב פעם אחד לבר מן השבת ובהושענא רבה לוקחין
שבעה ספרי תורה ומקיפין בלולב וערבה והקהל בערב
שבעה פעמים ואיתא בזמנא ששה עשר בשומר
טוב שמע יי דק למה מקיפין שבעה פעמים זכר ליריחו
לפי שיריחו תחילת המלחמות של ארץ ישראל וכל ראשית
להקדוש ברוך הוא לכך כלי כסף וכלי זהב לאוצר יי
יבא ויריחו שבעה חומות שכתוב בסוף יהושע
ותבאו אל יריחו וילחמו בכם בעל יריחו האמורי כפת גחם
לכך אמר הקדוש ברוך הוא ליהושע וסכותם את
העיר כל אנשי המלחמה הקף את העיר פעם אחת כה
תעשה ששה ימים ושבעה הכתנים ישאו שופרות לפני
הארץ וביום השביעי תסגו את העיר שבעה פעמים
והכתנים יתקעו בתנצרות ואמריק אין פוחתין משבעה

תקיעות במקדש ושבעה קולות בהבנו ליי בני אלים קול
יי על המים ואנו מחנכים על המים יום שביעי של
הוכות ומקיפין שבעה פעמים הרי תקיפו ששה פעמים
ששה ימים וכשבת שבעה פעמים הם יב כנגד יג פעמים
שדבר עם האבות ויב אהבה בתורה ואהבת לאהבה
לאהביו ויב אריכות ימים ויב סליכות באברהם לכך
במשכת תענית מתעניין יב תעניות על הגשמים וזכר יב
מידות יי אל רחום ורחמן ויב מידות סתורה נדרשת בהן
נגדו שלשה עשר אור ומאורות בבראשית ויב בארבע סגור
כסף בכתם בזהם וספיר זהב וזכוכית פז ראמות
גבים מפנינים פגרת בכתם יב כתיבות בלחות
יזכו שלשה עשר חופות בגן עדן יב בגן בבראשית
להציל משלשה עשר כפילות סבו תבוק הבנו תבוא אכלה
אובלה אומללה אומללה פחד פחד ופחת ופחת פח

בפח רועה התרועה פור התפוררה מוט קתמוטטה
ונועתנוע וסאר שאר לכך בתפילת שלמה שלשה

עשר שמיניות ושלשה עשר כתיבות בפסוקי לחות
ולפי שכתוב במלכים אצל יריחו אם יהיה טל ומטר כי אם
לפי דברי מכלל ששכיל טל ומטר צריך להקיף כמו
ביריחו שלשה עשר פעמים לכך רמז ויאמר אב שבע
פעמים שב כתוב חסר ששה לומר עד ויהי בשביעית ויהי
עב קטנה לכך בהושענא רבה מקיפין שבעה פעמים עבור
הגשמים וכתוב מלחו ארבע כדי מים וכתוב וישנו הרי
שמנה ויאמר שלשו הרי פנים עשר וגם התעלה מלא מים
הרי שלשה עשר לזכור שלשה עשר פעמים שדבר לאבות

ויב פעמים כבוד בחומש ולר' עקיבא דאמר עבני כבוד
היו הסכות דכתיב על כל כבוד חופה רבי יהודה אומר
שלשה עשר עננים היו ליריחו לכך מקיפין שלשה עשר
פעמים ולמאן דאמר שבעה עננים היו ויי קולך לפניכם

יומם בעמוד ענן וענך עמוד עליהם ובעמוד ענן
וכהארץ הענן ובהעלות הענן ואם לא יעלה הענן

כי עקיי ד' לר' רוחות מקיפין וא' למעלה וא' למטה וא'
לפניהם לכך מקיפין שבעה עננים ביום שבעה לכך
ביסוד סמים כל שבעה הימים לכך רמז בפנחס בסוכת ביום

ראשון כת' לשלשה עשר פרים שני עשרונים סופו מים
וביום השני פרים מים וביום השלישי פרים מים וביום
הרביעי פרים מים וביום החמישי פרים מים וביום
הששי פרים מים וביום השביעי פרים מים

הרי שבעה פעמים מים לכך שבעה מים ביומי
התיבות בפרשת וביום השביעי ומכתם וכפיהם לפרים

לאלים ולכבשים במשטרם כמשפטם הרי בראש השנה
וביום ז' של סוכת כתיב כמשפטם לומר מה שבזר בראש
השנה וחיותם ביום הכפרים מראה בכל בהושענא רבה

לכך כתיב בתילים ב' פעמים כיבא לפטיי כיבא כיבא
לשפוטאת הארץ למה ביום ז' לפי שאין מקריבין נדרים

ובעון נדרים באמים נעצרים וכל ז' מים מנסין מים
ורמז בזה מים בפנחס על שם שופך בזה על נדיבים ומזוח

אשקים רפא לפי שכתב עת המים והוצרכו לילת שלפניו
לראות כמה קרקפתא

לראות כמה קרקפתא

לראות כמה קרקפתא

לראות כמה קרקפתא

לראות כמה קרקפתא

קרקפתא דגברי צדיקין לפרנסה ומראין ככל ואומרים
 קמלאכים פלוגי לא יחיה קרי אינו צדיק למים ולפרנסה
 סר צילס מעליהם ווי אתנו סר צילס מעליהם בבימט'
 סר זנה למי ססר צילס לא יחיה סנה לפי שכתוב ככל
 ידי כסיתך וככל כנסתך תחסה והשדים מצויין אצל כל
 של לבנה כדאמרינן בפרק ערבי פסחים
 אצל הצל הלכים על לא תשיב גבול רעך
 ואותם מויקים הם של אש וברד על כן קטנים הניזוקין
 כלבבם יש להם חיוניות וקרירות ושלמות ומועיל להם
 הלחיות ולזה מועיל גדול ימין בשמאל וגדול של שמאל
 בימין וזה מתהפכין פיסת יד על מזלו של מעלה או
 מבינים על האדם למטה שרומח למולו למעלה זהו ככל
 ידו החביאני וככל ידו כסיתך וככל כנסתך תשדירני וככל
 כנסתך יחסין וככל כנסתך אחסה וככל כנסתך ארנן
 ככל צדי יתלונן לומר לפי שהשדים שונים ככל האילן שיש
 לו ענפים מרובים וככל הלבנה וכתוב ונהירא עימיה
 שריה ועליך ירחי באור פני מלך חיים ומשכך בזק
 רחם כפי המזל שדומה לפרצוף מטה ומקיפג בכנפי זה
 זהו וסר חתינו עז למקלפי שלטמי ילך דבר יוצא רשף
 לרגלו והוא מאחז פני כסא פרשו עליו ענני או השדים
 יראים להזיק לפרצוף של מטה ומזלו למעלה בעוד שמזלו
 מאור שלו למעלה יחיה זה של מטה זהו יוצא אלדים את
 האדם כאלו הוא מזלו למעלה כאלם אלדים בלא אתו
 זכור מאור אכל ככה אור למעלה רבה אור למטה לכך
 כשראה משה מזלו ככה למעלה כתב בדמע וימת שם
 משה עבדי קיימא לן כפ' לולב וערבה ערבה הלכה
 למשה חסיני הכל מודים שאין אדם יוצא ידי חובתו בערבה
 שכללוב ואין צדיק לכרך על הערבה ערבה מנהג כביאים
 היא מה ראו ראשונים מסדרי העיבור להנות ראש השנה
 אם בא יום א' דוחין עד יום ב' שאם היה ראש השנה יום א'
 היה הושענא רבה ביום ז' בשבת ולמה דוחין משום ערבה
 ואמרו התם ערבה כז' מאי טעמא דוחה שבת טפי משאר
 יומי ומסנינן לפרסומה שהיא מן התורה שבעל פה דין
 כטענות וערבה וניסוך המים הלכה למשה חסיני ומאחר
 דלא ידעינן קביעא דירחא דחין מקומה קביעא דירחא
 ולמה ערבה בהושענא רבה לפי שהערבה גדולה על המים
 אז נידוכין על המים ולא היה יום מרובה בקורבנות ט' של
 בוכת שבו עובר ככל תאחר על כדו אס עבר החב ובענין
 נדרים בשמים כעצרים כשיאים ורוח וגשם אין איש מתקולל
 במת שקר לכך רוח צפון תקולל גשם וכתוב אמת מארץ
 תצמח וגו' וכתב הרעישו שמים ממעל ושחקים וגו' בעבור
 אמת שמדברים בארץ לכך בשוף כל נדרים יושב בדין על
 המים לכך סוף לשכות אים כי ידר כדר לוי שיושב בדין
 אם לא עברו נדרים יתן להם מים במורה שדיבור בקרא
 מטר ופיקס פערן למקום יערוף כמטר לקחי אם יתן
 נדרים בעתו ונתתי מטר ארצכם בעתו ומביאי קרבניהם
 בהושענא רבה אז חכרו יוצא תן יעברו כל תאחר ותי
 קישרים הכסמות בענפי ערבה אסרו חב בעבותים עד

קרנות המזבח ואומר רבונו של עולם מה שמדרנו הבאנו
 והעבדים שאסרנום בדינו הס האיל ולא עצרנו מתת גם
 אתה על תעצר הבשמים כדר תלוי ברוח פינו ישב רוחו
 יולו מים נדר תלוי בקול קול יי על המים עשינו ה' מה
 שציותנו כשם שזאת גדילה על המים כך תן לנו מים ועשין
 יום גדול שהוא שוף אנה ואומר קושיעה את עמך וכו' על
 שם זה היו קורין אותו הושענא רבה וביוסח' בתיב לבר
 מכדריכם וכל הבא כדור וכדבה טעון נככים וכנסכים
 רמזו מים הרי שהיה דין על המים עבור כדרים ורמזו
 למעלה מים ולפי שזה היום גדול בעיני כל והכל נודרים
 והכל צרכין לבשמים והיו מהבין לאחר שלא היו מקדישין
 החדש על פי הראייה לעבר כדי שלא יבא הושענא רבה
 בשבת כי היו נככים ומתחככים על המים לכך לא יתכן
 בשבת ואם כשיבא בשבת היה כדחה ופעמים אתי נכים
 זה אחר זה בשבת וישתכח לבמרו לפי שאינו מן התורה
 וקצם היו מצטערין כל השנה שלא התפללו עבור מים
 ולא היו זואבין ימים בכלי שיר וכשירים כי אם בהושענא
 רבה כי היו יראים שמה ים ביניהם שדרו ולא שלמו והיו
 ממשכני אותן כי חוטא אחד יאבד טובה הרבה ומתחככים
 בבכיוש המתענים וכת' ושאלתם מים בשאן ומקפין
 ז' פעמים כנגד ז' פעמים שכתוב בתורה ענין ואד יעלה
 מן הארץ שנקראת ז' שמות הענין וכתוב ונתתי בשמיכם
 בעתם למטר השמים תשתה ונתתי מטר ארצכם לתת
 מטר ארצך יערף כמטר לקחי כשעירים כרביבים דא' ז'
 זכר ליריחו כמו שהושיעם אז לפי שהקדישו מה שכתובה
 כך עתה יום הכדרי מקפין שובע שמחות את פניך אשעי'
 ושמתח' לפניי אלדיכם שבעת ימים זו קולות על המים
 זו עניות זו הללוהו בתקע שופר וכו' בשוף תהלים
 וכפרשת אליעזר ז' פעמים עין העיין העינים זו שאיכות
 רמז לו ימים אמנסכין מים ולמאן דאמר ת' חושב לעת
 זאת קזואכות זו בארות ביצחק וב' מים בענין כנגד
 ג' לבין זו באר כתוב ביעקב זו בור כת' ביוסף הכור
 והבורה וכבראשית ז' מרחת על פני המים עד ולמקום
 המים וכנגד' עננים ובענין הענין ז' על פי ז' ובלבין
 מסכין כנגד ג' רביעיות ככירה אמצעית אפילה וגו' וכתתי
 בשמיכם בעתם ונתתי מטר ארצכם בעתו לתת מטר ארצך
 בעתו לכך ג' שמחות בשכות ושמתח' בחגך והיית אך
 שמה ושמתם לפניי אלדיכם לפי שכתבואה ופירות
 האילן בפנים וביוסח' ככפרים נעקרו מעונם משה ענין
 ופשוטואה אסריהם ישראל מי שטהרם הק' וב' פעמים
 כקרא הק' מקום מקום ישראל יי מושי מקום ישראל יי כל
 כל עובדי יבואו ומקום אבותיהם יי לפיכך צדיק אדם
 לטק ענינו בב' רבליס ומעין שזה מקום מדבר במים שכ'
 מקום ישראל יי כי עובד מקור מים חיים את יי וסכור
 שפחה שלמה וחוץ ג' מקוואות ומנסכין מן לבין לפי
 שכל טיפה וטיפ' שורדת מן השמים עלה מן התהום כ'
 כתקום אל תהום קורא לקול צינור ולפי שכירידת בשמים
 ככל שמחים לכן זג

ושאבתם מים בשאון ומעניי היטוע' עם שואבין רוח הקדש
כמו הסיכה לי שאון ישעך ורוח קדשך וקה יורד לשייתן על
שם מתקום רוכזת תחת * ר כ ב

שמיני ספק שביעי

הוא יום טוב ומקדשין על הכוס ואומר זמן * וקיימא לן
יתובי יתביין בסוכה ברוכי לא מברכין ומכנים בה מאני
מיכלא ויושב בהלאכל * ליל ח' יום ח' והוא רגל בפני
עצמו לעניין פזר קשב ואמר לאכול בו כיום האתרוב *
ובמוסף יום ח' קיימא לן בפרק א' דתענית שצריך להתפלל
משיב הרוח ומוריד הגשם * ביום תשיעי הפק שמיני
הוא שמחה תורה אז יאכל האתרוב * ועשים בו שמחות
במדרש חזית בתחילה ויבא ירושלם ויעמוד לפני ארון *
אז אלעזר מיכן שעשין עמדה להשלמת התורה * ועתה
סיימו כל החומש ומכדילין במצאי יום טוב ואוכלין נוי
סוכה אשרי העם שבהם לאשרי העם שיי אלריו *
ברוקי לעולם אמן ואמן * נקבו כמים לברך אשופר ואלול
יום ראשון של סוכות שהל להיות בסבת לא מברכין
אלול ואין מקיפין בהאע בא * ר כ ב

סדר תפילת חג הסוכות

מתפלל ערבית ליל כניסת סוכה אתה בחרתנו את יום חג
הסוכות הזה זמן שמחתנו קידם בורא פרי הגפן
אשר בחר בנו * שהחיינו בכנס ליטב בסוכה מוזגין היין
ומברך פרי הגפן אשר בחר בנו אלקינו ליטב בסוכה *
סחיינו כדמשמע בשילסי משכת סוכה * באחרית
מתפלל כמו בערבית אתה בחרתנו לאחר כל תפילת
יוצר מטאי' הולל ומברך ביום ראשון על בטולת לולב
שהחיינו ואחר בטולת לולב מברכין על קריאת ההלל בא'
יו אלריו מה אקבו לבמור את ההלל * ומעבצ בהודי
בתחילה ובאכא יי ובהודו שכהן ההלל בפ' בערבין
בא יום גומרין את ההלל בגולה * וכפ' ערבי פסחים שצריך
לברך אחד ההלל והללך יי ומאיים מלך מהולל בתושבתות
בפרק קורא את המגילה למפרע כל היום כשר לקריאת
הלל לאחר קריאת כל ההלל גומרין כל הקדים ונוטלין
ב' ספרי תורות ואומר גדלו רוממו רוממו על הכל
יתגדל וקורין ה' בפרשת אמור אל הכהנים מן שור או
כשב או עז עד מועדיי אל בני ישראל * והמפטיר קורא
בפנחם ובחמשה עשר יום עד ומכחתה ונשכה ומפטיר
בתרי עשר בזכריה הכה יום בא עד בבית יי צבאות ביום
ההוא * אשרי וקדיש תפילת מוסף שליח ציבור
ומוגן ומחיה קדושה אתה בחרתנו משיב חטאינו והשיאנו
דעה מודים ברכת כהנים שים שלום קדיש אין כאלריונו
פסגס הקטורת קדיש * לבבחה אשרי ובא
לזין סדר קדושה קדיש ומתפלל במנחה כמו בשחרית
שליח ציבור מתפלל עד המברך את עמו ישראל בשלום *
קדיש * למעריב ברכו וכל המעריב ותפלם כמו
במנחה קידוש על סבם למחר קורין ה' מן שור

או כשב עד אל בני ישראל כאתמול ומפטיר קורא ובחמשה
עשר עד ומכחתה ונשכה ומוסף וביום השני עד ומכחתה
ונשכיהם * ומפטיר במלכים מן ויקהל אל המלך שלמה עד
לתת לו כזרקתו בבבוצא אין מברכין שהחיינו
ביום שיני על הלולב בורמישא מברכין שהחיינו בכטולת
לולב א' עפ שבקידוש מברכין במוצאי ליל שיני מתפלל
אתה חונכתנו ומזכיר יעלה ויבא ומכדיל על הכוס בורא
פרי הגפן ומכדיל בין קודש לחול * שבת שבחולג
של מועד קורין ז' כפר' כי תשא מן ראה אתה אנו אל' עד
בחלב אמו והמפטיר קורא במוסף בפנחם עניין קיום
ומפטיר ביחוקאל מן ביום בא גוג עד וטהרו הארץ * יום
שלישי שהוא יום ראשון של חולול מועד במבצא קורין
הכהן ביום השני לוי ביום השלישי ישראל ביום השני
וישראל האחד ביום השלישי * לעולם השני ישראלים
קוראים מה סכה ולוי קראו אבל בורמישא יום ראשון
של חולול של מועד * בהן קורא ביום השני לוי ביום השלישי
וישראל ביום הרביעי וישראל האחר ביום השני וביום ה'
השלישי כי הרביעי לעולם קורא מה סכה ולוי קראו
שהוא ספיקי דימא * יום השני רבא בהן וביום
החמישי לוי ביום השני וביום השביעי ומבצא בורמישא
סאומ ביום השני רבה על הכל יתגדל ולמוסף
בעריץ וקדושה אחרונה אדיר מושיענו אבל במבצא אין
אומר על הכל יתגדל ולא קדושה אחרונה וקורין בהן ביום
השישי לוי וביום השביעי ישראל ביום השני וישראל אחר
וביום השביעי * וסוכין בכל יום אחר תפלת המוסף פעם
אחת ואומ' הואעבא אחת ואחר כך אבי והוא הושיעה בא *
בהאעת אך ביום ז' מוציאין * ספרי תורות ומקיפין כל
ישראל והואעבא ביד כל אחד ואחד ושלח ציבור ביד
ימינו לולב והואעבא וביד אמאל האתרוב ומקיפין * פעמים
ואומר האענות ואחר כך מחזירין התורות למקומן *
ועומדין לפני ארון הקדוש פתוח ואומרים בקול רם ואחר
כך קדיש * בכל ז' ימים נוטלין את הלולב לבד מן השבת
ואם מריח באתרוב מברך קודם בא יי אלריו מה אשר
נתן ריח טוב בפירות וכל ז' ימים בכל שעה שכהן ליטב
בסכה מבר' ליטב בסוכ' לאחר הקידוש אשר בחר ייך ביום
ראשון וב' מברך בור' פרי הגפן ליטב בסוכה * ובחולול של
מועד ביום ובליטת מברך המוציא ואחר כך ליטב בסוכה *
ומתירין איגודו של לולב בהושעבא רבה כדי לקיים דברי
שניהם כל שמה כרבין * ליל שמיני של עצרת מתפלל
מוגן ומחיה אתה קדוש אתה בחרתנו ואומ' את יום שמיני
חג העצרת הזה זמן שמחתנו ומקדש על הכוס ואוכל
בסוכ' ומברך פרי הגפן אשר בחר בנו שהחיינו ולא יברך
ליטב בסוכה ומכנים בה מאני מיכלא * לאחר קורין
ה' בפרשת ראה אנכי מן כל הבכור עד אשר נתן לך
והמפטיר קורא בפנחם ביום השמיני עצרת עד את מאה *
ומפטיר במלכים מן ויהי בכלל כל עניו הארץ ופוסקין
צדקה כל אחד ואחד במוסף מס' ב' היום * ר כ ב
קורין ואתה בברכה עד ובבאותו
בשמות תורה שחיים וחתן תורה מ' כ' א' ירונ

ומשלים התורה • וחתן בראשית קורא בראשית ברא ער
 אשר ברא חלדים לעשות ואומר קריש לפי שאין אומרין
 קריש עד שיקראו כל הקרואים • וקורא המפטיר ביום
 השמיני עצרת ומפטיר בראש יהושע מן ויקרי אחריו מות עד
 ואמן • במוצאי שבת ובמוצאי יום טוב מתפלל באתה חונן
 אתה חוננתנו ומכדיל על הכוס ואין אומר על הכר אלא
 במוצאי שבתות ובמוצאי יום הכפורים " ר כ ה
 סליק הילכות סוכה

הילכות חנוכה
 בפרשת אמור אל הכהנים התחיל
 שבת ורגלים פסח עצרת ראש ה
 השנה ויום הכפורים שבת • ודבר משה את מועדי " אל
 בני ישראל וסמך ליה ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור
 דמנו לחנוכה שמן זית זך מן המזבח ואמר להעלות כר
 יעריך את הכרות ללמד לילה ראשונה כר אחת ואחר כך כרות
 מוסיף שמן כרות לסוכות מה סיבת ח' ימים אף חנוכה ח'
 ימים • ובגמ' את ה'הלל" וסמך אל חנוכה המזבח דבר אל
 אהרן קח את הלויים על ידי אבטלני ויחנן כהן גדול נעשה
 חנוכה • ויצד שירך סוכת להעלות כר לומר שמחת בית
 האובדא על ידי כר כדאמ' במהבט סוכה מערות של
 חמשים אמה ולא היה חצר אלא הו דואים כו לכך סמך
 ורחב חמשים בחמשים החצר נחשת • זאת חנוכת המזבח
 בנימטריא זאת יהיה בימי השמונים זאת חנוכת המזבח
 בנימטריא אז שמנת ימי המזבח ביום המשה אתו מאת
 בנימטריא חנוכה ביום עשרים וחמשה ככאלי "
 להעלות כר תמיד בפרשת נא אתם תצוה לפי שחייב להדליק
 כרות בחנוכה לכך סמך זאת חנוכת המזבח בהעלותך
 את הכרות ולפי שעל ידי כהנים נעשה לכך סמך כברכת
 כהנים דבר אל אהרן ואל בניו לחנוכת המזבח • וכן
 בתהילים " ייברך את עמו בשלום מזמור סיר חנוכה
 הכותי • וכעורא בהיאי ולינאי חנוכת בית אלהא לכך יש
 בעל הכספים דחנוכה ק"ה תיבות כחשבון כהנים ואין חנו'
 נמדה לשמך הגדול ס"ה כי אינו בחמורים ישנים ומרוב
 עמנו של יחנן כהן גדול הוסיף תיבה אחת יותר מן יוחנן
 שעל ק"ה ובחשבון ייחנן עד ויהי נועם ומן ויהי נוע' עד
 סופו וכפ"ן ארץ ימים לומר כמו שהיה ברכה בחימוכו כן
 יהיה בחנוכה בית השמונים ומדליקין בחנוכה לו כירות
 לפי שבחנוכת העולם ויתן אותם ארדים ברקיע השמים
 להאיר כדאית' בפסיק רבתי ואותה אורה נשטתמש אדם
 הראשון היתה לו שעות כדאית' בבראשית רבה י"ב ו' י"ב
 שעות ולי' י"ב שעות ויום ז' י"ב שעות וכפי'אלו לו שעות
 החמיק העולם כפ' מקום שנהגו טל' כ' רנפים וטחנן זה
 בזק ויצא מהן אש וברוך בורא מאורי האש כך מתוך
 שחשכו עיניהם של ישראל בגלות ומו' וקציאם הק' מאפילם
 לאורה לכך מדליקין לו כרות ואמ' בתחומא זהב וכסף
 נחשת אילים מאורמים נחשת זה יין • את כ' נחשת
 טסבא בנימטריא וין לכך סמך נחשת • ואתה תצוה את
 בני ישראל ויקחו אליך שמן זית כתית למאור • במשלת

יין הדלק' כרות ולמה לו' כי יש בחומם כ"ב אור האור לאמר
 להאיר המאור והאור יאיר למאור יאירו ויאר וב' סמאורות
 שהם ו' הרי כח' וכן כרותיה וכן כרות הכרות כר ה' הרי
 לו' לשון אור ובר' ואותם ח' כרות רמז לו' ימי חמכה שצריך
 להדליק כרות ובאיוב לד' אור וב' וכעפעפי אחר קרי לו'
 שכתוב שם וברו כר בהלוגרועלי ראשי • וכן רמז לו'
 שעות שימשה האורם במעשה בראשית את האור כי טוב
 טוב ד' תגין על ט' כי ד' פעמים ט' הם לו' כנגד לו' שעות
 ולו' כרות כפ' כמה מדליקין ת' ככה' ככסליו יומין
 תמיא אינון די לא למספד בהן כשנכחו יוונים טמאן
 כל השמיים שביכול ונשבכרו מלכות חשמונאי ונצחום
 בדקו ולא מצאו אלא פך אחת של שמן • שהיתה מונחת
 בחותמו של כהן גדול ולא היה בו להדליק אלא יום אחד
 ונעשה בו כס והדליקו ממנו ימים לשנה האחרת קבעום
 יום בהלל וסודא • תנו רבנן מצות חנוכה כר איש ובייתו
 המהרין כר לכל אחד ואחד • והמהרין מן המה יין בית
 הילל אומרי יום ראשון מדליק כר אחד מיכן ואילך מוסיף
 והולך משום מעלין בקודש ואין מורידין והן לו' כרות "
 ר כ ו

כר חנוכה
 מצוה להקניח על פתח ביתו מבחון
 ואם היה דר בעליה מניח כר לון
 הסוכה לרשות הרבים וכשעת הסוכה מניח על שולחנו
 ודיו אמר רבא וצריך כר אחת או מדורה אישתמש
 לאורה " אמ' רבא כר חנוכה מצוה להניחה בפתח הסוכה
 לרשות הרבי' וסלכת' כשמו' כדי שתהא מוזהר בימיו ובר
 חנוכה בשמאל וצריך להניחה בתוך כ' אמה בסוכה
 וכמבוי • אמר רבא אסור להשתמש לאורה על כן כר
 שמדליקין בו יהיה ארוך כר של חנוכה וסלכת' מדליקין
 מנר חנוכה לנר חנוכה אבל כר הדינא אסור להדליק בכר
 חנוכה וקיימא לן ככתה אין זקוק לק להדליקה פעם
 שנית " וקיימא לן כר איש לק שני פיות עולם לשני בני
 אדם לא כפה עליהם את הכלי
 אפילו לאחד אינו עולם " מצוה כר חנוכה משתשקע
 קחמה מדליק עד אותו שיעור אינומי לשיעורא יתן שמן
 שידליק ממנו אותו שיעור • ואם לא הדליק לילה אחת לא
 ידליק למחר או לילה האחרת מה שהיה לו להדליק אז
 ולא דמי לקרית שמע ותפילם דאמרי בריש תפילת קשרי
 שיחזור ויקרא ויתפלל וקיימא לן מדקא מצרכינן להדליק
 כר של חנוכה הדלקה במקומה עושה מצוה ואם הדליק
 חרש שוטט וקטן לא עשה ולא כלום " אמר רבא הדליק
 מבפנים והוציאו מבחון או היה תפוס כר חנוכה בידו
 ועמד לא עשה ולא כלום • אמר ר' יהושע בן לוי עשית
 שהיתה דולקת כל השבת כולה למוצאי שבת מכבה ומניחה
 וחוזר ומדליקה " כל השמיים יפיו לנר חנוכה ושמן זית
 מן המזבח " גמים חייבות כנר חנוכה שאף הן היו באותו
 הכס ומדליקות אמ' רב שטת אכסנאי חייב כנר חנוכה ליתן
 חלקו ואם יש לו אשה אינו צריך אשתו מדלקת כר חנוכה
 ובר' ביתו כר ביתו קודם אס' אין כי אס' אחד כר חנוכה

קודם לקידוש היום מאוס פרסומי ניסא" אמר רב הונא
 הרגיל כבר הויין ליה בניס תלמידי חכמים כי נר מצוה
 ותורה אור בפסיקת רבתי למה מדליקין נרות בחנוכה
 אלא בשנה כוליה למה קורין את הקלל בחנוכה ולא
 בפורים אלא שאין קורין חנא במפלתה של מלכות
 ומלכותה של אשורנוש קיתה קיימת נר חנוכה אהותיר
 אמר ביום ראשון מוסיף עלינו ביום שיני ואם קותיר ביום
 שיני מוסיף עלינו ביום ג' וכן כל הימים אבל ביום
 השמיני עושה לה מדורה בפני עצמו ושורפו למה פכיין
 שהוקצה למצותו אסור להשתמש ממנו נר חנוכה
 ונר שבת ידליק תחילה נר חנוכה ואחר כך נר שבת שאם
 הדליק נר של שבת היה אסור להדליק נר חנוכה שכבר
 קיבל עלינו את השבת דמי להא דאמי בעירובין בשלקי
 בכל מערבין שאין קידוש כוס ביום השפורים אמר רב
 יהודה המדליק נר חנוכה לילה ראשונה אומר בא"מ
 אקבו להדליק נר של חנוכה ופעשה נסים והרואה
 שלא הדליק מברך כך פעשה נסים ושחייגו מוכן
 ואילן המדליק מברך להדליק נר ופעשה נסים והרואה
 מברך פעשה נסים הוכן ציונו שאל אביך ויברך
 לא תסור מכל דבר אשר יגיד לך בחנוכה צריך
 לברך לבמור את הקלל דאמי בערבין אר יחנק משום
 ד' אמצעין בן יפוצדק יח ימים צריך לבמור את הקלל ח' ימי
 סוכות וח' ימי חנוכה ויום ראשון של פסח ועצרת
 וכוונתה כח' ימים ואחר הקלל מברך יהללך עד מלך
 מהולל בתואמות על הניסים הזכיר בתפלה
 במורים וכברכת המזון במדה לך ומזכיר אף בתפלת
 המוספין אבל לא במזן אבות בערב שבת כדאמי בבמס
 מדליקין ואם לא התפלל או לא הזכיר בכרכת המזון על
 הניסים אין מחזירין אותו בפ' בת דמגילה בחנוכה
 פרשת באיאים וקורין כהן ולוי וישראל רח טבת שחל
 להיות בחול קיימ' לן אין משגיחין בחנוכה תחילת אלא רח
 עיקר וקרן תלתא כהן עד ועיריות האיפה לוי עד
 עלות שבת ישראל וברחשי הדאיבס וישראל הרביעי
 קורא בפרש חנוכה קרבן נשיא ליומו אר' יחנק כפחא
 רח טבת שחל להיות בשבת מוציאין ג' ספרי תורות וקורין
 ו' בעיניו של יום קשיעי קורא בתורה שניים וביום
 השבת וברחשי הדאיבס קדיש ומפטיר קורא
 בתורה שליטת פרשת חנוכה ומפטיר בנרות זכריה רבי
 ושומי עד חן לך ולא של רח ולא אש אשית אם יסית
 כשואין כי אם רבי ושומי ובי מקלע בתרי שבתות שבת
 ראשונה ומפטיר בנרות זכריה שבת שמייה ויעש חירוס
 ולפיכך מקדימין בדרשא חדש משום דתירי ושאינו תדיר
 תדיר קודם וממאי דליק מיניה הקורא בתורה מפטירין
 לפיכך מפטיר בנרות זכריה רבי ושומי ואין מפטירין
 שמים כסאי פעם אחת שבת וקרא ארבעה בפרשת
 החדש שבת בחנוכה ואמר ר' אש לא היה השפ' תורה מכהן
 לא עיניו זריכין לקרות החמישי בשל חנוכה דהא אמרינן
 אין משגיחין בחנוכה ושפורים לקרות כל עיקר כלונת אש

לא יקרא כל עיקר אין לחוש אחר כי קרא בתורה אסור
 לקרות פעם שנייה אלא כהן בלבד קורא במקום לוי
 סליק הלכות חנוכה ר כ ז

עשרה בטבת

זמ עשר בטבת שבו סמך מלך בבל
 על ירושלים למה נקרא צום העשירי שהוא חדש עשירי
 ומסיק רב פפא בזמן דיש שלום יקו לסטון ולשמחה בזמן
 דאיב' אמדא צום אין אמד ואין שלום רצו מתענין לא רצו
 אין מתענין ועתה מתענין ואל תטוש תורת אמך אעב
 דאמרי בפ' בת דמגילה בתעניות ברכות וקללות במסכת
 ספרים וכן פסק רב יהודה גאון בכפר על גבי בחלים
 בעצירת גשמים קורין ברכות וקללות אבל בתעניות
 אחרות קורין ויחל משה ומפטירין במנחה דרשו וקיימ' לן
 בפ' אר' דתענית יחיד מתפלל עיניו בזמנא תפלה ושלוח
 ציבור בין גול' לרופא שכח ולא התפלל אין מחזירין אותו
 בדאמרינן בפ' במס' מדליקין ר כח

הילכות ראש חודש

נסדר תפלותיו וברכותיו החדש הזה לכם ראש
 חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה כבימ' כמו תא' עה
 ועשרים יום ומאזה ותשצב חלקים לכם ראש חדשים
 ראשון הוא לכם לחדשי השנה כבימ' חדש האחד כט' יום
 ומחצה ושתי ידות שעה וצ' חלקים חודש במילוי ח' ד' ש
 כבימ' כט' יום ומחצה ותשצב חלקים כליל רח אין
 גופ' על פניהם וכל היום עד יום השבת לאחר החדש
 דאמרי בבבא מצ' בשלי פ' קזחב גבי מעשה דר' יעזר
 שבירכואו אימא שלום דכיתיה דר' אליעזר אחתיה דרבין
 במילא הואי מהסו מעשה ואילך לא שבקה ליה לר' יעזר
 למיפל על אפיה יומא חד ריש ירחא הוק וזיחלף ליה בין
 מלא וחסר אחאי אשכחיס דנפל אפיה אמרה ליה קום
 קטלתיה לאחי הרי משמע שאין נופלין ברח' וצריך
 להתפלל ועלה ויבא כדאמי בפ' במה מדליקין ימים שי
 בהן קרבן מוסף כגון רח וחולנו של מועד ערבית ושחרית
 ומנחה מתפלל יח ואומר מעין המאורע בעבודה ואם
 לא אמר מחזירין אותו ואין בהן קדושה על הכוס ויש
 בהן הזכרה בכרכת המזון וא' עב דאמרי ערבית מחזירין
 אמרי בשלי פ' תפלת השחר אמר רב עקי אמר רב טעה ולא
 הזכיר של רח בערבית אין מחזירין אותו לפי שאין ב' ד'
 מקדשין את החדש בליה אלא ביום ומסיק לא שבת מלא
 לא שבת חסר אלא שחרית ומנחה אמרי בפ' במה
 מדליקין וכבר פ' אלפא שאכלנו לא הזכיר של ראש חודש
 בתפלה מחזירין אותו איכמי שומע כל התפלה משליח
 ציבור שמוציא את הכל כדאמרי בשלי פ' מ' ראש השנה
 אבל שלוח ציבור שטעה אין מחזירין אותו כדתניא בפ'
 תפלת השחר באמרי אין מחזירין אותו משני סיבות לאומר
 במנחה אמר' יוחנן בציבור שבו אבל ביחיד חוזר אר'
 תבמוס אמר' יפוצדק לוי טעה ולא הזכיר של ראש חודש
 ונזכר בתורה חוזר לעבודה ואמרי בפ' ג' שאכלנו

קצתה בראש חדש בברכת המזון אין מחזירין אותו . טעם
ולא כזכיר ראש חדש אומר ב"י אלרינו אשר נתן לעמו
ישראל ראשי חדשים לזכרון אם לא פתח הטוב והמטיב .
אבל אם פתח הטוב והמטיב חזר לראש אבל בתחילת
פשיק רבתי טבח ולא כזכיר של ראש חדש ומשמר ברכת
המזון נזכר מיד עד שלא הסודיעתו מן הכרעות אינו ז'
צריך לחזור לתחילתה אלא גומרה לאותה ברכה קטנה
בסוף ב"י אלרינו וזה אשר נתן ראשי חדשים לישראל עמו
ב"י מקדם ישראל וראשי חדשים וקירין הקלל בדילוג
בראמרי בתענית בפ' שאכלו אמר רבא הלל בריה ירחא
לאו דאורייתא רב איקלע לבבל הונחו דקא קרו הללא
בריש ירחא סבר לאפסקינהו שמעיהו דקא מדלגי ואילו
ש"מ מנהב אבותיהם ביריבם . יחיד לא יתחיל אם התחיל
גומר בברכות בפר' הוואה ימים שאין היחיד גומר את
ההלל לא פסקין אפי' משום ברכה כמו במגילה ובקריית
ש"ע בפ' הקורא את המגילה עומד בראשי חדשים ובחלו
של מועד קורין ד' אין פוחתין מקו ואין מוסיפי עליהן ואין
אומר יעקב ומתפללין מוסף . ראש חדש שהל להיות
בשבת מוציאין ב' ספרי תורות אחד בערינו של יום .
והמפטיר קורא וכוים הזכת ובראשי חדשים והמפטיר
בפסמי' בסאי ואם היו נשואין בראש חדש מפטיר בהשמים
בסאי ולא שום אשיז אבל ראש חדש שחל להיות ביום א'
בשבת מפטיר ויאמר לניחנתן . פנים אין עשות מלאכה
בראש חדש בראמרי בפרקי דר' אליעזר בפ' מר לפי שלא
דנו הנשים לתן כומיהן לבעליהן לכך נתן לכן שכרן הק'
בעולם הזה שהן משמרין ראש חדש ימה שבר הוא נתן להן
לעולם הבא שהן עתידות ליחדש בראשי חדשים תחדשי
כשפר בעורייכי . וכשקחדש ב' ימים לא יעשו מלאכה ב'
ימים אבל להנשים מותר במלאכה בראמרי בפ' דמגילה
ושאין בה בטל מלאכה לעם בבזן ראש חדש אינו אסור
בעשיית מלאכה וקא דאמר במסכת ראש קננה בפ' אם
אינן מכירין משום בטל מלאכה לעם ב' ימים פי' אם נעבר
מלא ולא חסר אין לך ראש השנה שאין מתבטלין בו בני
הבולה ממלאכה ב' ימים יום ל' ויום ל"א שאל עיברו ב' ד'
את החדש . ראש חדש אסור בהספד ובתענית בראמרי
בשילוח פ' אם אינן מכירין אותו היום מתה אמו של בן זוא
והספידה רבן במלימל הספד גדול לא מפני שראויה לכך
אלא שידעו כל העם שלא קידשו ב' את החדש . ובפ"א
דראש השנה ותיפוק לי דקוה ליה יום של אחר ראש חדש
דאסור בהספד ובתענית ובפ"א דשבעות ובפ' ב' דערבין
ובפסחים בפ' כיצד נולין ראש חדש דאקרי מועד ירושלמי
בכל מתעבין חוץ משבתות וימים טובים וראשי חדשים
וחולו של מועד וסא דאמ' בפ' שאכלו ראש חדש אי בעי
אכיל אי בעי לא אכיל פירו' אי בעי אכיל סיתחייב וימוץ
אכל פירות וכו' ואכל . ובמועד קטן בפ' ואילו
מגליחין בראשי חדשים ובחמוכה וכפורים ולא מקוננות
דשא איקרי מועד ומזנה לאכול בראש חדש כמו מועד
דאיתקש בתורה וכוים שמחתכם ומועדיכם ובראשי

25
חדשים וכביאים וקיה מדי חדש בחדש . ומו' שבת
בשבתו וכתוב מרוע את חולכת אליו היום לא חדש ולא
שבת . וכתוב וספכתי כל משופה חגם חדש נשבתה וכל
מועדה וכתוב בשאלו גם תמוול גם היום אל תלחם .
וקטבו יסונתן כי זכה משפחה לנו וכתוב וקיה בחדש קטני
ב' ימים קיה החדש ומצינו בהנהדרין בפ' בן סורר ומורס
אכל בעיבור סחדש . ירושלמי אמר ר' יוחנן לוי בריבית
לחבורת מזנה וקידוש החדש . ובפסיקתא דרמכות תני
מראש שנסק בקצצין מונותיו של אדם חוץ ממה שמוציא
בימים טובים ובשבתות ובראשי חדשים ובחולו של מועד
ומם שהתמקת מוליכות לבית רבן אם פחת פותחין לו
ואם קושיף מוסיפין לו ובריש פסיקתא רבתי ראשי חדשים
שקולין כמועדות דכתיב ובמועדיכם ובראשי חדשים
בנהדרין בפ' הוי בודקין אמר ר' אחא בר חיננא אמר
ר' יוסי אמר ר' יוחנן כל המברך על החדש בזמנו כאילו
מקבל פני שכינה כת' הבא החדש הזה וכתוב קתם זס
אלי ואנייהו . תבא רבי ישמעאל אלמלא לא זכנו אלא
לקבל פני אביהם שבשמים דיים . אמר אבי הלכך
מעומד ומברכין על החדש עד שתמלא שבמינתו אמרי
נהרדעי עד יו ימים . ירושלמי עד שתראה כחצי המטק
פי' כחצי עונג מאי מברך אמר רבי קורא . רב ט
אתה יי אלרינו וזה אשר במאמר ברא
שחקים וכו' פיו כל זבאם חק ומוץ
נתן להם שלא ישנו תפקידם ששים ושמיים לעשות רצון
קונם פועלי אמת שפעולתם אמת וכללכה אמר שתחדש
עטרת תפארת לעמושי בטן שקן עתידין לפתחדש כמותם
ולפאר שם יגדעם על שם כבוד מלכותו . ב"י יי מחדש
חדשים . ואומר סימן טוב תיהו לישראל . ברוך
בוראך ברוך יוצרך ברוך מחדשך ורוקד ב' רקידו כנגדך
ואומר ב' פעמים כסם שאני רוקד כנגדך ואינו נוגעך כך
אם ירקדו אחרי עלי לא יגעו כי . תפל עניהם אימתם
ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן עד יעבור עמך יי עדיעבר
עם זו קבית . קניה זו עש יעבור עדי עמך יעבור עד
כאבן ידמו זרעך בגדול ופחד אימתם עליהם תפול אמץ
א"א סלה הלליות . ואומר ב' פעמים לחבירו שלום
עליך וינך לביתו כלב טוב . בשלמי פבכל מערבין אומר
זמן בראש קנה ויום סכפורים משמע אבל לא בשבתות
ובראשי חדשים . ירושלמי דערבי פשחים תני כל
מם שכתוב בו מקרא קדש צריך לקזכיר בו זמן . במדרש
בכל ראשי חדשים בשמתן של דריקים עומדים על קבריהם
ומרכנים על משכבותן וקיה מדי חדש בחדשו כל יבא כל
בשר להשתחות . ובריש פשיק רבתי אמר ר' לוי עתידים
ירושלם כארץ ישראל וארץ ישראל בכל השלם . וסאך
כאים שם בכל שבת וראשי חדשים להשתחות אלא
העבים טעונין אותם לירושלם בבקר ומתפללין שם מי
אלם כעב תעשינס וכיונים אל ארכותם זמן במחקה
זמן וקיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר
להשתחות לפני אמר יי "

סליק ראש חדש

ירושלמי בפרק אין עומדין ספק סוכיר של ראש
 חדש ספק לא סוכיר מחזירין אותו לעבודה טעם ולא
 סוכיר יעלה ויבא בערבית אינו חוזר ודווקא בראש חדש
 דאיכא טעמא דאין מקדשין את החדש בלי לם אבל בשאר
 ימים טובים כגון פסח שבועות וסוכות שאנו אומרים בחולו
 של מועד יעלה ויבא אם לא סוכיר בתפילת ערבית יש לנו
 לחזור דאין לומר אם קידוש החדש אבל אם טעה
 בברכת המזון של ראש חדש או בשל חנוכה אין מחזירין
 אותו כדאמרי בס"ג שאכלו דהא מצי למיפטר בפשיה דלא
 יאכל אבל בשבת ימים טובים דלא מצי מיפטר בפשיה שלא
 יאכל ודאי מחזירין אותו ואם שכח בשבת ולא אמר רצה
 והחליצנו מחזירין דלא סגי דלא אכל ראיתי את
 רבי שלא קרא הלל דראש חדש עם סוכות וקרא מעצמו
 מיושב כשעת קריאת התורה ר לא

הלכות פרישות במגילה

כפ' כפי העיר ראש חדש ארר שחל להיות בשבת קורין
 פרשת שקלים כי תשא ומפטירין ביהודע אמר ר' יוחנן
 כפחא ראש חדש ארר שחל להיות בשבת מוציאין ב' תורות
 וקורין באחד מענייניו של יום ואין אומר קדים ואחד קורא
 בראש חדש ואומר קדים המפטיר כפי תשא ומפטיר בן
 שבע שנים והואש במלכו חל להיות באחת תצוה אמר אבי
 קרו שיתא עד ועשית וחד קרי מכי תשא ועד ועשית חל
 להיות כפי תשא עצמה אמר אבי קרו שיתא מכי תשא עד
 ויקהל וחד תבי וקרי מכי תשא עד ועשית ותביא נמי הכי
 חל להיות באמצע שבת מקדמין לשעבר איתמר
 ראש חדש ארר שחל להיות באמצע שבת קיימא לן כרב
 דמקדימין בפנייה וכו' בשלישית פרה אדומה איוו היא
 שבת שלישית כל שהמוכה לפורים מאחרים כשכא ניסן
 באמצע השבת אבל כשכא ניסן בשבת אי סמוכה לראש
 חדש ניסן ברכיעית החדש הוה תנו רבנן ראש
 חדש ארר שחל להיות בשבת קורין כפי תשא ומפטיר
 ביהודע בפנייה וכו' ומפטיר פקדתי בשלישית פרה
 אדומה ומפטיר וזרקתי עליכם מים בשביעית החדש
 הוה ומפטיר בראשון באחד לחדש בה חוזרין
 לסדר פרישות ר לא

סימן

ראש חדש ארר הסמוך לעולם בא ב' כזרי
 וסימן הפשוקות זמן בו דרובו אבל בכזרי
 מקדימין ליום קורין בראש חדש ארר פרשת שקלים
 אשום רתכן באחד באדר משמיעין שקלים מנא הכי מיני
 אמר ר' טבי אמר רבי יאשיהו דאמר קרא זאת עולת חדש
 כחדשן לחדשי השנה אמרה תורה חדש וקבא קריבן
 מתרומה חדשה וכיון שבניסן בעי לא קרבי מקדמין
 וקריבן באחד באדר כי סיכוי דליתו שקלים למקדש ר"ב
 פרשת שקלים באחד באדר משמיעין על
 שקלים כדי שיביאו שקלים
 בעונתן ומייתי כשליהי מסכת מגילה בב' פריקים בשנה

תורמין את הלשכה בפרוסה פסח בפרוש עצרת בפרוס
 החב ואמרי במסכת מגילה גלוי וידוע לפני מי שאמר וקיה
 העולם שעתיד המון לפיכך הקדים שקליהם לשקלי
 ממשכנין ליום וישר וברים ועבדים משוחזרין אבל לא נשים
 דכתיב וכתנו איש כופר נפשו ולא אשה ולא עבדים ולא
 קטנים קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו אינו פוסיק בשביל
 לחככו במצות הא לתובעו כשקביא ב' שערות נשים
 ועבדים וקטנים אם שקלו מידן מקבלין אם הביא ב'
 שערות תובעין אבל לא ממשכנין מאחר שאינו בן עשרים
 הנסקל על ידי העבד או על ידי האסס או על ידי קטן פטור
 מן הליבון וכך על ידי עבד או על ידי שכן ועל ידי עירו
 בעזרא כתיב והעמדנו עלינו מצות לתת עליהם השקל
 לשכס מיכן שאדם חייב באחריות שקליו ב' פעמים בשנה
 שאם לא נתן בפרוסה הפסחיתנו בפרוס העצרת ואם לא
 נתנו בפרוסה העצרת יתנו בפרוסה החב ושוב אין הכתיבה
 מצוס מן המוכח וכנגד מועדים התקינו לתרום בב'
 קופות כל אחד מחזיק ב' שאין וב' הפרשות בב' זמנים
 הללו בב' קופות תורמין את הלשכה וכתוב עליהן א"ב
 בימא אמר ר' יוסי למה כהן גדול אינו נכנס בחלוק איש
 לו שפה שלא יאמר בתוך השפה הוא נותן מן השקלים ולא
 במנעל ולא בשדל ולא בקמיע ולא בתפילין על שם
 והייתם נקיים מיי ומישראל ירושלמי קונן לא יתרום
 מפני השמד קונן בעל שערות שלא יתן מעות בקוננותיו
 הגזברין מפני משפטיהן בחלוקין בגופן בכבדיהם
 בתוספתא נכנס לתרום את הלשכה משפטיהן בו בכניסה
 וביציאה ומדברין עמו מעשה שכנסה עד שיצא לקיים מה
 שכל והייתם נקיים וגו' אם שתק כשיעור ברכה אינו יכול
 לשזיב ואם שתק יותר אמרי גונב שקלים הוא ונותן לתוך
 פיו צריך אדם לנקות את עצמו מן הכריות כמו המקום
 פה מן התורה והייתם נקיים מיי וגו' מן הכניאים אל א"י
 אל אלדים הוא יודע וישראל הוא ידע ומן הכתובים
 ומצא חן ופסל טוב בעיני אלדים ואדם כפ' א' דבבא בתרא
 תנו רבנן בבאי דדקס אינן רשאין לפרוש זה מזה וכו'
 מצא מעות לא יתנס לתוך כיסו כולו תנו רבנן בבאי
 דדקה בזמן שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין
 פורטין לעצמן בבאי תמחי שאין להם עניים לחלק מוכרין
 לאחרים ולא לעצמן מעות של דדקה אין מוכין אותן כ"ב לא
 אחת נאחת משום השרא תנו רבנן קופה של דדקה אין
 נבבית לא בשנים שאין עושין שררות על הצבור פחות מה'
 תקחו את תרומתי בגון שכבר עשו קצבה אבל לא עשו או
 בשלשה ומתחלקת בשלשה מפני שהוא בדיני ממונות
 תנו רבנן אין מחשיבין עס בבאי הדדקה ולא בהקדש עם
 הגזברין אמר רב אשי לעולם אל ימנע אדם עצמו
 מלייתן שלישיית השקל שנאמר והעמדנו עלינו מצות לתת
 שלישיית השקל אמר רבא שקולם כנגד כל המצות מדאמי
 והעמדנו עלינו מצות בזמן שביית המקדש קיים אדם שוקל
 את שקלו ומתכפר לו ועכשיו אומות העולם נוטלין אותו
 בזרוע א' עפי נחשב להם לדדקה ונוגשיין דדקה הנותן

פרומה לעני מתכרך בז' ברכות הלא פרוש לרעב לחמך
 וכו' עד ויאמר העני והמפויסו מתכרך ב"א ברכות ותפק
 לרעב נפשך וכו' בפ"א דביטון חס שלמים וכן רבים חס
 ראש אדם שמוזכרתי ממומזין יעשה מהן דקה וכן בגנוז
 וזכר המבזז מככסיו ועשה מהן דקה ניגול מדינה של
 גיהנם כדאיתא במי בפ"א דבבא בתרא ובפ"תרא דשבת
 מאי ועיביטיך אפי' עני המתפרנס מן הדקה יעשה לא
 אענך עוד * פני רב יוסף אין מראין
 לו סימני עניות "

בסימן ובסדר הפטרות

חס חל ראש חדש לקיות ביום א' וקיה לו לומר מחר חדש
 וכיוון דקרינן למפטיר בפרשת שקלים יש לו להפטיר
 ביהואשולא למחר חדש בפסיק רבתי למה מתחילין לבנות
 מזרח עד כיסן כדי שלא לחזיק אתישראל * היו מחזירין
 מראש חדש אדר ונבבין בטיסן זהו אורח ישרים ס' ולה היו
 בבבין חצי שקל שלקחין בהם תמידים * למס זה יתנו ו'
 בדמיסין של כסף לשי שטאבו' שעות כי בשם משה באו
 שם הם טאבו במחצית היום לכך יתנו מחצית השקל כמה
 מחצית השקל י' מעין כדי שיתכפרו על י' דברות שעברו
 עליהם זה יתנו כל העובר מי גרם לפרשת שקלים העבירה
 של עבלי א"ל אבא בר כהנא בשם ר' לוי כיון שקיבלו ישראל
 את התורה ידו ק"ב ריבן מלאכי השרת ונביאית ועטרות
 בידם ב' מהם בודגו לכל אחד ואחד מישראל אחד נותן
 עטרות ואחד חביר ונביאות כיון שעשו אותן מעשה ירדו *
 אותם המלאכים והעבירו מעטרות מראשיהם והתירו את
 סוכאות מהם ויבטלו בני ישראל אין כתיב כאן א' ויתבטלו
 בעל כרחם שלא בטובתם עדיים ואעדרך עדי ונאמר לו
 לך רד מברולתך וכשמתן העבל ולמד סגיגוריא על ישראל
 ויש בכקרת הנזיר והגין עליו הקב"ה ידו מפני מלאכי זעף
 ומשם בטל משה קרני הוד וקרניים מידו אמר כסם שזקפת
 ראשך כך אזקוף ראש בני כי תשא ראש בני ישראל * ה' לך
 למקורין פרשת זכור לפני
פרשת זכור
 פורים להקדים זכירה לעשייה
 דכתיב והימים האלה נזכרים ונעשים ותיא זכור יכול
 בלב ולא בפה כשקרא אומר לא תשכח שכחת הלב הוא
 אמר הא מה אני מקיים זכור הוי אומר בפה * זכור את
 אשר עשה לך עמלק אחר פרשת שקלים לפי שהקדמנו
 שקלינו לשקלי סמון * זכור את אשר עשה לך עמלק בפה
 לא תשכח בלב * זכור להיות זכורים אותם וקוראים
 אותם בכל שנה ושנה * זכור את אשר עשה לך את לרבות
 מה שחטא להקב"ה שטרף את התורה ואת בית המקדש
 והרב את ישראל בערת גוים אבות התחלתן אבג זה המן
 האבגי שיצא מעמלק שם מחית לעולם ועד התחלתן
 בגימ' עשו * תמחה את זכר עמלק מפני מה אמר משה
 ליהושע בחר לנו אנשים שהוא מכני כניה של רחל ביוסף
 כתיב את האלרים אני ירא וכו' לא ירא אלרים לכך יבא
 יהושע שהיה ירא ויפרע מעמלק שלא ירא ועוד יוסף קטן

בן זקונים ועשו קטן קטן הנה קטן נתתיך יפול עמלק שיצא
 מעשו סקרא קטן ביד יוסף קטן ויהושע יצא מיוסף ועוד
 עשו איבד ככורתו במעשיו הרעים ויוסף זכה לזכורה
 במעשיו הטובים * אף לעתיד לבא יפלו ביד יוסף וקיה
 בית יעקב לא ובית יוסף לכה וכו' עשו לקטן ודלקו בהם
 ואכלם ולא יהיה שריד לבית עשו * וכפסיקתא קומי אנרי
 שבוע שכן דוד בא כן מביאין קורות של ברזל ונותנין לו על
 צוארו וכו' * כי יד על כס ית כשפט עמלק את ידו
 בירושלם סקרא כסא יי כל זמן שזרעו של עמלק קיים
 כל הפנים מכוסות וסו יד על כס כשימחה זרעו יתבטלו
 הפנים ולא יכנף עוד מוריד וקיה עיניך רואות את מורידך
 אין הכס שלם ואין השם שלם עד שימחה זרעו של עמלק
 האויב תמו חרבות לכח ערים נטשת אחד זכרם המה *
 ויי לעולם יש כונן למשפט באו * קרך בגימטריא סרס
 ויזכר כך מכת וכו' לכן תמחה את זכר עמלק אמר ישראל
 רבין העלמים אתה אמרת לנו הו זכורים זכר עמלק מה
 אנו לשעה אחת * אתה שאתה חי וקיים לעולם לעולמי
 עולמי לך לזכור אמר להם הק' בגימ' בומק שאתם קוראים
 פרשת עמלק מעלה אני עליכם באלו מחיתם שמו *
 ואף המן ביקש להאמיר ולאבד אמרו ישראל זכור יי לבני
 אדם את יום ירושלם אמר הק"ה עשו שלכם ואני אעשה
 את שלכם כי מחה אמהם את זכר * וישטום עשו בגימטריא
 עשונם לעמלק לכך נאמר והמת מאיש ועד אש מעולל
 בלוי וידוע שעתיד המן לומר מבער ועד זקן וכו' ובבא
 לפני המלך לפני מלך מלכי המלכים הק' ישוב מחשבתו
 עד הספר איזו היא ספר כתוב זאת זכרון בספר כי מחה
 אמהם את זכר עמלק * מחה אמהם בגימטריא זה המן
 אכל ליומת המשיח לא יהיה לבית עשו ועלו מושיעי בהר
 ציון לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה " ר' ל'ה
 ויאמר יי אל משה כתוב זאת
הלכות פורים
 זכרון בספר וסיס באובי
 יהושע כי מחה אמהם את זכר עמלק מתחת השמים מיכן
 סמכו לכתוב המילה בפ"א דמגילה כי אמרו כו' כתיבות
 כתובים במסנה תורה עד שזאזו סמון מיכן כתיבה כתוב
 זאת זכרון וכתוב ותכתוב אסתר המלכה וכתבו במגילה
 אותיות קטנות ובודלות ח' של חור ברפשבדולק ו' דיויתא
 ארובה ת' ראשונה דיתכתוב אסתר גדולה * שת'
 דפרמשתא נו' דיויתא מאותיות קטנות תסיר ח' של
 חור שהיא גדולה שלכח ח' בגדי כהונם שאין חור כמותן
 אכל מושיע דמרדכי ואילך ה' אותיות מאכות שתו ות'
 בגי' כתב זאת זכרון לכך מושיע בגודלן וכקושטן זכרון
 בגימ' זרעו מאותה שעה שאמר למשה כתב זאת זכרון עד
 שכה שנקלחה אסתר למלך אחשורוש * מ' דמדבר תתן
 פסיו בארץ הרי תתן נכ' לא עבר איש ביהודק' דריוס
 מרדך ה' דכורט הפרסו * דאחשורוש כשלקת אסתר הם
 תתקלד שנים בגימטריא וסיס באובי יהושע כי מחה אמהם
 תתקלד כתב זאת זכרון בספר וסיס בגימטריא ותכתב
 אסתר ומרדכי קיהודי ב' יותר כנגד שני הם מחה אמהם

שעור פרשת חיי שרה

בבית זה המון ואמרנו רבותי מניין להמון מן התורה המון
העין לכך כמו שיש ע' פסוקי מבראשית עד נחיה אשית
כן מן ויתלו שניהם על עין עד ויתלו את המון ע' פסוקים
הנמשכת קלל על ידי העין חף המון נתלה על העין אשר הכין
לו נחש גרם מיתהלע' אומות ולשונות וכן המון כהרג ע'
ע' אומות ומן שופטים ושופטים עד זכור אשר עשה לך
עמלק בין מצות עשה ובין מצות לא תעשה ע' מצות הס נחש
גרם שאכלו מעין הדעת חיטם שבוקעה כ' אמה בארץ המון
נתלה על כ' אמה נחש פתח באף והמון פתח באף ולפי
שהמון מתוך יין מכר את ישראל לאחזרוש והמלך והמון
ישבו לשתות כן במשתה היין נפל יין בגי' ע' וכן מאיגרת
המון יב בכיסן עד כב' בסיון שכתבו האיגרות של מרדכי
ע' ימים מן אמר אל הכהנים עד ספירת העומר ע' פסוקים
ואס רמזו המון בסוף ג' הקין מושבותיכם תהינה והוא
נתלה בקציר העומר כהיום שנהפכה ביום העומר לכך
רמזו המון בסודם יין גם הלילה והמון נפל בליל שלישי
במשתה וכן בתוב גם בלילה הוא גם הלילה גם בלילה
וכן רמזו ג' לילות ביעקב שראה סן יבא והכני את על
בנים שפה שזרעו של עשו עתידה לומר ט' ונשים ביום
אחד לכך רמזו ג' גם בלילה המון ג' גם בלילה לן בלילה
הוא וכך המון ויקחמן הבא בידו מנחה רמזו שהמון
בא למרדכי עוסק בקלכות מנחה ומראה בידו כדאיתא
בפ' א' דמגילה ולפי שמועשה עשו רמזו המון לכך אף
בערכין רמזוים יחד עשו בהתחלת תיבות והמון בסופי
התיבות מכן עשרים ג' ומעלה והמון נתן כנגד הגדול
שבערכין כ' שקלין שהם כ' מניס קטנים וק' מניס הם ככר
כשתוסף בו השתות נמצא תב' אף נותנים א' לפים ככר
לכך נתלה על עין כ' והחרימוהו לל שרמזו בסופי התיבות
כשרה החרם לכהן יכרסמנה חזיר מיער ע' תלוייה נמשס
עד סוף המזמור כ' תיבות והעין הים מן התיבה כ' אמה
דחבה לכך במזמור בתיבתו במערה המון הוציאה ממסגר
כפשו נדרש בבראשית רבה על התיבה ורמזו מפתח המון
בברית בין הכתרים אשר עבר בין הגזרים האלא ונחמה
הגוי אשר יעבדו דן אנכי נד' פעמים המון במגילה דן
במזין מדי וכן ב' אזי בסיר המעלות שהם עוליס נד' וכן
באותו המזמור נד' תיבות וכן נד' אותיות בבני המון ואס
תמוס' הס' ל' אותיות הם ע' אותיות ובעל הניסים
דפורים פה תיבות וכן בפרשת ויאמר יי אל משה כתב
זאת זכרון עד מלחמה ליי מדר דר ל' תיבות ומן אשר
עשה לך עמלק עד לא מו' תיבות הרי פ' וחסוב קריאת
הפסוקים במקום תיבה אחת הרי פ' וכן פ' אותיות מן
פראנדתא ועד ויזתא והמון נתלה עמסה חסוב כאחד הרי
פה תיבות בעל הניסים דפורים המון בגימטריא כ' אמה
במגילה על העין אשר הכין לו נה' פסוקים והוולו הכין
כלי מות ולו הכין בגימ' זה היה המון " כלי מות בגימ'
בכלי חיים אמה וזה באיוב מפר מחשבות עדומים לכך
בב' פסוקים שופן המון נמרה' בנהרים אבין' בבני המון
עד ר' ארובס של ויזתא כ' אותיות שנתלו על עין כ' אמה עם

המון לכך פעמים המון עד עשרת בני המון המון תיבות
מן לא מות תמותן עד המון העין לכך אמרו רבותי המון
העין המון רמזו מן ויקרא יי אלדים עד תשפנו עקב המון
תיבות באותו ט' פסוקים ויבא עמלק ק' תיבות ובאותם
עד אשר עשה לך עמלק מו' תיבות הרי קסו' וכן קסו' פשו'
במגילת אסתר וכן קסו' תיבות בקלל הגדול וכן במזמור
שלפניו בקללניה וכתוב ויפרקנו מזרנו זה המון
איך הצד שזה כנזק המלך צרינו
איך הצד איש צד ואיוב המון זה עת עת צרה היא ליעקב
בגימ' היה אל מרדכי ואסתר וממנה יושע בגימטריא
ומהמון יושע ו' יושע בליל העומר המון העין ימים מוכב'
בסיון שכתבו אברות מרדכי עד י' באדר לכך אמרו המון
העין רמזו להמון שנתלה על העין וסמך ויפרקנו מזרנו נותן
לחס לכל בשר כי בפורים שפראנו מאיש צד ימי משתה
שאסור להתעבות לכך כתב במזמור אילת השחר בגימ' זה
מרדכי ואסתר הצילה מארוב כפשי' המון וכאיתא מזמור
למח תיבות על שם אסתר כל עצמותי ומסיים יבאו ויגידו
צדקת לעם נולד כי עשה לעם נולד כ' המון כלל במלכות
מדי ופרס וכתוב למעלה יאכלו ענינים ויטבעו וכתוב
אחריו יי רננו לא אסתר על שם ימי המשתה ויטבעו
בגימ' ביום פורים לעם נולד כי עשה בגימ' הפור בגימ'
מרדכי ואסתר לעם נולד בגימ' רבה זה בימי המון יבאו
ויגידו צדקתו בגימטריא קריאת מגילת ר' ל' ו
צריכה שתהא כתובה בספר וכדיו
ומשורטטת בספר תורה וכמוזמה בין
כל שיטה ושיטה דאמ' בפ' א' הקורא את המגילה למפרע
היתה כתובה בסם ובסיקרא בקומום ובקנקנתום לא יא
עד שתהא כתובה אשורית על הספר וכדיו דאמר רבס
בתיב הכא ותכתוב אסתר וכתוב ואני בכתב על הספר
וכדיו במסכת מנחת כפ' התכלת משמע כדן עור בהמה
טהורה כשירה אעפ' שלא עיבדו לשמן יאכל בגיטין כפ'
הניזקין דבענן עיבוד לשמה גבי גוילין בפ' א' דמגילה
דברי' שלום ואמת מלמד שצריכה שירטוט באותיות של
תורה היא כמוזם ופסקי' במנחת וכמגילה מזומה צריכה
שירטוט בין שיטה לשיטה וצריך לתפורה בגדין דאמ' בפ'
הקורא את המגילה למפרע מגילה קרא שפר שאת תפורה
בחזני פשתן פסולה ונקראת אברת אס הטיל בה ג' חוטי
גידים כשירה אמר רב כחמן ובלבד שיהו משולשין
היתה כתובה תרגום פשול דתנן קראוה תרגום בכל לשון
לא יא ואוקמינ' א' עב' דכתוב תרגום איך בכתבין את
המגילה שלא מן הכתב לא יעתיקה מן אחרת אמר
רב יהודה אמר שמואל הקורא את המגילה הכתובה בין
הכתובים לא יא ואוקמינ' ב' ציבור אבל ביחיד מותר כגון
ספרים שלום העשויים כספר תורה וכרא' אס איך מגילה
כשירה יקרא בחומש דדמי לקא שמורישין לולביהן לכני
בניס א' עפ' איב' פשול איך שעת קדחק דאיים הכל
חייבין בקריאת מגילה כהנים לויס וישראלים גרים
ועבדים משוחררים חלילים כתינים ומזמרים סרים ארס
ושרים חמה פזנע דכא וכרות שפכס חייבים ומזיאין את

המון
מגילת אסתר

הרבים ידי חובתם טומטום ואכדורונינום חייבין ואין
מוציאין הרבים ידי חובתן . אכדורונינום מוציא את מינו
ואינו מוציא את שאינו מינו . טומטום אינו מוציא לא את
מינו ולא את שאינו מינו . נשים ועבדים וקטנים אינם
מוציאים אלא חייבין לשמוע בפ"א אמר ר' יהושע בן לוי
בשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הגם .
ירושלמי אמר בר קפרא צריך לקרותה בפני אנשים ונשים
שאף הן היו בשפך להשמיד להטב ולא בר ר' יהושע בן לוי
הגה מכאן בייתיה וקרי קמיהון . מוכן בהגו להביא קטנים
נקטנות בקריאת מגילה . אמ' רב יהודה אמ' שמואל בהנים
בעבודתן ולוים בדוכן וישראל בממעדן מבטלין ובאין
לשמוע מקרא מגילה . מוכן בהגו של בית ר' שמבטלין
תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה . הבל כשירין
לקרא את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן דאינו בני חיובא
ותני במשכת ראש השנה בפ' ראשונה ז' זה הכלל כל שאינו
מהוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן . בפ"א
דמגילה אמר רב מגילה בזמנה קורין אותה אפילו ביחוד
שלא בזמנה בעשרה ופסיק בפ"ח ורבי תם דהכי הילכת'
דח' ר' יוחנן בפ"ב דמגילה הקורא את המגילה הכתובה
בין הכתובים לא יצא לא אמרו אלא בזיבור מכלל דסבירא
ליה שקורין אותה אפי' ביחוד א"ע דרב שלא רב אשי
דאמר בין בזמנה בין שלא בזמנה ב' שמחור אחר' מיהו
הלכה כרב דאפי' ביחוד וארס שקולך בשפינה או במדבר
אם יכול למצוא מגילה יקח עמו ואם לאו ב"א ב"ב ב"ב
שהתנוקות קורין ולא יברך לפניה ולאחריה אם יש לו
מגילה כי מגילה נקראת ב"א ב"ב ב"ב ב"ב ב"ב קרי ה'
זמנים וכן הפורים במגילה הקורא את המגילה למפרע
לא יצא תנו רבין המשיט בה הקורא פסוק אחד לא יאמר
אקרא את כולה ואחזור ואקרא אותי פסוק אלא קורא
מאותו פסוק ואילך וכן הכנס לבית הכנסת קורא
מתחילתה ועד סופה קראה על פה לא יצא המשיט הספר
פסוק אחד קוראו על פה יצא . היתה מוטטטת
כולה אם רישומה ניכר כשירא אם לאו כפולה .

ברכת מגילה
כ"א אלדינו מה אקבו על
מקרא מגילה . כ"א אלדי'
מה שעשה ניסים לאבותינו בימים הקדם וכזמן הזה כ"א
מה שקיימו וקיימו והגיענו לזמן הזה . כלילה לאחר
קריאתה במשכת סופרים רב אמר צריך לומר ארור המן
וארורים כביו ולאחר קריאת המגילה אומר כ"א אלדינו
מלך העו' האל הרב את ריבנו והדן את דיבנו והקמס את
בקמיתנו והמטלס גמול לכל אויבי נפשינו והגברע למ

מצרינו . כ"א האל הגברע לעמו ישראל מכל צדו
האל המושיע . וכשימים הקהל אשר הגיא יאמר להדיע
שכל קונוך לא יבוש ולא יכלמו לכנח כל החוסים בך ארור
המן אשר ביקש לאכדי ברוך מרדכי קיהודי ארורה
זרש אשת מפחדי ברוכה אשתך בעדי . ביום מברך
על מקרא מגילה ושעשה ניסים . כל הלילה כשר לקריאת
מגילה עד עמוד השחר ומה שיש לו לקרא ביום כל היום
כשר עד שקיעת חמה אמר ר' אדא דמין עשרת בני המן
ועשרת חייב למומרניהו בכשימה אחת דכולהו בקדי
הדי נפוקשמתיתו . ואמר' במשכת ראש השנה כהלל
ובמגילה אפילו עשרה קורין ועשרה מתרגמין כיון דחביב
עליהן יהבי דעתיהו עליהון במשכת מגילה . כפרים
ועיריות גדולות קורין ב"ד ומוקפין חומה מימות יהושע
בן נון קורין בטו' וכך שוין הטרס . אמר ר' יהושע בן לוי
ברך וכל השמוך לו כידן ככרך וכל הגרעה עמו עד מיל .
קורין את המגילה בין עמוד בין יושב בתוספתא כירך
לפניה ולא בירך לאחרים . או לא בירך לא לפניה
ולא לאחרים יצא . מעשה בר' מאיר שקראה מיושב כיון
שבמרה כנסת לאחר וכירך לאחרים . בפ"א אין קורין את
המגילה בשבת משום גזירה דרבה שמח' יעבידו ד' אמות
ברשות הרבים . אבל דורשים בפורים שאל להית בשבת
בענייניו של יום . אדר ואדר אין קורין אלא באדר השמוך
לניסן . פורים אין אסור בעשיית מלאכה והאם מנהג בעיר
אסור ורב חזיקה הקורא גברא דקא זרע כיתני ולטייה
ולא צמח כיתביה תני רב יוסף ומסלוחמנות איש לרעהו
שני מנות לארס אחד . ומתנות לאבותינו שני מתנות לפני
בני ארס . ירושלמי בעודת ראש חדש ושעודת פורים
מאחרין ולא מקדימין מבבת פורים לפורים . אין מדקדקין
במזות פורים אלא כל מי שהוא פושט ידו נותנים לו אמר
רבא מיחייב איניש לאיבסומי בפוריא עד דלא ידע בין
ארור המן לברוך מרדכי לפי יצר' במשקה הוין . וחייב
לאכול ביום פורים דא' רבא שעודת פורים שאכלה כלילה
לא יצא ידי חובתו . ימי משתה כת' מלמד שאסור בתענית
יושמה מלמד שאסור בהספד ואמ' בפסחים בפרק ואלו
דברים מר בריה דרבנא קא יתיב בתעניתא כולה שתא
בר מעצרתא ומעלי יומא דכיפירי ויומי דפוריא .

על הניסים
חייב להזכיר על
הניסים ערבית
ושחרית ומנחה במורים וכבודה לך כברכת המזון בארבעה
עשר באדר דקיימא לך כרששת כפרק במה מדליקין
הקורא את המגילה פושטה באיבת .
רלש
בערבית לאחר היום כל התפילת
תפלות
קורין את המגילה ומברך אחרים
מווד לפני התיבה ואומר ואתה קדוש וכל סדר קדוש
ואומר ואתה קדוש

ונם שאין אומרים ובה לציין בואל לפי שאין גאולה בלי לם
 לשחרית מתפלל ומזכיר על הטיסים וקריש עד
 דאמירן בעלמא וקורין כהן ולוי וישראל בפרשת ויקי בלח
 מן ויבא עמלק עד מדר דר ואומר קריש ומחזיר התורה
 וקורא המבילם ואומר תהלה לדוד ובה לציין וסדר קדושה
 וכל הקריש במקום שיש ספק אם עירם מוקפת חומה
 מימות יהושע בן נון אם לאו קורין ביר המבילה בסלכתה
 אבל בטו קורין אותה בלא ברכה ושמוס זה כזה ואין
 אומרים למנחם " ר מ

פורים במוצאי שבת

פורים שאל לסיות במוצאי שבת ואירע שום אבל קודם
 ספורים והפכל יושב בבית הכנסת בשבת המנחה כמסיה
 שם לא יבא יבא שם וישמע כל התפילה והמבילה ולמחרת
 לא יבא מפתח ביתו אלא קורין לנאמת פללין עמו או קורא
 בעצמו וכן אם יום פורים באמצעית השבוע אמרי במועד
 קטן אבל אינו יוצא מפתח ביתו וקורא בביתו וכשחל
 פורים במוצאי שבת יתפלל בלחם ואומר קריש משלם ויהי
 גועס לאחר קריאת המבילה ואתה קודם וסדר קדושה "
 ואם אירע ניסואין בפורים יקראו בבית החתן
 וסכלה שם בי או יקרא לכו כך ראיתי מיבילה בקראת
 כה זמנים לכפרים המקדימין ליום הכניסה לקיים את ימי
 הפורים האלה בזמניהם בה זמנים כי במבילה כתיב
 ד' שמה ומשתה וא' משתה ויום טוב לבך רמו בפרשת אמור
 אל הכהנים לאחר פרשת מועדות שמן זית וך רמו לחנוכה
 ואחריו ולקחת שלת ואפית רמו לפורים משתה ושמהם "
תענית אסתר תענית אסתר אין לו סמך אך
 בשאלות דרכ אחאי בפרשת
 ויקרא וכשחל תענית אסתר לסיות בשבת או בערב שבת
 מקדימין ונתעבין יום ה' בשבת מפני שקוא כס' אין
 אומרים הלל על כס שכמוצה לארץ ב' ימים של פורים אין
 אומרים למנחה ואין נופלין על פניהם לא ביר ולא בטו "
 במבנא אומרים ויהי גועס במוצאי שבת בשחל פורים
 באמצע השבת אבל אם חלו באחד בשבת אין אומרים
 ויהי גועס אלא לאחר קריאת המבילה ואין אומרי דקתך
 באותה שבת שחל פורים למחר כשאין אומרי תחומי בערב
 פורים בחול כך אין אומרי צירוקהדין בשבת שקוא ערב
 פורים " כוורמאש אין מנהג לומר איז יקודי בקול
 דם ואין אומרי ומרדכי יבא וכי מרדכי סיקודי בקול רם
 בלי לם אלא ביום ובמקומות אחרים נהגין " ר מ א

הילכות פרשת פרה אדומה

למס קורין פרה בשלישי לפי שסואלין בהלכו הפסח קודם
 הפסח ל' יום להזכיר שיעשו הפסח בטורם ירוש' ר' אבא
 בשם ר' חייא אין מפתיקין בין פורים לפרס ר' לוי אומר
 אין מפתיקין בין פרה לחדש וסיומן לפרסיות בין ה' כוסות
 סללו אם ירצה לשתות ישתה בין שלישי לרביעי לא ישתה
 וסוף רחוקה בנימטריא פרה אדומה אמרות ה' אמרות

טחולות מזוקקות שבעתים פרשת פרה יש בה ז' פרות
 ז' הזיות וז' כהנים וז' טהורים ומפריזין ז' ימים ומזין ז'
 הזיות מז' פרות שנעשו וקיתם לבני ישראל למשמרת
 לפי שבעולם קזה מטמאין ומטהרין מפי כהן אבל לעתיד
 לבא אינו כן אלא הק'בה עתיד לטהרם שז' ז' ז' ז' ז' ז'
 מים טהורים וטהרתם " פרשה שלישיית קורא
 המפטיר זאת חקת התורה פרה אדומה עד תמא עד
 הערב ומפטיר ביחזקאל בית ישראל יושבים על אדמתם
 עד צאן אדם " ר מ ב

הילכות פרשת החדש

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון יקי מארת ברכיע
 השמים אמר ר' יוחנן לנו ברא להאיר אלא גלגל חמה בלבד
 יקי מאורות מארת כתי' בבימ' שמש אם כן למק בברא לבנה
 אלא לקדש בה ראשי חדשים וראשי שנים ואין מונין
 ללבנה אלא אם שקעה חמה וקיו לאתנות אילו שבתות כי
 אות היא ביני וביניכם ולמנעדים אלו ימים טובים ולימים
 אלו ראשי חדשים ושנים אלו ראשי שנים אומות העולם
 מונין לחמה וישראל ללבנה החדש הזה לכם עד שלא
 יצאו ממזרים הק'בה יושב והושב חסכונות ומעבר עברי'
 ומקדש את השנים ומחדש את החדשים כיון שיצאו ישראל
 ממצרים אמר להם החדש הזה לכם ר' ברכיה בשם ר' יוחנן
 בתעטף הק'בה בטלית מזויינת והעמיד למשם מיופן ולא הק'רן
 מיופן וקרא למיכאל ולגבריאל ועשה אותם כשלוחי כד ואמר
 להם כיצד ראיתם את סלבנא לפני החמה או לאחריה
 לנפונם או לדרומה כמות סיה גבוה ולאין כמות וכמה הם
 רחב אמר להם כסדר הזה כך יקו בני מעברין את הארץ
 למטה על ידי זקן ועל ידי עדים למק אנו קורין
 החדש ועבדין פסחים אמר הק'בה לישראל סואיל ואתם
 מתעסקין בהן כאלו הקרבנות הקרבנות רב הונא
 אמר אין תבלינות מתקבצין אלא בזכות מסכות גם כי יתנו
 בגוים עתה אקבצם וככל מקום מוקטר ומוגש לשמימנחה
 טהורה וכי י' מנחה בבבל אלא אם אתם מתעסקין בהם
 כאילו אתם מקריבין כל הקרבנות " אומות העולם
 שלא קבלו את התורה שנתבה מתוך סחך ויהי כשמעבס
 את סקול מתוך סחך הנם סחך יבסא ארץ וערפל לאומי'
 אבל ישראל שקבלו התורה ועליך יזרח ה' וקיס סלך
 לאור עולם " ר מ ב

פרשה

פרשה רביעית קורא המפטיר בבא אל
 פרעה מן החדש הזה לכם עד תאכל
 מצות ומפטיר ביחזקאל מן בראשון באחד לחדש עד נסמן
 הין לאיפה " מראש חדש כיון עד אסרו הב אין
 נופלין בתחינם מתעבין ג' ימים אחר הפסח וסלסה
 ימים אחד סוכות " ר מ ב

הילכות פסח

ויברר משה את מועדי פ' אל בני ישראל בנימטריא דורסין

דורשין בענין פסח הן ועצרת והחג היינו דתניא בשילתה
מסכת מגילה וידבר משה את מועדיי אל בני ישראל משה
תיקן להם לישראל שיהו שואלים ודורשין בענינו סל הלכות
פסח בפסח והילכות עצרת בעצרת והלכות החג בחג
מועדי חסדו כנגדו מועדים דבר אל בני ישראל ואמרת
אליהם מועדיי אשר תקריבו אותם מקרא קודש וגומ'
הם מועדי אלה במועדים מועדי אלה מועדי וידבר משה
את מועדיי אל כל בני ישראל אעפ' אדורשין הלכות
החג יש לדרוש ל' יום לפני הרגל כדכת' פחדש הזה לכם
דברו אל כל עדת בני ישראל חדש אדר דברו קודם הרגל
לכך סמך לחדשי השנה דברו אל כל עדת בני ישראל לאמר
שלאים יום קודם לפסח לעשות ולחג כפ' א' דפסחים
תניא שואלים הילכות הפסח קודם הפסח ל' יום שקרי משה
עמד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שמי ירושלמי שאלין
הילכות הפסח בפסח עצרת בעצרת וכולו משמע
במבילת בפרק בני העיר גבי תי' שקלים באחד באדר
משמעין על השקלין בא' בניסן להביא מתרומה חדשה
ומסום סבי אמ' בפ' א' דשבת כל מיני כותחיש לימכר ל'
יום קודם הפסח ומאום האי טעמ' אמ' בפ' א' דפסחים אמר
ר' יהודה אמר רב היוצא בשיירה או המפורש לים קודם ל'
יום אין לו לזמן לבער ומוקי דבא אם אין דעתו לחזור אין
חייב לבער אבל דעתו לחזור אפילו מראש השנה וקוק
לבער הא בתוך ל' יום אפילו אין דעתו לחזור חייב לבער
מאחר שדורשין וכן אמר רבא עושה ביתו אזור קודם ל'
אין וקוק לבער אם אין דעתו לפנותו אבל תוך ל' יום וקוק
לבער " ר מ ח

מראש חדש ניסן

עד אחרו חב אין נופלין על פניהם לא ביום ולא בלילה ואין
אומר דקתך דק במנחה בשבת ואין מתענין ואין
מספידין כלל אעב' דמשמע בשילתה פ' סדר תעניות ביוד
מריש ירחא דניסן די לאלמיספד ומתמניא ביה די לא ל'
לקתענאה וקיימאלן בפרק א' דראש השנה בטלה מביילת
תענית מאי אל תטוש תורת אמך ובפ' אחרון במסכת
שופרים מפני מה אין מתענין בניסן מפני שכאחד בניסן
הוקם המאכל ויב' נביאים הקריבו קרבן ל' יום וכל אחד
ואחד עושה יום טוב ואין מתענין בו עד שיעבור ניסן
והכבוד מתענין בערב הפסח והתענין בשביל שיאכלו
מזה לתיאבון " ר מ ו

עריבת

בפ' א' עובדין עריבת העבדין
שנתן לתובה קמח תוך שלש
ימים חייב לבער אמ' רבא אם נתן לתובה ערות אין חייב
לבער אמר רבא שלכס בר' נתן אפ' יום אחד ואפ' שעם
אחת נראה בגדים ששורין בשוכין לאחר כיבוסן מותר
ללכסן בפסח דבטל חימוצו העריבה שלשין בה בצק
צריך להסיר בכל מקום הצק ואם היא מבוקע אין לשין
בה וקיימא לן בפ' ואלו עובדין בצק שבהדיקי עריבה
אפ' בשולי העריבה אם יש כזית חייב לבער ואם כדפנות

העריבה אפילו פחת מכזית חייב לבער משום לא ימצא
בבתיכם מיהו אפילו כל שהו חמץ אסור אעפ' שמאים
העריבה בבית הגוי צריך להסיר הצק וכן כל הבית אם
דבוק בהם חמץ צריך להסיר " ר מ ז

ביתלי הבית

במקום שמעמידין העריבה
אם יש שם בצק צריך לגרד
דאמר בירושלמי בפ' כל שעה רב אמר הטח ביתו בצק
חייב לבער בצק בסדקי הכלים או חמץ בין כסלי נצרים
ואין יכול להוציאו ידבק טיט על הצק כדאית' בפ' ואלו
עובדין גבי כופת שאור " ר מ ח

חמץ צונן

כלים שנשתמש בהם חמץ בצונן
יסיר הפירורין וידיחם במים צונן
כמו תיבות כדאמ' בפ' כל שעה כל הכלים שנשתמש בהן
חמץ בצונן משתמש בהם מזה וכן הסלים ונפה וכברה
וככות של כסף וזהב וכלי מתכות וכלי זכוכית וכלי
עצם או של עצים שנשתמש בהן צונן מדיחן בצונן ומותרין
כדאמרינן בפ' כל שעה " ר מ ט

מגעילין

כלים שנשתמש בהם חמץ כגון היורות
והקומקומסין ומחמי חמץ מגעילין
ברותחין כדאמ' בזילת' מסכת עז' הלוקח כלי תשמיש מן
הגוי את שדרכו וכולו " ר ב

יורה

היורה הגדולה מגעילה תחילה כן היורה רבינו
יבא ורבי אברקם כן רבי שמואל בשפירא
וכן היורה אבא מורי רבי יהודה ממבגלא כל ימיו וכך פסק
רבינו שלמה מצריך להגעיל תחילה היורה הגדולה ולשפוך
המים המרותחין לחוץ ואחר כך באותה יורה שטיהר ינתן
בה מים וירתיחם ובעוד שהמים מרותחין יסקע בהן כל
כלי שנשתמש בהן חמץ וכלבד שיהו הכלים מודחין
מתחילה ולא יטביל הכלי פעמים בתוכו פן יבלע גיעולו
ויפאר שלא תניח היורה רתיחתה עד שפכו המים חוצה וכן
הורה רבי האי וכל הכלים שמגעיל אגב דטרידי למיטלט
חמיצי ולא בלעי כדאמ' גבי סימנים בפ' הכל שוחטין יורה
קטנה צריך להגעיל והמחבת שמטבין בה בצק דאמ' בתום
דעז' היורות ומחמי חמץ והטרידין והקומקומסין מגעילין
ברותחין והמחבת אעפ' שמדבק פעמים בצק באצבע
לדפני המחבת ונאפה שם מאחר שהוסר והקיא שעתה
שדבק היתירא בלע וליתיה לאיסוריה בעין דיי לן
בהגעלה דמשמע בשילתה מסכת עז' רבי שמריה באשר
קבל מר' יבא הלוי גרסי' בפ' כל שעה כסוף שבמרא חמץ
של נכרי אמר רב חזן בר יצחק אמר רב חמא בר אשי אמ'
שמואל כל הכלים שנשתמש בהן חמץ בצונן משתמש בהן
מוסח חוץ מבית שאור שחימוצו קשה ושי' רבי זלל אגבי
דמחוזא קואיל ותדירי למילא בהן תדירא בבית שאור
שחימוצו קשה דמי מפני שכני מחוזא עשירים היו וקוי אופין
בכל יום פת חמה ואוכלין וכל יום עיסה חמוצת באגבי
דידהו הילכך בבית שאור ממש דמי ואסירי ומשמע
מכלל דאגבי דבשאר מקומות שאין מחמיצין בהן העיסה
אלא פעם אחת בשבוע כמו שאנו עושין משמע

שיכלל להשתמש בהן עוסת מצה ואין לקורות חיתר מפני
 שהעולם כהגו בהן איבוד קונין עריבות מיוחדות לפסח
 מתוך דברי רבינו משמע דאפילו הגעלה אינה מועלת
 ומורי קיימם רבינו שמריה מורה צדק הורה דאין הגעלה
 מועלת לבית שאור וקראה לנו הלכה למעשה שהיה לנו
 ארץ אחד של עץ שהיה לנו מיוחד לקיבת חלב ומיכה הקיבה
 בתוך אותה הארץ להעמיד בה חלב לבין וכאשר היה מולח
 הגבינות מאותו מלוח היוצא מן הגבינה היה מוסף
 על הקיבה וממחה בתוך אותה הארץ ומפני שמורי בעל
 מעשים היה וכשיפרש לנו הקלכה אמר רבי רוסה להראות
 שאין הגעלה מועלת לא לבית שאור ולבית חרוסת הידוח
 ושפסף ונקח אותה הארץ יפה יפה ואחר כך הגעילו ולאחר
 הגעלה יום או יומיים בטל חלב כמו שהוא חי ונתן לתוך
 אותו הארץ כלל דבר המעמיד ומיד לשעה נחבץ אותו
 החלב כאלו נתן לתוכו המסך ואח' לנו כמה גדלים דברי
 חכמים שאמרו חזן מביית שאור שהיוצא קשה וגם פירש
 לנו משתמש בהן מצה ממשולא עיבה דכיון דנותן חמיו
 לתוך הכלי כשהוא מוציאה מן התנור דחמה היא אינו
 דרינו מוציא לבלוע אבל בית שאור כיון שהיוצא קשה
 כשמוציא חמיומות פולט טעמו ונאסור כך פירש מורי
 קיימם וגם מורי רבי אשל ז"ל

מחבת מחבת שצדקו סביבי הדביקים בצק מבחון
 ותקנו בה מאכלנו כבר שרפס באש ומותרת
 מחבת שמוספה בהתיכות נחשת במקום שהיתה נקובה
 אין מכשירין לפסח
מזלג המזלג שלוקחין בו בשר צריך להגעילו
 קדירות של מתכת בין של עזים יגעילו בכלי ראשון כדאמ'
 עץ או של מתכת בין של עזים יגעילו בכלי ראשון כדאמ'
 כפ' כל ענה אמר רב הונ' ברי' רב יהושע עץ פרוור מבעלה
 ברותחין ובכלי ראשון. אם קן של קרן יגעילו בקתיחין
 דסכיני קערות של עץ או של מתכת מבעילין
 בכלי ראשון לפי שלפעמים כשמתבשלין להם או דגים
 מכסין בקערה במחבת המרותחת ויש לו להגעילו כל
 קערה לבד ולא יניחם בשל להגעילם בפעם אחת א"ע
 דאמר גבי טבילה בחגיגה בפרק חומר בקדש כלי שמלאו
 בליים והטבילין טהורין. וכפרק ו' דמקוואות דלי שמלאו
 בליים והטבילין טהורין. דווקא לגבי טבילה ולא לגבי
 דתיחה. ופעמים שמן הקדירה המרותחת שופך בקערה
 וקיימא לן בירושלמי דפר' כירה גבי קאילפס והקדירה
 שהעבירם מרותחים

עירוי עירווי בכלי ראשון ותו מפ' בתרא דע'
 דרש רבא ונטה ארתחום והיינו שמוסך
 מכלי ראשון על הקת' ותו בזבחים כפ' דסחטת תביא
 ובלי ראשון אשר תבשל בו יסבר' אין לי אלא ביטל בו
 עירה לתוכו דותח מניין תל' אשר בו יסבר' הוי עירווי
 בכלי ראשון לביעה ואמרינן בתורת כהנים כלי
 נחשת מניין תלמוד לומר אשר בו יסבר' ואם בכלי
 נחשת בשלש ומרק ושטף במים ואם הקערה גדולה שאין

יכול להכניסה בווייה ישפך מן הרתיחה עליה" ר'נר
ביסוי הקדיר יגעילו בכלי ראשון ואם אפה עליה
 בצק צריכה ליבון קדירות מתכת
 יגעילו בה קדרי כפה שפוד ופתילה כפה הוא סך ויש
 שקורין קדרי כפה הם של מתכת ויש קורין כפה הוא כלי
 מתכת שנותנין בו מים חמין עם פירווי לחם ותבלין
 שפוד הם שפודי קטנים של דגים וכשר כשמבשלין פתילה
 כלי שמתקנין בו פירווי לחם ותבשיל וכבר בירושל' דכלל
 גדול פתילה של תמריס וכך דף לוח שנושאין עליו מליאתה
 של בשר או של גבינה מאחר שכל עליו כך חסוב פעמים
 שיוצא חמין או הגבינה על הדף וכולע צריך להגעילו בכלי
 ראשון שיפלט איסורו וכן מותר" כלי שנותנין עליו
 הלחם בתמור צריך להגעילו בכלי ראשון קודם שיגיע זמן
 איסורו כדאמר רב אשי גבי שפודין בשלסי ע"ה הרי
 היתירא בלע דצריך תלמוד

בספר תרומות כל כלים שמגעילין בכלי ראשון שהם
 בני יומן צרי שהיו מים בכלי שמגעילין
 בו יותר פני אחריו המים מחמת פליטה בלי הגעילו וחומר
 וכללע בכלי סגובל' על כן כוכן להמתין שלא יגעילו הכלי
 עד שלא יבו בני יומן ואי המים שביורה אפילו אין בהן ס'
 אינן כאלו מתחמת פליטת האיסור מאחר שאינן בני יומן
 הוונותן טעם לפגם אמנם ערב הפסח שמגעילין כלים
 איסור חמין מותר להגעילו אפי' הן בני יומן שנסתמש בהן
 חמין רותח באותו ווס משו דהיונותן טעם טר כותן טעם של
 היתר קודם שהיא אסור כמו דגים שעלנו בקערה דמותין
 לאכלן בכנותה משום טעם שזכנס בקערה ומן הקערה
 בדגים הרי כאן שנים ועוד מן המים חומר לקערה הרי
 שלא קודם שיבא זמן איסור חמין וא"ע שיש אומ' דווקא
 דגים שעלנו בקערה רותחת או דג' רותחי בקערה מותרין
 אבל נהבטלו אסורין מכל מקום חמין בפסח שיש ב' נותני
 טעם של היתר הכל מותר מיהו הכל צריך לדרקק שלא
 יגעילו ערב הפסח לאחר ד' שעות כי אם כלים שאינן בני
 יומן דכיון דמטא זמן איסור בייעור ליכא נותן טעם בר
 נותן טעם אל היתר דטעם הזכנס בקערה אמש או בבקר
 חמין הוא וכשנפלט לאחר ארבע שעות כאסורו המים מיד
 ובעשונכילה וכי חמורין וכללעין בכלי חמורין נאסורין
 אנתו

ביים צבונין
 וכשמגעילין רבילות הוא בידינו מיד כשמיסירי כל הגיעול
 מן קיורה ששופכי מים שזכין עליו מיד וכן פירש רב
 האי גאון ומרב' כהילא' באון ותימא אם מפני
 המים שזכרנו חמורין וכללעין מה תקנה בצונן הללו הלא
 קודם שהתחיל לשטוף בצונן יש לנו לומר שהמים אסורים
 בכלעין בכלי' ועוד אם קמוס אסורין וכמו שאין
 בכלי הגעול אם קן אפילו בתוך קיורה רותחת קודם
 שיוצא הכלי משם ככלעין בכלי' אלא אינו מגעיל
 כי אם כלים שאינן בני יומן או כלי קטן שיש בו ס' במים

מן הכלי המבעיל שאר המים מותרין ומה שנקבו לשפוך מים זונכין על הכלי כראש להרין דקיימא לן כרבנן בזבחים בפרק דם חטאת מריקה בחמין ושטיפה בזון דאמרין התם מאי טעמיהו דרבנן מידי דהוה אגביעולי גוים מדמינן לקדשים וכך אין להבעיל כלי עד שיהיה אינו בני יומן שלא יהו המים אסורין אם כן מותר להבעיל כלי אסור בכלי מותר וסכל מותר אבל יש מחמירין בכלי אסור שאינו בן יומן אבל כלי אסור בן יומן או בשירים שהכלי שרופה להבעיל יקא אסור ושיעור שאינו בן יומן מעת לעת ואין להבעיל יחד כלי בן יומן עם כלי שאינו בן יומן ולא בכלי המותר כלים שמבעילים פולטין איסורן ואין בולעין והאמרין כזית בשר שפלו לתוך יורה של חלב בשר אסור דמבלע בלע מן החלב וחלב מותר באקדים וסילק את האיסור ח"כ כשאנו מבעילין כלים במים רותמין בלע ולא פליגי " ופליגי בלע ולא פליגי דבר שבלע במקום זה כל זמן שרותחת אבל מה שבלע ממקום אחר כמו כלים האוסרין פולטין בשעת הבעלה ותימ' כלי מדין שזנה הסתוב להבעילה היאך הבעילים דלא אסרה תורה אלא קדירה בת יומה תיבח כלים קטנים אלא גדולים לא מצאו כלים גדולים כל כך שמחזיקים מן הכלים שבתוכו מ מבעילין ולא ס' על עצמו דבכלא קדירה משערינן וכיון שאין במים ס' איך נאסרו מחמת פליטי הכלי שמבעיל ונעשו המים כבילה וחמורין וכבלעין בכלי וכי תימ' כל זמן שהמי' דותרין אין הכלי בולע כי אם פולט אם כן יהא מותר להבעיל כלי בירה מליאה כבילה ונתן להא כזית בשר אמרין דמיבלע בלע מן החלב שבירה רותחת ח"כ מותר להבעיל בירה מליאה כבילה אלא יל' היינו טעמא דלא דבמים לא איך למימ' פליטת ובלעה ובלא בדבר בלול אלא תערובת הוא ושפיר בלע ושפיר פליטי אלא אין איסור הספלט תווק ובלע מכל מקו באין מבעילין בכלים זה אחר זה בירה רותחת הלא בולע איסור הגעיל מכלי ראשון איש לא יבא חמור ובלע פליטת עצמו מכל מקו בולע מאחרים אלא פליטת סתם כלים אינן בן יומן אבל אם היו בני יומן היו נתן טעם לשבח שמוכית הספלט במים על כן יש לומר הבעלה כלי מדין שלא היתה אינו בני יומן ד לפסג ולא דבר הכתוב להבעיל כי אם בני יומן כלים קטנים הבעילו בכלי גדול המחזיקים כמוהו " רב זבבה גיבן שאין מבעילין כל הכלים לפסח ביום יב או בהשכמת יום יד קודם שיהא זמן איסור חמין סכין קיימא לן בפ' הכל שחמין סכין של גוים ששחט בה רב אמ' קולף מקום שחיטה דבית שחיטה חיים לבי גמרא שחיטה אבל סכין ששחט בה טריפה דיי בהדת זונן או לקחמו בעורה ואם שחט בלא הדחה קולף והיינו דאמר שמואל בפ' כל הקשר סכין ששחט בה אסור לאכול בה דותרת עד שיבעיל הסכין וסכין של גוים שהוא בן יומן דבריו קבל צריך הבעלה ואם לא הבעיל וחתך ברותח קולף וקא דאמרין בשלהי עז' לאכול זונן

שהסכין צריך כשיצת קרקע י פעמים לפי שכמה פעמים חתך הגוי אסור ונדבק בו או חתך הגוי רותח ונדבק הסכין על כן צרי' קרקע לאכול בו זונן אבל לאכול בו רותח צריך הבעלה ואם רצה לחתוך גבינה בסכין של בשר או אישכא צריך כשיצת בקרקע י פעמים ואם יש גומות בסכין לא סגי כשיצת אבל לאכול רותח' דיי' להבעלה שרוב תשמישו בחמין אבל ארוכין בליבון בפרק הכל שחמין שליכנה בשא' וכתוספתא דעז' הסכין של גוים מלבבן באור' ובפ' כל שעה סכיני קילכתא ארדי וארדי ברותחין בפ' כל שעה אמר רב חנן בר יצחק אמר רב אשי כל הכלים שנסתמם בהם חמין בזונן משתמש בהם מזה חמין מבית שאור שחמוצו קשה לכן אגנות של עץ או של כהשת של עץ כקן בכל יום צריכי להבעיל בכלי ראשון " אמר רבוי בית חרונת כבית שאור דמי' שחמוצו קשה וקבלתי מאבא מורי ה"י יבך זל ומותר בהבעלה בכלי ראשון בשילהי דעז' דרש רבא נעשה ארתחום וכן פירש בערוך בית שאור כיון דחריף הוא הני כרותחובלע ואין משתמשין בו אלא בהבעלה ונראה דיוחס שטחנין בו חרדל כשכר חמוצו קשה וצריך להבעיל אם חפץ לטחון בו חרדל לפסח וחרדל שבא בקערה טחון אסור לחובלנו בפסח דחריף ובלע ורבתי' זל' מכ' בשפירא רבינו שמריהורבי' אברהם ורבינו יהודה אסורין אפילו אם יבעילו מחמת שאור הקבוצה בו שמא נתחמצה העיסה כשנסתמם בה ודווקא אגבי דמסו בה דתדירי אכירי אגבי אחרני שאין רבינן כי אם פעם אחת כשכבוע לא אסרי וכן פי' רבי יבא וקערות גדולות אולנות שנוסאים עליה מליאתה של בשר או של גבינה ילבן אבנים באש ויניח על הדף או בקערה גדולה שאין יכול להכניס בכלי ראשון ויבא אבני' מלכות ויפסוק עליהן מים רותחין וירתיחו בכלי ראשון זהו הבעלה כשירה וכן יעש' לחכית שתהם בו שבר שעורים ילבין אבנים וישליך בחבית ו ישליך עליהן מים רותחים הוי בכלי ראשון ובשר אבל אגנות פלוקחין מים חמים בירה בולע חמין ומבעיל ועוד פי' מזה חמם אין משתמש בה דדמי' להא דאמרין בפסחים בפרק כיצד צולין ובפרק בתרא דעז' בפת חמה וחיבת פתוחה דברי הכל אסור ותיבא שמתמש חמין חם מיחא בה מזה חמם כדמשמע בפרק א' דפסחים גבי פת שטיפה או דף של כחתומין שעורבין עליהן אין נותנין מזה לא עיסקא ולא אפנייה דקוי כבית שאור " רבא מוסף שקיבל חמין די לו בעירוי ג' ימים ואמרין בירושלמי בשילהי כל שעה אמר רבי אמי אינן בדיא דכותחא ממלא אותן ג' ימים מעת לעת ואם אינן מוספין מבעילן הסכינן דף אותן בריחים או במשחזות ומבעילן כדאמר בפרק כל שעה הני סכיני דפסחא קילכתא ארדי וארדי ברותחין בין קתייהו בין פרזליהו מאחר כשקבל הוי שעת חב

היתיר אבל סכין של עץ שקיבל בשעת איסור קיימא לן בפ' הכל שחטין צריך ליבון מאוס הני דאמרי' בסיפרי בפרשת מדין ובתוספתא דעץ הסכינין מלכבן ולמה צריך להגעיל סכין בפסח בכלי ראשון לפי שפעמים מכניסו אחר בשר בדוד רותח או ביורה דותחת וכן המזלג ליבון אמרי' בפ' בתרא דעץ הלוקח בלי תשמיש מן הגוים את בדרכו ללבוץ ילבן השפור וקאשכלא מלכבנו באור והן טהריין וכן ביבני הקדירות של מתבת ואופין עליו בצק וכן ברזלים שמתקנין בהם ריקין צריכין ליבון עד כמה מלכבנו אמר ד' מני עד שתסיר קליפתו והא דתניא בתוספתא השפור והסכינין מלכבן פירש רבינו אמריה סכינין חדין דומיא דשפור כדאמ' בירושלמי בשילהי עץ הסין תוחבו בארץ של פסע פעמים ודין ר' בא בשם ר' יודנה דאף דאת אמר' בשכין קטנה אבל בשכין גדולה צריכה ליבון פירוש סכין ארוך שפעמים שזולין בהן רבט

קדירות

חרם קיימא לן בפ' כל שעה כשמואל דאמר לא יטבירו אלא לשהיכו לאחר שפספסן עד לאחר הפסח ונעביד בהן בין במינן בין שלא במינן לאחר הפסח אבל בפסח איך לנתקנה דאיך כלי חרס יוצא מידי דופיו לעולם אבל לאחר הפסח קיימ' לן כרבא דאתערובת לא קניס ר' שמעון ר' ס דקניא דאשתמש בהן ברותחי לית להו תקנתא כדמשמע בפרק ב' דעץ וכפ' בתרא דכתובות יש לאחר הגעלה מטילין מים זוננין עליהן כי שלא יבלע מחמת חומו מים וראייתן מוצאים בפ' דם חטאת גבי מריקה ושטיפה ר' ס א צריך שלא יכניס דבר שתשמישו צונן ביורה שגבילין בה או כלי שכבר הגעיל לא יכניס פעם שנייה מאחר שכבר הגעיל ולא יכניס קערותיו וכליו להטביל ביורה באחת וגם לא יטביל כלי שגבילין יותר מדאי ביורה וגם לא יגעיל כלי גוים עם כלי חמוץ וכלי ארוך או סכין שמתביל צידו אחד ביורה ומכניס צידו האחר ביורה שלא יגעיל במקום שכבר הגעיל ר' ס ב שמכניסין בה שכר לקיום אם תבס השכר בכלי צריך להקיר שולי החבית ולערות מים בתוכה יורה דותחת מים דותחים דומיא בעוק ארתחוק דטילסי עץ לאו יערה במים ב' ימים דאמר בר עדי טייעא אנס זיקא וכו' עת צריך לעדן מעת לעת אחד שלכו ארוך שלקס לא שח נודות של עד לא טבא קנקנים של חרס או של עץ אפי' ציד או מוריים שורף כן שכן הגעלה אבל איך הגעלה אם היה שופך על ידי משך זה אינו הגעלה ר' ס ב

טחינה

לפסח ידאק התבואה שלא ירד עליה טל או מטר או שלג כדאמרינן בשילהי כל שעה גבי קהיא ארבא דאיטבע בחיפתא אם תבואתו נפלה במים ימכרנה לפני הפסח ואם מעט מים או שלג

על תבואתו היה יבויף אותם החיטין ויקח תחתיהם כדאית' בשילהי כל שעה וירושלמי חד מן חילין דבי כירמי הוו ליה גברין גו אונרא דחיטין שאל לרבנן אמ' ליה זיל גרוף מה דתחותיהן וכן היה מעשה ששכל מים על סך של קמח וכן סך נפל בטוט פקיה בו קמח והתיר רבינו שמרי' גרקד הקמח כדי שיאחר העיטה למעלה והשאר מותר בפ' כל שעה ושמותם את המזנות אמר רבא להקשו אפסחאי כי אפסחיתו אפסחיתו לשם מזק קשבר בענן שיסמול מתחילתו ועד סופו כל איש ישראל צריך לילך עם טוחן לטוחן כדמשמע בפ' הכל שחטין גבי ר' פנחס בן יאיר הוה קהוא גברא דהוה דרי חיטא לשיכחא אמר חלוק נמי להאי דכמזנה קא עסיק בפ' כל שעה איך לנתקין שעורין לפסח ואכ' לתת בתקעו אכורות וכן אמר רבא אכור לתנות חיטין ושעורין ר' ס ב

כל אדם

יהא זקיר לזקיר כשיקנה בשר שלא יאמ' אפי' קנה בשר לפסח אך יאמר לצורך יום טוב כדאמרי' בפ' מקום שנהגו אמר רבי יהודה אמר רב אכור לאדם שיאמר בשר זה לפסח שנראה ב במקדש בהמתו ומדאמר רב פפא דוקא בשר אבל חיטי לאי' שמו כל בשר אכור לזמ' לפסח אפי' בשר תרכובות לפסח דאמרי' בירושלמי גבי מקום שנהגו שלא לאכול חלי דאכור אפי' בשר עגל ואפי' בשר עוף ר' יסודא אמר וכלבד מן השחיטה ירושלמי בריש כיצד בולין ר' יוסי בר בון בשם רב אכור לאדם לומר הילך מעות הללו וקח לי בהם בשר לפסח ר' ס ה

מביאים

מיום ליל יד אחר שקיעת החמה בפ' כל שעה אמר רב יסודה אשק לא תלוג אלא במים שלכו והטעם מפ' מי שקיה שהמעניות חמוץ וכשחל יד בשבת שואבין ליל יד מן הנקה או מן הבאר ואין שואב מן הכור כהצד בשבת ללוג כי צריך הרבה ונראה כממלא לבנתו ולחורבתו כדמשמע בשילהי מסכת עירובין ליל יד צריך לכבד ביתו חדריו ועליותיו כי הכיבוד כבדיקה כדמשמע בריש נידה ובפ' דם הנידה וכן משמע בפ' א דפסחים גבי שונקי ירושלים העשמיים להתכבד בכל יום שחא ישחמץ בגומא על כן צריך לכדוק ר' ס ב ארבעה עשר בודקין את החמץ ומסיק רב נחמן בר יצחק בשעה שבני אדם מצויין ב

אור

בבתיקם ואור הנר יפה לכדיקה ורב הסדאי יליף מגזירה שזה בכר אחד צריך לכדוק איך בודקין לא לאור חמה ולא לאור לבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר ומסיק אמוראי מפני שיכול להכבישו לחורין ולשדקין וסגר חורו לפניו וכמשך חורו ירושלמי איך בודקין לאור החמה וכי יש החמה בלילה אלא אפילו ביום צריך לכדוק לאור הנר כתי' כנסיות ובתי מדרשות צריך לכדוקן שמכניסין שם בשבתות ובראשי חדשים בפרק א' דפסחים אמ' אביי צורבא דרבנן לא נפתח נבסי ארבעה דלמי ממטבא שמעתתא ואתי לאחמנעי ממזנה אמר רב הבוזק צריך שיכרך ומסיק להלתא על בעור חמץ

בא

פי' ביעור כמו ביערתי הקדש מן הבית ולהוציאו מן הבית
 אפי' לא ימצא ירידך כל המצות מבר עליהן עובר לעשייתן
 והלך לחפש פירושו ובעוד שבדק לא יפסק בשיחה שאינה
 צורך בדיקה בודק כל מקום שמכניסין בו חמץ בפרק א'
 דפסחים חורי הבית העליונים והתחתונים גב היגיע וגב
 המגדל ורפת ונולין ומתבין ומספקת צריך בדיקה
 לשבב אומר מיטה החולקת בתוך הבית ומפסקת צריך
 בדיקה ומסיק הלבכתא חורין העליונים והתחתונים אין
 צריכין בדיקה אבל חורים האמצעים מוחתמיטין וצריכין
 בדיקה חור שטינו לחבירו זה בודק עד מקום שירו מבעת
 וכן זה ושאר מכלול כלבג אבל כינו לבין ארמאי אינו
 בודק כלל מפני סכנת כפשים כדתני פלימו
 מצנה דמיודליא הגבוהה צריך לבדוק תחתיה אבל כמנכה
 אין צריך לבדוק הוא הדין כפאות בתוס' לשבב אומר
 מיטה חוצצת את כל הבית והיו תחתיה עצים ואכנים בודק
 את הצד החיצון ואינו צריך לבדוק עד הפנימי ואוצרות
 יין וזמן אין צריכין בדיקה אבל מהתפק מהן צריכות
 בדיקה אבל זמן יש קבע לאבילה ואין צריך בדיקה ותמי
 ר' חייא אוצרות שכר צריכין בדיקה זה כלל תתפש
 צריך כל דבר שאין קבעו מהתפק ממנו צריך בדיקה
 כדאמר רב חשדא בית דביס קטנים יש לבדוק ולא גדולים
 אבל בית המלח ובית העצים או מקום כפשים או ירקות
 שיש לו ומקום גבימת צריכות בדיקה יפה לאחר הכל
 יבטל כדאמ' בפ' דפסחים אמר רב יהודה צריך שיבטל
 ומפ' רבא פן ימצא גלסקא יפה ודעתו עליה ולאחר זמן
 איסורו אינו יכול לבטל מו' שעות ולמעלה של יד כדאמר
 ר' אליעזר משום רבי ישמעאל חמץ א' עפ שאינו ברשותו
 עשאו הכתוב כאלו הוא ברשותו ועובר בכל יראה וכל
 ימצא וא'גב דארבע זמן בעודה היא מאחר דאינו
 לא זמן איסורו ולא זמן ביעורו שמה יפסע ולא יבטל על
 כן יבטל סמוך לבדיקתו בכל לשון אירצה ירושלמי בפ'
 כל עשה אמר רבי צריך שיאמר כל חמץ שיש לי בתוך ביתי
 נאינו יודע בו יבטל והשבתת שאור מן התורה כביטול
 אבל הבדיקה מדרבנן ומה שאומר כל חמירא דאיכא
 בביתא הדין לבטל מרשותי וליהוי כעפרא דגבי איסור
 שמבטלו ומפקירנו בינו לבין עצמו דיי' אבל לגבי ממונ
 בענן ג' שיפקיר בפניהם בשילהי פר' אין בין המוחר
 אין חושפין על החמץ שמה גררתו חולדה מבית לבית או
 ממקום למקום דאם כן מעיר לעיר מוצר לחצר אין לדבר
 סוף אבל אם ראה סבירו או נחצר לחמו צריך לבדוק כל
 הבית ט' צבורי חמץ ואחד של מצה ובא עכבר
 ולקחו ואין אנו יודעין מאיזה ציבור לקח צריך לבדוק כל
 הבית דדמי לט' חנויות מוכרות בשר שחוטט ואחד של
 נבילה ולקח ואינו יודע מאיזה לקח סתקו אסור
 פירש ובא עכבר ולקח היינו סיפא ובגמרא הלך אחר
 סרוב' שני צבורין אחד חמץ ואחד מצה וב' בתים כאן
 אחד בודק ואחד אינו בודק ובאו שני עכברים אחד לקח
 חמץ ואחד לקח מצה וכבשנו זה בבית זה ואחר בבית
 אחר אין צריך לבדוק הבדוק

כבר דדמי לב' קופות דאמרינן חולין לתוך חולין נפלו
 ותרומה לתוך תרומה ציבור של חמץ וב' בתים בדוכים
 ובא עכבר וכבשנו לבית אחד ולא נודע דמי' לשני תבשילין
 אם באו בעלי בתים כפנים אחת צריכי' בדיקה אם באו
 אחר זה או בא לשאל עליו ועל חבירו אין צריך לבדוק
 ספק נכנס צריך לבדוק כדאמ' בודק עד שמגיע הבית
 ט' ומצא' אי' ומצא ט' צריך לבדוק הבית חמץ בזוית זה
 ומצא בזוית אחר אין צריך לבדוק אמר רבא עכבר
 נכנס וכבר בפיו וכבשנו ישראל ומצא פירוין אין צריך
 לבדוק כי אין סס הוא הדין כלב ותרנגול אבל תיגוק
 דרכו לפרו וצריך לבדוק כל הבית בפ' דפסחים
 ומה שמשיריני חמו בצנעה ומסיק רבא פן תבא חולדה
 ותטול בפנינו או יכיר וימצא ט' מה שמשירי באבילתו
 יכירו בצנעה אבל מה שברק או שרש או מאכלו להקמתו
 ולמחר לאחר שיאכל ישרוף מה שיהיה לו ומבטל למחר
 קודם שיגיע זמן איסורו יש מבטלין בלילה וגם למחר
 בביעורו המשכיר בית לחבירו אם עד שלא מחד
 המפתחות חל' על השוכר לבדוק המשכיר בית
 לחבירו ליד ואין המשכיר סס חזקתו בודק הכל נאמנים
 על ביעור חמץ אפילו נשים או עבדים או קטנים
 המשכיר בית לחבירו בחזקת בודק ומצא שאינו בודק
 בודק השוכר ולא הוי כמקח טענת ר' סו
 ארבעה עשר שחל להיות בשבת אמרינן בפ' ולא
 עוברין קיימ'ן כחכמים בבודק
 ליל יב' ירושלמי לא בלילה אלא ימי אין בדיקת הכר יפה
 אלא בלילה והכר בודק כל שהוא תניא יד שחל להיות
 בשבת מבערין הכל לפני השבת ומשיירין ב' סעודות
 אחת יאכל בלילה ואחת יאכל ביום עד ד' שעות אמר' רבי
 רבי ר' יעזר ממונ ב' סעודות סס בשביעות וחלקם לב'
 סעודות כך עושין הולכין בשבת בהשכמה לבית הכנסת
 וימחרו לזאת שיאכלו קודם ד' שעות ומה ששייר יתן
 לכלבים ולעורבים ואם יאכל פירות ויחשב כשעושה
 שלישיית דדמי להא בפ' דסוכה השלישית תרבמה יצא
 ואין לאכול מצה לסעודה שלישית דאמי ירושלמי בערבי
 פסחים אר' לוי האוכל מצה בערב הפסח כבועל ארוסתו
 בבית חמיו ולוקה וא' עפ שיש בתוספת' יד שחל להיות
 בשבת אופס לו מצה לאכול ב' סעודות מיהו אין מורין
 מתוך משנה כדמשמ' בפ' א' דתירה ובפי' נחל'ין ובתלמוד
 סלמ מבערין הכל לפני השבת ומניח ממונ ב' סעודות
 אם לא יהא מצה עשיריאה יום יד צריך לבדוק חמץ
 קודם חצות ויד שחל בשבת חקאינסר' סלמה ששורפין
 יום ו' כחצר לפני חצות שלא יפסק לילה הבאם וצריך
 לשרפו שלא תחליף בשאר השנים וקיימא לן כר' יהודה
 בשלהי תרומה ששורפין חמץ ומה שנאמר ר' יהודה מוקפה
 בפ' א' דפסחים היינו משום דשכר חטאת העוף בקבוצה
 אבל אי סבר כרבנן דכשריפה הים יכול לבערו בכל דבר
 ופסק רבינו שלמה בשח' טו' בניסן בא' בשבת הוי
 יד בשבת בודקים חמץ ליל יב' ושורפו יום ו' ואחר ד' ש'
 שעות בשבת מתן חמו לגוי או לכלבים ולתרנגולים ולא

יורה לרונח בשבת ועושה החרום יום ו' שק' יום 'בואם ירשע
 לעשות במוצאי שבת שהא יום טוב הרשות בידו דאמ' כפ'
 ערבי פסחים חרות מצוק איכו מכשירי מוצה . השתא
 תכלין נידוכין חרות מיכשירי מהוא מצוק ואלעפ שכריאין
 הדברים שלא לשרף קודם השבת חלא לבער בשבת וזהו
 ראינו מזהב קדמיים שפורטין קודם השבת . וכליל ו'
 בודקין חמץ ומביאין לחמים ומיחיין בקדירות כפרק ח'
 דפסחים וחכמים אומרי לא בדיק אור יד יבדוק ביד לא
 ביד יבדוק בתוך המועד לא בתוך מועד בדיק יבדוק לאחר ל'
 שעות של יד הכל בגר אפי' ביום . בפרק ח' דפסחים לא
 יקפל חמץ פקדון מן הגוים כגון אם קיבל ישראל אחריות
 עליו הרי החמץ כאילו שלו אבל לא קיבל עליו אחריות
 אין צריך לבער כדאמ' להו לבני מחמא בעירו חמירא
 דבני חילא אבל בפסח אינו יכול לקבל כלל פקדון חמץ
 אבל אם ייחד ישראל לחמץ הגוי בית כפי הפסח ולא קיבל
 אחריות אין צריך לבער כדמיתרין רב אפי' דגוי לבייתיה
 דנפשיה קא מעייל . ר סח

פח בגם ישראל שהלונה לבנים על פת בנם
 ליקח בכל שבוע לחמים כד יס' לנ' למ'
 לאותי ישראל לבלחיים תבני ליתבואה או קמחא מענות קודם
 הפסח ותבני לי כל שעה שמותר לאכול מותר למוכרו לבנים
 ולא דמו להא דתא בשלחי פ' א' דע' ישראל וגוי שקיבלו זהה
 בשנותפות לא יאמר ישראל לבני עול אתה באבת ואני חלקי
 באחד בשבת משום דקתם דמי לטכיר שבת . ואם לא
 נתנו לו קודם הפסח יכולים ליתן לו לאחר הפסח לחמים
 עבור שבוע של פסח . כך פסק רבינו שלמה בת' גכותיו .
 בפ' כל שעה תנו רבנן חנות ומלאי של ישראל ושוכלי גוים
 ככנסין לשם חמץ שנמצ' הם אחר הפסח אסור בהנאה חנות
 ומלאי של גוים ושוכלי ישראל ככנסין חמץ שנמצא הם מותר
 באכילה . בפ' א' דפסחים לא יראה לך חמץ שלך או אתה
 רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גוים . בפ' כל שעה
 גוי שנסכס לחניו של ישראל ובדיק בידו אין ישראל זקיק
 לבער . נתגבל חמץ של גוי על גבי של ישראל ירושלמי
 גבו של גוי שהיה סמוך לצד גבו של ישראל דוחפו בקנה .
 שבת ויום טוב אמ' רב כופס עליו את הכלי בפ' א' דפסחים
 אמ' רב המוצא חמץ בביתו ביום טוב כופס עליו את הכלי
 בחולו של מועד משליכו מרשותו . בפ' כל שעה ככרי שהלונה
 את ישראל על חמיצו קודם הפסח והדקימו אצל הגוי מותר
 בהנאה לאחר הפסח לא הדקימו אסור . ישראל שהלונה
 את הגוי על חמיצו ומוקי רבא שהדקימו בבית ישראל חייב
 לבער . ישראל שהלונה לככרי על חמיצו וקחמץ בבית
 ככרי אין חייב לבער דקיימא לן כרבא ולהכא גבוה .

ישראל שהפקיד חמיצו לבני אפי' על הגוי אחריות אפי' נתן
 חמיצו לבני על מנת לקחור אסור דתניא בתוספ' ואיתא
 בירושלמי ישראל וגוי שהיו כשפינה וחמץ ביד ישראל קרי זה
 מוכרו לבני או נתן לו במתנה במורה . רשאי ישראל לומר
 לבני עד שאתה לוקח ממנה קח במאתים עד שאתה לוקח
 מן הגוי בא ולקח מישראל המא אצטרך ואקח ממך אחר

הפסח . בתוספתא משכיר ישראל בהמתו לבני להוליך
 חמץ ממקום למקום . ירושלמי הפקיד חמיצו רבי יוחנן
 אומר משום חשש הערמה בפ' א' דפסחים אומר רב יהודה
 חמיצו של גוי שהפקידו ביד ישראל ח' פי שלא קיבל עליו
 אחריות צריך לעשות ממיצו . טפחים משום היכר . ישראל
 שהפקיד חמיצו אצל ישראל עתה ה' צריך למוכרו לא מכרו
 צריך לבערו . ישראל המתקן שכר וקטיל מים על
 השעורים מוכרו לבני מכירה במורה וחומר וקונה מן הגוי
 אחר הפסח . ירושלמי טח כל ביתו עישת חייב לבער
 מכחן נקבו לגרד חכתיים שיש עליהן עישה . מפי מורי
 רבינו שמריה לפני רבינו יב' א' הלוי . ר סט

מלאכה מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחי'
 עד חצות עשין ומסקי' בר' מאיר דאמר אם
 היא לצורך המועד גומרה ביד במקום שנהגו אבל להתחיל
 אסור מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אסור אפי' לבמור
 לצורך המועד אבל מחצי היום ואילך אסור בכל מקום .
 ושמתקין ליה והלכ' במקום שנהגו עשין עד חצות' החייטין
 והסופרין וקובצין והרצענין ביד מוליכין ומביאין כלים
 מבית האומן א' עפ' שאינו לצורך המועד . ר ע

הכבורות מתענין יום יד' ואם הל' פסח יום א'
 מתענין יום ה' כשילחי מכתת שופרים
 הכבורות מתענין בערב הפסח תני רבי יהודה בן בתירא
 אומר בין חמץ בין מצה אסור וא' עב' דאמ' קתם אבא בכור
 הנה ואכיל אין עשין כך במסכת שמחות הכבורות
 מתענין . איסתים שהוא מעונג יתענה כדכ' ששת
 דיתב כלי מעלי פשחא בתעניתא בפרק ערבי פסחים
 ואמרי' קתם בירושלמי רבי לא הנה אכיל לא חמץ תימא
 שהא בכור רבי איסטים קתם אי קתם אכיל ביממא לא קתם
 אכיל כלילא . ר ע א

זמן אכילה ביד קיימא לן בר' יהודה דאמר
 אובלין כל ד' עתולין כל ה' ושופין
 בתחילתו הכי פסקין בפ' א' דפסחים משום גזירה יום
 המועד . כל שעה שמותר לאכל מאכיל לחיה ולבהמה
 ולעוף ומכרו לככרי בבית הולל . חרבול לפני זמנו אמר
 רבא מותר בהנאה לאחר זמנו . לאחראיבאל יבעיר
 בחצית חמיצו אסור בהנאה כדאמרי' בפ' כל שעה עבר
 זמנו אסור בהנאה . שהמקדש מו' שעות ולמעלה אפילו
 בחיטי קורדנייאתא אין חוששין לקדושו ולא יסיק בו תנור
 וכיריים . הים מהלך במדבר מפרך וזורה לרנח היה
 מהלך בספינה מפרך ומטיל לים . ותניא במדבר מפרך
 וזרם לרנח כשפינה אמה ומטיל לים . סיה אנכל ופחד
 לחמו ולום בכרנת פורענו לאחר הפסח ואין זה חמץ
 שעבר עליו הפסח שאינו בעין ודמו לקא דאמרי' כריש פ'
 בתרא דע' דבי ר' יבאי אוזין פירי מעביי שביעית ופרעי
 בשמינית ופסק ר' יוחנן יאות קן עבדין קרי א' עב' דכשביעי'
 אסור לפירעו בשמינית שרי הכא כמי כן לגבי חמץ ואם לא
 פרעו נקרא גזלן . לאחר כל אכילתו וביעור יטול החמץ
 א' עפ' שביטל מערב . ויאמר כל חמירא דאיבא בביתא

הדין ליבטל מרשותי ולתוי כעפרא יאמר בכל לשון אירצה
 מי שיש לו שכר ימכר דתקן אלנו עובדין בפסח כותח
 קבבלי ושכר המדי והמוץ הארומי וזיתוס המזרי ועמינן
 של טבחין וקולן של שופרין כל מחמת לא תאכלנו לרבות
 עירובין איסור לארס על מכתו חטים ליעשות יסורם
 שמה מחמיות כדאיתא בפרק כל שעה ירושלמי מלוגמא
 שנתחממה ואחר כך נפרחה זקוק לבער המוסף דבש
 מזוייף בשלית צריך לבער המזן שנתנו בכלי שאור
 שיתחמין או כבשים או ירקות מבוש ים שבבלי ונתתין
 בשולי הכלי מעט שאור שיתחמנו הירקות צריך לבער
 ומוטהר כל כליו לאחר אכילתו ויצניעם במקום המונע
 אחר שיפאפו חמץ שפלה עליו מפלגת שאין הכלב יכול
 לחפש אחריו עד ג' טפחים הרי הוא כמכוער כדאמ' בפר'
 כל שעה כלשכב בתוספתא חמץ שנסבל בתוך הבאר
 הרי הוא כמכוער לאחר חצי היום יד שאור דחמץ מן
 התורה בפ"א דפסחים אך ביום הראשון שאור אך חלק'
 מותר לישאל ליתן מעות לשפתתו בערב הפסח אעפי'
 שהיא תקנה בשעת איסורו חמץ ותאכל דדמי להא דאמרי'
 בריש פר' בתרא דע' אומר אדם להמרינו ולפועליו צאו
 ושתו בדיני זה ואין חושש משום יין ככך ואם אמר צאו ושתו
 ואני פורע אסור חמץ שבער עליו הפסח של ישראל אסור
 בהנאה ומסוק בפ' כל שעה כי קני רבי אמצון הני מילי
 בעיניה אבל על ידי תערוכת אסור משום הכי קדירות
 חרס מותר לשנותם אבל אבר שעיקרו חמץ אסור לשהות
 ופסוק רבא בר' שמעון חמץ בזמנו אמר רבא הילכתא בין
 בזמנו בין שלא בזמנו אסור ברב רבי יצרי אדם לבדוק
 מילמו ותבלין ופולסלין שלא יסיהו בהן חיטין מלוחלין
 בזכות בעירת חמץ יבער עשו דכתוב אך ביום הראשון
 תשבינו שאור וכי ראשון הוא והלא יד הוא אלא בזכות
 זה אני מבער עשו ויצא הראשון אדמוני איך נחפשו עשו
 ובית עשו לקס ודלקו בהם ואכלום ולא יסיהו שרוד לבית
 עשו כי ידבר " רע ב

בחמים הברופים מן המולייר עבדה ולשה אסור אם חמת
 זורחת תשב בצל ותלום ואם הוא יום מעונן לא תשב לא
 בחצר ולא בבית במקום שהיתה חמה זורחת דקיימא לן
 בפ"א דתענית יומא עיבא כולא שמשא אלא תשב בבית
 ולא אצל האם ולא אצל פי התנור ולסין השיטה בזריות
 כדאמרינן לא תבדיקה עד שתבאמר וכל אדם ילמד
 לבני ביתו לומר כשליפין המזנות יאמר כל הצדק שתפול
 לארץ חוץ לבני שלסין ממנו יקיה בטל והפקר זה צריך
 לומר קודם שתחמין השיטה הנפולת לארץ כדמוקיים רב
 אחא בר יעקב בפ"א דפסחי קיה יושב בבית המדרש ונזכר
 שיש לו שיטה מנובלת ומתיירא שלא תחמין מבטל כלבו
 אפי' ביום טוב וקיימא לן בר' עקיבא בפ' כל שעה בב'
 לילת הראשונה בענן לחם עוני פרט לשיטה שנילושה
 בשמן ויין ודבש הוא הדין בתבלין ומילחא ולא חלוט בחיץ
 ולא אשישה גלסקאה יפה מזנות יאכל לרבות פת
 הדראה שניטל הדרה כגון פת קיביר תנו רבנן יוצאין
 בפת הדראה ובפת נקיים סריקין המזויירין אין עושין
 לכתחילה לפי שאסור עליהן על ציורין יוצאין במצה
 ואין חוטין יוצאין ממנה בפ' כל שעה אמר רב הונא
 הבציקות של גנים אדם ממלא כריסו מהם ובלבד יאכל
 בזית מצה באחרונה ויגפ שראינו שלא תחמינו אינו בני
 שימור לעשות לשם מצה הילכך אינו יוצא אם לא יאכל
 בזית מצה לכך גוי חרש שיטה וקטן אין לסין בלילות
 ראשונות לאחר שילוש כל עיסתן יגורר השיטה מן הכלי
 וישפך המים במקום מדרון אל הסוף שלא יאסף בזית
 במקום אחד כדאית' בפ' כל שעה או ישפכם בראות הרבים
 רע ד

מעשה
 הפסח כשיעור עומר שהיא מחזקת כשיעור
 חלה בימים אלו בימים והומש בינה ויקח ח'ד
 ביצים בינוניים ויניחם בכלי שהורקו ממנו המים ולוקח
 אותם המים שבכלי האחר ששפך בו ויתן בכלי שבו הביצים
 עד שיתמלא הכלי ומה שנשאר בכלי אחר מן המים הוא
 מירת העומר שהייב בחלק בפ' ואילו עובדין משמע הני
 נשי דידן דאין ללש יותר משומר בפעם אחת פן יחמין
 וכדאח כפי שיקה לנו בני אדם שיעזרוקו ילוש אם מעט
 ואם הרבה לאחר שילוש כל זורכו יורד הכלי מיד והדף
 שערך עליו המזנות פן נדבק בו הצק וטוב שיכטל כלבו
 בצק הנדבק והכלי יפקיר בין שינוי בפסח אם חסין רק
 עומר לאפות ימורד בעומה אבל אם חסין יותר מה לנו
 למידה כיום טוב יד שחל להנות בשבת שאיבין
 מים מערב שבת לצורך המצות וכך מנהג " רע ב

הילכות מצה
 יוצא בהם ידי מכתבו בפסח
 בחיטין ובשעורין ורכוסמין וכשיפין ובשבלות שועל ומסוק
 בגמרא דכתיב לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל
 עליו מצות דברים הבאים לדיחמוץ אדם יוצא ידי
 חובתו בפסח יוצא שאר מינין שאין באין לדיחמוץ אלא
 לדיחמוץ מצות ביה לעשות סימור מן הקצירה לפסח
 כדאמר רבא להנהו אפוכאי דבעגן סימור מתחילתו ועד
 סופו מנהג בשטוחין הולך ישראל עם הטחון לשמור
 כדמשמע בפרק א' דשחיטת חולין דקאבא בברא דרי חנו
 לפסחא וכשמוליך החיטין לטחון או כשמוכיא הקמח אם
 מטר יורד יכסה היטב פן יטפטף על החטים או על הקמח
 פן יחמין " רע ב

מידת
 כתב רבי רבינו יהודה חסיד ז"ל שאין להקפיד דכתיב
 שומר מצוה לא ידע דבר רע ולשו במים השאובין בלילה
 וכל אחד לא אפה אלא לצורך יום אחד דאין יום טוב מכין
 לחיבורי וגם בליל שיני לא אפנו אלא לצורך אותה
 לילה דאין יום טוב מכין לחול " וכך מנהג

לישה
 בשילהי כל שעה אמר רב יהודה אשה לא
 תלוש אלא במים שלנו הלילה דרשרבא
 אשה לא תלוש לא בחמים ולא בחמה ולא בחמי חמה ולא

רבי מנחם התיר לעשות עגונה קטנה מערב שבת לקאכיל
לכנו בשבת אחר הצות " ר ע ו

אם שבת

ולא אכל אפיקומן טוב אין
צריך לאוכלו סקב' המנות
יש בהן שימור לשם מצוה' כן אם נאכל בשערה יקח מצוה
אחרת' מי שאיבד אחד מנ' מנות צריך ליתנה במתנה
כדי שלא יצא חלה במצוה גדולה' ביצר יעשה מן החלה
יפרישה בלא ברכה ויעשה אותה עגוב קטנה ואופה אותה
עם קשאר' ולאחר אפיייתו ירפס כולם ביחד בתיבה או
בכל ואחר כך יברך עליה ויצייענה עד לאחר יום טוב
ונורפה שקרי אם יברך עליה קודם אפיייתה לא היה יכול
לאפותה אחרי שקרא עליה עם דמיוא ליה מלאכה שלא
לצורך וכשאר ימים טובים אין לחום מהימוץ יברך לאלתר
ביום טוב ומפרישה ומשהא אותה עד לאחר יום טוב'
ואם באפית העישה בין ביו טוב בין בחול ושבת ולא הפריש
יבצע מן העגובה ויברך עליה כאילו מפריש מן העישה "
מצות חלם בשליש עומר או יות מפרישין חלם קטל ונורפיין
אותה' שחלת מצוה לארץ אסורה למי שטמאה יוצא מגופו
ומפריש חלה אחרת ונותנה לכהן שלא תזכח תורת חלם "

ר ע ז

ארבע עשר

שחל לסוית בשבת פסק
דבינו שלמה לא קרינן עם חלה
לא עושה הרדה קטל' אצל גדולה ואופ' אותה ולוקח הקטנה
וקורא לה עם ומכרך ומצנעה לשורפה בחולו כל מועד
אבל הנראה בעינינו שאם ירצה יפריש חלה קטנה ויאפה
ומאכיל לכהן קטן כדאמרינן בבכורות בפ' עד כמה'
אמר רביא נידה קוצה לה חלה ואכיל לכהן קטן' ואם
אין עם בהן קטן קיימא לן בר' אליעזר דאית' הוהיל נאו
מקלע כהן קטן אכיל' הילכך מותר לאפותה או אם הפך
יאפה הכל וקראו עם לאחר אפיייתן דקיימא לן בפרק א'
דמסכת יום טוב חלת מצוה לארץ אוכל והולך ואחר כך
מפריש' ואם כתערבה החלה בעישה מותר הכל למרים
דקיימא לן בפרק עד כמה דבטילה ברוב
ואם יש פחות מעומר ואפה ונלש פחות מעומר
וערך ואפה נותנו בכל מיד אחר אפיייתן מצרפן ליעול
חלה דקיימא לן בר' אליעזר הכל מצטרפן לחלה אם אפה
קפידה קפידה מעט מעט כדאמר בפ' אילנו עוברין' מה
שעושיין ב' מצות מן המידה אחת של פסח דומיא דתורה
כשיצאו ממזרים הוי כמו היוצא מבית האסורין דכתיב
והעומר עשירית האיפה והיו מן לחמי תורה מן בעשרונים
שהם כ' עומרים' מה ק' עומרים עושים' להמים המן
בכגד המן סבא מצוה והאחרים עושים ל' חלות' ריקוקין'
חלות' רכוכין קרי ב' מצות מביע לכל עומר " ר ע ח
דבינו שמריה תורה להפריש חלם ביום טוב לאפותה
ולנותנה לכהן קטן שלא יצא טמאה מגופו ואם
יפטר מחלת כהן דקשתא לא תשתכח תורת חלה מאחר
שנתנה לכהן מפני דבינו' בא הלוי אצל ר ע ט
העיסה שמנות אין לעבכה חוץ לתנור

בהלך אלפים אמה כדאמ' בפ' ואילנו עוברין כצק כחרם
אם יש כיוצא בו שקחמין הרי זה אסור אין עם כיוצא בה
שיעור כדי שיהלך מיל דאם אין יכול לאפות המצוה מוטב
שישכר וילום פעם שנייה או תטילנה במים זוכן וקיימא לן
בר' מאיר שאור כל מהכסיפופו פרוו סידוק כקרי חבבים
פרשנא רבי כלסון חכמים כדכות' אמרינן בפ' אותו ואת
כנו' בשליש עישה לב' מצות מסמן את הראשונה כסימן
אחד והשנייה כב' סימנין והשלישית כב' סימנין דדמיו לב'
כופות שכתוב עליהן אב כדאמרינן בפרק הקורא את
המבילה עומר' ר ט

יש שחוקקין

עץ אחד בחקיקה מצוה
או ענף אחת הקוק
לסימן כצק א' צב דמשמע בפ' המביא בטתימיה וכתב
ולא חקק' מה שנדחקות בדפוס אינה כתיבה דוקא
לבי בטאכל ביום טוב אסור לסמן בו דלא מיבעיא לרבי
יוני דמחייב בפ' הבוגם משום רושם ולא לרבי הכל לא
ברע מקומות ונקנקתום ובאבך דרבי' שאסור וצינור בחקק
ביום טוב דאסור דדמיו לא דאמרינן בע' בפ' כל השלמים
טבעת שמותמה שוקע אסור להתקום בה משום לא תעשון
אתי הכא נמי הוי ככותב או כמצייר' במנהגים
של רבי שלמה מצאתי הוקמו מצוה לפסח בפ' בתרא דפסחים
צלי אם נמצות מה עשיית פסח מן ומצוה אף עשיית מצוה
כן ואכילת מצוה הוקש לאכילת פסח דאמר רבא אכל מצוה
ולא חרוסת לר' אליעזר בן עזריה לא יצא ידי חובתו'
ואסור לאכל מצוה בערב הפסח דכת' בערב תאכלו מצות' "

ר ט א

מנהג

לאפות בערב פסח
ממנחה גדולה ואילך
א' צב דבידנולמי מצוה ישנה בפ' ובתרא דבית שמאי ובית
הילל היא' וכך בתוספתא דמכשרת מצוה ישנה'
מיהו המנהג בתקופת הפסח מן' ולא מעלה כדאיתא בריש
תמיד כשחט מצוה לאפות ב' מצות בלילה ראשונה ובלילה
שנייה של פסח יאפה ב' מצות חביבה מצוה בשעתה ועוד
אם היה אופה בערב פסח ו' מצות פעמים יהיה לילה
ראשונה כמוצאי שבת ויאפה מ' מצות קרי אופה מיום טוב
לחבירו דדכותי' אכרי יום הכף כולו אסור במנחות ובראש
השנה וא' צב אם היה אופה איתן מערב שבת' קיה יוצא דלא
ברע מצוה ישנה מיהו יותר טוב שיאפה בלילה שנייה שתקיה
חמם דדמיו לא דאמרינן במנחות בשילהי פרק התבלת
דאמר רב נחמן תופיכי מנחת פיתים תאפינה כאלה אי אפי
לה מאי תמול מינסרה' כל אדם חייב לתקן בעצמו
המצות דאמ' כמכילתי ומשארין צדוות בשמלותם ר' נתן
אומר וכי לא עם בהמה אלא שהיו ישראל מחבטין את
המצות' וילכו ויעשו בני ישראל ליתן סכר לה' יביה
ולעשיית' וטוב הוא ללמד ולומר לכל אדם לכל מי
שיגיע מצות שלי קרי לו במתנה כדאמרי' בפ' לולב וערס
כל מי שיגיע לולב לידו קרי הוא לו במתנה " ירושלמי
מצוה הגזולה פהולס ובלולב הגזול דייק לא כתי' מוצתם "

ויזרם במים ויקדש ואם אין כלל יעשה הילכות הפסח
 הקדר ואין מברכין שעשה ניסים שהרי יברך ברוך
 אתה אשר גאלנו זהו כמו ניסים * אם אין כי אם
 רביעית קלוג יין יקח ב' רביעיות מים ויערב עם היין ויהיו
 ד' רביעיות ומדאמר בפ' שלשה מינין בנזיר חמשה הומוקבא
 וחד כוס ד' פסח שמי מצה באדום כרבי יהודה ואם הלכך
 משוכח מן האדום יקח לבן * כדא' בפ' המוכר את
 הספינה ואדום היו מנסכין בפד' לולב וערבה היו משחררין
 ירושלמי דשקלים יוצאין ביין מבושל ובקונדיטון *

כוס יסועות בגימטריא רביעית יין לכוס יסועות אשא
 בגימטריא שמגב' הים הכוס מן השולחן טפח אחד *
 ד' כוסות כנגד ד' גאלות בירושלמי וקוצאתי ונאלתי ונאלתי
 ולקחתי וכנגד ד' כוסות פורעניות שעתיך להסקות
 האומות * וד' כוסות של נחמה לישאל וד' כוסות
 בשר המסקי' בתוספ' שתאן בפוסין לא יצא * פי' שפסק
 שעה גדולה ביניהם * כשמגב' לו את הכוס ויברך
 ושתה בהסיבת שמאל * מברך אחריו על הגפן ועל פרי
 הגפן * ונטל ידיו ומברך על נטילת ידים מפני שצריך
 לטבול במשקה * ולוקח כרפס הוא אפי' אי ירק אחר
 ומטביל ביין או בחרוסת ומברך בורא פרי האדמה ואוכל
 ונותן לכולם * כדי שישאלו תרומות למת אוכלים ירקות
 קודם אכילה וישיבו זכר תחילת השעבוד לקושט קש לתפן
 ומברך אחר אכילת ירקות בורא כפסות רבות שהרי אברת
 הרי פוסקת כדאמרי' לו בין נטילה * ומה שאינו מברך
 על המרור פרי האדמה כמו שמברך על היין * מפני
 שאכילת מצה שוטרת ברכת פרי האדמה אבל על אכילת
 מרור שהיא חובה לא פטרה מצה ואם לא אכל מן הארץ
 בזית אין צריך לברך ברכה אחרונה * ויקח מצה ראשונה
 ויבצענה לשנים מפני שדרבנו של עבד לאכול כפרוסה ויש
 חזיה תחת המפה על סם משארותם צדויות בשמלותם
 על שכמם * וחזיה בין השלמות בפירק כיצד מברכין
 פרוסה בין השלמות לחם * ומקב' להוציא הקשר
 והביצה שהם שני תבשילין מן הכלי ומבדיהין הכלי שבו
 המצות והמרור ואומר עליו הא לחמא עניא עד כבי חורין *

אחר כך טוב לקסיר הכלי שבו המצות מלפניו ולהניח על
 השולחן לצד אחר שיטאל חתינוק עדיין לא אכלנו למת
 סילקנו הכלי ואם ישאל פטור לומר מה כשתנה ואם ירצ
 יתחיל עבדים היינו לפרעה בין כוס ראשון לכוס שני אם
 ירצה יתה וימוזב כוס שני ואינו שותה ואומר עליו מה
 כשתב' יביח הכלי שבו המצות לפניו לחם עוני שעובד עליו
 דברים מזגולו כוס שני כאן הפך שאל או אשתו שאלת או
 הוא לעצמו * ופסיק רבא שיש לומר שכל הלילות
 אין אנו מטבילין אפי' פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים
 קלילה הזה מרור * אבל בני
 מצה אומר בולג מצה שאין אוכלין כי אם מצה מה העדות
 אשר נזק יי א' דינו אותנו כך הפסוק בראתחן לא הוציא
 עצמו מן הכלל שאמר יי גדימי יעקב וככו ירדו מצרימה
 כך הפסוק ביקושע * ואין אומר אמרו כשיד רבן

לאחר אפיית המצות יאמר שלא יקבלם בכלי או במפה שיש
 בה קמח פן תדבק הקמח במצה ואם יתנגם במים יתחמץ
 הקמח * הא דאמר רבא בפ' כל שעה מי פירות אין
 מחמיצין דווקא בלא מים אבל עם מים תחמין אם לא יעשה
 שימור גדול כחכמים בפ' כל שעה דאמרי תאכל *
 רב' כל המצות באות מצה ולבשל קמח בחלב לתינוקות
 בלא מים מותר אבל עם המים צריך שימור גדול * דבש
 מקמח בלא מים מותר או בביצים * מי שאפה מצות
 בקיות בלתי מרובות לא יאפה ביום טוב שאין בקיות
 דמיו להא דאמרינן בפ' כל כתבי הקדש קייל פת נקיים
 לא יציל פת הדראה' כשכא פסח יום א' צריך להזכיר שלא
 יאפו יום ו' כי אם לצורך יום טוב ולשבת ולא ירבו לאפות
 בשביל חולו של מועד אלא ישמור שאפה יום א' בעד יום
 טוב ויאכל עד שיאפוי יום א' * דפב

פסחים לא יאכל אדם סמוך למנחה עד שתחזק
 היינו מתחילת שעה עשירית אסור * ואם התחיל
 לאכל קודם ומשכ' שעודתו עד הלילה פוסק בתחילת שעה
 עשירית * אבל אוכל מיני תרבימא פירות או ירקות
 או בשר רבא שתי חמרא כולי מעלי פסח' כי הוי דגבריה
 לליביה וקיימא לן בפ' כיצד מברכין טוב אברי פורתא
 מסעד סביר * רב ששת יתיב כולי יומא בתעניתא
 דאישתתים קנס ירושלמי ר' לא קנה אכיל לא חמין ולא מצה
 דפב

סדר הפסח
 כשכאין מכית הכנסת שוטפין
 את הכוסות דאמריק במסכת
 שבת בפ' המוצי' יין כדי מוציאת כוס יפה של ברכה וכמסכ'
 ברכות בפ' שלשה שאכלו כוס של ברכה צריך קדחה ושטיפה
 מבפנים ומבחוץ * ויושבין על השולחן דתנן אפילו עני
 שבישראל לא יאכל עד שיטב * ומזגין את היין דתנן
 לא יפחתו לו מד' כוסות של יין לכך אין מקדשין לילות
 ראשונות של פסח בבית הכנסת כי כל אחד יש לו יין בתוך
 ביתו * כוס ראשון מברך על היין פרי הגפן *
 ואזר בחר כמו ושהיינו בכית קילל יין ואחר כך על היום *
 ואם הוא שבת יאמר ויכולנו יין קידושומן ואם
 מוצאי שבת יאמר יקקו ירושלמי בפ' ערכי פסחים אפילו
 יחיד כי מקדש לחודים צריך לומר אשר בחר בנו כלשון
 דבוס * דאמר לעולם על יוציא אדם עצמו מן הכלל *
 שני תבשילין זכר לחגיגה ולפסח ואית דאמרי זכר למשח
 ולאחרון * ושותין בהסיבת שמאל וקיימא לן בפרק
 ערכי פסחים כל ד' כוסות בענן הסיבת שמאל * הסיבת
 ימין או פרקדן לא שמיה הסיבה * הכוס צריך שיטב בגיין
 רביעית קלוג הוא ביצה ומחצה כדמשמע בפ' בכל מערבין
 ובפ' שלשה מינין בכזיר שנתה ד' כוסות ביחד לא יצא *
 אמר רבי יתושע בן לוי נשים הייבות בד' כוסות שאף קו היו
 באותו הנס אשה אצל בעלה אינה צריכה הסיבה ואם אשה
 חסודה שאין חב על מקפיד עליה צריכה הסיבה * בן אצל
 אביו צריך הסיבה * תלמיד אצל רבו אין צריך ואם רק
 מלמדו או מנתן צריך * אם אין לו יין יביא עבדים ובישים

העולמים פסח שהיו אבותינו אין להבניה הכשר שהיה כראיה כמקדש קדשים בחנון אמר רבא מצהו צריך להבניה מרור זה צריך להבניה ומסיים גאל ישראל אמר רבא קרית שמעו והלילא גאל ישראל מה שאין מברכין בלילי פסח אקבו לבמור את הקהל לפי שאין בגמרה ביהר אלף קורא בראת ישראל עיקר הגם דמצרים ומברך אשר גאלנו לאחר שהיית גאל ישראל מברך פרי הגפן ושותין בהסבת שמאל ונטלין ידיהם ומברכין על כטילת ידיה מפני שצריך לטבל טיבול מיני במרור אבל על אכילת מצה שהיה יוצא בכזית אין צריך כטילה דעל פנות מברכה אין צריך כטילה כדאמרי בסוכה ובברכות גומצא מה שנטל עבדי הטיבול ואחר כך אוכל כל זורכו ולפי שאמרו האגדה והסיוח דיעתם מנטילה ראשונה צריכין כטילה ויקח שתי המצות השלימות והפרוסה ביניהם ויבצע המוציא על מצה השניה השלימה ואינו אוכל עדיין ויברך על אכילת מצה ועל המצה הכצועה שבין המצות ואוכל מצה ומצה כזית ויאכלו כולם כזית מצה בהסיבה בשעשעה המוציא אחוז בידו ב המצות שחייב לבצוע בשבתות וכמי טובים על כ ככרות שלימות לקטנו לחם משנה בתיב ובעצמא כדאמרי בפרק כיצד מברכין ובמסכת שבת בפ' כל כתבי הקודש ומה שמברך על הכצועה על אכילת מצה מפני שדרכו של עמי בפרוסה ובפ' כיצד מברכין אמר רב פפא הכל מודים בפסח שממחין פרוסה בתוך שלימות ובצוע ומה שאינו אוכל כשמברך המוציא לפי שצריך לברך על אכילת מצה ולאחר שגאלנו כדאמרי ויברך כדאמריין בני מרור מצה וקיימא לן בפסחים בפ' האשה אמר ר' אלעזר נשים חייבות באכילת מצה וקיימא לן מצה צריכה הסיבה ואפילו השמש והפילו עמי שבישראל כדאמ' בפ' ערבי פסחים בלע מצה יצא כרבה בסיב או בעלה אחר ובלעו לא יצא שלא נגע בברונו הולת אוזן שאינו יכול לאכל מצה כזית יארה אותה ביין או במים קרים רק שלא נימוחה יצא אבל בתבשיל חם או במים דותחים או חמים לא יצא דאמ' בפ' כל שעה יוצאין ברקיק הפרני אבל לא במכושל דהלכה כר' יוסי וקיימא לן דרתיחולבסוף אפה יצא אפה ולבסוף קרתיח לא יצא מעשה אולפס אפה בתנור יצא בפ' העור והרוטב המחמה מצה וגמאס לא יצא בלע מצה ומרור ידי מצה יצא ולא ידי מרור אבל בלעו אסור דאמר לא ליכול מצה ומרור בהדי הדדי דטעם מרור דמריר מבטל טעם מצה בזבחים בפ' התערובת עשה עישה מחיטים ומאורי א"ע דרובה אורי אסיים בוטעם מצה יצא ובמנחות בפ' הקומץ רבה תבלה בקצח כשומשמן בכל מיני תבלין כשירה היא הואיל ויש בה טעם מצה בפ"א חלה ירושלמי כשם שאין האסורין מבטלין זה את זה כך אין המבטלת מבטלת זו את זו בערבי פסחים אבלו בלא מתכוין יצא לחצאין יצא ובלבד שלא יסא בין אכילה לאכיל' כדי אכילת פרס' מרור יקח ומברך על אכילת מרור וגבול בחרוסת ואוכל

כזית מרור בלא הסיבה ויתן לכל אחד ואחד כזית מרור בפרק כל שעה אינו ירקות שאדם יוצא ידי חובתו כפסח בחזרת לייטובא הוא מרור בעלשון קראשפלא תמכתא אברויין ובחרדסיינא סביב הדקל ודוליא מריתא אמר' פויל' אבל מצנה בחזרת היא חסא דחזרת תני ברישא ומפרש רבא ור' שמואל בה נחמני טעמי יוצאין בה מיני מרור עליו לחין ולא יבשין בקלחים בין לחים בין יבשים אמר רבא בלע מרור יצא כרכו בסוכה ובלעולא יצא מרור אין צריך הסיבה אמר רב פפא האי חסא צריך לטקעה בחרוסת משום קפא אמר רב אשי לא לישהי איניש חזרת בחרוסת דאבא חולייא כהדתבלין מררותיה אבלין לחצאין יצא גבי מרור טי' דבענין חזרת ואחר כך יקח מצה השלישית וכורך מרור עמה ויאכל כזית מצה עם כזית מרור בלא טיבול ופלא ברכה וכלא הסיבה זכר כהיל' על מצות ומרורים יא' אהו' ונותן לכל אחד כזית מצה וכזית מרור ואחר כך אוכלין ושותין כל זורכן ואסיין בתוך הסעודה לא יאכל יותר כדאמר אביי לרבא והסיב כמנמי יאכלו כדדמו לא יאכלו מצה בחזרת טוב טוב ארנות ואהבה עם ארנות בבימטריא חזרת ירושלמי למה נקרא שמו חרוסת זכר ללבינה שהיא מעשה חרסין ר' לוי אומר צריכה שיהא עבה זכר לטיט אית דאמרי צריכה שתהא דקה זכר לדס תני איזה ברכת מצה מניח פרוסה על גבי שלימה ופורס מן הפרוסה ומברך המוציא וטמי עובשילחא ולא אכיל עד דהוק מברך על הקיא אומצא דהמוציא מברך על אכילת מצה זה אינה בכל ירושלמי דמברך המוציא על הפרוסה לאחר גמר סעודתו ויקח מצה שהניח תחת המפה הוא אפיקומן ויאכל כזית בהסיבה ויתן לכל אחד כזית שיאכלו בהם' בת' אין משפירין אחר המצה אפיקומן שכה ולא אבל אפיקומן ועשה סידרני יטול ידיו ויברך על האפיקומן המוציא ויאכל כזית בהסיבה או כביצה ויברך ברכת המזון ויסיים סדרו ואם נאכל האפיקומן בעעודה יקח מצה אחרת ויאכל באחרונ' כי שלג בחזקת שימור הוא וצריך ליהר שיאכל האפיקומן קודם חזרת לילה כדאמר רבא אבל מצה אחר חזרת לילה' אלעזר בן עזריה לא יצא ידי חובתו וסתם לן תנא כזיתיה בפ"א דברכות ובפרק איזהו מקומן ובשלהי ערבי פסחים ניש פוסקין כל הלילה דהתם לן גבי הילכתא ובפסיקתא בפ' הקורא את המבילה למפרע כל שמצותן כל הלילה כשר כל הלילה וכשאוכל האפיקומן לא יקיה לא טורח דאמ' בכזר אבל מצה לשם אכילה נסה ופושעיס יכשלו כס ואם ממש אכילה גסה אבלו ולא יצא ביבמות בינא בן לא יאמר כמה טורח פסח בירושלמי רשע מה הוא אמר מה העבודה הזאת מה טורח זה לאחר אכילת אפיקומן נוטל ידיו הם מים אחרונים בלא ברכה דאמריין בפ' כל הגשר אין נוטלין אלא בכלי' ומזבין כוס שלישי ומברך ברכת המזון ומזכיר יעלה ויבא בורא פרי הגפן שותין בהסיבה ומברך ברכה אחרונה ומזבן כוס רביעי

ומתחיל שפוך חמתך וגומר הלל ואומר ברכת השיר
 יהללך כרב יהודה ור' יוחנן אומר נשמת כל חי לאחר
 שמסיים ההלל אומר קודם לה' עד הודו לאל השמים ואחר
 כך נשמת כל חי בפי במקלות ומברך פרי הגפן ושותין
 בהסיבה ומברך ברכה אחרונה ויש לאחר שבגמירין את
 ההלל יהללך עד בתוספתא ומברך בורא פרי הגפן ושותין
 ומוזגין כוס חמישי ואומר הלל הברוך הודו נשמת ופיוטים
 אחרים אז רוב נסים ואומן גבורותיך פרי הגפן ושותין
 כוס חמישי בלח הסיבה למאן און מברכין על ד'
 כוסות אקבו לשתות ד' כוסות כמו על נר חנוכה שקוא
 מדרכין וגם און מברכין על ההלל לבמור את ההלל
 דאמרינן בערבין שחייב בב' לילות אלא לפי שאינו עוסק
 ביחד שכל הברכות כשעשין המונה ביחד בלח הפסקה
 כמו מגילה און קורין אותה סידורין וכן ברכת התורה וכן
 תקיעת שופר אעב דאמ' ר' יוחנן בשלמי מה ראש השנה
 שמע תשע תקיעות ביום יצא מכל מקום עיקר מוצתו
 יחד קשרק קשרק קשרק אלא הלל און גומר יחד
 שפסק בו העדות וד' כוסות צריך על כל אחד מוצתו שאם
 שתין בבית אחת לא יצא דאון ד' כוסות און לברך עליהם כל
 כפ' ב' ברכות ירנ' אומר קרית שמע והלל ותפלה יחד
 אף בתקיעה כן ר' יסא בשם ר' יוחנן אומר אפילו מעשן
 כל היום כולו יצא קריאת שמע ומגילה אם פסק כדי
 לבמור כולו חוזר לראש וכן בירושלמי בפ' הקורא את
 המגילה למפרע וכן בברכות און להפסיק טול בריך
 וכשתדקדק כל הברכות און לברך עליהן כי אם כשצריך
 ביחד לעשות המונה ירושל' בריש כינר מברכין מניין שכל
 המוצת טעונות ברכה ר' יסא בר' בהא בשם ר' אלעזר
 ואתה לך את לחות האבן וקתורה והמונה מקיש המוצת
 לתורה מה תור' טעונ' ברכה אף מצו' טעונ' ברכה והא דאמ'
 רביעי גומר עליו את ההלל ואלו ברכת השיר ואלו ב' יהודה
 והלל ונפי' שר' יוחנן אמ' נשמת כל חי על כן אחר קריאת
 ההלל אומר נשמת כל חי וכן כפון לעשות זה יסוד רבינו
 מדכירא בר' אבהו ב' בליל פסח צריך לברך תחלה על
 קריאת ההלל וקבי אית' במסכת שופרים כי בשני לילות
 של פסח גומרין את ההלל וצריך לברך עליהן ולקרותן
 בנשימ' דתני ר' שמעון בן יהונדא ימי' שגומר בהם
 היחיד את ההלל ובגולה כ' איוס ושני לילות ומונה לקרות
 את ההלל בשני לילי' של גלות ולברך עליהן כנשימה לקיים
 מה שכתוב ומומה שמו יחד וכתקוא קורא אותו בביתו
 און צריך לברך שבער בירך ברבים לפי שקין נקבים לקרנ'
 ברבים בבית הכנסת וגם לכסוף לאחר העדה כשהוא
 מתחיל לא לכו צריך כמובן וצריך לחזור ולברך וכן משמע
 בירושלמי פ' דקיום כל הברכות פותחים בהן בברכות
 מתיב ר' ירמיה הרי באולה פירוש בליל פסח דמתחיל ברוך
 אשר גאלנו ואעב דמונה לחבירתה לברכה דקריאת הלל
 ומפני שנייה קרא דאמ' רבי יוחנן אם שמעה בבית הכנסת
 יצא התיב ר' אלעזר בר' יוסי וקרי שופר פי' לאחר

שעודה שאינה פותחת בברוך וחותמת בברוך ולא
 לשמוכה שהרי הפסיקה שעודה אמר ליה שתיס קונו אחת
 להבא ואחת לשעבר פי' שתי פעמים מברך על קריאת
 הלל אחת לשעבר לפני השעודה ואחת להבא לאחר השעודה
 משמע צריך לברך על קריאת ההלל לאחר השעודה ובהב'
 כמי און מברכין בלילי' פסח לבמור את ההלל שחולקין
 אותו באמצע דהכי סדר רב צמחבאון וכן במחזורים
 דרב עמרם בסדר הפסח ולבמור את ההלל און מברכין
 בלילי' פסח שחולקין אותו באמצע שעודה ששנין הרביעי
 גומר עליו את ההלל ועוד פריך בירושלמי והרי הכדלק
 דהמוכות ופתוחות בתוך ויהיה להם לחתום בברוך ולא
 לפתוח שנייה קרא ר' הוה מפורן וחוזר וכולן על הכוס
 הרי כדרך פירוש שאומר נברך שאכלנו משלו וכטאנו חיינו
 וברוך הוא וברוך שמו דברכה אחת באפי נפשיה קרא
 כדאמ' רב ומדאמר שלש וארבע קסבר עד נברך ואפילו
 הכימתחיל ברכת הון בברוך אעב דמוכה לה ומפני
 שנייה וקראי' ס' היו שנים יושבין ואוכלין שאין שנים אומ'
 נברך הרי הון את הכל כגון אחד שהתחיל לשנים שילך לו
 שמתחיל וקבי אמ' בירושלמי בפ' שאכלו ג' שאכלו
 באחת ובקם אחד מהן לילך דבי רב אמרי יברך ברכה
 ראשון וילך לו איזוהי דבי רב אמ' ברכת זימון ר' ירמיה
 אומר זן הון וכן משמע בפ' ג' אמד' רביעי לאומני ברכת
 זימון וכרובי לחודיה מומין ומברך את הון דאיתמר עד
 היכן ברכת הון רב חסדא אמר עד נברך רב ששת אמ' עד
 הון והלבתא כרב ששת עד הון ועוד פריך בירושלמי
 והרי הטוב והמטיב פירו' דברכה סמוך דמוכה ופותרת
 בברוך שנייה קרא כיבכה תיקמה הרי קדוש פירו' דמוכה
 לבורא פרי הגפן ופותרת בברוך שנייה קרא ששם בעי
 כולי אוכל מכעור יום נמשך שעודה עד שקדש היום אינו
 אומר בורא פרי הגפן ועוד יש בהב' קרא דיתבי ג' למיכ' כ'
 וקא מיבעי' חד מינייהו למיסק פסקין שעדתן ומומין
 עליה עד הון וגומר מיהו ברבים כוליה ונפיק וחוזרין הן
 ואוכלין וגומרין שעדתן ומברכין תריוסו סדר ברבים
 כהלכה עד כאן לאזנו ועל קריאת ההלל שבילי
 פסחים פירשו הבאונים שאין מברכין עליו בתחלתו לפי
 שפסיקין בו ואוכל שעדתו ואינו אלא כקורא בעלמא
 דב צמחבאון זל לפי שפסיקין בו בשעודה ורב
 האי באון זכרנו לברכה פירש שאינו אלא כקורא בתורה
 אבל במסכת שופרים כתי' דבשני לילות של פסח
 גומרין את ההלל אבל בפ' דעירובין לא חשיב להו
 ושורבת שם וצריך לברך עליהן ולקרותן בנשימה דתני
 רבי שמעון וכולו לפי הענין הנה נראה שהיה לכו לברך
 ולבמור את ההלל בתחלתו ובירושלמי דפירק קמ' כל
 הברכות פותרת בברוך אם היתה ברכה השמוכה
 לחבירתה כגון קרית שמע ותפלה און שותין
 בברוך התיב רבי ירמיה הרי באולה שנייה קרא דאמר
 רבי יוחנן אי שמעה בבית הכנסת יצא ט א

מתיב ר' אלעזר בר' יוסי קמי רבי יוסי וקא סופה אמר להם
 פתים קן אחת להבא ואחת לשעבר ופיר' מורי קל' יהודה
 בר' יצחק ז"ל דבך קרי גאולה כלומר אשר גאלנו ובאל את
 אבותינו כו' דאמ' בערכי פתים אחר אחד כל ברכה
 סמוכה לחבירתה א"כ ברך על קריאת הלל תפלה על זה
 מתרץ שאם שמע בבית הכנסת יצא ואינו מברך עליו אז
 תחילה בביתו שמע קא לא אמרו אז בבית הכנסת יש
 מברך עליו לפניו בביתו ושוב חזר מורי ר' יהודה ופירש
 בירושלמי דהתם לא דיבר אלא במקום שאינו מפקיך
 בסעודה כגון אדם שעשה סדר בבית אחר ולכך יש לברך
 אבל אנו שמפקיך אותה בסעודה ולפי הכוונת אין לברך
 עליו וכתוספתא דפסחים תניא בני קעיר שאין להם מי
 שיתרא את הקלל כנסין לבית הכנסת וקורין פסוק ראשון
 והולכין ואוכלין ושותין וחוזרין ובאין וגומרין עד סוף ואם
 אי אפשר להן כך גומרין את כולה ואמ' נמי בירושלמי מהו
 לעשותו בכוס אחד ממה דאמר בשוחר טוב ג' זריבין לקרוא
 שכן אחד אומ' לשנים קודו מיקו אם אין לו כי אם אחד או
 הוא יחיד גומר את הקלל וכל הסדר בערכי פסחים אומ'
 הלל הגדול בשיליה פרק סדר תעניות אמרי אביי ורבא
 אין אומרין קלל הגדול אלא על כפוש שביעה וכרס מליאה
 לכך אומרו לאחר אכילתו לאחר גמר סידורו יא גאונים
 שאוסרין בין יין בין מים לעשות כל הלילה פן יפוג טעם
 המזגה ויש מתירין דאמר בירושלמי בין שלישי לרביעי לא
 ישתה אלא ישתכר אבל לאחר המזון לא ישתכר פירוש כבר
 גמר את הקלל מה בכך אם ישתכר מעתה על כוס
 וכוס מברך ברכה אחרונה מעין שלש לבד מכוס שיני שיש
 לו לאכל ולברך ברכת המזון ויש נוהלין לקיץ שאין לברך
 אחרונה על היין לא ישתה שיעור רביע וקאנתה ברכה
 טעם מלא לוגמיו יצא פי' אם יתקנו לנדר אחד ויראה
 כמלא לוגמיו כדאיתא בפ' בתרא דיומא ר' א' ד'
 עשוי מתפוחים אמר אביי
החרושת
 לקהוי על שם תחת התפוח
 עוררתיך וזריק לסמוכי זכר לטוט ונותנים בו
 קצת מה שבשיר הזירים אגזים תאינים ורימונים ופילפול
 ונגביל וכמון וכרפס ומיריתך אבל התפוחים ואגזים
 קשיק' בליצי פסח מקום שאוכל שם אומר הקלל
 וכן משמע בפרק כיצד זולין מי שמבקש לקדש
 בבתי' הרבה בפסח אם יברך ברכת המזון שוב אין לו
 דשות לטעום כלום אלא כך יעשה מקדש בבית
 דאובן קידוש ונותלין ידיהם ומברכין בטילת ידים
 ולקוחין ירק ומברכין פרי האדמה ואוכלים ומזגים כוס
 שיני ואומר מקשתה ערבאל ישראל ומברכים
 בטילת ידים ואוחזין שני ככרות שלימות ופרוסה
 ביניהם שקביות ואומר מצה זו ומברך המוציא ומברך על
 הקצועה על אכילת מצה ואוכל ולקוח חזרת ומברך
 על אכילת מרור וטובל בחרושת ואוכל ואחר כך
 לקוח מצה ומרור ואוכל ככה יוכל לעשות לכמה בתים כן
 יעשה בבית שמעון ובבית לוי דקיימא לן במסכת

ראש הסנה ובשיליה דאוקו בית דין כל כדרכות כולן אף
 על פי שיצא מוציא חזן מברכת הלחם וברכת היין ברכת
 הלחם של מצה וקידוש היום אף על פי שיצא מוציא
 כדמסיק רב אשי אם כולן למדו ברכת המזון יברך ראובן
 בביתו וכן שמעון וכן לוי אבל המקדש לא יברך לאחר
 שברכו מהיים לכל אחד לא למו יי' לא לנו ועושה הכל הסדר
 כן יעשה וגם כל אחד נאחד ובבית אחרון מברך ברכת
 המזון ומסיים סידורו ואם חפץ כוס חמישי אומר
 עלי הלל הגדול חמישי רשות הוא ארבעה כוסות
 כך מוצא בסדר רב עמרם גאון פסח בחול די לנו
 בשני מצות על השלימה המוציא ועל הפרוסה על
 אכילת מצה בשארירע פסח בחול אבל אירע בשבת
 זריק שלשה כך מצאתי ואין לנו קבלה כך בין
 ביום טוב בין בשבת זריק שני שלימות ואחת פרוסה כדרכו
 של עמי בפרוסה ואם אין יין כלל ולא זימנוקין
 מקדש על המצות המוציא ואינו בנזע ומקדש אשר בחי
 בנו ואם מוציא שבת יעשה יקבחו ועל
 אכילת מצה ואוכל ואחר כך מרור ואף על
 פי שאין מברכין על הפת מיהו על מוציא שבת שמקדש
 על הפת עבור יום טוב מברכין נמי על הפת

אסור
 בפרק כל שעה ואף על
 גב דאמרינן חולטין ברותחין לנו אסור שאין אנו בקיאים
 ולא תשרה האשה מורסן לשוף בשר שמחממין ולא יעלם
 הישין על מכותו וכולו ואין מביח קמח
 בתבשיל לפעמים לא בשיל שפיר ואתי ליד חומץ
 האשני שבשל מותר הנותן לסוסים ומוציא דיר זריק
 לבער שמחמין כמו לא ילעום חיטין אם יש לנו
 כבשים ומאכילין סוכין חייב לבער דמשמע במסכת מכות
 שיחין הסופלין בערשים דהוי משקה וכשבת
 בפרק תולין פרס אית ליה רירי על כן זריק לבער מה
 שיאריך פן יחמין אם נפל בשיריבם בקדיירה
 בפסח או דגים מלוחים ויש אומרי' אף על פי שלא נזקרו
 במליחתן מן החמץ מאן לימא לן שהיה בו חיטים
 בשמלחן ומצאתי בשם רבינו שלמה
 בשיר יבש שלא נזקרו במליחתו וכמו כן גבינה מותר
 לאוכלו בפסח דאפילו למאן דאמר חמץ בזמנו בין במינו
 בין שלא במינו אסור דמשמע במשהו הני מילי דאיתיה
 בעיניה דקנסין ליה מאס דעבר בבל יראם אבל
 על ידי תערובות שלא נעשה בשימור הכשר איכא למיחש
 שמא לא נזכר שיש בו חמץ ואינו אסור אלא בנותן טעם

שעורה
 הכמצא ברכה בפסח כיון
 דנפל קורס הפסח בשכר
 ברכה אין זה חמץ בזמנו
 שנתבשל קורס הפסח ואין חזר וביעור כדאמ' גבי ציר
 בכבודת ואפילו נפל בפסח אינו אסור אלא אם כן

בתבוקע פדמזשע פפרק כל טעה למד עוקבא כל שמיחו
על פי האבוב קוא כלי אחד כדאמי במנחות גבי עומר
ולשמואל כתב קעו ממש והוי הפק דאורייתא ולחומר
אבל כביסול כתב קעו ממש כשמואל אסור. חמץ במשקו
אסור. חמץ בפסח למה לרבי שמעון מותר בתערובת
לכטל ברוב קלאים לו מתירין לאחר הפסח אם כן למה
לא יבטל י"ל שמימוח בטל א"ע שיש לו מתירין בע"ז הפרק
בת"ר כל אישורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן
טעם חוץ מטבל ויין כשך במינן במשקו שלא במינן בנותן
טעם ואמאי בטל ברוב שלא במינן והא אמרי בדריים בפ'
הגודר מן קירק ר' שמעון אומ' כל דבר שיש לו מתירין כגון
טבל ומעשר שני והקדש והדש לא נתנו בו חכמים שישר
וכל דבר שאין מתירין כגון תרומה ומעשר וחלה וערלה
וכלאי הפרס נתנו בו חכמים שיעור ואסור בכל שהו הרי
טבל יש לו מתירין והן התרתו שאם נפל יין אל טבל כל
שהו ביין תפוחים דהוי שלא במינן דלא ידע כמה יוכלין
לפטור כל הכרי דהיטא אחת פוטרת את הכרי ואמרי
במנחות פעם אחת בתערוב לו טבל חיטין אמר לו קח מן
השוק געשר עליו הרי טבל יש לו מתירין אמאי בטל ברוב
ותרן לת בע"ז מיירי. אב"ל שקלכו בעליו למדינת הים
דאיין לספריאם בלא דעתו דשלוחם לדעתכם. וכשילקי
כיצה מלח אותרוקנית ידיע זמנו ומים יש ממשו בעיסה
לא בטיל. חמץ במנח' אינמי בע"ז בטבל הטביל לתרומה
בדולה דאיין לו מתירין דהיא תרומין כדאית' כביצה והיא
דנדריים בשילקי הנדר מן קירק והיא דמנחות מיירין
בטבל הטבול לתרומת מעשר מדאמ' קח מן השוק געשר
עליו ויש לו מתירין "

מעשה

שהגעילו יורה מוחז' וכששפכו המים
מוחמזין ירדו לבאר ואסרו המים לשאב
בפסח חמץ במשקו וכן אם חמץ כפל לבאר אסורין
המים " רפז

חיטה

שנמצאת בתרנגולת כלויה או
כשמלחו כשר מנצחת חיטה או
שעורה על הקשר שנתרככה
אוסר אותה חתיכה אבל שאר חתיכות שנמלחו ולא נבעו
בחיטה או שאר תרנגולין שזלו עמה מתירין אבל באותה
שנמצאת החיטה אסורה " רפח

חיטה

מבוטלת בתרנגולת מבוטלת ובשלו
תרנגולין עמה ולקח מן הדג
שכיסלו בה אותה תרנגולת והכינוה בקדירה מליחה כשר
ואסרו כל התרנגולין וכל הקשר שבקדירה והקדירה של
חרס שברו והיורה שביסלו בה הגעילו דקיימא לן בפרק
כל ש"גה אמר רב חמץ בזמנו בין בזמנו בין שלא בזמנו
אסור ברב במשקו. שלא בזמנו בין בזמנו בין שלא בזמנו
מותר כר' שמעון שנתן טעם מותר. לאחר זמנו בתערובתו
ירוש' כל שעה לא יאכל חמץ אפי' לכלבים מה אנו קיימין
אם לכלבון הונו קנאה אלא אם כן אנו קיימין
אשילנו לכלב אחרים זאת אומרת אסור להאכילו לבקמות

הפקר' אבל בכרות שמוכטל ליה הוא בטל " רפ ט

חיטה

שנמצאת במנח' חתיכה ולא
גודע אם נתחמקה בה
בעודה עיסה או שמא במי' שנילנפה החמיצה או שמא נפלה
בעיסה ולא נתחמקה מעולם ואסרו אותה מזה לברך דדמי
לקא דאמרינן בכל מערבין נגע בליה ואינו יודע אם חי
אם מת ולמחר מצאו מת חכמים מטמאי טבל הטמאות
בשעת מציאתו. אבל מנות אחרות מותרות העמר מנות
וקיימים על חזקתן ומותר' בפ"ל שעה איין לותתין שעורין
בפסח ואם לתת וכתבם אסורין. בתוספת ר' יוסי אומר
שרה הטין ושעורין במים והחמיצו אסורות' אבל לגבי
עיסה אמרי' תפח' תלטס בזונן " רצ

שק

מלא קמח שנתן במרתף אבל החומה
ונתלחלח מוצעת החומה א"עב דאמרינן
בפ"ב דמכשירין זיעת הבתים וזיעת אדם טהורה מיהו
מחמיצין. כדאמר רוק אינו מכשירין מיהו אמ' לא ילעום
חיטין מפני שמחמיצות. הילכך אם נפל מים על קמח או
נתלחלח השק ירקד הקמח והשאר מותר'. מעשה שביאו
קדירה בפסח בכסוי מתכת שלא ליבנהו ולא הוגעל
ואסרו כל התבטול כי מכה הרתיחה נגע בכסוי מוחמץ
ואפי' לא נגע מוצעת הכסוי ופול בקדירה דומיא דבראשית
רבא יפח מוצעת מחמת המים. וקיימא לן חמץ במשקו
שק שיש בו קמח ותרנגולין יסבו עליו ונתלחלח מנזאת
התרנגולין אמרי' במנחות שערי' שנמצאו בברברי בהמה
וכלו'. אי למנחות הקריבוהו נא לפחתך ואינו אומר
משום חמץ מיהו ירקדו הבצק לחן והשאר מותר'.

כשר יבש שמוזע בשעת הבשמים מהמת מכה המים שהודחו
חלב כשפך על החיטין והיתרוקו כדאמר רבי יהושע בן
לוי לכניה יומא קמא לא תלגשו לי בחלבא משום מזה
עשירה מיכאן ואילך לטוב בחלבא רק שלא יקא בו טיפת
מים " רצ א

מעשה

מעשה שאפו מנות בתנור בפסח
ובא גוי והסליך עוגת חמץ בתנור
ונאפה. אם נגע החמץ
דדמי לקא דאמר בפרק בתרא דע"ז
בפת חמס וחכית פתוחה דברי קבל' אסור הכי נמי אוסר
בבבועתו אבל אם לא נגע מותר'. דקיימא לן ריחא
לאו מילתא היא דאמי' בפרק בתרא דעבודת זרה ישראל
ברגוי מותר דריחא לאו מילתא היא והא דאמר רבא בפרק
כל שעה גבי קטרת של עבודה זרה דאסור וזבחה בפרק
לולב הגזול דאמר רבא קדם של מזה אסור להריח בה וכפ'
א' דעבודה זרה מעוטרת כוונד. והדא אסורות דמפני
מריחא וקו דברים העומדים לריח. אבל דברים שאין
עומדים לריח מותר' " קיימא לן כרבי מאיר כיון
שקסופו פניו אסור דתקן וחכמים אומרים זה וזה בין
כקרני חבבים בין כתערבו האוכל וכברת מדשנאו בלשון
חבמי' יושפת' עוף שנבלה או שנתכשל בפסח ונמצא בתוכו

חיטה כד דעתו מטה שאותו העוף אסור באכילה ובקנינה
 שהחיטה אסרת ובאסרת דאמר רבא קילכתא חמץ בזמנו
 בין בזמנו בין שלא בזמנו אסור כרב' ואיכא דמורא
 לקיתירא מהא דתנן במשנה טקורות ומייתי
 לה בפרק בתרא דשבת בעוף כד' שתפול לאור ותשרף
 דכרי ר' שמעון ר' יהודה בן בתירא אומר מעת לעת וסבירא
 ליה כי קיביר דבשר המת מתעכל אלא מטמא בהל' חיטה
 נמי כי מתעכל לא דמיא ולא מסתרא וליתיה חדא דלא ידיע
 מתי בלעה החיטה ותו מה ענין פסחי אצל הקילות אדיליף
 לקיתירא מאקילות ליליף מחמץ בפסח לאיסורא דתנן לא
 בן תנור וכירים פשיט לא צריב' לר' יהודה דאמ' אין ביעור
 חמץ אלא שריפה כהדי דקא שריף ליתיה קמל דאסור וכל
 שכן חיטה זו שקיח בעין וחמץ גמור הוא דאסרת ובאסרת
 ועוד אין איסור מתבטל ובלע דתנן דב טמא שבלע דב
 טמא מותר באכילה דב טמא שבלע דב טמא אסור
 באכילה אלמא באיסוריה קאים ואינו בטל הך חיטה נמי לא
 בטלה וחמץ גמור הוא ולא מיבעי' קא דמכילא דאסירא
 אלא אפי' חיי קודמיא תא דשריף טפי כי שדי מיא עליה
 אשירן דאמר רב גידל המקדש מו' שעות ולמעלה בחיטי
 קודמיא תא אין חוששין לקידושין כ' שכן מטמאה לא
 במרינן מהילכות טומאה הילכתא במירי לה ולא במרינן
 מיכה ובפ' א' דטובה נמי אמרי' אני הלכות טומאה דהכי
 במירא להו ור' שמעון קביה בן זבאי דאמרי' במכחות בפ'
 ר' ישמעאל חיטין שבגללי בקר ושעורים שבגללי בהמה
 הישב עליהם לאכילה אין מטמאין טומאת אוכלין לקטן
 לאכילה מטמאין טומאת אוכלין ש' מהבא דאפילו לא
 משויא להו אוכלא וכאן דלאו אוכלא הוא חמץ נמי לא קמי
 וחיטה זו איך בתחמץ שהרי לא במי' ואל' כשרחצ' במים
 העוף משרק שרקי ונפלי אין בהם להחמץ החיטה ושמוני'
 העוף מי פירות ואין מחמיצין ועוד לידק בחיטה שאם לא
 נתבקע תהא מותרת דקיימא לן בשמאל דאמ' בתבקע
 ממש ואפילו לדברי האוסר העוף הני מילי בפסח אבל אי
 משהו ליה לאחר הפסח מותר אפי' באכילה דקיימ' לן לקמן
 חמץ שלא בזמנו בין בזמנו בין שלא בזמנו מותר כרבי
 שמעון ותרנגולת שאכל' חלב ושחטה ונמצא בקוקבן החלב
 יש לו לשמור למולכה כי תבלע בבשר התרנגולת החלב
 שהוא בעין ויסירו הקוקבן כי איסור קבולע אינו בטל'
 כן החיטה אם נתבטל בעוף אסור מן מלאכה כביצים ובה
 חיטה' קא דאמר קעידה תורה על כלי חרס שאינו יוצא
 מידי דופיו לעולם הני מילי באיסורא דאורייתא אבל
 בהרבין לא דאמרי' בפרק בתרא דע' דרש רבא בעוה
 ארתחוקה וקבי פי' של חרס וכשילקה תרומות ירושלמי תבי
 ר' חלפתא בן שאול קדירה שבישל בה תרומה מבעולה ג'
 פעמים ברנותחין ודי אומר ר' בא אין למודין ממנה לענין
 גבילה' חכית שהיה בו סכר ואחר כך נתנו בניין אסור
 בשתייה בפסח חמץ בפסח במשהו ששכר מכניסו לקייס
 בחכית על כן צריך הבעלה או ערווה ג' ימים ואם לא יערה
 או לא יבעול נמצ' פולט איסור חמיצו ביין ואסור במכילתי

דכי יאסיה אומר ושמרת את המנות את באתה מצוק לידך
 גשה אותה מיד וינכו ויעשו בני ישראל ליתן סכר לקליב ה
 ולעשייה ומשארותם שירי מצה ומרור צרורות בשמלותם
 על שכמם שהיו ישראל מחבבין את המנות האוכל מצה
 כהלכתה שבעה ימים כאלו נעשה שותף להקבא במעשה
 בראשית דכת' מצות יאכל את שבעת הימים ואין כת' כאן
 אלא שבעת הימים שבעה ימי בראשית פסח נתן תחילה
 וקרא ראש לרגלים פסח במלנו פסח סמך חת גבימ'
 תר'וב וכת' ושמרתם את המנות קרי ביה את המנות אל
 תחמץ המנות אם בא לידך עשה מיד מרור על אם אורח
 חיים ונזכחות מוסר' ד כוסות על אם מסכה יינת' והתורה
 מרובעת ר' מידות בלמודין ר' מידות בושבי לפני חכמים
 ד' ביד כל אחד מישראל בערובין למא לא הכשיר סקבה
 לפסח מן הכקר כי אם מן הכבשים ומן העזים לפי שטולס
 משמש כניסין לחמה בהשכמה טלה וכל ב' שעות קרי טלה
 שור' תאומים שרען אר'ים בתולס משמשין כיום טסת
 ס'אם אבל מעק מאזכ'ים עקרב קסת משמשין בלילה עד
 חצות ויהי כחצי הלילה ויי הכה כל בכור נמצא בחילת
 מול גדי הים מכת בכורות ויצאו בהשכמה קרי קבאולה
 במול גדי ובמול טלה וכתוב ואתה נזכרי שאן מריעתי
 וכתוב ליל שימורים קוא ליי לילה המשומר וכא מששת ימי
 בראשית אין לי אלא לשעבר להבא מניין תל קוא הלילה
 הזה ליי שמורים לכל בני ישראל לדורותם יי זכרנו
 יברך יברך את בית יזר' יברך את בית אהרן יברך יראי יי
 הקטנים עם הקדושים ברוכים אתם ליי עשמה אמים וארץ
 יקי פס יי מכונך מעתה ועד עולם ואנחנו נברך ים מעתה
 ועד עולם הללויה' באלו פסוקים שכת בהם ברכה
 כל האותיות ובעלם פסח ר' יברך ר' כוסות לזכרה'
 מעשה שחתכו כספין שלא הוגעל ברנותחין לפסח וחתכו
 בפסח בו כרישין ובשלוס בקדירה ואסרתי התבטיל
 והקדירה דדניו לקרוע חליתית בפ' בדע' דאס' דאבב חורפ'
 דחיליתיתא הוי נתן טעם לשבח ואסור מאחר שהספין של
 גויים הכא נמי מכח הכרישין נפלט החמץ בו ואמרי' בפ'
 כל הכשר הילכת' כזון שחתכו כספין אסור לאוכלו בכותח
 אבב חורפיה בלע דסילקא נמי אסור הרי מחמת
 חריפותיה ככלע בו וכן ככלע שיחמץ בכרישין ואסור
 התבטיל במשהו והקדירה שנתבטל בו ומאחר שהקדירה
 באסרה ולאחר הפסח לא יבטלו עדיבטלוב' תבטילין
 עדשים או פולים קודם שיבטלו מינו דאמרי' בירושלמי
 בפסחים בפרק נאילנו עובדים ר' ירמיה ור' שמואל בר רב
 יצחק אמ' רב קדירה שבישל בה רותח אל יבטל בה מאותו
 סמין לאחר הפסח הא מוין אחר מותר וכלבד לאחר ר'
 תבטילין כסס שהוא מבטל על שאינו מינו כך יבטל
 על מויו מין מעורר את שאינו מינו לאיסור פירוש
 שאה תבטילין עניין הבעלה הוא הרי משמע
 כלי חרס שקיבל איסור חמץ בפסח שאסור לבטל באותה
 קדירה מצה עד שיבטל בה שלשה תבטילין ואחר כך
 או אינו מותר סכר על תבטיל שאינו מויו

מינו כבלע בקדירה ושוב אין לחוש על פליטת מין במונו
במשאו ודווקא תבשילין שאיכו מינו ביטל הכליעה ולא
הוגעלה הרי מפני שאיכור בלעצרי לבשל בו קודם שיכשל
בה מינו ב' תבשילין אבל קדירו קודם הפסח בלעו היתירא
על כן אחר הפסח אפי מינו בהם אבל יורות ומחבת
יגעיל ומותרין לחם בדלי מים התיכה אחת חמץ
ולא נודע כשלקחו מים מן הדלי אם היה בו חמץ או לא
וכשלו בו והתרכו התבשיל אך מים שבדלי נאסרו כי בני
שמוכיא מים שמה נתן בו אותה עשה חמץ מעשה
אירע שולגו תרנגולת ערב פסח עם מוצתה ברותחים
בקערה של חמץ וקוא כלי שיני ונאסרה לאכלה בפסח
בפדס חטאת עירה לתובה בפ' כירה האילפס והקדירה
שהעבירן מרותחים" רצב

מתשובת רבינו הם

מצה שנאפה עם חמץ מה דינה השיב רבינו תם עליה כי
כמה ריחות יש כי הקוא ריח הקטורת דהנאה הבאה לאדם
בעל כרחו וריח כשר ככילה וכשר שחוטק והקיא דבתייהא
וריח כמון וריח פת חמץ ורחיבת פתוחה אבל ריח מצה
לא מצינו לא מן התורה ולא מדברי סופרים והלכת תרומה
באפת עם בר לבשל הבית בתנור כשר עם הפת אסור
דריחא מילתא היא ודווקא בתנור שריקא שמדבקין הפת
ברפנות התנור אבל תנור מיקרי פורנו ותחת המחבת
כתנור שלהם דמו" כך השיב רבינו יעקב בן רבנא
מאיר זנוק לברכה רצב

סדר תפלת הפסח

יום ראשון של פסח לשחרית קורין כל הכרכות והזמירות
ונשמית כל חי בפי ובמקלות קדים ברכו יוצר תפילה
מגן ומחיה ואתה קדוש אתה בחרתנו יעלה ויבא רצק
ומוריס שים שלום וגומרין הקלל רצד

הלכות העומר

וספרתם לכם מומחרת השבת מיום הביאכם את עומר
התנופה שבע שבתות תמי תהיינה וכתוב שבעה
שבועות תספור לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה
שבועות הרי הפסוק ראשון לשון רבים לכם הביאכם
ופסוק האחר לשון יחוד ועוד הפסוק מתחיל שבעה שבועות
ואחר כך תספור לך ואחר כך היפך תחל לספור ואחר כך
כת' שבעה שבועות ועוד חצי הפסוק חסם היה לו
לכתוב שבעה שבועות לך מהחל חרמ' בקמה תחל ולא יותר
או יתחיל הפסוק מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה
שבועות ולא יותר אלא לריוש וספרת' לכם ולא את
עם שבע שבתות תמימות היה צריך לכתוב ולא תהיינה
ולא מיום הביאכם אלא כך פתרנו וספרתם לכם
מומחרת השבת הפסח ומים יש לך לספור את עומר
התנופה ולא ספירת הקציר מיום הביאכם שבע שבתות

תמימות תהיינה למעטיו ביום שאם קיינו מתחילין
למנות יום י' לא היו שבתות תמימות שנחבר לילה אחת
ולמעטיו יום טו' שאסור לקצור לכך באמר במשנה תורה
מהחל חרמש תחל לספור תלה ספירה בקצירה וקצירה
כ"ו ואת היה לנו לכרך על הקצירה שהיא בלילה וסבאה
ביום ועוד דכתיב מהחל חרמש בקמה אלא להקציר ישרא
שלא לעשות שום מלאכה אעפ"י שקצרו ממחבר ומלאכות
הרבה בעומר אל תעשו כבבולין שקעומר צורך בטוח אבל
לכם אסור כל מלאכה לכך באמ' וספרתם לכם את עומר
התנופה בפ' רבי ישמעאל במנחות תקנו רבנן וספרתם
לכם שתהא ספיר' לכל אחד ואחד מומחרת השבת מומחרת
יום טוב הראשון של פסח או אינו אלא משבת בראשית
ומסיק ר' יוסי בר' יהודה הרי קוא אומר תספרו חמשים יום
ואת משבת בראשית פעמים אתה מוצא נח"כ נח"כ נח"כ נח"כ
נח"כ וכולו עד אימתי אתה מוצא תמימות כשאתה מונה
מבערב אמר אביי מונה למימני יומי מונה למימרי
שבועי דכתי' תספרו חמשים יום וכתוב שבעה שבועות
תספור לך רבן דבי רב אשי מנו יומי ומנו שבועי בפ'
הקורא את המילה למפרע כל הלילה כשר לספירת
העומר כל הלילה כשר לקצירת העומר דבר שמוצתו בלילה
כשר כל הלילה כשר לקצירה העומר כשר לספירת העומר
שכח ולא בירך בלילה לא יבר' למחר שמוצתו בלילה ולא
ביום וכשיליפ' ר' ישמעאל לילה דומיא דיום מה יום
בלילה לא כמו קרבנות אף לילה יום דכתי' פסול
ואע"פ דתנן מנות ולקצור בלילה נקצר ביום כשר מיהו
ה'כח כשתמא דמגילה דתנן בכי קילכתא פסיקת' בדאמ'
בפ"א דע"ז ובפ' הגזל עזים ברכת העומר אקבו על
ספירת העומר שהיום כך וכך ואם בא לשבועות אומר
שהיום כך וכך ימים לכך נאמ' שבעה שבועות תספור לך
ושם עליו תחל לספור שבעה שבועות ריבה למימני יומי
ומונה למימני שבועי ולמה לא אמר ששה בסיק תעשו
שבועות לא לענין שבועות הוצרך לספירה כי כל הרגלים
היו בביתם אבל בשבועות לא היו מצויין בעיירות כדכתי'
ופנית בבקר והלכת לאהלך זה בפסח ולא בשאר רגלים
היה כל אחד בשדהו אצל תבואתו כבועו קואיל ולא היו
מצויין בעיירות היאך ידעו מתי חדש סיון לכך צוה לספור
שידעו בכל מקום מתי שבועות וזה לשון בלילה לספור
ולא ביום שאז יהיו טרודין וישבחו זהו ופנית בבקר והלכת
לאהלך שעת ימי תאכל מצות ופנית בבקר יז בסיק שהוא
חול שמה תאכל יום טו' היה לו לומר שבעת ימים תאכל
מצות אבל כשהלכו בביתם יום י' אין הפסח עדיין כי אם
שעת ימים בקמה תחל לספור בקמה בעמידה מנותג
מיהו אם בירך בשיבה יצא בפ' ר' ישמעאל במסכת מנחות
שעת ימים תאכל מצות אתה אוכל מן החדש משיקרב
העומר הותר חדש מיד והרחוק הותרו ממצות היום ולחלן
משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שהיא
יום הנץ כולו כולו אסור טב

רצון דבי רב אשי אכלי בצפרא שבעה " המיטין והפעורין
 והכוסמין ושיבולת שועל והשיפון קרי אלנו חייבין בחלה
 ומצטרפי זה עם זה ואסור בחדש מלפני העומר ומלקטור
 מלפני הפסח אם השריטו קודם לעומר העומר מתירין ואם
 לאו אסורי עד שיבא עומר הבא אבל אורז ודוחן לא דין
 חדש מה שהשריטו קודם העומר יום עומר מתירין לא
 השריטו קודם לעומר אסור עד שנה הבאה ושיבולת שועל
 שזרעין בין לעצרת אסור עד לשנה הבאה אבל מה
 שזרעין לפני הפסח אסור עד י"ז בניסן דאכלי כרבנן
 דאכל בצפרא דשכר וכו' חשיטת חולין בפ' העור והרוטב
 הטבל החדש וכו' משקין היוצאין מהן כמותן וכפ' אחרון
 דקידושין החדש אסור מן התורה בכל מקום וחדשנוקב בין
 בחוץ לארץ בין בארץ " תספרו חמשים יום כי כ' שערי
 בינה הם מט' ימים מונים כנגד מט' שערים שמפר הקב"ה
 למשה לכך מונים עד ל' ימים וכמ"ט מונים תחפסנה
 ארובה מוארץ מודק' שבעה שבועות על פס מווקק
 שבעתיים תמימות תורת יי תמימה מיום הביאכם וגו'
 צריך לספור מט' יום אבל ביום ב' אין צריך לספור שהרי
 נזכר בברכה ובתפלה " ברכת העומר בליל שיבו
 של פסח שהוא י"ז בניסן מברך לאחר כל תפלתו בלילה
 בא"י ארבעה מה' א"ת קבו על ספירת העומר שהיום יום אחד
 וליל י"ז שהיום יום שיבי' וכשיגיע ז' ימי בעומר מברך שהיום
 ז' ימים שהם שבוע אחד כך מונה ז' שבועות כדאמר'
 במנחות בפ' י' שמעאל אמר אביי מצנה למימי יומי מצנה
 למימי שבעתי' וכל הלילה כשר לספירת העומר אם
 שכה ולא בירך בלילה לא יברך ביום " בקמה תחל לספר
 מיכן נקנו לברך בעמיד' ואם בירך בישיבה יא" ר צ א

הילכות עצרת

ערב שבועות אין מקיזין דאמר' במסכת שבת בפ' מפנין
 אמר ר' שמאל מעלי יומא טבא חולשא מעלי יומא טבא
 סבתא' ובזו כהן רבנן ככולהו מעלי יומא טבא
 מצום מעלי יומא דמעצרתא דפסח ביזיקא דשמייה טבוח
 דאי לא קבילנו ישראל אורייתא הוה טבא להו לבי שרייהו
 ולדמייהו " וביום הכיכורים
 בהקריבכם מנחה חדשה למה נאמר לפי שהוא אומר עד
 מחרת השבת השביעי' תספרו חמשי' יום והקרבתם יכול
 מנה כ' והקריב מנחה כ"גא ת"ל וביום הכיכורים מנחה
 חדשה שתהא חדשה בכל המנחות שלא תקדמנה מנחה
 אחרת' מיכן אמרו אין מביאין מנחת בכורי קודם לעומר
 ואם הביא פסול ונחם לא יביא ואם הביא כשר ומה
 הפרש בין עומר לשתי הלחם הקודם לעומר אסור לגבוה
 ואסור להדיוט לפיכך אם קרבן לא יעלו הקודם לשתי
 הלחם אסור לגבוה ומותר להדיוט לפיכך אם קרבן לא
 יעלו כך הוא בסיפרי וקצת מנחות בת"ר ישמעאל נלמה
 שתי הלחם מתירי הדם במקדש לפי שבתחדש אז העולם
 כדאמ' בפ' ר' דע' דאמר ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב
 ערב ויהי בקר יום הששי ה' יתירם מלמד שהתנה הק' עם

מועצה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלין את התורה
 אתם מקיימין ואם לאו הריני מחזיר אתכם לתהו ובהו
 זהו ארץ יראת ואלה כן שקטה זהו אנכי בשכר אנכי
 תכבתי עמודיהם בלם ולכך מקריבין שתי הלחם על פס ב'
 לחות תורה שבכתב ותורה שבעל פה וכת' לכו לחמו
 בלחמי ב' כבשים עצרת לשלמים כנגד ב' תורות לימודי
 יורכ שלום בניך לא מצינו שלמי ציבור כי אם בעצרת
 על כן אסור להתענות ביום עצרת אפילו אם היה מתענה
 בכל יום כדאמ' בפסחי' בפ' אלודברים מר בריה
 דרבנא יתיב כולי שתא בעתגיתא לכדמעצרתא ופגריא
 ומעלי יומא דכיפורי עצרת יום שניתנה בו תורה וכו'
 על כן צריבין ישראל לשמוח שמחל הק' עונותיהם דאמרי
 בירושלמי דראש השנה בקופו ר' מרשטיא בשם ר' אחא
 בכל הקרבנות כתיב הטאת ובעצרת לא כתיב הטאת אמר'
 להם הק' לישראל מכיון שקיבלתם עול התורה עליכם מעלה
 אני עליכם כאלו לא הטאתם מימיהם ולכך אמר ריח
 גיחה העלים מכל המועדים באומר אל הכהנים כי אם
 בעומר ובשבועות לומר עומר שהוא שעורים הייתי אומר
 אינו מקבל לריח גיחה לכך הוצרך בוריה נחח אבל
 בעצרת האוכל לחם צד ומים לחץ ללמוד תורה ולקיים
 המצוות ריח נחוח ממור ולבונה כר' אליעזר בן הורקנוס
 בריש פירקי דר' אליעזר בליל עצרת מקדש פרי הגפן
 בחר בנו שהיינו ב' רבליס מן התורה וראש השנה אומר
 זמן מדרבנן דפסקין בשילטי בכל מערבין הילכך אומר
 זמן בראש השנה ויום הכיפורים ובירושלמי ערבי פסחים
 תני אין אומ' זמן אלף ב' רבליס תני כל שכתו בו מקרא
 קודם צריך להזכיר בו זמן כתיב וקראתם בעצם היום
 הזה מקרא קודש לא היה צריך יהיה לכם אנוקראתם אלף
 לומר לך בחג השבועות תסיה קריאת אחרת שאין כתובה
 בחג השבועות שהרי בקידוש אומרין בפסח זמן חירותינו
 שכתוב בו ביציאת מצרים ויפדך מבית עבדים בסוכות
 זמן שמחתינו שכ' בו ושמחת אך שמח' אבל בחג השבועות
 זמן מתן תורתנו לכך נאמר וקראתם מקרא קודש יהיה
 לכם אוסף קריאה או יהיה לכם יתר לומר שזכור זמן
 מתן תורתנו שכתו בואתחנן קודם קרבנות ויקרא משה
 וי' הדברות וכתו בדברות ראשונות ויקרא לזקני העם
 וישם לפניהם לכך קורין הדוברות וקראת' מקרא ויקרא
 אליו יי מן הקר' ויקרא יי למשה ולכך מתחילין בו
 תינוקות ללמוד אבד' וגם ויקרא אל משה בויקרא
 רבה בפרשת ז' זו את אהרן אמר רבי יוסא למה מתחילין
 לתינוקות בתורת כהנים ואין מתחילין בבראשית אלא
 שהתינוקות טהורים וקרבנות טהורים יבאו טהורים
 ויתעסקו בטהורים ואיתא נמי במדרש שיר השירים דת'
 מה קרבנות מתכפרים אף הם מתכפרים ואיתא נמי
 בפסיק' רבתי שבע שבתו תמימות תהיינה בפסיק' רבתי
 אימתי הם תמימות בזמן שאין ישוע ואכניה ביניהם פיר'
 כשבא ראש חד' יסין בשבת יבא פסח בשבת ויתחילו בספר
 ממוצאי שבת ואז הן השבתות תמימות כמשטת ימי בראש'

ולכיון כקטיושוע ושכניה כד' משמרות היו מתחדשות בכל
 שבת וישועת שיעו ושכניה עשירי' שבת ראש חדש ניסן
 יהויריב ראש משמרות שבת סיני ודעיה שבת של פסח כל
 המשמרות שוות' ו' שבתות עד שבת שלפני עצרת וכהן
 בכנסין ששה משמרות חרים שעורים מלכיה מימין הקוץ
 אביה' שבת למחרתו עצרת ישוע ולא יעבוד עד לאחר
 עצרת קרי אין ישוע ושכניה ב'ן פסח לעצרת' ולא יתן
 תמימות השבתות כמו ימי בראשית כי יש למנות מב' עד
 ג' או מה' עד ה' ויכנסו ישוע ושכניה לפני עצרת
 שהרי שבת שלפני ניסן יהי יהויריב ויהיו ב' שבתות לפני
 הפסח ויהיו ידעיה וחרים וכשבת שבתוך הפסח שעורים
 ויעבד אחר הפסח עד השבת לאחר הפסח ויהיו ז' שבעות
 עד עצרת ויכנס שכניה קודם עצרת אפילו אם ניסן
 ופסח בא' בשבת יהיה עצרת בב' בשבת ויכנסו ויעברו
 ישוע ושכניה קודם עצרת כי באחר שבת שלפני עצרת
 יעבד שכניה" רצו

מבנה
 אבותינו שמושיבין התינוקות ללמוד בשבעו'
 לפי שניתנה בו תורה רמז שמכסין הנער שלא
 יראה בו וכלב ביום שמהכנין אותו לאותיות הקודש גם
 הצלח והבקר אל ירעו אל מול הקה קהא כעלות השחר
 יום עצרת מביאין הנערים על אס בסינת הבקר ויהי קולו'
 וברקים ומכסים אותו תחת המקטורן מיבתם עד בית
 הכנסת או על בית הרב על ס' ויתנו בתחתית הקר'
 ונתנין אותו בחיקו של הרב המושיבים ללמוד על אס
 כאשר יא' האומן את היונק ואכבי תרבלתי לאפרים
 קחם על זרועותיו ומביאים הלוח שכתוב עליו א'כבר
 תשרק תורה וזה לנו תורה תהא אומנותי ויקרא אל משק
 וקרא הרב כל אות ואות מן א'ב ותתנוק אחריו וכל תיבה
 של תשרק ותתנוק אחריו וכן תורה וזה וכן תורה תהא
 וכן ויקרא ונתן על הלוח מעט דבש ולחך הנער הדבש
 שעל האותיות בלשונו ואחר כך מביאין העונה שנילושם
 בדבש וכתוב עליה יי אלדים נתן לי לשון לימודים לדעת
 לעות את ייעף דבר יעיר בבקר בבקר יעיר לי און לשמע
 כל ימודים יי אלדים פתח לי און ואכבי לא מריתי ואחור
 לא נבוגתי וקרא הרב כל תיבה של אלג פסוקים והנער
 אחריו ואחר כך מביאין ביצה מבושלת וקלופה הקליפה
 מומם וכתו עליה ויאמר אלי בן אדם בטנך תאכל ומעיד
 תמלא את המגילת הזאת אשר אני נתן אליך ואוכלה ותתי
 בפי כדבש למתוק וקרא הרב כל תיבה והנער והנער לפתחת
 ואין מאכילין לנער עוגה והביצה כי טוב הוא לפתחת
 הלב' ואל ישנה אדם מן המנהג בדאמרי בפסחים
 בפ' מקום שבהגו ובבראשית רבא בפרשת וירא אליו עליות
 לקרתא הלך בנימוסם ובפ' א'דת ענית ירושלמי ובירושלמי
 בפ' מקום שנהגו ובהגדה שיר השירים דמנהגא מילתא
 במשכת מגילת ב'לתי פ' בני העיר בעצרת ביום ראשון
 קורין ביישמע יתרו מן בחדש השלישי עד סוף פיסקא'
 ומפטיר קורא ובוים הביבורים ומפטיר בריש יחזקאל עד
 ואשמע קול מודבר" יום סיני קורא כל הכבוד עד סוף

פיסקא' ומפטיר בחכוקק עד למנחת בנינותי' במדרש
 בחדש השלישי אמר הק' ל'שר' בני הון קורין את הפרשה
 הזאת בכל שנה ושנה ואחי מעלה עליכם באלו אתם
 לומדים לפני הר סיני ומקבלים את התורה אימתי במדע
 השלישי מנהג לקרות מגילת רות בעצרת קודם קריאת
 התורה לפי שכתוב בפרשת אמור אל הבוהנים בענין
 המועדים בפרשת שבעות כתיב וקצרכם את קציר
 ארבעם לעני ולגבר תעזוב אותם' וכ' ותורת חסד על לשונם
 ובעז עשה בקצירותו לרות' לכה קורין בעצרת מגילת
 רות וכו' מצינו בועז פסוקים' וכל המועדים פוסקין
 צדקה בשקורי' כל הכבוד לפי שכ' א'יש כמתנת ידו ככרבת
 יי אלדיך' ולאחר קריאת התורה לפי שכתוב ב'בי תורה
 מיימיו אשר דת' למו והצדקה מימין צדק מלאם ימוך התור'
 והצדקה בימין במקום אחד' במשכת שבת בפ' עקבא
 רבנא עלמא באבת ניתנה התורה לפי שהשבת שקולם ככל
 התורה והשומר שבת יוכה לנחם ביום שכולו שבת וכתחילת
 התורה רמז שבת ירא בראשית אותיות שבת ירא' על
 שם את שבתותי תיראו' בפרקי דר' אליעזר בששי
 ניתנה תורה בשישי תר"ב כתאומים ככוכב נוגם כמו
 תר"ב לנוגה ברוך חתיך וכמול נובה המשמש ביום ששי'
 לחות אבן כמו תאומים זה גדול כום פמשק על לוח
 זה' וחמשק על לוח זה' שתי
 לחות כזכר וקייבם כמו תאומים לכך לא ניתנה תורה
 לא במזל טלה ולא במזל שור לפי שכתוב לקחת במתנות
 אדם כי אס במזל תאומים' משה וסיני וסין כמו תר"ב
 וכן משק רבינו כי הוא תיק התורה' ק'כ ימים היה
 בקר ק'כ שנים חי' י' אמות היה גובהו לכך קיבל י'
 דיברות משה במילוי מס סין ה' בנימטרי' הלוחות על כן
 היה ראוי לקבל הלוחות' והתורה נרדשת כמו ודבלג מט'
 פנים טהור ובמטמונים תחפשנה ודגלו עלי אהבה תיבות
 ב' דיברות קעב' למשה ניתנה במזל טגה וכתו כי נר
 מננה ותורה אור' התורה היתה מאירה לפני הק' קודם
 שנברא העולם כאורים ותומים המאירים לכך ה' אור
 בבראשית עד יום אחד כנגד ה' חומשים' זה כי טל אורות
 טליך אורות תר"ב שהיא מאירה עינים לכך ניתנה תורה
 בנוגה התורה בקראת תמימה תורת יי תמימה תיו מס יד
 מס ה' כמו תר"ב ב' לוחות כנגד ב' עולמים בראשית
 ברא בנימ' בתורה נר ב' עולמים' כיוצא בו תומיך
 ואוריך לאיש חסידך' אורים כמו אהרן אהרן במלוי א'ס
 יום מן כמו אורים ותמים' ואם חלף ה' ריש ויון כמו
 אורים ותמים' אברהם ישהק ישראל לני קהת עמרם
 משה בנימטריא אלפים ותמח לכך ניתנה התורה באלפים
 ותמח כדאיתא בעז' ואם תאמר אברהם שמוסיף ה' שנתן
 לבני ה' חומשים ה' דיברות על לוח זה' וק' על לוח זה'
 ולפי שהתורה אלפים וארבע מאות בעולם מאריכה באז'
 ראיתה והתורה טיקמית במח' דברים הרי אלפים ותמח'
 עולם עצרת בחומש הפיקודים מלא ו' בו' בסין ניתנה
 התורה בפסיק' רבתי י' דברות כנגד י' מאמרות י' דברות
 כנגד י' קייאות י' פעמים ברון יי אלדי ישראל בקריה

כנגד אמר דודי' הללות הללו אל בקדשו עד כל הנשמה
תהלל יי' ר צ ז

הלכות יום טוב

מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר
יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם . מקרא קודש מיכן
שמקדישין ביום טוב' . במכילתי מקרא קודש אדעם במאכל
ובמשקה ובכסות נקיים . מקרא קודש יהיה לכם בגימל
במאכל ויין הטוב ובכסות הנקיים . כל מלאכה לא
יעשה בהם לא תעש' אתה' לא יעשה לך חבריך' לא יעשה
גוי במלאכתך אך אשר יאכל לכל נפש אוכל נפש דומה
יום טוב אך אשר יאכל לכל נפש הוא . בגימל אוכל נפש
ולא מכשירין אך למעוטי מכשירין שאפשר לעשותן מערב
יום טוב אך על ידי שינוי אך ולא לצורך שבת כי אם בשינוי
אך ולא לגוים ולא לכלבים . יעשה לכם בגימטריא לכם
ולא לגוים לכם ולא לכלבים לכם בגימטריא לגוים .
כלומר לכם ולא לגוים . יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה
לכם בגימטריא . באכל נפש ולא מכשירין . אך אשר יאכל
לכל נפש למעוטי אוכל נפש שאפשר לעשותן מערב יום
טוב שאסור לעשותן ביום טוב אם לא על ידי שינוי כדתנן
וקמלח במדוך של עץ בפ' א' דיום טוב וכן מבינים וקראתה
ראשונה אסור ביום טוב ובשילת' אין דין שורין קמח
ובשינוי ואם נפל בו צרור וקוסם מותר ידבר' שאי אפשר
לעשותן מערב יום טוב עושה ביום טוב טהונה אכילה
ובישול . בפ' אין דין לא ימדוד קב שעורין ואם בא
לשאול אסור שמואל . אעג דאמר רב אבה מודדת קמח
כדי שתמול עיבתה בעין יפה ולשין העיבה ביום טוב .
ואופין אפי' פת עבה כבית קיול' . בפ' יום טוב וגריפת
סתנור שאסור בפ' המביא אם לצד אחר בתנור ואם איפשר
אלא א"כ גורפו מותר דהלכה בר' יהודה דיתיר מכשירי
אוכל נפש דאוי אפשר לעשותן מערב ביום טוב כדמשמע
בפ' אין דין הילכת' מותר לגרף התנור ולאפות בו ולגרף
הכירה לקטמין התבשיל . דאיתי הלכה למעשה .
שאבא מרי קר' רבך וכל רבני מוגנא אכרו לאפות בתנור
ביום טוב ויתר מוכרי צרכו דאעג דכסיק רבא דהלכה בר'
שמעון בן אלעזר ממלאה אפה את התנור בשפת מסני
שהפת יפה במין שהתנור מלא היינו תנוריהם הקטנים ולא
בגדולים שלנו אבל לפי הקברה קיה יכול לאפות בתנור
בפעם אחת הרבה . אך כל דבתי' אובאים אבל לאפות
כשכבר אפה צרכו ורוג' עוד פעם אחת לאפנו' או פעמיים
אסור וכן עיבתו ועיסת גוי . וכל מקום שדעתו לאפות
לחול אסור כדמשמע בפ' שהחיס בפ' ואלו עוברין . וכן
אין לאפות ליתן לגוים או לכלבים בפ' דביצה . ואסור
להביא כל מאכל בהמה דרך רשות הרבים . ואוכל נפש
שמותר הוא הדין כל הנאת הגוף דבית הילל מתירין
לעשות מדרום להתחמם בה או להחם חמין לרבני משום
דכתי' אשר יאכל לכל נפש הנאה יאכל הנאה . וכן
משמע בפ' כל שעה כל מקום שכת' אכילה הנאה במשמע

ודוקא הנאה לכל נפש אכל הנאה שאינה שונה לכל נפש
אמר' בפ' ב' דיום טוב הכמים חוכרין להניח המוגמר ביום
טוב וכן אסור לרחוץ כל גופו כדמשמע בפ' המביא .
מותר לשהוט ביום טוב . תלמיד חכם רואה סכין לעצמו
ומשאילה לאחרים יאסור לעשות לו גומא ביום טוב ואם
יש לו דקר נעוץ מעוד יום יוציאנו וישהוט בו או אסור
כירה . וכשנחט עופות אין למרט הכוזה אך ישחט
בנטיית הכוזה חילך ואילך כדאמר בבכורות בפרק הלוקח
בהמה מן רבוי כגדו ביום טוב מותר בהיתוך הכסף .
ירושלמי עוף תלישתה זו היא גיזתה . נקיימא ביט' באפרי'
כירה אם הוסק מערב יום טוב או אסור הש' כוי אין שחטין
ביום טוב ואם שחט אין מוכסין את דמו . עבל שגולד ביום
טוב וכלו לו חדשיו מותר לשהוט ביום טוב . מוכן הוא אגב
אמו' אפרוח שגולד ביום טוב אסור . שחט עוף מערב יום
אין מוכסין את דמו ביום טוב . יונים קטנים שבקן מכינים
מערב יום . הניח ג' ומצא ב' מותרים אבל הניח ב' ומצא
ג' אורבנים ומצא שחורים או שחורים ומצא לבנים . או
אם היונים גדולים מפריחים אסורים . אין דין דגים מן
הביכרין ביום טוב . היה ועוף מהובר צידה אסור
שאינו מהובר צידה מותר . דין אנונים ותדנגולים מתוך
ביתו . מצודת חיה ועוף ודגים שכתקלקלו מערב יום
טוב מותרין ספק מוכן אסור . שוחט בהמה חסי' אינו
צריך חלה לכזית' . אין מולחין את החלב'ים ואין מהפכין
בהן ומותר לנקר כל בהמה ביום טוב ולמולחה אעפ'
שאינו צריך חלה להתיבה אחת כרב' אדא בר אבהו' אבל
אם כבר מלח ובישל כל צרכו אסור למולחה . אין מוכין
על גבי בהמה לפרוק דמים ביום טוב . ולאיאמר הריני
עמוק בסלע חלה הריני עמוק למחצק ולשליש ולרביע או חצי
רביע ואין מילין בגוללות ביום טוב כדמשמע במסכת
שבת בפ' שואל ופ' אין דין . טבחאומן אסור לשקול בדי'
לאחר שחיטה מותר ליקח העור להניחו במקו' שמור כדאיתא
בפ' א' דיום טוב אבל אם שחטו מערב יום טוב אסור לטלטל
העור ביום טוב אעפ' שראוי לישב עליו . רצח

שחט חרנגולות

ומצא בה ביצים מותרות אבל
בולדו ביום טוב אסורות ד
דהילכתה כבית הילל דלא תיאכל . ספק בולדה קיימא
לן בפ' אין דין ספק מוכן אסור . ואם ליבונה תבשיל
אסורה נתערבה אותה ביצה באלף כולן אסורות דדבר שיש
לו מתירין לא בטיל . ביצה שגולדה ביום טוב אין
מוטל עליה אותה לא לכסות בה את הכלי אבל כופה עליה
את הכלי שלא תשבר . והכי נמי אמרי' בפ' כירה או
כופה כלי על הביצים פן תשכ עליה התרנגולות שלא יהו
מוזרות . ממלאה אשה קדירה בשר ח'עפ' שאינה צריכה
אבל אין לומר חילוי יהיו לצורך יום טוב ולא חילוי אך
כשממלאה הקדירה או התבשיל טוב . ואינה כדדת
הערמותה דמל' גרמא גרמא דלא מוכחא מילתא . וכן
במועד קטן מילין סבר במועד אעפ' שיש לו יסון לא מוכחא
מלתא אבל בפ' תולין מערים על המזמרות לתלות בה

דימנים ואחר כך שמלים אבל כפי השוכר את ספועלים
 איערימו ואיזדכנו תנזין דמנחין כפ' כל כתבי הקדש
 דנוקא יזמין ואחר כך יקלט וכפ' כמה אשה יוצאה מקו
 שתכפרף אשה וכן פך שזן ומניחו כתיך המעבל וכפרק
 התקבל מערימים על מעשר שני בענין נקוב דרכן כפ'
 יום טוב מערמת נידה וטובלת בבגדיה' ביטול מותר
 דאמ' כפרק יום טוב ממלאה אשה קדירה כזר א' עפ שאינה
 צריכה לא לחתיכה אחת וכן לבשל יותר על שפתו ועבד
 הגויים בקדירה שלו מותר בקדירה אחרת אסור לכס ולא
 לגויים דאין מומין את הגוי ביום טוב שמה ירבה בשכיל
 לעשות קדירה אחרת שאסור לזלות או לבשל או לאפות
 עבור הגוי ועבור כלבים' וין אמר רב מסכנין את היין
 בסודרין וכפיתת אפגא דכובא' ולא אכילה ולא יעשה
 גומות מן הסודר כדאית' במסכת שבת כפ' תולין השופה
 וין יראה כשמעט ניצוצות כלי שופכו לארץ ומותר לסכן
 דרך המפה מן הקמחים אין תולין את המשמר ב'ט ונותנין
 לתוליה ב'ט' ולקבביה חכית של וין על שום דבר להוציא
 היין היטב מותר כפ' אין דין אומ' אדם לחבירו מלא לי כלי
 זה אפי' כלי המיוחד למידה וכל שכן כלי העומד למידה
 ואינו מיוחד למידה ובלבד שלא יזכיר שם מדה ושלא יזכיר
 לו סכום מקח אום מניין הולך אדם לטבח הרגיל אלגו ואומ'
 לו תן לי כף אחת או יריך אחד ואצל רועה ואומר לו תן לי
 גדי אחד או שק אחד' אצל פטם ואומר לו תן לי תור
 אחד או גזל אחד' אצל כותום ואומר לו תן לי כבד אחד או
 גלסקא אחת אצל חנווני וא' לו תן לי כ' אגוזי וי אפרסקין
 ורמונים וכלבד שלא יזכיר לו סכום מקח סכום מידה סכום
 מניין ושום מניין מידה' וכשבת כפ' שאול אט אינו מאמין
 מניח טליתו אלגו' ירושלמי דערבי פסחים עושה עמו
 חשבון לאחר יום טוב' כל רבותינו אל אמרו דווקא רועה
 וטבח וחנווני ופטם ונחתום הרגיל אלגו לישראל מיירי כדאית'
 בשלקי אין דין' ירושלמי אמר אדם לחנווני ישראל אבל
 לחנווני גוי אסורין וכן סורנו כל רבני שפירא' ונאבא מורי
 קורא לאסור' אבל רבותי שבצרפת מתירין רק שלא יזכיר
 שם מקח ומניין וא' עפ שכראה לי לסייתר כדמשמ' בערובין
 כפ' בכל מערבין גבי הקוא ליפתא דשרא רבא וכן בפרק
 מי שקוציאוקו גבי הקוא דיכרי דשרא רבא והונו גויים מיתגו
 מחמיר אבי בקוראת רבותי דאמרי' בשלקי בכל מערבין
 ירושלמי דשלח ר' יונה' עפ שכתבו לכם סדרי מועדות אל
 תשטו מהבא אבותיכם נוהי' כפ' גוי שמתקן עישה אין ליקח
 ביום טוב ממנו פן קובא מחוץ לתחום ונטחנה ביום טוב'
 וכן אבודותיתבן יורק פן כתלשה ביום טוב מן המחוכר או
 יביא יותר מחוץ לתחום עבור ישראל אפילו אין במינו מן
 המחוכר מכשירי אובל כפ' שאיפשר לעשותן מערב יום
 טוב אסור לעשותן ביום טוב' אבל אם אי אפשר לעשותן
 מותריה' דה' כה' יהודה כפ' אין דין כגון סכין שעמדה
 ושפור שכרס וגליפת תנור ביום טוב מותר גריפה מותר
 להסודות כדאמר ר' חייא לרביהתני' אבל סכין מותר ואין
 מורין כן' כדאמר רבא לאביי להעביר שמוניתא עבדינא

אעב דעבד לחדה

מכבין בקעה שלא תתעשן הכירה או שלא יתעשן
 הכית שאינו יכול לישב או לכבות הגר כדי
 לשמש אבל אם יכול לכפות כלי על הגר או להוציא הגר
 בבית אחר אין לכבות כדאמרי' כפ' יום טוב' מוגמר אסור
 לשרוף בשמים כדאית' כפ' א' דכתובות' לכבות אש עבור
 קצלת ממון לר' יהודה מותר לרבנן אסור' גריפת תנור
 אם אי אפשר לאפות כזר אחד בתנור מותר כדאית' בפרק
 המביא אין מכבין את הגר ביום טוב ואין מסתפקין מן
 השמן שכבר אין גדלין את הפתילה ביום טוב ואין מהכבה
 באור' ואין חותכין אותה לשנים' אבל ממעבה כיד ושורה
 אותה אם אין הגר דולק' אבל אם הגר דולק אז חייב משום
 מכבה שמתפק מן השמן ומותבה באור כפי שתי נרות
 ומנחטין הפתילה להסיר בחלת הפתילה' אין מניחין כר
 על גבי חילין בערב יום טוב' כפ' המביא כדי וין אין נופחין
 אש במשוח כי אם בשפ' ואין מלנצין את הדפנים ואין
 עושין פחמין' מסיקין ואופין בסורני ומחממין חמין' אין
 מוציאין אש מן האבנים ומן העצים' בית הלל מתירין
 לעשות מדרוק להסתחם כנגדיה' עצים שבאש אין לסלק
 דקני כמכבה' וקיימא לן מתוך שמתלה הוצאה אובל
 כפ' לצורך הותרה נמי שלא לצורך אובל כפ' אין צריך
 לו כמל לזכר לברך עליו וספר תורה לקרות בו' וקטן לבית
 הכנסת' ירושלמי ולא את המפתח ובית הלל מתירין
 במפתח של אובל' חמין שהחמו ביום טוב רוחץ פניו
 ורגליו וידיו אבל לא כל גופו כפ' כירה "

מסאח המביא כדי וין ממקום למקום לא
 יביאם כפ' ובקופה אבל מביא קופתו לפניו' המונק את
 התבן לא יפסיל את הקופה לאחריו' כל מיני דיוס טוב
 מסניקין ואם אי אפשר לשנות מותר' בפרק אין דין שחט
 בסמה כסירה לא יביאנה כמוט אבל מביאה אברים אברים
 בהמה שמתה מחתכה לפני הכלבים' אין הסומא יוצא
 במקלולא רועה בתרמילו' ואין יוצאין בכסא אחד האיש
 ואחד האשה אבל אם סומא אינו יכול לילך בלא מקל מותר
 דומיא דמתיר לכתף בכסא' או חולס שעמד מחוללו ילך
 במקל "

לטחון פלפלין

בריחים שלהם אסור בפרק
 יום טוב אבל בקערס על ידי
 שינוי מותר' כדאמרי' במסכת שבת כפ' תולין' אבל שאר
 מיני תבלין כירוכין במדוכה כפ' ביצה' סומין מותר
 לכותשן ביום טוב' ירושלמי אין שוחקין בה תבלין אבל
 שוחקין בה שום שחלים וחרדל שוחקין בה וירוכין כדרכן
 מלח צריך לרוך בשנוי' ואין כותשין חיטין במכתשת
 גדולה כי אם בקטנה' מוללין מלילות בראשי אצבעותיו
 בידו אחת ומנפח בידו אחת בכל כחו' מפרכין כדרכן
 פולין ועדשים וקייטית לאכול ומוציאין מקליפתן' משלחין
 ייבות שמים וסלתות' אבל לא תבואה כי אין יכול לטחון
 ומשלחין בהמה נחים ועוף כין חמין כין שחוטין משלחין
 כלים כין תפורין וראוי ללגשן כין שאינן תפורין ראוי

לכמותן ולא של כלאים ולא סדרל המסומר ולא מנעל
 שאינו תפור א"ע שמונתר לטלטלן . משלחין תפילין ביום
 טוב . בפ' אין דין אמר רב פפא הילכת' גוי שהביא דרוג
 לישראל א"ס יש מאותו מין במחבר אסור . ולערב כמי
 אסורים בכדי שיעשו . ואם לאו בתוך התחום מותרין . חזן
 לתחום אסורים . והבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר
 הילכת' גוי שהביא עבדים או שאר פירות לישראל יש מאותו
 המין במחבר לארץ חיישין שמה תלשן הגוי היום ואסורים
 לכל ישראל בו ביום ולערב כמי בכדי שיעשו אסור יכול
 לתלוש ואז מותרין . אבל תלשן הגוי לצורך עצמו אסורים
 לכל ישראל משום מוקצה . ולערב מותרין מיד שלא כהלכה
 לצורך ישראל . כל דבר שנעשה בשבת וביום טוב שיכול
 ליהנות בלא טלטול א"ס הגוי עשאו בשביל ישראל אסור .
 אפי' לער' בכדי שיעשו וא"ס עשאו הגוי לעצמו מותרין לישראל
 בזכיום מיד ליהנות ממנו . כדאמר' בכל כתבי הקדש
 בני בר ומרחץ וכבש . אבל גוי שאפה פת לצורכו מאחר
 שהיה קמח או בצק הוי מוקצה ואסור לישראל לאוכלו
 לרבי' הכל שמה בטוח בו ביום . וכפ' בכל מערבין גבי
 הקמח טביא דאיתיד ביום טוב ראשון ואתשמיט ביום טוב
 שיני ואכליה רב כחמץ ורב חסדא . בשני ימים טובים של
 גליות אבל בשני ימים טובים של ראש השנה או שבת ויום
 טוב או יום טוב ושבת אסור . כריש מסכת ביצה וא"ס ראש
 השנה יום קו' נשלח ביום דבר המחבר לקרקע או שדנו
 בו ביום חיה ועוף או דב' אסורים עד יום א' . אבל דבר
 שאין במינו במחבר או דב' יבישים בתוך התחום מותר
 וחזן לתחום אסור לאותו ישראל שנשתלחו לו עד קערב
 ומותר לישראל אחר כמהין ופטירות שהביא גוי לישראל
 אסורין . השוכר אמת המים מערב יום טוב ולמחר השכים
 ומשא בה דב' מותרין בו ביום . בהמת ישראל ביד גוי א"ס
 הגוי עוסק בה מלאכה בשבת מאחר שאין לוקח שכירות
 מותר . וא"ס ישראל רואה מנחה בידו " ט א

בוקצה
 אין עולין באינן בירושלמי
 בזרז על אינן יבש משום

אין לח' ירושלמי בשענין על גבי בהמה בשבת ותני אין
 בשענין בכריא או בכובש את כבדו . ירושל' לא ישיט במים
 דבר להוליכו ממנו ולהביאו אליו . ולא מסתפקין מחמתו
 וישפך את כפיו ולא מטפחין לרצונו אפילו אחורי ידיהן
 . אין מרקדין עוקר רבלו אחת ומניח אחת . קיסוף עוקר
 שתי רבליו אמר ר' אלעזר כל משמעיו קול אסורה בשבת .
 כריה דר' אמי מקיש על תרעא אל אביי מי שרא לך . אין
 עולין על גבי אינן ואין רוכבין על גבי בהמה אין שטין על
 פני המים אין מספקין בפנים ואין מטפחין לקכות כף על
 ירך ואין מרקדין ואין רבין ואין מקדשין ואין חולצין ואין
 מייבמין ואין מקדישין ואין מחרמים ואין מעריכין ואין
 מגביהין תרומות ומעשרות ביום טוב ואין מטבילין את
 הכלים ואין משחזין את הסבין ואין שוכרין את החרם
 ואין חותכין את הנייר ואת הקס לצלות בו מליח ואין
 מקיפין בחבית לשפות עליהן את הקדירה ואין סומכין

את הקדירה בבקעת וכן הדלת אין מבקעין עינים לא
 בקורדום ולא במגירה ולא בקופץ אין מבקעין את הקורות
 השירות יחד ולא מן הקורה שנשברה כיום טוב אין מרצין
 קנים לצלות עליו דב' . משילין פירות דרך ארובה ביום
 טוב ומכסין את הפירות בכלים . משילין פירות מאותו
 ולא מוגב לגב . ולא יש לשלש בחבל בחלונות ולא יורדים
 בשולמו' מתנין כלי תחת הדלף ושופך ואסור . אמר שמואל
 גרף של רשי ועביט של מימי רבלים מוניאין לאשפה ועבבר
 או זכוב שנפלה במשקה מוניאין אותן בידים חלוק אתפרז
 גוי או מנעל וסדרל אין מקבלין מן הגוי ואין לובשו א"ס לא
 ידעלו שנבמרה מלאכתו מערב יום טוב . דתתן אין
 מביאין כלים מבית האומן . ואין מוליכין ומשניין בחולו
 של מועד כל שכן ביום טוב אבל גמרו מערב יום טוב
 מותר לקבלן דלא ברע מדב' ופירות שמוותר לקבלן לדרוץ
 עינים שנשדו ביום טוב מרבה עליהן מוכנים ומסיקין מותר
 לטלטל את העלי' ולתן העור לפני הדורסן ולמלוח לצלי על
 העור . ואין מולחין את העורות . אמר רב יהודה סחט
 אדם אשכול של עבדים לתוך הקדירה ביום טוב ולא לתוך
 הקערה . וכן חלב עז לתוך הקערה שיש בה ביטול אבל
 לעשות בבינה אסור . ירושלמי בשילי ביצה אין לקעמיה
 חלב ביום טוב . ובפ' מילה במסכ' שכתב אמר' אסור לגבן
 מרקדין שהקמה אפי' בשני ימים דקים . ולא יטול קיסם
 לחנות בו שיני או לפתוח את הדלת אלא מן האבוס אין
 קוממו אבל קוממו להריח בו מותר לשחוט את המדבריות
 מוקצה שיבש ואין להעלים מכירין בו מותר . אין מתחילין
 באוצר תחילה בפ"א דיום טוב קיימא לך בשבת ויום טוב
 בולד בזה אסור בזה . הוא הדין עבדים או פירות שיש
 במינו במחבר א"ס הביאו דרוג לישראל בשבת אסור
 ביום טוב הבא אחריו עד מוצאי יום טוב שבא ביום א' אבל
 בר שהדליקו בו בשבת מותר להדליק בו ביום טוב .
 וליכא למימר מבו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי
 לכלי יומא דבבי שבתות קיימ' לן כמסכת שבת דלית
 הילכתא בר' שמעון גבי מותר השמן שבנר דמוקצה מחמת
 איסור נר שהדליקו עליו בשבת אסורה דשבת סוף יומא
 איתקצאי ולא משום תחלת יום טוב הילכתא שרי לחלוקי
 ביומא טובא . הנר שכתב בשבת אסור לטלטלו . דאיתקצא
 לתחילת בין השמשות דשבת הוי באילו דנלק כל היום .
 אבל הכא אפילו תחשבו כמו שהיה דולק כל יום טוב כמו
 בשבת מה איסור יכול להיות כבר הדלק ביום טוב . אבל
 בירושלמי אסור שירי שמן שכתב הכרות ביום טוב דמי
 שירי שמן שכתב בשבת לביצה שנולדה בשבת דרב אסור
 דהובן בשבת ור' יוחנן שרי דלית ליה הכנה דרבה .
 ודבר תימה הוא דלא דמיא לקכנה דהבצה לא היתה
 בעולם מערב שבת אי לאו דנולדה בשבת לא היתה ביום
 טוב אהני שבת מכל וכל . אבל השמן היה בעולם מערב
 שבת . מיהו לפי ירושלמי דאסור דקיימא לך ברכ דריך
 להקנות השמן דבבי האי גוונא מותר . כדאשכחן לגבי
 עינים שנשדו מן הקהל מרבה עליהם מוכנים ומבטלן "

ולפי הירושלמי צדיק כמו פתילות אחרות אבל מן הפר
 שהיה מוקצה לא חיירי הירושלמי והא דאמרי בשבת שאמרה
 בשמימי מגן דאית קצאי בשביעית בבין השמשות דאמר ר'
 יוחנן להקיא מילתא משום דאית קצאי מחמת מצוה אינמי
 אי מקלעי אנרחים איז מברכין על הדם במוצאי יום טוב
 בית מותר לכבות דליקתו כדאמרי בשלהי שלא יתעשן
 קבית בפרק גלובל בגזול הדם במחומר אכור להריח בו
 אתרוג במחומר מותר להריח בו בערב פסח הקנהז
 במוצאי שבת של יום טוב משמע ולא דקם בפרק ביצה מת
 ביום טוב ראשון יתעסקו בו עממי בין לקוברו בין לתופרו
 ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל בין אישתהי בין לא
 אשתהי בין יש עממים בין אין עממים אפילו בשני ימים
 טובים של ראש השנה בסנהדרין בפרק זהב גורר הקנו
 קבוראי דאקבור כפשא ביום טוב ראשון ושמיטה רב
 פשא ופסליקנו אבל ביום טוב שני כחול שויה רבין
 לחצוב קבורו לתקן ארנו ולתפור תכריכין אפי' ביום טוב
 שני של ראש השנה ויום טוב שני נמנה ליום שלשים בפ"ב
 דמסכ' ביצה יום טוב שחל להיות בערב שבת לא יבטל אדם
 בתחל' ביו טוב לשבת אבל מבטל הוא ליום טוב ואם הותר
 הותר לשבת דעשה תבטיל מערב יום טוב והומך עליו
 לשבת תתיא את אשר תאפו אפיו ואת אשר תבטלו בשלו
 אמר ר' אלעזר אין אופין אלא על האפיו ואין מבטלין
 אלא על המבטל מיכן סמכו חכמים עירובי תבטילין
 מן התורה תאפו אפיו ואת אשר תבטלו בשלו
 בגי' אין אופין אלא על האפיו ואין מבטלין אלא מן
 המבטל בעירובי תבטילין תני ר' חייא עדשים שבטולי
 קדירה סומך עליהם משום עירובי תבטילין וקוא דאית
 באוכזית וכן שמוכותי שעל גבי הקבין גורדו ואם יש בו
 כזית סומך עליו ירושלמי עירובי מטל פת כביצה ותבטיל
 ומברך על מצות עירוב בדין יהא שרי לנא וכו' רבי חייה
 בשם יוח' עירוב זה עליו ועל מי שלא עירב אמר רב יוסף
 דביס קטנים מלחין אס בלאן גוי סומך עליהן משום עירובי
 תבטילין אמר ר' אבא אמר רב עירובי תבטילין צריך
 כזית אחד בין לאחד בין למאה אבל עירובי תחומין
 ועירובי חצרות צריך ב' סעודות כפ' כיצד משתתפין
 שכה ולא עירב בערב יום טוב ונזכר ביום טוב
 בלילה אין להניח ואם הניח עשוי דמי להא דאמר בפ'
 משילין אין מגביהין תרומות ומעשרות ביום טוב ובשילהי
 המביא טבל מוכן הוא ואם עבר ותקנו מתוקן בית הלל
 אומר תבטיל אחד וכן פסק רבא אבל אנו עושין כרבי
 אליעזר דאמר על האפיו ועל המבטל וכן פוסק בה' וכן
 וברא' תבטיל אחד הני מילי לבטל ולצלות ולהסח חמין
 דקרא ביטול אבל אפי' לא קרא ביטול על כן צריך פת
 אפיו עם התבטיל להניח תקן אבלו או שאכר עירובו לא
 יבטל לכתחילה פייר ממנו כל שהוא סומך עליו אמר אבוי
 שתמיל בעיבתו ונאכל עירובו גומר מי שלא הניח עירובי
 תבטילין הרי זה לא יאפה ולא יבטל לא לו ולא לאחרים ולא
 לאחרים אופין ומבטלין לו כיצד יעשה מקנה קמח

לאחרים ואחרים מבטלין ואופין לנו שמו קוא באשר ואין
 מקמחו באשר עבר ואפה מאי ולא איפשיט ספיקא
 דרבין לקולא בפ' א' דע' בשל סופרים הלך אחר המיקל
 וכן גבי גרים של כתמים וכן גבי עירוב
 אמרו לי שנים ערב עלינו ספק דברייה לקולא אמר רב
 מניח אדם עירובי תבטילין מיום טוב לחבירו ומתנה בשני
 ימים טובים של בליות פסח או עצרת או סוכות ולא בשני
 ימים טובים של ראש השנה בכלל רגליס חייב אדם לשמח
 דכתי' בפר' ראה ועשית חב שבעות לה' אלקיך ושמת
 וכתוב בחב הסוכות ושמת בחגך ונחב המצות דילפינן
 טו' מחב הסוכות כדא' בפ' מילא ובפ' גלובל ועברתה קהל
 והשמחה שמחה מלמד שאדם חייב בהלל וכשמחה וככבוד
 יום טוב האחרון ותיבא ותיבא אף שמה לדבות לילי יום
 טוב האחרון לשמחה ובפ' ערבי פסחים חייב אדם לשמח
 בכינוכו ביתו ברבלי וכת' ושמת אתה וביתך ובניך ובתך
 ועבדך במה משמחין ביין ויין ישמח לכב אנוש ובבבדי
 צבעונין ובבבדי פשתן המבטלין

הלכות רגלים

מתפללים בלילי יום טוב למעריב אין אומ' וקוא רחום ולא
 בערב שבת ולא בערבי ימים טובים ואומר מעריב
 ומסיים פורס סוכת שלום והצבור אומרים בלחש אלה
 מועדי הא' אשר תקראו אותם מקראי קדם אלה הם מועדי
 קדיש ומתפללים מגן ומחיה ואתה קדוש ואתה בחרתנו
 יעלה ויבא רצה ומודים שלום רב קדיש ומקדשים
 בורא פרי הגפן אשר בחר בנו ושהחיינו בבית הכנסת
 בלילי פסח קראשונים אין מקדשין על היין בבית הכנסת
 וטעם כתוב בענין פסח יושבין על האלחן ומזבין
 היין ומכרכין פרי הגפן ואשר בחר בנו ושהחיינו יאזנתין
 ונטלין ידיים ובוזעין על ב' ככרות המוציא בפסח
 אומר בקדוש את יום חב המצות הזה זמן חירותינו ובסוכו'
 אומר את יום חב הסוכות הזה זמן שמחתנו ובשמיני
 עצרת אומר את יום שמיני חב העצרת הזה זמן שמחתנו
 וב' ימים טובים אומר שהחיינו בקדוש ואם הוא שבת ויום
 טוב אומרים בקדוש ויכולנו אשר בחר בנו ונתת לנו ה'
 אלקינו באהבה שבתות למנוחה ומועדים לשמחה את יום
 השבת הזה ואת יום חב פלוגי הזה וחזתם מקדש השבת
 ישראל והזמנים ושהחיינו לעולם בסוף ואפילו בסוכות
 דקיימא לן סוכה ואחר כך זמן ובראש השנה אומר את
 יום הזכרון הזה זכרון תרועה ומסיים ודברך מלכנו
 אמת וקיים לעד בא' מלך על כל הארץ מקדש ישראל
 ויום הזכרון ואומר שהחיינו בליל ראשון ולא בליל שני של
 ראש השנה דקדושה אחת היא ובוזעביום טוב על ב'
 ככרות ומזכיר יעלה ויבא מעין המאורע יום טוב
 שחל להיות בשבת קורין במנחה פרשה סוכהבת ולא של יום
 טוב כדאמריבן בפ' במס' מדליקין גבי המפטיר הבא כמו
 אלמלא שבת אין קריאה במנחה ביום טוב בתפלת
 ערבית של מוצאי יום טוב מתפלל אתה חננתנו כדאמריבן

בשילחי יומא מתפלל יח ברכות שלימות מפני שצריך לומר
הכרלה בחוק הדעת ומדליק על הכוס כדאמר בפ' ערכי
פסחים מדליק במוצאי שבת ליום טוב ובמוצאי יום טוב
לחולו של מועד ובמוצאי יום הכפורים ובמוצאי ימים
טובים שבת ויום טוב במגבש איך אומ' פרקי
אבות במכח ולח במה מדליקין בערב שבת דאינו יכול
לומר עשרתם ובדמיושא אבות איך אומ' אבל
במה מדליקין אומ' נאחר כך בטל שבת שחל בו
יום טוב איך אומ' למוצאי שבת שלפניו ויקי נועם אם חל
באמצע שבת והלאה המדליק נר ביום טוב צריך
לברך להדליק נר של יום טוב " ש ג

מצאתי הילכות תשובות איסור והיתר

ואתם דגים קטני שניצודו ביום טוב הראשון מהו לאכול
מהן ביום טוב סיני ושני ימים טובים של בליות מי מדמיין
להו לבינה כדאמר רבנן מלך בזה מותרת בזה וקבא
נמי אמרינן שרי למיכל מינייהו אנ דילמא כיון דאינו אסור
בעשיית מלאכה כראשון ואסור לצוד וללקטו אמרינן
אסור למיכל בשיני מאי דאלקוט כראשון כיון דתרווייהו
עלן כחד בכל מיני משינן חד וכטרינן לשיני בערב בכדי
שיעשו מאי כן ראינו שמוותר לאכול מדגים ומעגבים
אילו בליל יום טוב סיני בכדי שיעשו כביצה בכל החבים
חוז מ' ימים טובים של ראש השנה ושני ימים טובים שחלו
בשבת ובאחד בשבת ושני ימים טובים שחלו ערב
שבת ושבת דקאמרינן לענין ביצה שני ימי טובים של ראש
השנה רב ושמואל דאמ' תרווייהו נולדה בזה אסורה בזה
וכן הלכה ואיתמר שבת ויום טוב רב אמר בילדה
בזה אסורה בזה ור' יוחנן אמר נולדה בזה מותרת
בזה וא"ע שכל מקום רב ור' יוחנן הלכה כר'
יוחנן בזה הלכה כרב ויום טוב לשבת דקאמרי
בתנאי נולדה בשבת תיאלל ביום טוב ביום טוב תיאלל
בשבת ר' יהודה בשם אלעזר אמר כולו והלכה
בבית הילל וקאמ' שני ימים טובים של בליות רב אמ' נולדה
בזה מותרת בזה ורב אמי אמ' נולדה בזה אסורה בזה ואמ'
רבא הלכה כרב בבתי תלמידין לקולא בין להומר
ומניין שפירות כביצה דתנן ביצה שנולדה ביום טוב
בית שמאי אומ' תיאלל ובית הלל אומ' לא תיאלל
ואמרי בגמרא מאי טעמ' דבית הילל אומ' פירות שנשרו
כו' אלמא דמשוי פירות כביצה " ש ד

ואם
יש ליהודי שפינה אינו יכול להסבירה
לגוים להוליכה במים בשבת או ביום
טוב וקוא הדין לעבלה שאינו יכול להסביר גוי
להוליך ממנו בשבת או ביום טוב ואם יעשה כן מחלל
שבת ויום טוב קוא " ואם שכח אדם מלבואי בחצר
אחרת בערב שבת אינו יכול לשלוח בשבילם ולומר לשליח
שיביאנו לחבירו ואסור לעשות שום מלאכה במוצאי
שבת ויום טוב קודם שיביאנו כמו שאר מוצאי שבתות
וכל אינו סגוראנות מפ' רבי ר' קלמןמוס תשובה

של ר' נתן נ"ע שהיה לר' מנחם אחיו עם אותה הכתובה
למעלה מהו לשכור גוים לכתחילה בחולו של מועד להוליך
קורות עצי בניין ממוקם למקום כדי שלא יאבדו מותר
לעשו' כן ובלבד שאם יכול לעשות בזמנה ואם אינו יכול
יעשה כמה שיכול דתנן מביים אדם פירותיו מפני הגבאים
ושורה קששתן מן המשרה בשביל שלא תאבד נאמ' רב יוסף
כשורי עייליכו ביממא וכולו ושיער שבמקום
הקזת דם בריבדא דכוסיתא מותר להעבירו בתער בחולו
של מועד שאסור בתגלית במועד לפי שקזת קדם
עיקר פיקוח נפש הוא שהנמה תלויקו בו דכת' כי קדם
הוא קפשא יסכנת נפשות הוא נאפי' שבת שהוא
איסור שקילק דוחה סכנת נפשות שבין אמרו חכמים מניין
לפיקוח נפש שדוחה את השבת נענה ר' אליעזר ואמר קל
וחומר ומה מילם שהיא אחר מאיבריו של אדם דוחה את
השבת קל וחומר לפיקוח נפש שדוחה את השבת ושוב
אמרו חכמים מפקחין פיקוח נפש בשבת וקורין הרי
זה משוכח ואינו צריך לטול רשות מבית דין וכולו
כמו שכתבת' בערך ר' קח בפ' קוח נפש ואפילו הם
עשרה גוים בחצר ומדי ישראל ביניהם ופרשו מחצר לחצר
אחרת ונפלה דליקה ביניהם או מפולת בחצר שמה שהלכה
רנוחת בתלמוד רב דפריש מרובא פריש לענין פיקוח
נפש איך אומ' שגוים פרשו לאותה חצר מפני שהיו רובין
וקייל ישראל באותה חצר מפני שאחד שהיה ביניהם אלף
מפקפק אפילו בשפק ולא אזלינן בתר' רובא שכן אמרו
חכמים אמר רב יהודה וכל שכן שבחולו של מועד הוא
שהלכה רנוחת קוא להעביר שיער מפני הקזת דם
ומי שחא דבר שחורה בידו ליפאל ולתנן בזמנה בחולו של
מועד מותר שאפילו אסור קל הוא נאין בו הדין להלא ברית
אלא אסור שבת וקיינו במלקות מפני שדבר שחורה לאו
מלאכה היא ובמועד מלאכה קוא שאסור לעשות
אבל שחורה דבור בעלמ' קוא קלכך בזמנה קיתר במור
הוא שאפי' מלאכה שיש פרמטיא מותר לעשות כמו
שאמרו חכמים משקין בבית השלחין במועד אמר ר'
יוסי בר' אבון פרמטיא ודבר האבד מותר ושכח אמרי
חכמים רבינא היו ליה זוזי בקן בכבי אקרא דאבתא אתא
לקמיה דרב אשיאל מהו למיזל האידנא בהדייהו אמר לי'
כיון דכל יומא לא משכחת והאידנא משכחת להו בדבר
האבד דמי נארי ואי קשיא לן דר' אבינה הוה ליה עסקא
בעי מיביה בביתא אלפי ושהיה לכתר ריבולא תבעיה ב"ב
אלפי התם מידת חסידים מי שהיה במקום שאין
השירות יוצאות אלף שני פעמים בשנה ומקום לכתוב
איברת בחולו של מועד מותר לו לכתוב מה ענין כיון
דמקום לשבר להס או לצורכו על מלאכתו שיש בו ריח
והפסד או לעשות תקנה לפרנסת אנשי ביתו נאין השירות
יוצאות אלף עד ששה חדשים אחרים איך לך הפסד גדול מזה
ומותר וכן אמרו חכמים כותב אדם תפילין ומזוזות
לאחרים בשכר דברי רבי מאיר רבי יוחנן אומר מערים
ומוכר את שלו וחוזר וכותב לעצמו רבי יוסי אומר כותב

ומוכר בדרכו כדפי פרנסתו ר' מאיר נר' יהודה לר' יוסי הלכה
 כר' יוסי ותוב קאמ' ליה רב לרב חננאל וכן אורי
 ליה רבה בר רב חנה לרב חננאל כותב ומוכר כדרכו כדפי
 פרנסתו אבל ודאי אין צריך לזכרון ושלום היתיר לכתוב
 איגרת אם אדם בנותר בחולו של מועד " אבל לתקן
 קונטרסין לכתוב אחר המועד אסור " אם חלו שרי
 ימים טובים של בליות בחמישי וכערב שבת וקובא לנו וזרין
 לישראל בערב שבת אסור לו לשבת מפני שאין יום טוב מכין
 לשבת " וכשם חלו בא' בשבת וקובא לו בשבת שאסור
 עד מוצאי יום טוב " יום טוב שחל במוצאי שבת אומרים
 ותודעו ופאי' כשחל ראש השנה כן אעב דלאו רגל איקרי
 אמרינן וחגיגת הרגל דלא משפין כדאמרינן בעלמא סדר
 הקדולת הוא מונק " למה אין אומרים ישמח משה
 כשחל יום טוב בשבת ואין עוקרין רצה וקחליצנו ואומרינן
 יעלה ויבא " פראש טעמא לפי שבאתה בחרותנו
 מזכיר גם של שבת כמו ישמח משה שאין אומר אותי כי אם
 לפי שמתן תורה בשבת היה והוא מדבר ממתן תורה אבל
 יעלה ויבא אינו מדבר כל כך משבת כמו רצה וקחליצנו "

שה

למעלה דילגתי בית מותר לכבות דליקתו
 כדאמרי בשביל שלא יתעצן

הבית מותר ומוקמין כר' יהודה ודרשי' הלכה כר' יהודה
 כמכשירי אוכל נפש כל שכן אסור קדירה בבית דהיינו
 בשביל שלא יתעצן הקדירה מותר אפילו רבבן דהיינו אוכל
 נפש במוז " ותדע דכל מפני אבוד מומן היינו מכשירי
 אוכל נפש דהא מיבעיא בפרק ב' דביצה אם מותר לכבות
 מפני איבוד מומן ומיייתין עלה דהקיא אם בשביל שלא
 יתעצן וקרינן ליה מכשירי אוכל נפש " וכן כיבוי נר
 מפני תשמיש " והיינו טעמא דאמרי' מתוך שהותרה לצורך
 הותרה נמי שלא לצורך ובלבד שתהא צורך הכאת אדם
 ומוטעם זה נמי יש להתיר הקצאת מפתח " גוי שהביא
 דורון לישראל אם יש מאותו מין במחובר אסור לכל ישראל
 משום מוקצה ותלשו הגוי לצורך ישראל " ואמרי' בפ'
 כל כתבי הקדש גוי שליט עשבים מאכיל אחריו ישראל
 לבהמה אבל ישראל גופיה אסיר " ואם אין מאותו המין
 במחובר בתוך התחום מותר לישראל אחר ואסור לישראל
 זה הבא בשבילו שהא מוקצה מחמת אסור חוץ לתחום אבל
 לישראל אחר מותר " שהרי באיסור מוקצה זה הקילו
 דהא תחומין דרבנן " הילכך גבי חוץ לתחום דונקא אמר
 ליה דהבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ולישראל זה
 מותר לערב מיד ואין צריך להמתין בכדי שיעשו כי מי יודע
 מאיזה תחום הביאו ועוד דהיינו קולא דתחומין
 בפ' כל הכלים ובפ' מציילין משמע אין בין יום טוב לשבת
 אלא אוכל נפש בלבד בית שמאי קיא אותה שתמה ואיכה
 עיקר דר' יהודה פליג עליה בפ' א' דמגילה ובפ' אין צדין
 וקיימא לן הלכה כר' יהודה וכן סומכין הקדירה בבקעת
 וקיא שתמא דאין סומכין בית שמאי קיא בפ' כל הכלים
 באגו למחלוקת ר' יהודה ורבנן " בפ' לולב קגזול הדם

כ"ו כתבתי לעיל "

תפילה בחולו של מועד

מתשובות של רב זמגאון " ושאלתם לפרש
 מוספי שבת שחל להיות בראש חדש או בחולו של מועד
 כיצד מתחיל בשל שבת ומוסיים בשל שבת ואומר קדושת
 היום באמצע " כן אומר אני כי שיבה בראש חדש שחל
 להיות בשבת שבת קדשך לעמך נתת יום מנוחה לבחירי
 יהי רצון מלפניך יי' אלדינו שתעלינו לארצינו ותטעינו
 בבבולינו ושם נעשה לפניך את קרבנות מובותיני תמידין
 כהדרן ומוספין כהלכתן ומוספי שבת ומוספי ראש חדש
 נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו
 בתורתך על ידי משה עבדך מפני רצונך כאמור וכיום השבת
 וכו' עולת שבת וכו' ובראשי חדשיכם וכולו ומנחתם
 וכסיהם וכו' אלדינו ואלדי אבותינו חדש עלינו וכולו
 יהי ראש חדש הזה קץ לצרותינו תחילה וראש לרנוהתינו
 וישמחו במלכותיך שומרי שבת וכו' בא' יי מקדש השבת
 וישראל וראשי חדשים " ובחולו של מועד אתה בחרתנו
 כו' אלדינו ואלדי אבותינו יעלה ויבא כו' מפני
 חטאינו כולנו " והשיאנו כולנו " בא' מקדש
 ישראל והזמנים " ש

הילכות חולו של מועד

מועדי וי אשר תקראו אותם מקראי קודש " בגימ' זה לומר
 על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה " וכיום השביעי
 עצרת ליי' אלדיך כל מלאכה לא תעשו בנימי מה שביעי
 עצור אף ששה עצורין מעשייה " כל מלאכת עבודה לא
 תעשו בגימ' הן לימד על חולו של מועד שאסור במלאכה
 את חב המצות תשמור בגימטריא זה לימד על חולו של מועד
 שאסור בדבר שאינו אבד " בחגיגה בפ' אין דורשין תביא
 ששת ימים תאכל מצות וכיום השביעי עצרת ליי' אלדיך מה
 שביעי עצור מן ששה עצורין " או מה שביעי עצור בכל
 מלאכה אף ששה עצורין בכל מלאכה ת"ל השביעי השביעי
 עצור בכל מלאכה ואין ששה עצורין בכל מלאכה הא לא
 משקן הכת' אלא לחכמים לומר לך איזה יום אסור ואיזה
 יום מותר " ואיזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת
 ואמרו חכמי דדבר האבד מותר לעשות בחולו של מועד
 משקין בית השלחין ולא בית הבעל " מדליין מים לירקות
 לאוכלן ולא לישתן " אין עושין עובדות לגפנים " אבל ישן
 שכתקלקל מותר " מתקנין אמת המים המתקלקלת חוטטין
 ברות שיחין ומערות של יחיד בצורך להן " אם אינו צריך
 אסור " אין מפרין אפי' צריך היחיד " ושל רבים חופרין
 אפי' אין צריכין וסדין את סדקיהן " וינאין לבונן הדרכים
 לתקן הרחובות ומעיינין את הקברות וינאין על הכלאי
 וצדין את האישות ואת העבכרים ומחריבין חורי כמזלים
 מקדין את הפירצה במועד ואינו נחה בטוטל בכותל גנה
 אבל כותל חצר או כותל בית טחה כדרכו מפני הגנבים
 הותר ובונה עושה מעקה לגב ולמרפסת ומעשה הדיוט ולא
 מעשה אומן " שפין ההדקין ביד וכרגל ולא במחזלים

הציר והצמר והקורה והמעטל והמפתח שנשכרו מתקן
 במועד בלא שינוי נשכרו מערב יום טוב אסור לכון
 מלאכתו במועד אס לא כיון מותר וכן אס לא ואין לו
 חכיות קשורות ליתן בו יינו מותר לקושטן במגריפה אעפ
 שמשמיע קול מעמידן תמר וכיריים במועד דרש
 רבא מנקהין ריחים במועד מותר לעשות ארנות סוסים
 אסור להשנות הקרקע לבקתו ולהשקותו אסור לחתוך
 האילן שיגדל אין מזורין שדה במועד בשילהי מי שהספק
 מועד משום טירחא ולא טירחא כטורחא כרחא כמבזה את
 המועדות דאמרינן במכות ובערבי פסחים כל המבזה
 את המועדות כעובד עז שנ' אלדי מסכה לא תעשה לך
 את חב המועדות תשמור הקדושת תפסדו כדרכו והאומן
 כשינוי בלב מרחיק התפירות או פעמים תוחב למעלה
 ופעמים למטה מי שנקרעו מנעליו במועד אסור לתקן
 מראמרי בפסחים בשילהי מקום שנהגו שכן עולי רבליס
 מתקנין מנעליהן בחולו של מועד דווקא לעולי רבליס
 מרלא קאמי שכן מותר לתפור מנעליו ואפי' להליך
 בליו מבית האומן אסור כדמשמע בפ' מקום שנהגו ופ'
 מי שהספק ואס בליו בבית האומן ואינו מאמינו מניחו בבית
 הסמוך לו ואס חושש שמא יבגבו לו יביאם בביתו בצנעה
 אסור שמלאין קש ומוקטוין בגדים עליהן טיר אסור
 אמר רבא פרקמיטא כל שקופא אסור אמר ר' יוסי בדבר
 האבד מותר כל שחורה שאס לא ימכרנה עבשיו יפסד
 עליה מותר דרב אשי לא התיר לרביא לשאל חביו לא
 מפני שלא היו באים אלא או כמו בבציר ליקחין בחולו
 של מועד מותר אס לא יקנה או כל השנה לא ימא' ולקנות
 שום שחורה אסור בפ' מי שהספק אין לוקחין בתים עבדים
 ופסחות ובהמה אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין
 לו מה שיאכל בפרק מי שהספק מקבלין קיבולת במועד
 לעשותה לאחר המועד ובלבד שלא לשקול ולא למדור ולא
 ימנה כדרך שהוא עושה בחול מקבלין קיבולת לבני
 אסור אפילו חזן לתחום שיכול לילך שם ישראל משקלא
 דהלכתא דאסור וקיימא לן כל מה שישראל אסור
 לעשות במועד אינו אומר לבני ועושה מככים אדם
 פירותיו מפני הגנבים ובלבד שיכנים בצנעה אבל
 קודם מוטב לכסאה ביום פג יגנבה כדרכו יוסף דאס היו
 נושאים בלילה היו צריכין אבוקות ויותר אנשים מביים
 מותר לקון עצים מן המחומר לשרוף כדי צרכו במועד ולא
 יותר רב הונא חזרו ליה חזא בחולא דמועדא
 נאחזין קמח בחולו של מועד לצורך המועד שלא לצורך
 המועד אסור יבולין אס התיר מותר ובלבד שלא
 יערים מותר ללקט פשתן וללקט כותל ולעקר שומשומין
 ולקצר תבואתו ולכפור בחולו של מועד פן יתקלקל
 ואדם חשוב צריך להחמיר על עצמו כיון מלאכתו במועד
 ואס מת לא יקנכו בניו אחריו אין מפסין בליום מבית לבית
 אבל מפסין מבית לחצר ירושלמי אין מפסין אפילו
 מדירה כעורה ובתוך שלו אפי' מדירה נאה לכעורה
 מותר שמחה לדור לאדם בשלו בפ' מקום שנהגו אין

מושיבין תלכנולות על הביצים אבל תלכנולות
 שמרדה מחזירין אותה למקומה בתוך שלשה למרדה ובבר
 יצתה על הכצים ב' ימים רפשי ביני אבל אחר ב'
 למרדה ותוך ב' לשיבתה דלא פסדי אסור כדמשני רב הונא
 ואס מתה מושיבין אחרת תחתיה הזבל שכתב מהלכות
 אותנו לצדדין ואס כעשת חצר ברפת מותר להוציא באשפה
 אין נושאין נשים במועד אבל מחזיר ברשתו וכולן ערב
 הרגל מותר ירושלמי משום ביטול פריית ורבות מחזיר
 ברשתו דאס דאת אמרת מן הכנאין אבל מן הארסין לא
 עושה אשה תכשיטים במועד כמלת פוסקת ומעברת סרק
 על פניה ומעברת סבין על פניה של מטה ירושלמי
 נוטלת שערה וציפורניה משרבץ המינות שתי וערב אבל
 אין מפליטין חבלים במועד מקיזין דם לבהמה
 ועושין לה כל רפואה במועד מותר לקלוע
 קליעות לדגים אבל לא מצודות כרב מותר לקלוע
 בשבטים ועוד בימות החמה שתייבש מיד
 במועד ויאפה בו אבל לא בימות הגשמים כרב יהודה
 מותר לעשות כפה וכברה מי שהספק זיתו
 או יינו בתוך חולי הכור קיימא לן כרבי יוסף גומר כדרכו
 ומותר להעלות צמרו מן היורה ופשתנו
 מן המשרס מקבלין קיבולת כולו ואסור
 לשקול כסף לבני אפילו ירפנו לאחר המועד
 אין זופתין בליום במועד לא קטן ולא גדול
 מחפין הקציעות בקס מוכרי כמות וכלים
 מוכרים ככנעה לצורך המועד מוכרי תבלין
 מוכרין כדרכן בשוק לא ילקט אדם עצמות אביו
 ואמו במועד לא יעורר על מתו לא יספידנו
 קודם לרגל שלשים יום ירושלמי עורר מזכיר
 בין המתים השפד מספידו בפני עצמו
 אין חופרין נכסין וקברות במועד אבל מאריך בו
 ומרחיבו ומקצרו ירושלמי סדו בסיד נחרץ
 עם המת בחצר ועושין לו קבר ועושין לו כל צרכיו
 גוזזין את שערו ומכבסין את כסותו ומביא דפין ומנשרין
 ירושלמי מת מפורסם עושין ארון אפילו בשוק
 נשים במועד מענות כולן כאחד אבל לא מטפחות ביד
 ולא מקוננות אחת מקוננת וכולן עונות אסור
 אס נקבר אין מענות ואסור לילך על הקברים
 במועד אמר רבה בר רב הונא אין מועד בפני
 תלמיד חכמים הני מילי בפניו או ביום שומעו
 אין אומרין ברכת אבילים במועד אבל עומדין בשורה
 ומכמוזין ופוטריין את הרבים כמו שעשה רבי עקיבא
 שאמר לבו לבתיבס לשלום ואילו מבלחין
 במועד הבא ממדינת הים ומן השבים ומבית האסורין
 ומנדה שהתירו לו חכמים ומי שנשאל לחכם והותר
 והקזיר וקטן שגולד במועד מותר לבלחו במועד
 ומותר לבלח שפה המעבכת משפה לשפה ומותר
 לבלח ציפורים כשבין בין דיד בין דרגל ולא במספרים
 ושער במקום קזת דם מותר להעבירו במועד

שמעון קתיר לומר לבני לתפלה עור קרועה ממושפת
במועד משום דדבר האבד הוא מפ' רבינו בא קלנו
ש ט

הילכות שבעה עשר בתמוז

במסכת תענית בפ' בשלש פדקיס ה' דברים אירעו את
אבותינו בי' בתמוז נשתברו הלוח ונטל התמיד והובקעה
העיר בשנייה ושרף אפוסטמוס את התורה . והעמיד
צלב וכפ' א' דראש השנה צום הרביעי וצום החמישי וצום
השביעי וצום העשירי יקיה לבית יהודה לששון ולשמחה
ומוקי רב פפא בזמן שיז שלום יקיו לששון ולשמחה יש
שמד צום אין שמד ואין שלום דזומתענין דזו אין מתענין
בפרק א' דמבילה ר' רחן בקרונה של ציפורי בי' בתמוז ש"מ
שמותר ברחיצה . מי' בתמוז עד ט' באב אין לילך
יחידי מד' שעות עד ט' שעות ואין להכות אפי' ברצועה את
תלמידו כדאמרינן באיכה רבתי כל רדפיה השיבוה בין
המצרים אבהם קטב מרירי וקטב ישוד צדדים . הא'גוס
בין המצרים בגימטריא המה כח' ימים מי' בתמוז עד ט'
באב לכך אמר מקל שקד אבי רואה שאב גדל לכ' יום .
שלא שבתות לפני ט' באב מפטירין שבת ראשונה דברי
ירמיהו . שנייה שמעו דברי יי' שליית חזון ישעיהו
וסימן דש"ח ש

הילכות תשעה באב

משכנס אב ממעטין בשמחה ואין אורגין בגדים כדאמרי'
בירושלמי בפ' מקום שנהגו אמר זעירא חני כשיא דהבני
דלא מישתתיה מן אב עלי למוסב כי השתות יתרוקן . דלא
מישתתיה לשתי אמר רב פפא הלכך האי בר ישראל דאית
ליה דינא בקרי בני לישתמיט ליה מיהא באב דריע מזליה
ואין עושין סעוד ארוסין כדא' בירושלמי בפ' א' דתענית
וכפרק א' דכתובות אמר שמואל אפי' ט' באב יארס שלא
יקדמונו אחר . ובלבד שלא יעשה סעודת ארוסין
וכיבמות בפ' קחולץ תניא מראש חדש עד התענית קעם
ממעטין בעיסקתן וכו' עד סעודת ארוסין אסור . הא
ליארס שפיר דמי בפ' שלשה פדקיס שבת שחל ט' באב לקיות
בתוכה אסור לספר ולכבס עד ט' באב אפי' לקניח .
וכחמישי מותרין מפני כבוד השבת . גיהוז שלנו כפיכוס
שלהם וכלי פשתן אין בהם משום גיהוז . וקיימא לן א'עפ
שאין בהן משום גיהוז אסור ללובשן בשבת שחל ט' באב
לקיות בתוכה . אם בשבת ט' באב נהחה עד יוס' א' מותר
לכבסן . וכן משמע בירושלמי אך אין לכבס פן יבא להתייר
שבת שחל לקיות ט' באב בתוכה ואף לכבס ולקניח אסור .
ד' אומר בפ' א' דביצה גבי ביצה איסתקד . וכן גבי יום הכני
ופסיק רבא אסור לכבס בגדי' ללבן באותה שבת לפניו אבל
לאחריו מותר . וקטן או אשה ליבונה מותר ללבן אפי' שבע
שבו ט' באב . תניא שבת שחל ט' באב לקיות בתוכה אסור
לספר ולכבס . כיצד חל
לקיות באחד בשבת מותר לכבס כל השבת כולם .

ואשה העולה לטבילה מגלחת ציפורי במועד . ואלו
מכבסין במועד טבא ממדינת הים ומבית השבים ומבית
האסורין ומנודה שהתירו להם חכמים וכן מי שנשאל לחכם
וקותר . ומטפחות הידים ומטפחות הספרים ומטפחות
הסופר . והובין והזבות והנידות והילדות וכל העולין
מטומאה לטהרה מותרין ושאר כל אדם אסורין . אמר
רבי חמי אמר ר' יוחנן מי שאין לא אלא חלוק אחד מותר
לכבסו בחולו של מועד . ירושלמי בגדי קטנים כמו
שאין לו אלא חלוק אחד . כלי פשתן מותר לכבסן אבל של
קנבוס וצמר ושאר מוינן אסור לכבסן . מיהו אין להתייר
לכתחילה כלי פשתן מדאביי דאמר מאן לימא לן כדצנן
חכמים עבוד . ובגדי כותן מותר לכבסן . ואילו כותבין
במועד קידושי נשים וגיטין ושכרין דייתיקי ומתנות
ופרוזבולין ואוברת שום ואוברת מוזן ושטרי חליצה
ומאוכין ושטרי בירוין . ובזרות ב' ואוברת של רשות .
ירושלמי שום היתומים ומוזן אלמנות . אין כותבין שטר
חוב במועד ואם אינו מאמינו או אין לו מה יאכל מותר .
וכן שטרי מכירה אסור . ואין כותבין ספרים תפילין
ומזוזות ואין מביהין אות אחת . וקיימא לן כר' יוסי
מוכר דרכו כדי פרנסתו . ואין כותבין איברו לחבירו
ולא שאילת שלום אבל לטלון מותר . ואין לכתוב בעגל
זהלכה כותב תפילין ומזוזות ומתבסם לאחרים ואם אין לו
הפרים מותר לכתוב וכבר פעולה שאין לו מה יאכל מותר
כדאמ' בפ' מו' שהפק . שטרי חוב ומכירה אסור .
הלכה טווה תכלת בין באבן בין בפלך דנוקא לציציתו .
מותר לשרק ראשו בחולו של מועד אין אבילות ברב .
בסוכ' בפרק הישן עושין סוכה בחולו של מועד בשפיקתא
דסוכה מראש השנה נקצצין כל מזונותיו של אדם חוץ ממה
שמוציא בשבתות וימים טובים ובראשי חדשים ובחולו של
מועד ומה שהתנוקות מוליכין לבית רבן . אם קושין
מוסיפין לו . סליק ש ח

בשאל

לפני רבי שמריה אם מותר לסכור
הפיכה ביום טוב שיני להוליד קמת
מומקום למקום והשיב שמותר דקיימא לן ביום טוב שיני
יתעסקו בני ישראל א'עב דלא איסתיה כל הכא אס לא
ישכיר ישתקא ויסריח . ואומר בשאלתות דרב אחאי
דטעמי' גדול כבוד הכריות שדחה לא תעשה שבתורה
דלא תסור דנוקא ביום טוב שיני דמדרכבן אכל ביום טוב
ראשון דמראורי' לא דחי . לכך יתעסקו בו עממים
ולא ישראל . שבת שחל בו יום טוב אין אומרי' למוציא
שבת שלפניו וקיי בועם אם חל באמצע שבת וק' אה .
דבינו שמריה התייר לכתוב משכונות בחולו של מועד על
ידי שינוי משום דדבר האבד הוא . וא'עב דאמר
בתוספו כותב אדם השכונותיו במועד וכותב יציאותיו
במועד יש לומר שהוציא יציאותיו שים לו להוציא והכל משום
שמחת יום טוב אבל משכונות לא אפילו כבי משום דבר
שאבד דוגמתו פרבמטיא כל סקוא אסור דאמרי' פרבמטי'
אבד מותר . מפ' רבי בא קלנו . רבינו

בשני ובשלישי וד' וה' לפניו אסור לאחרי מותר • חל
 להיות בערב שבת מותר בה' מפני כבוד שבת ונראה שאסור
 לתקן בגדים חדשים ומכשלים חדשים בשבת שחל בו ט' באב
 מיהו מנהג אבותינו הקדושים שאין אוכלין בשר ואין שתיין
 יין ואין רוחצים מראש חדש עד ט' באב • ערב ט' באב לא
 יאכל בשר ולא ישתה יין ולא יאכל שני תבשילין • אמר רב
 יהודה אמר שמואל לא שנו אלא מו' שעות ולמעלה ובסעודה
 המפסקת • וכן הלכה • ואם היה רגיל לאכול
 ב' אוכל בה' לשתותי' כוסות שנתה ק' • ואם רוצה לאכול
 צנון או מליח אחר שעודתו הרשות בידו • תביא הסועד
 ערב ט' באב אם היה עתיד לסעוד סעודה אחרת מותר
 לאכול בשר ולשתות יין • והא דתנן לא יאכל בשר אכל
 בשר מליח מותר • אם הוא ב' ימים מלוח • ושתיה יין
 מבייתו כל זמן שהוא תוסס • אמר רב יהודה כך היה
 מנהגו של ר' אליעזר מביאין לן פת חרבה במלח ויושב בין
 תמור לכירים ואוכל • ושנתה אחריה קיתנו של מים •
 ודומה כמו שמתן מוטל לפניו • באיבה רבתי ר' כיון שהיה
 אוכל סעודת ט' באב היה נוטל פרוסה וטובלה באפר לקיים
 מה שב' יצאם בחצן שני הכפשיני באפר • וכן רב
 בירושלמי • ומנהג לישב בסעודה המפסקת על גבי קרקע
 ואוכלין ביצים מבושלים קשים שאין להם פה • ושתיין
 מים ואין שוחקין • והולכין יחיפין לבית הכנסת ויושבין
 על גבי קרקע • תביא ט' באב שחל להיות בשבת אוכל
 ושנתה כל צרכו ומעלה על שולחנו כסעודו' שלמה בשעתה
 ונראה שיצא על' ככרות ומכרך נחמינו • ודברים של
 צנעה תשמיש מותר בשבת שחל בו ט' באב ולא דמי להא
 דאמר ר' יוחנן במועד קטן בשבת דברים של צנעה מהב
 עולה למטיין אבילות • ואין הלכה כר' יהודה דמחייב בט'
 באב בכפית המיטה • וצריכין לזקור שלא יאכלו גבינה
 או חלב כי אכלו בשר בסעודה שלישיית • יש שאוכלין בשר
 ושתיין יין כמו בהלכה שאין אבילות בשבת וחין אומריין
 דקתן דק • ומנהג אבותי יושבין על גבי כסאות
 נמוכים בשבת ולא על גבי קרקע • דאוכלין על שולחן
 קטן ביצים ושתיין מים ואין מברכין נחמינו ואין הולכין
 יחיפין אך במוצאי שבת אחר ברכו חולצין מבעליהן ויושבין
 על גבי קרקע ואין אומ' ויהי נועם ולא ואני זאת בריתי
 אך לאמר איבה אומ' קינות ואומ' ובא לזיון ואתה קדוש
 וגומר סדר קדושה וקדים ואין אומר תתקבל ולא ויתן
 לך • אין שאילת שלום בט' באב • ולהדינות משיבין
 בשפת רפה • צריך לאכול ערב ט' באב מבעוד יום דאמר
 בפ' א' דתענית אמר שמואל אין תענית ציבור בבבל אלא
 ט' באב • וקורין בלילה איבה ישבם וקינות • באיבה
 רבתי ובמכתב ספרים משמע שיש לקרות איבה ואין
 מתפלל מחס בברכת ירושלם אלא במנחת ט' באב • תנו
 דבן כל מצות הנקבות באכל נקבות בט' באב אסור
 באכילה ובשתייה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסדר
 ובתשמיש המיטה • ואסור לקרות בתורה ובביאיים
 ובכתובים ולשנות המסנה ובמדרא ובהלכות ובאגדות •

וקורא בקינות ובאיוב ודבריים הקדושים שבידמיה ותינוק
 של בית רבן בטלין בפ' א' דתענית כל בוקר מיום אכל
 כגון ט' באב ומוצאי אסור לרחוץ פניו ורגליו בין בחמוץ
 בין בצונן • וכיוצא בפ' יום הכפורים ערב ט' באב
 מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ועושה אותה כמו
 כלים נגובים למחר מבנה בן ידיו ורגליו דרחיצה אסור •
 בהשכמה רוחץ ידיו רחץ כמון להעביר הזוהמא ואמר' אם
 היו ידיו מלוכלכות בטיט וכצנעה מותר • כדאמרינן בפ'
 בתרא דיום הכפורים והוא הדין כשכפנה או מטיל מים
 משפסף כדאמר' ביומ' • ואמר' בכל הכשר כמי משום
 שיבתא • פ' רח' שתינוק כן ה' שנים מרינן יד לעין
 תיקצץ או לחוץ או לפה עליהן צריך נטילה אבל כשריית
 משה מותר לקנח כל שעה פניו ידיו ורגליו • ואם רגליו
 מלוכלכות מותר לרחצת • ירושלמי בפ' א' דתענית
 הורה רבי אחא בבא מן הדרך והיו רגליו כהות עליו מותר
 לרחצת במים • חייבי טבילות טובלין כדרכן אף בט'
 באב בפ' מקום שנקבו בט' באב אסור לקיטט אצבע
 במים • סיכה אסור אם אין לו באב • יש לו באב מותר
 אסור כנעילת סנדל בעיר בקל צאת יוצא וטעם כדרכו
 ככנס לעיר חולץ • מקום שנקבו שלא לעשות מלאכה
 אין עושין • ובמקום שנקבו לעשות עושין והני מילי
 על ידי עצמו אסור במקום שלא נקבו • אבל על ידי
 גויס מות אפי' בכיתו וכן כ"ד בכיון דאין צריך לזמ' אמירה
 לגוי שבות כי אם גבי יום טוב ושבת וחולו של מועד •
 תלמודי חכמים בטלין וכל אדם • אין
 תענית ציבור בבבל אלא תשעה באב בלבד •
 מעוברות ומטיקות מתענות העושה מלאכה בתשעה
 באב אין רואה סימן ברכה לעולם וקאכול ושנתה בו
 אינו רואה בשמחתה • ועליו נאמר ותהי
 עונותם על עונותם • במגילת בשילהי פרק בני העיר
 קורא כי תליד בניו ומפטיר אסף אשיפם וקורא שלשה
 וקשלישי מפטיר • במנחה קורא ויחל ומפטיר דרשו •
 תשעה באב שחל להיות בשבת יפסיק סעודתו מבעוד יום
 ואינו מבדיל ^{ליל} לילי שני ולא יאמר בורא מאורי האם
 כדאמר' בפסחים ולא בשמים אך במוצאי שבת כשיראה
 קנר פושט ואומר בורא מאורי האם • ובשמים כשירצה
 ואומר המבדיל בין קודש לחול מפני עשיית מלאכה
 ולא יאמר ויהי נועם אלא איבה • ובא לזיון ולא יאמר
 ואני זאת בריתי • שחרית תשעה באב אין מופלין
 על פניהם על שם סכות בענין לך מעבור תפילה סתם
 תפילתי • במנחה מתפלל כל התפילה
 ויחיד אומר ענינו בשומע תפילה ובברכת ירושלם אומר
 נחם ומסיים מנחם ציון ובונה ירושלם •
 תשעה באב אין מתעטפין על שם כצנעה אמרתנו ולא תפילין
 על שם השליך משמים ארץ תפארת ישראל •
 גותנין אפר מקלח בראשיהן • כדאית' בפרק חזקת
 סתים לשום לאבילי ציון פאר תחת אפר •

המתאבל על ירושלם וזכה ורואה בשמחתה שכל שינו אתה
 משוט כל המתאבלים עליה . ט' באב שחל להיות בשבת
 מתעניין יום א' ולא יום ו' אקדומי פורענות לא מקדמין
 וכן י' בתמוז . וכן ג' בתשרי שחל ביום ז' מאחרין אכל
 הולך בט' באב לבית הכנסת . אחר ט' באב השבתות
 משטורין נגיע ארץ . ואם יש נשואין באילנו שבתות אין אלו
 שום אשים . ואם חל אלו בשבת משטורין השמים כבאי .
 בפ' בת דמגילה אמרי בראשי חדשים קורא ובראשי חדשים
 ומשטור וקיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבת . בפ' ר'
 אליעזר נהגו לתקוע מראש חדש אלו וכן המנהג . ש"א
בנהג
 ט' באב לאחר שקרא שלישי המפטיר
 בתורה ביוצי ובהזרתו ספר תורה מתיחל בקינות . ואחר
 כך תקלה למנצח ובא לציון ואתה קדוש . ובלי ל' באב
 בשחל במוצאי שבת לא קבדילו כלום כי אם הקביל בחזק
 הדעת בלבד . אבל במוצאי ט' באב קבדילו על הכוס בלבד
 ולא בשמים ומאור . אבל רבינו שלמה היה מקוב בט' באב
 שחל להיות במוצאי שבת היה מברך בורא מאורי האש
 בלילה א' עבדאין מכדילין עד לאחר התענית למוצאי יום
 ראשון דלמוצאי שבת אין מכדילין שכבר אכלו ושתו מבעוד
 יום ומיד כשחשך חל התענית . ואימי כול להכדיל לפי
 שאינו יכול לטעום ואין מכדילין אלא על הכוס . ואת
 למה הוא מותר במלאכה כגון הכערה וכו' שול דמותר בט'
 באב כגון הקבילו בתפילה אבל בשמים אין צריך לברך .
 ושאלתי מר' משה בר' יקותיאל וצריך על הכמים ועל
 המאור בליל ט' באב כשאין מכדילין על הכוס . והשיב
 איפשר לברך על שתיהן במוצאי שבת אעפ' שהכמוי עליה
 האלום אמרו צריך לסדרם על הכוס בשעת הרחק שאני .
 ט' באב שחל להיות במוצאי שבת או בשבת היה רבי יצחק
 ברכי יהודה נע' בין מנחה למעריב בשעורה המפסקת ב'
 בוצע על כ' בברית ומייסב על השולחן כשאר שבתות וקולך
 בעול לבית הכנסת מפני כבוד השבת וכש'אומרים ברכו
 חולץ ויושב לארץ . ומראש חדש עד תענית לא היה אוכל
 בשר . אבל ר' משה בר' יקותיאל נהג בשפירא ומקובל
 מאבא כי בשעורה המפסיק אין מברך ביימון ואין אומר
 בחמינו ולא רצה והחלינו כי אם מייסב על השולחן .
 ואמר רב העדיה ב' שבועות שמי' בתמוז עד ט' באב הם
 דמוזים בדניאל שתענה ב' שבועות . וצריך להשתענות
 מוצאי . כשחל ט' באב להיות בשבת במבגשא במוצאי
 שבת משיימין כולו ומתחילין בקינות ואין אומר ויהי כנועם
 אבל מתחילין ואתה קדוש . ולעולם ט' באב אין נופלין
 בתחנונים לא ביוצר ולא במעריב משום דקריני מועד .
 אבל אומרי ענינו . ואחר שקורא ספר תורה אומר קדיש
 כמו בשינוי ובחמישי ומשטורין אשוק אסיפס ומכניסין ספר
 תורה לארון הקודש . וקורין על מודל עץ כמו בשאר
 ימים . ומתחילין בקינות ואחר כך תקלה ואין אומר למנצח
 אלא ובא לציון בראל ואין ואני זאת בריתי לא ביום ולא
 בלילה . ושבת של חזון ישעיהו לא החליפו בשות אלא

כתונת לבד לבשו . אבל ר' יוסף ומיתר העם פנימין
 החליפו קינות . וזה מנהג ראיתי בשפירא בשבת שחל
 ט' באב להיות בתוכה או ערב ט' באב להיות בתוכה בשעורה
 המפסקת אינם אוכלין בשר כל עיקר . כי אם בימים
 ופירות ויוצאין על השולחן מפני כבוד השבת . אבל בשאר
 ימות החול אפילו כמים אינן אוכלים הפרושים כי אם לחם
 צד ומים לחן ויושבין כאכל בין תמיד לכירים . ונוקבים
 לומר צדקתך במנחה וקיה פליאה בעיניו אבל אין להקדש
 אחריהם כי כולו מחמדים . וכשבאין לבית הכנסת הרוצה
 יבנם יחף לבית הכנסת וקצת הרבנים המזמרים משום
 כבוד שבת נכנסין במכעליהן . ושליח ציבור יורד לעולם
 כשהוא יחף לומר ברכו משום טירוף תפילה . ושאר כל
 העם חולצין לאחר ברכו שאין מקבלין אבילות משום כבוד
 שבת . וכשמתפללין אומרים בלחש קדיש לאחר תפילתך
 ואין אומר ויהי כנועם אלא מתחילין איכה באבילים ולאחר
 השלמת איכה וקינות אומר ואתה קדוש במוצאי שבת לפי
 שבמוצאי שבת אפי' לא חל ט' באב להיות בתוכה אין אומר
 ובא לציון אלא ואתה קדוש וגם עתה כמו כן אבל אם חל
 בשאר ימות החול אומר בלילה ובא לציון כמו במבגשא
 אבל ר' אליקים חולק ואומר צריך לומר ובא לציון בראל
 בליל ט' באב בין במוצאי שבת בין בחול משום דלאחר קינות
 צריך לומר ולבקש להביא משיח במהרה בימינו להוציאנו
 מאבילות . ולאחר דבר קדושה אינו משלימין קדיש
 תתקבל גלותהן אבל קודם קינות משלימין . וגם בשחרית
 כמו כן לאחר קינות אינן משלימין קדיש וטעמו של דבר
 משום דכת' בקינות גם כי אזעק ואשוע ששת תפילתי .
 ששם אומנו יום תפילתי מרוב אבילות כמו ש' אל תאינו
 לחממי . ואין נופלין בתחנון ואין אומר אל ארץ אפים
 בחמשי בשבת . ומקדישין בבקר אחר קריאת התורה
 לפי שאין לך כל דיבור ודיבור שבתורה שאין בו שם
 המפורש שאין אנו יודעין לסייך צריך להקדיש על אותו
 השם ולפי שאין יכול להקדיש עכשיו לאלתר כשאר
 מוצאי שבתות שלא לתר לאחר חזרת התורה מקדישין בלא
 שום שימוק בתיים לא תהילה לא שם דיבור כשעומדין
 להתפלל . אבל עכשיו שאין אומר קדיש עד
 לאחר קינות ושדר קדושה . והם אומרים קדושה
 אחר פסוקים לאלתר ולמחר ביום קינות בשחרית אומר
 ובא לציון ולא למנצח ואני זאת ולמנצח משום דקריני מועד
 ואני זאת בריתי משום שאין אנו לומדין בתורה ביום
 נאות לא ימוש מפיך להכי אין מזכירי ולערב אין נופלין
 בתחנונים . כי אם מתפלל ענינו נכנס . ומכדילין
 על הכוס . המכדיל בין קורם לחול ולא יותר .
 ושאלתי אבי יקר
 אם צריך להזכיר ענינו בתפילת ערבית בליל ראשון כ'
 כשקיבלנו התענית . והשיב אין צריך
 לפי שאינו קריני תענית אלא לן בתענית ועדיין לא לן
 ושליח ציבור בליל ט' אינו מגביס קולו אפילו במוצאי שבת

כשחל ט' באב להיות באחד בשבת או בשבת ולמחר אינך
מגביהין קולן לומר בפסוקי דזמרה כי אם בלחש באבליס
אבל ישראלים שחולקין בדבר שמצריכין לומר לאחר תפלה
לדור למפנח בשחרית ובא לציין גיחול וקריש תתקבל עלתהו
וטעם שלהם שיעקר אבילות אינו מתקב כי אם בלילה ולא
יותר . ולמחר מקצת היום ככולו " ר' משולם אינו מוזמן
ברכת המזון בט' באב אלא בדד יושב ומוזמן לעצמו
וכן נהג רבי ר' יצחק " ש י ב

רחיצה באב
אילו שאילות שאלתי אני יקר מן רבינו
ר' קלונימוס מן רומי מהיכן חייב אדם
לרחוץ קודם אב יום קודם ראש חדש או ראש חדש עצמו
וקשיב חייב אדם למנוע מלרחוץ מראש חדש אב ובראש חדש
עצמו אסור משום שכל חגה חדשה ושבתה . אבל קודם
ראש חדש מותר לרחוץ בו ביום . ועוד אם יודמן לבר
מיוכן אבל שיטלימו לו ז' ימים אפי' יום אחד או ב' ימים או
לאחר ראש חדש לאלתר באותה שבת שחל ט' באב להיות
בתוכה אם מותר לרחוץ בט' או אם יש לו להמתין עד לאחר
ט' באב . וקשיב אם יודמן לו סוף דבר לאחר ראש חדש
לאלתר אסור לרחוץ עד שיעבור ט' באב שאין לו אבילות
בדולה מוז שחרית בית אלריכו . ומיאל לו בדקאמרי
רבינו במסכת תענית לגבי אבלי דתינא תכפוקו אכלין בזה
אחר זה אם הכביד שערנו מיקל בתער ומכבס כמותו במים
אלמלא בחמין אסור קבא נמי ברת כפוקו אכלין דמי ואסור
ברחיצה עד אחר ט' באב . ועוד שאלתי אם יודמן
לאשה נידה לרחוץ מטומאתה קודם ט' באב אם מותרת
ברחיצה אם לאו . וקשיב לגבי אשה נידה שיודמן לרחוץ
באלו ימים מטומאתה מותרת לרחוץ על ידי פשוטין
ולטקו במי מקנה אם מתעסקת לטקו עצמה לבעלה .
ומשום פריה ורביה היקלו לה . כי קא דאמרו חכמים
בדולה פריה ורביה לפני הקבה מוכנין בית המקדש . שכ'
חדש יהיו בלבנון ושנים חדשים בביתו . ועוד שאינו אסור
בתשמיש המיטת כי אם בט' באב בלבד . אבל קודם לכן
מותר . ועוד שאלתי איך מנהג ברבותי שבדמי לנחוב
בשבת שחל להיות ט' באב בתוכה או באחד בשבת אוכלין
בשר בשבת ושתיין יין בסעודה המפסקת . ואם צריך
לשנות משלחנו ולישב בשאר ימות השבת או לאו .
וקשיב . והורה אם חל לסנות בשבת התירו לנו הבאונים
לאכול בשר בסעודה המפסקת וגם לשתות יין מפני כבוד
שבת ועובב . ואין צריך לשנות משלחנו בשבת . ובלבד
שיש לו לישב בדאבת כפש שלא יקב בשמחה בדאמרו
חכמים במסכת תענית ט' באב שחל להיות בשבת מעלה
על שולחנו אפי' בסעודת שלמה בשעתה דהא דקאמרי
דבין לא מיירי אלא בסעודה המפסקת שאם תאמר שבת
קא מיירי אובלין קודם ששענות מה צורך לומר כן והא
אפי' חל להיות ערב שבת ט' באב בחול בסעודה המפסקת
לא יאכל בשר ולא ישתה יין . אלא משום שענות ולמטה מותר
לאכול בשר כל שכן בשבת אלא לא שחא . אבל אני
יקר מצאתי בהגב בפירוט אהייב להפסיק לסעודת ט' באב

משום שענות ולמעלה בשבת שלא יאכל בשר ולא ישתה יין .
אבל קודם ששענות מותר . אבל בשר מלחמין מבייתו כל
היום כולו אסור . ועוד שאלתי אם צריך לומר ובא לציון
בט' באב במנחה קודם קריאת ספר תורה כמו בשאר שבתות
בתפילות המנחה או אם ואני זאת בריתי . וקשיב
בליל ט' באב לאחר קינות צריך לומר ובא לציין ואתה קדוש
וגם בשחרית כמו כן צריך לומר אבל לא ואני זאת בריתי
משום שיש בו לא ימוש ומפיד ואין קרינן קינות הילכך אין
צריך לומר . " אבל כן מנהג ברומי במנחה לעת ערב שכל
ט' באב קודם קריאת ספר תורה צריך לומר ובא לציין וגם
ואני זאת בריתי כבשאר שבתות במנחה לפי שיש לומר
בתפילות מנחה כחם להבי אמרינן ואני זאת . ועוד לפי
שלא אמרו ואני זאת לא בערבית ולא בשחרית . לכך
מנהגין ברומי לאומרו במנחה כמו בשבתות שלא אמרוהו לא
בערבית ולא בשחרית . ועוד אמר כן מנהגין ברומי ששליח
ציבור המתפלל במוצאי שבת שחל בט' באב להיות בתוכה
צריך לחנוך את בני שוקיו מעל רגליו . וזהו מה שכתבנו
בפרויחה נאחר כך אומ' ברכו במנעלים לאחר ברכו יחלוץ
מנעלים מן הרגל ברבל אחת את חבירתה לאלתר . לבר
מיוכן אם יארע אבל בט' באב ראיתי מנהגין כן בשפירא
שאין ככנסין לבית הכנסת בלילה עד למחר ולמחרתו ככנס
ויושב עם הקהל עד שמשלימין קינות . ובחמשה עשר באב
נופלין בתחנונים . וכך מנהגין לפי שביטלה מביילת תענית
וכן הורה רבינו שלמה בר' שמשון בר' אליקים שאומר ובא
לציין לאחר קינות בין במוצאי שבת בין שאר ימות השנה
בערב ט' באב וגם למחר . ואינו אמר ואני זאת אפילו
בשחרית ועיניו צריך לומר בשחרית וערבית ואין אוכלין
בשר בט' באב שחל להיות בשבת בסעודה המפסקת . כבר
בהגו בכל מקום שהאכל ככנס לבית הכנסת בט' באב
ובפורים ומתפלל עם הצבור " סודי הפרה
ערב ט' באב במנחה מתפלל ואין נפלין על פניהם .
ולתפלה מעריב יושבין על הקרקע וקורין איכה . וחזרין
זכורה' ומוסף' אוי עד ואתה ה' לעולם תשב . וקינות
ומתחיל ואתה קדוש' ואין אומר ואני זאת שבראה במקיים
והכל בטלים ולגבי אבל לא שייך לומר כן לפי שהמנחמין
מותרין . ואומ' קדיש בלא תתקבל והולכין לביתן ואין אדם
נותן שלום לחבירו . למחר אין מגביהים קולן ומשכימין
לבית הכנסת ומתפלל אח ועיניו . וקדיש בלא תתקבל .
ומוציאין ספר תורה וישראל השלישי הוא מפורסם . ואומר
המפטיר הכרבות עד מן דוד . וקינות אשרי ובא לציין
בלא ואני זאת ולא למנחמין מועד . ולא תתקבל דכתיב
שתם תפילתי . ואין נופלין על פניהם שחרית וערבית .
ואם חל בשיני ובחמשי אין אומ' וקוא רחום ולא ארך אפים
ואומר קדיש על קריאת התורה . רבינו יצחק בסעודה
המפסקת היה בוצע על ככרות כמו בשאר שבתות וסיה
הולך במנעליו עד לאחר ברכו ומשכנס אב לא היה אוכל
בשר ושתיה יין . אבל ר' משה בר' יקתיאל לא היה בוצע
על ככרות ולא אמר רצח והאליזנו . וכך מנהג בשפירא

שאין אוכלין אלא ביצים ופירות' אבל יושבין על השולחן
 ונוהגין לומר דרקתך במנחה וכו' ומי שאין אומרים ואין
 אומרים ויהי טעם' במנחה אומר וכו' לציון כשחל ט'
 באב בימות חמה' ולא במוצאי שבת בלילה' וכו' ומי שאין
 אין אומרי' יש שאין מכרכין ברכת המזון בשלשה' בפסק'
 דבתי בט' באב מותר אדם בכל הדומה כאלו היה מתו מוטל
 לפניו וקברו כי ניחם ה' ציון וגו' "

הילכות אבילות

במסכת שבוחות הגוסס הרי הוא בחי לכל
 דבריו' אין קושרין להיו
 אין פוקקין את נקביו ואין מותנין כלי מתכות וכל דבר
 המיקר על טיבורו עד שימות אין מוויזין אותו אין מעמיזין
 עיניו בגוסס' אין קורעין ולא חולצין ולא מספדין ואין
 מכניסין עמו ארון עד שימות' במסכת שבת כפ' ג' אל
 המעמז ענינו בשעת יציאת הכפס הרי זה שופך דמים'
 אין מבטלין תלמוד תורה עד שתצא נפשו אותם העוסקים
 בו יבטלו כשימות ולא אותן שאינן מתעסקין בו' במסכת
 שבת כפ' ר' אליעזר אומר האורג וכו' ועוד קטן בפרק
 אלנו מגלחין כל העומד על המת בשעת יציאת הכפס חייב
 לקרוע כפ' א' דברכות אין אומ' בפני המת לא דבריו של
 מת' במסכת שבת כפ' שאל עושי כל זורכי המת שבת
 וכלבד שלא יזון בו אבר' מוכן שנתנין ככר על גבי המת
 לטלטלו בשבת ממקום למקום אסור לישראל לפשוט למת
 ידיו ורגליו כי אם על ידי גוי' שומטים הכר מתחתיו
 ומניזין אותו על החול כרי שימתין' קושרין תלמי וכלבד
 שלא יעלם מביאין כלי מיקר וכלי מתכות ומניחין לו על
 כריסו' כפ' כירס עושי מחוזה למת כשכיל החי' מת
 המוטל בארסה אם יש ככר או תינוק מניחו עליו ומטלטלו
 וכן כפ' הנוטל' אבל לא התירו לעמז עיניו ולפשוט
 איבריו על ידי ככר כי אם מחמה לכל' אם אין ככר
 הופכו ממיטה למיטה' כדאמר כפ' כירס וכן בדליקה
 מציילין את המת אפי' בלא ככר' וכן מכרמלית כדמשמע
 כפ' המוצי' הוא שכבא דהוק בדקורת פי' דליקה היתה
 מת בשבת אין כוכין עליו שאין אבילות בשבת' דכ' לא
 יוסיף ענב עמה ואמרינן בבראשית רבא זה האבל כפ'
 שאל מחשיכון על התחום על עסקי המת ככרכו בפרק מי
 שמתו אסור לאכול בשר ולשתות יין כל זמן שמוטל עליו
 לקוברו' אבל בשבת מסיב כדרכו ואוכל בשר ושותה
 יין נחייב בכל המצות אך אסור בתשמיש המיטה דאמר ר'
 יוחנן דברים של צנעה נוהג הילכך האבל שבת אסור
 בעטיפת טפה ובתשמיש המיטה וכו' וטעם אצבעו בחמוץ
 ואסור כמי בתלמוד תורה' ואסור כנעילת הסנדל בתינו
 ואסור ללבוש בגדים לבנים בתוך ז' ימים כפי אדם שאינם
 אבילים ואינם לבושים לבנים וכן כל הני דשאר בני אדם
 מהגים כמו כן' ואכפלייאות שקורין ילצונש של בגד
 מותר ללבוש דלא אסרו אלא אסור מנעל' ונעלך תשים
 בגלך' וקצת ראה בפ' דיומא' אית תבא דתני ינאין

כאנפיליא ואוקמינא בשל בבר' ואית דתני אין ינאין
 ואוקמינא בשל עור' ואסור כל ז' ללבוש בגדים לבנים
 וכה' פשיט ופוסק מי שבאתה לו שמועה בשבת עולה
 בשבת למניין וקורע באחד בשבת ומכרכין לו ברכת
 אבילים' וכיון דקא מכרכין ברכת אבילים כי עשרה לאו
 דברים של צנעה הוא' מת בחול בעוד מתו מוטל לפניו
 אסור לאכול בשר ולשתות יין כל זמן שמוטל עליו לקוברו
 כפ' א' דברכות אין אומ' בפני המת אלא דבריו של מת'
 וכשמספידו יראה שלא יאמר שקר עליו כדאמ' בברכות
 כפ' הרואה ר' שמעון כשם שפירעין מן המתים כך נפרעין
 מן הספדינים ומן העונין אחרים' כפ' ב' דכתובות מבטלין
 תלמוד תורה להוצאת המת ולא כנסת בלה' כשאין לו כל
 צרכו תריסר אלפי גבוי' וקני מילי לדקרי ותני אב' ל
 לדמתני לית ליה שיצרא מכהבי ישראל שעוסקין במת
 להרחיזו ולהלביזו וכשמוציאין אותו ממיטה נושא אותו
 ומחליפ' ונושאין כל אחד חלקו והחי' יתן אל לבו' דיספד
 יספרו ודיקברו יקברוניה' דיוזל יזלוניה' ירושלם כפ'
 אילו מגלחין מי שמתו מוטל לפניו אוכל ושותה
 אם אין לו חבר אוכל

אחר עושה לו הופך פניו לכותל ואינו מיסב
 צורכו ואינו אוכל בשר ושותה יין ואם בירך אין
 עונין אחריו אמר אחרים מכרכין אין עונין אחרים אמר'
 כ' דא בחול אבל בשבת מיסב ואוכל וכו' ואית בפרק ב'
 דברכות' ירושלמי פ' א' דשבת יש לגלה ואמרנו לו מת
 אבא הרי זה ישרים את ראשו אחד המגלה ואחד המתגלה'
 בירושלמי במועד קטן ובפרק בתרא דנדריס קרע וחזרה
 בו בשמ' אם על אחר פי' לא לתר אין צריך לקרוע אם לאחר
 זמן חייב לקרוע' כמה על אחר כדי שאלת שלום תלמוד
 לרב שלום עליך רבי' בסתימת הגולל חל עליו אבילות
 ההולכים עם המת לקוברו אבל הנשארי' בעיר כשאפכים
 פניהם מן המת כדאמ' רבא לבני מחוזה כפ' אילו מגלחין
 אומר רב יהודה אומר רב אבל יוס ראשון אסור לאכול
 משלו פי' אפי' אוכל כמה פעמים ביום ראשון אסור לאכול
 משלו' בפרק א' דרבא בתרא משמע מכרכין אותו
 בימים או בעדשים' מכהב לאכול ביצים מבושלין קוטב
 שאין להם פה וקביל כווצ' סמוציא ולא האבל מדכת'
 פרסה ציון בידיה ואין מכהס לה' מבלל שהמחם פורס
 וכשמכרכין ברכת המזון בשעת קברתו אין אבילים מן
 המכין כדאמ' בפרק א' דכתובות לאחר אבילות מכרכין
 כדרך מנחם אבילים שאכלנו משלו וכו' כולו ברכת הין
 בודה לך רחם תתברך חי לעד וכו' ועד וכל טוב' ואומר
 א' אמת דיין אמת שופט כדק' שליט כמעשו' שאכחנו עמו
 ועבדיו וכל זאת לבנו חייבין להודות לו' ולברכו גודר
 פרצת ישר' הוא יגדור את הפרצה הזאת לחיים ולשלום'
 ואומר הרחמנים בורא פרי הגפן' ולא ישתה אחר האבל
 מוכוס כי אם מכוס אחר' ונתנין לו יין דנותנין שכר
 לאוכל דיוין למרי נפש' אשה שמת בעלה אין ככרי שולח
 לה כוס יין משום פריצתא' כפ' אלנו מגלחין אין מוניכין
 לבית האבל לא בטבלא ולא באיסקוטלא ולא בקנקן ולא

כבלי מולכים כבלי נזרים ומשקין כזכוכית צבועה
או בכוכות אמר רב יהודה אמר רב מת בעיר אסורין
כל בני העיר בעשיית מלאכה ואם חלקו עצמן לחבורי
מותרין תניא באבל רבתי היא מסכת שמחות אבל
כל שבעת הימים אסור בעשיית מלאכה הוא ובניו ובנותיו
ועבדיו ושפחתיו ובהמתיו אבל אסור במלאכה דכתיב
והסבתי חביבם לאבל מה חב אסור בעשיית מלאכה אף
אבל אבל אינו נהג במועד דכת' ושמחת בחגך אבל אסור
בתספורת ראשיכם אל תפרעו מכלל דכולי עלמ' אסירי
אבל חייב בעטיפת הראש מדרקאמ' ליחזקאל לא תעטה
מכלל דכולי עלמ' אסירי אבל אסור להניח תפילין
מדרקאמ' רחמ' ליחזקאל פארך חנוש עליך מכלל דכולי
עלמא אסירי אבל אסור בשאילת שלום מדרקאמ' רחמ'א
ליחזקאל האנק דם אבל אסור בדברי תורה מדרקאמ'
רחמ'א ליחזקאל האנק דם כמו וירוש אהרן אבל אסור
בתכונות ויאמר אליהם התאבלו ולבשו כא בגדי אבל
אבל חייב לקרוע מדרקאמ' רחמ'א ובגדיכם לא תפרעו
מכלל דכולי עלמא מיחייב אבל חייב בכפיית המיטה
דמות דיונקי הפכתי הפכו מטותיכם עליה אבל אסור
בעשיית מלאכה והסבתי חביבם לאבל דנמיא דחב
אסור אבל אסור ברחיצה דכת' ואל תסוכי שמן נשיכה
ככלל רחיצה אבל אסור בפעילות הסנדל מדרקאמ' רחמ'א
ליחזקאל ובעלך תשים ברבליך מכלל דאסירי אבל אסור
בתשמיש המיטה ויכחם דוד את בת שבע ויבא אליה
מכלל דמטיקל אסור אבל אסור בתספורת אבל
אינו משלח קרבנותיו אבל אסור
בעשיית מלאכה דכריס המותרין בחולו של מועד אסורין
בימי אבלו אבל אחרים עשין זיתיו הוסיפו בורו לגוף
פשתנו לעלותן המזרח צמרו לעלותן מן היורה
ומרכיבין שדהו ירושלמי דורכין עבדיו וזלפין ייגו
וכל דבר האבד עשין לוי אין שם אלא הוא עושה בצנעה
היה ספר לריבים אובלו לריבים אין שם אומן אלא הוא קרי
זה יעשה החמירין הגמלין והספגין לא יעשו היו מושכרין
או ממושכנין קרי זה יעשו שכיר יום אפי' בעירו אפילו
בעיר אחרת לא יעשה מלאכת אחרים בידו לא יעשה
מלאכתו ביד אחרים בביתו לא יעשו בביתם יעשו אדם
חשוב אפי' מושכר ביד אחר לא יעשה מקבלי קבולת בתוך
התחום אסור לעשות אבל חוץ לתחום מותר ואם אדם
חשוב האבל לעולם אסור אבל ג' ימים הראשונים אסור
במלאכה אפילו עני המתפרנס מן הזדקא מוכן ואילך
עושה בצנעה בתוך ביתו ודיוקא מתפרנס מדרקא אבל
אדם אחר אסור וכן משמ' בירושלמי ואשה טווח בפלך
בתוך ביתה אבל אסור בתספורת אבל תכפנה אבולו
והכביד מיקל בתער ולא במספרים ומכבם כמותו במים
לא בתער ולא בחול אבל מותר לגבל שיפורטו בין ביד
בין ברבל בסכין ולא במספרים וכן שפה המועפת
מותר לגבל זית לזוית גזירת שבעה אסור לאכול
מלאכה רחיצה סיכה כעילת סנדל תשמיש המיטה

וכפיית המיטה ותכונות וקריאת התורה גזירת
שלישם בלוח גיהנום שאילת שלום ולילך לבית המשתה אבל
אסור בתפילין בסכה כפי קישו הכי מילי בוי' ראשון וקיימ'
לן כרבי דאמר אבל שני ימים אסור להניח תפילין משימי
נשימי בכלל מותר להניח תפילין ואם באו חדשות חולץ
אבל ביום שלישי ואילך אינו חולץ
אבל חייב בטליתובסוכה ובכל המצות אפי' ביום ראשון
ומקבא שאין מתעטפין ויש מתעטף בשבת
ואסור לקרות בתורה ובגבי ארס ובכתובים ואם רבים
צריכין לומר מותר לדרוש כל ובלבד שלא יעמיד תורמוז
אבל חייב בעטיפת הראש כמו עתה מושכין ככוכב לפני
העצבים כל שבעה וכשבת בצנעה ולא בפרהסיא השבת
עולה ואינה מפסקת דברים של צנעה נהג בשבת כרוב
יוסף דפרים סודרא בביתיה כרישוא וכן אל' יוחנן דברי'
של צנעה נהג בין בשבת בין ברבל בפרק א' דכתובות כל
אותן הימים הוא יסך בין האנשים והיא ישיבה בין הנשים
משייע' ליה לריחוקן קרי אס קברו ברבל אין לו לשמש כי
דברים של צנעה נהג וכן מחזור הקרע לאחריו בשבת
ולא ילבש בגדים לבנים בשבת אבל דברים נהג
לזקוף מיטתו וקריעת הרגלים מפיסקין ואיכן
עולין ראש השנה ויום הכפורים ברבלים שעה אחת
ופסח ועצרת קרי כאן יד יום וכן לגבי יום
הכפורים וכן החג ושימי שלו קרי כ' יום ויש אחר החג
ט' ימים קרי ליום ודיוקא כשישכ יום אחר לפני החג
אכילתו אף יום שמימי חשיב' ימים אבל אם קברו מתוך
הרגל אין עולה שמימי לז' ימים מאחר שלא בטלו גזירות ז'
קודם הרבל שלא התחיל באכילת רק למכין ז' עולה הרבל
והי יום שמימי ביום אחר וקיימ' לן הקובר את מתו אפילו
שעה אחת קודם הרבל בטלה מומנו בזרות ז' ואם קברו
ז' ימי קודם הרבל מקצת היום בטלו לטל ממנו בזרות ז'
חל לקוי שלישי ערב הרבל אסור ברחיצה עד הערב וערב
ישפסך בצנן ולא בחמין והוא הדין יום ד' ויום ה' ויום ו'
ואמרינן חל שביעי שלול הוי' בשבת ערב הרבל מבלח חולג
של יום שמי' כיון דשבת הוא הוי אנים ומבלח כדמשמ' בפרק
ואילנו מגלחין וכן רחיצה וליבון שאינן מוגהבין אם שביעי
ערב שבת מותר ירחץ ערב שבת וילבש בגדים מכובדים
בשבת דהלכה כדכרי המיקל באבל קברו בתחילת הרבל
מונה ז' אחר הרבל ומלאכתו כעשית ורגל עולה לוי ומקצת
היום ככולו בין יום ד' בין יום ל' קברו ברבל עולה
לו למיין ל' נאיכו למיין ז' וישב ז' ימים אחר הרבל וקב'
מונה יום טוב האחרון מן ז' ימי אכילתו ומלאכה כעשית
על ידי אחרים וכשמת ברבל אין מראין לו פנים כי אין
מראין פנים ב'ט' ואחר החג מברין אותו וישב ז' ימי
אכילת עש יום האחרון ומונה ל' יום מיום הקבורה ואם
כשטר ביום השמיני או שמיני עולה לז' ימים מאחר שלא חל
עליו אכילת ורוחץ ברבל לכבוד יום טוב האחרון
ומחליף בגדים לבנים שהרי עדיין לא חל עליו אכילת
שמועה קרובה ששמע בתוך ל' יום נהגת ז' ימים ול'

שמועה רחוקה אחד ל' אינה נהגת אלא יום אחד אפי' על
אביו ועל אמו ומקצת היום כבולו שמע שמועה קרובה
ברב ולמנצח' שבת נעשית רחוקה אינה נהגת אלא יום
אחד וכן שמע שמועה בשבת שקרא יום ל' ולמחר יום א'
רחוקה אינה אלא יום אחד וכן משמע בפ"ש בכור
לכחל' יום ל' כל פניו יום שמועה רחוקה אין צריך לקרוב
אילו מתאבלין עליהן אביו ואמו בנו ובתו אחיו ואחותו בין
מאב בין מן האם בין אחותו כשואה בין בתולה ואשתו
קניסו עליהם מדרבנן אבי אביו אמו אמו אביו ואם
אמו וכן בנו ובתו בן אחיו ובת אחיו ובת אחותו
וכן אחותו אשת אחיו וכלתו ואשת
אביו אינו יושב אבילות בגמור כי בפני האכלים עמהם
בבית ולא בחוץ ואבילות אשתו עמה בבית מתאכל על
חמיו ועל חמותו וכן היא עמו על חמיה ועל חמותה
אבל בנה ובתה מאיש אחר או אחיה או אחותה מוגבת לו
כום מונעת לו המט ומרצת לו פניו ידיו ורגליו ואינו יכול
לכופף לתשמיש המטה קריע מעמד דבת ויחזק בבגדיו
ויקרעם ואם קרע מיושב יש לו לקרוע מעמד כדאמרינן
על כל המת' כולם קורע טפה דב' ויחזק בבגדיו ויקרעם
אין אחיה פחותה מטפח וקורע רק הענין שולל לאחר
תופר לבאן ולכאן וממחה לאחר ל' יום על אביו ועל אמו
קורע עד שיבלה לבו וקורע את כלם בין בתנת בין
פליטין בין חלוק ושולל לאחר ל' יום ואינו ממחה לעולם
והאשה קורעת את קתנתן ומחזרת את הקרע לאחוריה
ומחזרת וקורעת את העלין והאשה שוללת לאלתר מפני
כבודה על כל המתים קורע אפי' בכלי ועל אביו ועל אמו
ביד על כל המתים קורע מהפנים פי' בצנעה על
אביו ועל אמו בפרהסיא אין קריעם אלא בשעת הימום
ועל חכם בשומעו או בהשפידו וכן על אדם כשר או על
כל אדם בשעת יציאת נפש מי שאין לו חלוק לקרוע
ונודמן לו חלוק בתוך קורע לאחר ל' יום קורע על
אביו ועל אמו בתוך ל' יום כל ז' קרעו לפניו בא לחליף
בבדים שאינם מכובדים מחליף וקורע בשבת קורעו
לאחריו אם בא לחליף אינו קורע והא דמחליף וקורע
על אביו ועל אמו דווקא העלין ולא התחתן ומתאחה
לאחר ל' יום וקיימ' לן תחילת קריעה טפח ותוספת כל
שואה על קרע אביו ואמו אין מוסיפין אך מרחיק ב'
אצבעות מן הצואר וקורע הקורע מתוך השלל
מתוך המולל לא יצא כי אם בקריעה מן האחי' וקורע
מומלכשו הטוב ירושלמי בשילהי מועד קטן ר' יוחנן כד
שמע דר' חנינא דמן אתייה מניה טבייה ובזען בשבת
דכדריס קרע וחזרה בו כשמה אם לא לתר מת בתוך כדי
דיבור אינו צריך לקרוע ואם לאו קורע שיטת על חכם
שמת קורע וחולץ כתישני מומין על אב בית דין משמאל על
בשיא מיכן ומיכן פ"ח חלוני כתיף מוציא ידו מתחת לקרע
וכמוצא כתיפו חלוצה מן קתף שמועה רחוקה אין צריך
לקרוע ויש פוסקין קורע אבל ג' ימים הראשונים אינו
יוצא משפת ביתו ואינו הולך לבית האכל מיכן ואילך יושב

במקום המתנחמים ולא אצל המנחמים כי אם אצל האבילי'
במסכת שמחות ביום ג' ילך לבית הקברות אבל ג' ימים
הראשונים אין שואלין בשלמו ולא שואל בשלום אחרים
נענו לו שלום שלא ידעו שואל אבל אומר אבל אני מב' עד
ז' משיב שלום ואינו שואל מן עד ל' שואל בשלום אחרים
ואינן שואלים בשלמו מן ז' ואילך שואלים בשלום אחרים
על אביו ועל אמו אין שואלין בשלמו עד י"ב חדש אבל הוא
שואל בשלום אחרים מן ז' ואילך אבל אפי' בא ממקום קרוב
מונה עמהם כשיש גדול הבית בבית והוא שואל ומצא אצל
מנחמים אבל בא ביום ז' לאחר שכלבו המנחמים מונה
לעצמו ז' ימים אבל לא מצא גדול הבית אפי' בא בב' ימים
הראשונים מונה ז' לעצמו על כל המתים מדחה
מסתו הרי זה משוכח על אביו ועל אמו הרי זה מגונה
אבל ערב שבת וערב יום טוב או הבשמים מולפין על מוטו
הרי זה משוכח על כל המתים רצה ממעט בעסקו רצה אין
ממעט ועוסף אחרים על אביו ועל אמו חולץ ירושלמי
על כל המתים אסור להחזרה עד ל' יום על אביו ועל אמו
עד שיבערו בו חבריו על כל המתים אסור לילך לעבודה
עד ל' יום על אביו ועל אמו עד י"ב חדש ואם היתה חבורת
מצוה או קדוש החדש מותר על כל המתים מבלח אחר ל'
ועל אביו ואמו עד שיבערו בו חבריו ירושלמי כל דבר
שתלוי בו ז' הרגל מפסיק ברם הכא עד שישלים פרע
ויבערו בו חבריו על כל המתים ככנס לבית השמחה לאחר
ל' יום על אביו ועל אמו לאחר י"ב חדש וקיימ' לן אין ככנס
לשמחת מריעות להתחיל הסעודה עד ל' יום אבל לפרוע לו
סעודתו לאחר ז' על אביו ואמו שניתן אסורין עד י"ב חדש
בן אסור ליכנס לסעודת אירוסין וכשואין כל שכן לשחק אבל
יכנס לשמוע ברכת נשואין חכם שמת בית מדרשו בטל
אב בר שמת בתי מדרשות שבעירו בטלין וכני הכנסת
ככנסין לבית הכנסת ומשכן את מקומו היו יושבין בצפון
יושבין בדרום ושכדרום בצפון נשיא שמת כל בתי מדרשות
בטלין והכל יושבין ודונין האבל משנה את מקומו
אבל בשבת ראשונה אסור לצאת משפת ביתו שנייה יוצא
ואינו יושב במקומו שלישי יושב במקומו ואינו מדרר
רביעית הרי הוא ככל אדם אבל ב' ימים הראשונים אם
יש מת בעיר אינו הולך לבית הקברות מיום ד' ואילך הולך
או למול בער אם מוהל הוא מב' ימים ואילך הולך למול לבית
הכנסת אבל כל ל' יום לנשואין אם בנו או בתו או אחיו או
אחותו לא יקח אשה בתוך ל' יום אולעשות סעודת נשואין
בתוך ל' יום וכן משמע במסכת שמחות מתק אשתו אסור
ליקח אחרת עד שיעברו שני רבליים וברבלי שלישי מותר
ואם אין לו בנים או יש לו בנים קטנים משה אחרת מיד
ולא יבא עליה עד לאחר ל' יום מאבלותו כדאמ' גבי יוסף
הכהן וביבמות פ' החולץ חזן מן האלמנה מפני האיובל
ל' יום ירושלמי קרא בבשים אבל באנשים ג' רבליים כשיש
לו מי ישמשנו אבל אין לו מי ישמשנו מותר מיד כשיש
לו בנים אבל אין לו בנים מיד וקני מילי דהון קטנים
בר' טרפון שמתה אשתו בבית הקברות אמ' לאחותה לבי

וגרמי בני אמותך . כנסה ולא הכירה עד ליום . ירושלמי
 בשילמי פ' א' דכתובות שמואל אמר אפי' ט' באב יארם שלא
 יקדמו אחר . בל' יום לביקוץ במסכת שמחות אסור לבנות
 כלים מוגזרים אבל מותר להוליד כלים לבהן בתוך ל' יום .
 לא אסרו אלא כלים חדשים לבנים בלבד אסרו בגדי של
 צמר אבל של פשתן אין בהם משום גיהנון . מותר בפנדא
 ובפסיקיא ובאמפיליא ובכובע של ראש . וכך המסקנא
 לבנים ישנים או חדשים צבועים מותרין של צמר אבל של
 פשתן אין בו משום גיהנון . כיבוס אסור ז' ימים . אבל כהגו
 שאין לנכשין מוכסוים עד ל' יום . אין קורעין ולא חולצין
 ולא מכרין אלא קרוביו של מת המתחבלין עליו . ואין
 מוליכין לבית האבל לא בטלח ולא באיסקוטלא ולא בקנון
 אלא בשלין . ואין אומרי ברכת אבילים כמועד . אבל
 עומדים בסורה ומנחמין ופוטרין את הרבים . חכם שמת
 הכל קרוביו וקורעין עליו וחולצין כתף ומכרין עליו יארם
 כשר שמת חיובין לקרוע עליו ולבכותו ולהתאבל עליו
 ויומחלו לבוכה עונתיו . דייק שמת מי שעומד עליו בשעת
 יציאת הכפשא חיוב לקרוע . ארון העובר ממקום למקום
 והגוף קיים עומדין עליו בסורה ואומ' עליו ברכת אבילי'
 ותנחמוי אבילים . ואם אין שלדו קיימת פי' אין גופו קיים
 אין עשין כלום . מי שקיבל מחכם אפילו דבר אחד מן
 התורה חיוב הוא לקרוע כדמשמע בפ' אילו מציאו תלמידי
 חכמים שכתב קורעין זה על זה . אין משנין ממיטה
 למיטה . ולא ישלש המת דרך גבין אלא מציאו דרך
 הפתח וכבוד במיטה ראשונה . רבו שלימדו חכמה שמת
 יושב עליו יום אחד או שעה אחת אבילות . אילו קרעים
 שאין מתאחים לעולם . הקורע על אביו ועל אמו ועל רבו
 שלימדו תורה . ועל נשיא ועל אב בית דין . ועל שמועת
 רעות . ועל ברכת השם . ועל ספר תורה שגדף . ועל
 ערי יקודה ועל המקדש ועל ירושלים . וקורע על המקדש
 ומוסף על ירושלים . ועל שמועות רעות כבוד צבור .
 ירום משרבו הגודשי פסקו מליקיע . וכן משמע בהנהדרין
 בפ' ארבע מיתות . ספר התורה שלקחה גוי בחזקה ושרפה
 קורע על הגוייל ועל הכתב . וכולם ראין לשוללן ולמוללן
 ולעשותן כמין בולמות ולא באיחוי אלא כסדריא . ירושלמי
 אמר ר' אחא כל שאין מקומו ניכר ראוי להפכו למטה
 ולאחותו . תחילת קריעה טפה ותוספת כל שקוא . עד
 הוכן קורע . פי' הוסיף כל שהוא ושמע שמת לו מת קורע
 בתוספת עד כמה הוליד ומוסף עד טיבורו . היביע
 לטיבורו מרחיק ב' אצבעות וקורע . כתמלא מלפניו
 מחזירו לאחוריו וקורע . כתמלא מלמעלה הופכו מלמטה
 מת אביו מתה אמו מת אחיו מתה אחותו מת בנו מתה
 בתו על כולם קורע אחת על אביו ואמו קורע קרע אחד
 שאינו בתוספת . אמרו לו מת בנו וקורע מת אביו והוסיף
 עליו העלין מתאחה ולא התחתן כל ל' יום קורע טפה .
 לאחר ל' מוסיף כל שקוא . האומר לחבירו שהאילני חלוקך
 ארך לבקר אבי שקוא חלק ומציאו מת קורע ומחזיר לו
 חלוק ונותן לו דמי קרעו . ואם לא קורעו שקוא חולה לא

יבדע בו . חולה שמת לו מת אין מקרעין לו ומשתקין הכשים
 לפניו . קורעין לקטן מפני אבמת כפס . קורע על חמיני
 ועל חמותו מפני כבודו . אבל לא יביח תינוק בחיקו פן
 יביאנו לידי שחוק . כופין המיטות משיחתם הגולל
 וזוקף ערב שבת מן המנחה ולמעלה . וחוזר וכופה אותה
 אפילו אין לו לישב אלא יום אחד . וכופה כל המיטות לבד
 מן המיטה המיוחדת לכלים . מטה זיולה בקליטין זוקפה
 ודיו . ישן על גבי קרקע בלא כרים וכסתות . לא יצא עד
 שיכפה המיטה וישן עליה . מכבדין ומרביצין בבית
 האבל ומדיחין קערות וכוסות וקיתנניות וצלוחות . מכרין
 על מיטות זקופות ומוליכין בסלי כזרים ומסקין בזוכיות
 צבועה . משחרר או מאשררת שמת ויש לזכר אונת
 ונשתחררו אין יושב עליהם אבילות . במסכת שמחות
 ובפ' דברכו' אין מניחין את התיב ברהוב מפני שמרגילות
 בהספד ולא של נשים לעולם . נשים בחולו של מועד מענו'
 ולא מטפחות . בראשי חדשים בהנוכה ופורים מענות
 כולן ומטפחות בוד' . בזה ובזה אין מקוננות פירוש שאחת
 מקוננת וכולן עונות . נקבר המת אפי' בהנוכה ופורים
 נאדם אין מענות ולא מטפחות . אין מועד בפני תלמידי
 חכמים בפניו או ביום שומעו מפני כבוד התורה . כדאי'
 בפרק א' דיגילת . אבל שניענע בראש אין המנחמין
 ראין לישב אצלו ואין המנחמין ראין לישב אלא על גבי
 קרקע . והאבל פותח תחילה ויען אויב ויען אליפו .
 וכתוב וישבו אתו לארץ ואבל מיסב בראש . שלשה לבני
 זבעה להספד ולאבילות לביהן ולתספורת . ואחיותן
 אל לבו דיקבר וקברוניה דיספד ויספורוניה . דידל ידלוניה
 . הכפטר מן המת לא יאמר לו כך שלום אלא כך בשלום ואתה
 תבא אל אבותיך בשלום . בפרקי דר' אליעזר בפרק ל' ד'
 ר' עזריה אומר כל הנפשות חוזרות ובאספות איש אל דור
 אבותיו ואל עמיו הקדיקים עם הקדיקים והרשעים עם
 הרשעים והצדיקים מקדימים לו ואומרי' לו בא בשלום .
 ישראל המתים בחזקה לארץ כפשות באספות בארץ ישר'
 והגויים המתים בארץ באספות בקלע חוצה לארץ . ז' ימי
 האבל הכפש חוזרת והולכת מביטו לבונו ומכובו לביתו .
 לאחר ז' הגוף התליע והרוח תשוב אל אשר נתנס' תן לו
 כמו שכתבה לך טהור .
 מקצת היום ככולו קיימ' לן כרבושמואל
 וכנהרדעי ממקצת היל' ככולו בין גבי יום ז'
 בין גבי יום ל' . ויום ז' עולה לבא' ולכאן בין לחשבון ז' בין
 לחשבון ל' . ואין צריך לישב אלא כ' ט' יום שלא לבלח ובין
 אחרון נמי אמרי' מקצת היום ככולו . ונהגו העם לישב
 מקצת היום ז' ביום ממש' ומה שיושבין בלי' באבילות
 לא בעי לומר מקצת היום ככולו . לא ידעבא טעמא .
 כיון שעמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה . ומה שאנו
 נהגין להסתכל בבית האבל בשחרית של ז' ולא אמרינן
 דאימכעו עוד מלתפלל שם דכבר הוי ז' ימים והלילה
 הולכת אחר היום לפי ששם בימי חכמים סיומנחמין אבל
 גם ביום ז' ומה שאנו מתפללין בביתו הוא כדי לנחמו .

מיוכן משמ' וכל דוכתי דלאחר' מותכ' לכתח' לרחוץ מיד
 וקיינו בכלה בזירת' דבתוך' ז' אכור לרחוץ ואפילו בתוך
 ז' אכל אין חנו מתירין לרחוץ בלא חלוק' בדדים ותגלחת'
 קיים אבילות בתוך הרבל אפי' שעה אחת אין צריך להקב'
 אבילות אחר' וכן פסק רבינו שלמה דהלכה כדברי
 המיקל באכל' וכן מנהג' הכל מודים כשחל
 שלישי שלג' ערב הרבל שאמר ברחיצה עד קערב' פירש
 דווקא כזכרן אכל אם היה רוצה לרחוץ בחמין צריך להמתין
 עד המועד' ואי קבר מתו אפילו הימים קודם הרבל
 אכור נמי ברחיצה עד קערב' ואם לא קבר מתו אלא ב'
 ימים קודם הרבל אכור לרחוץ כל ז' ימים שלאחר הרבל
 א'עב דכהן אבילות ב' ימים לפני הרבל' ואין כרא' דלא
 טיך למימר שחית' אלא כיוסב' דלא אמרינן מקנת היום
 ככולנו' באלפסו' הוא הדין יוס שטי דאכתי
 לא שלים אבילות דיליה אלא רבל מפסיק ליה הלכך אין
 מותר עד דעיל רבל' הלכך למעשה הקובר
 מתו ברבל לא חייב אבילות אלא לאחר אבילות הרבל
 ונהיב ז' ימי אבילות מיום טוב האחרון וא'עב דלא נהיב ביום
 אבילות עלנה לז' למניין ז' ומאן דשכיב ליה שבבא ביום
 טוב שני שקוא יום טוב האחרון או ביום שני בעצרת נהיב
 ביה אבילות הוא יוסומיתה ויום קבורה' דאבילות דיום
 ראשון דאורייתא ואכיל טטאת היום' ואחריתה כיום מר
 ויום טוב האחרון מדרבנן וכיון דאבילות יום ראשון דאורייתא
 ויום טוב האחרון מדרבנן אתי עשה דיחיד דאורייתא ודחי
 עשה דרבים דרבנן' באלפסו' הקובר את מתו
 ברבל א'עפ' שאין הרבל עלנה למנין ז' עלנה למניין ז' דכי
 תקן והרבליס מפסיקין ואין עלנין למניין ז' הוא דאין עלנין
 דמצות ז' אין נהגין ברבל' אלא למניין ז' עלנה דנוהב
 ברבל דאין מגלח ברבל' במסכת שמחות היא אכל רבתי
 המאכר את עצמו כדעת אין מתעסקין עמו' כל הפורש
 מדרכי ציבור אין מתעסקין בו בכל דבר ואחיהן אוכלין
 ושותין ולובשין לכטים ושחחים' מי שנפל לים או שטפתו
 נהר או שאכלתו חיה אין מונעין מהם כל דבר' עיר שמתו
 בה שני מתים מוציאין את הראשון ואחר כך את השני'
 חכם ותלמיד מוציאין החכם תחילה' תלמיד ועם הארץ
 מוציאין את התלמיד תחילה' איש ואשה מוציאין את
 האשה שהאשה קרובה לכול' אין מוציאין שני מתים
 במיטה אחת אלא אם כן היה כבודן וקילוסן אה' המת
 והכלם מעבירין את המת מלפני הכלה' ואית' בפ' ב'
 דכתובות' יום שמנוק ביום קבורה לקריעה ולא יבול'
 כל שקורעין עליו בשעת מיתה קורעין בשעת ליקוט עצמו'
 ליקוט עצמות אינו אלא יום אחד בלבד' לפיכך אינו
 מלקטן אלא עם השיכה אין עומדין בשורה עליהן ואין
 אומריין עליהן ברכת אכלים' ליקוט עצמות קודם לשבוע
 הקן' אבל הסחידים הראשונים מקדימין לבית האבל
 מלבית המשתה' טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית
 המשתה' כל העצמות אדם מלקט חוץ מעצמות אבות
 ואמו' המלקט פורס אפיקריסו וכנס בגן וקורע עליהן

אין מפריקין העצמות ואין מפריקין הדין אם כתפס
 וכתפסקו מעצמן' מלקט אדם עצמות שני מתים באחד'
 אין מוציאין את המת במיטה אלא אם כן ראשו ורובו קיים'
 המוציא מת בקבר לא יזיזו ממקומו' אין קוברין שני
 מתים זה בצד זה ולא המת אצל עצמות' ל' יהודא אומה
 כל היטן עמו בחייו נקבר עמו' נפל לים מניין לו משכתי אש
 לבקשו ישב ז' ול' ואם נמצא לאחר מיוכן יקרע ולא יקבר
 אבילות יותר שכבר נתאבל כן משמ' בירושלמי בפ' בתרא
 דבכורות אמר רב אשי' הכל מודים ביום ל' בלפניו פי' אם
 מת ביום ל' הוי נפל וקלבה כדברי המיקל באכל' ואין
 לישב באבילות לתינוק שאינו בן י"ב יום אחד' ואין להביא
 ממשכת טורה בפ' יוצא דופן דבענן מעת לעת' עתיד
 הקכה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק ועתיד לעשות
 מוחל לצדיקים לעתיד לבא ומראין אותו באצבע ואומ'
 כי זה אלקים אלקינו והוא יקבנו עלמות בעולם הזה
 ובעולם הבא' חמן " ש ט ו

על

אילו מתים הקהלים מטמאין לאשתו לאמו
 לאביו ולאחיו ולבנו ולבתו ולאחותו הבתול'
 לאשתו ולא לארוסתו ולא הגרושה לאמו ולא אביו כשהן
 שלמין ולא בזמן שהן חסרין כדאמ' במסכת נזיר ובמסכת
 שמחות היא אכל רבתי' לבנו ולבתו ולא הנפל כדאמ'
 בתורת' כהנים מה אביו ואמו בני קיימא' אף בנו ובתו בני
 קיימא ולא הנפלים לאחיו ולאחותו מן האב ולא מן האם
 שאינם יורשים ולאחותו הבתולה ולא הנשואה' ולאחותו
 הבתולה אפי' ארוסה אין מטמא לה דהלכה כר' יוחנן דאמ'
 ביבמות בפ' הבא על יבמתו' ולארוסה אינו מטמא כל
 שכן לנשואה אכל אחותו ארוסה שנתברש מטמא לה אחותו
 ארוסה ומפיתה אינו מטמא לה' אחותו כגורת מטמא לה'
 כהן טמא אין לו לטמאות עצמו יותר כדאמ' בפרק שלשה
 מינין בגיזר' תביא היה מטמא למתים אמרו לגאל תטמא
 אל תטמא חייב על כל טמאה וטמאה' אבל בעוד שנבע
 במת ונבע במת אחר אינו חייב וכתל לא יטמא בעל בעמיו
 להחלו עד שעת מיתה ומשמע כגיזר שאפילו גוהם אכור
 לכהן לילך סס' גוים מתים מטמאין כמבע וכמא' כדא'
 בפ' הבא על יבמתו' והא דאמ' בבבא מציעה בפ' המקבץ
 דאליהו קאי בבית הקברו של גוים ידע שלא נבע בעצמותם
 וכן משמע נמי בפרק א' דנזיר גבי שמשן שמת גוים
 מטמאין' א'עפ' שקצת קשה מפרק כהן גדול ונזיר על
 כפשות מת לא יבא גבי פלוגתא ד' שמשאל ואמרינן בסוטה
 בפרק משוח מלחמה מת תפס ד' אמות כל סביביו שצריך
 להרחוק סיבא דליכא מחיצותא' ואם יש היכר לדבר מותר
 כדתקן גבי חצר הקבר העומד בתוכה טהור ואמר' התורה
 כהנים שהקהן מזהר על דם המת ברכיעית וכל הטמאות
 הפורשות מן המת ותכן במזיר בפ' כהן גדול על א' טמאות
 הכיור מגלח על המת ועל כזית מן המת וכזית נבל ועל
 מלא תרמוד רקב ועל הגולגולת ועל אבר מן המת' ועל
 אבר מן חיושיש עליו כשר כראוי ועל חזי קב עצמות ועל
 חזי לגו דם ובמסכת שמחות כל טמאה מן המת שהנזיר

מגלה עליהן כהן חשב עליהן את הארבעים וחמ"ב הרי הוא כחלל וכן משמע בפ' א' דאקילות גבי שפור שהוא תחוב בבית' וכן במשכת גבי כויר בפ' כהן גדול גבי וכל אשר יגע על פני קדה חרב הרי הוא כחלל' וזריכין כהנים ליוקר מחרב שנטמא במת' ויש שחולקין דווקא טמאות הפורשות מן המת נקט' וא"ע דחרב כחלל לא הוה רנו דדווקא הפורשות מבוטו של מת למעטו בגלל דופק וא"ע דקרי פ' העור והרוטב פירשנות מן המת הוא הדין מת כתי' כהן גדול וכו' מטמא למת מצוה שנטמא' ותביא לא יטמא בעל בעמיו בזמן שעמיו עם אינו מטמא אבל מטמא למת מצוה' מי ששמע שמת לו מת או בשורה רעה מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם דיין האמת' ואמרינן בברכות בפ' הרוחא אמר לא נזרחה שלא לקבולי מאהבה' ואין לומר מה אוב' לעשות כדמשמע בבבא קמא ואמרינן בפ' בתר' דקדושין מה יתאונן אדם חי על מדותיו של הקבה גבר על חטאיו דין שהוא חי' לא יקרחו קרחה אמרינן בפ' אילן הן הלוקין' לא יקרחו קרחה קריחות חייב על כל קרחה וקרחה בראש לחייב על הראש בבין העינים וילפינן קרחה קרחה לחייב בין כהנים בין ישראל' אם עושה קרחה למת שמוציא פירות חייב' לא ישרטו שרטה שרטה שריטו למת חייב על כל שריטה ושריטה בין כהני בין ישראל' וקיימ' לך בפ' אילן הן הלוקין שריטה וברידה אחת היא' בכלי חייב' וקיימ' לך בר' יוסי שרט שריטה אחת על ה' מתים חייב על כל מת ומת' מן ולנפש' וקיימ' לך בפ' דקדושין אמר אל הכהנים בני אהרן בני אהרן אין מטמאין בנות אהרן מטמאות' ובתורת כהנים אמרי' כהנים ולא חללים כי חללים מטמאין בני אהרן אפילו בעלי מומין ואפי' קטנים שמונה הן גדולים שלא יטמא הקטנים לנפש' שבע' מתים הקטובים בפרשה כהן מטמא להם חובה במשכת שמחות מעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב הספח ודחפוקו חכמים וטמאנו בעל כרחו' כהן הדיוט מטמא לקרוביו אל יטמא לאחרים כו' ביום' הים עומד וקובר את מתו עד שהוא עומד בתוך הקבר מקבר אחרים פירש הרי זה לא יטמא' מטמא כהן על הקרובים אפילו פסולין כגונבתו אחיו ואחותו' אפי' כתיבין או ממזרין חוץ מי שיש לו מן השפחות ומן הנכריות' ספק אם הוא אחיו ספק כגו מתחיל ואונן ולא מטמא לו' כהן הדיוט שנטמא או שנכנס לבית הקברות לוקה ארבעים' ככנס למדרו גוים מלקין אותו מכת מידות' אין כהן מטמא על עצם כשעורה של אביו' אל יטמא כהן על אבר מן החי אפי' מאביו' מצא מת מצוה מטמא בו וקוברו' לעולם הוא מת מצוה עד שיהא עם כדי נושאי המטה וקובריה' כויר וכהן יטמא כויר אל יטמא כהן שכהן קדושתו מרחם וקדושתו לעולם וישר' כויר אין קדושתו מרחם ואין קדושתו לעולם שלא קדושת שעה' כהן מותר ליכנס בבית גוי שיש בו מת גוי רק שלא יגע במת כדאמ' בפ' הבא על יבמתו כהן אין לו ליכנס תחת אהליו של מת ישראל' ואם יש בבית מת אחד ופתוח אותו בית בפתח לבית אחר אסור לכהן ליכנס

בבית האחר כדמשמע בפ' בת' דמגילה קב"י כנישת' דלומאי ואפי' אילן המיסק לארץ או אבנים יוצאות מן הקבר הני כחלל כדאמ' במועד קטן שוכבות ופרצות' בית שיש עם מת ופנתח חלוק טפח מבית לבית כל הכתים נאכרו ליכנס לכהן' ואם חלוק בעצים ובאבנים דבר שאין מקבל טמאה ואפי' סיקא טמאה ואינו מביא טמאה מבית לבית' אבל כרתי איומו מת מצוה כל שנוח ואין בני העיר שומעי' קולו' אבל אם היה צנוח וכפי העיר שומעין קולו אין זה מת מצוה' ירושלמי דכויר פ' כהן גדול איומו מת מצוה כל שהוא צנוח ואין בני העיר כאין באו בני העיר הרי זה מושך את ידו' עד היכן עד כדי נושאו וחילופיהן וחילופי חלופיהן כשאין זריכין לו אבל זריכין לו לא ברא' כשאין מכירין אותו אבל היו מכירין לא ברא' כשאין כבודו לכן' אבל כבודו לכן לא ברא' והנשיא כבודו לכן מהו שיטמא כהן לכבוד הנשיא כד דמין ר' יהודה הנשיא אכריז ד'כאי ואמ' אין כהונה היום' כד דמין ר' יודן נשיא בר בריה דר' יודן נשיא דחף ר' חייא בר בא לר' זעירא בכישתא דבפתח דציפורין וסאביה' כד דמכת נהורייא אחתים דר' יודן נשיא שלח ר' חנניה אחר ר' מנא ולא סלק אמר לי מה בחייהן אין מטמאין להן כל כהן במיתתן' א"י נחא במיתתן עשו אותן כמת מצוה מהו שיטמא אדם לכבוד רב ר' מני זעירא דמך חמוני וקוא חמוני והוא הנה רביה ג' לר' יוסי ואמר ליה' שמער ר' אבא ואמר יטמאו לו תלמידיו ואכלו בשר ושתיין' אמר לו ר' מנא חדא מן תרתי לא פלטי לכן אם אכילים אתם למה אכלתם בשר ושתייתם יין ואם אין אכילים אתם למה נטמאתם' הרי כל שקורין מת מצוה כל שאין לו עוסקין לפי כבודו הכל לפי מה שהוא אדם ובפ' האשה רבה מטמא לאשתו קטנה א"ע דמדאורי' אינה אשתו כיון דירית לה ולא ירתי קרובה קרי ולא עבי לה הוי כמת מצוה' והא דאמ' בירושלמי עד כדי נושאי המיטה בשכר' כטפל לו קודם שברו בני העיר ואינו מושך ידו עד שיבואו כדי נושאי המיטה אבל לכתחילה אין מוטפל לטמא אם יש אחר עמו דתנן כהן גדול וכויר יטמא כויר וא' יטמא כהן' מאחר שאיפשר על ידי אחר אבל אם אי אפשר ליקבר על ידי אחר אמרינן בפ' שלשה מיטין כיון דקאזיז באורחא כמי שאין לו קוברין דמי' לה יטמא ולא ספק בפ' נושאים על האנוסה מי שלא שהתה אחר בעלה בחדשים ובשבת וילדה ואין ידוע אם הן טלראשון או בן ז' לאחרון הו' לה כמים מן הראשון וכנים מן האחרון' ובשבת כהנים אינו מטמא לא על בניו ראשונים ולא על בניו מן השנית וכ' הם אין מטמאין עליו דשמא אחיהם הוא מן האם' לה יטמא ולא על אחרים עמה' שלא יאמר הנאיל ונטמאתי לאבא אלך ואלקט עצמות פלג' בדי' זהו שכבר פיר' שאינו כובע לאביו שאלו לא פירש שהיה ממוכר לא היה חייב כדאמרינן בכזיר פרק ג' כזיר שהיה לו מת מכה על כתיפו והוסיפו לו מת אחר יכול יהא חייב תל' ולא יחלל' יצא זה שמוחלל ועומד' והא דתנן הים מטמא למתים ואמרו לו אל יטמא אל יטמא חייב על כל אחת' ומתירין כהן בכבודו

כאן שלא בחיבוריך וכפרק איך מעמידין כי בעמודי מחובר
 למת מטמא ז' הנוגע בו טומאה שלא בחיבורין טומאת ערב
 וכפר' באכל רבתי היה עומד וקובר מתו עד שהוא עומד
 בתוך הקבר מקבל מאחרים וקובר' פירש הרי זה לא יטמא
 בטמא בו ביום ר' אליעזר מחייב ור' עקיבא פוגר' בטמא
 לאחר אותו היום הכל מודים שהוא חייב שהותר יום אחד'
 בירושלמי פרק ב' מיכין יצא מביית הקברות וככסר טרפון
 פוגר ור' עקיבא מחייב' אמר ר' עקיבא מחילול זה מוסיק
 על חילול' אמר ר' עקיבא כשהיה שם טומאה ז' פירש טמא
 טומאת ערב' יצא וככס טמא טומאת ערב' אמר לו רבי
 טרפון כל הפגוש ממוך כפורש מחיין' והא דאמר רב הונא
 נזיר שהיה עומד בבית הקברות והשיט לו מתו ומת אחר
 ונבע בו חייב זהו אחר שפירש ממנו נבע במת אחר' לה
 מיטמא ואינו מיטמא לאיברים הפגשים מומה מחיים'
 פי' לה מטמא לאחר מיתה ולא לאיברים הפגשים מומה
 בחייה' אבל מיטמא על עצם כשעורה כתימלה וכל שכן
 לאבר מן החי' בין לרבי יהודה בין לתנא קמא לית להו הא
 דאמר רב הונא כמור בפ' שלשם מיכין כמור נקטע ראשו
 של אביו איך מטמא לו לא בזמן שקוא שלם ולא בזמן שקוא
 חסר' מסיק בגמרא לרבי יהודה הא לאבר מן המת מטמא
 לכתימלה וחוזר על עצם כשעורה אם כבר מיטמא לאביו או
 לאבריו והער עצם כשעורה אעפ' שפירש חוזר ומטמא
 לעצם כשעורה אם כוודמן לו טבילתו' אבל לאחר טבילתו
 הטוב הוא כמו בתחילת' וכשכודמן לו קודם פרישתו
 אפילו במת אחר היה יכול לטמא' והא דאמרין בגמרא
 דאינו מטמא אלא לרוב בניינו ולרוב מניינו ולשהרה
 ולגבולת הא לאבר אחר אינו מטמא הא רבי יהודה בי רבי
 איעזר כיעקב דתי להסבר בהא כר' יהודה דמטמא לאביו
 אפילו שקוא חסר ועדיפא מר' יהודה דר' יהודה מטמא אפילו
 באבר אחד ולר' אליעזר בן יעקב דוקא לרוב בניינו וכו'
 בירושלמי בפ' כהן גדול ר' יוסף אומר איך אדם מטמא על
 האבר מן החי של אביו אבל מטמא הוא על העצם כשעורה
 מאביו רבי יהודה אומר כשם שאדם מטמא על עצם
 מאביו כך הוא על אבר מן החי הקוא לרבריו כר' יוסי אמר'
 לדבריק שאתם מתירנו על עצם כשעורה התירנו לטמא
 גם לאבר מן החי' הניח בחוט השערה דאמרי בפ' העור
 והרוטב דלאחשיב אבר מן החי עד שת'פול' תנא
 באבל רבתי נפשי בכפי תמויד ותורתך לא סבחת' בפרק
 אמרו לו אבר המדולדל באדם טקור' הא דאמר מטמא
 אדם לאשתו כשירה ולא לפסלה ברותה ונזנה'
 ולא בזמן שפירש מדרבי יצבור אינו מטמא כלל שאם פירש
 מדרבי יצבור כרי הוא חולין אינו עובר ואינו נושא בפיו'
 פירש הרי הוא עובר ונושא בפיו' באבל רבתי עד מתו
 הוא מטמא לו ר' מאיר אומר כל אותו היום אפילו נסתם
 הגולל ר' שמעון אומר ערב' ימים ד' יהודה אומר מטמא ר'
 טרפון עד שיסתם הגולל' מעשה שמת בן יקנודק בלתי

וכא ר' יוחנן אחיו מן הגליל מאחר שנסתם הגולל וכא ושא
 לחכמים ואמרו אל יטמא אלא שתחולל נד קבר ויראה
 הרי למדנו שאין מטמא עד שיסתם הגולל אפילו אחר כמה
 ימים מטמא כל זמן שלא נסתם הגולל ולמדנו שכהן איס
 מטמא לכל' כיון דכשילקי פרק מילה פסק ב'שכב כל
 שלא טקס ל' יום באדם שפיקא הוי ואינו מטמא בתוך ל' יולי
 דקים ליה שכלו לו חדשיו' ואינו מטמא לקרובי האם שאינו
 יורש בפרקיש נחלין' וכמקום שנטמא למת מזה אינו
 מושך את ידו עד שיבאנו משהי המיטה וחילופיהן' אבל
 לכתימלה אם יש אדם אחר עמו אינו מטמא' וכאן שפירש
 מדרבי יצבור כל זמן שלא חזר הרי זה חל'ין' אבל עשה
 תשובה חוזר לקדשתו כדתנן בפ' מומין כהן שנשא מומין
 בעבירה פסול עד שידור הבאה נודר ועובר יורד ומגרש'
 והא דתנן בפרק איך עומדין כהן שהרב את הכפש לא יטא
 את כפיו בשלא עשה תשובה אבל עשה תשובה ארחץ בכקין
 כפי ואשופק' בירושלמי פ' הכזקין שלא תאמר
 איש פלג מבלה עריות איש פלג שופך דמים והוא מברכני
 אומ' הקדוש ברוך הוא וכו' הוא מברך ולא בת' וסמו את שמי
 על בני ישראל ואמי אברכס' והו כשעשה תשובה' אבל
 אם נעשה כומר לע' בשירות לא יגשו עד לכפין ל'
 בשיליה מסכת מנחות מסוס קנסא כדאמרין בע' בפ'
 יאמאל כהנים הוא דקנסו דכני דיעה ניבנו'
 ואמרין במנחות כהן שעבר ע' וטב רב נחמן ורב יהודה
 אמרי קרבנו ריח ניחוח' ובפרק שלשה מיטין כמור גוסס
 עובד כהן משוס לקחלו' במסכת סוטה מת בבית שמים
 אסור לכהן ליקרב בתוך ד' אמות' מת תופס ד' לטומאה
 כשאור בקצר' אבל כשהוא במיטת שמוציא אותו ובעת
 פירוק דקין מעמידין אותו אינו תופס ד'ין שם קביעותו'
 ואדם שנפל וכסבר המפרקת נרוב כשר נחתך עמו חף על
 פי שיש בו נשמה ועדיין הוא חי מוזקר פה עליו מ'טמא
 ואמרין בפ' א' דשחיטת חולין אמ' זעירי נשצרה מפרקת
 ורוב כשר עמו מטמא באהל' וכך קרעו פדג מבנו וכך
 עשאו ביטרא לאדם או ניטלה ירך וחלל שלו' אם רבין
 גנראה חסר מטמא באהל אבל גוסס אינו מטמא עד שתצא
 כפשו ואפילו מגוד' או שחט בו פנים ארוב פנים
 אינו מטמא' ואשור לכהן לילך לבית הקברות דקבר
 במי מטמא דכתי' או בקבר' ואפילו בית הפרש שנידש
 בה קבר עד מאה אמה אסור לכל רוח' כהן שאין לו
 דרך לילך כי אס דרך בית הקברות אסור אבל בית הפרש
 מותר' כדאמרין בפרק ג' דפרכות מדלגין על גבי
 אורות וסולכים' ליריד של גנים בחוצה לארץ כך
 מטמא בבית הפרש' וכך ללמוד תורה' ולשא אשה כיוסי
 הכהן שפלך אחרי רבנ' ל'ידן' אשת כהן
 מעוברת' מותרת ל'יכנס באהל המת' דשפק שפיקא הוא
 דשמא נפל הוא' או שמא נקיבה היא' אשתו
 ארוסה' לא אונן ולא מיטמא לה' ואינו

וזאינו מיטמא לאשתו פסולת אבל אם אביו או אמו או אחיו
 נאחזקו וכוונתו וכתו ממוריון מיטמא להן חוץ מאחיו או כוונתו
 וכתו שגולדו משפחה כעבית או ככרית אין מטמא להן
 וכהן צריך לכתוב בקדושה דכתי' קדושים תהיו וקדשתו
 וקבלתי מאבא מורי רבי יבך על משה זל דכהן אין מזהר
 על כלי מתכות אם מוגעת במת או אם היו באהל המת
 דאח' בתורת כהנים אמור אל הכהנים לנפש לא יטמא אין
 לי אלא מת מניין לרבנות את הדם וכו' עד מנין לרבנות כל
 טומאות הפורשות מן המת וכו' דווקא פורשות מן המת
 כקטן ולא כקטא הבאות מן המת ומורי ר' יהודה על קלנימוס
 בר מאיר ז"ל קבלתי מדאחי בספרי בפרשת פרה ובפרש' מדין
 בחלל חרב לימד על החרב שמיטמא טומאת שבעה וקבוצה
 בה טמא טומאת שבעה ולא קתני המאהיל עליה מטמא
 טומאת ז' שמי קבוצה בה כמובע במת עצמו אבל לא לאהל
 מיהו כהן אינו חייב מלקות אלא על הטומאות הפורשות מן
 המת כדאיתא בתורת כהנים ולא על כלי מתכות כי אם
 על השדרה והגלבולת ורוב עצמו ורביעי' דם וכזית מן המת
 והאיברים זה הכלל כל שהוא בלא יבא ונפש מזהר עליו
 אבל גולל ויפסק אעפ"י שמיטמא באהל וחרב שהיא במת אינו
 נפש ואינו מזהר עליו וזרקתי עליהם מים טהורים ש"י
 מי שמתי מוטל לפניו אינו ככנס לבי' הכנסת
מכרהים להתפלל אלא יושב מבחוץ ומתפלל לאשוקי
 שאין מתו אלא קרובו דלא ואדם חשוב יושבין אצלנו משום
 כבודו ואותם שהתפללו עם האהל ככה כשנכנסין לבית
 הכנסת אל יתפללו עם הצבור שכבר נפטמו לא קריין את
 שמע פרשה ראשונה במגנצא ובורמייש אין יושבין
 על פחות משלשים אבל שרבו ימי אכלו בקיין וטורח
 לו הוצעה מותר לתת לחלוק לכן ללבושו אחר יום או יומיים
 ואחר כך ילבשו במגנצא הורא רבי שמואל הכהן
 לכנפי כי עשרה כל שבעה במקום שפטר המת ואפי' אין
 עם אהל מפני שהשמה אוננת עם כל שבעה ואין נזהרין
 כן אלא דווקא במקום שי' לו קרוב והוא במקום רחוק
 שהיא היה חייב לישב עליו אבלות אלא שבתרחק והכל
 מוריס מי שאירעו אבל לפני יום טוב לא יום אחד בטל ממנו
 גזירת שבעה ובזירת של שלשים ומקצת היום כהולו
 שינוי עשו בוירמזא בימי רבתינו שפטר מת בראש חדש
 ואמרנו צידוק הדין וקדיש ומה שעשו לתלמיד חכם גדול
 עשו הש"י ר' משלם לר' כחמיה ששאל אם אומר צידוק
 הדין ודאי אין אומ' לא בראש חדש ולא בחולו של מועד
 שהרי אין אומ' בפורים שכן שנינו שאסור בהספד ובתענית
 וכל שכן בראש חדש ובחולו של מועד דאיתא ואלו תרצה
 לומר יאמרנו צידוק הדין ולא יספדי הרי אמרו אין מניחין
 את המטה ברחוב בחולו של מועד שלא להרגיל את הקהלה
 מיהו על חכם גדול מספדין במגנצא כב' בטיסן
 מת ואמרנו עליו צידוק הדין בוירמזא אם אירע
 מת בט' באב אומר צידוק הדין בשפירא נפטר מת
 ביום שלפני ערב פסח וזק"ד אליקים לומר צידוק הדין
 ביום טוב ראשון של סוכות נפטר אשתו של רבי יצחק ב"ר

יהודה למחר ביום השינוי הלכו כל הקהל בהשכמה קודם
 התפילה וקברוהו ולא הלכו עם האהל לביתו לנחמו וגם הוא
 הלך לבית הכנסת ולאחר סוכות נהגו אבלות רק ששה ימים
 בלבד הורה רבי יצחק לר' יהודה כנו כשמתה אמו שילך
 יחף לבית כשיחזור אעב דיוס טוב היה ואין נוסגין לילך
 יחף כשחוזרים מביית הקברות אלא על אביו ועל אמו
 בלבד שמועה דהוקה שכבר עברו ל' יום צריך לישב
 בא' בילות שעה אחת ויושב על גבי קרקע שעה אחת וחולץ
 מבעליו וסוקא שעה אחת ונעל לאלתר' אדם שמת לו מת
 ובתוך שלשים נולד לו בן אינו עושה שמחה ומשתה ביום
 המילה אין הכהנים מטמאין לאחי מן האם מנהגים רבי
 קלנימוס ראיתי אבל קודם ששלמו אביליו היה יוצא לבית
 הקברות ללוות למת אין אומר והוא רחום בבית האהל
 ואין נוספין על פניהם עד לאחר גמר כל התפילה ואין
 קורין עם הלל בראש חדש חדא דאין אומ' דבר שמחה ועוד
 משום לנעב לרש' כי השמה אוננת עם ואיך יאמרנו לא
 המתים יהללוה ונתו דעשרה שפירשו מן הצבור כיחידים
 דמו לאחר שאמ' בבית הקברות לוקמים עפר ועשב
 עמו ומשליכין אחר גיום ואומ' יצאו מעיר כעשב הארץ
 אתחייית המתים כתי' ונחמים ידיהם ופניהם ואומ' ויכלע
 המוות נכח ומחה יי דמעה מעל כל פנים בוירמזא
 אומ' בראש חדש צידוק הדין בדרך כשהולכין לבי' הקברות
 וקדיש בבית הקברות אבל במגנצא אין אומ' אלא על
 תלמיד חכם פנים אחת קברו מת בחולו של מועד
 ועמד ר' אומ' צידוק הדין לפי שאינו הספד אלא קבלת דיין
 שמים וגם ככנס בביתו וניחמין כדאמ' תתם אבל אחרים
 מתעסקין בו לנחמו ואף יושב על גבי כהאו ומקבל
 תנחומין מברכין דיין המת בשבת וביום טוב דברכה
 דימנותה בזמנה נהגו לעולם בדין הוא שאמרנו צידוק
 הדין בשעת יציאת השמה אבל עתה נהגו לאמרנו בבית
 הקברות מפני כבוד המת ויש שאומרים אותנו
 בעוד שעדיין המת בבית אין צריך להברות
 במועד כשעודה ראשונה ובטלם ממנו דיין הבראה
 אחר ימי אבלות הורה רבי ללבוש חלוק לבן ולרחוץ
 בחמין אחר שבעה ימי אבלות ואין שלשים אסור ב'
 בתבוסת אלא בגיהנון ותפירת ואפילו גיהנון שלמי
 מותר כדאמרין התם ילד הנפטר תוך
 שלשים אינו נזהרין אבלות כדמשמע פירק רבי אליעזר
 דמילתא ומקצת היום כהולו בין ביום ז' בין ביום ל'
 ומת לפני הרב יום אחד אף על גב דלפניא
 דמי רב' האבילות לא אמרינן מקצת היום כהולו
 מת לו מת בשבת אינו מתחיל אבלות אלא מיום ראשון
 בלבד ואם מת לו שעה אחת קודם השבת השבת
 עולה למנוח שבעה והשבת אינה מתפסקת בימי אכלו
 מאי טעמא עונב בתיב ביה ורבליים מתפסקין ואין עולין
 בגון שקברוהו ברכל אבל קברוהו לפני הרב' אפילו שעה
 אחת בטל היום ובזירת שבעה ודאמ' קברוהו אינו עולה

הני מיני לענין שבעה אבל שלשים עולמי קברו שמונת
 ימים קודם הרגל בטל הימנו גזירת שלשים " כפסה
 בעצרת ובראש השנה ויום הכפורים וכפחות אס ימות
 באלו אפי' יום אחד פושקמי אבלותו בטל גזירת שבעה "
 ולאחר המועד ישלים שלשים יום עם ימי המועד " אס
 השלים שבעה קודם הרגל בטל הימנו גזירת שלשים "
 ומתאבל אדם על אשתו אפי' היא עם אביק ועם אמה ועם
 אחותה כפניהם אבל כהן לא ומנהב לשנות מקומו " מי
 שמת לו מת ולא נודע לו וכדע לכני עירו מותין היודעין
 לזמנו לסעוד מצוה " לפי שאין חל עליו אבלות " אבל מאכני
 ומאמנו צריך לסודעו ואל יזמנהו " מנהב שמתפללין
 בביתו מנהב ומעריב ובבקר קולך לבית הכנסת אבל אינו
 במניין העשרה ביום ראשון ולא בכ"ב המזון מייבן ואלך
 מותר " כשמכריז מזמין כוס תנחומין וכתבין לבקי
 ומכ"ב בא" אלדינו מלך העולם דיון הרחמים שופט אמנות
 שדכנו כדיון אמיתו דכתיב המר תמים פעלו וגו' בא"י
 מנחם אבליס ויהיב כפא לאביליס ושתיון אבל איהו לא
 דלא מיהייב משום דלא צריך " המכרך ברבת המזון בבית
 האבל אומר כדרך מנחם אביליס שאכלו משלנו ומסיים
 ברבת הזן עד ולא כפז לעולם ועד ואומר נחם ה' אלדינו
 את אבילי ציון ואת אבילי ירושלם ואת האביליס המתאבלי'
 באבל זה נחמם מאבלם ושמהם מיוגנס כדרך שכל באיש
 אשר אמו תנחמנו וגו' בא"י מנחם ציון וכנסה ירושלם
 תדברך חי לעד עד המעיב לכל וכו' אל אמת שופט בצדק
 ושלט בעולמו לעשות רצונו שהכל שלו ואנחנו עמו ועבדיו
 וכל זאת אכנו חייבין להודות לו ולפרכו " תכלה הרעה
 ממנו ומן האבל הזה שבתוכנו גודר פרצות ישראל וידור
 את הפירצה הזאת לחיים ולשלום הרחמן הוא יבדור את
 הפרצה הזאת מעמו ומכל ישראל לחיים ולשלום " הרחמן
 הוא משמה את האבליס מאבלם שיהיו שמחים וטובי לב'
 הרחמן מנחם במחמת ירושלם עם כל ישראל עושה שלום
 במרומו וכו' ונחמן ככוס לאבלי ומזמין כוס אח ומכריזין
 ב"פ " ושמה האבל כוסו ומכרך כוסו ושמים מיוגנס
 " נחמן לבמול חסד של אמת ועוסקין במת כשכפטר
 ונתקדר כי הרהר יצאה ממנו " מכריזין מים ומחממין אותן
 ומרחיזין אותן כל גופו ואיבריו ופניו וראשו ואחר כך
 לנקחן בימים ויון וטורפים יחד מעורצין ומרחיזין ראשו'
 והמתעסקין בו רוחין ידיים במלח ומים ונקבו לתקן
 בבדי פשתן בלא אימרא וחוטין בלא קשר ומלביזין אותן
 מככסיים וחלוק ואכסליא ילצנבם וחלוק שרבניא וחגור
 פשתן חוגרין אותו וחגור של מככסיים כמו כן פשתן'
 ועובדין אותו אבל לא קוסרין שום קשר ולא בחוטי הרשע
 ומנסת ובעד שמעטפין אותו סביב שקורין ונאלטורה "
 בעתק מספר הכבוד סיסד החוש הגדול ר' יהודה חסיד ז"ל
 אין לקבור שני מתים יחד סהיו שכאין זה את זה כי אף
 במתם אין להם מנוחה יחד " וגם אין לקבור קבר אס אין
 ביותין את המת בתוכו מכעוד יום כי כל קבר אשר יחבב
 ישראל פתוח עד למחר לא ילכו ימי מועטו שימו' אדם מן בני

העיר " ואין להשים ארון של מת אחד על ארון שקיה בו מת
 פבר ואם נעשה בכרור ימות אחד בתוך ט' ימים " ואם אדם
 פושק לאחד מכניו כשהם מתים לא ישר לו גם אחר " ועוד
 כשקוברין אשה שקיתה אובלת ילדים בחיים שקורין שטויים
 אס רואין פיה פתוח בכרור שתעשה אחר מותה כן שפס
 אחת " יש לו למלאות פיה עפר בטוב ולא תזיק עוד'
 וכשמטקורין את המת אין מקפדין את הדף שטרנונו עליו כי
 יש סכנה שמה ימות אחד פתוך ב' ימים " ונריך לידוק שלא
 יקפזן המת אכבעות ידיו " כן שמעתי ממורי הד' לעזר כן
 רבי יב"ק ז"ל " וגם כמזא שמוציאין את המת מן הבית יש
 ליוקר שלא יצא אדם ראשון הרחמן של מתים משוטפין בעול'
 לשמוע מה גזירת לעולם " ופעמים אומ' לחיים לבא עמהם
 ואם מתרס או הוא או זרעו ימותו " אלא יש לומר להם
 בעבור שם הקבה אינו רוצה לבא עמכם ולא עם מתים
 אחרים " ולמחר ילך על קברם ויחלץ מנעליו וישתטח על
 קברם ויאמר בעבור הק"ה שחפץ בחיי האדם שלא יבא
 אחריו עדי' ויא' מן ק' וממני שאינו רוצ' לבא עמכם ולא עם
 שום מת' ואל תבואי אחרי ולא אחר חוקי לא אתם ולא
 שלוחכם כי חפצי כזה העולם לחיות ולא באותו עולם '
 ג' פעמים יאמר בלא מנעלים ' ויגיס באותו יום ממחברת
 ר' יהודה חסיד וכספר קבכוד תמוז ראה לדריו '
הלבנות בידה
 אשד קדשנו במצותיו וצנו והבדילנו
 מטומאה והזיחנו לשמור מן הכידות ומן הזיבות "
 בלא ז' נקיים קודם שתנשא אמ' רבא תבעיה לנטא
 וכתפייסה צרי' שתשב ז' נקיים לא שפא גדולה ולא שפא קטנה
 כדא' בפ' בת' רבדה אס לא שמרה ז' נקיים אסרה כדממע
 רבינא איעסק ליה לבריה בירב חביבא אמ' לטרמר עד
 ארבעין אחרינא כי צריכה לישב ז' נקיים " ושמעתי מר'
 יב"ק משפירא ז"ל דונק דבפתאוס היה מעש' דגבי רב חביבא
 עסקו על הנסואין להשיאם באותו שבעה ובהק' בפ' א' דאמ'
 מאן הויא לינמא ומקשי תבעיה לנישא וכתפייסה צריכה
 להמתין ' ומאני שלוחהו משדריו ומדעי' להו אבל אס קידשה
 ועומדת לנישא כל זעה כשעברו ז' ימים אחר קידושה טוב
 אין לחוש אס לא תראת ודאי ' אבל אבא מריה יב"ק ז"ל היה
 מורה לכל כלה לישב ז' נקיים וכן קורו כל רבנתי לא שפא
 בתולה ולא שפא אלמנה כשכתרצת לנישא ז' ימים קסמוכין
 לבבילת מצה צריכה לשפור ז' ימים נקיים וברדת ככל יום
 ויום ' ואם לא ראתם טובלת קודם בעילת מצוה סך ראתה
 לפני שנה או סכתי' בימי בתולית ולא טובלה ועכסיו מטרת
 בטבילה ' ואם לא שמרה ז' נקיים לא תיבעל לו עד שתשפור
 ז' נקיים " ראתה קודם בעילה " ראתה ועדיק
 בבית אביה ולא כלו ז' נקיים אסור לחתן לייחד עם הכלה
 כדאמרוכין בפ' א' דכתובת מי שפירשק אשתו בידה הוא ישן
 בין אנשים ואשתו בין הנשים ומסיק עם לא בעל אבל בעל'
 אשתו ושינה עמו אבל באבילות אס טבחו טבוח וייבו מזוג
 ופתו אפייק ומים על גבי כסד ומת אמו של חתן או

אמה של כלה מכניסין את המת לחדר והחתן נאכלה לחופה
 וכו' בעל בעלת מצוה ופורש נא' ע"פ שבעל אשתו ישיבה בין
 הקנים והוא יסן בין האכנים מאחר שנהב זימי המשתה פן
 יקל מה שטובלות הכלות כל ילד מפי שבתולה נישאת
 ברביעי כן נהגו עדיין טובול ליל ד' ויהי מותר ליבוע בה'
 בועל אפי' בשבת חתן מותר לבעול אפי' בשבת ברא' כפף
 דכתנו רב זכור גופיה בעל בשבת כדשמואל דא' פרצה חזקה
 מותר ליבוע בה בשבת אעפ"י שמשיר צרות דקיימ' לן כר'
 יהודה מקלל בחבורה פטור ומוקלל הויא אצל הפתח
 וקיימ' לן כר' שמעון דדבר שאין מתכוין מותר להקנות עצמו
 קא מכוין וכו' עד שיזא' הדם " בועל בע"ל במצוה ופורש
 קיימ' לן בפ' כת' רבידא בעל בעלת מצוה ופורש גומר ביותו
 אפי' ראתה דם בתוליה בתוך הבעלה כדאמ' בשחיט' חולין
 בפ' כל הכשר אשר למו דם נידה והיתיר למו דם בתוליה
 והלכה בועל בעלת מצוה ופורש בין הניע זמנה לרא' בין
 לא הניע זמנה לראות בין ראתה בין לא ראתה בין בוגרת
 בין איכה בוגרת ופורש זמנה נעט ולא לקדחיקה כבירה
 שהרי דם בתוליה טהור כו' אם מתשמיש ובעל כפשו וחמיר פן
 יקרב אל פתח ביתה וצריכ' למנות ז' נקיים משע' שפסקת
 נטובלת בליל שמימי פסק רבי שמואל בועל בעלת מצוה
 בין בזמנה בין שלא הניע זמנה בין בוגרת בין שאיכ' בוגרת
 בין ראתה בין לא ראתה ופורש רק מתשמיש דאיכ' נטמאה לא
 מדרבבן ומשמרת ז' נקיים כזכה גמורה דדם בתוליה כדם
 נידות חטיב ודם כחדל ז' נקיים לובשת חלוק לבן וסדון
 לבן על מיתתה שאם תראה דם יהיה ניכר וכדקת' פעמים
 ביום עד שיכלו ז' נקיים וטובלת ליל ח' ומשמשת מיוכ' ואילך
 לא תבדיק דכל לבעלה איכ' צריכ' בדיקה ולא לפורש מבעלה
 עד שיגיע וישתהי' וכשקבעה ושת' ג' פעמי' פורשת עונה אחת
 סמוך לווסתה אנונים או לילה ופובעת תדיר ואיכה צריכה
 לשמר יותר מאותה עונה זרין בתמין כנהגין בזמן הזה
 וכו' בעל בעלת מצוה ופורש מאחר שהזי' דם בתוליה והאם
 בעל ולא מצא דם כרא' לי אעפ"י פורש דאי אפשר לחבורה
 בלא דם לא שכבת זרע חיפהו כהיה דפק' דכתובו' גבי
 דבן גמליהו דהראו' כמים ומצא עליו כמה טיפי דם והא דא'
 בנדה בפ' תימקת בעל ולא מצא דם ובעל ומצא דם דפליגי
 ד' חכוכ' נר יוסי דווקא בדורות הראש' שהיו בקי' אין בדמים
 אבל בזמן הזה אין להקל דרובו דמי מקור הלכך יש לחוש
 שמה חיפהו שכבת זרע לדם משאו וכביכוב אין אנו בקי' אין
 כדאי בפ' א' דכתובו' ואי משום חומרתא מעברא להו הלכך
 לדין בין רואה בין לא רואה טמאה כך קיבלתי מאבא מרי
 ד' יבך אך רוב הרבנים חולקים עלי' ואומ' איכה טמאה אם
 לא שתראה כפעת בעלה וכו' אי אפשר בלא זימנחה זיבה
 בעל ולא מצא ואחר כך בעל ומצא דם אפי' למאן דא' בפ'
 התימקת טהורה ממנה מיד בזמן הזה קבעין הלכך בועל
 בעלת מצוה ופורש א' עב' דדם בתוליה טהור אי אפשר בלא
 דם טמא עמו על כן בועל ופורש הלכך בועל את הבתולה
 אעפ"י שרואה דם בתחילת ביאה לא יחוש אלא יגמור ביאתו
 ופורש וימתי' ג' ימי' אחר שימושן תפלוט שכבת זרע בכל
 יום ושתרה יום פליטה נחא כך תתחיל לספור ז' נקיים דהיינו

יום חמישי לשימוש שתתחיל לספור ויום רחצה בחמין לאחר
 תשמש וקינחה עצמה יפה בחותו מקום להסיר שכבת זרע
 אז יכולה להתחיל ולספור למחרת יום הקינוח והרחיצה
 כדפריך ואין סברא בין רואה דם מחמת עצמה בין רואה
 דם מחמת תוליה להצריך פרישה ג' ימי' קודם שתתחיל לספור
 ז' נקיים כדקתנו בועל בעי' מצוה ופורש א"כ דין אחד להם
 ומצאתי בספר תרומה בפ' כנות כותים בעי' רמי ב'
 חמא פולטת שכ' זרע מהו שתספור כזיבה רואה הויא ושתרה
 אונגועת הויא ולא שתרא אלא רבא לפום חרש' שכשתא
 כהא דסתרא כמה תספור שבעה דידה כבועלה שאין קרי
 סותר ב' זיבה רק יום אחד וי' תספור יום אחד ואחר תטהר
 אמו רחמנא לא תקא טומאה מפסיק ביניהם הכא נמי שלא
 תקא זיבה מפסקת ביניהם " אמו מו' רבי דרבא קיבל דברי
 רמי בר חמא שהרי הקשה בטוב לרבא דאין כרא' לומר לטהרתו
 לא משמ' לי אבל אחר תטהר משמ' לי שלא תקא שום טומאה
 מפסקת אין זו סברא ומתיך כך יש לחוש לטוב זרע לאחר
 ששמעה וראתה דם כזיבה או כתם שלא תתחיל לספור ז'
 בקיי' עד יום רביעי מלבד יום ששימשה ואין להוכיח דרבא
 חזר בו מהא דאמ' בהקיא פרוקין ימי לידה איכה סותרת
 ועולה אמו רבא מכא אמיכא לך דתני אחר תטהר שלא תקא
 טומאה מפסקת ביניהם אי איכה עולה טומא' גדולה מפסקת
 ואכיי' לא תקא טומאה זיבה מפסקת אבל רבא מקפיד
 על טומא' אחרת שלא תקפיד וזכו שיטתו דלעיל ולא היא
 דוודאי טומאת לידה מודה רבא דלא פסיק בספירת ז' לפי
 שטומאת לידה חמורה מטומאת זיבה לכל מיני לטומא' אדם
 וכבדים ולעשות משכב ומושב להצריך ז' ימים אבל טומאת
 קרי שפולטת בימי זיבה אינו קרוי הפסקת סאינו חמור בימי
 זיבה לא תספור מה שספירה קודם הפליטה וכן פי' ר' חיים
 דבעי' דמי בר' חמא לא אפטיא א"כ סובר רבא חזר בו
 לבבי רמי ב' חמא וגם בפ' יוצא דופן בעא מיניה רב שמואל
 בר כוסם מאבוי פולטת שכבת זרע רואה היא אונגועת הויא
 למאי נפקא מינה לסתור בזיבה ולטמא במשנהו ואלאכיי
 רואה הויא הרי אבוי ורבא רב יוסף כלל שנים כרמי בר
 חמא דפולטת שכבת זרע סותרת בזיבה אם פלטה א"כ אין
 לבמוקד על דברי רבא להיתיר אפי' לא חזר כל שכן לרבי תם
 דפסק באבוי ימי לידה איכ' עולה בשיטה דמי בר חמא שלא
 תקא טומא' זיבה מפסקת ביניהם אבל ימי לידה אין קרוין
 הפסקה כל שכן ימי הפליטה אין קרוי הפסקה קיינו כרמי
 בר חמא כל שכן שיש להחמי' בפליטת שכבת זרע ואין לומר
 שתירה פליטת שכבת זרע לא במשמשת איש או בימי ספיר'
 או בימי ראיותה יום שמשנה עתה בהיתר אפי' ראת' בו כיום
 דם או כתם כל שכן האידיא חומרא דר' זורא לספור ז' נקיים
 אפי' לטיפה אחת כחדל ולא תיקנו להחמיר לא נקיה מדם
 אבל נקיה מקרי אין חוששין בין דליכ' לא ראייה אחת ולא
 הוי חסור דאורייתא אפי' כולל טמאים מדם אין בכך כלל
 לאחר שימשנה ראתה ג' נפושן שתא איכ' לספיקא בזיבה
 גדולה א"כ לאחר ג' ימי' הוי שכבת זרע מסרחת ואין בר' למי'
 אלא אפילו בראייה אחת תיקנו לספור ז' נקיים מסתמא אף
 משכבת זרע שאם שימשה באיסור צריכה שבעה נקיים אף

אף משכבת זרע שלא תחלץ בספירה יעוד אפילו שמשך
 בקיטר משכחת פולטת שכתב זרע דסתרא מן התורה
 דהלכה כחכמים דבעו ועונות שלימות בפ' עקיב' ירבה
 דאמ' בפ' יוצא דופן משמעת אסורה בתרומ' ב'מ' אי אפשר
 שלא תפלוט לא פליגי אר' דתנן דב' ימים מעת לעת כרבנן
 דבעו ג' ימים מעת לעת ומתני דהתם בתרי תנאי וקיינו
 התם משנה ואפי' למאן דאמ' דמתני' בפ' ר' עקיבא ביום
 ג' טהורה אפי' הכי קנא אמור' לא סבר כוותיקא אלא כרבנן
 דבעו ועונות ור' יבאי רבנן של ר' יוחנן כדאית' בפ' מי שמת
 יכפור ר' יוחנן בר' יבאי רבנן אפי' הכי הלכה כה' יוחנן
 דתני שפיר בתרי תנאי בפ' המפקיד א' עבד רב פפא בר
 יבאי כפרק כל המנחות מתני כחד תנא ור' בפרק האומר
 בקידושין חן הלכה כר' אליעזר בן יעקב ביום ג' טהורה
 דרבא דבתרא הוא סבר ביום ג' טהורה א"כ הלכה כרבי
 יוחנן וכרבנן דבעו ועונות שלימות כד דקדק ר' אבא הלכך
 אשה ששמה ואחר כך ראתה לא תתחיל לספור אלא בד'
 דהלכה כרבנן דבעו ועונות שלימות וצריכה לקמתין ג'
 ימים אחר התשמיש שלימות ותתחיל יום ה' עם יום שמושה
 שמה בכל יום פולטת ויום ד' הוא תכלית מעת לעת אל יום
 ג' לסמושה ויום ח' פליטה אינו מן המביין ז' ימים אחר לכל
 הפחות בתרי א"כ לא תתחיל עד יום ה' שם שמה במונאי
 שבת וראתה בו ביום אינה מתחלקת לספור עד יום ה' שבת
 וכערב רביעי בשבת תבדוק עצמה כדי להפסיק בטקרה
 ותלבש חלוק לבן או תרחץ הכתם ותתחיל לספור מליל ה'
 ואילך וכל ז' ימי ספירה תבדוק שחרית וערבית ותרחץ יום
 ד' בשבת הבאה בחמין שהיא יום ז' ונתבול לילה' ומותרת
 ואם רוצה להתחיל ולספור למחרת הראייה יכולה לספור
 בעניין זה שתכניס מוקד או בגד באותו מקום ותקנה יפה
 להסיר שכתב זרע' ואם לא תדע לקנה יפה תרחץ בחמין
 וגם תקנה עצמה דתנן בפ' דמקואות האשה ששמה
 וירדה וטבלה ואחר כך כבדה הבית כאילו לא טבלה משמ'
 דיכולה לכבד ולקנח בפ' דר' עקיבא ראויה היתה לטבול
 יום והם טבלו מבעוד יום ואם היתה חשה פליטת אחר טבולה
 לא היה לה לטבול עד הלילה' וכן פ' בא סימן' הפואה
 יום אחד טמא ויום אחד טהור משמשת שמיני ולי' ור'
 הלילות מתוך י"ח ימים ומוביח התם דמשמשת עתה וראת
 למחר נשמרת יום כנגד יום וטבולת לערב וטהורה'
 והמקילת לספור למחרת בלא קנח ורחיצה סומכות אהא
 דאמ' בפ' יוצא דופן אי דאולא ככרעא בהדי דאולא שרתא
 לבן סומכת על ההילוך מרובה שהולכת משעת תשמיש עד
 הלילה' לא טוב הדבר דהא דקאמר בהדי דאולא שרתא
 דהיינו שיוכל לקני' שחינה פולטת עוד דמא נפל כל שבת
 זרע' אבל מכל מקום אינו כן וראי' לא עדיין יש לחוש אמא
 תפלוט ועוד' ומלתא דרבא דאמ' בפ' יוצא דופן משמשת כל
 ג' ימים אסורה לאכול בתרומה אי אפשר שלא תפלוט לא
 בעי לאוקמה דאולא ככרעיה דאיכא למיחש עוד לפליטה
 ואי אפשר שלא תפלוט וראי' פולטת' להכי אוקי דיסוכה
 במיטה וכתפכה דודאי פולטת וקרא ורחצו במים וטמא
 עד הערב' ותן לא דקטבולה במיטה ולא נתפכה ואינה

פולטת ולא בעי לאוקמי בפיריה את הכית וחצו וקנחה
 ואחר כך טבלה דראי' מושל משום דמשמע ליה בקרא
 מיירי בלא עשיית שום וטבולת וטהורה לערב' כדיקה'
 כל הנשים שהן טהורות אינן צריכות בדיקה לא שחרית ולא
 ערבית ולא בשעת תשמיש אינה צריכה בדיקה דתנן בפ'
 ד' ר' יוחנן כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן והא דתנן
 פעמים צריכה בדיקה שחרית וערבית ובשעת שפוחת
 לשמש את ביתה קאמ' רב יהודה אמר שמואל לא שגא לא
 שעסקה בטהרות מיגו דבעי בדיקה בסוף תשמיש לטהר'
 בעי בדיקה ממי קודם תשמיש לבעלה' אבל אינה עוסקת
 בטהרות לא בעי בדיקה לבעלה ומוקי בי' יש לה ווסת פי'
 חן לה ווסת' תביא נמי הכי לבעלה מותרת בראש הנימוה
 בחזקת טהרה אבל הניחה בחזקת טמאה לעול' היא בטמא'
 עד שתאמר טהורה אני לא מיבעיא אשה שיש לה שקיח
 טהורה בלא בדיקה עד יום הוסת דתנן כל הנשים בחזקת
 טהרה לבעליהן' וכפ' ד' ר' יוחנן אמר רבא בעל כפס בוועל
 וסונה פי' בלא בדיקה אפי' אין לה ווסת מותרת לבעלה
 והא דפסק שמואל בר' חנינא בן אנטיגנוס דבעי בדיקה דיוק'
 לטהרות אבל לבעלה לא בעי בדיקה' וכן אמוראי טבוח
 פסקי הכי' " ווסתות של נשים" דרך נשים
 דיננות לראות בינם קבוע מחדש לחדש או זמן אחר יש
 שרגילה לראות בתחילת הלילה או באמצע או בסופה ויש
 בינם דדיכה של אשה לראות דם מ"ה ל"ה או מחדש
 לחדש או מחדשים לחדשים זהו ווסת שרגילה לראות מומן
 לזמן' במשכת נידה בפ' אשה חן האשה קובעת לה ווסת
 עד שתקביענה ג' פעמים והם ווסתות דיומי ווסת בעוף ולא
 בימים ימפקת או מתעטטת או חוששת פי' כריסה נושך לה
 בבטן או בחלציים או ראשה כבד או איבריה כבדיין עליה
 או שנתת או סוגה פי' מבהקת ווסתות של מאכל כדאמר
 אביי אבלה שום או צל או פלפלין וראתה' כפרק א'
 דנידה אשה שאין לה ווסת משמשת בשני עדים ב' קנחין י'
 בפ' האשה קביעות ווסת ג' פעמים ואינה מטהרת מן האוסת
 ג' פעמים אינה אסורה" סמוך לווסתה במשכת
 שבעות בפ' ידועות והזרתם את בני ישראל אזורה שפירשנו
 מכאן תיהן עונה אחת הוא יום או לילה' דפסקי' כפרק
 האשה כד' יהודה שאוסר כל עונה ווסתה' אם רגילה לראות
 בתחילת היום מותרת לבעלה אפילו בסוף הלילה שלפני זה
 היום אך כל היום אסורה לשמש' ואם רגילה לראות בתחיל'
 הלילה משמרת כל הלילה ומשמשת קודם אותה לילה אפילו
 בסוף היל' אסור כל אותו היום ואם כסף הלילה אסורה כל
 אותו הלילה' ואותו יום או אותה הלילה שהרגילה לראות שגוף
 ווסתה פורשת מבעלה וכל אותה עונה' אסורה ומשפוסקת
 מלאו היא לובשת חלוק לבן וכדוקת תדיר וסדין לבן שיהא
 כיכר דם ואם ראתה אסורה עד שתטבול' ואם לא ראתה
 אינה צריכה לבדוק יותר מאותו היום שהיא עונתה ומשמשת
 בעלה עמה אפילו היא ישינה מאחר שהיניחה בחזקת טהרה
 כפרק א' דנידה דק' אם ישאלנה אם היא טהורה אם לאו
 סמוך לווסתה כשעברה אבל כל לבעלה אינה צריכה בדיקה

כפ' ידיעות הטומאה מן שאינו פורש אשתו סמוך לנשותה
 בנים זכרים מתים . ואם פורש קניין ליה בנים זכרים
 ראויין להוראה . כימות . כפ' הכא על יבמתו חייב אדם
 לפקוד חת אשתו כשיצא לדרך ואמ' רב יוסף סמוך לנשותה
 קיינו כדברי ולא בתשמיש לפי שהאשה משתוקקת על בעלה
 כשיצא לדרך כפ' בתרא דעירובין . כפ' ערבי פסחים
 לא ממשעין ולא מתמשעין בין נשים ואשה בין שתי אנשים
 יום תחילת טירתה היא הורגת אחת הורגת אחת מהן .
 מרחות דמים . כפ' דנידה פ' כל קיד חמשה דמים
 טמאים באשה האדום והשחור ובקרן כיכוס וכמי אדמה
 וכמוב . אבל כמי זלי או לבן או ירוק טהורה . ואנתן דמים
 מראה אדמומית להם . ומראה שאין אנו בקיין בדמים
 אם קצת אדמומית בדם טמאים " דם כל טהור
 כפרק יוצא דופן כל הנשים מטמאות בבית החיצון דכתיב
 כבשרה ותכן מטמאות כבעין חרדל וכפחות מוכן
 כפ' כל קיד דם קהדר הוא דם המקור טמא ששם נביעות הדם
 ואמ' כפ' בת' דנידה אר' זירא צנת ישראל החמירו על
 עמזן שאפי' רואות דם כחרדל יושכות עליו שבעה נקיים
 וקיימא לן כרבי זירא בברכות בריש פ' אין עומדין דקייח
 הלכה פסוקה " כתמים . כל אשה שרואה כתם
 שיש לה לבוש טמא מאותו מקום בא טמא . כפ' הרוחה
 כתם על בשרה כנגד תורפה על עקיבה טמאה ועל ראש
 גדולה ועל שוקה מכפנים עד מקום על פרסותיה מכפנים
 טמאה מחצון ועל דדין טהורה על חלוקה מחגור (נמט' או
 על בית יד המגיע עד הערו טמאה . מחגור ולמעלה או כל
 מקום שמוסכרא לא בא לערוס טהורה . וקיימא לן בפרק
 הרוחה כתם כר' חנינה בין אנטוגנוס בין הרבה בין שלא
 הרבה מאכלה תולה על בגדי' של פול בכינים או פרעושים
 והוא דבר מועט וטהורה . ואם הכתם גדול אם יש מכה
 בשוכים אלה או בכנה או בבעלה או מכה איכול לגלע
 דם או בכייה או גרדה בשחכים או אם עברה בשוק של
 טבחים או עסקה בדם זיפור או בכמה נחיה או אם הקיזה
 ואם אין יכולה לתנות טמאה . וכפ' ה' דידיה לא פליגי
 על ר' חנינה בן אנטוגנוס כי אם ר' מאיר נראה מדדייקינן
 קתם כל חני' ש' דכין הלכה וכן מודים . כפ' דנידה
 כפ' כל קיד ברקה בעד הרבוק לה נטתו כיריכה למחר
 מוצאה עליו דם טמאה . כפ' הרוחה כתם עד שתחת הפר
 אם הדם עגול טהור משוך טמא . וקיימא לן כרב באיסורי
 דאמ' אשה שיש לה ונסת והגיע שעת ונסתה ברקה ומצאה
 טמא טמא טהור טהור . כל קיד המרבה לבדוק בנשים
 משוכחת חרשתה והאטו וטטרפ' דעתה אם יש להן פקיחות
 מתקיינות אותן בדיקה כבגד פשתן ישן לבן או כבמר גפן
 ומכניסות באתו מקום בכל הכתלים ובדלדולי בשר
 מקנחת עם " שבעה נקיים . כל אשה כשפוסקת
 לראות מוכה . נקיים חוץ מאותו יום ששקם בו דאמ' כפ'
 בנות כותי נידות מעריסתן מפני יום שפוסקת בו הופרת
 למכין ז' אעבדא תקיף רמי כרמא עלה אין למנות יום
 שפוסקת בו למכין ז' נקיים . כדאמ' כפ' בתרא דנידה

לרב זכה שהפרישה טהרה כשלישי שלה סופרתו למכין ז'
 ומקשי בכותאי אמרה לשמעתי מכלל דמילת' דשמיטא
 שאין לספור בכותיים . מ' נקיים היא הומרא דר' זירא
 דאפי' טיפה כחרדל יושכות ז' נקיים ועשו אנתן ספק זכות
 לישוב ז' נקיים וכפ' בתרא דנידה משמע לספק זכה שויכחו
 ולכשת בגדים חלוק לבן וסדין לבן על מיטתה זהו ימי
 לבן ויש שרואות ויש שמרצות פניה של מטה ובדקת
 אנתו מקום בחוריו וסדיןו פן תדבק עם טיפה כחרדל שאם
 תראה שנתרת מק שפפה ז' נקיים " אביר לאכול
 עמה ואינה אוכלת עם בעלה ואינה נוגעת בבעלה
 עד ליל שמיני שגובלת כדאמרינן בפ' דשבת לא יאכל
 הזב עם הזבה כל שבין טהור עם הטמאה מפני הרב
 עבירה . תכא דבי אליהו מעשה באדם אחד שקרא הרבה
 ושנה הרבה ושימש תלמידי חכמים ומת בחצי ימיו וכולו
 אמרת' לה בימי נידותך מהו אנליך אמרה לי אפי' באבוע
 קטנה לא נגע בי . בימי ליבויך מהו אנליך אמרה לי
 אבנ עמי ושתה עמי ושכב עמי בקירוב בשר וסוגר מפסי'
 בינו לבינו ולא עלה על דעתו לדעת אחרת בימי ליבונה
 זה היה לזכר ז' נקיים משפסקה פלוגת לבנים לבדוק
 עצמה . והם לבנים בלא דם אינה יוצאה מידי טומאה עד
 שתטבול בזמנה . ואמר ז' רבי אליעזר ממיין לפי שאותו
 תלמיד אכל ושתה עם אשתו ידע אליהו מפני מה נעש
 וממה שקוזר בכריות' אכל עמי ושתה עמי שם שיש עונש
 על האכלה ועל השתייה . ואם הבעל שיתק תחילה
 מותרת אשתו לטקת אחריו ולא יאכל תקן והוא הדין לא
 ישתה . אבל לא תאכל ולא תשתה לא תקן והיא אסורה לכל
 דבר עד שתטבול כדאמ' בשבת כפ' כמה אשה יוצאה
 והוא כנידתה . לעולם היא כנידת' עד שתבא במים פי'
 טבילה . כשאלתו אוסר לה ליטב על שלוחן בעלה .
 נידה אסור לה למיכל על פתגורא דברא . דתן לא יאכל
 הזב עם הזבה מפני הרב עבירה . כל אשה שטבלה
 צריכה לזוהר שלא תיכנס למרחץ ביום טבילתה וגם שלא
 תשפוך על עצמה ב' לוגין מים שאובין ביום טבילתה כדאמ'
 בפ' דשבת אילו פולין את התרומה הבא ראשוננו במים
 שאובין פרחו בו ביום של טבילה . וטהור שפגל על ראשו
 ורובו מים שאובין אפי' ביום שלא טבל בו . ואין לומר מה
 שגזרו על הבא ראשו רובו במי' שאובין דוק בטובל לאכיל'
 תרומה אבל לא כנידה . ומה שגזרו טומאה שייך כנידה
 כמי דאמר רבה שהיו אומ' לא ג' משחרין אף אלנו מטקרו ותנן
 השתא אם לאיסור חטפו כדאמ' באילוני הנשרפין בהן
 טמא האוכל תרומה טהורה במיתת לאיסור כרת בידה שלא
 טבלה כראוי לבעלה הוא בכרת כדאמ' בפ' דשמיטת
 חולין נידה שאכנסה וטבלה רב אמר טהורה לביתה ואסורה
 לאכול בתרומה . ומקשיל רב דאמר טהורה לביתה
 ואסורה לאכול בתרומה איסור כרת היתה עין מיתה לא
 כל שכן . על כן צריכה לזוהר ביום טבילתה מליכנס
 למרחץ ומלשפוך עליה ב' לוגין מים שאובין . ומים שאובין
 שפגלו על הטהור הוי בטמא שרץ או כבלה ואינה אסורה

המדיר וספרה לה לעצמה : בפרק אדונין קיבא דאיתחוק
איסוריו לא מהימן היא כאמת "

חפיפה וניקור שיניים ורחיצה קודם טבילה

בפרק בתרא דידה הילכתא אשה חושפת ביום וטובלת
בלילה חפיפה בראש וכגוף קיבא דלא איפשר אשה
חושפת ערב שבת וטובלת ליל ב' אם הוא ב' ימים של ראש
השנה יום ראשון ויום שני : ואם איפשר פסקי הילכתא אשה
לא תחוק ביום ותטבול בלילה אלא בלילה : אמר רבא אשה
לא תחוק לא בכתר ולא באהל ולא במים קרים אלא בחמין
או בחמי חמה : ותהא אשה מדיחה בית קמטרא ולבלח
צפורניה ולבקר שיניה אעפ"י שאין צריך לביאת מים ראוי
בענין ולא תטבול במל : אשה שקיקוה וגדל עליו גלד
תוך ב' ימים אינו יבש : התחיל לירוק חוצץ ליפלוף שבע
יבש שהוריק חוצץ : כחול עלגב העין חוצץ : בעין אינו
חוצץ צריכה לזוהר שלא תפתח עיניה כיותר ולא תעמוץ
עיניה כיותר : כל שערות ראשה שלש שלש אינן חונצות
ואם קשורים אחת אחת או שתיים שתיים חונצות : ומשום
הכי מרקת מקפיד חוצץ שערק במרק ובסרח רוחצת אפילו
אינו מקפיד ומיעט המקפיד חוצץ : ובס רוחצת כל גופה
משני שלא יהא שום דבר חוצץ בגופה כדאמ' בפרק בתרא
דנדה טבלה ונמצא עליה דבר חוצץ אם באותו יום שחפפה
טבלה אינה צריכה לחוק ולטבול : ואם לאו צריכה לחוק ולטבול
ומשום גלד מכתה : ובב' אינשי ביתי דאבא מרי ריש גלות'
וכו' עברי חסרת דמרי חסרת לחמם המים וקיימ' לן ביבמו'
פ' החולץ כל החוצץ בטבילה חוצץ בעבד משוחרר ובנדה
כו' בקילכות בידה " טובלת ליל שמיני

בפרק בתרא דנדה א"ל יוחנן כידה בין בזמנה בין שלא
בזמנה לא תטבול אלא בלילה משום סרך בטה : ואם
חפשי סכנת גבכים או חיות או צינה טובלת יום ח' או שמה
יסגרו הפתחי בלילה כדאמ' אתאן ביממא משום אראותא
או משום גבכי או משום אבלי "

טבילה בזמנה מזה : ואין לשהות דהא קיימ' לן במסכת
תענית וכשילתי מסכת וימא כל חיבי טבילי טבולין בדרך
בין בתשעה באב בין ביום הכפורים ואשבחן בבני עלי
מתוך שפיהו קצין כאילו שכבים כדאתמר בפרק כמה
בהמה יוצאה במרש אמר הקדוש ברוך הוא למשה כמה
כפנות איבדת שהוספת לילה אחת : אבל מיהו קיימא לן
לאו מזהה יום המתונה עד ליל ח' או עד ליל ט' לא הספידה
רק שלא תטבול ביום : דאמרינן בפרק הקורא את המגילה
למפרע איתקש טבילה להזאה וחסאו נרחץ וטהר : ותקרא
וזהו הטור על הטמא ביום השלישי וכיום השביעי ומרבה
שמיני ותשיעי רק שלא יקדים : פוגעת כל
אשה שטבל ופגע בה כלב ושימש עם בעלה ביום מבערין
ופיחה דומין לכלב : פגעה בחומר יחא טפסין כלבב
החומר : פגעה בעם הארץ בניס עמו הארץ משום הכי
יתבי ר' יוחנן אשערי טבילה : בפרק נ' דרכות שלא
יפגעו בכלב ובחומר ובחזירי : אבל מי שפגע באשה

לבעלה אבל טהור שבה עליו דרך רחיצה אינו טמא "
שכה ולא בדקה כל אשה ששכה ולא בדקה ככל יום
אך יום שפוסק בו בדקה ולמחרת ביום הראשון של ספירה
בדקה ערבית וסחרית ושכ לא בדקה עד יום השביעי
סחרית וערבית מותרת וטובלת בלילה וטאורה דתכן בפרק
בתרא דבידה קוב והזכה שבדקו עצמן יום ראשון ומצאו
טהור יום השביעי ומצאו טהור ושאר הימים לא בדקו רבי

אליעזר אומר קרי הוא בחזקת טהרה
אבל בדקה יום ראשון ומצאה טהורה לא בדקה עור עד יום
ח' רב אשי ורב חנינא אמי תחילתו וסופו של ז' ימים בענין
אסור לגבע בה : בימי לבונה מהו אצליך לא נגע כי בתנח
דבי אליהו בפ' בה חבירו מעשה באדם אחר שקרא ושנא
כו' עד באותן הימים מהו אצליך שמה הבאת לו שמן בידך
וגבעת בו אפילו באצבע קטנה : אמרה לי חיי ראשו
רחצתי לו רבלי וסכתי לו שמן וכו' עד ואל אשה בידיה טמא
לא תקרב : יכול יחבקה וינשקה ויבדד עמה דברי תיפלג'
תל לא תקרב : על כן דברי ר' שלמא אושר ליטב על כסא
ארון שהיא יושבת עליה : והא דאמ' בכתובות בפ' אעפ"י
שמואל מלחמא ליה דביתיה בשמואל ולא נגע בה והאחרונה
החמירו על עצמן מנה ארטישא ואבי שריא : בפ' אעפ"י
כל מלאכה שאשה עושה לבעלה נידה עושה לבעלה חוץ

ממזובת הבה והצעת המיטה והרחצת פניו ודין ורבלי'
והצעת המיטה בפניו אסור שלא בפניו מתיר : שכל דבר
המרגילתו לדבר בינו לבינה אסור : כגון אכילה בפרק א'
דשבת אסור : ואפי' קוריא דמוכח אסור : כגון הוא
בבגדו וקרא בבגדה וכהיא דשילי בדריס בו אלו מותרין
דמוסר לקסתכל באשתו בידה : במקום התורף כנגד
העקב : ולא להרבות עמה שיחה בטילה כדאמרי באשתך
נידה אמרו קל וחומר באשת חבירו : כל זמן שלא טבלה
צריך לזוהר בה : בספר סיפר על הליבון היו קטנים רבילי
אחר ז' ימים נידות טבילות וסופרת אחריכין ז' קקיים משום
חומרא דר' זירא ואז היו מקילין בליבון משום דבשילתי
בידה אבא אמצא לך איסורא זאת אמרת לי מנהגא : אבל
קיבא דלא טבולו אין בין נידות וליבון כלום דהא בדקה
אליהו בימי ליבון ודע עניינו ואעפ"י שלא היה קירוב בשר
ממש כענש עליה : ייחוד מותר לייחד עם אשתו כידה
כדאתמר בסנהדרין בפ' אחד דיני ממונות ואחד דיני כפשו'
גבי סובה בשושי' רבן בערובין בפ' הדר שאין להיו' בקילעא
שאינן ואשתו שרני בתוכה אפילו אשתו נידה : ובפ' א' דשטה
ופ' א' דכתובות ומפני שמותר לייחד עמה צריך לזוהר בכל
החמורות : פולטת זרע : קורה ראש אשה ששימשה יום
אוראתה בו ביום ופסקה אפילו יום ב' צריכה לזוהר אם
תפלוט זרע בלא דס יום ב' או יוס' דהא סותרת דקיימא לן
בריש יוצא דופן פולטת שכבת זרע רואה הניא לסתור
לטמי במסהו : דקיימא לן במסכת שבת דז' עונות שלימות
בענין בפ' עקיבא אבל מיום ד' כשעברו עונות שלימות
אינה סותרת ז' קקיים אם לא בראיית דם ובפ' בתרא דנידה
ספק זבות שוינה רבנן : כשרואתב' ימים בכתובות בפ'

וסלקה מטבילה אמר בפ' ערבי פסחים גימ' הכי שופך כוז
 על גבי כים יויתעם כתוקו ולא דרך חכמות
 פבעה באים תעלה ותשמש אלמד לך לידע בני פבעה
 כל אשה זכרים הולכים ואוכלין באוק אמו פבעה בכלב
 והרוק יורד על זקנו ולשנו כפסק מלדבר אמו פבעה
 בחמור ואם אין ממש בדבריו ומשכח לימודו אמו פבעה
 בעש הארץ ואם כנה אה ודיבורו אה ולומר הכל אמו
 פבעה באים וכן ניהגו של איתו בן לומר ומשפיל קומתו
 ונשמעין דבריו ואם מקפך יד ליד ומקפך לשנו רע
 כשמיש אביו עם אמו נשק לאמו ונא מפיו מי שאינה
 זכירה כזירה קוברת במי אובעלה המשמש עם הנירה
 בניה לוקין כזרת כנגד הירח בניה לוקין כזוקק ולבאוק
 כזרת כנגד הכוכבים בני לוקין בלאנס כלבגוב
 המדבר בתשמיש דברים מפוערים בניו אלמים חישבה
 באיש אחר בתשמישה בניה הרשים יורה שגילה זיפורניה
 ודרם עליהן בעל או אדם אחר לוקה עליהן בשחין מעשה
 באלישע בהן גדול לא היו בניו מתקיימין מפני שלא היתה
 אשתו מי שפוגעה בשעולה מן הטבילה וכולו עד שפגע
 בה מיטולין עד הפנים ושמה עם בעלה בשמחה ונתעברה
 אחר ישמעאל והיה דוקנו דומה לו קדוש תשמיש
 כשכונות כפרק ידיעות הטומאה המקדש עצמו בשעת
 תשמיש הניין ליה בניו זכרים בפ' דזירה אסור לשמש
 לאור היום אם לא יאביל בטליתו או בבית אפל ולא
 לאור הנר שלא יהו בניו נכפין ובפ' יט כופה על
 הנר בלי או עושה פרישת בגד בניטון מי שאחזו הקיז
 ושמש מיד בניו ויתקן הקיזו שניקס ושמשו קודם
 שיטעמו שלום בניהם בעלי דאתן בא מבית הכסא לא
 ישמש עד שישא מהלך חצי מיל ואם ישמש בניו נכפין
 שמש מעומד אחזתו ענית מושב דלריא בפ' א
 דחגיגה לא ישיא אשה יתירה עם אשתו אם אינה זריכה
 להקרות ובמדריש בפ' גאלג מותרין גבי אימא שלום
 מבלה טפח ומכסס טפה אל ישתם בכום זה ועינו בכום
 אחר ולומר מן אסת מטבעה בני אמה בני שנוא
 בני נחוי תמורה מריבה שיכרות גרושת הלב ערבוביא
 בני חזפה בפ' דזירה אין משמשין מיטותיהן לפני כל
 כפרק המפלת ובפ' בתרא דזירה משהין עצמו בטון כדי
 שיזריעו כשתיהן תחילה וכן יבעול וישנה איהו בניו זכרי
 לדעתה כדאמר בפ' בתרא דערובין ובפ' א' דבבא בתרא
 ישמה באשתו לדבר מזנה כפרק בתרא דזירה אשתו הוגנת
 ויקדש עצמו בשעת תשמיש ויקס רחמים ממי שהכנים שלג
 כחלת יי בניו כפרת המפלת אין אשה מתעברת אלא
 לטבילתה או סמוך לשתם רואה כשעולה מן הטבילה
 בפ' בתרא דזירה הקרא דאתיא לקמיה דר' כל אימת דהוה
 שלק מן הטבילה הוה חזיא אמה דימית ערך עלתה
 כך תיבעי לא עלב עבד הכהר איכמי לא תבלי לחכירתך
 בנות ישראל הולכות לטבול כשנעה פן ירביטן בהן נראייה
 קצת מוכן מפני העין ועוד בעירובין בפ' כיצד מעברין גבי

יושבי ציפיין שמלבישות זו בזו פטבילה על כמותיהם כאמ
 ארור שוכבעם כל בהמה רואה מחמת תשמיש
 כזירה כפרק התינוקות הרואה דם מחמת תשמיש פעם
 ראשונה ושנייה ושלישית מוכן ואילך תתגרש ותנשא לאחר
 כישאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש יושמש פעם ראשונה
 ושנייה ושלישי מיכאן ואילך לא תשמש הקרא דאתיא לקמיה
 דר' אמי לזידן חזיל בעתה נפל מינה כי חררת דם אמר ר'
 כתרפאת זו ואי לא נפל מינה לית לה תקנתא
 אמרה טמאה איבי בשעת תשמיש כל הנשים כחזקת
 טהורה עומדות ומותרות לשמש ואח' כשכונות בפ' ידיעות
 הטומאה היה משמש עם הטמאה ואמרה לבעלה כטמאתי
 בנין ז' זיפורכו בקרק' עד שימות האבר אבל
 פירש מיד חייב שיניחתו באה לו כביאתו ועובר בעשה
 ולא תעשה בפ' דכתובות אמרה טמאה איבי וחזרה ואמרה
 טהורה איבי אם נתנה אמתלה לרביה כאמנת
 ירושלמי שמואל בעא לאיזדקוקי אמרה טמאה איבי שוב
 למחר אמרה טהורה איבי אמר לה אתמל טמאה וקסתא
 טהורה אמרה ליה אתמוול לא הוה בחילי פירוש לא
 יכולתי לכל תשמיש וא' ר' כ' כאמנת החזקה כידה
 בקידושין כחזקה כידה כשכיכותיה בעלם לוקה משום כידה
 ואסור לברא עליה עד שתספור ז' נקיים ותטבול מנהב
 נשים בעוד שרואה אינה הולכת לבית הכנסת ואין בני
 איסור טבילה בלא כונה בפ' דשמיטת חולין ככנסה וטבילה
 שנפלה מן הגשר וקיימא לן בר' נתן דלא בעי כונה וטקור'
 לבעלה וכל שכן ירדה לטהר ונפלה במים האפחה
 והגוררת והמשמרת קיימא לן שפחה צריכה ז' נקיים
 דת' כי דבר אל בני ישראל אין לי אלא בנות ישראל הגוררות
 והשפחה שביירה ומשמרת מניין תל אשה כי תזריע ז' ז' ז'
 הכלל בדרך שכל הרואה צריכה ליטב ז' נקיים יולדת
 כל הנשים הולדות או מפילות אבן מחזיקין כולד של קיימ'
 ויולדת בזוג שמה ראתה טפה בשופי קודם וכן נעשו בר'
 זירא טיפת דם כחדל יושבים ז' נקיים הלכך אין האשה
 טהרה לביתה אפי' הולדת לזכר אפי' לידה ביבשתא טמאה
 ז' ימים ולנקיבה יד ימים וכשתפסוק צריכה ליטב ז'
 כקיים בלא דם קודם שתטבול וטבולת ואז היא מותרת
 לבעלה אפילו רואה כדם טהור הוא עד וימלאו מן הלדיה או
 פ' לנקיבה מאחר שמכתה ז' נקיים וטבולה כל ימי טהור
 אפי' שרואה בהן ואם פוסקת מן הדמים ב' ימים דילוג'
 וקיימא לן כפרק בנות כותים כרבא דאמר מעיין אחר
 הוא כשתם הטמא נפתח הטור וקיימא לן בפ' בנות
 כותים כרבא ימי לידתה שאינה רואה בהן עולין לפטירת
 ז' וכיום מלאת מ' לזכר או פ' לנקיבה צריכה לפרוש
 מבעלה לערב ואסורה לשמש כל אותה הלילה כדאמר בפ'
 ערבי פסחים הויסכות על דם טהור אסור לשמש עונה ש'
 שהמעין החזק פתוח אשה שפסקה דמים לאחר ז'
 לזכר או יד לנקבה והמתנה ז' נקיים ולא טבולה ואחר כך
 ראתה קודם טבילה צריכה ליטב ז' נקיים לאותה ראייה אבל
 דמים שתראה קודם טבילה טמאה דקיימא לן בבית קולל

הלכה למעשה

כל אשה בין קטנה בין גדולה בין בעולה
 תבעה לנשא ונתפייסה צריכה קודם שתינשא לשומר ז'
 נקיים ראתה קודם שבא עליה החתן אסור לייחד עמה
 בחדר שהו ישנה עד שתטבול מאחר שלא בעל לא ראתה
 והיא בתולה מותר לבעול בעילה ראשונה אפילו בשבת
 והבעול בתולה בין ראתה בין לא ראתה בועל בעילת מצוה
 ופורש איפשר הכורה בלא דם בעילה ראשונה של ב'
 בתולה אעפ"י שראתה דם בתולים מתוך הבעילה גומר
 ביאתו ופורש ממונה חתן פגור מקריית אמע בעוד שלא
 בעל הבעולה דטרודי אבל נאשא בעולה לא טרודי
 ובשפת פסוק לראות דמי בתוליה מלבנת עצמה בבדידים
 לבנים כשאר נשים וספרת ז' נקיים וטובלת ליל ח' ללבד
 מיום שפוסק בו דם ומותרת ואין לה לטבול יום ז' כי אם
 בליל ח' או אם יראה מן הבגדים אומן הצניעה או מפני שום
 דבר טובלת יום ח' או יום ט' כל אשה שקבעה לה נוסף
 ג' פעמי' בל' חדשים ביום א' מיכן ואילך אורח בזמנו בין היא
 דם נידות' אם רגילה לראות ביום ל' אסורה כל היום אפ"י
 לא ראתה כי צריך לפרוש מלשמש אם עונה אחת קודם
 והעונה או יום או לילה ואם רגילה לראות בלילה מליל ל'
 לליל ל' או מליל כ"ג לליל כ"ט אסורה כל אותה הלילה לשמש
 או נוגע בה בעוד שלא ראתה ואם עברה אותה עונה
 ולא ראתה מותרת לשמש בלא בדיקה כל עשה כל אשה
 שראתה דם אפילו כחרדל ובפחות מיכן שינא ממונה אפ"י
 דבוק בעוד כותלי קרחס מכפנים טמאה לבעלה
 ובשפת פסוק מן הדם שאינה רואה יותר רוחשת פניה אל
 מטא ולנכשת חלוק לבן ומצעת סדין לבן על מיטתה
 ובנדקת בכל יום שמכנסת בערותה בבר לבן של פאתן ישן
 ומקבחת ברחם לראות אם יש בבדר טיפת דם כך עושה עד
 שתטבול ואם לא בדקה כי אם יום ראשון של ליבון ויום
 שביעי דו"י ולבד מיום שפוסקת בו מלבנת עצמה יש
 למנות ז' ימים נקיים שיהו נקיים מדם שאם תראה טיפת דם
 סותרת כל מה שספרה לנקיים ומלבנת עצמה בחלוק
 לבן או מבבשת ומעברת הכתם היתב מחלוקה ואם לא
 רחצה אך חלוק לבן לבשה והן ימי ליבון והיא אסורה
 לבעלה מיום ראייתה עד שתטבול לשמש ולא ליגע בה ולא
 לחבקה ולא לנשקה ולא יאכל עמה ולא תציע לו מטתו
 בפניו אבל שלא בפניו תציע לו מטתו ומותרת ליחד עם
 בעלה בחדר אחד ואם מנתה שבעה נקיים
 לבד מיום שפוסקת בו כשיבא יום שביעי לז' נקיים לעת
 ערב חייבת לרחוץ כל גופה במים חמים ולחנות ראשה במי'
 ולסרוק שערה ולבלא ציפורטיה ולנקר שיניה אעפ"י שאינה
 צריכה לפתוח פיה ולרחוץ תחת סרדיים וכל קמטיה דראני
 לביאת מים בעגן ואם לא חפפה סמוך לטבילה צריכה
 לחוץ פעם שנייה מעשה באשה שהיתירו לה לחוץ בערב
 שבת ולטבול בשבת ואם ר"ת משום סרך בתה דונקא
 היבא דלא איפשר כגון בימים טובים אחר הקצת היתירו
 לל' שני דיום טוב לטבול שהוא רחוק מן הקפידה אבל משום

דאמ' כפרק בנות כותים דם היוולדת שלא טבלה מטמא לה
 ויבא משום הכי צריכה ז' נקיים וטובלת נשים שלנו ספק
 זכות וקיימ' לן בפ"א דנידה כר' אליעזר דאמר בנות כותי'
 כמה תשפה ותהא זכא מעת לעת קרי ויוולדת בזוב ילדה
 זכר ונקבה טמאה יד ומונה טסה ושפים ימי טוקר ילדה
 אחד ולאחר כמה ימים ילדה אחר יושבת ימי טמאה וימי
 טוקר לשניהם ילדה נקבה וכתוך דר' פסקה ז' ימים אעפ"י
 שא"ר ימי טמאה הם עליון לז' נקיים כר' בא דאמר בפ' בכנות
 בנות ימי לידה שאינה רואה בהן עולין לז' ימי כפירתה
 גבל המפלת חתיבה טמאה ז' נקיים בפ' המפלת כר' יהודה
 וקיימא לן כר' בון כל שאינו מוצת אדם טהורה קשתה
 שנים ולשלישי הפילה צריכה ז' נקיים דאין קושי לנפלים
 הפילה בתוך מ' יום בלא דם טהורה הפילה שיליא טמאה יד
 שמה נקבה היתה ונימוח שאין שיליא בלא וולד ילדה וולד
 בלא שיליא ולאחר כמה ימים הפילה שיליא אמרי רבין ז'
 שיליא של וולד ראשון מעשה וולדו שיליא בולד אחד ועשרי'
 יום והני מילי וולד קיימא דבוע שיליא אבל כפל לא
 אלא שיליא הקוא איתמוח והא שיליא וולד אחריכא קוי
 ואיתמוח וטמאה ז' ימים ואין לה טוקר ילדה וכתוך ימי
 טוקר הפילה יש לה טמאה ואין לה ימי טוקר הפילה יום
 מ' אינו וולד ליום מא' תשב לזכר ולנקבה ולנידה ואין
 לה טוקר המפלת וולד ואינה יודעת מה הפילה תשב
 לזכר ולנקבה טמאה יד ואין לה טוקר כי אם ששה ועשרי'
 יום ואם תרא' דם אחריכ' טמאה אין ידוע אם וולד היה אם
 דנוח היה תשב לזכר ולנקבה ולנידה ואין לה דם טוקר כללי
 וולד ראשון נקבה ושיני זכר נפקי ימי טמאה וימי טוקר
 דשיני ודיין הנקבה לא מלג' מבי נפקי ימי טוקר דזכר
 כל דחויא טמאה דתיבא שלשים ושלשת ימים יכול בין
 דושפין בין משפוזין ת"ל יום מה יום בולג' דנוף אף לב' ימים
 דושפין שבעה דם מתוך ז' לאחר ז' מתוך יד לאחר יד מתוך
 לב' לאחר לב' לזכר או מתוך סו' לאחר סו' לנקבה ולא אפסוק
 בין דם טמא לדם טהור אסורה עד שתפסק ז' נקיים ששים
 שלנו ספק זכות קן ויוולדות בזוב וצריכה ז' נקיים כפרק
 המפלת טמאטו ואכד רובינא תשב לזכר ולנקבה טמאטו
 ונקבה תשב לנקבה בלבד יבא מחותך או דרך מרבנותיו
 יבא רובו קוי כילוד יבא כדרכו משיבא שחתו קוי כילוד
 ואם נשמע קול הכער ועודו כבטן ולאחר ימים תולידה יש
 למנות משעה שהקול נשמע כי ראשו הוציא וחזר כדמשמע
 בכידה שפר' יוצא דופן בשלהי המפלת ר' מאיר אומ' מפני
 מה אמרה תורה נידה שבעה מתוך שרבי' בה קן בה אמר'
 תורה תהא נידה שבעה כדי שתהא חביבה על בעלה ביום
 טבילתה ביום כניסה לחופה וכן בתכא דבי אליהו
 בפ"א דנידה ובשילחי פ' האשה תנא משום ר' מאיר כל אשה
 שדמיה מרובין כניה מרובין וסימן אשתך כבסן פוריה
 צירכתי בתיך כניך כשתני זיתים שביב לשלחך קנה כי
 כן יבורך וגו' שיח

הלכות נידה למען יהלך קורא בו לידע ולהזהר

גבתי לא התייר לטובל רחוק מן החפיפה • ואם חופפת
 ביום וטובלת בלילה כדקורא רב נחמן ב"י צחק לדביתא
 דריש בלתיא • ויותר טוב חפיפה סמוך לטבילה • והיבא
 ולא איפשר לחוף ביום כמו אם חל פני ימים טובים אחר
 הצבת וארעה ליל טבילתה ליל סיני של יום טוב חופפת
 מערב אבת • ולא תטבול ביום • של נקיים קודם
 שקיעת החמה • ותקיר צואה מתחת ציפורים וכאטובלת
 בליל שמיני קודם טבילה בעוד מלובשת בחלוקה מברכת
 ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו
 וצונו על הטבילה • והולכת במים שבמקום ארבע סאין
 מים חיים • רק שיהו מ'סאין ולא היו שאוכין ואי' מדרת
 בין ברכה לטבילה שיחת חולין • כי אם מעניין טבילה
 ומכסת כל גופה במים • בפעם אחת ופושטת זרועותיה
 מומה וקמים יבסוק • ותעלה מן המים ותהיה זריזה
 מלפגוע בכלב או בחמור או בחזיר או בעם הארץ אך אם
 פוגעת בסוס או בחכם או באדם טובה ומשמשת עם בעל
 בטקרה ובקדושה וכחיכה בלא אור הגר • ואם לא טבלה
 בלילה • אין לה לטבול ביום שמיני או ביום תשיעי משום
 הקך בתה פן תאמר הבת דאיתי לאמי טובלת ביום יבוא
 שגם סבת תיטבול ביום • באומר • אבל משום ביעתומה
 דליליא או פן יסגרו שערי העיר • או מפני גבבים או
 מפני היכנס מותר לטבול ביום השמיני או ביום ט' או ביום
 י' ולא ביום ז' כלל עד לאחר שקיעת החמה • והוקיר בזה
 אשיריבוהולבא • כל אשה היולדת בין מפילות בין יולדת
 נדר של קיימא אנו מחזיקים אותה ביולדת בזבז שפעמים
 רואה דם כמהו בשופי קודם לידה • ונעשית זבה דטיפה
 כחרדל יושב • נקיים • הילכך אין האשה טהורה לבעלה
 אף בימי לידתה עד שתמנה ימים לזכר או יד לנקבה
 ותמנה • נקיים לאחר ז' לזכר ויד לנקבה ותטבול במ'סאם
 אפי' מי גשמים בחפירה ולא יהו שאוכין על יד אדם • ואם
 לאחר ימי טומאה היו לה • נקיים מדם וטבלה אפילו אם
 תראה דם לאחר טבילה מותרת לשמש עם בעלה • אעפ"י
 שרואה דם טהור קודם לידה • כלות מיום לידת זכר מיום
 או מנקבה פ'יום אנוס בלידתה לא ראתה דם וכל ז'
 גומאה לזכר לא ראתה דם עולין לז' ימי נקיים וטובלת ליל
 ח' ומותרת ל' יום אפי' ראתה או בתוך יד לנקבה לא
 ראתה • ימים האחרונים הן • נקיים מדם וטובלת ליל טו'
 ומותרת ששה וסשים ימים אפי' דם טהור הוא אך בליל
 מ' אמן הלידה לזכר או ליל פ' ללידת נקבה אפילו לא
 ראתה אבורה כל הלילה לשמש • כל אשה שמנתה לאחר
 ימי טומאה • לזכר ויד לנקבה וגם ספרה • ימי נקיים מדם
 אם היתה טובלת אפילו תראה דם מותרת לשמש עד כלות
 מ' לזכר או פ' לנקבה מן הלידה • אבל אם ספרה אחר ימי
 טומאתה • נקיים ולא טבלה ואחר כך ראתה אבורה לשמש
 מאחר שלא טבלה • ויש לה למנות נקיים • ואם תראה
 אפי' יום שביעי של נקיים מותרת הכל עד שתראה •
 נקיים שלמים ותטבול לה • ואם תהר בתוך פ' לנקיבה
 ותפיל לאחר מ' יום • שנתעברה יש לה ימי טומאה

ואין לה דם טהור מאחר שאין רצופין ימי טהרה •
 מצאתי במועצה הגאונים • אמר ר' חייא בשם ר'
 חביבא בן דוסא אתה מוצא אתה מוצא שאלקות הראשונות היו משמר ל'
 כידותן מיד קן נענות שרה רבקה רחל ולא נאשתו של מנחם
 אמר ר' יוחנן קשה הנידה כל שאינו משמר כידתה סוף בניה
 לוקין במומין • אמר ר' ישמעאל קשה הנידה שבגורמת לבעלה
 לביבוס • החכמה שבנשים אומרת קנה רוחך מפני הניית
 פעם תאבד עולמך והרע שימור ממך ילקה במומין •
 לכך כידתה אינה נותנת בחול בין ענינה ולא בתכשיטין
 המשמרת נידותה לא תבטל לבעלה ולא חופה ולא מרקדת
 ולא תפרוס את המיטה ולא תפסק מים מכלי אל כלי חרס
 לפי שטומאה ומטמאה • ואסורה לביבוס בבית הכנסת עד
 שתטבול במים • שהרוק מטמא בבידה • המשמשת נירס
 לבעלה בגורמת אפילו לעשרים דור שביה לוקין בצרעת •
 ר' אלעזר בן ערך אומר בשאיש משמש עם אשתו בלי צננות
 וכיבול פה סקבה מרמז למלאך ולקודם נידה ונותנ
 לתוך פיו ומיד לוקה הולד • אמר ר' הלפתא אשירה ואשרי
 יולדתם ואשרי בעלה ואשרי משפחה של כל אשה המשמרת
 בנידה כראוי • משמרת את עצמה ואת בעלה מדינה של
 ביבוס ומביאין לחיי העולם קבא • מעשה בתלמוד אחד
 שמת ולא הלכו אחר מיטתו עשרה בני אדם התחיל חבירו
 לבכות אמ' זו תורה זו סכרה • פקח הקב"ה עיניו בחלום
 ואמר לו חבירך לא עבר עבירה מימיו כי אם פעם אחת
 עברה אשתו כידה לפגוע ונגע בבדיה • לכן הבבו עבירה
 מומני • בו בלילה ראה את חבירו מקלך בתוך הפרדס
 בתוך המעיין של מים בתוך גן עדן • " שי ט
דין יולדות
 בפסקי רבי שמריה מפייבא
 הלוי הורה יולדת צריכה לישב
 ז' נקיי' בלא דם קודם שתטבול טבילה ראשונה לפי שהמזוהר
 בנות ישראל שאפילו רואות דם כחרדל יושבות עליו •
 נקיים ודם לידה טמא הוא • לאחר שטבלה יושבת על דם
 טהור שכל דמים שהיא רואה טהורין עד מלאות מ' לזכר ופ'
 לנקבה מיום הילדה ואינה צריכה לפרוש מבעלה ומשמשת
 ביום ראייתה בלא טבילה • וכיון צריכה לפרוש מבעלה
 ואסורה לשמש אותו הלילה • ואפי' אינה רואה סכך שנינו
 היושבת על דם טהור אסורה לשמש • וכמה אמר רבא עונס
 מאי טעמא האילן והחוקק מעיין פתוח • כלומר שהורבלה
 עד עתה לשמש עם ראיית הדם השו חכמים שמה תראה
 הלילה ולא תרגיש לפרוש כשם שלא הרגישה צדועכסני
 והלילה דם ראייתה טמא הוא • כך פירש רבי
 הלכה למעשה •

הילכות זוסת
 מי שקבעה לה זוסת לשלשים
 ואירע פגעם אחת שלא ראת'
 בל' וראתה ביום מ' צריכה למנות זוסת מראייתו של מ'
 עד יום ז' ולא תאמנה אומה ל' יום לזוסת מיום שהייתי
 ראויה לראות בו אלא מיום מ' שראתה בו • דהכי במריקן
 לה מתרגולתא דמיוא ושוב לא דמיוא ופליט כולו •
 כפרק קמא פסק רבי שמואל • ואמרי מהבא בין אשה

שאין לה ונסת בזמן הזה דליכא טהרות לא צריכה בדיקה
 לא שחרית לא ערבית לא כפי תשמיש ולא לאחר
 תשמיש כדלקמן בסמוך ואפילו אם רוצה להחמיר
 על עצמה ולברוק לפני תשמיש ולאחר תשמיש
 לא שכינת לה דאם כן לבג נוקפו ופורש מעוברת
 שראת' דם שאלתם צריכה טבילה חמורה כשאר נשים כן
 למודים אכחו שמעוברת ומניקה שראת דם קרי הן כשאר
 כל הנודות וזכות בין לזנקיים בין לטבילה ואי איכא
 דקשי ליה דתנן ר' אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן
 ואלו הן מעוברת ומניקה וכתלה וזקיכה והלכה היא
 הבה לעניין מבע קדשים ותרומה דקייא דנוסת דילה בשעה
 ראשונה דלילה נבעה כל היום כולו לפני ונסתה בתרומה
 וקדשים לא מופסלי ולא מייטמוני מאי טעמ' דאמר הכי ד'
 נשים דמיהן ומסלקין ודיין שעתן למבען אבל כל הנשים
 כשנובעת בתרומ' וקדשים שעות קודם ונסתן מטמאות אותן
 במשא וקורו חכמים בבעלותם והזקרתם וא"ל יאשיה
 אזקרה לבי ישראל שיפרשו מכשתיקה סמוך לנסתן
 וכמה עוכה הלכת לעניין מבע דשניין הני דנשי משאר
 נשים אבל לעניין ז' טבילה כולן שוות משאתי
 מעשה באשה שטבלה ונמצא בשר בין שיכה וקצריכה טבילה
 אחרת מהקורא עובדא דמיייתי בפק דקרו מעשה בשפתתו
 של ר' שטבלה ונמצא לה עצם בין שיכה וקצריכה ר' טבילה
 אחרת ונאפי אי לא ידעבי מתי נכנס בין שיכה אחר טבילה
 הא אמרי טבל ונמצא עליו דבר מוכן אעפ"י שכתעסק באותו
 המין כל היום כולו לא עלתה לו טבילה

מצאתי

בקהלים צרפתי מנהגים להבי
 מערכין ספירת העומר מעומר
 משגם דכת' מהחל חרמש בקומה קריבה בקומה תחל לספור
 והיינו טעמ' דלולב דצית ולולב דמרינן וספרתם לכם
 וכו' צית וקיה לכם מה שנהגו לרוב מזמור לתורה בשבת
 ובמים טובים לפי שאין קריבה בהן לפי שהיא חובת ואין
 קבוע לה זמן כמו כן אין אומ' בחול המועד מפסח
 כדאמרינן אין מביאין תודה בפסח מפני חמץ שבה אבל
 בחול המועד דשוכות אומרינן אומ' ושמעתי על קר' אליהו
 שלא היה מדלג כי אם שתי תיבות הללו מזמור לתודה וקיה
 מתמיל קריעו לק' כל הארץ מפני שזה שבה של קדוש ברוך
 הוא מה שנהגו לברך בעל הבית בברכת המזון מפקי'
 בתוספת מרכתיב ואכלת ושמעתי וברכת את ה' אלקיך
 את לרבית בעל הבית כדדריש' את ה' אלקיך תירא לרבית
 תלמידי חכמים ויתן לך האלקים מידת הדיון הדין הוא
 אם ראוי אתה יתן לך אבל לעשו אמ' הקה משמני הארץ
 יסיה מושבך בין דייק בין ראע יתן לך וממנו למד
 שלמה כשכנס הבית החל הד' תפילתו ישראל בעל חמנה
 ומצדיק עליו את הדיון וכתת לאיש ברכיו אשר לבנו
 אבל ככרי מחוור חמנה ואתה תשמע השמים ועשית ככל
 אשר יקרא אליך הככרי בין ראוי בין לא ראוי למה מכוין
 דם חיה ועוף ולא דם בהמה מצאתי באגדה בשעה שהלך
 אליעזר שביל רבקה ונפלה מעל הבמל ונשרו התנולים
 כשכא יצחק על רבקה ונמצא פתח פתוח סלך ליעזר ואמ'

לא מה עשית כך וכך מצאתי וקשיב לנ' אליעזר שמא
 כשנפלה נשרו והלכו שניהם לאותו מקום ומצאו שם חיות
 ועופות שמכסין דדם והבהמה לא יצתה לכפות ולכך
 מכסין דמיהן ולא שלם לכך אמו כותבין השם בב' ודין
 יי' יברכך יאר' יא' ברכו הלוי ברכו את ה'
 יש לתמוה דככל קלל אין כתי' בת' לוי ונראה דדין הוא
 דקבא כתיב ברכו וגם ברכה שייך למיכתב בית הלוי לפי
 שאומרים קסיר' שאל ר' יצחק קבר מפני מה חטא בקר מן
 הערב שבערב אומרים שתי ברכות לפני קרית שמע
 ושתים לאחריה ובבקר רק אחת לאחריה וקשיב ל' את
 לפי ששאר ימות ציית מה שאין כן בערב וקורא רחום
 לפיכך תיקנו לומר בשני ובחמישי משום קרא דכתיב
 דרשו ה' המצואו לדרוש את ה' בה מצאו ונאחזנו
 לא נדע' יש תימ' אמאי נהגו לומר אחר הקט משמים
 ונראה לפי שהתפללו כבר בישיבה ובעמידה ובשיבה
 וככסוי פנים לכך אומרי' מעתה נאחזנו לא נדע' והוא
 רחל לכך תיקנו לאומרו במערי' מפני שאין בו קרבן כפרה
 כלומר אם לא למענינו כפרה אין בדינו בהם אבל ביוצר
 ובמחקה שעת התמידין אין צריך לומר' פי' אחר כל היום
 אדם חוטא ובין מנחה שעה שכיבה היא לכך אומ' וקורא רחום
 יכפר עון שעשיתי כל היום בשבת וביום טוב לפי שאין
 מתפללין י"ח אלו' ואחר כך מזכיר אין ד' פעמים מי ד'
 פעמים נודה ד' פעמים קרי' י"ב פעמים אמן ולכסוף הוא
 הוא אומר ד' פעמים ברוך וכן ד' פעמים אתה ונראה כאלו
 כאלו הוא אומ' י"ב פעמים ברוך אתה אמן וקס"ב ברכו'
 ו' של חובת היום קרי' י"ח לח' חסרת דבר "

מנהגים

מרכי' אכן מנהגינו ומנהג אבותינו
 לומר אור חדש על ציון תאיר' ויש
 בני אדם שאין אומ' וכן בתשובת הבאל יש שלא לאומרו
 וטעם שלהם לפי שאין מערכין על האור העתיד ואני
 אעזר אומ' כי מנהג אבותינו תורה שלימה היא כי הברכה
 על המאורות שכתבנו משעת ימי בראשית וקדם חמה ולכנס
 ואור שבו הקב"ה לעתיד לבא וזהו לעושה אורים גדולים
 חמה ולכנה ואור שבו בעתיד להאירו לזדיקי' לעתיד לבא
 כדכתיב קומי אורי כי בא אורך לעושה אורים גדולים
 כמו לעושה השמים וזהו כמו לעושה ועל המתחדשים
 בכל יום כתיב לעושה ואור שמי' יחדש' ואנו מתפללין
 שנוכה לאורו עם הזדיקים וחותם יוצר המאורות שהוא
 כמו יצר' וגם יוצר שמתחדשים ונחבנו אבי מרכותינו
 לומר שלוחי צבור בכל יום ברכת בהנים ושמו את שמי'
 ויש שלוחי צבור שאינם רוצי' לאומרו לפי שאינו מן הברכות
 אלא הקטחה שהבטיחנו צרינו להסכים על הכהנים
 ואומרי' אני כי צריך לאומרו דביון דאמ' ברכו בברכה
 המשולשת צריך לומר ואני אברכה כלומר עשה עמנו
 כמו שהבטחתנו באותן ברכות אבל כשיש בהן לישראל ייחוס
 שאין שלוח צבור אומר ברכו בברכה אל יאמר ושמו את
 שמי כי בודאי יעשה הבטחתו אבל שלוח צבור שמתפלל
 שיברכנו באותה ברכה צריך לומר ולהזכיר הקבטחה כאשר

אמרת לברכינו תתן אחי ר' יחזקיה על שחולקין פסוק זה
 יקלל את שם ה' כי נשבע שפליח זכור אומר חזיו וקהל
 מסיימין אותו וגומרין פסוק אחר עמו וירם קרן לעמו וגו'
 ואומר אני הלא בפסוק וקרא זה אל זה ואמי כמו כן ענשו
 וגם בכרכת מילה אמי פליח זכור הדול לה כי טוב וקהל
 מסיימין כי לעולם חסדו יועבם כולם אפרס לפי קטדעתי
 לפי שהשפתי קוראי זה לזה להקדיש ליוצאם יחד ומקדישין
 אחריהם כולם יחד כמו כן פליח זכור אומר ואחר כך
 מקדישין הקהל עמו לפי שאנו אומרים בברא רבא וישתחו
 לעם הארץ מיכן אמרין על בשורות וכלידת זכר מינו
 בשורה דתכן המכשרים אם ילדה אשתי זכר וגו' וגם
 בפסוק אחר מינו קאים אשר בשר כו' לכך אומר הדור
 לה כי טוב על בשורה זאת שגולד זכר וקדיבור אמרין
 כי לעולם חסדו ולעולם נודה לו אף כאן לפי שאמי מתחילה
 גדלו לה אתי וגם קבל הכו גדול לא לקינו אומ' כהוף אין
 אתם זריבין רק לגדלו כי אם לגדלו ולקללו לפי שבדול
 נשבע שמו לבדו סכל בשמים ובארץ משגבין ומגדילין שמו
 והזיבור משיבין גם אמי יודעין שהדור נשיגבו בשמים ובאר'
 באמר למעלה הללו את ה' מן השמים ופסוק משיבין גם
 אמי יודעין ומסיימין את המזמור ואומ' על שבהרס קרן לעמו
 ישראל ומללין אותו כל חסידיו ור' חזקיה מפרש שלפיהם
 אומר פסוק זה בשמחזירים ספר תורה למקומה לפי
 כשמשתחיים אומ' רוממוה' אל קינו ונסתחוו וגם בכרכת
 התורה משתחיים לכבוד התורה כשמחזירי אותה אומ' יהללו
 להדיעך שלא בשביל אהות שבתורה הוא משתחו' לא להקב'ם
 הוא משתחוה ששכינתו שורה עליה ולא בשביל שגם הוא
 אהה שקרי נשבע שמו לבדו ועל שאמי יקללו ולא אמי המזמור
 של מעלה הללו את ה' מן השמים והללו את ה' מן הארץ
 משיבין הקהל אין אנו לבדינו מהללין אותו כי גם בשמים
 ובארץ מהללין אותו דברים שמהללים האמורים
 במזמור ואומ' כי נשבע שמו וגם משבחים אותו פהרים
 קרן ישראל במתן תורה שמהם אותם נתן להם חיי העולם
 שבה מרומם קרנם על כל העמים דכתי' כי היא חכמתכם
 וכוונתכם על זאת מתפללין אותה כל חסידיו אשר בני
 ישראל עש קרנו

סדר ברכות
 יהי שם ה' מבורך מעתה ועד
 עולם יתברך שמו מפי קודשו
 אשר חשק בני ישראל ושאל ממנו לברכו בק' ברכות כל היום
 בדאמר ר' מאיר במנחות בפרק שתבל' חייב אדם לברך ק'
 ברכות בכל יום מה ה' אלדיך שאל מעמד להבין על זה
 קללות הכתובים במשנה תורה ובשפת דרוש גם כל חלי וכל
 מדוח קרי ק' לכך נבנה בית המקדש ק' על מה ה' אלדיך שאל
 מעמד כי אם ליראה' לכך רמו בשיד המעלות אשרי כל
 ירא ה' כל אותיות אה' במזמור לכד מן ק' וכת' הנה כי
 כן יבורך גברי ירא ה' יברך כתיב כי כן בגימטריא ק' יברך
 על שם ק' ברכות יברך וכנגד כל ברכה י' וקובים ספר
 בדאמריקן באחיטת מללין בפ' כיוסי הדין וסימניך כי סמך
 פשרה זהב מסקלם אלל ברוך ה' אלתי אברסם קרי לק' ברכו

אלף וקובים האלף לך שלמה אילנו הן ק' ברכות - על
 כטילת ידיים א' אשר יזר ב' המחזיר ג' לשכני בונה ד'
 גוי ה' עבד ו' אשה ז' מנביא ח' פוקח עיורים ט' מלביש י'
 זוקף י"א מתיר י"ב רוקע י"ג מצעדי י"ד כל זרכי טו' אומר
 ישראל בבכורה י"ז המעביר י"ח גומל י"ח מקדש שמך י"ט
 לעסוק בדרכי כ' הערב נא כ"א אשר בחר כ"ב ברוך שאמר
 כב' ישתבח כד' יוצר המאורות כה' הבחר בעמו ישראל כז'
 גאל ישראל כ"ח הרי כ"ח עד התפילה וג' תפילות כל אחד י"ט
 ברכות עם למשמדים ג' פעמי' י"ט הרי כ"ח ונ"ז הם
 פד' מעריב ערכים פה' אוקב עמו ישראל פו' גאל ישראל פז'
 שומר עמו ישראל פח' יראו עינינו פט' כלילה המפיל חבלי
 שינה צ' אוכל בערב מברך על כטילת ידיים צ"א המוציא צ"ב
 היין צ"ג ועל המזון צד' בונה ירושלים צה' הטוב צז' וכן בבקר
 כטילת המוציא הין המזון ירושלים הטוב קרי יותר
 מק' לבד אם שותם מברך לבד לקשתעטף בניצית על של
 יד להכניח תפילין ועל של ראש על מצות תפילין

שמונה פסוקים בפרשת תמיד שמונה במשנה
 איזו מקומן היא סתמ' לכפר' ח' חטאת בפרשת נפש
 כי תחטאו לכפר' חטאות בסוף פרשת ויקרא ח' דברים
 בפסוק וקבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם י"ב מידות
 מקל וחומר ומזירה שוק וכזין אה' כלל ופרט' פרט
 וכלל כלל ופרט וכלל כלל שאף צריך לפרט ופרט שוא
 צריך לכלל יצא מן הכלל ללמד טען אחר שוא כענינו
 טען אחר שלא כענינו ברבר קחדש למד מענינו למד
 מסופו שני כתובים כנגד ג' אש במתן תורה במשנה
 תורה י"ב דברים שהחכמים מאין תוצא' י"ב תורה במסלי
 י"ב קין במסלי י"ב בג' בבראשית י"ב ברוך בברוך שאמר
 כן תיבות ראשונות פז' וכו' לרישין כמו ל' רישין כי'
 דברות ול' אלפין בתהילה לדור ארוממך הרי מן כטילת
 ידיים עד מלך מקולל בתושבחות כב' ברכות עד הזמירות
 הרוג להקראו בשמו עד אל תריעו צ"ט תיבות באותיות
 ועתה ישראל מה ה' לקיך שאל מעמד שירו להם כל הארץ
 עד והללו לה קל תיבות ומן רוממו עד כי גומל עלי קעמ'
 מזמור לתורה עד אמרתנו מ' תיבות יקי כבוד עד לא
 יעזוב ק"ח תיבות ושוא רחום עד קורא' אשרי

אשרי יזכי ותהילת לדודי בפ'א דברכות אל אלעזר בר
 חנינא כל האומר תהילת לדוד מוכטח לו סתוא בן העולם
 הבא ואומר הללויות הללו נפשי כי טוב מן השמים
 שיר חדש הללו אל בקדשו ואמרינן במשכת שבת בש'
 כל כתבו אמר יוסי יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום
 ומסיק קס פסוקי דזמרה וקורא ברוך ק' לעולם ופרשה
 דדברי הימים לך ה' הגדולה עד לשם תפארתך וזם
 היו מניחין ומתפללין ישתבח' אך לאחר מוכן תיקנו לומר
 פרשה שבעזרא אתה הוא לבדך עד במים עזים ויושע
 עד לעולם ועד כי לם המלכות ועלנו מושיעים והיה
 ה' למלך על כל הארץ ועומד החזן ואומר ישתבח' וסיום
 בברוך עד אל חי העולמים ואומר לדבר בין הזמירות
 לישתבח כי שם סיום הזמירות בברכת ג' גדול בתושבחות
 מן שאחר מלכא לבית הכנסת ויוצא להתפלל עם

ויענו לו אחרי כן יצא ידי חובתו " ירושלמי דמגילה אין עוברין
לפני התיבה פחות מעשרה התחילו בעשרה וקלכו להם
מקצתן גומרי כפ' אין עומדין ירושלמי כן פוטא חיזתתק
באופניה אתן שאלון לר' אבון אמר לון בשם ר' יקוסע בן
לוי זה שהוא עובר תחתיו יתחיל ממקום אפסיוק אמרי
לים והא תמיכן מתחיל בברכה שטעה זה אמר לון מכיון
דעניתון קדושה כמו שהיא תחילת ברכה יוצר חבארות
אין לומר קודם עמוד השחר כדאמ' כפ' א' דברכות אמר
להם הממונה ברכו ברכה אחת אהבה רבה והוא דלא
אמרינן יוצר המאורות משום דלא מטא וימניה וקיימ' לן
בפרק הקורא את המגילה שומא פורס על שמע ולאמר
יוצר המאורות ליה הנאה בר' יוסי ומקבא בשמאחרין לכה
לכית הכנסת ויש בחצר בית הכנסת עשרה פורסין על שמע
ואומ' ישתבח קדיש וברכו יוצר אורי עד יוצר המאורות
אהבה רבה כן אורי ליה ר' אליעזר לרפדת בריה אהבה
רבה ואמר ליה בר באמצע ברכת יוצר כי אס' בין יוצר
המאורות לאהבה רבה כדאמ' בפ' דברכות ר' אומר
באמצע שאל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים
שאל מפני הכבוד ומשיב עלום לכל אדם אילו קן בין
הפרקים בין ברכה ראשונה לשנייה ובין שנייה לשמוע וביין
שמע לוקיה אס' שמוע ובין וקיה לויאמרי וכל שכן מי שקר'
קרית שמע ואומ' הציבור ברכו או שמויה רבא או קק'
פוסק ועונה עמם אפילו באמצע דלא ברע מיראש ומור
למקום שפסק מה שאין כך בתפילה כדאמרינן בפ' א'
דיומא ודברת כס' ולא בתפילה אמן אל מולך נאמן
מה שאפילו יחיד אומ' אמן אל מלך כאמן וקיימא לן בברכו
בפ' פלגא שאכלו תניא העונה אמן אחר ברכותיו הרי זה
מגנה בכל הכרכות והא דתניא הרי זה משוכח בברכות
המוזק בונה ירושלם אמן ובתוספ' כפ' אחד הפורס על
שמע והמברך על הפירות ועל המזנות לא יענה אמן אחר
עצמו ואס' ענה הרי זה בור" ירושלמי תני הפורס את
שמע והעובר לפני התיבה והקורא בתורה והקוסא את כפיו
והמפטר בכביאים והמברך על אחת מכל מצות האמור'
בתורה לא יענה אמן אחר ברכותיו ואס' ענה הרי זה בור'
אית תבאי דתני הרי זה חכם אמר רב חסדא מאן דאמ'
הרי זה בור' בעונה על כל ברכה וברכה ומאן דאמ' חכם
בעונה באין ונרא' הא דאמר בטובה ירושלם לפי שהיא
סוף ברכת המזון הא דדין סוף קבל כמו קודם קרית שמע
שהוא סיום וא' עבדתי אמת ויציב כעין ברכה השמוכה
לחברתה דלא מתחיל בה בברוך מכל מקום הוי בעניין
סוף מדאמ' בפ' ערבי פסחים ברכה השמוכה לחברתה
וברכה אחרונה של קרית שמע שהוצרך להזכירה שגומר
בברוך ולא מתחיל הלכך אף יחיד קודם קרית שמע אומ'
אמן במסכת שבת בפ' כל כתבי הקודש כל העונה אמן בכל
כחו פותחין לו שערי גן עדן מאי אמן אל מלך כאמן א' קודם
העולם מלך העולם כאמן בתחיית המתים ה' הנאמן שומר
הברית והחסד מן אל מלך כאמן עד אפי' ה' דיכס רמחתיבות
כנגד רחם איברים כדאמ' בתנחומ' אף מני אל תהי קרית

הציבור שתהא תפילתו נשמעת קורא ברכות כולם ופדשת
תמידים ואיזו מקומן ובריייתא ר' ישמעאל אומ' ב"ב מידות
וכרוך שאמר וב' פסוקים ה' זכאל עמרי תהלה לדוד ופסוקי
דומרה" יהא שמויה רבא יתבדל ויתקדש אל אחר
פסוקי דומרה בשמיים ישתבח ואין מדברים בין זמירות
לישתבח וכין ישתבח ליתבדל" יהא שמויה רבא בפ' כל
כתבי אר' יקוסע בן לוי כל העונה אמן יהא שמויה רבא בכל
כוונתו קורעין לו גזר דינו סב' כפרוע פרעות בישראל ז'
תיבות בפסוק וכן ז' תיבות יהא שמויה רבא בפ' א' דברכו
בשישראל בכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וענין יהא
שמויה הגדול מברך הקב"ה מנענע את ראשו ואומר אשרי
המלך שמקלסין אותו בתיבתו כך" יש בני אדם בשלא היו
בבית הכנסת בשאמרו יהא שמויה רבא וקיימא לן לון דבר
שבה קדושה לא יהא פחות מ' וקורין בריית' כפ' א' דברכות
א' יוסי פעם אחת וכו' יתברך וישתבח הרי קודם יהא שמויה
רבא אמר יתבדל ויתקדש שהם כנגד אכבי ולא יקום לך
ואחר ח' תיבות של לשון הקודש יתברך עד ויתקלל כנגד ח'
דברות שדיבר משק' ומה שהקדיש בתרגום לנחמתא לנחם
הקב"ה שאמ' לוי לאב שהגלה את בניו ואוי' לבנים שגלו כדאמ'
בפ' א' דברכו ומל' אבי השרת אין מכירין כלשון ארמי כדא'
בפ' א' דברכות ובסוף של א' יתמהו מל' אבי השרת ואומרי' מה
במה לכו דאומ' בתרגום ונחמת' ואמרו אמן יש לענו הקהל
אמן ירושל' אר' יקוסע בן בריא כל העונה אמן בעולם הזה
זוכה ועונה לעולם שב' אמן ואמן אמן בעולם הזה ואמן
לעולם הבא" ברבו בסיפרי כי שס' אקראי ר' יוסי אומר
מכיון לעומדין בבית הכנסת ואומ' ברכו את המבורך
שענין אחריתן ברוך המבורך לעולם ועד" ש"כ' שס' ה'
אקראי הכו גודל לגדינו ומכיון שענין אמן ומכיון שענין
ברוך שס' כבוד מלכותו ומכיון שענין יהא שמויה רבא תל'
הכו גודל לגדינו" במכילתו דר' חייבא בר אחי ר' יקוסע או'
הכו גודל לגדינו אלנו הענין ברוך המבורך וכו' במדרש
מה רבו חיה אחת עומדת באמצע הרקיע ויש' שמה בכל
שחר אומרת ברכו את המבורך וכל גדודי מעלה עונין
אחרים ברוך כבוד ה' ממקומו לך כן נקנו ישראל לומר ברכו
והקל ענין ברוך המבורך" יוצר בפ' א' דברכות
בשחר מברך שתי' לפנים ואחת לאחמיה מאי מברך יוצר אור
ובורא חושך ואורך מאי היא אורי ר' יעזר לר' פדת בריה
אהבה רבה וכן הלכה למעשה אר' יקוסע השכים לשנות עד
כבר כפטר באהב רבתי ונתן אמ' להם הממונה ברכו ברכה
אחת ומסיק אהבה רבה קונו אמרי" קקק אליה ציבור
אומר קקק עם הציבורי דתניא בתוספתא פ' א' דברכות
ד' יקודה היה עונה עם המברך קקק במס' סוף ב' שלהי פל'
בהור' גדול פורס על שמע למן קדוש ביחוד לפי שהיא כסודר
אבל קדוש בעמידה אין מן הדיון לאמרו פחות מ' ואין קטן
עולה למכיון ברכו וקדיש עד שיהיה בן ג' שנה ועוד בפרק
מתחיל משה הקניא אין אומ' קדיש וברכו בפחות מ'
ובמקום שיש שס' תשעה או עשרה ששמעו בין ברכו בין קדי'
ולאחר תפלס עמד חד ואומ' כפני אילו ואמ' ברכו או קדיש

שמע קלה בעיניך מפני שיש בה רמח תיבות כנגד איברים
 שבהם נמסה ברוך שם כבוד מלכותו וכו' אמר הקב"ה אם
 עלי כתיבה אני אשמור את אלכס לכה רמח תיבו שמרני
 ס' אשון בת עין אלו הקב"ה שמור מצותי וחי' על כן
 מצרפין א מלך כאמין וברוך שם כבוד מלכותי להשלים רמח
 כי בתורה שמע עד וכשעריך מ"ה תיבו וקיה אם שמע קב"ה
 צניית ט"ה חרי ל"ט כנגד אברים וכראשט אברי' כן מוספי'
 ט' תיבות' א מלך כאמין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד "
 מאמתי קורין את שמע בשחרין משיכיר בין תכלת
 שבצניית לכן שכו' או משיכיר בין זאה לכלב או בין חמור
 לערודי ואין לקרוא יותר מדאי בהשכמה בדמייתי ביומא
 כשילפי אמ' להם הממונה הקורא קרי שמע עם אנשי משמר
 לא יצא מפני שמש כימים מושם הביטולי עשתה ככרשת
 של זהב על פתחו של היכל כשחמה זורחת כיצונות יורדות
 מומה יורדין העם שבינו שלם שהגיע זמן קרי שמע דקיימ'
 לן בפ' א' דברכו' כותיקי שהיו גומרין אותה עם הכן החמה
 כדפסיק אביי ואם קרא קודם הכן החמה יצא' כדפסיק ר'
 יבל' בפ' א' דברכות לאחר שיעלה עמוד השחר יצא דומיא
 דמגילה ומילה' דמוצות עם הכן החמה וכולן שעשו משעלה
 עמוד השחר כשרי' בפ' הקורא את המגילה למפרעי' ומזה
 זמנה עד תחילת ג' שנה' כדמשל' בפ' א' דברכות בבי אשמורת
 ופסיק רבי יהודה מאמ' דשמואל כר' יהושע דאמ' ערב' שעות '
 אל מני גדול העונה קרית שמע בעונתה מקורא בתורה
 מרקתני הקורא מיכן ואילך לא הפסיד באדם הקורא בתורה
 אם קרא שמע שהתפלל בביתו או בבית האבל וכו' בבית
 הכנסת יקרא כל קרי' שמע עם הציבור ויקבל שבר' כקורא
 בתורה' קרית שמע בכל לשון כחכמים בפ' דברכות וכן
 שתמא דמתני' דטובה בפ' ואילן כאמרין' וקיימא לן הקורא
 את שמע שישמע לאונו' ואם קרא ולא השמיע לאונו' יצא'
 וצריך לרקק באותיותיו קרא ולא דקדק יצא' וצריך ליתן
 דיומי' בין הדביקים על לבבך' בכל לבבם' עשבי' בשדך'
 ואחדתם' מהרה' על לבבם' הכנף' פתיל' אתכם' מארץ'
 ירוש' אשר נשבע ה' וצריך להאריך באחד וכו' וכלבד' לא
 יחטוף בח' וצריך להאריך שיחשב מלכות שמים למעלה
 ולמטה וכו' רוחות העולם שמע ישראל ה' אלריכו ה' אחד' עד
 באן כוננת הלב דברי ר' מאי' וכן פסק רבא הלכה' וכוחתים
 עבדין דהוא בתרא' וכן רב נחמן ורב יוסף לא מצרכי' א'
 פסוק ראשון זהו קרית שמע אל רבי' בפסיק' בפרק מקום
 שבהגו משמע שצריך להפסיק בין ה' אחד לברוך שם כבוד'
 ברוך שם כבוד אומ' בלחשה' במדר' אספלי' כשעלה משם
 למרום וסימו קרית שמע התחילו המלאכים ואומ' ברוך שם
 כבוד מלכותי הלק משה ונתקין שיסגאומ' אותו בחשאי'
 במדרש רבנן אמרינן כשעלה משה למרום שמע מלאכי'
 השרת מקלסין ברוך שם' והורה ליה' ולמה אין אומרים
 אותו כפרהסאי' ארי יוסי למה הדבר דומה לאחד שבנב קרומינ'
 מתוך פלטין של מלך נתנה לאשתו אמר לה אל תתקסטי
 כפרהסאי' א' כתוך ביתך' אבל ביום הכפורי' שהם נקיים
 במלאכים הם אומ' כפרהסאי' ברוך שם כבוד מלכותי' בכל

לכבך צריך ליתן דיומי' בין הדביקים היום צריך להפסיק
 ואחר יאמר על לבבך כדפסי' רבא בנותיה אשר אנכי מוצק
 היום וקוד' ליקרי' לחבה' קיימא לן כבית הלל דאמרי' כל
 אדם קורא כדרכו שכיב לכתך בדרך עומדים וקורין ומשים
 וקורין' וסא' דאמ' בפ' דכתובו' האומנין בטלין ממלאכתן
 וקורין פרש' רא' שונה כי היכי דלא לשנויה עראי' ולא משום
 כוננה' בתחומי' הפרש' לך אסור לן לאדם לקבל מלכות
 שמים מהלק' א' יעמד על רבלי' ויקרא קרי' שמע וכשיגיע
 ברוך שם' ואהבת יהלך מוד וקורא מהלק' ואינו חוש' מורי'
 ראס' פסק כר' יהושע בפ' היה קורא כל הפרשה ראשונה
 בעמידה ירושלמי' אם מהלק' עומד בקבלת על שמים' פרו'
 היה קורא עד לבבך בעמידה אם היה מהלק' " טעה
 קרא וטעה יחזור למקום שטעה' ואם אינו יודע היכן טעה
 חוזר לראש' טעה באמצע הפרק יחזור לראש הפ' בין בבית'
 לבתיה' יחזור לן בתכתא קמ' " אבל התחיל למען ירבג
 ימיכם יבורר וכתבתם אחרון תופש' בתוספ' השמיט פסוק
 אחד לא יחזור ויקרא אותו פסוק בפני עצמו אלא מתחיל
 מאותו פסוק וגו' עד סוף' וכן בהלל ובתפל' ובמילה הקורא
 למפרע לא יצא' " ספק קרא קרית שמע' ספק לא קרא
 קיימא לן כר' אלעזר דאמ' בפ' דברכות חוזר וקורא דקרי'
 שמע דאוריית' דכין בית שמאי' ובין בית הלל סברי' דקור'
 מדאורייתא ובקומיך' בפ' אין עומדין האומר שמע שמע
 משתקין אותו אם אמר כל הפסוק ונסנה בו הוי מבורך וצריך
 לכונן דעתו' באלה הדברים רבה קרית שמע כל זימנא
 דקרי' ביה ליהוי בפרונטאגמא חדתא' פי' אגרת דקדושה'
 בריך הוא לא מטרע עלן דכת' מה עשיתי לך ומה הלאתיך
 במנחות בפ' שתי הלחם קרא קרית שמע שחרית וערבית
 קיים לא ימוש ספר התורה הזה מפיך' ירושלמי' מפני מס'
 קורין קרית שמע בכל יום מפני שי' דברות בלולית בהן'
 בתנא דבי אליהו רבתי' בפ' כריתות אפי' אין בידו לא מקרא'
 ולא משנה אלא מעשים ומעריב לבית הכנסת וקורא קרית
 שמע בעבור שמו הגדול יש שברין מונח לפניו וכלבד' שומר
 מן העבירה בפ' דברכות דין הוא שתקדים שמע שיט' בו
 מלכות שמים ללמוד וללמוד לעשות' וקיה אם שמוע נוסב
 ביום ובליהויש' בו ללמוד ולעשות' ויאמר איכוננה אלא
 ביום ואין בו אלא לעשות' בפ' דברכות ר' יהודה אומר בין
 ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק וכן הלכה' אין לומר אמת
 תרי' זימני' אבי' האלקיכם אמת ויציב' דכתי' ויי אלריכם
 אמת' ירושלמי' צריך להתי' למען תזכרו' במדרש ויכולנ'
 אם בחקתי' וזכרתם את כל מצות ה' צריך לרקק פן יקרא'
 ושכרתם' הקורא קרית שמע באותיותיה מצננין לוגיכסי'
 תשלב בצלמון' בפ' א' דיומא הקורא את שמ' לא ירמוו בעיניו
 ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו' בפ' האומנין
 קורא בראש האילן או בראש הגרבר ולא בתפלה' ומסקינ'
 עד וכשעריך קמא בטלין ממלאכתן' אבל מוהיה אם
 שמוע עושין במלאכתן וקורין פועלין עושין מלאכה אצל
 בעל הבית כשכר מבטלין פרק ראשון מיכן ואילך קורין
 ועושין מלאכה ומכריזין לפניהם ולאחרים' ומתפללין ב'
 ברכות ראשונת סבינו וב' ברכות אחרונות' ומכריזין

לאחר שעודיה הזן ובעשייה פותח בברכת הארץ וכולל בהם בונה ירושלי ומותם בברכת הארץ ואם בלא שכירות כי אם בסעודתו קורין ומתפללין יח ברכות ואין עוברין לפני הקיבוץ ואין נושאין בפיהם מוכרין ד' ברפות בסעוד' ואם בעל הבית מוסיב עממם אפי' עושין בשכירות מברכין כעיקר ד' ברכות " ש ב א

בעל קרי בפ' ג' דרכו בעל קרי מהרהר בלבו ירוש' מהרהר בברכות אבל קש וברכת המזון יוציא בשפתיו וקיימ' לן בפ' א' דקידושין דכרי תורה אין מקבלין טומאה בלוי בן בתירה אבל לתפלה צריך טבילה דתנן היה עומד בתפלה ובזכר שקרא בעל קרי יקצר' הא לא התחיל לאיתחיל' בעל קרי המריב צריך מ' סאה בריא לאונסו ט' קביס' חולה לאונסו פגור מכלוס' טוב לאדם שאינו יכול שיאפס' המים יריכו וערתו לטהר מן הקרי הדבק' הכוץ לקראת צדיק ישראל' בפ' א' דברכות קיימ' לן כל של א' אמר אמת ויצוב בשחרית לא יצא ידי חובתו " לסמוך באולה לתפלה וצריך לסמוך באולה דכתיב יהיו לרצון אמרי פי וקביון לבי לפניהם צרי וגבאלי' וסמוך ליה יעבד ה' כיום צרה' אעב דאל' יונחן בתחילה אומ' ה' שפתי תפתח דהוי כבאולה אריכתא ואין לומר שומע תפלה עדיך כל בשיר יצאו ולא כי שם ה' אקרא' ולא קא שרי ר' יוחנן כי אם ה' שפתי יואם אומ' קדים או רכבו או קדו' יכול לאומרו בין בא' ישראל לתפלה או ברכת ציצית בפ' א' דברכות ומצינו מכל זכויות של חזקיהו מלך יהודה לא הזכיר אלא שסמך באולה לתפלה בפ' א' דברכות כל הסמוך באולה לתפלה אינו ביוזק כל אותו היום כולו' בפ' כיצד מברכין תכף לבאולה תפלה וקבלתו מן ייבוק משפירא' אם אין פגול' לאדם להתפלל יקרא קש בעוכתה עד אחי ה' אל קיבס אמת ולא יאמר אמת ויצוב אחר שאמ' אני ה' אריכס אמת מפני שעת הרחק מוטב להרחיק כדי לסמוך באולה לתפלה דאמ' בירושלמי של תפלת השחר ר' יוסי מצלי' בתלת שצין ביממא' וכן ר' חייה בר' אבהו וכן ר' ברכיה ומקשי ואמ' פכר קיבל עליו ועל שמי בשנתה ומשמע ברכה אחרונה לא בירך ופ' תפלת השחר מר סבר משמין באולה לתפלה עדיף מעומד' בתוספ' דברכות אין אומר דברים אחר אמת ויצוב אבל אומר אחר תפילה בסדר זוס ספורים " ש ב ב

הילכות תפילה אף לעזר גדולה תפלה יותר ממששים טובים שמשם רבינו לא נעגה אלא בתפלה אין עומדין בתפלה אלא מתוך כבוד ראש' עבדו את ה' ביראה' בשופרי לאכה את ה' אלירכס ולעבדו בתפלה אף דאמ' פלח ליה בתירחי' ביבמו' בפ' מנחת חלי' המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולכו' למעלה וכשיחפץ להתפלל ילך לפניו ב' פסייעות שכתב ג' הבשות לתפלה ויבש אברהם ויבש יהודה ויבש אליהו ועוד כתי' ורגליהם כח' ואחר ישראל' מנישר רבלי' וחדיו' ישראל' שיהיה תפילה' בפ' א' דברכות המתפלל צריך שיכוין את רגליו סל' ורגליהם רגל' ישראל' ירושלמי אף אמר בהבטות לא תעלה במעלות' עקב כצד אבדל' וחרצא אמר במלא כיום ורגליהם רגל' ישראל' ולא

יעמוד על גבי הספל ולא על גבי מטתה ולא על גבי מקום גבוה ותפלל אלא במקום נמוך' ממעמקים קראתיך ק' ונתת עיני למטה כדחמ' בפ' מנחת חלי' ומכוון בכל לבו בשלהי פ' תפלת השחר אף לעזר לעולם ימוד' אדם את עצמו אם יוכל לכונן את לבו ותפלל ואם לאו אף יתפלל בפ' אין עומדין המתפלל צריך לכונן את לבו תכין לבס' תקשיב אזניך' בפרק ב' דפירקי חכמת אל תעש תפלתיך קבע אלא תחנונים לפני הקב"ה' בפ' אין עומדין המאריך בתפילתו אין תפלתו חוזרת ריקס' ונחה היא מברכת על לבה' מוכן שהתפילה צריכה כוונה רק שפתיך נעמת' מוכן שצריך לחתך בשפתיו וקולה לא ישמע' מוכן שאסור להגביה קולו בתפלתו בפ' ב' דברכות המשמיע קולו סימן דע לוי' אנו' כיבר הוא שקרא מכוער והוא מקטגי' אמנה' ומסיק רב הובא שיכול לכונן את העתו בלחש' אבל אין יכול לכונן בלחש מותר בינו לבין עצמו' אבל לא בצבור משום דאחי' לחטרודי' הגולה מעומד' בפ' אין עומדין' תנו רבנן אין עומדין להתפלל לא מתוך שיחה ולא מתוך שמחה ולא מתוך דברים בטילים אלא מתוך דבר שמחה של מצנה' או מתוך הלכה פסוקה' כי הא דאמר ר' יודא בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רוחות טופת דם כחדל יבצבות עליו' נקיים' בפ' ב' דתנא דבי אליהו השתחוונה בהדרת קודש מוכן אמרו' א

יעמוד אדם בתפילה עד שיאמר הלכה אחת או פסוק אחד אפי' מלך ישראל שאל בשלמו' לא יצבו בתפלה אבל למלכי אומו העול' משיבין מפני הסכנה' אפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק בפ' דיומא וברית פס' בס' ולא בתפלה' סרה' הגולה בפ' א' דברכות אף יונחן בתחילה אומר ה' שפתי שפתו וכו' בפ' אין עומדין ופ' א' דע' לעולם יבחר אדם שכתב של הקב"ה ואחר כך יתפלל' בפ' ערבי פסחים ואע"פ לגוי גדולי' שאומ' אף אברהם' ואברק שאומ' אף יצחק' ואבדלה שמך שאומ' אף יעקב וקיס ברכה' בך חותמין ולא בכלים במכילתי' בפ' תפילין מניין שאומ' בא' ארינו אלדי אברהם ואף יצחק ואף יעקב שני' ואמר עוד אלדי' אברהם אלדי פה תאמר אל בני ישראל' אף אבותיכם אף אברהם אלדי יצחק ואף יעקב' בפ' א' דברכות המתפלל בשקרא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף כשם ה' זוקף כפופים בשלהי פ' אין עומדין באבות שוחה תחילה וסוף טעם באבות סימן דע לוי' ואם שליח ציבור הוא סימן דע לשולחיו מן שאין יכול לכונן יכוין באבות' אין אומר' כי אם הגדול הבכור והנורא' דאמר' משה וכנסת הגדולה בפירקי דרבי איעזר בפ' פח' ענו העליונים ואמ' בא' מן אברהם' בפרק הקורא את המגיל' למפרע מניין שאומ' אבות שכל הכו' להכני' אילים מניין שאומ' בבורו' שכל הכו' כבוד ועשו' בפ' אין עומדין מוכיין בבורות בשמים בתחית המתים בפרק א' דתענית בימות החמה' אם לא אמר משיב הרוח אין מחזירין אותו בימות הבשמים אם לא אמר משיב הרוח אין מחזירין אותו לא אמר מוריד הבשם מחזירין אותו מתפלת המוספין של יום טוב האחרון של סוכות הוא יום שמיני עצרת עד יום ראשון של פסח מוזכרין משיב הרוח ומוריד הבשם דקלכס כר' יהודה' בפ' א' דתענית ירושלמי י ב ב

התפלה אין עומדין בתפלה אלא מתוך כבוד ראש' עבדו את ה' ביראה' בשופרי לאכה את ה' אלירכס ולעבדו בתפלה אף דאמ' פלח ליה בתירחי' ביבמו' בפ' מנחת חלי' המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולכו' למעלה וכשיחפץ להתפלל ילך לפניו ב' פסייעות שכתב ג' הבשות לתפלה ויבש אברהם ויבש יהודה ויבש אליהו ועוד כתי' ורגליהם כח' ואחר ישראל' מנישר רבלי' וחדיו' ישראל' שיהיה תפילה' בפ' א' דברכות המתפלל צריך שיכוין את רגליו סל' ורגליהם רגל' ישראל' ירושלמי אף אמר בהבטות לא תעלה במעלות' עקב כצד אבדל' וחרצא אמר במלא כיום ורגליהם רגל' ישראל' ולא

אסור ליחיד להזכיר עד שיזכיר שליח זיבורי בפרקי דר' אליעזר בס' לא עמד ויחק על רגליו וידע שכך עתידין לחיות מתים ופתח ואמר באי מחיה המתים מניין שאומ' קדושות שם' קבו' לה' כבוד אמו' כפ' א' דרכו' כל השנה כולה מתפלל אדם האל הקדוש ומלך אוהב צדקה ומשפט חן מי ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט "בפר' דר' אליעזר כפ' לה' וינא יעקב האל הקדוש נקדש בצדקה ועמו העליונים ואמרו בא ה' האל הקדוש כפ' אין עומדין אמר רב הונא טעה בב' דאשננות חוזר לראש אמר רב לעולם אל ישאל אדם זרכיו בב' ראשונות יש לומר הני מיני ליחיד אבל לזיבור מותר כגון זכרינו לחיים כמגן מי כמגן במחיה המתים וכתוב לחיים כהודאה בספר חיים בעושה השלום וכן קרובין אומר בב' ראשונות כפ' הקורא את המגילה למפרע מה ראו לומר בינה אחר קדושה דכתי' והקדישו את קדושו יעקב וכתי' וידעו תועי רוח בינה" כפ' דר' אליעזר כפ' לט' ראו עליונים שמשר שם המפורש למשה רבינו ואמרו כ"ה חנוך קדעת' כפ' אין עומדין אומר הכדלה בחנוך קדעת' מתוך שהיא חול קבענה בברכת חול' מתוך שהיא חכמה קבענה בברכת חכמו' קל' או' קדלה בחנוך קדעת' והמבדיל בתפל' צריך להבדיל על הכוונה לא הזכיר הכדלה בחנוך קדעת' אין מחזירין חיותו שיכול לאומרו על הכנס " יום טוב שחל לקיות במוצאי שבת מתפלל ותודיענו ירושלמי אסור לעשות מלאכה עד שיבדיל ודכוותי' אסור לתבוע זרכיו עד שיבדיל מה ראו לומר תשובה אחר ביכאפן יראה בעיניו וכאזניו ישמע וכלבבו יבין ושב מה ראו לומר סליחה אחר תשובה דכתיב וישב אל ה' וירחמנו ואל לדינו כי יירבה לסלוח מה ראו באולה בשביעי מתוך שעתידין ליבא בשביעית במוצאי שביעית בן דוד בא התחלה דבאולה בשביעית כפ' ערכי פסחים דצלותא בנאל ישראל מה ראו לומר רפואה בשמיכות מתוך שניתנה מילה בשמיכות שזרכיה רפואה לפיכך קבעה בשמיכות מה ראו בברכת השנים בתשיעי כגבר מסקיעי שערים שבור זרוע רשע ורע דודי כי אומה בפרשה תשיעית כפ' א' דתענית קיימא לן בחכמה דאין אולין בשמים ותן טל ומטר עד ששים בתקופה יום ששים כלאחר ששים הילכך מונה עד יום שנפלה בו תקופת תשרי ס' יום ויום ס' מתחיל ותן טל ומטר ויתפלל עד השקף ושם מלישאל עד ס' בתקופת תשרי כפ' אין עומדין מתוך שהשמים שקלה בפרשה קבענה בברכת השנים מה ראו קבון בליות אחר ברכת השנים דכתיב ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשא ליעמיו ישראל כי קרבו לבא כיון שנקבצו בליות בעשה דין ברשעים דכתי' ואסירה כל בריוך ואשיבה שופטיך כפ' א' דברכות כל השנה מתפלל מלך אוהב צדקה ומשפט חן מי ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים שמתפלל המלך המשפט כיון שבעשה דין ברשעים כלו המינין וכולל זדים עם המינין ס' וסדר פסעים ופסחים יחדיו ועושי ה' יכלו בפרק תפלת השחר טעה בכל בברכות אין מחזירין אותו בברכת המינין מחזירין אותו חייסין שמה מין הוא ירושלמי

לכל אין מחזירין חן מי שלא אמר מחיה המתים ומכניע זדים וכוכה ירושלם כיון שכלו המינין מתרוממת קרנות הצדיקים ס' וכל קרני רשעים אבדע תרוממה קרנות צדיק והולל גרים עם הצדיקים דכתי' מפני שבה תקום וכי יגור אתך גר' היכן מתרוממת קרנות צדיקים בירושלמי ס' שאלו את שלום ירושלם בשחר טוב במזמור י"ח ע' אלף בימי דוד שלא תבעו בנין בית המקדש וכו' אנו שחרב בימינו ואין אנו מתאבלין עליו ולא מבקשים עליו רחמים על אחת כמה וכמה לפיכך תקנו חסידים הראשונים שהיו ישראל מתפללים ב' תפלות בכל יום אבא השב שכינתך לציון עירך וסדר העבודה בירושלם ותקנו בונה ירושלם ברכה בפני עצמה בתפילה בברכת המזון כיון שבאו לירושלם בא דוד ס' ואחר יאכו בני ישראל ובקשו את ה' אלדיהם ואת דוד מלכם בפרק ערכי פסחים דצלותא מצמיח קרן ישועה כיון שבא דוד בא בתפילה והבאתים אל הר קדשי ושמתים בבית תפילתי כפ' א' דעז' הלכה שאל אדם זרכיו בשומע תפילה ואם בא לומר בסוף כל ברכה מעין כל ברכה וברכה אומר ואם רוצה לומר אחר תפלתו אפי' כסדר יום הכפורים אומר כפ' תפלת השחר שאלה בברכת השנים אין מחזירין אותו שיכול לאומרה בשומע תפלה או הכדלה שיכול לאומרה בשומע תפלה אי אידכר בשומע תפלה כפ' א' דתענית הלכת' יחיד מתפלל תפלת תענית ומעמדות ערבית ושחרית מתפלל יח' ואומר מעין המאורע בשומע תפלה ואם לאו אין מחזירין אותו הרי אס שכת עיניה אין מחזירין אותו ואם רוצה אומר קודם יהי לרצון אמרי פי ירושלמי אומר ר' תנחום מפני מה תקנו שומע תפלה ברכת חמש עשירית כגרה למבול יס' שהיא אזכר' חמש עשירית שבהכל לה בני אלים שהתפילה כלת את הפורענות מלבא לעולם כפ' א' דברכו כיון שבאת תפלה באתה עבודה דכתיב ושמתם בבית תפילתי וגו' כפ' תפילת השחר טעה ולא הזכיר של ראש חדש בעבודה ומסק' אפי' סיים ולא עקר רגליו ורגליו לומר תחננו אחר תפלתו חוזר לראש פרח יחיד זיבור אס טעה ולא הזכיר של רח' שחרית אין מחזירין אותו שלא יטריח את הזיבור וכל שכן ערבית שאין מקדשין את החדש אלא ביום אבל יחיד שלא זיבור חוזר וכן הלכה כיון שבאת הקדאה באת עבודה זבחה תודה וזבדני כפ' אין עומדין מודים משתקין אותו בהודאה שוחח תהלה וסוף כפ' תפלת השחר צריך שיכרע עד שיתפקקו כל חליות שבאדרה בשלסי פ' א' דכבא קמא לאחר ע' שנה נעשית סדרו של אדם נחש והוא דלא כרע במודים ולמה נחש משום דאמ' כפ' א' דברכות כי כרע כרע בחזרה כי זקיף וזקיף בחיובא ירושלמי כפ' א' דשבת בר שיזותא דבר אנש מתעביד חיובא דלא כרע כל קומתים עד שיזרח ירושלמי תני רב תחלושא בן שאול הכל שוחזין עם שליח זיבור בהודאה ר' זעירא אמ' וכלבד במודים רבי שמשל בר נתן במס' ר' אחא בר' חנינ' מעשה באחד שפחה יתת מדאי והעבירו רבי אחי רבי יוחנן הוא מעבר אמר רבי חייא בר' אבא לא הוה מעבר לא בער ותנו אמר רב בפירקין תני וכלבד שלא ישחה יותר מדאי

ונצטפן יברכך וישמורך אלך ויחכך אלך לך שלום
 אין הבהנים ראין לכוף קשרי אצבעותיהם עד שיחזרו
 פניהם מן הציבור עד שיתחיל עליהם ציבור שים שלום
 ואין ראין לעקור רגליהם עד שיבמור עליהם ציבור שים
 שלום ואין לומר לקהל פשוטין כר' אבא דימן עבד דל'ת אמר
 במדינה אומ' ב' ברכות יברכך ה' וישמורך וענין אמר
 יאר ה' פניו אלך ויחכך אמר ישר ה' פניו אלך וישם לך שלום
 אמר במדינה מזכירין בפניו ונשאין די'הן כנגד בתפיהם
 ואין עליון בהמליהן לדוכן ב' הקורא את המגילה עומד
 אין נושאין כפיהם בפחות מעשרה במסכת ראש השנה
 ב' פוראנו בהן שעולה לדוכן לא יושף ברכה לומר משלג
 פאם עלה לדוכן יכול לילך לציבור אחר ולברכס דמברך
 כולו יומא בשחיט חלון פ' אילו טריל בהג' מברכין ל'שרט
 והק'ת משכים על ודיהם וגם מברך לכהני' בפ' הכל שחטין
 בתמלא זקנו ראוי ל'שא את כפיו דוקא אמ' בפ' הקורא
 את המגילה קטן אינו נושא את כפיו ואינו פוחח בהן שיש
 בדיו או ברבליו או בפניו מומין לא ישא את כפיו או אם
 ידיו צבוע' ידיו בהקשת עמוקות עשוק' לא ישא את כפיו
 הקורא לאל'טין עיינין ולעיינין אל'טין כחיפני וביפני לא
 ישא את כפיו שעיני דומעות לא ישא את כפיו או סומא
 באחת מעיניו ואם היה דש בעירו מותר ירושלמי דתעבית ר'
 כפתלי הוה אצבעיה עקימא אתא שאיל לר' אחי אמ' ליה
 מביק שאתה דש בעירך מותר אין נשיאות בפ'ס בלי'ה לא
 ביום' מ' שידיו צבוע' סטים אם רוב אנשי אותה העיר פך
 מותר בחגיגה בפ' אין דורשין משמ' אין מסתכלין בכהנים
 כשעולין לדוכן דוקא בזמן בית המקדש אבל לא במדינה
 בתענית כהנים נושאין כפיהם שחירת מושף מנחה ועעלה
 ביום הקבור' ופסיק קילכת' כר' יוס' כעילק' יש בו נשיאות
 כפ' ולא במנח' והאיד'כ' פרסי במנחת' כין דסמוך לשיקעת
 החמה כשעלה דמי' סיכור אסור ל'שא את כפיו שסמוך
 פרשת קהן לפרשת מיד' במגיל' בפ' בני העיר של' תלמידי
 את ר' לעזר בן שמוע במה הארכת ימים אמ' לא נאיתי ידי
 בלא ברכה אשר קדשנו במצותיו ונזנו לברך את עמו ישראל
 באשכח' אלדי בצור בשל' פ' דברכנו מר ביה דברכא
 בתר דמצלי אמ' לדי בצור ואינו מן התפלה על כן המתפלל
 עד סוף ברפת שלום והקהל ענין קדיש או קדושה או ברכו
 והגיע לאלדי בצור יפסוק ויענה עמהם ד' שלום היה מתפלל
 בתוך לקי בצור מלכנו לדינו יחיד שמך בעולמוך בנה ביתך
 שכלל היכלך קרב קן ביאת משיחך פדה עמך שמוח עדתך
 עשה למען שמך עשה למען ימנך עשה למען משיח דדקך
 עשה למענך ולא למענינו למען יחלצן ידידך הושיעה
 ימנך ועטמו באג' דשמאל' כל הרביל בד' רב'י הללו זכה
 ומקבל פני שכינה אילן עשה למען שמך עשה למען
 ימנך עשה למען משיח דדקך עשה למענך ולא למענינו
 למען יחלצן ידידך הושיעה ימנך ועטמו בפ' א' דברכו אמ'
 פ' יוכן בתפילה אומ' ה' שפתי ולבשוף אומ' וסיו לרצון אמרי
 פיו והגין לבי לפניך חזרי וגאלי' שפתי דוד' לא אמרם
 אלא לאחר יח' פרשיות' ביומא בפרק הוציאונו המתפלל
 דריך שפ'שע' ג' פשיעת' לאחריו ואחר כך יתן שלום

דב ב

מ' יומיה וכלבד שלא יעבד בהדין חדינ'א אלא כל עצמותה
 הכני הקטן משיים מודים דרבנן לעשות רצונך בלבב שלם
 על אהנו מודים לך שאתה הוא אלדינו ואלדי אבותינו לעולם
 ועד ירושלמי דברכות תני לא ישח יותר מדאי ואם
 מצטער לכוף או זקף מסיקרב אגא כין שניענע בראשו
 דיו' בפ' במה מדליקין על הכיסוס דפגרים ורחמנ'ה מוכיר
 בהוראה במסכת סוטה בפ' ואילו כאמרין כששליח ציבור
 אומר מודים העם מה קן אומרין ומסיק מודים אנחנו לך ה'
 אלדינו ואלדי אבותינו ואלדי כל בשר יוצרינו וצר בראשית
 ברכות והודאות לשמך הגדול על שהזיייתנו וקיימתנו כן
 תחינו ותקיימנו ותאסוק את בלי'ותינו להצרו קדשך לשמור
 חוקך ולעשות רצונך בלבב שלם על אהנו מודים לך
 ירושלמי משיים ב'ה' קאל ההודאות ברכת בהנים
 מה רא' לומר בברכת כהנים אחר ההודאה דכתיב וישא
 אהרן את ידיו אל העם ויברכס וירד מעשות הטאת
 עבודה והודאה חדא מילת' היא מה רא' לומר שים שלום
 אחר ברכת כהנים דכתיב ושמו את שמי על בני ישראל
 ואני אברכס והיא שלום ש' ב' ברכך את עמו ישראל בשלום

ש ב

הילכות ברכת כהנים

במסכת סוטה ובפ' ואילו כאמרין ואילו כאמרין בלשון הקודש
 ברכת כהנים תניא כה תברכו בעמידה כה תברכו
 בנשיאות כפיים פה תברכו את בני ישראל אק' לי אלא
 ישראלים ועבדים משומרי' מנין תל' אמר להם לכולם
 תניא כה תברכו פנים שלפני כלפי העם ואחוריהם כלפי
 שכינת' כה תברכו בקול רם אין הקורא ראוי לקרות
 בהנים עד שיכלו אמון מפי הציבור ואין ההקטיר ראין
 להתחיל בברכה עד שיכלה דיבור מפי הקורא ואין ראין
 הציבור לענות אמון עד שתכלה ברכה מפי ההנים ואין
 ההני' ראין להתחיל בברכה אחרת עד שתכלה אמון מפי
 הציבור ל'טסים קורא כהנים לאחד אין קורא כל כהן
 המברך מתברך ושאינו מברך אינו מתברך ועובד ג' עשה
 ירושלמי ר' אלעזר בד' הוה תשיש נפיק לברא כל כהן
 שאינו עולה לעבודה טוב אינו עולה ואם עקר רגליו
 בעבודה עולה ושלוח ציבור שעולה ועקר פורתא עולה
 ואם כולם כהנים עולים לדוכן וכל ישראל בכלל ואפי' עם
 שכשודות בכלל הברכה דאפי' אפל עם שאחורי ההנים
 לא אפי' ואינם בכלל ברכה ואפי' הנשים שעבר הכותל
 הם בכלל ברכה מחיצה אינה מפסקת כל כהן שלא נטל
 ידיו לא ישא את כפיו הבהן מברך בא' אלדינו מלך
 העולם אשר קדשנו במצותיו ונזנו לברך את עמו ישראל
 באהבה כ' עקר ברעיה אומר יהי רצון מלפניך שתא
 הברכה האחת שזיייתנו לברך את עמך שלא יהא בה מכשול
 עבירה וענין לאחר שמהפכין פניהם מן הצבור אומ' רבנו
 של עולם עשינו מה שבזרת עלינו עשה כמה שהכטמתנו
 וכשנושאין כפיהם מדובקין ב' אצבעות יחד קמיצה וזרת
 ומיתנים רוחן כין אצבעות אמה ואצבע יחד ונותנין רוח
 כין אצבעות לחגול' אילו תיבות שהפכין ההנים לדרום

ואם לא עשה כן ראוי לו כאלו לא התפלל ומתן שלום לשמאל
של מתפלל שהוא ימינו של הקב"ה אביי ורבא הוו פשעין ב'
פשיעת פשיעה אחת במגילת ב' ה' ה' קורא את
סמגילת מייכן ואלך חסר לספר בשבחן של הקב"ה דכתי' מי
ימלל בבורות ה' ב' תפילת השחר הכי י"ח ברכות כנגד
י"ח אזכרות שאמר דוד במזמור הכי לה בני אילים וברכת
מימים ברכה תיקנה כנגד אל הכבוד הרעים וכנגד י"ח
אזכרות שבקריית שמע ואחד וכנגד י"ח חליות שבשדרה
וחלית קטנה למטה שאלו יושלמו כנגד י"ח מזמורי'
עדי יעקב ולמק רבא וכנגד י"ח פעמים אבות כתובים
בזוהר אברהם יצחק יעקב והם הכי עליו וכנגד
י"ח צוויין בפרשת המסכן השיני מן ואתי אקליאכ ואל בריש
פרשתא י"ח פעמים יראה אלל השם בחומש ואמ'
ליראה את השם הכבד וכמלי י"ח יראת השם ואל חכם
ירא ובר מרע י"ח שמינות בחומש ואל שמוע אשמע
צעקתו כפול ש ב ד

גיהוק פיהוק עישוש רוק בתפלה

העומד בתפילה ומבקש יושפיר או מפסק כדילי'
הרי זה מבטי רוחו אבל לאונא מותר ר' גיהוק ופיסק
ורק עישוש למעלה בפיו ובחוטמו אקורין אטרכודיר סימן
יפה כשם שפיין לו נחת רוח מלמעלה כך עושין מלמעלה
אבל עישוש הפה אסורין ממתין עד שיכלה רוחו אם
מריש שמתבקש להתעטש מרחיק לאחוריו ד' אמות
ומתעטש וממתין וחוזר ומתפלל ואומר רבון העולמי אתה
יצרתי נקבים נקבים חללים חללים גלוי וידוע לפניך
חרשתינו וכושתינו בחיינו חרפה וכלימה אחריתנו
דימה ותולעה ומתחיל למקום שפסק בשמחה מניח
ידו על פיו וקמו שלא יראה פתיחת פיו ה' עומד
בתפילה ונודמן לו רוק מכליעו בטליתו או באפקריסותו
או רוק לאחוריו כמו בר רב אשי דקיימא לן קרווא
דקיקה בבית הכנסת מותר יושלמי רוק כרי שיהא כוסו
בקי לפניו אסור לאחוריו מותר לימינו אסור ולשמאלו
מותר ר' זונה ריק נשפי שי שייף ברבלי שלא יראה
במדרש ויכלו באלה הדברים ראש החילותי תת לפניך
עומד בתפיל וקניע לו רוק רוק לדדין ויהא מהגבא' אמת
יראה נק משפיל שאיו רבי ממשום כנגד פ"ח
ממשום בטליתו הפרושה עליו אבל לא היה מתעטף נראה
על הסרו או ודיו מנחמים לו בבית הכסא קיימא לן אסור
להתפלל או לקרות קריית שמע דרע ממבואות המזנופות
דיח רע שיש עיקר נראה מכנסה וריח פודף מרחיק ד' אמות
ממקום שפסק הריח ומתפלל דיח רע שאין לו עיקר
כמו הפחה בין שלובין של חכירו אסור לתפילה בעוד
הריח אבל אם חכירו הפיח מותר ללמוד תינוק
השתין בבית הכנסת ויצא רבינו שלמה מבית הכנסת
והתפלל דקיימא לן הפוסק באמצע תפילתו אם לא שהה
כדי לאומר את כו' החוזר למקום שפסק ואם לא חוזר
לראש ה' עומד בתפילה ונראה לפניו מקל לפניו עד

שירקנה לאחוריו ד' אמות ואי אפשר לפניו ילך לדדין
עד שירחיקה ד' אמות ה' עומד בתפילה ומנח נראה
כנגדו אמר רבא הואיל ונחטא תפילתו תועבה תניא
הוצרך לכביו אל יתפלל אבל אם יכול להמתין עד פרס
יתפלל ה' עומד בתפילה ומיס אתתין על כרכיו פוסק
וממתין עד שיכלו המי וחוזר לתפיל ואם שהה כרי תפילתו
את כולה חוזר לראש ואם לא יאחו ארס תפילין בידו
וספר תורה בזרועו ויתפלל אמר שמואל וקצרה וכבר
ומעות וכיוצא בהן אבל אם חוזר צינית כידוד טריד
במצוס מתר בדאמר בסוכה בפ' לולב קבול ויתפלל
ולולבו טריד ה' עומד בתפילה ויראה ערות תינוק
מבולא אסור דקיימא לן בין ערות גוי בין ערות ישראל
אפילו ערוה בעשפית אסור ה' עומד במים אם לבו
רואה את הערוה אסור אלא עוכרו ברבלי וקיימא לן
בתפילה עד שיכסה את לבו ושער בין אשתו בין אשה
אחרת או שוקק או טפח בכשר או בזרועותיה מגולת אסור
ואם ערוה כנגדו אפילו יצאים עיניו אסור לו לקרות קריית
שמע או להתפלל אסור לישבת בתוך ד' אמות של תפלה
בפרק אין עומדין אבי האשה הנכנת עמכה בזם אמר
ר' מיכן שאסור לשב בתוך ד' אמות של תפילה נראה אם
יושב בטל אבל אם קורא שבה או עניין תפילה מותר
ואסור לעבור כנגד המתפלל בתוך ד' אמות בתבא דבי
אלהו בפ' ט"ב וישב חזקיה פניו אל הקיר למדו חכמים
מומר ד' דברים שלא יעמוד בבקעה ויתפלל בדרך אומות
היעולם ולא יעמוד ברשות הרבים ויתפלל מפני דעת
בשים ויקדש אדם משנתגד' אמות לשפן נד' לדרוס ד' אמות
למזרח נד' למערב ואם היה בתוך סביתי יקדש כולן אפי'
ק' אמה ויעמוד אדם בצד עץ או בצד אבן ויתפלל שכל אל
הקיר אדם שהתפלל יכול לעמוד בפניו מי שלא סיים תפילתו
כדאמ' בפרק תפילת השחר גבי ר' ירמיה בר אבא ומותר
לעבר חוץ לד' אמות כד' יוס' נר' אמי בפ' תפילת השחר
דח' לפי ד' אמות המתפלל לא יראה דבר חוץ כינו לבין
הקיר בפ' א' דברכות ונראה אם עומד קבוע או בימה
קבועה לפניו אינה מפסקת דהוי כמחיצה דקיימא לן
בסוטה בפרק ואלו באמרין כ' יוס' ע' בן לוי מחיצה אינה
מפסקת בין ישראל לאביהם שב שמים אבל מיטה וכסא
ושלחן שאינו קבוע מפסיק קרא דאמרין בעירובין בפ' כל
גבות תצעה בגולה ויהיה בקטנה מצטרפין שקטנה כאילו
היא בגולה אבל לא להפך דבענין לזירוף שיקו כיחד ואם
שומע קול שליח ציבור בכל מקום יוצאין כדאית' במסכת
ראש השנה בפ' ראשונה בית דין אם השומע כיוון לבו
יצא ואף על גב דרב דאמר בפסחים בשליח כיצד יגיד
מן האבן ולחון כלחון וכן לתפילה הא קיימא לן כרבי
יוס' ע' בן לוי מחיצה ברזל אינה מפסקת המתפלל ונראה
כנגדו כולא עיניו כדאמ' בשליח פירק דברכות אבל
לאחוריו ד' אמות מרחיק ומתפלל וקיימא לן נראה בבית
המיטה מפסקת כד' שב נלא ואם לפני המיטה מכלקס
לדדין כדחקת ד' אמות מותר מיס הרעים ומי המשרה

נראה לאחוריו בחוק האמות מות' לפניו כמלא עיניו
 חסור בית קבא חדש שאין בו צאה מותר להתפלל
 כגדנולא בתוכו בסוכה בשלישי פלולב הגזול קטן
 ויכול לאכול כזית דגן בתוך אכילת פרס מרחיקים
 מזנאתו ומימי רגלי האמות' בגדול אפי' אינו יכול לאכול
 חסור תפלת השחר מצתה עם הנזן החמה כונתיקי'
 יראוך עכשמו ולפני ירחור דורים שיתפלל ביום
 וקיימא לן כר' יהודה דאמ' תפילת השחר ערד' שעות דתנן
 בכחירתא כונת' ועל עמוד של שחר שקרב בד' שעות' עד
 כאן יקבי ליה שחר תפילה מוכן ואלך שחר תפילה יהבי
 ליה שחר תפילה בזמנה לא יהבי ליה ירושלמי כפ' תפילת
 השחר ר' אחי' זלי בתלת שעות ביממא וכן ר' חיי' וכן רבי
 ברכיה כפ' בדברכות חסור לאדם אעשה חסוני קודם
 שיתפלל שצדק לפניו יתקן וישם לדרך פעמי' והיונו
 טעם כפ' אדברכות על תפילתו אתה סמוך' וכפר הים
 קורא חסור לאדם שיקדי' לבית הבירו לשאל בשלומי קודם
 שיתפלל כפ' אדברכות לא תאכלו על הדם קודם שיתפללו
 על דמיוס' שפ' התפלל קיימא לן בר' אלעזר דהן חסור
 ומתפלל תפילה דרבנן אעב' דאמר ר' יוחנן הלואי יתפלל
 אדם כל היום כולו קיימא לן בר' יהושע בן לוי תפילות
 כנגד תמידין תיקמוס דתיבא כונת' כשם שאין מושפין על
 התמידין כך על התפילה ושמאל נמי אמר הית עומה
 בתפילה ונזכר שהתפלל פוסק' השילוב באמצע ברכת'
 אבל אם רוצה לחדש בתפילה יתפלל' אבל בשאלתו דרב
 אחאי והלכות בדנות פוסק כרב אחאי קיימא לן כרבי
 יהושע בן לוי דאמר הכנס לבית הכנסת ומצא ציבור
 שמתפללין אסיכול להתחיל ולבמור עד שלא יגיע שליח
 ציבור לקדושה יתפללו ואכלו לא יתפללו שאין יחיד אומ'
 קדוש פליח ורבינו אלה ורבי' ר' יובק ורבותי פסקי המתפלל
 לא יפסיק לענות יהא שמיא רבא או קדוש אוברכו' אלא
 אסי' לשתוק לשמוע הציבור כשענין וחזור וגומר תפילתו
 אכל אם הצבור מתפללין ימתין עד איסימו ויתחיל עם
 שליח ציבור בלהש' ואומר עם ההזן בקדש וקדושה וגומר
 תפילתו' ולי כראש דאין לשתוק לשמוע מפי הציבור שאם
 היה שומע מפי שליח ציבור היה יוצא כדאמ' במסכת ראש
 השנה כפ' רחא בית דין דדעתיה דשליח ציבור אכלי עלמא
 וכר' יובי דאמר משליח ציבור אכל ביחיד עד שיתכוון שומע
 ומשמיע וקא דאמר במסכת סוכה כפ' לולב הגזול שומע
 כעונה היכא שנתכוון לקויו' כההיא ירושלמי דמגילה
 המגילה אשר קראו אותה לפני המלך' וטלא שפן קריאת
 מיכן שהשומע בקורא ירושלמי דסוכה אשה מברכת
 לבעלה וכן לאביו בעונה אחריו אמין' וכר' זירא דאמר
 איובין ותקע לוי' וכפ' ביסוי הדם וכפ' ערבי פסחים מצות
 צריכות כוונה' ובירושלמי דראש השנה היה עבד אחורי
 בית הכנסת דא' ארמיה מצות צריכות כוונת הל' אבל אם
 קורא תפילה לרוד או זמירו' או יוצר או קדיש או קריאת שמע
 אפי' באמצע הפסוק העונה עם הקהל דקיימא לן כר' יהוד'
 באמצע הפסוק שאל מפני היראה כל טכ' זק'

תפילה יתפלל לפניו ולא ישתוק קעוסק במצוה כפ' אפי'
 המצוה האחרת' וכימא דברת כס ולא בתפילה "
 לאחר שמתפללין נוספין על פניהם לתחיכה דכתיב וימי
 ככלות שלמה להתפלל א' ה' את כל התפילה והתחיכה הזאת
 אלא תחיכה אחר תפילה' ואין נוספין אלא לפני ספר תורה
 וסי' דכיתב במלחמת עי' ויפול על פניו ארצה לפני ארון'
 ואם רצפת ארבים חסור בפיסוט ירושלמי כדאית' כפ'
 הקורא את קמגילה עומד וכפ' א' ותענית אין אדם חשוב
 רשאי ליפול פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון ויבוי
 ורבא מלגא אלגוי' שמיטה על שמתאסכל אפי' מוכין הימין
 כי הטחינה כנגד אדם טיית' ק' עדי תמיד' וכמונה על
 ימינו והטחינה כנגד מוכין שמאל תחת לראשו וימינו
 תרבינו ואחר התחינה אומר ואנחנו לא נדע מה נעשה כי
 עליך עיינו' שכתוב גבי יהושפט ברברי הימים יתבדל
 אחר הפסוקים" אפרי' ופניו בתיק דאמר ר' אלעזר
 בר' אבינו כל האומ' תהלה לרוד ככל יום ג' פעמים מוכנס
 לו שהיא בן לעולס' הבא דאית ביה חבד ופנתה את ידיך
 ואה' הפסוקים בתחילה בהתחלת החומים מן ארוממך
 אלדי המלך עד שם קדש לעולם ועד כ' תיבות קמים ג'
 פעמים קו' תיבות קרי' בפעמים תיבות כמו תיבה תהלה
 ואותיות תמ' כתיב מצות וכן אותיות אב כה' פסוקים
 כה' מלאכות ברא כו' ימים לבד מוכין השמעות "
 סדר קדושה בשליח במסכת סוכה ר' אבא אומ'
 מים שחרב בית המקדש אין יום
 שאין בו קללה וכו' ועלמא במאי מתקיים אקידנא
 דכירא ואיהא שמיא רבא דאגדתא של ארץ עיפתה כמו
 אוכל צלמות ולא סדרים' קא יסדרים ותופגי' ומותר
 ליחד לומר סדר קדוש' אפי' טיש בו קדוש וברוך שתיקובה
 בשעת השמור' יענך' ובא לזין' ואחר גומרין קדיש'
 וקורין עלינו לשבח' עד תמלוק בכבוד כל ימינו ויחיד'
 וכשגומר כל מה שחפץ לקרות' אומר כי כל העמים ילכו
 איש באם אלדיו ואנחנו נלך באם ה' אלדיו לעולם ועד "
 וכשיצא ילך כנחת כפ' אדברכות אומר ר' אלכנ' אומר רב
 הונא כל היוצא אל יפסיע פסיעה בסע' וכשיצא מכתחום
 לשכינה ויוצא "
 ש בה

כפ' תפילת השחר ושל מוספין
 כל היום אר' יוחנן וקרא פושע
 היו לפניו שתי תפילות אחת של מנחה ואחת של מוספין
 חסור לאדם העומד כציבור להקדיש תפילתו לתפילת
 הציבור' ומותר לאדם לטעום קודם לתפילת המוספין'
 דקיימא לן כרבנן דוחיד חייב לתפילת המוספין בין בהבר
 עיר בין שלא חבר עיר' כר' יוחנן דצלי וקדר צלי'
 ירושלמי' אומר ר' יוחנן אפי' ראיתי את ינאי עומד ומתפלל
 בשוקי של ציפורין ומהלך ארבע אמות ומתפלל של מוסף
 ואין חבר עיר בציפורין' וכמה ישתא בין תפילה לתפילה
 כר' יוחנן ככיוון' ירושלמי שוא' כר' שילך ד' אמות
 בשליח מסכת ראש השנה אמר רב חננאל' אומר רב כיון
 שאמר ככתוב בתורתך טוב אינו צריך לומר קראי' " ואם

תאמר ככתוב צריך לומר תפוקים מה שאומר פסוקים
 בשבת משום דמיגרם גריסי ורב יוסף סבר מוסף יחיד
 יכול להתפלל דאמרינן בפ"א דע"א לא עלי איניש צלותא
 דמוספי בתלת שיעין קיימת ביומא קמא דריש שתא ביחיד
 כיון דמסקיד דיכא מידחי אי הכי ציבור נמי אלמא
 היכא דאיכא ציבור בתלת שעי קיימת לא מוצלי והדר מוצלי
 ביחיד וכפיליה פ' תפילת השחר טעה ולא התפלל אל ראש
 חודש אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרו במוספין
 בצבור שני וכך דאל אביי לרב חמא מאי טע לא אתי בפירקי
 דרב יוסף וכו' ולצלי מר צלותה דמוספי ביחוד וכו' כיצבור
 שני אבל ביחיד לית לך בה ש בו

תפלת המנחה

תברך בפ"א דברכות יחזיק
 אדם בתפילת המנחה ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו
 הנביא ומקו' בפ' תפילת השחר תפילת המנחה עד
 קערב ר' יורה עד פלג המנחה דעבר כמר עבד בעבד
 כמר עבד ונהגו להתפלל מנחה עד הערב ביומא
 בפרק אמר להם הממונה צלתיק דאברהם מבי משחרי
 בתלי לאחר ז' שעות ומנחה עד הערב וקלבה מתפלל אל
 שבת בערב שבת ואומ' קרוז על הכוס בריש תפילת השחר
 טעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית שתי' ואין בזה
 משום עבר וימו בטל קרבנו ויהבי ליה שכר תפילה
 שכר תפילה בזמנה לא יחבי ליה ודווקא טעה אבל בטל
 במוזד מעות לא יוכל לתקון טעה ולא התפלל מנחה
 בערב שבת מתפלל ערבית שתי' של שבת טעה ולא התפלל
 מנחה בשבת מתפלל שתי' של חול במוצאי שבת' מבריל
 במוצאי שבת מבריל בראשו ואינו מבריל בשנייה היול לפניו
 ב' תפילות מתפלל של מנחה ואחר מוסף' במנחה אין אומר
 ברכת כהנים שאין בו כשיאו כפי' כדאמ' במסכ' תענית
 אבל בשמתעבין שהוא סמוך לערב אומר כדאמ' בריש פרק
 בשלשה פריקים לכך אומר במנחה ברכנו בצרכי' תחינה
 יתבדל בין יב בפ"א דברכות בערבית
 מברך שתי' לפניו ושתי' לאחריה אחת ארוכה ואחת
 קטנה המעריב ערבים בערבית פתח במעריב ערבי
 וסיים ביוצר אור לא יצא פתח ביוצר אור וסיים במעריב
 ערבים יצא אהבת עולם על עם אהבת עולם אהבתין'
 קרי' שמע " מאימתי קורין את שמע בערבין משעה
 שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן וסימן לדבר זאת
 הכוכבים" ירושלמי קורא קודם לכן לא יצא ומה
 שקורין אותה בבית סכסכת כדי לעמוד מתוך דברי תורה
 ואות שהיו מתפללין תפלת הערב מבעוד יום שמוא לא סבדי
 כר' יוחנן דאמר בפ"א צריך לסמוך גאולה לתפלה ערבית
 ועוד תפלת ערבית רשות שמעתי מרבי' בא הוק קורא
 קרית שמע עם הציבור בשמתפללין ביום ומתפלל עמהם
 תפלת ערבית אין תפלתו של אדם נשמעת לא עם הציבור
 וכיצאת הכוכבים היה קורא קם על מיעותו בברכותיה
 אבל עיקר המזנה להתפלל קרית שמע בברכותיה ולסמוך
 גאולה לתפלה לאחר יציאת הכוכבים זמן קרית שמע

ערבית מיציאת הכוכבים עד עמוד השחר' הכמים עשו
 חיזוק לדבריהם לא יאמר אדם כשבא לזדה אלך לביתי
 ואוכל קימצא ואחר כך הקרא קרית שמע נמצא סיכה
 חוטפתו וישן כל הלילה אלף קורא קרית שמע ומתפלל
 ואם לא קרא כלילה קורא קודם עמוד השחר' ובלבד שלא
 יאמר השכיבנו במנחות כפ' שתי הלחה קרא קרית שמע
 ערבית ונחרית קיים לא ימוט ספר התורה הזה מפיך "
 בברכות בפ' היה קורא אכן איתחילי מתחילנן פרשת פינית
 וקיימא לך אש התחיל גומר אמת ואמונה בפרק
 ב' דברכות בין ה' אלריכס לא ופיסק ואינו חוזר ואומ' אמת
 אלא יאמר אני ה' אלקיכם אמת ואמונה בפ"א דברכות
 מי שלא אמר אמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו

מברך שתי' לאחריה אחת ארוכה אמת ואמונה ואחת
 קצרה השכיבנו אמר ר' יוחנן אינו בן העולם הבא
 האומך באולה של שחרית לתפלת ערבית והא בעי למימר
 השכיבנו אלא כאריכתא דמי' והאובנים תיקנו פסוקי
 ברוך ה' לעולם אמן שבהן יח פעמים הסכנגד יח ברכות'
 ואחר כך יראו עינינו ומסיים המלך בכבודו לפי שתפילת
 ערבית רשות בפ' תפלת השחר תיקנו לומר הפסוקי יראו
 עינינו יתבדל ואחר הפסוקים יתפלל בפ' תפלת השחר
 מסיק תפלת ערבית רשות' פירח כבר נהגו תפלת ערבית
 דר' פסיק רשות ואינו אמר טעה ולא הזכיר של ראש חדש
 ערבית אין מחזירין אותו לפי שאין מקדשין החדש בלילה
 ומשמ' אבל שבת ויום טוב חייב תפלו כנגד תמידים תקנום
 איברים ופירשים קריבין כל הלילה וכן תפלת הערב כל
 הלילה אמ' ר' יוחנן לעולם יזקר אדם בתפלת הערב ש'
 תיכון תפלתו קטרת לפיכך משאת כפי מנחת ערב' בפר'
 ב' דברכות נשים חייבות בתפילה במדרש ויכולו לילף מנחה
 שהיתה מתפללת יח ברכות' רמא קרני מגן ממית ומחיה
 מחיה המתים אין קדוש האל הקדוש דיעות חונן הדעת
 וכשלים ארו חיל' קרוז בתשובה מוריד שאלו ויעל'
 חנון המרבה לסלוח' שמחתי בי שועתך גאל ישראל מקום
 עפר רופא אביעים בלחם מברך חסידיו יאמר מקבץ
 ידיו אוהב צדק ומשפט ורשעים בחשך מכניע קצת
 גיבורים מבטח לצדיקים קרן משיחו דוד אין צור כלידנו
 אל תרבו תדברו שאותך לכרך ביראה כעבוד יצא עתק
 משיכם הטוב ויתן עוז למלכו עושה השלום ש ב ז

קרית

שמע על המיטה בפ"א דברכות אמ' ר'
 יהושע בן לוי אעפי' שקרא קרית שמע
 בבית סכסכת משה לקרנתו על מיטתו אם תלמיד חכם אינו
 בריך אלף קורא בידך אפקיד רוחי" אמר ר' אלעזר כל
 הקורא קרית שמע על מיטתו מוצין דיולין ממנו כאילו
 אחוז חרב סיפיות' בשבועות כפ' דיעות הטומאה רבי
 יהושע בן לוי קרי יושב בסתר עליון בפרק א' דברכות
 פרקין או מוטה על צידו לא יקרא קרית שמע אם הוא
 בעל בשר כרבי יוחנן מותר להטות ולקרית שיכוין יותר
 בטוב בפרק הוואה נכנס לנין קורא מן שמע עד והיה
 אם שמע' ואומר פסוקי דרמיו כגון בידך אפקיד רוחי

ושאר פסוקי ומצדך בא המפיל חבלי שינח וכולו וצדיק
אלא יפסיק בין קריאתו לשנתו כדמשמע בירושלמי קרי
ואחר קרי עדי דקה שקע מגו פתיה במדרש ויבולו כזכר
אחד מישראל לישן נחמו יסן עד שמלך להקב"ה לא ישכב
עד יאכל טרף שאומר ה' אלקינו ה' אחד והמחבלין שומעין
סהזכיר שמו של הקב"ה וחומלים עליהם ומלחשים אחריו
ברוך שם כבוד מלכותו ובורחין והוא בסמך בזק ופוקד
בפשו בידו אחר שמוע בידך אפקודי והאומרים בליטם
מוסרין אותנו לשומרי היום נפשי לה משומרים לבקר
וכן בתנחומא " ש ב ח

בטילות ידים קודם שיאכל בשחיטת חולין
בפרק כל הבשר לא אמר בטילות ידים
לחולין אלא מפני שהן תרומה וסמכו וירדו לא שטף במים
אחר אלא שטף טמא ולכן סמכו בטילות ידים לחולין מן
התורה ובתנא דבי אליהו בפרק בא חבירו דברו אל כל
עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו מיכן המזלזל
בטילות ידים סימן רע לו לא יאבה קטלנו וכמה
החמירו חכמים בזוול בטילות ידים בפ' א' דסוכה ובסבת
בפרק במה אשה יוצאה ובפ' ב' דערובין גבי רבי עקיבא
וכפרק ג' דברכות צריך כדו' בפרק א' דשוקה נעקר מן
העולם ואוכל בלא בטילה כאילו בא על אשה זונה
המטל מים ראשונים צריך שיבזיק ידו למעלה וינטלם
וינשאם בפרק כל הבשר מים ראשונים נוטלין בין בבלי
בין על גבי קרקע ונוטלין בין בחמין בין בצונן אבל אם
אין יד סולדת אסור בפרק כל הזבחים שקיבל זר
דמין אם טבל ממים שאין פרה שוחה ואותה מהן פסולין
במסכת ידים מים שפלטו מסתיית בהמה בכלים פסולין
בקרקע נפל לתוכן דיו קומם קנקנתם וכשתנו מראיהן
או טרה בקן פתו או הדיח בקן כלים או המחמה בקן את
פסולין הדיח בקן כלים מנודחין וחדשים כשירין רבי
יוסי פוסל בחדשים מים שהנחתום מטבל בקן בלוסקאות
פסולים בתוספת מים שהנחתום מטבל בקן בלוסקאות כשתנו
מראיהן פסולין מים שלפני הנפח אפי' לא נשתנו
מראיהן פסולין טעמה בקן מלאכה שלפני הספר
כשתנו מראיהן פסולין בפרק כל הבשר קפדיתו אמנא
קפדיתו אחזותא קפדיתו אשיעורא אמר ליה אין אמר
דבא בלי שאין בורביעית אין נוטלים ממנו ידים במסכת
ידים מרביעית נוטלים לידים לאחד ואפי' לשנים מחזי לוב
זר מלובל ולג' לק' בפ' דביטון כטלא בתרביעתא
בפרק כל הבשר בלי שניקב בכונס משקה אין נוטלין סימנו
לידים וכן מן הפרסם בלי מנוקב בשולין מגופת
חבית שתקנה נוטלין הימנה לידים וכן חמת וכפיפה
אבל לא מהל וקופסה אעפ' שמתקבלין במסכת ידים נוטלין
לידים בכלי גללים בכלי אדמה בכלי אבנים אבל לא
בדפנות הכלי ולא בשוליה המרחץ ולא במגופת החבית ולא
יתן לחבירו בחפניו אין כותבים לידים אלא בכלי תוספת
מגופה שתיקנה נוטלין ממנה לידים וכן חמת וכפיפה
אפילו פחותין אבל לא השקן הקופה אפילו מקבלין

שידה תיבה ומגדל מקבלין נוטלין מהם לידים המוצץ
באדם מוצץ בידים בפרק כל הבשר כל המוצץ בטבילת
בגוף מוצץ בטבילת ידים לחולין בפרק ד' דמוקואות בצק
שתחת הצפורין מוצץ אבל לא נראה שתחת הצפורין
ובתוספת הטיט והבצק מוצץ טיט יוצרים או של בנין שדרכך
דמיא דבצק בפרק כל הבשר האי אריתא ודלאי אין
נוטלין ממנו דלא אתי מכח דאדם כן מן הצנור המטפטף
לא יטול כטילה במלוי ידים בפ' במה אשה כדרכ
הסדרא מלאו חופכאי ויהבולי מלא חופכאי טיבות צריך
שיתן מים בשתי ידים שלא יקא חציצה דנתן במסכת ידים
כטל ידו אחת ושפשפה בחבירתה טמאה ונטול פעם א'
לחבירי הטיט פעם ב' לטהר את הידים ב' לטהר אותם מים
בפרק א' דשוקה צריך בו וטבעת באצבע הכניס אינו
מוצץ כי הוא למעלה מפרק אמצעי של אצבע ואמרי בפ'
כל הבשר עד כאן לחולין פי' אמצעי של אצבע ואם
היה צריך כל היר קוי חציצה במסכת ידים הכל כשירין
ליתן לידים אפי' חרס שוטה וקטן אעפ' דאמ' בפ' כל הבשר
מכח גברא קאתי לא בא למעט לקטן אלא צנור שלא בא
מכח אדם מביח חבית בין ברכיו ונטול מטה חבית על
צידה ונטול והקוף נוטל לידים רבי יוסי פוסל בשני א'
בתוספת נוטלין לידים אפילו טמא מות ואפילו בעול כידם
בפסחים בפרק ואילו עוברין ובשחיטת חולין בפרק העור
וקרוטב לנטיל אס אין לו מים ויש בסוף ד' מינין ימתין
אבלתו עד בגאון שמה ואם יש מים לאחריו פחות ממיל
חוזר מיל אינו חוזר בפ' ב' דערובין ר' עקיבא לא
בלום עד שנטל ידיו בפרק ד' דזבחים ורחצו ממנו ולא
בתוכו בהלכות גדולות אמ' רב אחאי אמריקן מדלא ממעט
מומעט מנודחין ש"מ האי משיב דלא דמיא מטביל ביה איביש
ידים ועולה לו לנטילת ידים דרחיצה מעליא היא וכראה
דהאי שפסוק שבושה בידו במים הוי כח אדם כח דבעינן
כח אדם בפ' כל הבשר משמע האוכל במפה צריך לנטילת
ידים וכן אוכל מחמת מאכל צריך לנטילת מאכל עצמו
אינו צריך אוכל פחות מכביצה יטול מספק ולא יברך
בברכות בפ' ואלו דברים בשבתות וימים טובים אמרי
בית הלל מנוגין ואחר כך נוטלין תקף בטילה לטעודה
לאחר שנטל ידיו יגב היטב בפ' א' דביטון האוכל בלא
ביבוב ידים כאילו אוכל לחם טמא בפרק א' דפסחים כל
המזות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן כן כששופך על
ידיו מברך הנוטל מתכוין והנותן אין מתכוין ידיו
טוארות רבי יוסי אומר ידיו טוארות כטל מן השילון שיטב
קבלת רביעית ידיו טוארות ר' יוסי אומר ידיו טוארות
ומדה ר' יוסי אס בין ברכיו או בין חזי' ידיו טוארות פי'
ומסייע להריק בברכו ובחזי' ידיו ר' יוסי אומר כעני תרי
גברי ליתן על הידים הטטה חבית על צידה ומעצמה מקלחת
המים הוא דאמ' בפ' כל הבשר גבי אריתא דלאי אין
נוטלין הומנו לידים קתם דלוקוסוף על אריתא דלאי
והאריתא כשפכו המים על הידים אבל הכא מחבית שקוטס
כשפכין הקוף נתן על הידים אפילו לא היתה קטנים ביד

אדם • בפ' כל הנשר ר' יוחי פוסל במטת חבית זקוף
 שאינו מבח אדם וכן בפ' כל הנשר בעין כחגברא
 ומתני' שפוסל המטמ' במשא כמו נידה ורגי אין נוטלין הימנו
 דנוקא לתרומה ולא לחולין • על ידו אחת בפ' ב' דביטוי
 בטל טהילה גדולה כבת אחת שיש בה רביעית או נטל שני
 פעמים לא בעי רביעית אם מארי רביעית " ש ב ט
הילכות סעודה
 אחד נוטל ב' ידיו • בברכות בפ' אילו דברים תבין לנטילה
 ברכת המוציא • הפיטו אחד מברך לבולן המוציא אם אמרו
 ביזל וניכול בדוכתא פלוני ופלוני • ואם לא קבעו מקום
 להסב כל אחד מברך לעצמו • ואם ביון המברך להוציאם
 והם כיוונו לצאת יצאו • אין הכוונע ראשי לכוונע עד שיביאו
 לפני כל אחד ואחד ואם הלחם טוב או מתובל אין צריך
 להמתין • על הפת מברך המוציא לחם מן הארץ • וכעת
 שחפץ לברך המוציא לחם הלחם בשתי ידיו כי אצבעות •
 בירושלמי פ"א דחלה ובמדרש ויכולו כנגד' מנות שמקיים
 לא תחרום בשור ובחמור • לא תזרע כלאים לקט שכחה
 ופיאה • לא תחסם שור • תרומה מעשר ראשון •
 מעשר שיני חלה ירושלמי כיצד מברכין תני אין מברכין
 על הפת אלא כשהוא פורס • אמר ר' חייה דר"א אמרה
 הדין דכשיב עיגולא ומברך עליו והוא דלא אתי בידיה צריך
 למיברך עליו זמן תניינות • בפ' הרוואה • מלאכות מן
 החריזה עד האפיק • ו' תיבות בברכת המוציא • וכן
 בפסוק בתילים להוציא לחם מן הארץ • בסנהדרין בפ'
 חלק היבא דשרי ביטולא מקום שמתחיל להפנות שם כוונע
 ואין לברך המוציא קודם שיתפש הלחם • כמו במנחות גבי
 תפילין מאעת הנחתן • צריך שתכלה הכרחה על הפת •
 יברך כשהיא שלמים ואחר כך כוונע • פת צונמא שתיתין
 בקערה מוכן מרת עליו נוטל ואוכל • בפ' שלשה שאכלו
 אין הכוונע ראשי לכוונע עד שיכלה אמן מפני רוב העניין •
 ירושלמי שיעור בצינה אית דאמ' כזית נאית דאמ' פחות
 מזכית • ומייתי מדתנן היה עומד ומקריב מנחות וכו' •
 ותיבא ליקט מכולן כזית וכו' • אם מצה הוא יצא בהן
 ידי חובתו בפסח • ירושלמי בפ' שלשה שאכלו תניא כל
 האומרים עליו שלשה ברכות אומר לפניו המוציא לחם •
 התיבון הרי פחות מזכית אין אומ' עליו ג' ברכות מעתה
 לא יאמרו עליו המוציא • ומשני משאר מינין כצרכו • בפ'
 כיצד מברכין קיימן קביאו לפניו שתיתין ושלמים מברך
 על השלימין • פרוסה של חיטין ושלמים של
 שעורין מביח של שעורין שלימה • וכוונע פרוסה של חיטין
 על הטוב מברך • ואם יש לאדם שני חצאי לחם יחברם
 בחד בעץ או בשום דבר שלא יהא נראה ודינו כמו שלם •
 אפי' כשבת כדמשמע בעירובין בפ' חלוק • תופרה בקיסם
 ולא ידע תופרה דינו כשלם • בפ' שלשה שאכלו בעל הבית
 כוונע ואין לו לכוונע יותר מדאי דמיחוי כרעבתנותא
 כדמשמע בפרק כיצד מברכין אך כשבת וביום טוב יכונע
 גדול מאד כד' זירא • ירושלמי בפ' כיצד מברכין רב

הוקצו הוה טעמים בשמאליה ומפלג בימיניה •
 אין להפסיק בין ברכת הברצוא לאבילתו
 אמר רב טול כרוך טול כרוך טול כרוך טול כרוך טול כרוך
 הוי אינו הפסקה • וכן הביאו מלח או ליפתן או בכיל
 לתירו • אבל אם דיבר שאר דברים בין ברכת המוציא
 לא כילתו צריך לברך המוציא פעם שנית • אבל אם אכל
 הכוונע מעט וקסיחין הא נפקי כולתו כדמשמע בשילחי
 בכל מערבין • דאי יהבי לינוקא נפקי • כעניין זה
 בשחיטה וכיסוי כדאמרי' בפ' כסוי הדם • וכן במשכ' •
 מנחות שחבין תפילה לתפילה • בשילחי פ' הקורא רב
 זאם אמר המברך קבל המוציא קודם שאכל אינו הפסקה •
 טעיות בוצע • אין המסובין ראשין לטעם עד
 שיטעום הכוונע • תניא הכוונע הוא פושט ידיו תחילה
 בקערה ואם בא לחלוק כבוד לאביו או לרבו או למי שגדול
 ממנו רשות בידו • ואינו ראוי לכוונע עד שיכלה אמן
 וכו' • ירושלמי מסובין אסורין לטעום כלום עד שיטעום
 המברך כשהיו כולם זקוקים לכך אחד • שתיין אפי' לא
 שתה המברך כשהיה כל אחד כוס בידו • וכן הקיא בפרק
 ערבי פסחים הקוא שנין דהיון ושתי • לאחר שטעם הכוונע
 טוב שיחלק לכל אחד כדאמרי' טול כרוך טול כרוך
 כשאוכלים אין מסיחין בשעודה כדאמר בפ' דתעבית שמה
 יקדים קנה לטעם • ביומא בפ' אמר להם הממונה הלכה
 בשעודה יוצא אדם להשתין מים ונוטל ידו אחת לפי שפישף
 הניצוצות שעל גבי רבלין שלא יראה בכרות שפכה •
 דיבר והפליג נוטל שתי ידיו ומחזיר מפה על
 האריחים שידעו שנטל מבחון וכנס דידעי דאנינא דעתיק
 בשבת בפ' המוציא יין • הנכנס לטעודת קבע נפנה ונכנס
 במקומו • משום דאמרינן בפ' בירה הנצרך לנכסיו ואוכל
 דומה לתכור שהסיקוהו על גבי אפר • בפ' כיצד מברכין
 היו יושבין שלא קבעו שעודה כל אחד מברך לעצמו •
 הסיכו אחד מברך לכולם • בא להם יין בתוך המזון כל אחד
 מברך לעצמו לפי שאין בית הבליעה פנוי ואינם מכוונים
 לשמוע • ואם אמר תשמעו ואל תאכלו או יוצאין
 בברכתו • מים בשעודה או שזר או רבש או סכר
 תמרים • רבי תם פוסק שאין צריך לברך עליהן בשעודה
 שפת פטרתו • מדמסיק בפ' כיצד מברכין דברים הבאי'
 בתוך השעודה אין טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם הפת
 פטרתו • אי הכי יין נמי נפטריה פת • יין גורם ברכה
 לעצמו • הרי אפי' יין קיה פטור אם לא שגורם ברכה לעצמו
 וכן הגורם רבי' יבב משפירא • אך רבי' יבב
 אבי הצריך לברך מדאמ' בשילחי כיצד מברכין שמתה מים
 לצמא מברך שהכל • ואמרין בגמרא לא שוקי מאן
 דחנקתיה אומיא ולא יאמר השותה מים בשעודתו שיטל
 לברך • וכן פי' רבינו יבב • יין נמי נפטריה פת בתוך
 המזון הא לשרות האכילה יין בריר ולא פטור • אבל שאר
 משקין לא פריך נפטריה פת • דלא אתו ללפת את הפת
 ומדאמר יין פטור כל מיני משקה הא ליבא יין מברך
 אשאר משקין ולא פטור אלא היבא דחנקתיה אומיא •

ירושלמיין עסקין מרובין ממוני לקידוש ממוני להבדלה
 ממוני לחופה מי שנותן יין בסעודה וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 חפץ לשתות יין צריך לברך דאמר בפ ערבי פסחים
 ברכת המזון קוי הפסק רבי שלמה וכן רבכא עמרם
 בארץ פסק על הפע שנתה מים בסעודה צריך לברך שהכל
 דהוי כמלך ודמי לדבי רב אשי דכל חימת דמאמשי
 תפליהו הוה מברכי ור' זבד ממובגא הורה לנו לברך
 דק פעם אחת שרעת האדם לשתות כפימא וקלא היה
 מברך פרי קבטן על היין וכשנתה שבר או מים אחר כך
 היה מברך שהכל והיה מפרש יין פוטר מברכה אחרונה כל
 מיני משקה ולא בראשונה מי שהולך למשתה הוכתנו לו
 לשתות וכו' ואינו יודע אם יתנו לו יותר צריך לברך על
 כל פעם ופעם דהוי כמלך כדמשמע בפ ערבי פסחים
 בפרק כיצד מברכין צריך על היין שלפני המזון פטר היין
 של אחר המזון בשבתות ובימים טובים וכשעת הקום
 שקובע סעודתו על היין אבל בשאר ימות השנה מברך על
 כל כוס והוה בפ כיצד מברכין אמר רב פשא הלכתא
 דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה לאכול בהן
 פיתו כגון תבשילין בשירודגים אין טעונין ברכה לא
 לפניהם ולא לאחריהם פרוהו כן ענבים ותאנים ורמונים
 שאוכלין בהן פת ובאין ללפת הפת פוטרתן וכן
 דייסא דברים הבאים שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה
 כגון מיני מתיקה שיש בהן מיני דגן או חביצא כדכפא שאינו
 בא ללפת את הפת טעונין ברכה לפניהם ולא לאחריהם
 שנכללות בברכת המזון דברים הבאים לאחר הסעודה
 כגון חביתים ופירות וענבים וכיוצא בהן שכבר הלכו את
 הפת ואונם באים ללפת הפת ולא נטלו מים אחרונים
 טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם פת פוטרת
 פרפראות לפניהם ולאחריהם פרפראות אינן פוטרות
 את הפת פסק רבינו שלמה אובל תאנים ורמונים
 ותמרים אין הפת פוטרתן ומברך לפניהם ולאחריהם
 אבל מיני מתיקה שיש בהן דגן מברך לפניהם בורא מיני
 מזונות ואינו מברך לאחריהם שברכת המזון כוללתן
 הציור פוטר את הטפילה אגונים ברכש דבש עיקר
 ומברך שהכל בשירודגים ותבשיל אעפ שלא היו לפניו
 המוציא אין צריך לברך עליהם דעתו להביא ליפתן ופת
 פוטרתן דייסא וטרגין ואיסני שאוכלין לטביעה וקריאו
 לאחר המוציא ואינן ליפתן מברך עליהן בורא מיני מזונות
 ולא לאחריהם ואם באו קודם המוציא פת פוטרתן
 פת חיטין פת שעורין פת בוסמין פת זיפון פת שיבולת
 שועל מברך על פת חיטין ופוטרי כולן ברבות הקודמות
 ברכת המוציא קודמת לברכת מיני מזונות מיני
 מזונות לבורא פרי העץ פרי העץ לבורא פרי האדמה
 פרי האדמה לברכת שהכל לפי שאין ברכותיהן שוות
 אבל בברכותיהן שוות המוקדם בפסוק מוקדם לברכה ארץ
 חטט וסעודה מברך אפי על פרוסה של חיטין ופוטרי את של
 שעורין ענבים ותאנים ורמונים וזתים מברך על הענבים
 ופוטרי את כולן ארץ וית קודם לענבים תאנים

ורמונים מברך על התאנים שהם שניים לארץ באר לפניו
 פירות וירקות מברך בורא פרי העץ ואחר כך בורא פרי
 האדמה באר לפניו וירקות ובשר מברך פרי האדמה ואחר
 כך שהכל באר לפניו עני בשמים ועשבי בשמים מברך
 בשמים ואחר כך עשבי בשמים את רובו וזית מברך על
 מין שבעה ופוטרי האחר כל שברכה לפניו שהכל מברך
 לאחריו בורא כפשות דבות וחרובן ענבים ותאנים
 זתים ותמרים פרי העץ ולאחריהם על העץ ועל פרי
 העץ כל פירות לבד מד המינין מברך על החביב לו
 כל הברכות שהן סמוך דברים צריך לומר מעין חתימתה
 סמוך לחתימתה כל הברכות כולן אין חותמתן בשמים
 הן מוקדם השבת וישראל והמונים בוציא אהלים
 במסכת ראש השנה בפ דאנוהו כל הברכות כולן אעפ
 שיצא מוציא חוץ מברכת לחם וברכת היין ירושלמי
 בפרק ג' דברכות ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל הוא
 יברך קידוש ואכילת מצה אעפ שיצא מוציא לפי שהוא
 חובב ברכת הבזון שני ספרים שאוכלים כל
 אחד מברך לעצמו סופר ובור סופר מברך ובור יוצא
 אבל כל הברכות אחד מברך ואחד שומע דשומע בעונת
 במסכת סוטה כמ' בהלל ויגילה ותקיעה ובשילטי מסכ'
 ראש השנה גבי שליח זיכור כשם שמוציא את שאינו בקי כך
 מוציא את הבקי בירך על היין בתוך המזון לא פטר של
 אחר המזון לאחר אכילה יש לברך דברי תורה כדתנן
 בפירקי דברכות בפרק ר' עקיבא בן מהלאל שלשה שאכלו
 על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כלו משולחננו
 של ק' וכפ' א' דתענית גבי רבי כחמן ור' זחא בתר
 דסעודי דרמי וזכו בשיליה ברכות כל הקנה מסעודה
 שתלמיד חכם שרוי בה כאילו נהנה מזון שכינס וכתבא
 דבי אליהו רבתי יבכה אדם תורתו עש תלמיד חכם ולא
 עש ארץ דרך אין בסעודה לא יאכל אדם
 מעומד ולא ישתה מעומד ולא ידבר בסעודה ולא יקנה
 הקערה ולא ילקק אצבעותיו וידע אל מי מייסב ולא יהא
 מייסב כלפי מי שבדול חימונו בא לאכול נזון ובשילי אובל
 ממקום העליון ולא יאכל דבר ויתלוש בין סיני ויחזיר
 בקערה ועל השולחן בא לשתות בדכים הופך פניו לזד
 אחד ושותה ודכותי במסכת ביצה בפ' אין צדין
 בתוספתא לא יאכל אדם מן הפרוסה ויחזירנה בקערה מן
 סככת כפשות אר' אלעזר כל מי שאינו משייר פת על
 השלחן אינו רואה סימן ברכה לעולם בדרך ארץ אחד
 המתחיל בן עזאיל לא יאחו אדם כביצה בידו ואם אחו הרי
 זה רעבתן ולא ילקט פירותין ומניח על השלחן ולא
 יפרוס פרוסה ויחזירנה לקערה בפרק שלשה שאכלו
 פנים ומתינין זה לזו בקערה שלשה אין ממתינין
 בעירובין מאירין פיהם בקערה בפ' אחרון דקדושין
 בסופו האוכל בזק קרוי זה ככלב ופסול לעדות בפרק
 כיצד מברכי אחד כל אכילתך אכול מלח אחר כל שתייתך
 שתה מים במסכת ביטין בפר' מי שאחזו אין לו לאכול
 ולעמוד מיר במסכת בכורות בפרק מומין אילו אין

מתין מים בפני רבים אבל משתינו מים בפני רבים *
 כשתכונת בפרק א' עפ' אין משקין בפני שמש בשל ויין או
 פירות שישלו רוח' בפ' ערבי פסחים הבו למיברך אהור
 לבו למישהי אפילו בברכה בתחילה משום דצריך לברכת
 המזון קודם ואחר כך יברך ברכה בתחילה * יש מפרשין
 מברך בורא פרי הגפן תחילה ואחר כך ברכת המזון *
 בז"ח מזמנו * עד כמה מזמנין אמר רבי חייה בר'
 יהודה ממזיהדרב * שתה יין ואכל בשר כמותבת אחת
 מצטרפת ליה ולקוציא רבים * עד שיאכל בזית דגן *
 זית קטן מאבגו * כדמשמע במסכת שבת בשילסי המוציא
 יין אבל נראה בזית גדול בעגן כדאמרי' בפ' ביצה מברכיין
 גבי ר' יוחנן אבל בזית מליח * וכן משמע בכריתות בפרק
 אמרו * מים אחרונים * תכף לנטילת ידיים
 ברכת המזון * ג' תקיפות הן בפ' כל קבצר מים אחרונים
 חובה ובשילסי * פרק א' דעירובין אפי' במחנה חייבין מים
 אחרונים * ופ' א' דטעם אחרונים צריך שיפיל ידיו למטה
 בפ' כל קבצר אחרונים אין נוטלין אלא בכלי * הנוטל ידיו
 באחרונה תחילה הוא מוזמן לברכת המזון * בשילסי אלו
 דברים בברכות דריש מפסוק * ברכת המזון
 במסכת פסוק בפ' אלו באמרו אמר רבי יהושע בן לוי אין
 מתניין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין * בפ' שלשה
 שאכלו אין מסיחין על כוס של ברכה אלא מברך מיד *
 בפ' ערבי פסחים ברכת המזון טעונה כוס * וברכות
 בפרק אלו דברים * וקיימא לן המברך צריך שיטעום או
 אחר מן המזונין בשילסי בכל מערבין * וכערבי פסחים
 כוס של ברכה צריכה שיעור דביעית הוא ביצה ומחצה *
 ובפ' שלשה מינין בניזיר עשר רביעיות הן * וטעמו פגמו *
 כוס של ברכה * דברים באמרו ככוס של ברכה *
 טעון קדחה מופנים ושטיפה מכוונן * חי ומלא עיטוף
 ובסודר מקבלו בשתי ידיו ומתכוו ביימין * ומגביה מן
 סלחן טפח * ונותן עיניו בה כדי שלא יסח דעתו ממנו *
 ויש אומ' משברו במתנה לאכסי ביתו * בפסוק מתעטף
 ומברך * שאם זרועו מגולה מכסה אותה ומברך שתהא
 עליו המצנע באימה * ונותנו לימין ואין השמאל מסייעו
 כל היין ששולחן ככוס של זימן הוא * וקיימא לן האוכל
 כשהוא מקלף או עומד נאכל צריך לישב כשהוא מברך *
 במסכת ברכות בשילסי אלו דברים המברך עדיף מעונה
 אמן * ממהרים אבר למברך מן העונה אמן * בפרק
 קרוואה מי שמתניין לו כוס של ברכה ואינו מברך מקצרין
 לו ימיו וזמניו * בפ' כסוי קדש ברכת המזון ארבעים
 זהובים כי על כל ברכה * והובים * שלשה שאכלו כאחד
 חייבין למזן ואין ראויין לחלק * שנים מזמנין בר'
 יוחנן * ג' שאכלו נצא אחד מקן לשוק קורין לנו מזמנין
 עליו ונא עונה ברוך שאכלנו משלנו * והולך לו והם
 משלמין אבל לא בי' מפני כבוד השם עד שיפס * שלשה
 שאכלו כאחד אחד מפסיק אכילתו לשנים ומברכין ואחר
 כך יגמור שערותיו ומברך * שנים אין מפסיקי' לאחד
 שלשה שאכלו כאחד וקדם אחד וכירך לעצמו לאחר שיאכלו

השניים כל צורכו מזמנין עליו * אבל הוא אין מוזמן עליהם
 כדאמר רבה תוספא * שלשה שאכלו כאחד ידי ברכה
 יצאו ידי זימן לא יצאו * ואין זימן למפרע שאחריכך
 יאמר נברך * בא אחד ומזלן מברכין אם שמע שאמרו
 נברך שאכלנו משלנו * או נברך אלדינו עונה ברוך ומברך
 לעולם ועד * כרב זכיר ואם כבר אמרו ברוך עונה אמן
 ברב פפא * ש
אמן
 העונה אמן לא יבדיל קולו מן המברך *
 וכדוממה שמני יחדיו * העונה אמן אחר
 ברכותיו מגונה * אבל בכונה ירושלם משובח * אין ענין
 אמן חגופה * או קצרה ביותר ולא קטופה * כמו אמר
 שמחסר אות אחת * ולא יתוה שלם שמע הברכה אלא
 שענין אמן * ירושלמי בברכות בפ' אלו דברים אמן
 יתוה רב הובא אמר הקו דמחויבי למברכים וקוא עני
 לא ידע מאי עני * אבל בקריאת התורה עונה אמן אפילו
 אינו שומע בשוכה בפ' ההליל והלא מניף באודרין בסודר
 ומברך לא ירוק ברכה מפיו * שלא ימסר * בשילסי פ'
 אלו דברים עונין אמן אחר ישראל המברך אבל לא לאחר
 תימנות של בית רבן העשוין לתלמוד * בפ' כל בתי
 הקודש העונה אמן שיתחין לו שיערי בגן עדן * מאי אמן
 אל מלך באמן * ירושלמי העונה אמן בעולם הזה
 זוכ קועונה לעולם הבא * של ברוך * לעולם אמן ואמן *
 בפ' שלשה שאכלו העונה אמן יותר ממאריך אינו אלא
 טועם * אמן כמ' אדני * באילו הזכיר שמונת לכך
 אמרו חכמים גדול העונה יותר מן המברך * ש לא
גר מברך
 בפ' דמסכת ביכורים הגר מביא
 ואינו קורא שאינו יכול לקרות
 אשר נשבעת לאבותינו * ואם היתה אמו מישראל מביא
 וקורא * וכשהוא בבית כנסת אומר אלדי אבותינו * ואם
 היתה אמו מישראל אומר אלדי אבותינו * ירושלמי
 קורי שמעון חסידא לחילן דבי בר עשתור דאינון גרים בני
 גרים * ואמרו' אלדי אבותינו * פי' כשמתפללי' אומרי'
 אלדי אבותינו * וקתיבין אם היתה אמו מישראל מביא
 וקור' הא גרים בני גרים לא נזכרות' היתה אמו מישראל
 אומר אלדי אבותינו קיו גרים בני גרים לא * אמר רבי יוסי
 קיימא כתימן בר עיסור קומיר' חייה בר אבא שבא בעבירה
 על בת ישראל היא מתני' * פי' הא דתקן היתה אמו מישראל
 כגון שבא בני על בת ישראל א' עפ' שקולד עצמו גר ראשון *
 אבל גר בן גרים אפי' לא היתה אמו מישראל מביא וקורא
 ואומ' אלדי אבותי' * וליכא למידק ממתניתין למעטבן
 גרים * דבי זירא בעי כלום היא מתכוין אלא לאברהם
 יצחק ויעקב כלום נשבע הק' אלא לזכרים שוא לנביכות
 בתמיהה ואמאי הא דקתיב אם היתה אמו מישראל * פי' הא
 דקתיב בן גר שכולד מישראל בן בני שבא על יד אילית דכנה
 היא גר ראשון * ופריך אביכוורין ולא אתפילה ולא תירץ *
 תני בשם ר' יהודה גר עצמו מביא וקורא * מה טעם
 כי אב קמון גים נתתיך * לשעבר היית אב לאדם מכאן

מיוכז ואילך אב המון גוים ר' יהודה בן לוי אמר הלכה כר' יהודה אחרת עובדא קמיה דר' אבהו ואורי בר' יהודה וכן הלכה שגר יכול לומר בתפילה אלרי אבותינו וכן בברכת המזון על הארץ שהנחת לאבותינו והאי דקאמר במסכת מכות כפ' בתרא כיון דאיכ' כבוד קבר דבעי למימר אשר בשבעת לאבותינו ולא מצי אמר לא פסיק ליה קסיה כרבנן דמתנין דפליגא דר' יהודה ורבינו תם קשה אפי' אם תאמר בר' אומר אלרי אבותינו מוקדא אב המון גוים מכל מקום כיצד קורא על שבכורים וצריך לומר אחמי אומר אבי ונצטק אל' וכל הפרשה ויש לומר אליבא דר' יהודה דבר מביא וקורא כיון שהאבות נקראים אבותינו כאילו קבר היה מזרעם לענין קריאת הפרשה וכל שכן יכול לומר בברכת המזון על שהנחת לאבותינו וכן פסקו כל הבאונים בר' יהודה והכאן סבירין דהבא ואמרנו מיוכז שמוכז כמי לגרום בזמן הזה שהיו מתפללין אלרי האבות והא ברית דתני ר' יהודה בר' מביא וקורא ואלו בתוספת תניא כל הגרים כולם מביאים ולא קורין ונבי קיני חתן משה מביאין וקורין שכוהיה האב הקדוש אשר ייטב ה' עמו פ' שניתן להם דושפק שלי יביחו ואין לומר הקורא מביא וקורא היינו דכתיב קני' כדאמר ר' בתוספת טעמא דר' יהודה כי אב המון גוים נתתיך וזה שייך לכל הגרים יש לומר תבאי היא ואלריבא דר' יהודה ולפי מה שדחה בנימין בן עשתי ליעל היתה אמו מישראל היינו שבא הגוי על ישראלית והוליד בן אבל בר' בן גרים אפי' לרבין הוא נקרא ישראל גמור ולפי זה תבא דר' יהודה כל בר מביא וקורא היינו כבר ראשון ולאו דרך תבא אליבא דר' יהודה דאמר דווקא בר מביא קני מביא וקורא היינו כמי אותן שנתגיירו במדבר שהיו בימי משה אבל כניהם של כולם מביאין וקורין אפי' לרבין ר' אלעזר בן יעקב אומר האשה בת גרים לא תיכשא לכהן עד שתהא אמה מישראל אחד גרים ואחד עבדים משוחררים אפי' עד ידורות עד שתהא אום מישראל בת גרים עיקרית דמתנית' תנן במסכת קידושין בפ' עשרה יוחסין מכל מקום פסקין בר' מתפלל ומברך ואומר אלרי אבותינו פירושו שיש בהן כזית אביר לאבדם בברכות בפ' דמסכת סופרים אין סומכין באוכלין אין מכסין באוכלין ואין אוכלין באוכלין אלא אם כן היו ראויין לאכילה ר' אלעזר בן יעקב אומר כל אוכל שבמדו בידי אדם מותר לכהן ב' רבי אלעזר בן יעקב אומר כל שיש לו יד ועוקץ מותר לכסות בו

של ב
ביסוי סבין
מכסין סבין בעת ברכת המזון
על שם לתגיף עליהם ברזל
כמכילתי' אינו דין שיניף המקדש על המאריך וסולחן
כמוכזה בשיליה דחגיגה
של ב
נשים ועבדים
וקטנים אין מומנין עליהם אבל
נשים מומנין לעצמן ועבדים
שאינן משוחררין מומנין לעצמן במסכת סופרים נשים
חייבות בתפילה ובברכת המזון אם אינן יודעים בלשון
קודש מלמדיו אותן בכל לשון שיכולות לשמוע מיוכז אמרו

המפרך צריך להגביה קולו כדי לתוציא בני חקטנים ואשתו
ובנותיו ירושלמי דברכות ניהא אשה מברכת לבעלה עכר
לברו וקטן לאביו כדי לחכמו ובעונה אחריהן אין תבא
מאירה לכן כ' מצריך לכן י' נשים מומנות לעצמן בברכות
ובריש ערכין תעברע בד איתקש לאשה דבמרי לה מאשה
בכמה דברים חלוקים לבני נגעים בפ' ב' וכסוטה האיש
פורע ולא האשה האיש נסקל ערוס ולא האשה כפ' היה
נוטל בסוטה האיש מטמא באונס ובאורוס והאשה בלובן
ולא באונס האיש חייב בהקפת הראש ובהשחתת זקן ולא
האשה בפרקא דקידושין מיהו נשים ועבדים מומנין
לעצמן וחייבין בזימון של ר'

קטן לצרף
אך נחמן קטן המדע למי מברכי מומנין
עליו פרחיט לו ב' שערות וכנס ל' ב'
גהני מילי לזימון אבל לתפילה עד בן ג' שנים ויום אחד
בפ' אדמכ' ערכין קטן היודע למי מברכין בירושלמי
דברכות ובראש רבה בויקו מקץ א' רב פפא כמה פעמים
אכלית עם תחלישא אבא ועסר יבאי חביבי ולא זימון עלי
עד שהבאתי ב' שערות ולי' לג' קטן אין מצטרף דא' יהושע
בן לוי קטן המוטל בעריסה אין מומנין עלי' פי' לב' אבל
עושיין אותן סניף לזימון ולא תשיבני מריש פ' שלשה שאכלו
יבא אחד לשוק בשלשה מומנין עלי' ולא בי' משום דלא יתיב
אין זימנו בשם אבל פרח נר' אחא דמן טבחא ורב יאדארי
גאון פסק קטן אין מצרף וכן אבא מורי רבי יב' אך
דבא חיי פסיק בן ח' או ב' א' אם יודע למי מברכי מומנין
עליו ורבי יב' מ' אחר דברכת המזון בשם אמרי במבילה
מהנהגו כל דבר שבקדושה בי' צריך למיתב' וט' נראין בי' אין
מצטרפי' וקטן סניף ל' פסיק לית הילכת' הכי דדוק' ג' ג' ג'
ויתבי' וקטן היודע למי מברכין הגיע לכלל שני' אך מספק'
לן בשערות כגון מופלא הסמוך לאיש שנדריו נדר ולא ממש
ובכן סורר ומורה גבי פרחיט מי ממעטו גוים וקטנים
דילפינן תוך ומינה מה להלן כולן גוים וזכרי' ולא עבדי' אף
לזמן ובתוספת דידיה בכות כותים מעשה בתימוק שפקדים
קדומו לנשים ובדקו ר' עקיב' לשם מי נדר כך הקטן לזימון
סמוך לאיש ורבי' תם אומ' קטן ממש הוי סניף לי' לזימון
ירוש' א' יוחנן קטן לספר עושיין אותן סניף כראש לקרוא
בתורה לו כדמשמ' בפ' הקורא את המבילה עומד אבל לב'
אין מצטרפין דמפסיד ואינו עולה וכן הסיב רבנא נתן
שעשה סעודת ירוש' אחד ספק אחד קטן עושיין הספק עיקר'
והקטן לסניף' שנים שאכלו אחד בשר ואחד גבינה דדמי להא
דריש ערכין כהנים תרומות או קדשים וזר אוכל חולין
דמצטרפי' מאחד דכהן בהדי זר מצי אכיל ט' דגן ואחד ירק
מצטרפין לזימון אבלו דגן וד' ירק אין מצטרפין ומסקנא
אפי' לא אבל' א' ג' רוברת אחת או שתה בוס אחד מצטרף
ולתוציא אחרים עד שיאכל כזית דגן ירוש' שנים פת ואחד
ירק מומני' אם שנים אכלו ונטלנידיהם מים אחרונים אין
ק' יכול לאכול למצטרף עמהם כדמשמ' בפ' כיצד מברכין
וקל' הגדול מברך אם אבל' כזית דגן ואם שני' גמרו אכילתן
ואחד בא ואוכל מעט עמהם מאחר שלא נטלו ידיהם

כשמואל נבד דברוך רופת בהדי בתר דכתיב אתא רב שימי
 ברהייתא קא מטרקוב נאכיל ב שאכלו חז ד' אור ה' אינן
 דשאין לחנקו או לאו ח'ט' רשאין לחלק חז לברך יחד
 דשאין לחלק חס לאיזוב' ואם ישנו לאכול ולא חבלו עדיין
 אינן רשאין לחלק ב' חבורות נפירש מכל חבורה אחד
 והחבורות שלהם לא יימנו עליהם ברכת המזון אינן רשאין
 לחלק ב' חבורות שאוכלות בבית אחד בזמן שמקצתן
 דנאין זה את זה מטרפין נאם לאו אינן מטרפין ירושלמי
 לשני בתים נכרבא ושכנסו לזמן משעה ראשונה אילנו עם
 אילנו כגון כנישואין שושבין בתים בעליות ובחצירות
 שלה

ברשות
 רבתי אומר המברך אבל כברכת
 היין באמצע הסעודה אומ' סברימורי
 לפי שאין בית הבליעה פמי כדאמ' בס' כוזב מברכין
 ואם רב אחד יושב בסעודה אומר ברשות מורי קרב ורבתי
 כדאמ' במסכת דרך ארץ מעשה שהלכו במלכות ספמיים
 וכו' שאמר הפלוסוף שלום עליכם חכמי ישראל ולרכן
 גמליאל כראש

ברכת
 המזון כיצד מומיין בשלשה אומ' כבדך
 שאכלנו משלנו כי בק' באלף בריבוא
 אומר כבדך אלדינו שאכלנו משלנו אומר שמואל אל יציא
 עצמו מן הכלל לומר ברבנו אלף אומר נבדך והמאכילין
 משיבין ברוך שאכלנו משלנו והמברך אומר ברוך הוא
 שאכלנו משלנו ירושלמי אומר שמואל אינו מוציא עצמו מן
 הכלל התיבון ליה הרי הקורא הרי בתורה ברכו אומר
 אומר ר' אבין כיון שהוא אומר המברך אינו מוציא עצמו מן
 הכלל שאכלנו משלנו הרי זה תלמיד חכם למי שאכלנו
 משלנו הרי זה כור' בב' אבל בי' אס' אומר כבדך אלדינו על
 המזון שאכלנו לית לן בה תביא ר' אומר וכו' חיינו
 אומר מטוב הרי זה כור' ואם חיי הרי זה כור' שלו

סדר ברכת
 המזון ראשונה מברך הון
 שנייה על הארץ שלישית בונה
 ירושלם רביעיית הטוב והמטיב
 חכמות כי אם על הסדר מזה תיקן הון כירידת המן
 יהושע תיקן ברכת הארץ כשכנסו בה ידוד ושלמה תיקנו
 בונה ירושלם דוד תיקן על ישראל עמוק ועל ירושלם עירך
 ועל זיון משכן כבודך ושלמה תיקן על הבית הגדול
 והקדוש אקרא שמך עליוי הטוב והמטיב ביבנה תיקנום
 ב' ברכות מן התורה הטוב והמטיב דרבנן נודה אינה
 מתחיל ברוך דברכה השמוכה לחבירתה היא הטוב מתחיל
 בברוך ביבנה תיקנום אומר רבא וצריך שאמר הודאם
 תחילה נודה לך וסוף נודה לך על שהחלת לאבותינו ולא
 יפחת מאחת נודה לך אלדינו לא אומר ארץ טובה ורחבה
 לא יצא ידי חובתו וצריך שיזכיר ברית ואחר כך תורה וב'
 בריתות ותורה כב' בריתות ירושל' כדברים אומר ר' מריה
 מן ביום שהוא כרתה אברהם ברית עד נחת בריתי אקים
 את יצחק ב' בריתות כל שא' אומר ארץ טובה ורחבה ברית
 ותורה כברכת הארץ לא יצא ידי חובתו אינו מלבינו

דועינו זונינו פרנסינו וכלכלנו בויקרא רבא טופוס של
 ברכה היא ואומרה אפילו בשבת ואין למו' אבינו מלכנו
 לא אבינו דועינו שהרי בברכת הטוב נתקנה מלכות כבוד
 בונה ירושלם משמע שאין בה מלכות פתח ברחם על
 ישראל עמו וחותם בבוני ירושלם העונה אינן אחר
 ברכותיו משוכה דוקא בבוני ירושלם אינן ירוש' בשילאי
 בפ' אינן עומדין רב אמר אילנו תלתא עונה אינן אחר
 עצמו הבנחר בעמו ישראל בחבבה אוקה עמו ישראל
 בונה ירושלם אחר ברכת המזון ויש ירושל' שאין ססי אס'
 בנה ירושלם שהיא בסוף הטוב והמטיב פתח בברוך
 ואינו חותם בברוך וס' לא דאורייתא אומר רב פפא
 הטוב והמטיב צריכה מ' מלכות לבר מודדיק מלך העולם
 אבינו מלכנו המלך הטוב והמטיב מה שמסיים הרהמן הוא
 יזכינו בברכת המזון לפי שכתוב בשיר המעלות צידה ברך
 אברך אבינום אשביע להם שם אצמיח קרן לדוד ערבתי
 כר למשיחי כל האותיות יש בברכת המזון חוץ מן ק'
 להודיעני שאין מלאך אף' שצף' קצף' אכף' שולט
 בשערה במקום שמברכין ברכת המזון בבוני ירוש' לך
 וורדים ששבי' נחל בעדן ונחל ערביך תשקס' לכך אינן ק'
 ביצר אור ולא בי' ברכת על תפלה שלו

שבח ולא בירך
 אמרינן בברכות בפרק
 ואילנו דברים יחזור
 למקומו ויברך וכן משמ' פ' ערבי פסיח דברים שצריכים
 ברכה במקומן עד מתי מברך כל זמן שאינו רעב מחמת
 אותה אכילה ברכת המזון של שבת ברכה ראשונה הון
 סבייה ברכת הארץ שלישית בכחמה כחמיסה אלדינו
 ומסיים בכחמה ותחמינו כי הוא בעל ה' שבעות ובעל
 הכחמות ואומר קדושת היום באמצע בויקרא רבא
 ועצמותי יחליץ יבוא מיכן הטוב חכמים רצה והחליצנו
 בשבת ר' זירא בעי קמי' ר' יוחי ברכה אילין דאמרינן
 דועינו זונינו בשבת מהו אל' טופוס ברכות כך הוא שלט
 הזכיר נחמינו טעה ולא הזכיר

טעה ולא
 של שבת אס' לא אומר הטוב
 והמטיב אומ' בא' אומ' שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל
 באהבה לאות ולברית בא' מקדם השבת הטוב והמטיב
 ומסיים אבל פתח הטוב והמטיב וחזר לראש לבונה ירושלם
 ומזכיר קדושת יום השבת כתיקנה וכן טעה ולא הזכיר
 של יום טוב ולא פתח הטוב והמטיב אומ' בא' שנתן ימים
 טובים לעמו ישראל לשמחה ולזכרון בא' מקדם ישראל
 והזכיר דוק בשבת וימי טובי דחובה לאכול אבל בחדשי'
 דאי בעי אכיל לחם ואיבעי לא קבענפשיה בברכת המזון
 שיאכל פירו' וכו' ולא לחם טעה ולא הזכיר של ראש חודש
 אומ' בא' אומ' שנתן לנו ראשי חדשים וכו' בקילכות ראש
 חדש יתמצא את הברכה כולה שם

ורומיילש
 האוכל בשבת מה שמתקין מן הבצק
 ומבשלין בקיריה מה שקורי' ורומיילש
 אומ' בירוש' כל שקוא כעין חליט מהמיין אומ' מיני מזונות
 ומברך עליהם מעין שלם מהו להזכיר בה מעין המאורע

אמר ר' אבה בר זבינא ר' זעירא הוא מוכיח מעין המאורע
וכן אני עוסק כשאני הקטן אוכל בשבת בלא לחם ומכרך
מעין שלש על המחיה ועל הכלכלה עד ובנה עיר מקדשך
במקרה בימינו רצה והחליצנו ה' אל דינו ואל תהי צרה ויען
ואנחה ביום מנוחתינו והראינו ה' לקינו בנחמות ציון ובבטח
ירושלם עיר קדשך כי אתה הוא בעל היסועו ובעל כנחמות
טוב ומטיב לכל באי על על הארץ ועל המחיים " אין
חותמין בשמים והא מברכין מקדש השבת ישראל וראשי
חדשים קודשא בריך הוא מקדש לשבת וישראל ראשי חדשי
ובכל אחד בתי קדוש הטיח אוכלין בפני בלא ברכה "
תני חזא מסלקן לגד אחד אוכלין דמאיה אינו פולטין
ומסלקן לגד אחד ומכרך וכולטין ותניא אידך פולטין בדבר
שאינו נאמא מוציא מפינו ומכרך וחוזר ואוכל ונתניא אידך
כולטין במסקין פרה אידחן ולא יברך כלל " ש מ א
ברכות על על דמתאכלין חמשת
המיינין בפ' כיצד מברכין רב ושמואל
דאמרי תרויהו כל שיטלו מחמשת המיינין מברכין עליו
בורא מיני מזונות " אפי על ידי תערובת " ה' מיינין חטוף
ושעורין וכוסמין וסיפון ושיבולת שועל מיני מזונות ורבא
קוא בתראם או האי דיקא דמחזא דעקרו דרבא מברך
מייני מזונות שמערב בה מיינין וכן חבין קידרא ודייסא
כל שכן מה מיינין בלא תערובת שמבטל מברך מיני מזונות
נהילכתא כוותיהו דלא איתנתב' כי אם מאורז ודוחן "
וקילכתא פת אורז ודוחן מעשה קדישא טיבה בורא מיני
מזונות " ולבסוף בורא בפשות רבות ירושלמי ר' כשהיה
אוכל בשב' או ביצה אומר באי אלדינו מלך העולם בורא
בפשות רבות וחסרונן להחיות בהן נפש כל חי באי אל חי
העולמים " דייטא דמחזא דלא מפשי בה קיימא בין
דיטא דחקלאו בין חבין קידרא קומח דבש ושמן שנקרא
אברושך על כולם מברך מיני מזונות " ברכה אחת מעין
שלש כל שהיא מחמת המיינין שהיא מין דבן חטופה ושעורה
וכוסמת ושיבולת שועל וסיפון והם מבושלין בתחילה מברך
בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש באי
אלדינו מלך העולם על המחיים ועל הכלכלה ועל תנובת
השדה ועל ארץ חמדה טובה ונחבה ברית ותורת חיים ומזון
ועל שהוצאתנו מארץ מצרים רחם ה' אלדינו עלינו ועל
ישראל עמך ועל ירושלם עירך ועל ציון משכן כבודך ועל
היכלך ועל מקדשך ועל מזבחך ובנה עיר קדשך במחנה
בימינו ותשמחנו בה כי אתה טוב ומטיב לכל בריך אתה ה'
על הארץ ועל המחיה " ברכת לשבעת המיינין כל
שאינו משבעת המיינין שאינו מין דבן כגון עבבים תאינים
ורמונים ותיים ותמרים בתחילה מברך בורא פרי העץ
ולבסוף על העץ ועל ארץ חמדה טובה ונחבה וכל ומסיים
אם קוא בארץ ישראל על הארץ ועל פירותיה ובחוצה
לארץ על הארץ ועל הפירות " ואם שותה יין בתחילה
מברך פרי הגפן ולבסוף על הגפן ועל פרי הגפן ומסיים
בחוצה לארץ על הגפן ועל פרי הגפן " ואם שאר מיני פירות
ואתריגים ותמחים וסקרים ורימונים ואגוזים ואגסים

ובינא בהן שאינו מן המינים בתחילה מברך פרי העץ
ולבסוף בורא בפשות " אמר רב יוסף האי חבינא אית
פירורין כזית " בתחילה מברך המוציא ולבסוף ב' ברכות
ואי לית כיה פירורין כזית בתחילה מברך בורא מיני
מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש " ואתמר במנחות
כפ' ואלו אין לומר שהרעוהו בכלי ראשון אלא בתן מרק
בכלי שני " בפרק כיצד מברכין אין הפרשות קיימות
בורא מיני מזונות משמע אפילו כזית " פת כלומא פנתין
מרק בכלי שיכחם פירורין אינו כזית המוציא "
קביעות סעודה טבא דארעא שאופין בטבלא בארץ
וקבע סעודתו עליו מברך המוציא ואחריו ב' ברכות "
לא קבע מיני מזונות מעין שלש " שלקות על
קרקות אומר פרי האדמה שלקות שביטלן פרי האדמה
דלעת וכרוב וסילקא אין דרכן לאוכלן חיים מברך עליהם
שחכל " שלקין וקן טובים מברך פרי האדמה " שומא
וכרתי פרי האדמה לפת שחתכו אפי נתן בוקמח מברך
פרי האדמה אכלוהי שחכל " תבטיל סילקא פרי האדמה
שיבתא ומיין פרי האדמה שבת טילא " ירושלמי שתי
מי הקרים מברך בורא רפואות " שבן החושש
בגרונות שותה שמן זית באיגרון מברך פרי העץ "
קבא חישים אבל מברך שחכל " וכן קומא שעורים
שחכל שנהגה " נגן פרי האדמה " קורא רך שחילין
שחכל " וכן דלדולי גפנים " פלפל לח פרי האדמה " וכן
זנגביל לח " אבל יביטין לא כלום " דבש תמרים שחכל
תמרין בתושין מבטלין " פרי העץ קוא טרייאגן "
פרי העץ על פירות האילן אומר פרי העץ בורא פרי
האדמה יאל " מכל מקום שאתה לוקח ממנו הפרי ונשאר
העץ כל שחכה כולם מברך פרי העץ " שגדל מעצמו כל
דבר תקח הפרי אין פרי אחר יוצא מאותו העץ מברך בורא
פרי האדמה " בתוספת כל שמוציא עליו מעיקרו עשב הוא
מברך פרי האדמה כל שמוציא עליו מעצו אין הוא מברך
פרי העץ " כל אילן שנושרין עליו בשתי נפאח העץ
ומוציא עליו מעצו פרי העץ אבל אם מתייבטין העלן
וגדל משרשו בשומסמין פרי האדמה " ברפס הגדל על
קאבנים פרי האדמה " דמי לכשות " דאמרינן בשבועות
פ' כל מערבין דמברך פרי האדמה " כמיקין ופטריות
שחכל נהים בדברו " דבר שאין גידולו מן הארץ שחכל "
על סחומין " ועל תבלות " ועל הגובא " ועל בשר
באמה חיס ועוף ודגים ועל החלב ועל הבבונה וביצים " על
היין שסקרים שבשתנה טעמו ועל הפת שעיפסה ועל
התבשיל שעיברה צורתו " על המלח ועל קומית " אומר
שחכל " ירושלמי החמין יומ דייין האמת " בא לשנתון
שחכל " שתי מים לזמא שחכל " ועל כולן לבורא בפשות "
על יין מבטל בין בשמים בין שלא בשמים פרי הגפן "
כדמסמע בפרק ערבי פסחים ובהקללים יוצאין בפסח
בקנדיטון וכיין מבטל " שתי יין וכירך פרי הגפן והביאו
לו מחבת אחת אין צריך לכרך פעם אחרת פרי הגפן אבל
אם הלך לשתות במקום אחר צריך לכרך פרי הגפן "

הא דאמר רב שינוי ויוזאין צריך לברך פרי הגפן אבל מברך הטוב והמטיב וכגון דאיכא אחריני דשתי בקרי כדאמרי בברכות כפ' הרוחה ואם הוא שותה לברו אינו מברך הטוב והמטיב כי אם שהיינו פ"ח ירושלמי כפ' כיצד מברכין על כל חבית וחבית שפותח מברך אמר ר' יצחק הטוב והמטיב בין אינו טוב כיון הראשון בין טוב ממנו כפ' הרוחה על שבמים ועל בשרות טובות אם יש לו שותפות עם אחר מברך הטוב והמטיב ואם כל השדה שלו מברך מוריס אכחנו לך ק' אלדינו על כל טיפה וטיפה דתניא על שלו אומר שהיינו ועל שלו ושל חבירו אומר הטוב והמטיב מת אבינו והוא יורשו בתחילה אומר דיון האמת ולכסוף אם יש לו אחים שורשין עמו אומר הטוב והמטיב ואם לאו אומר שהיינו בנה בית חדש או כלים חדשים בין יש לו כינא בקן בין אין לו כינא בקן אומר שהיינו וכך מצאתי ופ"ח דהלכה כר' יוחנן דאמר אחר זה צריך לברך דכל היבא דפניגור רב הונא ר' יוחנן הלכה כרבי יוחנן וכלי שפא בתרא וקא מתירן לטעמיה ר' יהודה ור' מאיר הלכה כרבי יהודה וקילכתא אפילו כינא בקן צריך לברך מצאתי ירושלמי אפילו שחקים וכן החדשים אומר שהיינו קנס אומר שהיינו נתן לו אומר הטוב והמטיב ש"מ ב שמים על הריח מברך משיעל תימורתו ענייני מברך בין עני בשמים חוץ מן המוסק מברך בורא מיני בשמים על הקדם ועל הקושר ועל הנוהר וחבולת שבגן ונרקיס וחילפי דימא הוא ברופלא וסובלי וסילק העמקי שקס עץ מברך בורא עני בשמים וכל דבר שהוא עשבים חבולת הזרין הגדילה בשדה וכיוצא בקן מברך עשבים בשמים על ריח השירות כגון המריח באתרוגים וחבוסים תפוחים אומר אשר נתן ריח טוב בפירות וכשמריח השמן אומר בורא שמן ערב והשותה לרפואתו מברך פרי העץ ג' ליון ספק חמרא דריחיה חלא וטעמ' חמרא מקדשין עליו ומברכין עליו בורא פרי הגפן דהא קיימא לן כרבא בשוף ע"ה חמרא לבג חלא אביי אמר במשהו ריחיה חלא רבא אמ' כגיתן טעם ריחיה חלא וטעמא חמרא חמרא וקיימא לן כוותיה ועוד ד' יוחנן קאי כוותי כפ' המוכר שירות הבדוק את החבית לקיות מפריש עליה וכו' עד ואם תימצי לומר בתר דטעמיה אייקר קה ריחיה וטעמי חמרא וריחי חלא וטעמא חמרא וכו' יושע בן לוי פליג עליה וקאי אביי כוותיה וכן פסק רב אשי' ושמריס דרמא עליהו מיש א"עב דאית בקן טעם יין לא מברכין עליהו בורא פרי הגפן דהא בעא מיניה רבנחמן מר' חייא שמריס איש בקן טעם יין מהו א"ל מי סברת חמרא הוא קיימא בעלמא הוא מרבי שמריס מפי ר' יבא הלוי כל מינ' אילן משבעה קמינין כגון ענבים תאינים ורמונים זתים ותמרים מברך לפכיו בורא פרי העץ ולאחריו ברכה אחת מעין שלם פ' אומר אחת ודומה לשלש ברכות דברכת הארץ שהיא דאורייתא כדאמ' לברכה את האלדיך זו ברכת הזן דקאי אאכלת ושבעת דלעיל כלומר אאכלתך ואשבעתך ברכה

על הארץ הטובה זו ברכת הארץ אשר נתן לך זו ברכת כונת ירושלם וטוב והמטיב כיכנה תיקנה ואינה מן המניין והני תלתא אלחם כתיבי דכתי' לעיל מיניה ארץ אשר לא במסכנות תאכלכה לחם להכי מברכין עליה ב' ברכות שלימות אבל אמיני פירות הכתובים לשבח ארץ ישראל לא בעפן שלימות אלא כמעין ג' סגי להו וזו היא הברכה ואל תשנה בה בא' אלדינו מלך העולם על העץ ועל פרי העץ ועל ארץ חמד טובה ורחב' שהחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבע מטובה רחם האלדינו על ישראל עמך ועל עירך ועל נחלתך והעלינו בה ושמינו בתוכה כי אתה טוב ומטיב לכל בא' על העץ ועל פרי העץ פ' על הארץ ועל פרי העץ הוא מעין ברכת הזן שמברך על אותו דבר שמילא כריסו ומשביעו על ארץ חמדה מעין ברכת הארץ רחם על עירך ונחלתך מעין כונה ירושלם טוב ומטיב לכל נגד הטוב והמטיב שתיקנו כיכנה וחתימה בא' על הארץ בכל מקום צריך להזכיר שבת ברכת הארץ בחתימה בין אפירי בין חמרא בין אדגן בין חי בין מבושל סוף סוף על פרי העץ מעין פתיחיהו שציקר ברכתו לכך היא באה ענבים בעיניהו בתאיני ורימוני אבל אי שתי חמרא מבו דאי שתי לעילויא שבעה יין גדולת ולמלכות אישתי לייחודי שמה באכפי נפשי בורא פרי הגפן וכן לכסוף בא' על הגפן ועל פרי הגפן וכולו וחיתם על הארץ ועל פרי הגפן בשבת הארץ וכמעין פתיחה אבל תפוחים ואגוזים ואפרסקים וחבוסים וכל פירות האילן שבעולם אין זקוקים לברך ברכה אחת מעין שלם כיון דביעי כולי האי ולא כתיבי בשבת הארץ בהדאי בשבעת המינין אלא בתחילת בורא פרי העץ ולכסוף בורא נפשות רבות כמו על המים וחובה ברכה אל ר' טרפון הוא דמוכר על המים בורא נפשות רבות וכן נהינן לברך אכולהו מיבא דלא פתיבין בקראי לשבח ולהודות על הכייתן ושביעתן וכל דמדכר ליה כהלכה לאו משום דקבע לה חובה אלא לטפויי סבא" אגוז בדבש ר' מברך עליו בתוך השעורה ומברך עליו שקל' לפי שנשתנה האגוז מכמות שהיה ערבאן במסכת ידה כפ' בא סימן וכשילחי כיצד מברכין כל הטעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו ולא לאחריו כגון ריחני כפ' ואילו דברים בשמים של בית הכסא ושמן העשוי לעבר הזומא אין מברכין היה מהלך חוץ לברך והריח אם רוב גיט אינו מברך ואם רוב ישראל מברך מחצה על מחצה מברך ר' יוסי אומר אינו מברך ירושלמי בשמים הנתונן על המת אין מברכין לפני המת מברכין לכבוד חיים עשוין בשמים העשויין לגמר כליו אין מברכין עליהם הרואה אילנות שהנזילו פרח כגון בכיסן אומר בא אלדינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות מהן בני אדם כפ' א' דע' גני באה יש לו לשבח גבי רבן גמליאל ורבי עקיבא כפ' הרוחה בריות טובות ואילנות טובות אומר ברוך שכה לו בעולמו

ב'פ' א'ד'ע' ירושלמי דאח' חומר נאה במל' נאה סוף נאה אומ' ברוך שכה לז' בעולמו' הרואה מקום שנעשה בו ניסום לישאל אומר ברוך עשה ניסים לאבותינו במקום הזה על נס של רבים כל העולם צריכין לברך כשיחיד הוא יברך ולא אחרים ירושלמי אם היה מהנייס בגן יואב פן צווייה וחבריו וארס שנתקדם בו שם שמים בגן חכביה מישאל ועוריה מברכין" הרואה מעברות הים ומעברות הירדן ומעברות כחלי ארצו ואבני אלגביז ואבני בית הורן ואבן שיסב עליה משה במלחמת עמלק אומר ברוך שעשה ניסים במקום הזה על אשתו של לוט אומר ברוך וזכר הצדיקים " ש מ ג

ארבעה צריכין לקדול בפניו צדיקי יורדי הים הולכי המדברות ומי שהיה באש של עצמות ומי שהיה חבוש בבית האיסורין מברך ברוך גומל חסדים טובים וצריך לקדול לפני עשרה ושני תלמידי חכמים ואם ראוהו אחרים ואמו ברוך שהצילך ואמר אמן יא" הרואה במקום שנעקר אומר ברוך שעקר מ" מארצונו בחנה לארץ אומ' ברוך שעקר מן המקום הזה רואה מרקוליס אל ברוך שנתן חרך אפיס לעוברי רגונו הרואה בכל הרשעה אומר ברוך שהחריב בכל הרשעה ביתו של נבוכד נצר אומר ברוך שהחריב ביתו של נבוכד נצר הרשע" גוב אריות וכפסן האש אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה מקום שנטולין עפר אומר ברוך גזור ומקיים" אובלומי ישראל אומר חכם חרזים

הרואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק מכבודו ליראיו מלכי אומות העולם אומר שחלק כבודו לזכר ודס" הרואה חבריו לז' יום אומר שהקיימו" לאחר זכ' חדשים אומר ברוך ה' מחיה המתים" הרואה בתי ישראל כיישובך אומר ברוך מניב גבול אלמנה ב' הורבין ברוך דיין האמת

הרואה קברי ישראל אומר בא' אלדינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין וכלכל אתכם בדין ואסף אתכם בדין ויודע משפר כולכם בדין וקורא עתיד להקימכם בדין בא' מחיה המתים

הרואה בהקנין פי' המונקדים בלובן כתישין אם כך נולדו ממעי אמו אומר ברוך מענה את הבריות את כו"ס שחור ואת הביחור אדם ביותר את הלמקן מלובן ביותר ואת הקיפוק בטנו עבה ואת הנכס קצר ואת הברירוס ראשו רחב ואת הברדיקנוס' כמו ברודים אומר משכך את הבריות" הרואה את הקיטע ואת האומא ואת הכהקין שאחר לידתן נעשה אומר ברוך דיין האמת" על הזיקין ועל קוועות ועל הרעמים ועל הרוחות ועל הכרקים אומר ברוך שכוונו וגבורתו מלא עולם" ויקץ כוכבים כשביט

מוסף אורו כשפט' זוענת הארץ כרעדת" ירוש' ברקים ורעמים אם כסודרין מברך אחת' ואם במופסקין מברך על כל פעם ופעם ומייתי ראייה מחנותו של בסס אם ישב כל היום כולו דין אחת אס יוצא וכנס מברך על כל פעם" רוחות רוח שער' ירושל' על הרוחות שכוונו וגבורתו באים בכחת אומר עושה בראשית" הרואה חמה בתקופתה ולכנס בבגרתה וכוכבים במסילותם זמזמות כסדרן אומר עושה בראשית" על הקדים והבכעות והימים והבשרות ועל המדברות אומר עושה בראשית" הרואה את הים הגדול לפרקים אחר שלשי' יום אומר שעשה את הים הגדול" ש מ ד

הבכנס לבית הכסא אומר התפחדו מכוכדים קדושים משרתי עלין תנו כבוד לזרי השמים שמרנוי שמרנוי עורנוי סמכוני סמכוני המתינו לי עד שאכנס לבית הכסא ויוצא ממש סדרך בני אדם להסך רבליקס" כד נפק אומר עד אשר יצר את האדם ומפליא לעשות" ש מ ה

הבכנס לישן בלילה קורא קרית שמע עה והיה אם שמע' ואומר ברוך אתה ה' אלדינו מלך העולם המפיל חבלי שינה על האדם ומאיר לאישון בת עין ותן חלקנו בתורתך ותיבולני ליד מנוח ואל תרבי לני לדבר עבירה ואל תביאני לא ליד עבירה ועין ולא ליד ניסין ואל ישלט בי יצר הרע ומתעמידני לעשות מנותיק לשלט ברוך אתה ה' המחזיר לעולם כבודי

במסכת שבעות בפרק ידיעות האומא ר' יהושע בן לוי קרי יושב בשער עלין בפ' א' דברכות צריך לקרות בידך אפקיד רוחי ויש שקריין המלאך הגואל' לישועתך ויאמר ק' אל קטן יברכך יאר' ישא' בפרק א' דאטא קישן ככילה ערום מוציא ראשו חזן לבי' וקורין קרית שמע' ואם ככילה בכונה' טפחים לא יוצא ראשו ויקרא בפ' א' דברכות היה יסן בטלינו ואינו יכול להציא ראשו מפני הזינה חוצץ בטלינו על לבו וקורא דלבו רואה את הערנה אבור' ואמרי' נמי היתה טלינו חגורה על מתנינו מותר לקרות ק' אבל לא לתפלה עה שיכסה את לבו

בתוספת' היה ערום או היה עושה מלאכתו ערום קריזא מכסה עצמו בתבן או בקס וככל דבר וקורא' לא יכניס אדם ראשו בתוך חיקו וקורא ק' ואם היה אפיקרסתו הגורם לו מכפנים מותר' אין שנים ישנים תחת טלית אחת וקורין ק' אלא זם מתכסה בכסתו וזה מתכסה וקורא ואם היו בניו קטנים הרי זה מותר' וכפ' א' דברכות אם אשתו עמו ערומה כגופו דמי ומותר' אבל אחר לא אם לא יסיו טלית מפסקת ביניהם דלאו כגופו דמי אבל אשתו ערומה אצלו יחזירו פניה זם מזה ויקרא קרי' סמו' א' עב שבבותיקס נוגעים יחד' פביו ובנותיו מותר עד כדי שדים ככונו ושעריך זמח' אבל מוכן ואילך בפ' א' דברכות אומר ר' יחק טפח באשה ערוה אסור לקרית כנגד' או אם שערותיה מגולות' או בתי זרועותיהן יש לו לפסוק אם קורא קרית שמע או מתפלל או מברך ברכת המזון

י ב ג

ובאשה אחרת אפילו כל שהיא ואית נמי בילולאמי כפ' ב'
 דמסתת חלה שער באשה ערום קול באשה ערום כל
 מקום שדרך האשה לקחת כסות אם הוא נבלה אחר אף אם
 היא אשתו וידיה מגולות מותר " ש מ ו

ברכת תפילין במסכת נידה בפ' בא סימן
 וברכות בפ' כיצד מברכין בהרדעי
 בתר המסלקין תפילין מברכי לומר חוקי וקייבלתי
 מרבי ראש דלא קיימא לן הכי מדלא מברכין בכל המצות
 כן דאוינה עבדי בכל המצות דלא בעי ברכה לאחריו אלא
 דיחבי ויש מפרשי דמילתא פשיט' ליה דזאת מצות אין
 צריך ברכה דדווקא אתפילין צריך מדאמרינן בירושלמי
 בפ' ב' דברכות תפילין כיצד מברך עליהם של יד למצות
 תפילין ושל ראש על מצות הנחת תפילין בשמולצ' לומר
 חוקי כמאן דאמי' ושמרת את החוקה הזאת בחקת תפילין
 הכתוב מברכי משמע אתפילין ולא אצית' ירושלמי
 בפ' הרוואה בשלכטו של ראש על מצות תפילין על של יד
 להניח תפילין אימתי מניחן בשחרית לא הניחן בשחרית
 מניחן כל היום כולו ויש לנו לעשות בתלמוד הבבלי במנחות
 בפרק הקומץ רבה של יד להניח תפילין של ראש מצות
 תפילין ר"ב כן מוציא הא דאמי' בהקומץ רבה אבי רבא
 דאמרינן תריהו לא פח מברך אחת פי' ברכה אחת על של
 יד ואחת על של ראש סח בין תפילה לתפלה מברך שתיים
 ברכות על של ראש להניח ועל מצות תפילין וכן אמר
 משום רבא עמרם דמי ק' ברכות עס' ב' של תפילין בכל
 יום וכן משמע בהלכות גדולות וכן פי' רבינו תם ז"ל "

חפילת הדרך אפילו אין דעתו לילך כי אם
 עד פריסה צריך להתפלל מיד כד' יסי
 רצון מלפניו ה' אלדינו ואלדי אבותינו שתליכני לשלום
 ותנעידני לשלום ותשמכני לשלום ותחזירני לשלום לביתי
 ותצילני מכף כל אויב ואורב בדרך ותשלח ברכה במעשה
 ידי ותנני לחן ולחסד כעשיתך וכעשיתי כל רואי בא' שומע
 תפלה " והלבתא הדרך בין מעומד בין מיושב בין מהלך
 מיהו מצוה בעומד צריך להתפלל ב' ברכות ראשונות וב'
 אחרונות וכא' לבית יתפלל כל התפלה בפ' א' דברכות'
 מתפלל תפלה קצרה בפ' תפלת האחר המהלך במקום
 סכנה מתפלל הוצאת עמוק את שארית ישראל וכא' ישראל
 עובדים ראובן ואתה מלא עליהם עברה באשה עברה יהו
 כל צורכיהם מלפניו בא' שומע תפלה ההולך במקום
 גדולי חיו ולפטון אומר צורכי עמך בית ישראל מרובה
 ודעתם קצרה יהי רצון מלפניו ה' אלדינו ואלדי אבותינו
 שתתן לכל אחד כדוי פרנסתו ולכל גויה וגויה כדוי מחסורו
 בא' שומע תפלה " היה רובב על החמור בין ישרו
 אדם עמו שיאחז חמורו בין אין לו יאב ויתפלל לפי שאין
 דעתו מיושבת עליו יכול יחזיר פניו ואין יכול להחזיר
 את פניו יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשו וכן אם היה
 בשפיכה או בקרונה יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים
 סומא או מי שאינו יכול לפיון את הרוחות יכוין לבו כנגד

קדשי הקדשים היה עומד בחוצה לארץ יכוין את לבו
 כנגד ארץ ישראל כי בארץ ישראל יכוין את לבו כנגד
 ירושלים ירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש בבית
 המקדש כנגד הפרוכת אחרי הפרוכת יראה כאילו
 עומד לפני הפרוכת היה כמורח מחזיר פניו במערב
 במערב למורח כדרוס מחזיר פניו לצפון בצפון מחזיר
 פניו לדרום כמזא כל ישראל מכונים לבם לאביהם שבשמים
 בפ' הרוואה הנכנס לברך בכניסתו אומר יהי רצון מלפניך
 אלהים שתיכניני לברך זה לשלום ביקש לראות אומר
 יהי רצון מלפניך ה' אלדינו שתוציאני מחרך זה לשלום
 יצא אומר מודה אני לפניך ה' אלדינו גרי אבותינו שהוצאתני
 מחרך זה לשלום כשם שהוצאתני לשלום כך תוליכני לשלום
 ותשמכני לשלום ותצדעני לשלום ותצילני מכף אויב ואורב
 בדרך בערבון בפ' הדר הבא מן הדרך אל יתפלל כל
 שאין דעתו עליו מיושבת אל יתפלל בפרק תפלת השחר
 ככל יום מתפלל אדם שמונה עשרה " ש מ ח

הנכנס לקיוו דמי אומר יהי רצון מלפניך ה'
 אלדינו ואלקי אבותינו שיהא עשק זה
 לרשואה ותרפאני רשואה שלימה ובקיוו דם אומר ברוך
 רשוא חיים הנכנס לבית המדרש בכניסתו אומר יהי
 רצון מלפניך ה' אלדי ואלדי אבותי שלא תארע תקלקל על ידי
 ולא אומר על טהור טמא ולא על טמא טהור לא אכשל
 בדבר הלכה ולא ישמחו חבירי בי ולא יבטלו חבירי בדברי
 הלכה ואשמח בהם ביציאתו אומר מודה אני לפניך ה'
 אלדי ששמת חלקי ביושבי בתי כנסיות ובתי מדרשות ולא
 שמתה חלקי ביושבי קרנות שאני עמל והן עמלים אני עמל
 בדברי תורה ומקבל אכר והן עמלים בדברי שיחה ואין
 מקבלין שכר אני רץ והן רצים אני רץ לחיי העולם הבא
 והן רצים לבאר שחת " ש מ ט

ברכה טבילה בפ' א' דפסחים כל המצות כולן
 מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מן
 הטבילה פי' טבילת בר דאמי' ביבמות בפ' החולץ לעולם אינו
 בר עד שימול ויטבול שאינו יכול לומר נצונו שעדיין אינו
 מצוה אבל אשה וכל הטובל צריך לברך קודם הטבילה
 בעוד חלוקו עליו אקפו על הטבילה ואם שכח ולא בירך
 והוא כמים עוכרו ברבנו שלא יראה לבו את הערונה כדאמי'
 בפ' ב' דברכות אם חס מים זלגין " ש ב

בשילת ידים כשחזן ידיו קודם שיחזן פעם
 שנייה יברך ויש אומרים קודם ניגוב
 ידים דמשמע בפ' א' דסוטה דמעבב ניגוב הטקרה ירושלמי
 בפ' הרוואה מצות אימתי מברך עליהן ר' יוחנן אמ' עובר
 לעשייתן ר' שמעון בן לקיש אומ' כשעת עשייתן וקיימא לן
 כר' יוחנן ובפ' א' דפסחים אמר רב יקרה אמר שמואל כל
 המצו' כולן מברך עליהן עובר לעשייתן ולא בשעת עשייתן
 על השחיטה השוחט במקום אוחיה או עוף מברך
 קודם השחיטה על השחיטה ירושלמי פ' הרוואה שחיטה
 מאימתי מברך ר' יוחנן אמר עובר לשחט חוקת בני מעיים
 כשהם חיים ועוף מברך על כיואי הדם בעפר "

תנו רבנן המל אומר אקבו על המילה כו'
 בהילכות יולדות וטולת
 אחד למלאך הכרית ואחד לבעל הכרית כדאיתא בשקיים
 דרבי אליעזר במסכת סנהדרין כולו כדאיתא בהלכות
 ראש חדש "
 ש ב א

ברכת אירוסין וענייניה

מועדק אדם את האשה וכפסאי מרצה דתנן האשה נקיית
 בכסף וכשטר וכביאה' בכסף בפרוטא וכסנה פרוטה
 ואם מותן לה טבעת ארבע סיני שסמוך לגדל אומר תהא
 לי מקודשת בטבעת זו כדת משה וישראל' או אם נתן
 לה שום חפץ שטנה פרוטה יאמר בחפץ זה ואם עשה שליח
 לקדשה אומר תהא מקודשת לפלוני בטבעת זו כדת משה
 וישראל' ברכת ארסין בפ"א דכתובות' פרי הגפן
 וזנו על העריות ואשר לנא את הארסות' וקתיר לנא את
 הנשואות על ידי חופה וקדושין' בא"י מקדש עמו ישראל
 על ידי חופה וקדושין' ומה שמברך על הכוס דאמרינן
 בטהרה בפרק משנה מלחמה יין תוסס מומנין עליו ומקדשין
 בו את הכלה' ואין לו ליחד עמה שקרי בידה היא אמה
 ראתה ועדיין לא בעלי' ואפילו אם היא טהורה שמה יבא
 עליה' ואמרי' בירושלמי' ערבי פקחים הכא על ארסותי
 בבית חמיו לנקה' ויש שאין מברכין בשעת אירוסין אלא
 בשעת נישואין' ומברך פרי הגפן' וברכת ארסות' ושתיין
 המברך החתן והכלה' ואחר כך מוזגין ומברכין ברכת
 בשואין לפי שאין עושין שתי מצות על כוס אחת' ואם בירך
 ברכת קדושין ואחר כך קידש' אכל ראית בלילה
 כשעורה בכוס ברכה בירכו ברכת קדושין ונשואין' ש ב ב

ברכת נשואין

פרי הגפן שהכל ברא לכבודו
 יוצר האדם אשר יצר שום
 תיש שמה תשמה ומכיים משמח חתן וכלה אשר ברא
 ומסיים משמח חתן עם הכלה' ושותה
 המברך והחתן והכלה' בפ"א דכתובות' אחת בתולה ואחת
 אלמנה שנישאת לכחור טעונה ברכה כל שבעה' אלמנה
 שנישאת לאלמון אינה טעונה ברכה אלא יום אחד מברכין
 ברכת חתנים ב' וחתנים מן המניין' יום ראשון מברך
 כולם מיכן ואילך אם יש עם פנים חדשות מברך כולם
 ואם לאו מברך שהשמחה במעונו אשר ברא ששן ושמחה
 לכך מתחילין ברוך אתה' וקיימא לן משעה שעוסקין
 בנישואין מברך שהשמחה במעונו אשר ברא ששן ושמחה
 ואחר הנישואים אם אובליו עם אפילו לא אמר מחמת
 הלולא מברך שהשמחה במעונו עד ל' יום מיכן ואילך עד
 י"ב חדשים' אי אמר ליה מחמת הלולא מברך שהשמחה
 במעונו ואם אין יין אעפ"כ מברכין ברכת ארסין ונשואין
 בלא יין' לאחר כניסתו לחופה לברכה קרי היא כאשתו לכל
 דכר' בהלכות גדולות ברכת חתנים ב' וחתנים מן המניין
 וכד מסיק סודרא מייחיה לברוכי פרי הגפן' בא"י
 אלדינו מה אשר צב אגון בגן עדן שנסת העמקים כל ימלנו
 זר במעיון חתום על כן איילת אהבים שמרה בטהרה ומוק

לא הפירה בא"י הנומר בזרעו אל אברהם אבינו' וירושלמי
 כביד מברכין פרי הגפן' מה כשתנה יין' קנא
 ועסקין מרובין מומנו לקדוש ולהקדלה מומנו לארסין נדחפ'
 כיוצא בו פת ממונו להקדולמזה ומה שמנהב להסליך מיטין
 על חתן ועל הכלה בשמולתיכון אותו בהשכמה יום ל' על שם
 חלב חוטים ישביעך' וכברכות בפ' שלשם שאכלו ממשכין
 יין ושמן בצינורות לקרת חתן וכלה ומורקין לפניהם קליות
 ואבויים בימות החמה ולא בימות הבשמים' במס' שמונת
 בפ' מוכזמן לפני חתנים ולפני כלות וחרוזות של דגים
 וחתיות בשר' בפ"א אין מקלסין שתי כלות בעיר אחת'
 המת והכלה מעבירין את קמת מלפני הכלה מפני כבוד
 סחי קודם לכבוד קמת' ואית בפ"ב דכתובות כיצד
 מרקדין לפני הכלה אומר בלה נאה וחסידה' מוטלין
 תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלק' וקמשח
 חתן בפ"א דכתובות' "
 ש ב ב

מנהגים

מכתב להוליד הכלה יום ל' בעל' השחר
 כי טוב הוא כי אז נכנס מזל מבק'
 קורא אסוכתא וישי ביום הששי בקיות הקבר וישי קולות
 וברקים' לפך לוקחים מוכערות' וכשקבלה נכנסת לבא
 בשער הבית אז החתן הולך עם לקראתה ולוקח ידה ונותן
 אותה אל המשקוף למעלה יד שערים לפי קרת' כשמברכין
 לוקחין צעוף ונותנין על ראס' כויתיצבו בתחתית הקר
 ועומדי' הכלה לימין החתן סמך נצבה שבל למיך' סופי
 תבות כלל' ואחר הברכה נותנין להם לאכול דבש וגינה
 על שם דבש וחלב תחת לשונך' כד' פשעים בקרייה
 בקראת כנסת ישראל כלל' מצאתי כתוב בקנטריס'
 מ' אין סוכו רבתי לה' ביש לחתן טלית ביום חופתו לפי שפ'
 גרילים תעשה לך' וסמך ליה כי יקח אים אשה'
 מה שמתענין חתנים עד לאחר הברכה מצאתי באגד'
 שהיו מתענין על מצוה החביבה בגון לולב ושאר דברים'
 ומה שמשמין על החתן ועל הכלה ועל הקהל הטלית שעליה
 מפני שכל ופרשת כנסתך על אמתך' ומה שאוכרין בלי
 זכויות בנישואין לפי שכל עבדו את"י ביראה וגילו ברעה
 במקום גילה שם תהא רעה' ומה שזורקין חוטין סימן הוא
 סיקו פרין ורכין כחיטין' ומה שזורקין מלח לפי שכל ברית
 מלח עולם' "
 ש ב ב

כך שבעתי

מר' ביום שני של אחר
 נשואין רבילים לאכל
 דבוס ושאלו אם אכל יכול לאכול עמקס' והגים כשמפסיק
 מלאמר שהשמחה במעונו טוב אינה נקראת סעודת שמחה
 אעפ"י שאסור בכל סעודת מריעות מיהא הכא כיון דהו
 רבילין עד השתא למימר שהשמחה במעונו והשתא לא אמרי
 לא מקרי סעודת שמחה'
 בנהג דחתנים
 אחרי שמברכין ברכת ארסין מוזגין כוס סיני ומברכין
 ברכת נשואין' אחד מן העדים לוקח כנף עבדו ונותן ביד
 החתן דעוד קוי במקום כלה שהוא לוקח דאמרי' קונין בכליו
 של לוקח' וקחתן מקנה לה כל תנאי הכתובה' וצריכין

העדים לראות בתוכה לידע התכאוי ואם אין פכאי
שואלין לחתן ואומר להם ומקנה להם והם הולכים וחמתמן
בתוכה נוקבין להתחיל הסעודה בליה' ה' ומברכין
שהשמה במעוננו " מעשה אירע במבגשא שכתבו
בתוכה בערב שבת וחתמו במוצאי שבת ולעת ערב ברבו
ברכת אירוסין ולמוצאי שבת ברכת נשואין ואז קיבלה הכלה
טטר בתוכה " שגה

מעשה

שנישאו שני בקנים בשבת בפרט' כי תצא
ונחלקו בנחמיהם זה אומר יתפלל אחד
מן הקתנים ופיעתו בכית אחר וזה אומר יקדים האחד
להתפלל ויצא מכית הכנסת וזה אומר יעמוד האחד
ושאשכניו מבחון כשעה שי קרא חבירו ולוי אחד עמו ואחר
כדי יכנס השיני וכו' כמו שכת' במעשה באונו' כסימן כ"י
במבגשא כזמן חתן ליושע ואמר וידבר דוד ורחו שום
אשים' נוקב' החתן לשבר הכוס כי ה' דתבר וזיתא
חונרתא על גס גילו ברעדק' מוקב שאין נוסאין בין
פסח לעצרת לפי שימים עלולים שפגל מבפיה בתלמודיו של
ר' עקיבא' יום מקומות שנושאים עד ראש חודש אייר
ומשם ואילך נמנעין' כשאירע חתן כהן הוא קורא
ראשון על שם וקדשתו כל דבר שבקדושה באר' בקנים
ונקב' לומר כן קבו גרל לאלדינו כו' ונתנו כבוד לתורה
ומתחיל חרשת שאומ' לחתן וגו' ומסיים האל תמים דרבו
וקורין לו פרשה קטנה ועומדים כל הקהל לקראתו ושואכניו
הוביין אותו ומברכין אותו ב' פעמים ונודר צדקה ומעיל
לכבוד התורה " ונוקבין תכף ליציאת הכנסת שהולך
חתן אל הכלה ונותן לה בחיקה מקטרו וחרגור וכובע שלג
כלומר מזה תגבי בתוכה ואפילו מן גלימא דעל כתפאי "

ס ב ו

הילכות הברלה

בפסח כפ' ערבי פסחים
אמר ר' אלעזר חז' אנטעי'
הפוחת לא יפחות מעלש' וקאוש' לא יוסף על שבע'
אלו הן שלש המכדילין בין קודש לחול בין חז' לחזק' ובין ישראל'
לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה בא"י המכדילין
בין קודש לחול " ואמרי' בין יום השביעי לששת ימי
המעשה מעין חתימה היא' אלנו הן שבע המכדילין בין
קודש לחול' דכת' ולקבדילין בין הקדש ובין החול' א'
בין חז' לחזק' דכת' ולקבדילין בין האור ובין החשך' ב' בין
ישראל לעמים' דכת' ואכדילין אתכם מן העמים להיות לי
ג' בין יום השביעי לששת ימי המעשה סדר הברלה הוא מונה
מעין חתימה היא כל השנה בין הטמא לטמא דכתיב
להכדילין בין הטמא ובין הטמא ד' בין מים שעליונים למים
התחתונים דכת' ויכדילין אלדים בין המים אשר מתחת לרקיע
ה' בין ליום וישראלים דכ' בעת שהיא הכדילין ויחנותם
המכדילין בין קודש לחול " וחלנו ימים שמכדילין בהם
מוצאי שבת ליום טוב ומוצאי יום טוב לחול המועד'
ובמוצאי יום הכפורים' ובמוצאי ימים טובים' אבל לא
מוצאי יום טוב לשבת' אבל יום טוב שחל להיות אחר
שבת אומר בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הברלה ואת

יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת הברלה וקדשת את
עמך ישראל בקדושתך בא"י המכדילין בין קדש לקודש "
בשבעות כפ' יריעת הטומאה חז' חייה בר' אבא חז' ימחן
כל המכדילין על היוזן במוצאי שבתות הוויין ליה כנים זכרים
דכת' ולהכדילין בין הקודש ובין החול וסמך ליה אשה כי
תזריע וילדה זכר' ר' יואשע אמר הוויין ליה כנים ראויין
לקדושת דכת' ולהכדילין ולהורית' כפ' ערבי פסחים אמר ר'
יוחנן שנטה מנחלי העולם הבא המכדילין על היוזן במוצאי
שבת דמשייר מקדושתא לאברלתא' וקיימא לן
בברכות כפ' אלנו דברים המכדילין בתפילה צריך שיכדילין על
הכוס " ובערבי פסחים אסור לטעום כלום קודם
שיכדילין' ואם היה אוכל בשבת עד חשיכה גומר
ואוכל ולא פסיק באכילה' אבל אם יושב ושותה שכר או
יין פוסק משתייתו ומכדילין אבל לא יתחיל לא לאכול ולא
לשתות' אבל מים שותה אין בכך כלום' דרבנן דכ' רב
אשי לא קפדי אמיא' תבא משמים דר' עקיבא כל הטועם
כלום קודם שיכדילין מיתתו באשכא' והילכ' טעם מכדילין
מי שלח הכדילין במוצאי שבת מכדילין וסולק עד יום ד' יום
איונים ב' יום ב' אעפ"י שאכל' חז' יעקב בר' אידי אבל
לא על האור' דקיימא לן כפ' מקום שנהגו דאין מברכין
על האור כי אם במוצאי שבת ובמוצאי יום הכפורים משום
דקום אסור להשתמש לאורן כל היום אבל ביום טוב דשרי
לאישתמושי לא' מיקו יום הכפורים משונה דאלנו
במוצאי שבת מברכין על האור היוצא מן העצי' ומן האבני'
ובמוצאי יום הכפורים אין מכדילין אלא על האור ששבת "
ה' לך סדר הברלה בורא פרי הגפן' תדיר
ושאינו תדיר תדיר קודם' ואחר כך בורא עצי בשמים'
בפרק ערבי פסחים רב הונא בר' יהודה איקלע לדבי רבא
אייתי לקמיה מאור ובשמים' בריך רבא אבשמים ברישא
והדר בריך אמאורי' תחילת מברכין על הבשמים לנחם
אכפס' ויכפס ווי אכדנה נפש' וכפ' כיצר מברכין אמ'
רב וזטרא אמר רב מתיין שמברכין על הריח' שכ' כל
הנשמה תהלל' בגימטריא נשמה הריחית' ואחר כך
מברך על הכר כשיאות לאורו' נר אלדים נשמת אדם
ואחר כך מברך המכדילין בין קדש לחול' ואם אין יין בעיר
מכדילין על השכר כמו אמימר דאיייתו ליה שיכרא אמר חמור
מדינה הוא אכדילין וטעים מידי' ואם אין יין ושכר מכדילין
על הפת ולא על המים' פברכות כפ' אלנו דברים בית
היילל אומ' בשמים ואחר כך מאור' וקיימא ברא או בורא
מאורי האש' כי הרבה מאורות באש " יום טוב
שחל להיות במוצאי שבת אין לברך בורא עצי בשמים כ"י
לו שכי נפשות ביום טוב' ואם תאמר למה אינו מברך על
הבשמים במוצאי יום טוב לפי שבת' שבת ונפש' אז צריך
לברך במוצאי שבת על הבשמים לנפש' ונפש' וכך רמז
בהפטרות דרשנו " בהמצאו יעלה הקדש' והמיקד ליה כל
שומר שבת' רמז במוצאי שבת' יעלה הקדש " יום
טוב שחל להיות בשבת אחר השבת קיימא לן בערבי פסחי'
כרבא יקבחו' ואם הוא שביעי שאין בו זמן אומר כרב

קנה ואין מברכין על הקדש כי אם רבי גרשם מצריך קדש
 ולא כל הגאונים ומהיים המבדיל בין קדש לקדש
 בשלטי בפרק הכל שחטין אין לומר בין קודש חומר לקדש
 הקל בשבת בפי שאל אמר ר' אבהו לרב אשי במערבא
 אמרי המבדיל בין קדש לחול ועבדי צריכין אמר רב אשי
 כי הויין בירב כהא אמרינן המבדיל בין קודש לחול
 וסתתין סילתי ירושלמי בפ' אלנו דברים ר' אבהו
 בשם רבי יוחנן יוסי בר' חנינא אין מברכין על הכר ועל
 הבשמים של מצוה מאי מצוה אמר רב בר' שמואל
 בר של חנוכה במוצאי שבת אין מבדילין עליו בשמים כמו
 אסא דהושענא בסוכות במוצאי שבת אין מברכין עליהם
 דאמר רבא של מצות אסור לקריח בו בפרקי הדרכי
 אליעזר בפ' בא" המתחיל ויברש ר' מונא אומר כיצד חייב
 אדם להכדיל בכוס של יין רואה האש אומר בא" אלדינומה
 בורא מאורי האש וכיון שהוא מרחיק ידיו מן האש אומר בא"
 אלדינומה המבדיל בין קדש לחול בין אור לחושך ואם
 אין לו יין פושט אצבעותיו לאור האש ומסתכל בצפורניו
 שהן לבנות מן הגוף ואומר בא" בורא מאורי האש
 ואם היה בדרך פושט ידיו לאור הכוכבים שהן של אש ואומר
 בורא מאורי האש בתוספת מאומתי מברך על הכר
 משתחשך לא בירך משתחשך מברך כל הלילה לא בירך כל
 הלילה לא בירך בפ' אלנו דברים אין מברכין על הבשמים
 של גוים אולם מתים ולא של עץ ולא על הבשמים של בית
 הקסא ולא על השמן לעבר הזומא ולא אם עשויין
 לבמר בו את הכלים היה מהלך חזן לעיר וקריח ריח
 בשמים אם ריב גוים אין מברכין עליו וכל מילת דלאו
 לריחא עבידא לא מברכין ועב' כיצד מברכין אין מברכין
 עני בשמים אלא על אפרסמון של קיסר ועל הקדש שבכל
 מקום הא כשתא האושקשי הוא קושט מברכין עני
 בשמים וכן על חליפי דימא וכן על סומלך וכן על
 סובלי וכן על נרקיס דיבנוייתא אבל על נרקיס דדכרא
 בורא עשבי בשמים ואם אין לו קדש יקח עשבי בשמים
 שמריחין בטוב ואומר עשבי בשמים על המוסק אומר
 בורא מיני בשמים ועל השמן בורא שמן ערב בפרק
 אלנו דברים אין מברכין על הכר על שיאותו לאורו בכר'
 רב' מהכא וירא אלדים את האור ויבדל' ואין מברכין לא
 על הכר של גוים ולא על של עץ ולא על של מתים ולא על
 אור שלא שבת מחמת מלאכת עבודת' אבל שבת
 כגון עשית שקיתה דולקת כל היום כולו למוצאי שבת
 מברכין עליו בוי שהדליק מיושר או ישראל מגוי מברכין
 עליו אבל גוי מגוי אסור מאוס עמוד ראשון ולא
 על הכר העשוי לכבוד " ש ב

חיטו האלו חטין שורה זה שיבולת שועל שעציה שורה
 שעורה אלו שעורין נסמן זה איפון וכוסמת אלו
 כוסמין גבולתו עד כאן גבול חלה וישרו למשפט לרי
 תרינו הוי כמ' שהיא תורה ומקשי בירושלמי הא דתנן בריש
 מסכת חלה מ' מינין חייבין בחלה ומצטרפין זה עם זה
 והא בירוף דחלה החיטין אין מצטרפין אלא עם הכוסמין
 השעורין מצטרפת עם הכל חוץ מן החיטין ומשני כאן
 כשוק באו בגלגל פי' בגלגל עירה כל הקמה יחד ועסה
 עשה מכל מין ומין ועירב וקשיר העיסות יחד אין
 מצטרפת " קבא בפ' דחלה המפריש חלתו
 קמה אינה חלה פי' ראש שאם בעודו קמה יחול עם חלה
 עליו אינה חלה אבל הפרוש קמה ואמר לכשתיעשה
 עיסה יחול עם חלה הוי חלה ואמר במסכת שבת בפרק
 משנין ובכרכות בפ' אלסא שאכלו ובפסחים בפ' כל שעה
 ובביצה בפ' א' הקדימו בשי' בולין פטור מתרומה גדולה לפי
 שהפרישו בעודו פטור אבל אמר ר' חני מפריש עתה
 לכשתחייב מועיל בדקיימא לן בדקדושין בפ' האומר לר'
 אליעזר בן יעקב יהי תרומה על פירות זה לכשיביאו שלישי
 ויתלשו דבריו קיימין ירושלמי בפ' הרי זה חלה על
 העיסה הזאת ועל השאור המתערב בה ועל הקמה שנפתי'
 בה ועל הקרין שניתן תחתיה לכשתיעשה כולה גופן אחד
 בפרק ב' דחלה חמשת רביעי קמה חייבין בחלה הן ושארין
 ומורין טיטל מורסן מתוכן וחזר לתוכן הרי אלו פטורין
 בספרי שיעור חלה של בעל חיה אחד מ'כד' ואל נחתום
 אחד ממה' היא חלה קטנה בעין דאורייתא בפ' דשבת ה'
 רבעים חייבין בחלה וכעידוכין בפ' כיצד משתתפין
 מסיק מראשית עריסתיכם ושיעור העיסה מנ' ביצים
 כמיזין חלה וחומש ביצה " ש ב

לשער עומר

וכה תשער עומר אחד תמלא
 כל אחד מים ותוציא אותם
 המים ושם בכלי אחר וקח מנ' ביצים ושם באותו כלי
 שהורקתם מהם המים וקח אותם המים ששמתה בכלי אחר
 ותשפוך באותו כלי על הביצים עד שתמלא הכלי ומים
 שישארו בכלי האחר הם שיעור מנ' ביצים והם עומר שחייבין
 בחלה אוכלין אכילת עראי מן העיסה עד שתגבל
 בחיטין ותטמטם בשעורין ירושלמי אבל אכילת
 קבע אסור מפני שמערים לפטור מן החלה בפ' דחלה
 בכרי סנתן לישראל לעשות לו עיסה פטורה מן החלה
 כתנה לו במתנה על שלא גילגל חיוב משיגבל פטור
 גר שהיה לו עיסה עד שלא נתביר פטור משנתביר חיוב
 ואם ספק חיוב גילגול הגוי פטור פי' מה שגילגל הגוי
 לזורך עצמו אבל מה שגילגל לזורך ישראל לא מיתטר
 מחלה בפ' ד' דבכורות וכמה מקומות דלוקח חיוב
 לעשר וטפ' השוכר את הפועלים תבואת רעך ולא לוקח
 פי' לוקח טבלים שאינן ממורחים שלא נתחייבו מעולם
 וקחיא דפ' ד' דבכורות הלוקח טבלים ממורחים מן הגוי
 חיוב לעשות גבי גוי דגנך ולא דיגון גוי כי מרצהו ישראל
 ברשות גוי חיוב דיגונך קריבן ביה אבל גילגול הקדש

הלכות חלה
 בסיפרי ובמכחות ובפרק רבי
 ישמעאל חמשת המינין העושה
 מהם עיסה חייבין בחלה חיטין ושעורין ושיבולת שועל
 וכוסמין ושיפון ומאן האוכל בפסח יצא ידי חובתו
 מוצא וקם לידיו חיומין ובירושלמי דמסתחלה מסיק
 מהדיון קרא ושם חיטת שורה ושעורה נסמן וכוסמת גבולתו

דכת' ראשית עליהם תיכס עיפתם אפי' גלגלה ישר' דאינה
גאבר הקוא בר חיובא פטור כיון דנעשה עופת הקדש
ש נט

ברכת חלה חרצה לארץ

פשוט פרישין מן העיסה חלה קטנה צריך לברך כח' שרינו
מה' אקבו להפריש חלה תרומה כבכורות כפ' עד כמה
תרומה חוצה לארץ אוכל וקולך ואחר כך מפריש ואין
תרומה חוצה לארץ אסורה באכילה אלא כמי טומאה יוצאה
מגופו אבל כנגעה מותר ומסיק רבי' בידם קוצה לה
חלה ואוכל כהן קטן שלא יצא טומאה מגופו או גדול שטבל
ונעריב שמשו ואי ליבא כהן קטן ואי ליבא שיטבל ויאכלה
ישראל אנתה ויקח חלה אחרת ונתנה לכהן שלא תשתכח
תורת חלה דאכיל ליה כהן גדול אבל אש נותן לכהן קטן
אין צריך להפריש חלה אחרת ר' יוסי אומר אין צריך
טבילה אפי' בעל קרי אוכל אנתה פי' חלה שנייה אבל חלת
האור בטבל דנוקא או בהן קטן שאין טומאה יוצאה מגופו
כדאמ' בבכורות ואסורה לזבים ולזבות אפילו לרבי יוסי
דטומאה יוצאה מגופו וגם טומאתו חמורה שטמא במשכב
ומושב לר' יוסי דברכה ירושלמי יפריש לאור ולא לכהן
ומשי שלא יאמרו דאינו תרומה טמורה כשרפת יפריש לכהן
ולא לאור ומשני שלא יאמרו תרומה טמאה פאכלת
במדרש חזית שמוני נוטרה את סכרמים סבורה אפי'
שאני מקבל שבר על שתי חלות ברוצה לארץ ואיני מקבלת
שבר אלא באחת חלה גדולה נראה לי שיכול זר
לאכול אותה עם קהן שאוכל חלתו בקערה אחת ואפי' חלה
קטנה שקרי בפרק כל הבשר דכאכלת עם קור על שלחן
לפי כעין דאורייתא אינה באכלת בקערה אחת אבל חלה
גדולה דהוי אלא תשתכח מותר כפ' ב' דחלה האמה
יושבת וקוצה חלתה ערומה שיכולה לכסות עצמה אבל לא
האיש כפ' במה מדליקין אשה יש לה להפריש חלתה
בכידם ובחלה ובהלקת הקר' בביצה כפ' אין צריך האשה
מודדת קמה ונותנת לתוך העיסה כדי שתטול חלתה בעין
יפה וככתבו בות כפ' אעפ' העוברת על דת' משה ואינה
קוצה לה חלה אבל בערף חלה כפ' ב' דחלה ר'
אליעזר אומר אף המדה ונתנו בסל הסל מצרפן לחלה
פי' אס' לא לשכשיעור חלה כי אס' חזי עומר ועוד עיסה
פחות מעומר כשיטנו בסל חייב ליקח חלה כן משמ' בס' אחיש
כפ' אלו עוברין דהלכה בר' אליעזר גבי הנסו נמי דנחום
למיתא קפיוא קפיוא ואם אשה כשיעור עומר אין ליתכס
בסל לפטור זה את זה וכן משמע כפ' ב' דחלה ונכנסה
כפ' כשם מדר' אליעזר מצריך חוט בכזק ליתן בין בעיסות
אלא בסל לא מצרף כשגלושה כשיעור זסו אס' לוקח חלה
קטנה ונתנה לכהן קטן או לכהן גדול שטבל אבל אס' לקח
חלה קטנה מכל עומר ואחר כך נתנו לסל ולוקח חלה גדולה
ונתנה לכהן גדול שלא תשתכח תורת חלה מותר וכתב
יכול לאפות עישתו ויקח חלה קטנה ונותנה לכהן קטן
ואם אין סם כהן יאכל ואחר כך יפריש כדאמרי' בפרק או

רביצא ונפ' עד כמה בכורות ואפי' פרישה יתן מן
החלה שאכל ואעפ' דאמרי' במנחת בפרק התורה אחת של
יטול פרום מיהו לגבי חלה מותר כדמשמע בעירונין כפ'
חלון ומאחר דקיימא כפ' אלו עוברין כל' אליעזר דאית
ליה תאיל אפילו אין סם כהן קטן יכול לאפיו העיסה הואיל
ואי מקלע ליה כהן קטן הוה חזי ליה הית' כמי מותר
כפ' א' דחלה האפגנין וקדושין ומייתי לה כפ' כל שעה
יתשלמי ר' ייסא אמר ר' יוחנן כל שאורה מקלך תחתיו חייב
בחלה ואומר עליו חמוצי' לחם מן הארץ ואדם יוצא בו
חובתו בפסח ומשמ' אס' נותן קמה במחבת פטור וסופגין
שנעשו בחמה פטורין ואס' נעשו באור חייבין וכל שבליתו
דכס פטורין ואס' בליתו עבה חייבין זהו תחילתו עיסה
אבל באילפס בלא משקה הוי כעין תנור וחיוב עיסת
השותפין חייב אבל נסי' שנתנו לכתות לעשות כל אחת בפני
עצמ' נקרא עירב שלא מדעתן פטורין ואס' מדעתן יש ביניה
כשיעור חייבין ספרים חלתו קמה לפטור העיס' כשנתגלגלה
אינו פטור אבל קמה שבלג לעשות עיסה אס' גבולו יצא בו
כשיעור חייבת ומייתי לה בקידושין חמשת רבעיות
קמה חייבין בחלה קן וסוכן ומורסן קליפות החיצונות
כמו טחונה יטול מורסן ארוכה שניפה התבואה בפסח
וקבילנו וחזר לתוך הקמה וכו' סבל' רבעים פטור
כי מורסן שפירש קשה ואינו ראוי לאכילה חלה אחת מכד'
כפ' חלון במקום שאין כהן קטן חלות שלנו צריכות
לישראל כשיליה תמורה קתם לן גבי תרומה ואמ' בפסח
כר' יהודה וכן קיימא לן והעיקר שצריכה שתי חלות
בכל מקום ויש שאמ' שתי חלות בחוצה לארץ הסמוך לארץ
ישראל כדמוכח במסכת ידים דמצרים ועמון ומנא גזרו
עליהם מפני שהיו סמוכין לארץ ישראל אבל מקומות
הרחוקים לא תיקנו ולפי שכל אדם שלש עיסות דומה
חלה קצת לחכות הגוף והצריכות בכל המקומות ומה שר'
יוסי מיתיר בלא טבילה לבעל קרי חלה שנייה ואסורה לזבין
ולזבות מפני שטמאת טומאה חמורה לטמא משכב ומושב
חלת חוצה לארץ ניתנת לכל כהן שירצה אף לעם הארץ אבל
חלת הארץ בפרק הזרוע והלחיים בת' לית מנת לכאנים
לגלוס למען יחזקו בתורת' וכתב משמרת תרומות
וחלת חוצה לארץ ניתנת אף לטמאים והא דאמרי' בזבחים
בפרק טבול יום אין חולקין קדשים לטמא לפי שאינו ראוי
לאכול כלל באותו יום אבל חלה ותרומה מצי' למיכל לאחר
טבילה כפ' ב' דחלה וכפסחים כפ' כל שעה חלת
הסופגין וקדושין והאיסקריטין וחלת היוסרית והמזומע
פטורין מן החלה וקיימא לן כל' יוחנן הללו שפע שאוש בחמה
אבל מעשה אילפס חייבין תחילתם סופגין וסופס
סופגין פטורין מן חלה אבל עיסה ואחר כך סופגין
או סופגין וסופס עיסה חייבת הלכה בר' יוחנן דבריית'
דסופגין כוותיה וכן יוצאין במזה הזדוואה וכן כל דבר
שכאפת בתנור ובאילפס שהקתיח והבדיק חיי' בחלה ולברך
עליו אבל קלסוכס בורא מיני מומות והעיקר בפרק
א' דחלה כל דבר שתחילתו עיסה חייב בחלה אפילו בק'

אילפסן נראה כשליש עיסק גדולה ועשויה לחלק ולתבציר
 ולא לאפות פטורק מן החלה ירושלמי כל שהאור עובר
 תחתיו הוי לחם פי' שאפה בהוסק אור כפ' כל שעם
 הרתיח והדביק מבפנים או הרתיח ולבסוף הדביק לחם
 הוא לחלה ולקמוצה ולברכת המזון ולעירוב הילכך
 לישתן רכה כסופגנין ואפאן חייב אם לא עשאן בחמה או
 כל מקו שתחילתו עיסק בכל עניין שאפה קרוי לחם וחייב
 בחלה אפאן באילפס או ברפוס כרול אפי' הדביק והרתיח
 מבחוץ חייב ביבמות כפ' החולץ תחילתו סופגנין אפי'ה
 בתנור הוי לחם וכפ' של שעה דלא אפי'ה בתנור כל מקום
 לישתן עבה חייב בחלה לחם ונתנו ברותחין וכימוח לא הוי
 לחם כד אמר ברבנות כפ' כוצר מברבין וכפ' אלו מנחות
 בקמנות כפ' א' דחלה עיסק העשויה לאבילת אדם חייבת
 בחלה אבל עיסק כלבים שאין הרועים אובלין הימנה
 פטורין כהניס מזהירים להפריס חלה משלהם כדתיב
 בשיפרי ויקח קרח הלוט אלנו לחם גמול הוא סופגנין ודוב שכיץ
 שבלילתן רכה דלא איפשר תחילתן בתנור אלא באילפס
 יקרוש תחילה הקוא ממעט אבל תחילתו עבה אפי' בק'
 אילפסין חייב בחלה דראוי לן אפות בתנור קרוי לחם
 חלת האור שנתערבה בעיסק מותר לזרים בדועבד
 אבל לכתחילה לישראל חסורק לערב שאם כן ביטלה תורת
 נתיבה אבל כהן מוטלה ברוב בדאמ' בכבורות בפרק
 עד כמה רבה אמר מוטלה ברוב ומותרת לבעל קרי
 חלת חוצה לארץ אם נתערבה אבל לא בענה כדמשמע
 כפ' עד כמה וכנידה בריש בנו כותיס אבל מוטלה ברוב
 לאכול בימי טומאה אבל לזרים חסור בביתו ותיב בשם ר'
 ישמעאל תרומת כברי אינה מודעת כפ' בזה מדליקין
 בעון חלה שאין נוטלין אין קברכה במכונס נאם נותנין
 מתברכין שנ' ראשית עריסותיבסתתנו לכהן להניח ברכה
 אל ביתך בפרשת אשה כי תזריע בויקרא רבה
 נסמך פרשה חלה לעז כל המקיים מצות חלה ביטל עז
 חלת האור לחמם בהישראל אינו חסור דירושלמי כפ' בת'
 דכתובות לגבי מדר מן הכבר בעי התם אם יכול בו לחמם
 בו דין ביבמות כפ' יש מותרות בת ישראל מאורסת לכהן
 מעוברת מכאן שומרת יבם לכהן בת כהן
 מאורסת לישראל לא תאכל בתרומה בת ישראל שנשאת
 לכהן תאכל בתרומה מת ולא ממנו בן תאכל בתרומה
 אבל נישאת ללוי או לישראל לא תאכל בתרומה מת ולא
 ממנו בן לא תאכל ובת כהן שנישאת לישראל לא תאכל
 בתרומה מת ולא הימנו בן לא תאכל בתרומה נישאת
 לכהן תאכל בתרומה מת ולא הימנו בן תאכל בתרומה
 מת בנה מבין לא תאכל בתרומה מת בנה מישראל
 וחזרת לבית אביה ושם אל בית אביה ועברה מכאן לא
 תאכל בתרומה ילדה תאכל בת ישראל כשואם לכהן וילדה
 בת נשאת חבת לעבד או לכברי וילדה בן ומתה חבת
 הכן שהיא מישראל מאכיל אם אמו בתרומה שיש לה בן מכהן
 בת כהן שנישאת לכהן וילדה בת נישאת חבת לכהן וילדה
 בן ראוי להיות כהן גדול ומאכיל את אמו שיש לה זרע

מכאן נשם לאמו שיש לה זרע מישראל כל שיש לה זרע
 מכאן בין זכרים בין נקבות אפילו זרע זרעה אובלין
 בתרומה קיתה בת כהן כשואם לישראל אינה אובלת
 בתרומה שם

הילכות פדיון הבן הבכור

אבי הבן מברך בא" ארדינו מלך העולם אקבו על פדיון
 סבן ושהיינו וקיימנו כדמסיק בשילי פ' ערבי
 פסחים מי שיש לו בן בכור לאמו שפוטרה רחם כשיקיה
 הבן בן ל' יום חייב לפדותו בה' שלשים יתכן כפ' יש בכור
 לנחלה מת קבן בתוך ל' יום אעפ' שנתן יחזיר מת לאחר
 ל' יום חייב לפדותו אם הוא ישראל שנשא ישראלית
 אבל בת כהן שנשא או בת לוי פטור דתבן כהנים ולויים
 פטורין ואמ' רב אדא בר אבהו לויסילדה כנה פטור מה'
 שלשים וכיום ל' מזה לפדותו דבת' מין חודש תפדה
 כפ' א' דבבא קמא בכור שנטרף אין פדוין אותו ביום ל'
 ופדוית יום ל' מעת לעת שלא יקדים כדאמר לענין ערבין
 בנידה כפ' יוצא דופן מעת לעת והפודה בנו בתוך ל' קיימ'
 לן אין בנו פדוין כפ' יש בכור וכענן כפור לאשה דפטור
 דחם תלא רחמנא ויום ל' קיימאלן כלפניו ופטור ה'
 שלשים הם ה' אוקייאות הם ק' פשיטס מפשיט לטרא יב'
 אוקייאות זקוק וכפיפרי אין פדוין כי אם במטלטלין
 ולא בקרקעות ולא בעבדים ולא בשטרות ואין לפחות מה'
 שלשים מדאוריית' כפ' א' דקדושין דרב כהנא שקיל סודרא
 מבי פדיון הבן ומסיק רב אשי דוקא רב כהנא דרבדא
 רבה הוא ומיבעי ליה סודרא אבל כולי עלמא לא רבי
 בבקמבנא ורבי בבקמפירא ורבי דאם אס נתנין
 לכהן טבעת או בגד או כתבת ואינו שוקה שלשים אעפ'
 שמקבלו הכהן בה' שלשים אין בנו פדוין מדאמר רב אשי
 דוקא רב כהנא כדמוכח אמר' בר רב אשי דוכין סודרא
 בתריסר דמתקבל לחכם אבל מעות או תכשיט אחר לא
 הורה רבי מאיר אמיו של רבי יב' אדם נותן לכהן תכשיט
 פמות מה' שלשים לפדיון בנו וכשידע שאין בנו פדוין תבע
 לכהן תחזיר לי תכשיט שלי השיב הכהן לפני ב' זכיתי
 במה שבידי תוסיף לי שיקא ה' שלשים משלם והורה שיוסיף
 לו כדמשמע כפ' יש בכור כתגלו כהנים בבת אחת יוצא
 בזה אחר זה יוצא כטלו והחזירו לוי' וכך הים מנהגו
 של רבי טרפון ורבי חנינא הוה רגיל דקום שקיל פדיון הבן
 ומקדר חויה להקוא גברא דקוק קאזיל ואתיאל' לא במרת
 ויהבת מידי הילכך אין בכך פדוין אבל מתנה להחזיר
 לאחר שיקנה הכהן מהן כמו פדוין כדמשמע כפ' דקדושין

הילכות ברבית ציצית והלכותיו

כשלוקח טליתו להתעטף בו אומ' בא" ארדינו מה אקבו
 להתעטף בציצית הילך עשייתו לוקח צמר לבן וטויון אותו
 לשם ציצית וכופלין החוט שהא שזור כדמשמע בערוכין
 כפ' המוציא תפילין גבי קמוציא תכלת' משני כסורין

וכן בחיפרי פתול תכלת טווי ושורי אף לכן טווי ושורי
 וקשרין כל החוט למטה שלא יחלק ויראה כשנים ולקחין
 ד' חוטין כל אחד ד' ארך באמה שהן כ"א אצבעות גדול
 נחוט הרביעי ארוך אס הוא עב אורך כ' טפחים מחביריו
 ואם הוא דק שלשה טפחים איהא ל' שיעור לה קשרים ול' הציכות ומיחו ארץ לדקדק כל כך בכפולות ותולה ד' חוטין
 מפותקין בכנף בתוך ב' אצבעות וכשנוטל החוטין יהיו
 ואורכן כזרת וגדל קלויס מתחייבת כנף ולמטה יהיה גדול
 ושיני שלישי ענף שהוא גדול במנחות בס' התכלת ציצית
 ארץ לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה ופסוק
 רב פפא ד' חוטין בתוך ב' אצבעות משולשות ד' לוקחה
 חוטין אורכן כד' גדלים ופוסק החוטין ונתתין בכניף שני
 אצבעות גדול וחצי אצבע ויתן החוטין באורך הטלית ולא
 ברובח ולא ירחיק מן הכנף ב' אצבעות ולמטה כמלוא קשר
 גדול וכפול ד' חוטין ויהיו חוט הארוך ב' טפחים מחביריו
 יקח ויקשר ב' קשרים למעלה אבל הכנף וכורך לה
 כריכות וקשר שלשה קשרים למטה מיהו ארץ לקפיד על
 הכריכות רק איהא ברך עם הקשרות שליש הציצית ולאחר
 כך צריך להפריד החוטין זה מזה כדאמר אביי קבלתי
 מרבי דאם לא קיימא לן כברייתא בפרק התכלת דמחייב
 בעלת חמש אלא כברייתא בפרק ב' דזבחים ד' כנסת ולא
 בעלת חמש ולא שלש וקבי משמ' בשילתי הקומץ גבי
 לבלמה וקיימא לן כשמואל דאמר בענן חוטי ציצית טויה
 לשמה דשכר כלשכר דאמר איעשם לשמה כדמזמ' בהנהדרין
 בפרק נבמר דרין גבי הזמנה דרבא ומכריבין להתעטף
 בציצית ש"מ חובת גברא הוא לכתליה לא עביד גמר מצוה
 ולא מכריבין לעשות ציצית כדמשמע בפרק תכלת תניא
 היודע להתעטף חייב בציצית מדרבנן וראיתם אותו פרט
 לכסות לילת שב כסות וס' בלינה פטורה והוא בר' שמעון
 דפטר הנשים הוי זמן גרמא וכוותי קיימא לן בס' במה
 מדליקין ובמנחות אבל סומא חייב וכסות לילת ביום
 חייב וכדיבין איש להא ד' כנסת רבי אליהו מפריש אל היה
 עושה להם ציצית ציצית צריכה שתהא נוטפת ד' על
 הקרקע שלא יקרב לסוף הכנף ממלא קשר גדול ולא ירחיק
 מב' אצבעות ואי הוי ברובח של טלית לא הוי כפוי קרקע
 תלמי לכך לאורך הטלית קשר העליון דאורייתא ואמו
 עושין ב' קשרים למעלה כהוא אצבעת בס' כלל גדול גבי
 תפירות והוא שקשרן הוי לא הוי חיבור אלא בב' קשרים
 קא הדין לכלאיכ דאשתי בציצית תכלת בס' א' דערכין
 ובס' א' ריבמות ולפי שציצית עולה תל' וח' חוטין וה' קשרים
 להטלית תל' ובזרת את כל מצותי' אס היה לנו תכלת
 היה מותר לנו כלאיכ עכשיו שאין תכלת יקח לבן דתן
 אס טלית מעכב את הלכין בימות בס' א' גדול
 גדלים ד' עשה גדל ופתילתן מתוכו קיימא לן כרב כחמן
 בס' התכלת הסור אין פטורין מן הציצית כדתנא רבי רבי
 ישמעאל צמר ופשתו יחד רב קנא ורבא מחייבי שאר מיטין
 דאורייתא הלכך ירא השם יעשה טלית מצמר ופשתים
 וקיימא לן בר' שמעון דפטור בציצית טלית כפולה אף כפל

ותפלה חייב וקל הוא של כבוד וכפיה של עור חייב קיא של
 עור וכפיה של כבוד פטור כשתלה הציצית מרחיק כמלא קשר
 גדול לפתחיה אבל שירי יתנה כל שהוא כל הזר במזו' זו
 זוכה ומקביל פני שכינה ובשחר טוב במזונו' ע' אומ' חזקיה
 בזמן שישראל מתבסים בציצית ומסתכלין בו כאלו הדר
 שכינה עליהם וראיתם אותו הוי וקדדך על כפיהם קשא
 עוכא של לבן מעוכסו של תכלת חוטי צמר כשל צמר
 פשתים כעין פשתן שיעור טלית שיתכסה ראשו ורובו
 קטיל לבעלת שלש והשלמה לארבע פסולה תעשה ולא
 מן העשוי כראה ברחב קנקב שבו החוטין שאין החוטין
 רחוקים מלא קשר גדול לית לן בה כל אדם שאין לו טלית
 בד' כנסות פטור אבל בעידן דיתחא עכשי עלה כדא' ליה
 מלכא לרב קטנא הילכך צריך כל אדם לקנות טלית
 ולעשות ציצית אמר רב טובי בר קטנא אמר שמואל כלי
 קופסא חייבין בציצית ככירא ליה ציצית חובת טלית היא
 וכל הכבדים שיש להן ד' כנסות וראויים לכסות בהן חייבין
 בציצית ולא שאס' יא פטור מלעטף ומלא דייקין
 להתעטף בציצית ש"מ חובת גברא הוא כדמשמע בפרק
 במה מדליקין מדברכיבין להדליק ש"מ הדלקה עושה מצוה
 ולא דייקן גבי ציצית הכי מצוה דעייטוף לעולם חייב ובס'
 ערבי פסחים מי שאין לו ציצית לבגדו הוי כמנודה ובס'
 שלשה שאכלו קורא לו עם הארץ אמר אביי ומודה
 שמואל הקן שעשה לה לקבורה אפטורה דלאו בר כיסוי היא
 מאחר שעשה לה לכריבין והקיא שפתא רמינן ליה חוטין
 משום לועב לרש חרף עושהו וכן פסק רבי יבן ממבגא
 שהטלית שיש לאדם אס ימות יתנו סביבותיו בקברו וכן
 צוה לעטפו בטליתו במוותו ולהניח ציצותיו בידו והא דאמר
 בס' ג' דברכות למחר באים אצלינו ועכשיו מחרש' אותנו
 פי' זהו החידוש שאנו חייבין וכן פטורין ואין להביא
 ראיה בפרק המוכר את הספינה דהתם הוי לבושין בחייתן
 ונקברין ככוכיין וצריך כל אדם שלא יתקו הציצית
 מטלית המת כדמשמע בפרק התכלת ובגידה בפרק
 האשה בגד שאגר בו כלאים עושה אותה תכריבין למת
 ואמר רבי ינאי לא שנו אלא לסופרין אבל לקובדו אסור
 דמצות ארץ כטלית לעתיד לבא ומאם הכי נקברין
 בציציותיהן ולא קיימא לן כרבי יהודה דאמר מצות כטלית
 דקא רבי ינאי רביה דרבי יוחנן קנה ורבא קנה בתראה קאי
 כוותיה וא"ע דאבא שאול בן כטנית אמר לבניו הטיל
 מאפסלוני בפרק יב' אבל רבתי סבר כר' יוחנן ואין מוריס
 הלכה מתוך משנה וכשאי לתות דרב אחאי פסיק בפטור
 למשה יום טוב סיני לגבי מת כחול אונת רבנן למורמא ליה
 תכלתא וכן פסקו רבינו יבן משפירא ור' דאם וקא
 דאמר אבא שאול בן כטנית לבניו קברו אותי תחת מרגלותי
 של אבא וקילו כלת מאפסלוני בלשון תכלת צוה ולא בלשון
 ציצית אהתכלת כלאים גמורין במקום שאין חובת גברא
 כגון בלינה אובבשים למאן דפטור וממת פטור אין כאן
 ציצית אלא כלאים כריבין ויש לו מצוה לכרכוב בציצית שכולן
 לבן חובת טלית היא ולא חובת גברא ואין כאן לועב לרש

כשמואל ראה כפ' התבלת ההא שעתא רמיין ליה מטילין לם
צינית ואין לפרש רמיא מן הטלית כפ' הקומץ קיימ לן ד'
צינית מעכבין זה את זה וקיימא לן טלית קרועה חוזק לב'
אזכעגות יתפור אבל תוך ג' ליתפור טלית שאולה
שאין לה צינית פטורה כל ל' יום מיכן ואילך חייבת אבל
טלית שאולה ויש לה צינית חייב לברך כמו החתן כשק
החוט מעיקרו ממקום הקשר פשוטה ואם יש בגדדומין
כדי לענכו כשר קיימא לן מתירין צינית מכבד לכבד
צינית בגוי פשוטה הכל חייבין בצינית כהנים לויים וישראלים
וגרים וצריך לברך בכל שעה שמתעטף בטליתו כדתניא
תפילי כל זמן שמכין מברך עליהם כל שאין לו צינית עובר
בה עשה ועשו וכתמי וראיתם והיה גרילם
ומי שיש לו צינית זוכה למתן שכר בעולם הזה ובעול הבא
תלאן נאחר כך פוסק ראשי חטין שלהן פשוטה
היוצא בטלית שאיכ' מניינת כהלכת חייב חטאת שארבעתן
מצנה אחת היא בתכא דבי אליהו רבתי אמ' הקב"ה
למשה צא וברור לישראל שיהיו נוקבין בשבתות ובימים טוב'
מזנות צינית שלא יהו חוטאין וכמנחות כפ' התבלת אותנו
אדם שהיה זקיר במזנות צינית שטפחו לו ציניתו ומכעוהו
מלחטוא' ובפ' מה מדליקין הזקיר במזנות צינית זוכה
ומשמי' אותו ב' אלפי זת' עבדי' כשמתעטף משליך הכבש'
לחורו כדאית' במדרש אביביר בפסוק והמים להם חומה
שהכריזו בבריאל למים שאחריהם הוקרו שעתידין להשליך
כנף צינית לאחריהן וקשר של תפילין כפרק כמה מדליקין
הזקיר בצינית זוכה לטלית כחה וישמור שלא ידרוך על
ציניתו כדאמ' בפ' כמה מדליקין אבוקה דכולהו דם שלא
יכסנו ברב' שלא יהו מזנות בזנות עליו בענין שאין
לאדם צינית כהו וכמתיו מתים גם בכפיד נמצאו דם
בשנות אבינוים נקיים בכל עת יהו בגדיך לבנים
בציון צינית לבגדיך וסיים ואת מזנותו שמור ששקולת
כנגד כל המזנות וראיתם אותנו ברתת את כל מזנות
ועשיתם אותם למען תוכרונעשיתם את כל מזנותי

גילויין מרבי שמריה מפי ר' זבא הלוי ליהודי
בחסד אחד מציניתו כיוס טוב ואשר להתעטף בו דקיימא
לן ד' צינית מעכבות זו את זו וקיימ' לן דחובת גברא הוא
והיאך יתעטף בו מאחר שאינו מניין בהילכתו ושאלתיו
אם יכול לצינקה במועד והתיר דאמרי' במועד קטן ועונה
תבלת לציניתו כין באבן טין בפלך

אין יום שאין בו קללק ואמ' רבאובכל יום יום קללקו
מחובה משל חבירו אלא עלמא אמאי קאים אקידוש' סידרא
ואיהא שמיה רבא דאברתא ש' ארץ עיפסקה כמו אופל
צלמות ולא סדרים ותופע כמו אופל האי ש' סדרים תופע
מאופל ואמרי' בפ' א' דברכות תניא אמר ר' יוסי
פעם אחת הייתי מהלך בדרך וכנסתי לחורבה אחת
להתפלל מחברות ירושלם וכולו עד כשישראל כנסין
לכתי מדרשות ולכתי כנסיות וענין יקא שמיה רבא מברך
וכולו וכפירקי ר' יוסי מצאתי אמר ר' יוסי פעם אחת
הייתי מהלך בדרך והגיע זמן תפלת המנחה וכנסתי לחורב'
אחת מחורבות ירושלם להתפלל וכולו ולא עוד אלא
בשעה שישראל כנסין בכתי כנסיות וכפתי מדרשו וענין
יקא שמו הגדול מבורך אמר הקב"ה אשרי המלך שמקלסין
אותו בכיתו כך מתי אשוב לביתי מתי אשוב לסיכלי מתי
אקבץ את שארית ישראל בניי מכין האומות שיהו מקדריין
ומפאריין ומרוממין ומקדישין את קדושת שמי הגדול
וכמדרש משלי ברוב עם קדרת מלך ר' ישמעאל אמר בשעת
סוף כחשפין לבתי מדרשות ושומעין האבדה מפי חכם
ואחר כך ענין יקא שמיה הגדול מבורך הוא שמח בעולמו
ואומר למלאכי השרת בואו וראו עם ש' צרתי לי כמה קן
משבחין אותי באותה שעה קן מלכ' שיש אותה חור וקדר
לכך כאמר ברוב עם קדרת מלך אין עם אלא ישראל שכ'
עם זו יצרתי לי למען בשביל שיגדו שבחי תפילתי
יספרו וכן הוא אמר נדיבי עמים באשפו עם אלרי
אברהם ובא' דרבי עקיבא עתיד ורובל לומר
קדיש אחר שידרוש מלכינו ברוך הוא
לברכו יחיד שאינו בבית הכנס' לברכו יאמר בכריית'
זו כסיפרי כי שם ה' אקרא ר' יוסי אומר מינין לעומדים
בבית הכנסת ואומר ברכו את ה' המבורך שענין אחריו
ברוך ה' המבורך לעולם ועד תלמוד לומר כי שם
ה' אקרא הכו גדל לאלדינו ומניין שאומרים ברוך
שם כבוד מלכותו לעולם ועד תלמוד לומר כי שם
ה' אקרא ומניין לאומריה קא שמיה רבא מברך
שענין אחריו לעלם ולעלמי עלמא תלמוד לומר
קבוגדל לאלדינו לקדוש וברוך חביבין ישראל לפני הקדוש
ברוך הוא יותר ממלאכי השרת שישראל אומרים זירק בכל
עת ובכל שעה שירצו מלאכי השרת אין אומרים אלא פעם
אחת כיוס ישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות שנאמר
שמע ישראל ה' אלדינו ומלאכי השרת אינם מזכירין
את השם אלא לאחר שלש תיבות שנאמר קדוש קדוש קדוש
ה' זכאות מלא כל הארץ כבודו והאיכא ברוך כבוד
ה' ממקומו הקוא אופנים הוא דקאמרי ליה
ליקא שמיה רבא אמר רבי יוסי פעם אחת
הייתי מהלך בדרך והגיע זמן תפילת המנחה וכנסתי לתוך
חורבה אחת מחורבות ירושלם להתפלל בא אליהו זכור
לזכות וסימר על הפתח

אמ' לי מה קול שמעתי בחורבה זו אמיתי לו בת קול
 שמקומה כיונה ואומרת אני שחרבתי את ביתי ושרפתי את
 היכלי והגלית את בני לבין אומות העולם אמ' לי בכל יום
 אומרת כך בשישראל ככנסת לבתי ככנסת ולבתי מדרשות
 ועונין יחא שמיה רבא מבורך לעולם ולעלמי עלמיה הקב"ה
 מכענע בראשו ואומ' אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך
 אני לו לאב שקבלה את בניו ואני לבנים שגלו מעל שולחן
 אביהם לברכו במחילת ר' חנינא בן אחי רבי
 יהושע אומר הרי הוא אומר כי אם ה' אקרא וקו המכרך
 קבו גדול לחלוינו חילנו הענין אחריו ומה הם עונין אחר
 המכרך ברוך ה' המבורך לעולם ועד וכשהוא קורא
 בשמו הם עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד
 וכן הוא אומר גדולה ה' אתי וכדומה שמו יחדו
 ליהא שמויה רבא אמר ר' יהושע בן לוי כל העונה יהא
 שמיה רבא מבורך לעולם ולעלמי עלמיה בכל כחו קורעין
 לו גזר דניו שג' כפרוע פירעות בישראל בהתקרב עם ברכו
 ה' לאבן אמר ר' יהושע בן גדיא כל מי שעונה
 אמן בעולם הזה וזכה לעונה בעולם הבא שכן כרוך ה' לעולם
 אמן ואמן אמן בעולם הזה ואמן לעולם הבא
 לברכו קדיש וברוך כוכן שמים בתכונה העליונים
 שבראו הקב"ה לשבח לשמו כי כד בכל שחר מלאך עומד
 לפניו ופותח ואומר ה' מלך ה' מלך ה' מלך לעולם ועד
 וכל ברמי מעלה עונין אחריו ברוך ה' המבורך לעולם ועד
 עד שאיב' אומרים את הדבר שרפים עומדים ואומרים קקק
 ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו והאופנים נחיות הקדש
 מתרעשים ומתרעדים ומרעשים כל העולם ואומרי ברוך
 כבוד ה' ממקומו ועוד אותה חיה עומדת עד שגומרין כל
 שרי מעלה וכל ברודים וכל מחנות וכל אחד ואחד במעמדו
 אומר לאותה חיה שמה ישראל ועל מצחם חקוק ישראל שמי
 ישראל ה' אלירינו ה' אחד לקדוש וברוך יבולך אמרו
 עליו על כדלפון שהוא גבוה יותר מחביריו מהלך חמש
 מאות שנה ועומד אחורי המרכבה וקושר כתרים לקונו
 ויושביע את התר ועולה ויושב בראש ארזו וכשה
 שיוצא התר כל חיילי מרום כרתין ומודעזין נחיות
 דיומנות ומקמנות כארי באלתה שעה עונים ואומ' קקק
 ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו וכשה שמגיע לכסא
 מתגל גלן גלגלי הכסא ומתרעין ארבי שרפרף וכל ריקיעים
 אוחזות חלחלה וכשהם שגוף עובר על כסאו כל חיילי
 מרום וכתר הכבוד שלו פונים פיהם ואומ' ברוך כבוד ה'
 ממקומו בוא וראה כמה גדולתו ושכחו של הקב"ה שבעה
 שמוגיע כתר לראשו מחזיק עצמו לקבל כתר מעבדיו ועל
 חיות ושרפים ובלגלי המרכבה וכסא הכבוד נחילי מעלה
 ומטק מתגדלים ומתגברים ומתבאים ופותחין הוד וקודר
 וממליכין כולם בפה אחד ואומ' ה' מלך לעולם ועד
 יהא שמיה רבא וקודר וברוך יהא שמו הגדול מבורך
 לעולם ולעלמי עלמיה שקוא מתכוין ועושה שום כארבע
 מאות ותשעים ושם אלפים רבבות של מלאכי השרת

שעומדים לפניו ומקדישין לשמו בכל יום מיוצאת החמה עד
 שקיעת החמה ואומ' קקק ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו
 ומשקיע החמה עדיצאת החמה אומ' ברוך כבוד ה' ממקומו
 לאבן אמר ר' שמעון בן לקיש כל העונה אמן בכל
 כחו פותחין לו שערי גן עדן שג' פתחו שערים ויבא בני דדיק
 שומר אמונים אל תקרי שומר אמונים אלף אומרים אמן
 מאי אמן אה' חנינא אל מלך באמן ואמרי לה אתה מלך באמן
 מהו להפסיק ליהא שמיה רבא מבורך לעולם ולעלמי
 עלמיה כי אתא רב דימי אמר רבי יהושע בן לוי רבי שמעון
 ותלמידיו דרבי יוחנן אמרו לכל אין מפסיקין מן ליהא
 שמיה רבא שאפילו עושה כמעשה מרכבה פוסק ולית
 קילכתא כוותיקו לקדוש וברוך דיבורך
 כשעלה משה למרום מצא כת אחת אומרת
 קקק ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו וכת אחת אומרת
 ברוך כבוד ה' ממקומו וכולם עונין בפה אחד ואומ'
 ה' מלך לעולם אלרדן צין לדור ודור הללויה
 ליהא שמויה רבא קוא ישראל וגוי דקו יתבי
 שמע ישראל קל יהא שמיה רבא מבורך בני כנישתא קס
 וכפק אמר רבא לא לימא אידיש יהא שמיה רבא
 וקודר מבורך לעולם ולעלמי עלמיה אלף יהא שמיה רבא
 מבורך לעולם ולעלמי עלמיה אל רב שפרא משה
 שפיר קאמרת אפסוקי מילתא לית לן בה
 ענייני קדיש קדיש הראשון לפני ברכו אחריו
 מקראות תהלים הללויות אך תיקנו ברכת ישתבח בנתיים
 ואומר יתגדל ויהא שמיה רבא יתברך עד דאמרו
 בעלמא ואמרו אמן קדיש הזיני אחר פסוקי ברכת
 בהנים כשאין תחנון אחר מקראות של תחנונים יתגדל
 עד דאמרו בעלמא ואמרו אמן קדיש השלישי אחר סדר
 קדושה וגומר הקדיש לפי שהוא סוף התפילה יתגדל
 יתברך תתקבל יהא שלמא רבא עד עושה שלום
 קדיש הרביעי במחנה אחר פסוקי תפילה עד
 דאמרו בעלמא ואמרו אמן קדיש החמישי
 אחר פסוקי תחנון וגומרין כל הקדיש לפי שהוא סוף תפילת
 המחנה ואפילו כשאין תחנון גומר אחר כל התפילה
 קדיש הששי אחר פסוקי ברוך ה' לעולם אמן ואמן עד
 דאמרו בעלמא קדיש השביעי אחר תפילת
 ערבית וגומר כל הקדיש שהוא סוף תפילת ערבית
 קדיש קדיש ביום על שם שבע ביום היללתיו
 בשינוי וכחמישי קדיש לאחר קריאת
 התורה קדיש עד דאמרו בעלמא כי הקדוש ברוך הוא
 מתגדל על ידי תורה שכתוב לכך לעולם קדיש
 אחר קריאת התורה שהרי ביום שיני נחמי שי כאמר קדיש
 אחר קריאת התורה שהרי לא כאמרו קדיש עד אחר
 סדר קדושה בערב שבת קדיש אחר פסוקי
 שמורכבי ישראל את השבת וקדיש אחר כמה מליקין
 אחר פסוקי כל בניין למודי ה' עד יברך את עמו ישראל
 בשלום ואינו אומר תתקבל שהרי לא התפלל אחר קדיש

בשבת תכף לקריאת התורה קדיש להפסיק בין תורה לכתיבה
יקום פורקן אשרי וקדיש לפני תפילת המוסף כי אין
להתפלל בו לא כלום לכך קדיש לפני התפילה לעולם
וקדיש לאחר שיטום הקטורת אחר כל בנייד למדינה ושבת
במנחה תיקנו לומר אשרי ופדר קדושה כי סדר קדושה
בכל יום לשמור מדין ביהקם זלמנות ולא סדרים הגאון
סדרים אין זלמות ודמוסדר קדושה בהשכמה וביום טוב
מפני הריבוי תפילות ותיקנה במנחה וקדיש אחריו ימה
שאר אומ' קדיש אחר קריאת התורה במנחה בשבת לפי שאין
הפסק בין קריאת התורה לתפילה לפי שאין להתפלל
בגלא כלום דמו הקדיש עד שיתפללו וכשאומר בימים טובים
המגילות לפני קריאת התורה אומר קדיש אחד המגילה לפי
שבגילות התורה יפסיקו בעל סכל יתגדל וקדושים
פירקי אבות שאומרי אחרים ד' חנניה בן עקשיא ואומר
פסוק ה' הפך למען דקדו יגדיל תורה נאחריי קדיש ונפריס
לאחר קריאת המגילה ואתה קדוש אשרי וכיום אומר
תהלה לכך אין אחר המגילה קדיש מה שאומרים סדר
קדיש במוצאי שבת לפי שהמלאך הממונה על המתים דומה
שמונהא דן אותם בכל יום ויום וכערב שבת עם השיכה
בת קול מכרזת ואומרת להם לרשעים חילנו מביהקם ויביחום
כל השבת כולה ומוצאי שבת עם השיכה זועק המלאך
שהוא ממונה עליהם חזרו לכם לביהקם שכבר השלימו ישר
את סדריהם לכך מזכירים ישראל בסדר במוצאי שבתות
ואומרי ויהי נועם ה' אלינו ונקבעו אף סדר קדושה עמו
לכך אומרים ויהי נועם אף במוצאי ימים טובים שחל להיות
בשבת אבל אחר ימים טובים שאין אומרים ויהי נועם אין
אומ' סדר קדושה מכל מקום מועיל מה שאמרו סדר קדושה
במנחה שכבר פנה היום וסמוך ללילתם כללו של דבר אין
אומ' תתקבל לא אחר סיום תפילה כגון אחר תפילת המנחה
ואחר המעריב ואחר יוצר' וביום שמתפללין מוסף אומ'
קדיש אחר קריאת התורה וצריך לגמור כל הקדיש לפי
שבמר כבר תפילת יוצר' ואחר שקרא בתורה יאמר קדיש
עד דאמירן בעלמא וכשמחזירין ספר תורה אומרים
פסוקי יהללו וקדיש עד דאמירן ומתפללין תפילת המוסף
ביום שקורין בב תורות אומר קדיש בראשונה ואם ב' אומ'
על השנייה שאין אומ' קדיש אלא לאחר כל הקראים בכל
פעם אומרים קדיש על המגדל אחר קריאת התורה עד
דאמירן חוץ מן המנחה בשבת ומנחה יום הכיפורים ומנחה
בתענית ציבור אז אין אומ' קדיש אחר קריאת התורה מפני
סמוך לקריאת התורה מיד קורם שמתחילין להתפלל אומ'
קדיש ואין דבר מפסיק בין קריאה לתפילה אבל בשמפסיקי'
בנתיים כגון יקום פורקן ואשרי אז אומ' קדיש על המגדל
עד דאמירן ואין אומרי תתקבל גיליון מנחה בנתיים
ביום מילה אין נופלים על פניהם ואין אומרי למנחה יעגל
ובלילה נופלין בניסאויס נופלין ואומירן למנחה וצדקתך
בראש חודש אין נופלי' על פניהם לא ביום ולא בליל שאחריו
ממין עד מוצאי אסרו חב אין נופלין בתחנון ואין אומרים
למנחה בערב יום טוב ולא באסרו חב ומסין עד מוצאי

אסרו חב אין נופלין בתחנון בתשעה באב אין אומ' ואני זאת
ברותי כי אש וכל לנין גואל ולשבי פשע ואתה קדוש
וכל סדר קדושה בערב ראש השנה אומ' תחינות בהשכמה
לסליחות ולא ביוצר ואין אומרי למנחה בערב יום הכיפורי'
עד מוצאי אסרו חב אין נופלין בתחנון ואין אומ' למנחה
בחנוכה ובכל יום שאומ' הלל אין נופלין בתחנון ואין אומרי'
למנחה ואין אומ' אל ארך אפים ואין אומ' למנחה ב'ד וטו
באדר ואין נופלין בתחנון ואין אומ' למנחה ואין אומרים
צדקתך אש יקיה ראש חודש במוצאי שבת ואין אומ' ויהי
נועם אש יקיה ט' באב וכן אש יבא יום טוב באמצע השבת אין
אומ' ויהי נועם צדקתך אומרים אף אש יבא ט' באב
במוצאי שבת אין אומרים תחינה ט' באב ולא תתקבל
במנחה ביום ט' באב אומ' תתקבל ש ש ג

רבינו יבן בר מאיר

לרב דאמ' כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה ולא
צריך לעיכובא מלכות ולר' יוחנן דאמ' צריכה מלכות
לעכב' וא' עבד עיקר דבי רב מכל מקום כל פתחי ברכו'
אנו עושים כר' יוחנן וכל מותמי ברכות כדב' ופתחה שאין
פותחין בברוך באזכרת השם בלא מלכות לפי שאין לשנות
ממטבע הספוק בלשון שקורה אליעזר עבד אברהם ברוך
ה' אלרי אדני אברהם עמדו וקבלו אותנו בלשון
מלכות ולפי שהשתחוה בברכתו גם אנו שוחין בה תחילה
וסוף בדרך ששקה אליעזר ומלכות לא הזכיר שהרי
הק' בה עדיין לא הודיע מלכותו לבריותיו וזמני ה' לא
הודיעתי בימיהם אבל בשאר ברכות צריך להזכיר לפי
שכל ברכות לבד מן התפלה ענין קודם צריכין אמ
לברך על מה שאנו נספין מקו ועל המצות להודות למי שגור
עליהם לכך תיקנו מלכות בהנאות להאריך ומלואה ועל
המצוה כמו כתי' אכיה' והשם הזה הוא מלכות כה אומר
ה' מלך ישראל וגואלה צבאות ואומר וק' אלדים אמת הוא
אלדים חיים ומלך עולם לכך תיקנו שמע ישראל וידעת
היום כפסוקים של מלכות הילכך על כל המצות תיקנו
מלכות לברך למי שזימו עליהם וכמה פסוקים של שם ד'
אותיות המוכים למלכות ה' מלך ה' מלך לעולם ועד
והיה ה' מלך ה' מלך לעולם ועד מי הוא מלך הכבוד ה'
עיונו וגיבור ואומר ה' צבאות הוא מלך הכבוד לכך כשהיה
כהן גדול מוכיר את השם הכבוד והגורא הקבנים והעם
משתחיים וכורעים ונופלין על פניהם ואומרים ברוך שם
כבוד מלכותו לעולם ועד והא דתניא בתוספתא בשלמי
לרבי יוחנן והא דתניא בתוספתא בשלמי
ברכות הפותח והחותם ב'וד הי הכי זה חכם באלף למד
וחותם ב'וד הי הכי זה בינוני וי' זה חכם ב'וד הי
וחותם באלף למד הי זה בור' באלף למד וחותם
באלף למד הכי זה דרך אחרת פי' הפותח וחותם ב'וד הי
חכם שהוכחו ב'וד הי מלכות וברכה הסמוכה
לחבירתה אין צריך לפתוח בה בברוך

אבל צריך לחנותה בברוך זינא שבסוף כל ברכו וברכה כל
 משמעת חיותה והשמחה הילכך צריך לקביל יורה ה' ה'
 שהיא במלכות וקריחכס' ואם פתח באלף למד שאמ' בה
 מלכות' וכיון שחתם נמי ביוד ה' כמו שחתם נמי במלכות
 ופתח לברכה השמחה לק נמי במלכות' ואם פתח ביוד
 ה' וחתם באלף למד בור' לפי שאינו משמע באותו השם
 מלכות הרי לפתוח רק ברכה ראשונה במלכות ולא כל שאר
 ברכות בור הוא אבל חין להחזיק במצות שתי רשות שהרי
 חזכיר גם הנכבד והמרח ברוך הוא' אבל כשפתח ונתם
 באלף למד שהוא לשון רבי'ש להחזיקם בחסוד לשת' רשות
 וכיון שתיקנו בפתחת כל הברכות בסופן לא הצריכו כי
 אם ברוך אתה השם נמצא שחתימתה אתחילת ברכה קאי
 אתה הוא שבורת כך כך ברוך אתה השם שבורת כך נמצא
 חתימתה אפתיחת כל הברכו קאי הרי כולו מעין הפתיחה
 במלכות אכלהו קאי' הילכך כל ברכה שמאריך בה צריך
 לפתוח ולשים בברוך שפתיחתה בבר הודא כח' יוצר מנה
 ונורא חושך כבר הורה על המאורות' וחזור ומזכיר מידת
 לילה ביום ומידת יום בלילה ומאריך ומרבה שכה צריך לחתום
 כמו שסיפר שכה של הקב'ה זהו טעם של כל חותמי ברכות
 אבל בברכת הפירות והמצות' מאחר שכבר הורה על מה
 יחתום' ומורה רב שהמלכות עיקר אבל עיכוב אינו מאחה
 שקזכיר יוד ה' ב' כל הברכות שהן הנראות להקב'ה י'
 בהן הזכרת שם ומלכות אבל בתפילת יח' אהי' הודא' על
 שם הנאה ומנוה' אלא על תביעת זכיו של אדם' ולעולם
 יסדיר אדם שבתו של הקב'ה ואחר כך יתפלל' הילכך לא
 תיקמו בה מלכות' והא דאמרינן בפ' כיצד מברכין בנימין
 רעיא כרך רישתא אמ' כריך מריה דהאי פיתא ומסיק בריך
 דחמנא מריה דהאי פיתא דחמנא הוא השם' ירושל' כיצד
 מברכין תני ר' יוסי אומר כל המשנה על המטבע שקבעו לא
 יצא' ר' יהודה אומר כל שנסתנה מבריותו ולא יצא את
 ברכתו לא יצא' ר' מאיר אומר אפי' אומר ברוך שברא את
 השפן כמה באה הוא יצא' ר' אחא בר יעקב כשם ר' שמאל
 הלכה בר' מאיר' ונר' אעפ' דככל לשון יצא' אם יש לו מי
 שיברך לו מותר לזאת במטבע שטבעו לו חכמים' אעפ' ש
 שאינו מכין בראמו' סוף עבר או קטן או אשה מקרינ' אותו
 ועשה אחריהם מה שהן אומרי' בפ' לולב הגזול' כמשכת
 פוכה' ברכה על הכל' ברכה שהיא הוראה
 להקב'ה בגון המצות וכשקיימה גומרת לעשייתו ואינו מחויב
 בה עד שתזמין לו' וקראת בידו לפאר עצמו ממנה' ואין
 מושך למצותה וכשעשה כבר נגמרה קבעו בברכתה על
 או אם המצוה מוטלת עליו על כרחו וכפעם אחת בתקיימה
 מטבע שלה' על בשרית ידים' הנוטל ידיו אחרית
 להסתכל אעפ' שעיקרא משום שיכתא מיהו תפילת כנגד
 תמרים וכתחילת עבודה צריך קידוש ידים ורגלים' וכך
 לתפילה שאין ידוים קודש וברכו' וכבטילה זו נגמרה מצותו
 וכבטילם כאכילה שהרשות בידו' ואם ירצה יאכל' אפילו
 שבתית דחוכה אכילתו מה אם ירצה אלא להשיח את דעתו

מכוננה ראשונה הרי לא לתר נגמרה מצותה לכך מברך על
 על הש' וזה' אם היא טבילת בר כשטבל לביירות
 טוב אינו צריך חן חשה לבעלה' או בקן גדול ביום הכיפורי'
 כשטבל נגמרה המצות' ואעפ' שצריך לכהן גדול' טבילת
 אמרינן בפ' דוכחים לא טבילין עבודה לעבודה עבודתו
 כשירה' על השחיטה' בשחיטה בין קרבן בין חולין
 גומר המצות' על כיעור חמץ גומר המצוה בכיעורו'
 על כטילת לולב עיקר מצותו במדינה ביום א' ביום הראשון
 אלא עשו זכר למקרא' על אכילת מצה על אכילת
 מרור' אין עיקר אלא לילה ראשונה' על ספירת
 העומר' תשפ' חמשים יום וככל יום ויום מצוה כפטי
 עצמה' ועוד לא היו מקריבין כי אם עומר אחד על ספירת
 העומר' על הספירה תלונה בעומר' על המצות
 על פירוק הכן' בפעם אחת נפדה כלל משך' על מצות
 מזוז' כשקובעה נגמרה' לכך בשלקי ברכות ירושלמי
 העושה מזוזה לעצמו' על מצות מזוזה' על העריות'
 ביום הכרעה היא חפיפה כי מת' יחדים מיד זה עם זה'
 על המצות' בפ' לולב וערבה שכל מצוה היא גמרה'
 על המילה' מילה ופרועה אחת היא ואין לה משך
 כשמל כבר נגמרה' על פירוק מעשר שני' או
 על חילול מעשר שני בירושלמי' בפ' דמאי משום שלא תר
 נגמרה המצוה' על כישוי הדם' שחט מאם
 עושות או מאת חיות כשי אחד לכולם הרי נגמרה' כל
 זימ' משך למצותה וצריך עוד לקיימה' מטבע שלה בלמוד'
 לקכיסו' בבריות של אברהם ר' נח' שכל שעה חייב
 לחככו במצות' והיא הוראה להקב'ה זיכה לכן' לעסוק
 בדברי תורה' והגית בו יומם ולילם' לקדליק בר של
 חנוכה' המקדירין מנסיפין כל שמונה הרי יש משך וקני
 כמנהג אחת' לשמוע בקול שופר' שצריך לתקוע
 למלכות זכרונות ושופרות' להתעטף בניצית' מצותה
 בכל יום ויום' להניח תפילין
 בכל יום ויום מצותו' משום הכי אמרי' בהקומץ רכה על
 של יד אומר להניח תפילין' על של ראש מצות' חף על פי
 דבירושלמי בשלקי ברכות אומר על מצות תפילין' הרי
 קבלתינו כשירושלמי חולק על תלמוד שלנו שבכלי הולכים
 אחר הבבלי' ובתוספת' בשלקי ברכות כשהוא מניחו להניח
 תפילין' הרי של יד צריך לברך בלמוד' בתוספת' וכתלמוד
 שלנו' לפי שצריך לשמם בתפילין כל שעה' כשוכה כפי'
 לולב וערבה רכבן דבי רב אשי כל אימת דמשמשי בקן
 מברכי' לשמור חוקו' לפי שמשכה'
 לנגמור את ההלל' לפי שכל ז' ימי החג
 נמשך שחלוק בקרבנות וכת' ביום' אבל כשאין גומרינ'
 לקדוש את ההלל' כל הברכות שטבעו חכמים
 בעל אם אמרו בלמוד יצא' בראמרינן בפרק א' דפסחים
 לבער חמץ' כולו נגמאלא פלגי' להבא משמע
 על' להבא נמי משמע לכך במסקנא חוסק על כיעור
 חמץ' דהיינו יק' דעתא למוקטא ליצא דל' אעבר
 ולמיבקטלישכא דל' כבא'

איר שמך בכל הארץ ועל תיקון העול כגון באמיתות
 טובות שמבריא בו פניו של אדם צריכין ברכה כמו כן חידוש
 כמו כלים חדשים או בא מזמן לזמן והרואה חבירו לז' יום
 ואור שכברא במוצאי שבתות ואור יום הכיפורים ששבת מן
 האכילור ואור שמתחדש שלשבת בכל יום צריך ברכה ונתן
 הודאה על איכות נאות ובריו יפסי וכך מודה על ע' בניה
 ומרקוליס ופיעור שהיא ארך אפים להם ועל המלכי דמלכות
 דארעא כעין מלכותא דרקיעא " ש ם ו

כל הוצאות
 שסך חוקות וגזירה צריך
 לברך שילוח הקן וראשית

הבנו נשאר מתנות כהנה ירוש' כפ' כינר מברכין גבי קידוש
 ואפר חטאת ולקזות כל המצוה טעונין ברכה אבל כל דבר
 שבס בני נח הוזכרו עליו כגון גזל גניבה וחמס והוענשו יד
 עני לא החזיקו וצדקה ולויה ולקט ושכחה ופיאה והידור
 זקן שאם מצניס מייב אין צריך לברך וכן עשיית מעקה
 ודיים ותיקן הציס ומסקל ומיירו אין צריך לברך שהברכה
 וציונו ולא הגויים ואם היו עניים חזיים היו משריקי חלקם
 לבעלי בתים ועניים אחרים אין מצונין אין צריך לברך אבל
 תרומה וראשית הבנו ומתנות שצריך להפריש מברך ועל

בדיקת טריפה אין צריך לברך כי בשחטה בחזקת היתר
 עומדת אבל במקום בחייה אסורה צריך לברך על השחיטה
 מוצאתי בתוכ כל מצוה שמצוה בו משלוחו ולא הביא דלא
 איהו קעביד מברך להבא כמו להתעטף בציצית להניח
 תפילין לשמור ולישב אבל מצות העשויות על יד כל אדם
 הן נעשית למול נטילת ידיים ללוב ותפילה מברך כלשון
 הוה על השחיטה על מקרא מבילה ומקרא שאמרם להדליק
 כלשון פסוק הוא להעלות נר תמיד על ביעור חמץ להודיע
 שכל בני ביתו חייבין בביעור חמץ שיברקו על אכילת מצה
 בזמן הפסח שהפסח כאכל על השוכע וכתחילת סעודתו
 היה אוכל המצה ומברך על אכילת מצה שאם היה מברך
 לאכול משמע שזו אכילת עיקר לכך מברך על אכילת מצה
 שעדין זמן מצותה ומקרא מברכין על נטילת ידיים ולא
 לטול אין יכול לברך קודם נטילה דידים עסקניות הן והוא
 שמהגין לברך קודם המילה אין לעשות כן דכפ' דר' אליעזר
 דמילה מוסדרת לאחר המילה העומדים שם ואח' כשם שכנס
 לברית וכו' מכלל שהכניסו כברי לפי שצריך להכניסו אונן
 כשם שכנס משום חיבת המילה תיקנו אחת לפניו ואחת
 לאחריו ואעפ' שמברך להכניסו כן בברכו קרבה כדאמרו
 בבידה בני מערבא כד משלקי תפילין ליהו מברכי לשמור
 חוקיו הוא הדין בשאר מצות שבתוב ושמתים את חוקותיו
 ואין מנהג לברך לא אתפילין כשם שמצוה להניחם כך מצוה
 לשלקם במבואות המטונפות וכשכנס לבית הכסא ומסיח
 דעתו מהם אבל בתלמוד תורה צריך לברך כל פעם ופעם
 שיושב לתלמוד שאינו מסיח דעתו שמחשב בתלמודו לכך
 מברך בתפילה תדיר לשמור חקיו וכן גבי מילה
 אף על פי שטעמיה מצותה מברך להכניסו וכן
 לקרות להוציא בני ביתו וכן לישב בסוכה
 שצריך לישב ושיבת קבע והא דמברכין על מקרא

אי לא משום טעמ' משום דאין משך למצוה ועבירה מיד כגון
 מילה ושחיט' שבעה קומץ הלכו להם הרי כיון להבא קצת
 כגון לקיים ומיד עוברת אבל אותם שהן כל' אעפ' שקיים
 קצת לא גמר הכל ועוד עתיד לקיים אי איפשר לברך אלא
 בלאו דהוא להבא וכל מצוה שאיפשר תפילין וטלית ודומי'
 כל מדיקאמי לשחוט לא הביא בלאו איהו אלא שאי אפשר לחלק
 בכולן שקרי נר הנובה על ידי אחר נטילת ידיים ולולב
 לעצמן וכל כיוצא בהן הרכה זה פי' רבי יצחק משפירא
 איזובל' ואיזו בעל וקיבלתי מרבי ר"ח כל הברכות העתיד
 לעשות יותר או כל היום ברכתו כל להתעטף בציצית
 לבגד את הקלל או לקרוא את הקלל רוב פעמים החדש
 ב'מים וכן ח'מי חנוכה וח'מי סוכה במצוה אחת וכן
 לישב בסוכה לעסוק בדברי תורה הרי הקלל שכתוב כל
 היום תהילתך לכך לבגד לקרוא אבל מקרא מבילה עיקר
 בליה על מקרא מבילה אעפ' שחייב למורה ביום ועל
 תפילין להניח ועל של ראש במצות תפילין ואם פח מברך
 שתיים על של ראש " ש ם ו

הבאות שאין צריך לברך

כל הבאות שבאכילתו ובשתיתו באים טעונין ברכה ואכלת
 ושבעת וברכת' אבל כל הבאות שחן לגוף אין צריך לברך
 כגון הרומח והקף א'עבדתי בכלל שתייה לגבי יל' הכיפורי'
 או הקף באין של תרומה שמאלס חומס אעפ' כן לענין
 ברכה אינו מברך שעיקר שמן לאיברוק ולמקפ' אבל שמן
 ערב זכינו לריח' בפ' כינר מברכין או כבז או טחון
 בבשמים אבל החושם בגרונדמכוין לרפואה ואית ליה
 הנאה באכילתו מברך אבל על הרפואה לבר בלא אכילה
 אינו צריך לברך חנקתיה אומצא שאין כוונתו ליהנות אין
 צריך לברך דאין הנאה כל כך כמו בשמן אבל הבאת הריח
 הנשמה נהנית צריך לברך והיא באכילה ושאוכבים על
 מיתותיהן ועל כרים וכסתות ומצעות רכות והמישב על
 השולחן אכסבלס ומשמס ומשורח יפה ואוכל ופותה בכלים
 שגים והמתקשט בבגדי צענון שמרחיבין דעתו של אדם
 אין צריך לברך כי אם בתחילת קנייתם בפ' הרואה שצריך
 להודאות כמו שמורה מלביש ערומים ואור ישראל שהוא
 מותר מן הבקומה וכמו נתן לשכני הודאה לקונו על
 ברייתו יוצר המאורות שכל טובות והבאות על ידי האור
 כי טוב המוציא לחם מן הארץ שנהנה באכילתו להוציא
 לחם מן הארץ ולאחר הרחיצה נתן הודאה כמו על
 הקוקה או יוצא לדרך ולא על הבאתו או נכנס לבית הכסא
 ומפליא לעשות דהוי הודאה על קילון ועל העמוד שם ה

בל דבר

הודאה שניה לבישה ואזור מתטס
 קרות הבברי' סילק פקחת עין ועל בכורותיו כמו על
 הקרים ועל הבבעות זועות וזיקים ורעמים והיס הגרונ'
 ורומות והרואה קסת' וחמס בתקופתה ולבנה בגבורתה
 והכוכבים במסילותם ולבנה בחידוש שכתו כי אראה שמוך
 יועשה אנבעתך ירח וכוכבים אשר כוננת' ק' אדונינו מס

שבאותה ברכה יוצאין בקריית שאומצ בעונה לקרות הכלל
 הוא בעצמו על ביעור חמץ. הילכת' דלא לבער דעל
 משמץ בין להכח בין לבער לכך מברכין על ביעור. וכי
 ק"ז בונח במשכת ברכות מניח דחפיק משומע לבער
 ומברכין המוציא משמע להכח ולשער. וק"א דמברכין
 בורא פרי הגפן. בורא פרי הגפן בורא פרי הדמה. כמו
 גבי לולב על כטילת לולב כיוון דאבקה נפק ביה. וכן
 על המילוח ועל השחיטה ששעשית מוצתן גמרה אבל כשאין
 גמרה מוצתה בגין ליטב בשוכה שכל זימי החבציריק ליטב.
 אבל על משמץ פבר עשה המוציא להדליק כר של חנוכה
 מוצתה ער שתכלה רגל מן האוקולא גמרה מיד " ש ש ז

הסיח הדעת

בברכות שח אחר הברכות
 מרכינותם כלל זה בירך כל
 מנוס שצריך עליה והפסיק וסח בנתיים ולא בני ליה אם לא
 יבמרנה בגין קריאת מבינה וקריית שמע. וכיצא בן
 בירך על תקיעת שופר ותקיעת שופר בין קל"ק לקסק
 או בין קסק לקל"ק או לאחר תקיעת ראשונה אין צריך לברך
 פעם שנייה דקאל לא בני ליה שלא יבמר קילכות תקיעות
 בולן ולא אשח דעיתיה מברכה ראשונה. וכן אם סח בין
 התקיעות אין צריך לחזור ולברך. אבל סח בין השחיטה
 לשחיטה חייב לחזור ולברך לפני שחיטה שנייה מאחר שהסח
 דעתו ממנה. יבחי' רבי יתס רחיי' ממכחז בהקומץ רבה
 סח בין תפילה לתפילה חוזר ומברך והסח בנתיים כבר
 בגמר מנותיו שצריך עליה והסיח דעתו לכך חוזר ומברך
 כמונכי שחיטה כשצריך על קשיטה ושח אחד ושח בנתיים
 דאי בעי שחט לטיני ואי בעי לא שחט מכל מקום גמר
 מצי' איכא אצב דלא שחט לטיני כיון ששח את הראשון.
 ופ' הקומץ רבה סח אין לא שחטו מברך בשום ענין.
 והא שלח רב הונא וכו' אלמא דמברך שתיים בלא סח ומשני
 לא סח מברך אחת להניח תפילין סח מברך שתיים להניח
 תפילין גם על של ראש להניח תפילין. סח חוזר ומברך
 מאמע אותה ברכה עצמה. אבל מילתא פסיק גא' דרבי
 ינחן בלא סח מיירי ומברך להניח תפילין וכמות תפילין
 וכן סדר דרב עמרם מסדר להניח תפילין ועל מנות תפילין
 עם סדר ברכות של יום ויום. ובראח רב מנות סן דלא
 מעכבי אהרדי על כן כשסח הוי הפסק וצריך לברך. ולא
 דמי להא דאמ' בפ' ערכי פסחי' קב לן ונברך שחבנים עצמו
 במנות ברכת המזון אינו יכול ליפטר הימנה עוד אין לו
 לשתות אם לא יברך ברכת המזון כדמשמע בפ' כיסוי הדם
 דמקצי איתסר לכו חמרא. קבא נמי דאיטפל ליה בכיסוי
 הדם אחייב ליה ברכה אחרת. ומשני הים משתי וברוכי
 בהדי חרדי לא איפשר דשחיט כחדא ידא ומכסי כחדא ידאי.
 לא הוי הפסק כל שכן דבורא הוי הפסק " ש ש ח
יין מבושל
 מברך פרי הגפן במשכת שקלים
 וכפ' ערכי פסחים. ירושלמי בין
 מבושל ג' ביסתי והוי כשל קו' דאשתני לעילויא ולא מפסדי
 ברכה ראשונה. והא דתנן בפ' ב' דתרומות אין מבושיל יין
 של תרומה מפני שהוא ממיצו. ירושל' ר' אלעזר אומ' מפני

שממעיטו ממדתו. ר' יוחנן אומ' מפני שממעיטו מאתינו.
 פי' אין חסד יכול לשתתו כמו משאר יין. וכפ' ב' דתרומות
 אין תרמין יין מבושל על שאינו מבושל ר' יהוד' מתיר מפני
 שמסכיחו שהוה משקה מלכים וכת' למשחה ולגדלה. פי'
 ירושלמי היין שבה ליד כהן מותר לבשלו משכיחו. כמו
 בזבחים בפ' הדריר למשחה בדרך שקמלכים אוכלים. אבל
 בעלים שבישלו היין וכתמעט. ורוצים לתרום מן המבושל
 לפי מדה שהיה קודם בישולו. לכך אין תרמין. אבל אם היו
 תרומין לפי המד' כשאינו מבושל ספיר דמי דמעלי טפי לר'
 יוחנן דאמר לפי שממעיטו משנתו. פי' ממעיטו ממידותיו
 אם כן מבושל אשתני לעילויא. וק"א דתני בתוספ' תרמין
 יין שאינו מבושל על המבושל ולא המבושל על שאינו מבושל
 וכן היה לשבב אומ' מן המבושל שאינו מבושל. וכן היה לשבב
 אומר יין מבושל אין בו משום גילוי ולא משום יין נסך. פי'
 אי מצינו בו הפסד כשאר יין לכך מותר לתרום ממנו ומשם
 לרבי אלעזר ולבולי עלמא אשתני לעילויא ולרבי יוחנן
 ולרבנן אשתני לעילויא. " ש ש ט

העוסק במצוה פטור מן המצוה

כדאמ' בפ' דברכות ופ' ב' דסוכה. וכן כבא קמא בפרק
 הכונס גבי שומר אבידה מאס פרוטה דרבי יוסף. וסברא
 הוא אם יכול לקיים את שתיקה שיקיימם כדמשמע בסוכה
 בפ' היסין אמר רב וברא אמר רב חתן והסושינין וכל בני
 חופה פטורין מן הסוכה כל שבעה דבעו למיחדי. ואמאי
 ליכלן בסוכה וניחדו בסוכה אלמ' הו' לקימו תרוייהו
 חייבין לקיים שניהם ולא היינו אומ' העוסק במצוה פטור
 מן המצוה. וקב' נמי משל' בפ' ב' דברכות כונס את התולע
 פטור דטרוד טירדא מצוה ולא מצי מכיין. אבל הכונס את
 האלמנה חייב. אצב דמצוה קאל לא תריד מצי לקימו
 תרוייהו. ואמרינן בפרק ב' דברכות הרוצה שיקבל עליו
 ע' מלכות שמים שלמים יפנה ועולם ונטל ידיו ומניח
 תפילין וקרי' קרית שמע. ומתפלל אלמא דבענן תפילין
 בשעת תפילה. והא דאמרינן במשכת שטס רב כחדא ורבה
 בר רב הונא אקלען לבי ריש גלותא. אבניבא רב נחמן
 בסוכה שבוים מושלגין ממנה ארבעה אמר לכו הדרינתו
 בכז רבן משמועתיכו אמרי לים חנן שלחי מזל חנן ופטרינן
 וכן הא דאמרי הונ' גנו ארקת כהרא אמרו שלחמי מצוה חנן
 ופטרינן שאם היו ככנסין לישן בסוכה היו מעקמין דרכיהן
 והיו מעוכבין מן הרשע. והא דאמרינן בפרק א' דשבת
 פטורין מן התפילין בדרות ראשונים אבל אכז חייבים.
 ומיחזין תורה דמצוה עוברת היא ומצוה שאיפשר לעשות
 על ידי אחרים עוסק בתורה. בפרק א' דמועד קטן אבל
 תפילת מעמדות ודוכן לנים צריכין כיון להשמיע קול אחד
 פטורין מן התפילה ומן התפילין. בפ' ב' דזבחים דכהנים
 חייבין בתפילת הראש' בפ' א' דערכין הכל חייבין בתפילה
 תפילה של ראש אינה מעכבת שליח. אבל שליח
 פטורין מאוס חציה. ואמרינן בפרק א' דשבת "

אמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפילין ק"ו
 מציץ כדי שלא יסוח דעתו מהם הילכך כהנים בעבודתן
 מצו לקיומי תרומתו בלא הסיח הדעת ומייבין בתפילין של
 ראש הילכך יכיה תפילין קודם שיתפלל יאיינו חולץ בשעת
 תפילה אבל לקניה בשעת תפילה פטורין וכן הכהני
 פטורין משליד משום חציצה אבל אם הס לכופים בראשם
 אין צריכין לחלוץ כדאמר בפ' היסין הנכנס לישן ביום
 רצה חולץ רצה יניח בראשו אעפ"י שיסן מאחר שכבר הניחם
 כמו בלילה אלא לשומרין קבעיכא במנחות ובירושלמי
 דברכות ובירושלמי בפ' המוציא תפילין רבי אבהו יתיב
 מתני ברמשה ואיגון מלוי מזדדץ היה ובפקדן היה בידו אית
 דבעי למימר לא אמר אלא הכותף אבל אם היו עניו מבעוד
 יום היה מותר ומה שמניחין קודם קום ותפילה מן
 הדין ההוא דאמר עולא כל הקורא קום בלא תפילין כאלו
 מעיד סקר בעצמו וקשרתם לאות על ידך והיו לטוטפות
 בין עיניך במכילת המביח תפילין פטור מתלמוד תורה
 למען תקיה תורת ייבסיד נחייב בק"ש ואין לומר פטור
 ממש אלא מעלין עליו באלו שונה תורה וכל שכן אם
 שונה בתורה ששכרו כפול על כן אדם היושב בכנסת
 מעוטף ותפילין בראשו ואומר ומירות חייב לעמוד כגמ
 רבו שיכול לקיים כולם ומקבל שכר טוב בעולמים

ש ע

מנהג לברך בקריאת ההלל

במסכת תענית בפ"ב פירקין במגמר אחד בטבת אמר רבינא
 הקלל דראש חדש לאו דאורייתא רב אוקלע לבלל חזנהו
 דקרו ללא בראש חדש סבר לאפשקונהו כיון דחזא דמדלגי
 דלגי אמר פמי' מנהג אבותיהם בירקס מדלא אמר רב
 אתא לבי בני שתא לא רב אוקלע לבלל חזנהו דקרו הלולא
 פמי' דברכו על הקלל שאם לא בירכו תהיה סנה לו לחשוב
 לא יבמרו מדלא ברכו פמי' ברכו א' עבד דמנהגא היא וכן אנו
 עושין דלא ברע קריאת הקלל מקריאת התורה או לומר
 סריך לברך והא דאמרי' בפ' לולב וערבה חביט ולא
 כריך דטולטול בעלמא הוא לא חשיבא למיקבע ברכה
 ואשכחן בשני ימים טובים דמנהגא מברכין דלא
 ליוזלנו ביה וכפ' היה קורא ימים שאין יחיד גומר בהן
 הקלל דלא אופסוק ליה רבינא בר שבה משום דלא חשיב
 ליה הכי שאין להפסיק בקריאת הלל כי אם מפני יראה או
 מפני הכבוד כמ' בק"ש על כן צריך לברך לקרוא את הלל
 ופ' תרואה הלל דרבנן ובירושלמי דפיאק אם ראית שלכך
 דופפת הלך אחר המנהג פוק חזי מה עלמא דבר' בפ'
 הקומץ רכה וכי פני טבלא קיימת אפי' לקול בתר מנהגא
 וכן אמר רבא כבר נהגו העם חליצה במבעל' ובפרק א'
 דעירובין דבי לחיון ובפ"ב דמגילה וירושלמי ר' זעירא
 איפסיק נירא של רנעתיא שאל לרב הונא ולרב קטינא ושרו
 ליה איפסיק תינות ושרון ליה דלא מן אולפן פי' שלא
 שאלהם אלא מן המנהג

ש ע א

שהחייבו

דבי' הבק משפיר זול כל מצות
 שזמנה קבוע או כל מצוה שעל
 האדם לעשות ולא עשאה ומתחנך לכתחילה צריך לברך
 שהחיינו ועל כל דבר של שמחה וקנאה לפרקים וקנאה
 צריך לברך שהחיינו בפר' בכל מערבין שאו זמן בשלשה
 רגלים שכתוב בהן אק מועדי יי מקראי קדש צריך
 לברך על הדושת המועד הוא זמן שהחיינו ומאחר שאפילו
 אין שופר ולא לולב ולא סוכה צריך זמן על קדושת היום
 צריך לקובד על קדושת היום בפני עצמה ועל המצות
 בפני עצמה על שופר ועל לולב ועל סוכה וכמכת
 סוכה בפ' לולב וערבה וכמנחות בפ' התכלת בשעה עשוית
 לולב וסוכה מברך שהחיינו דכתי' חג הקצות תעשה לך
 ויליף לולב מסוכה אבל שופר לא כתיב עשייה והטלית
 שבכל יום ויום אין צריך זמן' ולא בעשוית תפילין בפרק
 התכלת ולא על מצה ומרור לפי שבידכו בברכת אשר
 גאלנו והגיענו הלילה הזה ולא על העומר לפי שאינו
 אלא זכר עלמא כדאמ' במנחות בפ' ר' שמעון א"ל וגם
 אין היכר בימי' ויום טוב אינו מברכין ברגלים זמן כי היכי
 דלא לזלזל ביה וראש השנה שיש לימנות י' ימים מיום
 ראשון אין לומר זמן ביום שינו וקאי קדושת אחת והכוכב
 שקבעו ההדלקה מפני פך שמן כדאית' בפ' במה מדליקין
 קבעו זמן לילה ראשונה דהדלקה עושה מצוה ועל ההלל
 אין מברך זמן שאין לברך זמן אלא על הגוף של מצוה שהיא
 באה מחמ' זמן כגון ימים טובים שמקריבין מוספין כדאמ'
 בפ' אין נערכין פורים בקריאת מגילה בלילה מברך
 זמן כמ' ההדלקה בחנוכה וקריאת המגילה פרסומי נפא
 על כן מברך שהחיינו על ביעור חמץ אין מברכין שהחיינו
 שאין היכר מצוה בלילה שהעיקר ביום בפ"א דפסחים אך
 ביום הראשון ואחר שאכל חמץ אחר בדיקתו אין היכר עד
 ו' שעות וא' עבד בירושלמי דברכות בפרק תרואה ובתוספ'
 דברכות העומה סוכה ולולב אומר זמן ולעשות אין הלכך
 כן כדמשמע בפרק התכלת דלא מברך לעשות ומה
 שמברך על עשוית סוכה ולולב זמן שהיא מצוה הכיכרת
 שיש לה לעשות מבעוד יום אבל מצוה שאין עשויתה היכר
 כי אם בשעה שאוכלה אבל באר הימים רשות ומאחר
 שבציקות של סוכה אולא כסתמרה לשם מצוה מולא אדם
 כריסו מהם אין היכר בעשוית מצוה על בית חדש
 ועל כלים חדשים אמרי' בפרק הדושה אומר שהחיינו שעל
 קיום מצות או משום הנאה הוא בעצמו מברך ולא לאחרים
 הלכך אינו מברך זמן שהיא בי דאית' בפרק א' דכתובות
 ובמגילה בפ' הקורא את המגילה למפרע ומאחר שהיא
 באסיפת עס הזמן אין חייבין לברך ולא היא ובפ' מנחות
 נקמנות וברכות בפרק כוזה מברכין היה עומד ומקריב
 מנחות בירושלמי אומר שהחיינו שנתחנך לעבודת הזמן
 בפ' א' דשחיטת חולין והגיע שחולין קטן אוכל ואינו אוכלין
 בפ' טבול יום ויש לו הנאה בזו יאכל קטן דעלמא המגיע
 לשנים ולשערות אעפ"י שמתחייב במצוה אין לו הנאה ואין
 שמחה כיכרת לא מברך זמן מילג שקבעו לה זמן אינו

מברך זמן שטלודים בתינוק • בפ"א דכתובות לא קים
 ליה אם יצא מכלל כפלו וקומץ שהיא פחות מל' אינו חשוב
 לכך אינו מברך זמן על המילה • כי אם על הסדיון • וכפ'
 הרואה הרואה את חברו לשלשים יום מברך שהחינו לכך
 בפדיון הכן היו נקבין שמחות ועל שמחות תיקנו שהחינו
 כמו קרבנים ולא היו ימים טובים לישאל ביום הכפורים
 כדאמר' בשלהי תענית וכפ' יש נחלין • וכירושלמי דראש
 השנה ישראל מבלחין ורמזין ולובסין לבנים בערב ראש
 השנה שהן זכרון בדין קנה כלים • ירושלמי אפי' שהקים
 לו כחדשים כאילו חדשים לו צריך לברך • ויש לו זמן ראשית
 כשהיא דפרק בכל מערבין אפי' הקרא חדתא שהיא חשובה
 עליו • וכן רב ישראל שמן ארזינו דחביבא ליה כפ' כיצד
 מברכין • וכפ' זומא כשראה אובלוסא בהר הכית בירך
 ברוך שברא כל אלנו לשמשו • הרי לפי הכאת האדם צריך
 לברך והכאת סיוס התורה וסתלת התורה בשמחה תורה
 לחתן מברך שהחינו וקיימנו וקביענו ולמה ב' פעמים
 שהחינו וקיימנו וקביענו • כבוד הללי נפשי את יי' אהללה
 יי' בחיי • אזמרה לאלהי בעורי • ש ע ב

הילכות מקוה דעבין טבילה וחציצה

מקוה צריך מ' סאין לטבול בו • מקוה בגי' מ' סאין • מי
 השילוח הילכים לאט לאט סאין • נתן בפ"א דמקואות
 למעלה מהן מקוה שיט בו מ' סאין ומטבילין
 למעלה מהן מעיין שמימינו מועטן שרבו עליו מים שאובין
 שוק למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו כל שהוא פי'
 ואין צריכין מ' סאה במקוה • תביא מעיין שמימינו מועטן
 וריבה עליהן והרחיבן מטקד באשבורן ואין מטקד בוחלין
 אלא עד מקום שהוא יכול להלך מתחילתו • פי' הרחיבו
 פעשה כריכה גדולה וממלאה ווחלין • מקומות שלא היו
 זוחלין מתחילתן אין מטקדין אלא באשבורן במקוה ואין
 צריך מ' סאה שמשלך מתחילת מטקד בוחלין • בפ"ב
 דמקואות האמא שירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל ספק
 יש בו מ' סאה או לאו • לעולם הוא בפסולו עד איודע שטבל
 נמיית' לה בפ' בכל מערבין כשמקדין המקוה וחוטטין אותו
 נמוציאין כל המים לחון אם נפל מן הכלי מים שאובין למקוה
 פסולין בדמשמע לחכמים בין בתחילת בין בסוף שיערו
 בב' לוגין אלא טוב שיטקבו הכלי שמוציאין המים איתבטל
 מתורת כלי כמו בשחיטת חולין בפ' כל הבשר בזיע דוולא •
 במקוה חסר פסול' ב' לוגין מים שאובין בפרק דמקואות
 המסקן את הטיט לצדדין ממנו ב' לוגין שאובין פסול •
 תביא הטביל הסגום וזב ממנו ב' לוגין למקוה כשר • עקרו
 שתוכו פסול' פי' סחט בידים וממנו המינה קנקנים בראש
 הגג לטבול ונתמלאו מים וכן הסייד ששכח ענין בבגד
 ונתמלא מים ומים צפין על בגדו לרבי יהושע ישבר פי' לרבו
 יהושע רביעי מים שאובין אין פוסלין כלל ושאובה שממכה
 טהרה הילכך ישבר אויפה הכלי ולא יערה בידים הכלי
 כל זה במקום חסר • אבל במקוה שלם לא • דתני שני
 גמיות מקום שיש בו מ' סאה וירדו שניסם וטבלו זה אחד

זה הראשון טקור וקאיני טמא • כיצד עושם עורקו ראשו
 במים אחר ממלא בכתף ונותן לתוכו וטהר • מקוה שיש
 בו מ' סאה מים וטיט לרבי יהושע מטבילין בטיט כשהמים
 צפין עליו • תני' טיט קינא במשקל' ומורה ר' יהושע אם
 המים מצד אחד אפי' עפ שעולה למ' סאה אין מטבילין בטיט •
 בפרק ר' רבי יוסי אומר שתי מקואות אין בהם מ' סאה ונפל
 לזה לוב ומחה וכתעברו כסירין מפני שלא נקרא עליהן
 שם פסול' • אבל מקוה שאין בו מ' סאה ונפלו לו ב' לוגין
 נחלק לשנים פסול מפני שנקרא עליו שם פסול' • בור
 שבהצר ונפלו לו ב' לוגין לעולם קוה פסול עד שיצא ממנו
 מלואו ועוד • קיינו מים שקיבו בכור ומעיינותי • או עד
 שיעמיד בחצר מ' סאה ויעהרו העליונים מן התחתונים עד
 שיפקוק החצר שלא יתערבו מי החצר לכור כיון שירדו ממי
 החצר לכור ופתחו מ' סאה וחוזרין מי הכור ופסלין אותן
 תביא מ' בריכות של מ' סאה זו על גב זו ונפלו שלשה לוגין
 לעליונה ונפתקו וכלו לתחתונה כשירין אחי אומר שלמו
 מ' סאה עד שלא ירדו ב' לוגין • ב' מקואות של כ' סאין זה
 כשר זה ונפלו ב' לוגין בתוך אחד ונפתקו וכלו לחבירו כשר
 ר' יוסי אומר כיטלה מחינה פסול' • מקוה שיש בו מ' סאה
 ונפלו לו ב' לוגין המקוה כשר • מכלי אחד משנים נאספה
 מצטרפין כדאמר' בתרומה אין מים שאובין פוסלין את
 המקוה אלא לפי השבון הכלים • בעל קרי החולה שפסלו
 עליו ט' קבין מים מכלי אחד מב' ג' מצטרפין בזמן שתחיל
 קאיני לשפוך שלא יפסיק הראשון אבל מד' אין מצטרפין •
 ואמר' בפרק ב' דברכות ט' קבין מטהרין בשפיכה עלית
 ולא יבא בהם המים • תביא בא רשאורוכו בין
 מלמעלה בין מן הצד טקור ראשו ולא רובו טמא • בפרק
 ד' המוכיח כלים תחת פוסלין את המקוה אחד השבח
 כדאיתא בפרק א' דשבת המניח טבלא תחת הזיבור אם יש
 לה ביזבז פוסלת את המקוה פי' כמו שפס סביב פוסלת
 דהו מים שאובין • ואם לאו אינה פוסלת פי' להריחה
 מלכלוכה אפי' יש לה ביזבז אינה פוסלת תביא לקדיח שלמו
 מ' סאה טובל מהם • החוטט בזיבור לקבל צרורות בשל עץ
 כל שהוא • מאחר שחטט עד שלא קבעו ועשה גומא לקבל
 צרורות פסול' • היו צרורות מתחללים לתוכו פוסלים את
 המקוה אעפי' שצרורות בגומא אבל ירד לתוכו עפר לכבש
 כשר מאחר שבתחום העפר לתוכו אינו פוסל המקום •
 סילון שהוא צר מייבן ומייבן ורחב באמצע אינו פוסל אלא
 בעשה לקבלם • תביא צינור שחקקו ולכסוף קבעו פוסל את
 המקוה • פי' שחקקו בו גומא לקבל צרורות • אבל צינורות
 שלנו שפתחו מב' צדדין • ואינן עשויין לקבלת אינה פוסל
 • מים שאובין ומי בשמים שמתערבין בחצר ועל מעלות
 המערה אם רוב מן הכפאר הכשר כשר • פי' אם בא מי
 בשמים ויט שאובין כשר שהמשיבן עד שלא יביעו למקוה
 ונתערבו וידוע שפסל לתוכו מן הכסירין עם מה שהן בהן
 מ' סאה ועדיין מים שאובין ב' לוגין לא פסלו • ואם רוב מן
 הפסול או מחנה פסול' • תני' רבי אליעזר בן יעקב גב שיט
 בראש בא' סאה מי בשמים ממלא בכתף ונותנין לתוכו יט

סאה וסורבין ומערכין כחצר היו בו מ' סאה ונפתקו כשרין
 ואין מטבילין בתוכו לפי שאין מטבילין באויר הוה ראשו
 נובע בארץ מטבילין בו ואין מטבילין בטיפה תריח
 מטבילין ברישין ואין מטבילין בכיפין הקזקת שכלטע
 איבה פוסלת את המקוה היתה בלי וחיברה בסיד פוסלת
 את המקוה ביקבה ואינה יכולה לקבל מים כשירה
 פי' דלית ליה קיבול' בפ' א' דיבמות תריח קסטני המחליק
 מים לברכים אם היה נקב כשפופרת הנוד איבה פוסלת את
 המקוה בפ' המעייין שהעבירו על גבי השוקת פירושו
 שהיתה כלי של סלע ומן השוק לבריכה פסול' העביר על
 גבי הכלים או על גבי הספסל לרבי יוסף הכי הוא במקוה
 לטהר באשגורן וכלכד שלא יטביל על גבי הספסל' הזוחלי'
 במעייין והנוטפין במקוה רבי יוסף אומר כל המים מטבילין
 בזוחלין' גל שנתלש וכו' מ' סאה ונפל על האדם ועל
 הכלים טהורין תריח בממיות שעל פי המקוה וכו' מקום
 פרוסת רבלי בהמה אם היו מעורבו כשפופרת הנוד מטבילין
 בהן ואם לאו אין מטבילין בהן כשרקו כל המעורב למקוה
 במקוה חרי המערה וסדקי המערה מטבילין בהן פי'
 אעפ' שאין בהן כשפופרת הנוד פי' דלית שיקרא מלא
 כלים והטבילין הרי אלן טהורין' ג' מקוואות בזכ' ס' שאין
 וזכה כ' וזכה כ' מים שאובין השאוב מן הצד ואם ב' וטבלג
 בהן ונתערבו המקוואו' טהורין והטבילין טהורין הוה שאוב
 באמצע או הטבילין והמקוואות כמו שהיו הספסל והדלי'
 שהיו בהן ג' לוגין מים שאובין ונפלו למקוה לא פסלוהו שלא
 אמרו ג' לוגין מים שנפלו פי' אם היו שאובין בכלי' התיבה
 והשירה שנים אין מטבילין בהן פי' כשעומדין בים אם לא
 יהו נקבים כשפופרת הנוד ואם היה שק או קופת מטבילין
 הן כמו שהם מפני שהמים מעורבין פי' ואין צריך לנקבין
 אם היו נתונים תחת הצוננות אין פוסלין את המקוה פי'
 כשאר כלים המונחים תחת הצוננות שאין המים כשאוובין
 ומטבילין אותן ומעלין אותן בדרך פי' אעפ' שזליהן
 למטה אין כשאוובין מים שאובין אעב דתקן הכרים והכשתת
 שהגביה שפתותיהן למים המים שבתוכן שאובין' אלא
 מעלין דרך שוליהן' כאן מעלין בדרך ג' סתרא שבמקוה
 והטבילין בה הכלים פי' שצונמה למעלה מן המים טהור
 ולא השיבו שאובין ואם המים צפין עליה כל שהן הגיסט'
 והכלים טהורין עירב המקוואות כשפופרת הנוד בעוביה
 ובחללה כשת' אצבעות חוזרות למקומה פירושו כך רחב
 הקבב בדאית' בחגיגה וביבמות תריח כ' אצבעות ביבמות
 של כל אדם ולא מד' של טפה פי' בזוטרתי חמשה באצבע
 אמתא בגורל' על כן עירב באצבע שאצל הגורל' ספק
 אם יש בו כשפופרת הנוד טמא' תריח כל דבר שעיקרו
 מן התורה ושיעורא מדברי סופרים ספיקו טמא' כל
 שיעמוד כשפופרת הנוד ממעטת פי' בין אבן בין עפר
 ופסולת' מטבילין את המקוה העליון מן התחתון והרחוק
 מן הקרוב פי' אם התחתון יותר ממ' סאה ובעליון אין בו
 משיק על ידי סילון' חרס או של אב' שלא יראה כפוף מד'
 צדין ואז יוכל לטבול אף בעליון' כיצד יעשה שלא יהו

שאובין והמקוואות יהו כשרין מביא סילון של חרס או של
 אב' ומניח ידו תחתיו עד שמתמל' מים מושכן ומשיקן אפי'
 אם היה כחוט השער נובעין דין' שהם כמו מקוה אחד
 כיצד שהיגור ראשו אחד בתחתון וראשו השני בעליון
 אבל אם התחתון מן העליון אין צריך כך אלא ממלא בכתף
 נותן לעליון עד שירד לתחתון מ' סאה' וכך הרחוק אין בו
 מ' סאה' וזה שלפניו כגומשין מזה לזה וטובל'
 תניא מטבילין את המקוואות העליון מן התחתון וסרוק מן
 הקרוב' כיצד הוא ענפה מים סילון של עץ ושל ענף ושל
 כלי זכוכית ומביח ידו תחתיו עד שמתמל' מים זו מושכן
 ומשיקן' אפי' כשערה ודין' ואם נכסף הסילון כל שהו
 פסול' כדאמ' בזמן שהיו זה על גבי זה אבל אם היו זה
 בצד זה מביא סילון של רבוכה מיכ' וסילון של רבוכה מיכ' וסילון
 של חרס ושל אב' וזכוכית של עץ וענף ושל זכוכית ש' יוכל
 לעשות ממה שרוצה' וכלכד שהו בד' מחותני רבוכות של
 עץ חוה של חילון' היה בעליון מ' סאה וכתחתון אין כלום
 ממלא בכתף ונותן בעליון עד שירדו לתחתון מ' סאה'
 מיכן משמע מקוה שלם שיש בו מ' סאה כל מה שאתה נותן
 לתוכו מים שאובין אינו פוסל וכשר' בותל שצין שני
 מקוואות שניסדק לשנים מצטרף פי' אם נפרץ מקוה לקוה
 בפרק ד' חילון מעלין ולא פוסלין השלב והכרד והכפור
 והגליל והמלא והטוט הכרוק פי' מכשירין מקוה חסד ג'
 לוגין ונפל שלב לתוכו והסלימו כשר' בתוס' עבלי שלב
 המושקעין במקוה הרי חילון מעלין' ר' יהודה אומר אין
 מעלין' ומה רבי יהודה שהוא מביא כרוק בעריבה ומשיק
 ויורד וטובל' חילון פוסלין ולא מעלין המים בין טהורין
 בין טמאין מ' כבשים ומי שלקות' ותמר עד שלא החמין
 פי' מ' כבשים שכבשו בהן ירקת' ופירות הוה כמים ג'
 לוגין לפסול את המקוה' אבל שאר משקין ומי פירות ציר
 ומורים ותמר משקחמין פעמים מעלין ופעמים אין מעלין'
 כיצד מקוה שיש בו מ' סאה חסד אחת ונפל מהן סאה
 בתוכו לא העלהו' היה בו מ' סאה ונפל סאה ונתן סאה
 כשיר' הדיח בו סלי ותי' סלי ענבי וסיני מראיהן כשר ר' יוסף
 אומר מי צבעו פוסלין אותו ב' לוגין וכשיני מראה ונפל
 לתוכו יין ומוהל ושיני מראיהן פסול' כיצד יעשה ימתין
 עד שירדו בשמים ויחזרו מראיהן למראס מים דווקא בגשמי'
 ולא למלאות בכתף' אבל מקוה שיש בו מ' סאה ונפל בו יין
 ומוהל ושיני מראיהן אין טובלין בו' וממלא בכתף עד
 שיחזרו למראית מים וטובל' ג' לוגין מים ונפל לתוכו
 קורטוב יין ומראיהן כמראס יין ונפלו למקוה לא
 פסלוהו' בפ' א' דמסכת מכות' וכפ' א' דשחיטת חולין
 המסקנא הכר והכסת של עור כיון שהגביה שפתותיהן
 למעלה למים המים שבתוכן שאובין' כיצד יעשה מטבילין
 ומעלה אותן דרך שוליהן' בתוס' הטביל של ביורה גדולת
 טמאה שהמים מקלחין כיצד הוא עושה מניידה לתוך פיה
 והופכה ומעלה דרך שוליה פי' שלא יהו כם מים שאובין'
 וכן כר וכסת וירק' קטביל בו את המטה אעפ' שרגליה

מקצת בטיט העבה טהורה וימפני סתמים מקדמין פיר
 כפר עלתה טבילה למיטה במים מיכין אשה זריכה ליו הה
 סלא תטבול באבנים חז במקוה שיש בו טיט עב פן תשקע
 רבלה בטיט עב שאין פיה טוחה וטוחה מהם כדמשמע בפ
 ב' דזכחים ולא עלתה לק טבילה שהאשה מקפדת ואמר
 בפ' א' דעירובין ובפרק א' דסוכה בזמן על מיעוט המקפדת
 ואית בפרק במה אשה יוצאה לענין אער דמיפן קפדה
 בתוספתא הקופין למקוה הרי זה מבגה ויהי ענין סוכה
 במקוה פעמים הרי זה מבגה האומר כטעם נדך עליה הרי
 זה מבגה ר' יהודה כטעם נדך עליו עד שתצא כפשוטו
 בתוספתא קומקומם שהיא מלא פחמין והטבילה טמא ר' פי
 שהשחרורית חונן שמקפיד עליו וימין סכין מלא
 חלודה אין להטבילה אלא שפסף במשוחות כמו קומקומ
 שיפסו קומקומם או לעבירו בחמין טהור פירוש החמין
 מעבירין השחרורית הסלון של בת ושל כד חונן זריק לחטט
 ודפין חייך לער ר' יוחנן ב"ר זבדא שיע
ענייני חציצה
 דאורייתא נכחו דבת' ורחץ את בשרו במים שלא יחא דבר
 חונן בין בשרו למים במים במי מקוה כל בשרו במים
 מים סכל בופו עולה בהם וכמה הם אמה על אמה ברם
 פלג אמות ושיערו בחמין מי מקוה ארבעים סאה ורחץ
 את בשרו את הטפל לבשרו ואיזה זה שיער בזב בתיב
 ורחץ בשרו במים וכתיב ואיש אשר תצא ממנו שכבת זרע
 ורחץ במים את כל בשרו ורחץ בגימטריא כל בופו עולה
 בהם ורחץ במים בגימ' ובארבעים סאה ורחץ בסרן
 במים בגימ' בלא חציצה בין בשרו ובמים
 חציצה פוסלת בין בשר בין בשיער בשלחי פח דמקווא
 האשה שמיצה את ביתה וירדה וטבלה ולא כידרה את
 הבית באלו לא טבלה פי' לא קינחה את הזרע באותו המקו
 חונן תושב ר' שמעון בן סזורי אומר בית הסתרים ככונאה
 חונן בפגויה אינו חונן לכך סמך שכבת זרע ורחץ
 במים בעל קרי שטבל ונא הטיל מים באלו לא טבל
 ולבשוטול מים טמא ר' יוסי אומר בחולה ובזקן טמא
 בילד ובכריא טהור לכך אומר ויהי לפנות ערב ירחץ במים
 דאי אפשר שלא ישתיין קודם ואיתא בפרק א' דשחיטת
 חולין נתנה שערס בפיה קפסא ודק קרצה שסתותיה באלו
 לא טבלה האחו באדם ובכלים ומטבילין טמאים פי'
 במקום שאוחזין בהן חונן ר' יאמעאל אומר ירפה שיבאו
 בהן המים ואמרי בפרק בתרא דידרה בפ' תימנות
 אומר רבה לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מרוחה
 בית קמטיה כהי' דביאת מים לא בענן ראוי לביאת מים בענן
 וכו' ומסתמ' גבי בשרו מקפיד כל סהו בפ' ט' דמקוואות
 אילו חונן באדם חנוני צמר וחוטי פשתן וקרענות סבראשי
 הבנות בפ' במה אשה יוצאה תביא חוטי צמר חונן חוטי
 פשתן אין חונן ר' יורה אומר של צמר כשל שער והא
 דאמרי חונן בראשי הבנות אבל לא בצואר שאין האשה
 חונקת את עצמה קלקלי הלב וקן בבית הסתרים באשה

חונן ליפלוף מחון לעין בפ' בת' דידרה אמר מר עוקבא
 ליפלוף שבעין לח אינו חונן יבש שמתחיל לירק חונן
 אמר שמואל כחול שבעין אינו חונן שעל גבי העין
 חונן ואם היו עיניה פורחות אפי' שעל גבי העין אינו
 חונן ובלד שעל גבי המכה חונן בפ' תימנות אמר רמי
 בר חמא כני ריבדא דכותילתא עד תלתא זומילא חייזר
 מיכין ואילך חייזר וקרטייה שעליה חונן בתוספ' הקדוש
 שעל גבי המכה והקשקשין שעל גבי השבר והעירין והחזמין
 והקטלנות והאבעות חונן רשיון אינו חונן שרף
 סיכא חונן בתוספ' סיכא שעל גבי המכה והחול
 שבעין הרי אילו חונן קדם והדיו והדבש והחלב ושרף
 תאינה ושרף השקמה ושרף החרוב יבישין חונן לחין אין
 חונן ושאר השרפים בין לחין בין יבשין חונן מפני שהן
 שערף לכלובי פירות והחול שחון לעין הרי אילו חונן
 גילדי צואה שעל בשרו חונן וכך אתחת הציפורן המלמולין
 וטוט היון והבצק הצפונין אפי' כנגד הבשר הרי אילו חונן
 לא יטביל באבק שעל גבי רבלו פי' זריק לברד רבלו קודם
 טבילה בקידושין בפ' א' מעשה כשפחתו של רבי שטבלה
 ומצא עצם בין שיניה וזריכה רבי טבילה אחרת דבענן
 מקום הראוי לביאת מים על כן זריכה אשה לנכר בין
 שיניה קודם טבילה ורחץ בשרו במים את כל בשרו
 האפל לבשרו זה שערני את כל בשרו בגימ' לשערני
 המקפיד עליו שיע
דין חפיפה
 בפ' תימנות ובפרק א' דעירובין
 ובפ' א' דסוכה אמר ר' יצחק דבר
 תורה רובו מקפיד עליו חונן אינו מקפיד עליו אינו חונן
 וגזרו על רובו שאינו מקפיד שיחות משום רובו המקפיד ועל
 מיעוט המקפיד משום רובו המקפיד הילכך מדרבנן אפי'
 כימא אחת ומקפיד וחונן ומשמע ביבמות בפר' הערל
 כל שערני אפי' אינו מקפיד וחונן וסא דאמר ר' יוחנן
 ככרית שטבלה בנה שבבטנה אין זריק טבילה משום דהיינו
 רכייתיה ובפ' תימנות בפרק בת' דידא אשה לא תחוף
 בכתר דמיקטף ולא בחול דמסרך ולא במים קרים דמסרכי
 מואי פי' נדבקים ונפרכים השערות אלא חופפת במים
 חמים ואפי' חמי חמה ובבבא קמא בשלחי פ' מרובם
 עזרא תיקן אשה חופפת וטובלת ובפ' תימנות פסקי' אשה
 חופפת ביום וטובלת בלילה במקום דלא איפשר כמו ביום
 וטובלת בשבת או בכל ימים של יום טוב כמו יום ק' ויום נ'
 או חופפת יום ד' וטובלת ליל ז' אבל אם באמצע השבוע
 או לא תחוף בערב יום טוב כדי לטבול במוצאי יום טוב או
 במוצאי שבת דאיפשר דחייפה בלילה וטבלה בלילה
 והילכת' אשה לא תחוף אלא בלילה במקום דאיפשר דסמוך
 לחפיפה לטבילה ואמרי' בפ' במה אשה יוצאה בתחילתו אשה
 לא תטבול בחוטין שבראשה אבל אם בדיליס השערות בלא
 חוט טובלת ואם מלכלכות השערות מקפדת שעה
 ואילו שאין חונן עליו
חציצה באדם
 קלקלי סבראש וביית
 השחי וכית הסתרים באיש ר' אליעזר אומר אחד האיש

ואחד האשה כל המקפיד עליו וכל שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ לילנוף שבעין ובלד המכה ושדף הלח ולכלוכי צואה שעל בשרו וצואה שתחת הציפורן וציפורן מודלדלות בתוספתא האבר והבשר המדולדלין באדם אינו חוצץ ר' יונתן בר' יוסף אומר ציפורן שפיר רובק הריזו אינה חוצצת וכן ב' דמיוס מערמת וטובלת בבגדיה או טבעת באצבעה אם מרופה עלתה לה טבילה ואם לאו לא עלתה לה טבילה כלל זה תפוש בידך כל המקפיד עליו חוצץ " הילכך לבני כל הכשרין אפילו לחיס ולכלוכי פירות שמקפידין עליהן ונימא אחת קשורה ומקפיד " והא דתני הדם והחלב והדיו יבש חוצץ ומקפיד אכל לחיס או שרף תותים ושקמה ותאנוס ודם וחלב ודיו לחיס אעפ שאין קמים ככנסין שם מאחר שאינו מקפיד אינו חוצץ דדמי להא בזבחים כפ' כל הפסולין טבח לבני אהרן שמהלכין עד ארכובותיהן בדם בלח' וכן מיעוט שערן שאינו מקפיד אינו חושש והקפדה שייך בדבר שרוב העולם מקפידין "

ש ע ה

חציצה בבליים ואילו חוצצין בבליים

הזפת והמור בכלי זכוכית בין מפנים בין מכחן על השולחן ועל הטבלא ועל הדרגש על הנקיים חוצצין בידוע שמקפיד עליו להסירם ולתעבירם וסבב אומר עד כאמר האיטלקי על הכבדים משני צדדין חוצצין " ר' יוסי אומר כבדים מצד אחד ובמטבת שבת כפ' ואילו קשרים של זבחים ושל כור מב' צדדין אילו אין חוצצין עליהן לחין אינן חוצצין מוטע של טני אינו חוצץ של זקקים אינו חוצץ כבוד מצד אינו חוצץ מטפחת של זפתים ושל יוצרים של מפסלי חילנות אינן חוצצין עליו ר' אומר אף של קייצים כיוצא בהן בלוסקן פי' מלובלכין כמו עיסה בלוסקה כפ' כלל גדול בתוספתא בדר' יוסי אומר משום דר' ישמעאל כרכין מצד אחד הזפת שכתוב ושכלוחית שכתוב חוצצין ומאחריו אינן חוצצין ב'רא מצית האומן אכל מצית בעל הבית בין מתוכו בין מאחריו הרי זה חוצץ על הסנדל בין מתוכו בין מלמעלה חוצץ ולמעט אינו חוצץ על הספסל למעלה מן הצדדין חוצץ מלמעט אינו חוצץ לבלוכי צואה בקתדראות ושכבסא המכובסין בין מאחריהן בין מלמעטן בין מן הצדדין הרי אילו על מיטה בעל הבית ר' עקיבא אומר על הבישום החיצון חוצץ על הפנימי אינו חוצץ על המטפחת של מפסלי חילנות ר' עקיבא אומר אף על חלוקן ר' שמעון אומר אף שמנים כיוצא בהן לבלוכי שמרים שכבסו ושכלוחית והמוק שביד ושכבסו והטוט ושכבסו על ידי קדרוש ושעל יד המבריפא הרי אילו חוצצין הגליון הרי אילו חוצצין כפ' כל ידות הכלים שהכניסין בדרך ולא מירקן או שמירקן ונשכרו הרי אילו חוצצין פי' לא עלתה בהם טבילה בתוספתא כל ידות הכלים שהכניסין בדרך הרי אילו חוצצין " כתן הזפת או שעוה בין במקום הנכב בין במקום הנזק הרי אילו חוצצין כל ידות הכלים שנשכרו בגון יד המגל ויד הסכין

אם משממין מעין מלאכתן ראשונה אין חוצצין ואם לאו חוצצין מבל שנשכרה ידה מטפה ולפנים אינה חוצצת מפני בבית הקרים אף מטפה ולחון משמסת מעין מ מלאכתן אינה חוצצת ואם לאו חוצצת כלי שהטבילו דרך פיו כאלו לא טבל פי' שקמים שאובין בו אלא יטבילו דרך שליו הטבילו כדרכו ולא הויבורית עד שיטנו על צידו פי' בערוך טבילו לא הטבילו בית ירוש' אומרי ולא דוכרית לא עלתה לו טומאה ולא טקרה מוכאז שצריך להטביל הכלי עם בית יד שלו כלי שהוא צד מיכן ומיכן ורחב באמצע אינו טקור עד שיטנו על צידו בתוספתא כלי צד מיכן ומיכן ורחב באמצע כגון רובע וחצי רובע אין לו טקרה עלמית עד שיטנו על צידו צלוחית שהוגבה מעוק לתוכה וכתפותיה גבוטין וכן לגבין שהוגבה מעוק לתוכה וכתפותיה גבוטין אין לו טקרה עלמית עד שיטנו צלוחית ששפתיה שופע לאחוריה מורידה דרך פיה והופכה ומטבילה ומעלה אותה דרך שוליה דברי רבי עקיבא רבי יוחנן בן מרי אומר מטביל כדרכו אינו חושש מפני שהוא בית הסתרים צלוחית שהוגבה מוזרת לתוכה ר' יהודה אומר משום רבי יוחנן בן נורי מטביל כדרכו ואינו חושש מפני שהוא בבית הסתרים צלוחית שפיה שוקע אינה טקורה עד שיטנה על צידה מן המטנה משמ' שיש להטביל זכוכית כצואר ארון שפיה צד שיכנסו בו המים ויוציאן דרך שוליו אלא יאז כמים שאובין קלמירין אינה טקורה עד שיטנה על צידה קלמירין של יוסף הכהן היתה בקובה מצידה פי' קלמירין תיק שנתן בו קולמוסין אבל בערוך פי' קלמירין היא של זכוכית ופיה שוקע בתוכו ואם תקטף לצד אחד לא יאספך הדיו ופיה חד יא לה שמשים בה הדיו ונקב אחד מצידה ומגין ועשין לה תיק של עץ ומיחין הקסת לתוכו ואותו תיק נקרא קלמירין המתיומת כפ' רכלים ובריש בראשי רבה כלל זה בידך כל כלי שדרכו להכניס ולהוציא צריך שיכנסו המים בטבילה אם אין דרכו להכניס ולהוציא טובלן סתומין " אילו שאין צריכין שיכאז בהם המים קצרי הטניוהמין פי' נימי כמין שנתקשרו מאיליהן חבט של כדל פירו' אזני רצועות של כדל ותפילין של ראש בזמן שהיא חוצה פי' קשר של ראש שחוצצין ליכנס מים בתוכה ושל זרוע בזמן שאינה עולתה ויורדת פי' קשר ימי' ואזני הקמת ואזני התרמל כסת עבלה הסדור האימוץ הקמיע ואילו סק צריכין שיבאובקן המים הקשר שכתפריסין ושכתתן ושפה של הדיו צריך למתח ותפילין של ראש בזמן שאינה חוצה ושל זרוע בזמן שעולה ויורדין ושכרן של כדל בברים מכובסים שהטבילו עד שיכעביעו הטבילין נבוכים עד שיכעביעו ויחמו מביעבעין פי' בערוך המטבילין בגד רחוק צריך לתעבירו ולקמתיו במים עד שיעלה למעלה עד שיחמו המים מאותן אבעבעין שעליו עמו כי המטביל בגד עושה אבעבעין כעין שעושה המטר כשימטיר הרבה כמו שחין אבעבעות בתוספתא קשרי פוגרא ופסיקיא וקשר מעל וסנדל וקשר מפתחי חלוק של אשה קשרי של

הזפת והמור בכלי זכוכית בין מפנים בין מכחן על השולחן ועל הטבלא ועל הדרגש על הנקיים חוצצין בידוע שמקפיד עליו להסירם ולתעבירם וסבב אומר עד כאמר האיטלקי על הכבדים משני צדדין חוצצין " ר' יוסי אומר כבדים מצד אחד ובמטבת שבת כפ' ואילו קשרים של זבחים ושל כור מב' צדדין אילו אין חוצצין עליהן לחין אינן חוצצין מוטע של טני אינו חוצץ של זקקים אינו חוצץ כבוד מצד אינו חוצץ מטפחת של זפתים ושל יוצרים של מפסלי חילנות אינן חוצצין עליו ר' אומר אף של קייצים כיוצא בהן בלוסקן פי' מלובלכין כמו עיסה בלוסקה כפ' כלל גדול בתוספתא בדר' יוסי אומר משום דר' ישמעאל כרכין מצד אחד הזפת שכתוב ושכלוחית שכתוב חוצצין ומאחריו אינן חוצצין ב'רא מצית האומן אכל מצית בעל הבית בין מתוכו בין מאחריו הרי זה חוצץ על הסנדל בין מתוכו בין מלמעלה חוצץ ולמעט אינו חוצץ על הספסל למעלה מן הצדדין חוצץ מלמעט אינו חוצץ לבלוכי צואה בקתדראות ושכבסא המכובסין בין מאחריהן בין מלמעטן בין מן הצדדין הרי אילו על מיטה בעל הבית ר' עקיבא אומר על הבישום החיצון חוצץ על הפנימי אינו חוצץ על המטפחת של מפסלי חילנות ר' עקיבא אומר אף על חלוקן ר' שמעון אומר אף שמנים כיוצא בהן לבלוכי שמרים שכבסו ושכלוחית והמוק שביד ושכבסו והטוט ושכבסו על ידי קדרוש ושעל יד המבריפא הרי אילו חוצצין הגליון הרי אילו חוצצין כפ' כל ידות הכלים שהכניסין בדרך ולא מירקן או שמירקן ונשכרו הרי אילו חוצצין פי' לא עלתה בהם טבילה בתוספתא כל ידות הכלים שהכניסין בדרך הרי אילו חוצצין " כתן הזפת או שעוה בין במקום הנכב בין במקום הנזק הרי אילו חוצצין כל ידות הכלים שנשכרו בגון יד המגל ויד הסכין

כימא וקשרי אצבעותיו ורצועות של מנעל וסכרל וקשר
שבאשקרישין שבכתף וסרין שקישר את כימא קרו אילני
חוצצין' כתקשרת מא' ליתן אין חוצצין' קשרי עני שמקפיד
עליהן ושל בעל הבית חוצצין שאינו מקפיד עליהן אין חוצצין
ש ע ו

ידות הכלים

כל ידות הכלים שעתיד לקצץ
מטבילין עד מקום המידה רבי
יקודה אומר עד שיטביל כולו ומיית' לה בפ' במקום
המקשה' חבל בקופה אם תפרו בו חוצץ' כלי שהוא
מלא משקין וטבילנו באילנו לא טביל' חץ שהוא תחוב
באדם בזמן שהוא נראה חוצץ' אם אינו נראה טובל ואוכל
בתרומתו' בתוספ' חץ הכנס כיריכוני ר' אומר אינו חוצץ
וחכמים אמרי' חוצץ' ברא' של מתכת אבל של עץ הרי זה
חוצץ ואם קרם עליו העור הכל מודים שאינו חוצץ' ככנסו
לו כזוחות וקיסוין ברבלינו מלמטה רבי עקיבא אומר אינו
חוצץ מפני שהוא כבית הסתרים' אוספ' לבית ומלוגמא
שעל מכתו ורטייתו רבי אומר חוצץ ר' יוסי בר' יקודה אומר'
אינו חוצץ' היתם בו שצרה אחת חוץ למכה וראשו מרובק
למכה אוספיו ב' שערות כרישי עיניו מלמטה ונקבו והציאו
ברישי עיניו מלמעלה זה היה מעשה וממנו עליה חמשה
זקנים וטמא אהו' " בזכמים אומר רבא פשיט' לי דם
על טברו חוצץ ואם טבח הוא אינו חוצץ' רבב על טברו
חוצץ' ואם מוכר רבב הוא אינו חוצץ' בקפידא דטובל
תליא מילתא בפ' החולץ ליבמתני' במקום שנידה טובלת
בר ועבר משוחרר טובל' וכל דבר שחוצץ בעבודה חוצץ
דבר ובעבד משוחרר ובנידה' צריך לחתוך ציפורניה מפני
הטיט שתחת הציפורנים ולא מפני שהוא גדול כמו שערות
הברולים שעתיד לקצץ' ואינו מסירן בשעת הטבילה כי
גדול שיער או הציפורנים אינו חוצץ כראמ' במשכ' מקוואות
ומיית' לה בבקמה המקשה כל ידות הכלים שעתיד לקצץ
מטביל עד מקום המידה דברי ר' מאיר' וחכמים אומר
עד שיטבול את כולו' אלמא אין העורף חוצץ' מיהו אם
קרה טיט אין צריכ' לבלא' אם היא רוצה אם אירע טבילתה
בחולו של מועד' יבולה להסיר כסבין או על ידי גויה
במששים' ואם תחוב טבירה עץ ואין יבולה להסיר כולו
או מקצתו בתוך הכשר שינו בתוך מקוואות חץ שהוא תחוב
באדם בזמן שבראה חוצץ' ואם אינו נראה טובל ואוכל
בתרומתו' ובתוספ' חץ שכיריכוני ר' יקודה אומר אינו חוצץ
וחכמים אומר' חוצץ' ברא' כשל מתכת אבל בשל עץ חוצץ
אם קרם עליו העור דברי הכל חוצץ' וכן נראה מין כינים
שדכוקים בכשר וכושבין בעור במקום שיער' ונדבקין
בחזק טבשר שצריך להסירן על ידי חמין ולגודרן הציפורן
למטה בעת הטבילה' אבל אם אינו יכול להסירן קני כטיט
שתחת הציפורן או בצק מעט שאינו מקפיד ואינו חוצץ אבל
בטבילה הם מסירין משום חומרא' פלחג בטבילה אינו
חוצץ דבר תורה כדאמר בפרק הערל ככרית מעוברת אין
צריך ופריך הא רוצה שאינו מקפיד חוצץ מדרבנן ולא פריך
הא מיעוט חוצץ דבר תורה אפי' אינו מקפיד' ופ' אילנו

קשרים דם שעל המרדעת חוצץ עד כסלע אבל בציר לא
וכן נראה אם אשה נבעה ביורה או בקדירה וכתפחמה
בכשר מעט זה אינו קפידא אצפ' מעט נדבק לבשר
כהא דתיבא בתוספתא קומקמוס מלא פחמים והטבילו
טמא פי' מפני שהמרדעת לפי שהוא מקפיד אבל דבר מועט
אינו חוצץ דרמי' להא דאמר בזכמים דם שעל גבי קבד חוצץ
ואם הים טבח אינו חוצץ' וכן מוכר דבב אינו חוצץ' אומר
רבא טביל' ועלתה וכמזא עליה דבר חוצץ אם באתו יום
שחפפה טבילה איכה צריכה לחזור ולטבול' ואם לאו צריכה
לחזור ולטבול' איבא דאמרי יום סמוך לחפיפה איכה
צריכה לחזור ולטבול' והא דאמרי' בפרק א' דשחיטת חולין
טביל ועלם וכמזא עליו דבר חוצץ לא עלתה לו טבילה עד
פי' אומר כרילי שלא היה עלי' בשעת טבילה' חתם מיירי
שלא טבילה סמוך לחפיפה איכמי לטקרות אבל יש להקל'
איכמי לטקרות מיירי בלא חפף לעין כדאיתא בירושלמי
בפ' כל שעה נדה חופפת וטבולת' כהנת איכה חופפת
לפי שרבי' ותורה בטבילה לא הצריכה חפיפה' נידה
כהנת חופפת שלא תחלוץ בין נידה לנידה' רבי' תם
נראה דאין שייך כי אם בראש ולא בבשר' וחתם מיירי
בגוף ולא חפף' לכך צריך במי' ובפ' בת' נידה ונראה
שחפף חפיפה בראש' לא תחוף אלא בחמימי אבל בקריי
לא תחוף בבתרי' בחלק אבישי קוה חייף רישוק' נזיר
חופף ומפשה אבל לא שורק' בפ' מילין לא יחוף ראשו
בארמק' " ש ע ז

שאל הר אלעזר בר שמואל מורוכא

בלבל המגלבל מוי נהר ובבלגל קנעיים כלי' קטנים נקובי'
בכנס משקא' וכשהגלבל מתגלבל בגלגל רוחים מתמלאים
הכלים קטנים ושופכים במרוב שאינו עשוי לקבלה ויורדים
המים לביין לבנים המחוכים לקרקע וקלבים המים
בסילומת בתוך עובי חומת המרחץ של חכמים וכלי' אבן
גדולה עומדת במרחץ ומקבלת אותם המים שעולים ויוצאים
מסילומת שתיים באבן שהי יכולין לרחוץ ב' בני אדם שהיא
נקובה גדולה אם יכולין לטבול באותה אבן או לא' נראה
לי אלעזר הקטן לפר' שהלכות תחילה וממס' תורה'
בתוספ' דמקוואות בפ' ד' מים שעולים מן הכהר באכטיליא
פוסלין את המקוה' פי' אכטיליא הוא כלי אכטיל' בפ' חזקת
הבתים' וביק' רבא בפרשת אשרי משכיל' אל' דל בר
קפרא אומר העולם הזה דומה לגלגל אכטיליא דמתמלא
מתרוקן ומתרוקן מתמלא' פירו' גלגל שמשמין סבאוס
על הכניין כשהכניין גבוה ומסליבין על הגלגל חבל ארוך
ושני ראשין למטה וקוצרין כסני ראשין פני כלים ושני
אכטילים מלא עולם וסריקס מתרוקן ויורד וחוזרין חלילה'
וכן בני העולם אחד עולם ואחד יורד כך מים העולם
באכטילים פוסלין את המקוה' מפני שהן מים שאובין'
ותיבא קטלין המתליק מים בברי' אם היה נקוב כשפופר'
הגוד אין פוסל את המקוה ואם לאו פוסל את המקוה'

ותביא היוצא לתלמי ומן תלמי לבריכה ראשונה קרי אילני
פסולים מפני שהן נשארין פי' תלמי הוא כלי כיצד עושה
בוקבו מעט פי' לבטלו מתורת כלי יושלמי דאמ' בפרק
אמ' להם הממונה בו קטין עשרה או שנים עשר דדים לכיור
שלא היו בו אלא שנים אף הוא עשה מכנה לכיור שלא יתו
מבמין פוסלין בליפה ויעשו דדים זה עלגב זה ביום מרוכה
של תמיד העליון משום כלי פחות ברובו והתחתון אין בו
משום אורו של כלי אמר ר' יקושע בן לוי אמת הים היתה
מוסבת לו מעיטט והיו רגלי השוורים שתוחים כרימונים ר'
שמעון בן ברכנא בשם ר' אחיה ב"ת הטבילה לכהנים היו
וקים לרחיצה לכהנים הוא ולא כלי הוא כדר' יקושע בן
לוי אמת הים מוסבין מעיטט והיו רגלי השוורים שתוחים
כרימונים נמצא אם לא היו שתוחים כרימונים לבטל
תורת כלי המוציא רמון לא היתה טבילה מועלת וכשקמים
עולים דרך הילכות למרחץ ונפלים בכלי אבן גדולה כקוצה
קנה ליה מים שאובין ואין טבלין בהן שאיבה פוסל בכלים
אפי' לא מקבלי טומאה כמו כלי גלגלים כלי אבנים שאין
להם טומאה אפי' מדברי סופרים פוסלין את המקנה משום
שאיבה כדאמ' בפ' א' דשבת גבי אמונה עשרה דבר דתנן
המניח כלים תחת סנינור בריש מסכת מקוואות בפ' ד' אחר
כלים גדולים ואחד כלים קטנים ואפילו כלי גלגלים וכלי
אבנים וכלי אדמה פוסלין את המקנה משום שאיבה וכן
כמי כלי המחזיק אפילו במה מקוואות וכן כלי מתכות אם
מחזיקות יותר מבוריים אין תורת כלי עליהם דווקא כלי
עץ דאיתקש לשם אבל שאר כלים אפילו גדולים מקבלים
טומאה כדאמ' בשבת בפ' ר' עקיבא ובמנחות בפ' שתי
הלוחם ובשילח חגיגה גבי אולחן דהא ים שעשה שלמה של
מתכות במופת היה ומקשי בירושלמי דיומא ולא כלי קיק'
והוצרך לתרץ שתוחים כרימונים היו וביטלו מתורת כלי
דיומון יותר מ' אצבעות אוחזות למקומן ולא היה הים
מזוקע במים על כן שהיה נראה כלי הוצרך לנקב רגליהם
כרימוני' אבל דבר המזוקע במים כגון ספינה או כלי
צריך לנקבו כשפירת הגוד' כדיתנן בפ' ד' המקוואות הוידע
והתיבה שבים אין מטבילין בהן אלא אם כן הווכשפירת
הגוד' כל כלי שעשוי לקבל פוסל' בפרק ד' המקוואות
המניח טבלא תחת הצינור אם יש לה לידכו פי' שפה פוסל
את המקנה ואם לא אינה פוסלת ותביא צינור שחקקו ולכשוף
קבעו פוסל את המקנה קבעו ולכשוף חקקו אינו פוסל את
המקנה ומייתי לה בפ' המוכר את הבית יש לפרש צינור
שעשוי לקבלה שמוקף מב' רוחות' אבל אם נפרץ משני
צדדין כשר' דדמי לטא בפ' ד' המקוואות סילן שהוא צר
מיוכן ומיוכן ורחב באמצע אינו פוסל מפני שלא נעש לקבלה
ותנתן התם החוטב צינור לקבל צרורות' היו צרורות
מתחלתן לתוכן פוסלין את המקנה ירד לתוכו עפר
וככש כשר' פי' שנתחזק העפר במים כמו במוסילם
כבושה כשר' הצינור ואינו פוסל' בתורת כהנים בפ' מקנה
אילנו כאמ' מקנה מים יהיה טהור יכול אפילו מילא בכתף
ועשה מקנה בתחילה יהיה טהור תל' מעיין מה מעיין בידי

שמים אף מקנה בידי שמים' או מה מעיין שאין בו תפיסת
ידי אדם אף מקנה שאין בה תפיסת ידי אדם יצא המניח
בקנים כראש הגב לגבן ונתמלאו מים תלמוד לומר בור'
אי בור יכול אף בור בספינה יתא טהור תלמוד לומר מעיין
מה מעיין שעיניו בקרקע אף כל' קרי אם מילא בכתפיו
ועשה מקנה לכתחילה דפוסל את המקנה וכתוספתא
דמסכת מקוואות בפ' מקנה שהניחו ריקם וכל נמצאו
מלא טהור מפני שקוף מים שאובים למקנה ואי כולו
שאר דאורייתא וקיבא מכשרי' הפיק דאורייתא' והכא
בכולו שאוב קמיירי מדקתני שהניחו ריקם ולא קתני שהניחו
חסר' אלא מדרכין כולו שאוב פסול' וכבר בא בתרא בפרק
המוכר את הבית שאני שאיבה דרבנן' ובפ' א' דפסחים
אמרינן משק בית מטבחיה הכלים טמאים בקרקע טהורים
כי איבא רביעית לקטיל בהן ממים וצנינות' וסתם
משקה בית מטבחיה שאובין הן' וכמו אם קס רביעית
כשרין לקטיל בקרקע מחטין כך אם קס מ' פאה פשר
בקרקע מן התורה אף מדרכין פסולין' וב' לגין מים
שאובין גזרו אטו הכלים דפסולי בטבילה' וב' לגין שפליג
במקנה חסר קיימא לן בפ' א' דתמורה כיוסף בן הגא' בשנים
וכשלא כלי' פוסלין ב' ד' אף פוסלין את המקנה דסתם
לן תבא בפ' א' דתמורה כוותיה ואין מים שאובין פוסלין את
המקנה אלא לפי חשבון הכלים כדאמרינן בגמ' וקיימא
לן מקנה שהאיבה במיכה כשר בפ' א' דתמורה כי אתא
רב דימי' אמר רבי יוחנן שאיבה שהמיכה כולה טהורה
היינו בקרקע המשיכה הארץ להבלע נתבטלו אבן קרקע
וכשנמסכו לגומא נעשות כאלו פאות מליחלוות
הקרקע' אבל לא על גבי רצפת אבנים ודפין לא
בתבטל תורת השאיבה וקיימא לן משנת רבי אליעזר בן
יעקב קב ונקי בגיטין ובפרק סבא על יבמתו' ואיהו
קאמר בפר' א' דתמורה בשפן רבי אליעזר בן יעקב אומר
מטהרת ברכייה ובתמשיכה' הא קיימא לן בפרק א'
דערוות ובפרק א' דשבת ב' לגין מים שאובין פוסלין את
המקנה חסר מארבעים שאין אבל שלם אינו פוסל'
בפ' ד' המקוואות מקנה שיש בו מ' באה מים וטיט ר' יקושע
אומר מטבילין במים ובטיט באיזה טיט אמרו שהקנה יורד
בו מאליו ואם היו בו מים על גביו טביל במים ולא בטיט'
ובפ' ב' דוכחים משמ' טיט שאין פרה שוחה לשתות ממונו אף
למקנה פסול' על כן אין לאשה לטבול במי אבנים שלא
תכנים רגליה בטיט' ואם הטיט צלול אפילו דבוק בבשרה
אינה מקפדת אינו חוצץ אבל אם מקפדת חוצץ אף במיעוט'
כד' יצחק שגזרו על מיעוט המקפיד משום רובו המקפיד'
והא דתביא הדם והדיו וקחלב יבש חוצץ פי' מפני שמקפיד
וכן מקפיד בתוספת הדם והדיו וקחלב ושרף תות וסקמס
ותאיכה לחים אין חוצץ' ושאר כל השרפים אפילו לחים
חוצץ דקפדי אינשי' וכופחים בפ' כל הפסולי שבה לכי
הרין לח אינו חוצץ שאין מקפדין' וכן במיעוט
שערו במקפיד' ובפרק במה אשה יוצאה'

והא דאמרינן בפ' בת רביהם אשה לא תטבול כגמל הטעם
 משום דבעתא מבושת בני הספינות ולא טבלה שפיר
 והיינו דאמ' עלה במסכת נידה אבוק דשמואל עבד לבנותיה
 מקנה ביומי ניסן ומפגי ביומי תשרי לפי שהיו טובלות כגמל
 עשה מחינות של מפגי לזניעות שלא יראו אותן בני הספינות
 ויבעתו מבושתם ולא יטבלו כראוי ומקנות ביומי ניסן
 בפ' בתרא דבכורות ובשבת בפ' במה אשה יוצאה סבר לה
 כרב דאמ' מיטרא במערבא סקדא רבא פרת' שמא ירבו
 נוטפים על הזוחלים והווליה שאובים ונפסלו לטבול בהם
 דרך זחילה ונפלו שאובין בכל עניין והתן הנוטפין במקוה
 דדינו באשכנזין ולא קיימא לן הכי לא כשמואל דאמ' בבכורות
 ובשבת נהרא מכיפיה מבריק מאלע בלא ריבוי ובכורות
 משמע לחכמים פרת שמיימו פרוין וריבוי ושלטי פ' סדר
 תעניות אין לך טפח שיורד מלמעלה שאין טפחיים עולה
 למעלה כגברי ואו סילוני נהרות עולין מיהן לכהרות
 קטנות יא לחוש לרביית נוטפין כדמשמ' במסכת פרה המים
 המכזבין פסולין בפ' בתרא דנידה ובפ' במה אשה יוצאה
 אבוק דשמואל עבד לבנותיה מקנות ביומי ניסן הוא כל
 ימות הקיץ שהלבים שהשלב יורד על הקרים הבגדים כמו
 בפ' א' דתעניות תלבא לטורי לא יבדלו על ידי מטר שבימות
 הקורף כי אם מחמת עיטור שלגים בקיץ כמו וקורדן מלא
 על כל בדנותיו כל ימי קציר שמא ירבו נוטפים על הזוחלים
 וירבו עליו וקרחיבו מטאר באשכנזין ואינו מטאר בזחלין
 אלא ער מקום שיכול לילך מתחילתו פי התוספ' שכתרחב
 אינו ממיימי המעיין אלא ממי המקום שריבה על המעיין
 אינו יוצא מדרך תהלוכו ואין מתערבין כמו בבראש' רבא
 ואל תתקם שקרי הדיון ירדנא עבר בימא דטבריא ולא
 מתערבין הלכך מקום תהלוך המעיין מתחילת מטאר
 בזחלין כדיון מעיין אבל מה שכתרחב קם מי מקום ואינו
 מטאר אלא באשכנזין וגם שמואל חשש לרביית נוטפין ולא
 יוכלו להגיע לבריותיה מקום תהליך הקהר מטאר דרך
 זחילה אבל מה שכתרחב מחמת רביית נוטפין אינו מטאר
 אלא באשכנזין וכלים הקבועים בגלגל הא דתני' קעולים
 באשכנזיא פסולין את ממקום כמו בג' קרא רבה בסופו
 דמי כגלגלא דאשכנזיא מתרוקן ומתמלא ומתרוקן ומתמלא
 והא דאמרינן בשחיטת חולין בפ' כל הכשר אמר רבא שאי
 ארית דלאי אין מטבילין בה את הידים דהוה להו שאובין
 ואין נוטלין ממנה לידים ולא אתי מכח גברא ואי מקריב
 לגבי דולא רק אתי מכח גברא נוטלין הימנה לידים ואי
 בזיע דולא ככונס משקה מילף לייפי ומטבילין בה את
 הידים דנוקא ידים אבל כלים לא קשה לי מן התוספ' בפרק
 א' דמקנות אהן כל מקום שאדם נוכל בהן ידים וכלים טבילין
 בהן אין אדם נוכל בהן ידים וכלי' אין טבילין בהן על
 כן כראש לי הא דאמר רבא אי בזיע דולא ככונס משקה
 מטבילין בה את הידים הוא הדיון לכל טבילה והא דאמר
 מילף לייפי ליה לומר שאפילו אין באריתא שיעור מקום
 מנהר משלימין לפי שהן מחכרין לנהר" אף על גב דאין
 צנוק חיבור דכא שתמיד עולים המים חיבור וכן מים

קעולים מן הנקרה על ידי הייפי ויורדים לאריתא מילף
 לייפי וכיון דבזיע דולא ככונס ומשקה בטל ליה מתורת
 כלי ואינו פוסל את המקוה והמים שבתוך הדלי כשרים
 להטביל בהם כי אין צורך כאן נקב גדול כשיעור עירוב
 מקנותא לפי שהמים צפין על שפת הדלי מיוכן ומיוכן קיינו
 חיבור כיון דבזיע דולא והכי תנן בפ' מחט שכתובה
 על מעלות וקיה מולד ומביא כיון שעבר גל טהורה אעפ"י
 שהמים מביעים שם על ידי קטפרס שקרי כשנחים אינם
 מביעים וקבלתי ממורי רבינו יצחק שהאביב כולה
 כשיהא וכן פיר' מפיו בפ' המוכר את הבית גבי זינור
 וראיה מפ' ומיא נמו לא אמרו לא ברביעית דחזו להטביל
 בהן מחטין וגם מקנה שהפיהו ריקס ומלאו ומצאו מלא
 כשר שספק מים שאובין למקוה כשר' וירשק דתורת
 כהנים יכול מילא כתיפו אשמכתא הוא' על כן אפי' אומה
 המים העולים מן הנקרה בכלים קטנים על ידי גלגל
 ונקובים ככונס משקה וכאיש למרחץ כמרוז שאינו עשוי
 לקבלה ויורד לבנין לבנים או אבנים במחומר לקרקע
 קרי קם מחכרין וכשרים לפי ראות עיני " עד כאן
 דברי הרב " הנני הקטן משיב על דבר הרב
 דתנן בפ' דמקנותא השריה והתיבה שבים אין מטבילין
 בהן אלא אם כן היו נקובים כשפופרת הנוד קיינו טעמא
 במקוה בפ' הקעבירן על גבי כלים או על גבי ספסל רבי
 יהודה אומר קרי הוא כמות שקיה רבי יוסי אומר קרי
 במקוה וכלבד שלא יטביל על גבי ספסל פי' אף על גב
 שמהובר למעיין פסולין ופירש בערוך בערך ספסל
 אינו טובל על גבי ספסל שהוא בתוך המעיין שיאח באינו
 לה טבל כללי' זהו כמו העבירו על גבי בריכה והפסיק
 המעיין וכשארנו המים של בריכה קרי הוא במקוה אם
 יש שם מ' שאח מטבילין בהן אבל העבירו על גבי כלים
 פירוש שהם נקובים או על גבי ספסל רבי יוסי אומר
 קרי היא במקום לטהר באשכנזין וכלבד שלא יטביל על
 גבי ספסל ותימא מעיין היוורד לכלים ומן הכלים
 לבריכה ראשונים פסולים שהן שאובין ובריש פרק המיז
 דמקנותא מעיין שהעבירו על גבי השוקת פסול' פירוש
 השוקת שהוא כלי' וכפרק א' דיבמות מעשה בשוקת
 בירושלם וקיתה נקובה כשפופרת הנוד ופירש אהן חלולס
 וקבועה מעיקרא וזינור מים מקלח לתוכה ולא קיתה
 מחוקת מ' שאח אבל מי זינור דהוי חיבור משלימין למ' שאח
 געשין על גבא מטבילין לתוכה שחקקה ולבסוף קבעת'
 ותימא קטלון המקלח מים בבריכה אם קיה שפופרת
 הנוד אינו פוסל את המקוה פירוש שנקוב בתחתיתו
 כשפופרת הנוד שאין המים מתערבין בו אין כאן
 שאיבה ואינו פוסל ואם שאין נקב גדול כל כך שיהיו
 קצתו שאיבה ופסל' והא דאמרינן במסכת מקוה
 בפרק כ' הבר והכסת של עור כיון שהגבים שפופרתין מן
 המים שבתוכן שאובין משמע אם הם
 שקועים אין שאובין מאחר שאינם צפין עליהם " וכן

כז גבי גיסתרא נמי אס היז צפין עלבכו כל שקוא טהורין
בתוספת קומקמוס שהוא מלא כלים וסטיקן למקנה אפי כל
שהוא פי נקב כל שקוא כלים שכתבו טהורין מטהו על ידו
עד שיאז בפיו כשפורת הגור שקומקמוס שלם בלי נקב
מלמטה לא עלתה לנטילה למא שכתבו אלא אס יש בפיו
כשפורת הגור וכן נקב שבדופן המקפיד בין המקוואות
צריך כשפורת הגור אבל אס מים צפין על גביהן אין צריך
רק שצפין הוי חיבור " וזה מקוה ששואב מן הכלים קטנים
ובאין דרך פילומת בכלי אכן אין מטבילין בתוכן " שעח

הלכות ראשון ראשון בטל : חילוקים

במסכת שבת בפרק במה אשה אכנה דשמואל עבד
לכנתים מקוואות ביומי ניסן ומפני כיומי תשרי ומייתי
לה בבבורות כפ מעשר בהמה ומסקא גזירה שמה ירכו
בוטפין על הוואלים ולא אמרי ראשון ראשון בטל כדאמרינן
כפ בתרא דעז' המערה יין נסך מחבת לבור אפי כל היום
כולו ראשון ראשון בטל אעפי שיין נסך שבת נסך לעז' אסור
מן התורה א' לפי שיין נסך נופל טיפין טיפין בטל אבל היבא
דנפיש כשטיפת מוי גמיס לא " כדמתירין כפ בת' דעז' גבי
צנוור וחבת' כלל זה בירך דבר שדרכה בכך לא שייך למימר
ראשון ראשון בטל הילכך לגבי מקוה לא שייך ראשון ראשון
בטל ובעליו נידה גבי דם תכוסה חכמים מטהרין שראשון
נפסק ואפי' יקוד' לא מטמא אלא מינו ממש אין דם מוטל
דם אבל כשאינו מינו מורה והוא מין נסך בטל לענין איסור
הנאה אבל לשטיפה אסור ככל איסורין שבתורה דכנותן
טעם אסור דמן ורוע בשילה' ובפ' כיסויי דדם וכזבחים
בפרק התערוכות דם שנתערב במים אפי' בו מראית דם
ונתערב דם יין ורוחן אותו באילו הוא מים אס בשל מים
לתוך דם אבל דם לתוך ראשון ראשון בטל ואמר רב פפא
לענין כיסויי דם אינו בטל אבל לענין קדשים לא שיכול
לקבא כפרה מן המונחה בפרק ב' דאטמה דם ציפור שהיא
ניכר לרבנן ברביעית משערינן במנחות בפרק ב' מידות
בגזיר ובפרק ג' מינין בגזיר מאחר דמנחתו בכך לא בטיל
וכריש מכו' ב' לנגין שנפל לתוכן קורטוב יין מראהו כמראה
מים כל דבר שעל ידי רוב אוסר או על ידי מראהו הוי כרוב
שייך למימר שאותו דבר בטל על ידי ראשון ראשון ולא בא
לידי צירוף אבל ג' לנגין במ' שאה לעולם קן מיעוט מה לי
על ידי עירוי מה לי בבת אחת וכן קורטוב יין "

זה נוסחא מע' אל מורי קד' שמהו ז' " ש ע ט
דין חפיפה כפ' מרובה עזרא תיקן שתהא
אשה חופפת וטובלת ופרכי'
דאורייתא קוא את בשרו את הטפל לבשרו ומאי ניטו שערו
אמרי דאורייתא לעיניה דלמא מופקד איכמי דלמא
מיתים מוידו והוי חפיפה ואתי עזרא ותיקן חפיפה ואמר
רבא אשה לא תחוף לא בכתר ולא בחול נתק מיקטוף וחול

משליך דרש ממימר משמיה דרבא אשה לא תחוף אלא
בחמין ואפי' בחמי חמה מאי טעמא קרידי מסרכי מזייה
ואמר רבא לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה
בית קמטיה ובמה מחלוקת בזמן חפיפה לרב הובא אשה
חופפת אפי' אחר השבת וטובלת בחמישי בשבת שכן אשה
חופפת בערב שבת וטובלת למוצאי שני ימים טובים שלאחר
השבת פי' אילו לא הוה שלקא חפיפה חמשה ימים קודם
טבילה לא הוה שרו לה למוצאי שני ימים טובים שלאחר שבת
ומוצאי יום טוב לא מצו חויפא כרב הובא מסורא דאשר
חפיפ' בליל טביל' מתוך שמהומה לביתה לא חויפא שפיר ורב
חסדא פליגי שכן לא היבא דאיפשר איפשר קודם טבילה
ימים מיהא לא הקירו אלא למוצאי ב' ימים שלאחר השבת
משני מצות עונה דאי אפשר למיחף ביום שלפני טבילה
משום יום טוב אבל בחול דאיפשר צריכה לחוף קודם ליל
טבילה " ורב יימר שבר לא שח' ימים חופפת ד'
ימים קודם טבילה וטובלת יום רביעי אבל לא ליום המיזי
דשפירטפי למיחף בליל טבילתה למוצאי יום טוב מלקרחיק
יום טבילה מיום חפיפה ה' ימים " אבל ד' ימים שפיר טפי
לקתרחק ממה שתחוף בליל טבילתה דרש מרימר הילכת'
כרב חסדא וכך תריץ רב יימר פי' כחומרי תרומות' כרב
חסדא דלא שרי לקתרחק אלא בימים טובים ולא בימות
החול ו כרב יימר דאפי' בימים טובים לא שרי אלא לטבול
ביום רביעי לחפיפה ולא יום חמישי ורבין אלה באגרתיה
משמיה דר' יוחנן אשה לא תחוף בערב שבת וטבול למוצאי
שבת ותמה על עצמן היאך אשה חופפת ביום וטובלת
בלילה דהא בענן שמוך לחפיפה טבילה ואוקי רבא אמורא
עליה ודרש דרשלא רבין באגרת הא פליגי אכנלתי וסבירא
ליה אפי' היבא דלא איפשר אין להרחיק טבילה מיום חפיפה
אפי' ליום אחד להפסיק בנתיים אלא חופפת ביום וטובלת
בלילה והילכתא אשה לא תחוף אלא בליל קשיא
הילכתא אהילכתא לא קשיא היבא דאיפשר והא דלא
איפשר " ופירש רבינו שמואל ורבינו שלמה איפשר לחוף
ביום חופפת ביום וטובלת בלילה לא איפשר לחוף ביום
כגון מוצאי יום טוב לא תחוף אלא בלילה בליל טבילתה
ואי בעיא להו אשה מהו שתחוף בלילה וטבול בלילה מר
עזרא שריורב חביבא מסורה אסר ומייתי עובדא
דרב נחמן ברי יצחק שרא לאתתיה דריש גלותא למיחף
בלילה ולטבול באותה לילה ואמר רבא טבלה ועלתה ונמצא
עליה דבר חוצץ אס באותה לילה שחפפה טבלה אינה צריכה
לחוף ולטבול ואס לאו צריכה לחוף ולטבול מאי
ביביהו מיחף ביממא ומטבל בלילה ללישנא קמא בעי
למיחף ולמיטבול בו ביום ללישנא בתרא חופפת ביום
וטובלת בלילה ואף על גב דרב הובא ורב חסדא
ורב יימר ומרימר כולקו סבירא להו דאין אשה חופפת בליל
טבילה כלל לא קיימא לן כוותיהו אלא במסקנא
דתלמודא אשה לא תחוף אלא בלילה "

גראתי כפירושי באונים קדמונים שפירשו הא דאיפטר הא
 דלא איפטר אם נזדמנה לה טבילה של מצוה מצדאי שבת
 דאי איפטר למיחף בשבת חופפת ביום מערב שבת וטובלת
 בלילה אבל בחול כל כמה דאפשר למיחף בלילה ולמיטבל
 בלילה שמחך לחשיפה שפיר טפי וקחי מצמע לישא
 דתלמודא דקאמר הילכך אשה לא תחוף חלה בלילה
 וקילכתח אשה חופפת ביום וטובלת בלילה ולא קאמר
 איפסא וקילכתח אשה חופפת בלילה וקילכתח אשה
 לא תחוף חלה ביום ותטבל בלילה משמע אשה לא תחוף
 חלה בלילה בן מצוה מן המוכרח וקילכח דלא איפטר
 בליל טבילתה כגון קילכח דמיקלע לה טבילתה בליל ערב
 שבת או יום טוב אל תחוף מערב ומדקאמר נמי מאי
 איכא בין קמי תרי לישני דרכא איכא בינייהו מיחף ביממא
 ומטבל בלילה משמע פ' אי שרי למיעבר חולא אבל
 מיחף בליל טבילה מצמע לכולי עלמא דאפיר דמי מולא
 קאמר איכא בינייהו מיחף בליל טבילתה מדקאמר נמי
 ותמה על עמך היאך אשה חופפת ביום וטובלת בלילה
 משמע איכא שריפין לה להסתיק בין טבילה לחשיפה איכא
 דלא איפטר ומעשה רב שקורא לרב נחמן בחול לאיתתיה
 דרישבלותא למיחף בליל טבילתה ומצמע אשה לא תחוף
 ערב שבת ותטבל ביום מצדאי שבת אפילו לא אפשר כגון
 יום טוב שחל להיות ביום מצדאי שבת דאי איפטר לה לחוף
 בליל טבילתה מפני יום טוב ואי איכא איפטר לחוף ביום
 ולטבל בלילה מפני שבת מוטב שדחה טבילתה עד מ
 מוצאי יום טוב ותחוף בליל טבילתה ממה שתפסיק יום
 ולילך בין חשיפה לטבילה וכמו שפירשנו איכא דאיפטר לא
 תחוף חלה בלילה כך פי' בתשובת ר' זושא לשובא הא דאפשר
 לא תחוף חלה בלילה למעוטי דלא תחוף בערב שבת ותטבל
 במוצאי שבת חלה תחוף למוצאי שבת והא דלא איפטר
 כגון שחל יום טוב למוצאי שבת אפי' אפשר לחוף ביום טוב
 וכן שאירעה טבילתה בערבי שבתות ובערבי ימים טובים
 טובלת בלילה וחופפת ביום וכהא מסקנא קיימ' לך דעתה
 תלמודא ורבא ורב פפא שרי הכי והכי קמי מסקנא דבולי
 שמעתתא ולא כהקיא דריש מרימר ורב חמדא דסכירא
 לקו כרב חנינא מקורא דאשר חשיפה בלילה ואותביה רב
 ארש בר אבהא ורבא ורב פפא ומסקנא דשמעת' סכירא להו
 במר זוטרא דשרי חשיפה וקילכת' כוותיק' וכן פסק רב
 יהודאי אשה חופפת בערב שבת וטובלת למוצאי שבת איכא
 דאיקלע יום טוב למוצאי שבת דלא מצי מיחף בלילה מכלל
 דסכרי כדפירשי מן פסק רב אחאי בפרשת אחרי מות'
 עד כאן לשונו ולשון השאלות מצדתי הין דאיפטר לחוף
 כגון בימות החול לא תחוף חלה בלילה איכא דלא איפטר
 למיחף בלילה כגון שחל ליל טבילתה בשבת או ביום טוב או
 חופפת ביום ואפילו קמי יום טוב חמישי נשי וחל ליל
 טבילתה בשבת חופפת שפיר ביום רביעי ולא תטבל עונתה
 וכן פסק רבנו שמואל אם חלו שני ימים של ראש
 השנה אחר השבת ואירעה טבילתה בליל שיני של ראש ה
 השנה דהשתא אינס יכולה לחוף בליל טבילתה ולא ביום

השיני שלפני טבילתה חופפת מערב שבת ומוטב שתקדים
 חשיפה קודם טבילתה יום או יומים משתאחר לשמא
 ביתה לילה אחת ותטבל מפריה ורביה הרי כל הבאונים
 שמין דלית לן כדשלח רבין אשה לא תחוף ערב שבת ותטבל
 למוצאי שבת איכא דלא איפטר למיחף בליל טבילתה לא
 דחיון לה אפי' יום אחד עד מוצאי שבת כדי שתשמוך חשיפה
 לטבילה חלה חופפת מערב יום טוב או מערב שבת
 והיינו כדרש מרימר וכדתרין רבי יומר דהיכא דחל
 טבילתה במוצאי ימים טובים איפטר דחייפא וטבלם בלילה
 דאפילו בחול בן מצוה כפסק השאלות אשה לא תחוף
 חלה בלילה ומיינו למימר דרב יומר נמי סכירא ליק אבל
 נזדמן לה טבילה בליל שיני ביום אחד בשבת דתחוף מערב
 שבת א' עבד קמי יום רביעי ולא תדחף טבילתה יום אחד עד
 מוצאי יום טוב איי נקמה לקן לבנות ישראל אם אינן כביאות
 בנות כביאות קן " עד כאן נוסח מוגבלי
 מורי ועוד מלשון רבי דאיתי מצדתי
 במשכת תרומות לרבינו שמואל ולרבינו שלמה המשבשים
 את הספריט שכתוב לא אמרו לא לטקרות דאדרבה לטקרו'
 לא הנריכוס חשיפה וסגי בעיוני בעלמא דגרסינן בירושל'
 בפרק כל שעה בידה חופפת וטובלת פי' כהנת האובלת
 בתרומה והאובלת על סקרת תרומה בידה וקיא כוסת
 חופפת וטובלת חלה תחלוק בין בידה לידה בפרק השוחט
 איתמר בידה שנאנסה וטבלה אמר רב טקורא לביתה ואמרו
 לאכול בתרומה ר' יוחנן אמרף לביתה לא טקורא ח'ל
 רבא לרב נחמן לרב דאמי טקורא לביתה ואמרו לאכול
 בתרומה איסורי ברת היתרתה איסורי מיתק מיביעא אמ'
 ליה בעלגה חולי הוא וכנ' לר' נתן שפלקה מן הגשר לרבנן
 סירדה להקד וקיימ' לן רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן ובירוש'
 פרק שיני דמגילת פלוג ארדבי חביבא דגרסינן סתם בידם
 שנאנסה וטבלה ר' שמיי בשם רב טקורא לביתה וטמאם
 לטקרות רבי אלעזר בשם רבי חנינא טמאם בין לביתה בין
 לתרומה מה טעם וכובש שובית מה ראשונה לדעת
 אף שנייה לדעת ומינין אראשונה לדעת שנאמר ונזה סכה
 וכבשן לדעת אלמא דרבי חנינא נמי סכירא ליה כרבי
 יוחנן וקמה ליה רב יחיד במקום רבים וקיימא לן כרבנן
 אפילו ירדה להקד לא עלתה טבילה לרבי יוחנן עד שיכנין
 לשם טבילת טקורא " עד כאן לשון הע'
 ואמר רבי דיש לבולומר בש סיקה צריכה מירושלמי דפ'ן
 דפסחים שאם לא כן גם בשבת תחוף אקרי נזיר
 אף על פי שאסור בהסרת טיער מותר לחוף ובלבד שלא
 יסרוק נזע

הזכות שחייבה ובדיקה

הכל שחטין ולעולם שחטין וכל שחטין חוץ ממגלידי
 קציר וקמגירא וקאנים וקאנים מפני שהן חייבין "

סכין שיש בה פגימות הלאה נידון כמגידה
 אורח סכין שיש בה פגימות אחת
 ותוספת מזתי רוחות בין עומדת הפגימה בראש הסכין בין
 באמצע הסכין בין הולך ולא הביא בין הביא ולא הולך בין
 לכתחילה בין בדיעבד אם שחט בה פסולה בכוכסבת
 מרנח אחת אם עומדת בראש הסכין והולך ולא הביא
 לכתחילה לא ישחוט ואם שחט בלא תבאם כשירה אם הולך
 והביא אפי' מסוכסכת פסולה סכין שהיא פגום לא
 יקאור בבר על הפגימה וישחוט כאותו סכין שמה יתיר הכבד
 דרמי למגל יד שלא ישחוט לכתחילה פן יבא לאידך גיסא
 שיגור הפגימה כדי לחיות הצפורנו וימפני כבודו של
 חכם נדיך ליתן לחכם לברקו כדאר' יוחנן ואם תלמיד
 חכם השוחט אין צריך להראות לחכם אחר בדאמ' בעירובין
 בפ' קדר' אמר רב פפאי צריך בדיקה אכישרא אטופרא
 ואתלתא רוחתא שכה ולא ברוק סכיני ושחט' אם הסכין
 בעין יברוק אחר שחיטה אם סכיני יפה כשירה ואם פגומה
 שחיטתו פסולה השוחט בסכין יפה ונמצאת פגומה קיימ'
 לן כרב הובא אם לא טבר בה עצמות אם לא חתך בודבר
 קשה שחיטתו פסולה שמה בעיר נפגם ואם חתך בודבר
 קשה בין שחיטה לבדיקה קיימ' לן כרב חסדא שבעצם נפגם
 וכשירה שחט בסכין יפה ולא ברוק סכיני אחר שחיטה כשר
 סכין של גויס לכתחילה לא ישחוט ואם שחט קיימ' לן כרב
 שקולף בית השחיטה סכין ששחט בה טריפה צריך להדיחו
 בצוקן קודם ששחט בה או יקח כבד עכ' הדם מן הסכין
 סכין שבעצו בקרקע או בכותל אם שחט בדיעבד כשר
 סכין שורקו ושחט כדרכה קיימ' לן כד' כתן שחיטה כשירה
 איזמלא שיש לן קרינים שנותנין לו צד ראשו אין אשחין בו
 בדאמ' בפ' השוחט' אבל סכין קטן מאד והולך והביא
 כשר' שיגור הסכין צריך שיהא מלא צאנ' וחונן לצואר
 במלא צואר בין שחט בהמה אחת בין שחט כמה בהמות יחד
 צריך שיהא חונן לצואר ויהא מלא צואר' אם הולך ולא הביא
 אבל אם הולך והביא אפי' איזמיל כל שהיא כשר לשחוט בו
 סכין שגורדו בו קלפים שהיא קטן אין שוחטין בו שיש לן
 קרינים סכין עולה ויורד מותר לשחוט בו אמ' רב
 יהודה אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור
 לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה
 דרסה חלדה הגרמה ועיקור קיימ' לן רוב
 מצינין אבל שחיטה מומחין הן אבל אם אנו יודעים שאינו
 יודע אסור לאכול משחיטתו שהייה בפ' השוחט פסלה
 סכין והגביהה או נפלו בליו והגביהן או שהשחיט הסכין
 ושהה ושחט אם עקה כדי שחיטה אחרת פסולה בהמה
 לבהמה ועוף לעוף שהייה כשיגור שחיטה ולא שירכזתם
 ויבדיהם אבל אם שוחט בסכין רעה שאינה פגומה אך
 שאינה מחודדת והולך והביא כל היום בולו ושחט בו
 שחיטתו כשירה כרבא רק שלא עקה בעירובא שהייה מקו
 שיצרפו תיקון ולחומרם נמצא אם שחט ושהה מעט
 ושחט ושהה מעט שאם היו כל השחיטות יחד הים שיגור

שהייה אסורה בהלכות גדולות פוסק שיה בין במיעוט
 קמא בין במיעוט בתרא כיון דלא חיפשיט אסורה הלכך
 כל עביני שהייה אסורה ואין אסור שהייה אלא בסימנים
 אבל לא בנורידין שהנורידין מקבין בקין והן כשירין
 דרסה קתיז את הראש בבית אחת שחיטתו פסולה
 שלא הולך ולא הביא אלא דחק בסימנין וחתכס' אבל אם
 הולך או הביא אם יש בסכין מלא צואר אחד חונן לצואר
 שחיטתו כשיר' ואם הולך והביא אפי' באיזמיל כל שהיא כשר
 חלדה החליד הסכין בין סימין לסימין בין נושט לברגרת
 פסולה בין פסקו מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה
 או תחת העור או תחת צמר מאבדך או תחת מלית' או אם
 החליד במיעוט סימנין פסולה הגרמה ששחט
 בשיפוי כובע ונגע בחיטי בין הגרים שלישי ושחט שני שלישי או
 שחט שלישי וקברים שני שלישי שחיטתו פסולה אבל שחט
 למטה בשיפוי כובע אעפ"י ששחט למעלה מטבעת הגדולה
 שחיטתה כשירה ויכול לשחוט למטה בגרבת עד כנפי
 הריאה שתחתו ובלבד שלא יאכס' ואם הכהמה אכסת
 עצמות ושחט למטה אצל כנפי הריאה טריפה כדמשמע
 באילן טריפות' בושט למעלה בהמה בשה עד כדי אחיזת
 ד' אצבעות' אבל בעוף וכבהמה דקה כפי אומד הדעת
 למטה כשור גדול כדי שישיעיר' לכתחילה אין לשחוט
 בבבול השחיטה עיקור שעקר הנושט או
 הגרבת שחיטתו נכילה וכפ' ביבוי הדם המעקר פטור
 מלכסות' ופטור מאותו ואת בנו ואף לעוף יש עיקור'
 וכפ' מפינין אמ' אביי האי מאן דשחט רנגול לכבשינה
 לכרעיה בארעא או נידל להו דינמא אתי למיעקר להו
 לם מנין בפ' השוחט שחט הנושט ואחר כך את הגרבת בשחט
 כשירה בעוף' כשחט הגרבת ואחר כך שחט את הנושט
 שחיטה פסולה שחט את הנושט ונמצאת הגרבת שמוטט
 ואין יודע אם קודם שחיטה נשחטת או אחר שחיטה נשחטת
 זה היה מעשה ואמרו כל שפק בשחיטה פסולה וכפ' אילן
 טריפות שמוטט ושחט כשירה שאי אפשר לשמוטט שתישק
 שחוטת' אמר רב נחמן לא שנו אלא שלא תפסב בסימנים
 אבל תפסב בסימנים ושחט איפשר לשמוטט שתישק שחוטת
 וטריפה' בפרק א' דשחיטת חלין לא ברוק בסימנין לאחר
 השחיטה טריפה' במתני' תבא כבילה ואין לבדוק בעוף
 להסיס הננוח בתוך פי העוף שמה יקרה בסימנין או
 לפעמים אין לשחוט הרוב והנוגע יוצא' הילכך
 השוחט בהמה וחיה ועוף צריך לבדוק אחר השחיטה
 השוחט צריך לבדוק קודם השחיטה
 ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו
 על השחיטה ואם לא פירך אין מעבבות
 אלא לא ישחוט לכתחילה כדמשמע בתוספתא דריש תרומות
 חרש שוחט וקטן אפילו בדיעבד אם שחט
 אשיר' ואם שחטו ואחרים רואין אותן מתחילה ועד
 סוף כשירה' כשלקילולב קבול קטן היודע
 לשחוט מותר לאכול משחיטתו

אמר רב הונא וקרא שגדול עומד על גביו שחט ופגע בנקב
או פגע בנקב ושחט מממריכו ופסליכו שחית ככרי כבילה
ישאל משומר לעז אסור לאכול מאחיטתו מזה תרנגולין
שחטין באשפה אסורין בבית מותרין השוחט בלילה
וכן קומא שחט שחיתו כשירה דיעבד אין אבל לא
לכתחילה אבל אם אבוקה כנגדו מותר לכתחילה
השוחט מן הצדדין שחיתו כשירה בפ' כל הבשר אמר
פמול השוכר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה מבליע
דש באיברים ואסור אין שוחטין לתוך הכלים ולא לתוך
נהרות ולא לתוך ימים אבל אם חפץ ליתמו בכלי יתן בו
מעט עפר או מעט מים עכורים ושחט בכלי החליד
סבין בין סימן לסימן כבילה שסבין מכוסה בשעת שחיתה
וקא דתקן בפ' חטאת העוף מלק בסבין טמא ומפר' בפרק
הכל שוחטין משום חליד פ' שש פעמים שסבין אינו רחב
לאחר חתך המפרקת במליקה חתיכה המפרקת מתחבר
למעלה מן הסבין ומכוסה הסבין בחתיכת הסימנין ובפרק
חטאת העוף פ' צריך לחתך המפרקת בלא רוב בשר קודם
הסימנין כדאיתא בפ' הכל שוחטין לפיכך שסבין ארוך
צריך להיזרע לא יחתך שוחט בשים ובאשפה מקומות
שאין ניכר הרוב קוטב שחתך בהמה מקומות אעפ"כ כשר
אבל אם הסימנין כולט חתוכין לכולי עלמא כשר קרא
תורתא דאישתחית בשים ובאשפה מקומות על רבי יצחק בר
מרתא שקל משוסרי שופרא רוב בשר צריך לחתך בראש
הסבין שמוכטא ובשעת חתך המפרקת קודם הסימנין
מתכסין אותו רוב הסבין מרוב הבשר הנשאר שלם וראמי
בפ' הכל שוחטין גבי מליקה חותך שדרה ומפרקת עם רוב
בשר אפי' הכי קרי ליה מחליד ואם כן צריך כשנחטו הוא
חם על העור שלא יעשה חתיכה גדולה בו וגומר השחיתה
בראש הסבין ומתכסה מן העור שנשאר שלם פסולה דהוי
חלדה אבל אם קים שוחט באמצע הסבין אין קפידא אם
ראש הסבין מכוסה מן העור כיון שסבין מקום ששוחט בו
אינו מכוסה החליד במיעוט סימנין בתרא מינו תיקן
וכן שקה במיעוט סימנין תיקן ולחומרא במיעוט בתרא
וגבי הגרמה דפירקין קמא בין שחט שלישי והגרים שלישי
ושחט שלישי בין הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי בין
שחט שני שלישי והגרים שלישי מפק' לן דילמ' כרבנן טרופאי
וטרפי' בכל הדא מינייהו וא' עב דזניכן שחט חצי גרבית ושקה
בה וגמרה כשר ומקוי ממה נפשך אי מחצה על מחצה כרוב
היו עבד ליה רובא ואלמא כי עבד רובא בכשרות לפסולה
דמיעוטא לא המכינן אהקיא שנויה רחיקא דקוא סבירא ליה
מחצה על מחצה כרוב לא קיימא לן הכי אבל במיעוט
בתרא בין בקבה בין דוושט פסולה ובמיעוט קמא דוושט
פסולה ואף בקב כתב היבא דשקה במיעוט בין בתחילה
בין בסוף אסור כיון דלא אפשיטא ליה עבדין לחומרא כן
פסק רבי שלמה אבל פסקינן רב ושמואל בפק' לר' יוסי בר
יהודה דאמ' שוחט מתוך החוט על פני רובה כשירה והא
דאמרי' אין תלכא בר' יוסי בר יהודה אלא בטבעת הגדולה
אבל כשאר טבעות לא קיימא קיבא דשחט רוב עובים גרירה

דהגרים לחוץ פסולה דאכתיליכא רוב חללה לפי שאר
טבעות עבים מזה אחד ורקין מזה אחר אבל שחט רוב
עובים ורוב חללה והגרים לחוץ כשירה אלמא שחט שני
שלי' וקגרים שלישי כשירה ובגרמה שחט דווקא
שהפסול שלא במקום שחיתה לכך כשירה במיעוט בת' דהוי
בקוטע רגל לאחר שחיתה הרוב לכך כשירה שאם עקר
אחריכך אין בכך כלום אבל שחט הרוב ואחד כך שחט
במיעוט פסולה כיון דדרך שחיתה ובמקום שחיתה אירע
הפסול אבל בתוספתא שחט סימן אחד או רובו בעוף
ושקה כדי שחיתה וגמרה כשירה נרא' לפרשה החליד
במיעוט סימנין כגון ששחט רוב חנוט ותחב הסבין כרוב
מיעוט הנשאר ושחט הסיני מהו אימי תחת העור כשירה
תחת מיעוט פסולה או דילמא כי נמי תחת העור אינו יודע
שחט פסולה קיינו לפי ששחיתו לא שייכא בעור והסבין
מכוסה הוי חלדה אבל סימנין דשייכא בקן שחיתה אפילו
הכי רוב סימן שני אם כי חתך רוב הסימן הוי מיעוט
השלם חשוב כחתך ולא מיקרי סבין מכוסה אינמי מתחיל'
השחיתה תחב הסבין תחת שני הסימנים ושחט מלמטה
למעל' המעוט ואחר כך הוציא ושחט כהלכתו הרוב הנשאר
ממנו אבל שקה במיעוט סימנין דוחק לפרש דאי במיעוט
בתרא הא קתני בתוספתא שחט סימן אחד או רובו בעוף
ושקה כדי שחיתה וגמרה כשירה במיעוט קמא בתוספ'
נמי תניא שקה במיעוט ונשט ושקה כדי שחיתה אחרת פסול'
הילכך בשעת שחיתה אם מכוסה הסבין אפי' מן העור או
מן הצמר מסוכך בצואר בהמה הוי חלדה ופסולה אבל
שחט בראש הסבין משום חיון על קעור' ופעמים ששוחט
בין העור ופסולה כמו שפיר' דש' בזבחים אבל אם שחט
רוב סימן בהמה ותחב הסבין תחת מיעוט הנשאר ושחט
סימן הסיני פסולה אם שחט בשר מיעוט הנשאר מלמטה
למעלה כיון שעדיין סימן שלם וכך אם תחב הסבין מתחיל'
תחת הסימנין סמוך למפרק' וחתך המיעוט מלמטה למעלה
ואחר כך הוציא הסבין לחוץ ושחט הרוב כהילכתה פסולה
אבל אם החליד במיעוט בתרא ששחט רוב אחד או רוב שנים
בהמה ותחב הסבין תחת המיעוט נכשאר וחתכה מלמטה
למעלה כשירה קיינו כמו הגרים במיעוט בתרא וכך אם
שקה במיעוט קמא דקנס כשירה דקא מצא חצי קנה
פגום וקוסף עליו כלל קנא כשר וקיבא דשחט שנים או
רוב שנים לא יבגור אם שקה את השחיתה אלא יביח עד
שתמות וכשירה וקיימא לן לעינינו מוגרמת בר' חנינא בן
אנטיבגל' וכרב כחמן משפני כובעי' ואם שחט בה כשר למטה
משיפיו כובע והגרי' מיעוט דברי' פסול' כשיר' זל' שפא קמא
בר' יוסי בר יהודה כדפסקי רב ושמואל כששחט רוב בשר
א"כ משיפיו כובע והגרים במיעוט בתרא וכשירה אף
ללישכא קמא אבל הגרים במיעוט קמא פסולה
וללישכא בתרא אף הגרים במיעוט קמא כשירה אבל
הלשכות הגרים במיעוט בת' כשירה אבל רבי שלמה
פסק לחומרא ומקום שחיתה למטה קיימא לן בפרק ואילו
טריפות עד כנפי' הריאה התתונה כשקהמ' תליית' גרירה

כדרך שהטבחים עושים דהיינו האונא שהיא עליונה
 כשהוא אחוז הקנה בידועם הריאה אז האונא עליונה
 שאני אומר כל שפוטת צוארה ורועה וכלבד שלא יאנם
 ובושט למעלה רבא אמ' עד מקום תפישת יד פי' באומר
 הדעת ד' אצבעות אוב' בשור הגדול אבל בשם אצבעות
 או אצבע ובעוף מעט ולמטה עד מקום שישיעיר
 סימנים במקום חיבורם בלחי אינו מקום שחיט' ואם נעקרו
 הסימנים ממקום חיבורם בלחי אם נפסקה הגרברת טריס'
 ונשייא התחתון מסיק תלמודא שפיר' ספק אם קודם שחיטה
 או אחר שחיט' אומר רב אם אותן סימן שמונא שמוטבגם הוא
 שחוט כשירה דאי איתער לשמוטה שתישעא שחוט' ופסולה
 לר' יוחנן יבויא ויקוף בכל עניינם פסולה אם לא יקיף "
 והלכה כר' יוחנן לגבי רב כדפסק בפ' א' דביצה בר מתלת
 וכשישחט העוף צריך שיבטיח מן הקרקע וירחק מן הכותל
 פן ינעץ הרגל בקרקע או בכותל ויתעקרו הסימנים
 כדאי' בפ' מופניץ ושחיטת עוף לר' אלעזר הקפדן ולר' יצחק
 בר' פנחס מדרבנן ולבר קפרא ולר' מן התורה ואם לאו
 שחט הכהילא כדאמ' במנחות פר' התכלת דווקא לכהנים
 אישתרי ולא לישראל' וכך בפ' הכל שחטין' וצריך
 שישחוט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבקמה וגם הורידין
 לכתחילה כר' יהודה אבל שחיטה אינה פוסלת בהם ואעב
 דבתוספתא פוסל עד שישחוט את הורידין לאו דווקא פוסל לא
 אומר " אין שחטין לתוך אבן של מים אם לא יאן
 עבדין' אין שחטין לגומא' היה מהלך כהפיכה שחט על
 דופני הספינה ורוד למים' אבל היה ועוף צריך
 כיסוי הים' השוחט את המסוכנת שאינה יכולה לעמוד
 אם היא ספקמה פשטה ידה ולא החזירה כשירה' אבל
 ברב' בין כפפה ולא פשטה בין פשטה ולא כפפה כשירה
 עוף אפי' לא רפרף אלא בגופו או כשכס בזנבו כשירה
 היה גסה בבקמה דקה כדאמר בפ' א' דע' והא דבענן
 פירכוס במסוכנת' אבל כריאה צריכה פירכוס כדאמ'
 בפ' השוחט' הרצה לאכול מבקמה קודם שתצא נפשה מותך
 כזית בשר מבית השחיטה ומלחו יפה ומדיחו וממתין עד
 שתצא נפשה אחד ישראל אחד בני מותרין' בפ' אין צדין
 במסכת ביצה הפשט וניתוח לעלה' והוא הדין לקצבים
 משום דרך ארץ שלא יראה ברעבתן' בפ' כל הכשר אמ'
 שמואל משום רבי היא השובר מפרקתה של בקמה קודם
 שתצא נפשה הרי זה גזול את הכריות ומכבד את הקבשר
 ומבליע את הדם באיברים " בסוי הדם

אילו שריפות

בבבמה נקובת הוושט
 בשני עורו יש למוט אדו'
 ולכן נקבו שניהם אפי' זה שלא כנגד זה טריפה' ניקב עור
 החיצון ולא פנימי או פנימי ולא חיצון כשירה' קרום שעלה
 מחמת המכה בושט אינו קרום' ישכלה קנן בושט
 כשירה ואין חוששין שמה הכריא' אמר רבא שני עורות
 יש למושט חיצון אדום ופנימי לבן אם החלבו שחיצון לבן
 ופנימי אדום או שניהם אדומים או שניהם לבנים טריפה'
 וישט אין לו בדיקה מבחון אלא מבפנים אם ספק דרוסה הוא
 דחוששין בבקמה אין לו תקנה לפי שצריך לשחוט ב' סימנים
 אבל בעוף יבדוק הגרברת מבחון אם לא יאדים ישחט רק
 הגרברת יבדוק הוושט מבפנים' או אם דרם בבקמה
 ומדע דריסתה ישחט למעלה או למטה ואחר כך יבדוק
 מקום דריסתה " תורבן הוושט מקום דיבוקן בלחי
 קיימא לן כרב נקובתו במסו' השוחט בשנים ואלשה
 מקומות שחיטתו כשירה' שחט הוושט והניחו ושחט הגרברת
 ואחר כך שחט יבאר הוושט מאחר שעסק בשחיטה כשירה'
 פסקת הגרברת ברובה חללה ניקבה כנפה בנקבים שאין

כדרך שהטבחים עושים דהיינו האונא שהיא עליונה
 כשהוא אחוז הקנה בידועם הריאה אז האונא עליונה
 שאני אומר כל שפוטת צוארה ורועה וכלבד שלא יאנם
 ובושט למעלה רבא אמ' עד מקום תפישת יד פי' באומר
 הדעת ד' אצבעות אוב' בשור הגדול אבל בשם אצבעות
 או אצבע ובעוף מעט ולמטה עד מקום שישיעיר
 סימנים במקום חיבורם בלחי אינו מקום שחיט' ואם נעקרו
 הסימנים ממקום חיבורם בלחי אם נפסקה הגרברת טריס'
 ונשייא התחתון מסיק תלמודא שפיר' ספק אם קודם שחיטה
 או אחר שחיט' אומר רב אם אותן סימן שמונא שמוטבגם הוא
 שחוט כשירה דאי איתער לשמוטה שתישעא שחוט' ופסולה
 לר' יוחנן יבויא ויקוף בכל עניינם פסולה אם לא יקיף "
 והלכה כר' יוחנן לגבי רב כדפסק בפ' א' דביצה בר מתלת
 וכשישחט העוף צריך שיבטיח מן הקרקע וירחק מן הכותל
 פן ינעץ הרגל בקרקע או בכותל ויתעקרו הסימנים
 כדאי' בפ' מופניץ ושחיטת עוף לר' אלעזר הקפדן ולר' יצחק
 בר' פנחס מדרבנן ולבר קפרא ולר' מן התורה ואם לאו
 שחט הכהילא כדאמ' במנחות פר' התכלת דווקא לכהנים
 אישתרי ולא לישראל' וכך בפ' הכל שחטין' וצריך
 שישחוט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבקמה וגם הורידין
 לכתחילה כר' יהודה אבל שחיטה אינה פוסלת בהם ואעב
 דבתוספתא פוסל עד שישחוט את הורידין לאו דווקא פוסל לא
 אומר " אין שחטין לתוך אבן של מים אם לא יאן
 עבדין' אין שחטין לגומא' היה מהלך כהפיכה שחט על
 דופני הספינה ורוד למים' אבל היה ועוף צריך
 כיסוי הים' השוחט את המסוכנת שאינה יכולה לעמוד
 אם היא ספקמה פשטה ידה ולא החזירה כשירה' אבל
 ברב' בין כפפה ולא פשטה בין פשטה ולא כפפה כשירה
 עוף אפי' לא רפרף אלא בגופו או כשכס בזנבו כשירה
 היה גסה בבקמה דקה כדאמר בפ' א' דע' והא דבענן
 פירכוס במסוכנת' אבל כריאה צריכה פירכוס כדאמ'
 בפ' השוחט' הרצה לאכול מבקמה קודם שתצא נפשה מותך
 כזית בשר מבית השחיטה ומלחו יפה ומדיחו וממתין עד
 שתצא נפשה אחד ישראל אחד בני מותרין' בפ' אין צדין
 במסכת ביצה הפשט וניתוח לעלה' והוא הדין לקצבים
 משום דרך ארץ שלא יראה ברעבתן' בפ' כל הכשר אמ'
 שמואל משום רבי היא השובר מפרקתה של בקמה קודם
 שתצא נפשה הרי זה גזול את הכריות ומכבד את הקבשר
 ומבליע את הדם באיברים " בסוי הדם
 אמר ר' זירא אמר רב השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר
 למעלה היינו בארץ קשה אבל תיחוח אין צריך ליתן למטה
 וצריך לכתחילה לכסות כל הדם מבסין בזבל הדק ובחול
 הדק ובסיד ובחרסית ולבינה ובמגופה שכתשן " ובגערות
 פשתן דקה ובסורת של חרשי' דקה ושחיקת אבנים ושחיקת
 חרסים' בפסחים בפ' ואילו עוברין משמע ארץ לחה
 שנדבקה יחד תיחוח אין לכסות' בפ' כיסוי הדם ובפ' א'
 דביצה אפר כירה מבסין בני' ונקרת פסולין ושריפת טלית
 וקב שחוק מבסין בני' אין מבסין בזבל או בחול הגס'

בהן חסרון מצטרפת לרובם נקבי' שיש בהן חסרון מצטרפין
 לכאשר האילוקי' וכן אם ניוטלם רצונה לאורכה מצטרפין
 לכאשר היא מעט קטנה' כשדקת הברברת לאורכה ולא
 כשתייר כי אם טבעת אחת למעלה ואחת למטה כשירה'
 הקנה שניקבה למטה מן החזה נידון כריאה ככקב משקו
 טריפה' נפסק הברברת מקיפין בקנה לוקחין קנה נפסק
 ומקיפין אותו אם דומה לפסק הראשון כידוע שלאחר שחיט
 נפסק וכשירה ואם לאו טריפה' ומקיפין מחוליא לחוליא
 מבר חוליא לבר חוליא' פי' חוליא הטבעת ובר חוליא
 הנוקד רצועת בשר המחברת הטבעת" אבל לא מחוליא
 לבר חוליא ולא מבר חוליא לחוליא" קנה שכפסק חזיו
 והסוף עליו כל שהוא נשחט את הוטה כשירה ולא דמי
 לשחט ישראל ובמר גוי דפליגין דהוי במר שחיטה ביד גוי
 אבל דגמי ישראל ונקבה הברברת לא מפסלא לא בפסיקת
 הדוכ" גיקב קדום של בוח רב נאמנא דאמרי
 תריהו קרמא תתאה חיייתא דמיתבח ביה מוחא'
 טרפת קדום התחתן מטריף ולא העליגין' מוח וכל מה
 שבקדירה נידון כמוח' אם ניקב התחתן טריפה' וכן
 כגבר הפולין שגל פי הקדירה מוח שנתמסמם פי' שנתמעך
 או נתמרך טריפה' נתמומו פי' כתרונן כשר כמזא תולעת
 בקדירה והקדום קיים כשר" גיקב הלב לבית חללו
 קיימאלן כי חלל גדול כי חלל קטן' ואם ניקב בשר הלב
 עד חלל טריפה' ניקב קנה הלב מקום שניקבג להיות שם
 נקבים שרי פי' כי יש מקומות נקבים בו נאמין בנקבים'
 בוח מחט כלב אם אין הלב בא לפנינו שלם אסור'
 ניקב הלב וחלב טהור סתם טריפה כי הלב העשוי
 ככוכב אינו סתם" בשכרהוהשררה ונפסק
 סתם שלם היוצא מן המוח שכראש מן הפולין ולחוז עד בין
 הפרצות כל מקום שנפסק הנוט אצט שהמוח קיים טריפה
 בפסיק' רובו' ואם לא נפסק רוב החוט אצט שהמוח נפסק
 כשר' כי החוט מהדקנו מחזיקו' נתמרך כמים או
 נתמסמם קמח טריפה אם אינו יכול לעמוד משני כבדו
 אבל נתמומו בשר' כשדק לאורכו כשר' אין להוסיף על
 הטריפות' בין הפרצות והפרצות
 אזליגין לחומרא וטריפה בפסיק' חוט השדרס רוב הקיפו מן
 הראש עד הפרצת סלשית החוט והפולין הן פרצות
 וכנגד הפרצה ופי הפרצת הכל טריפה' אבל משלשית
 ולמטה כשירה" ביטלה הכבר ולא כשתייר
 הימנה כלום או פחות מכזית כשתייר וטריפה ופסקי' כזית
 כגוס חד במקום מרה' ובמקום אהא חיה ביותרת הכבדי
 מחט אנמצא' ככבר פסק רב אשי במחט גדולה אי קופה לבו
 שאמון המחט מהופכת למטה כשירה" דרך המפונות נקוט
 ואתי' ואי קופה לבר טריפה' ואי קלישתה מחט
 שתופרס בה כבדום טריפה לעולם' מחט שנמצא בהמפון
 הגדול ככבר פסק רובא כשירה' ככר שהתליעה כשירה
 דהדרא בריא' קנה הכבר ככבר בניטלת בולגו ולא כשתייר
 כזית טריפה' הכבר שנימוקה טריפה כדאמ' בגיטון במי
 שאחור דאמ' דאתי מפומא אי מכברא אתי' לית ליה תקנה

הכבר שיבשק טריפה' או קשה באבן' חלב שמסורין בכבר
 לפי שחלב הכליות רכה ונמתח סמוך למרה כשמקבת
 הכהמה ויוצאה ויונקת מעט" הריאה שנקבה
 ניקבה נקב מפולס שעבר שני קדומים טריפה' אבל
 ניקב קדום העליגין והתחתן שלם כשירה כרובא האי ריאה
 דאגליד וכך ניקב קדום התחתן והעליגין קיים כשירה כרב
 יוסף ריאה דאנושא אי ידעינן היכא אנושא מותביגין עלם
 בילא אורקא או ברפא אי מכבצא טריפה' ואי לא כשירה
 ואי לא ידעינן היכא אנושא מיתביגין פשוטי' ונביה הריאה
 באותן מים וכפתיגין לריאה אי מברכקא טריפה' ואי לא
 כשירה" ריאה שהאדומה בין בולה בין מקצתה כשירה'
 ריאה שיבשק אשי' מעט טריפה' שנפרכת כזיפורן
 קיימאלן ככברא דהוי כנקב וטריפה' הריאה נפסלת בה'
 מראות וסימניך דמ'בל' דין מוריקא' בשר' ביצה לבנה
 כדיותא טריפה' בקורטדיו שחור' כר' חנינא בנידס שב'
 כל היר שהוא שחור כחתי' אבל דיהק מוכן טהור' הוא
 הדין בריאה כשר ככברא ריאה דאסיק בילדי גילדי אוכמי
 אוכמי חותא חותא' כשירה דמי ככחלא שאינו לא ירוק
 ולא שחור כשירה' מוריקא' וכבשותא טריפה' כרב סאמ'
 כבישרא טריפה' כדאמר רב הונא' אבל ככברא כשירה'
 כביעתא כחלמון ביצה טריפה' ללובן ביצה טריפה'
 אבל ככברא אדומה כדם כשירה מדר' כתן' או ירוק
 ככרתי כשירה" בועות' אמר אמירר משמיה
 דרבא אין מקיפין בבושי' אם ניקב טריפה בין שיש בה
 סירכא בין אין בה סירכא" אמר רבא הני תרתי
 בועי דסמיבי לחדדי לית לקו בדיקתא לאכשורי' חדא
 ומתחזא כתרתי שיש באמצעיתו סדק מכי אין קנן או מחט
 ונקבין אחת אי שפכי לקדדי חדא היא וכשירה ואם לא
 טריפה' בועא כשילוני' ריאה בין באונגת בין באונות
 ואין היקף בשר מקיפול למטה טרפין במגנא' וכן קורה
 דית וקב' אבל בנורמיש אין טרפין' כי אם באונות ולא
 באונות' כל מקום שיש סריכת חוט בבושא טרפין' בועא
 קשה באבן ואין חוט שדרך ממנה כשירה' וקם זמחיס טוכרי
 טוכרי" אונות הסמוכות' אמר רבא תרתי
 אנוי דריאה דשריבי לחדדי לית לקו בדיקתא לאכשורי' קני
 מיילי שלא כסדרן אבל כסדרן היינו רבתייהו' פי' כ'
 אונות החיצונות נרכקו ממעל לאמצעית או מתחתיה'
 הקדום שעלה בריאה אינו קדום ונתפרק הסירכא והוי מיד
 כנקב מאחר שמתקפצות זו על גב זו" ואעפי' שרבי'
 חננאל רב' שמואל בן חפני פירשו' אם נסרכו שתי אונות
 באמצע וניקרון מתפרקין טריפה' כך' אין אנו מורין
 בין אלא כל מקום שעומדות האונות כרביקתן בלא קיפון
 הוי כסדרן וכשירה" אונא באומא' אונא הסרובה
 באומא שאצלה פסק רבי' אלמא' וכל רכותיו מתירין רבבי'
 "בא" אך רבי' תם אסור" אך ככל מלכות לותיר אוכלין"
 אונות שהחלפו או חסרו' אונות שהחלפו טריפה'
 כי דינה להיות ג' לימין וב' לשמאל' אבל ב' לימין וב' לשמאל
 הוי חליף וטריפה' אונות שנחשד טריפה' אם ג' לימין וא'

לשמאל או ב' לימין וכו' לשמאל פ"ש הולכתא כרובא ביתרת
 אינוניתא דנורדא היא קטנה
 העומדת לצד הימין כל מקום שהיא הרכבה טריפה
 דכולהו לבנה שלח כסדרן טריפה אינוניתא דנורדא אם
 עומדת לשמאל ולא לימין רבי' שלמה מטריף דחליף דלאו
 מקומה אבל ראייתו הלכה למעשה שאבא מורי הכסיר
 ואמר כל מקמה בין תרי אינוניתא בין חד בין משמאל לא
 איך לה אינוניתא דנורדא ר' שלמה מכסיר זהרי רוב בהמות
 בארץ ישראל לא היה להם מרסר רב אשי למיטרפא
 וכן פי' דהם וכן אנו נוהגין להכסיר אינוניתא דנורדא
 מצטרפת לימין אם אין בימין כי אם ב' אונות הואיל
 ויתרת היא אבל רבי' שלמה אומר אבל הבאונים פושקים
 מצטרפת לימין וכן אנו נוהגין לצרפה עם הימין אם
 חסרו ולא עם השמאל וכן פ"ח אינוניתא דנורדא
 עומדת לימין פעם אחת הוחלפה מקומה שעמדה לשמאל
 ולא לימין רבינו שלמה מצרפתה קום אומר דהני חיוני
 בריית' הכי אית להו וכן אם יש לה שנים טריפה אבל רבי
 יצחק ממונבא התירה שהרי לה לא היו אינוניתא ורצה רב
 אשי להטריף עד שאמרנו לנו הכי חונו ברייתא הכי אית
 להו ואמר הני מילי מקמה אבל אבבא אפי' כטרפא דאשא
 אשיר פשיט דלאו הכי אית להו א"ל ש"מ מקמה שרי בין לימין
 בין לשמאל בין ב' אינוניתא ואלה הדברים לרבי' שמריה
 ולר' אבהו ולר' יהודה ולרבי' מאיר אחיו ולהר' יצחק הלוי
 והתירו וכן רבי' יצחק הלכך התיר וכן פ"ח דכל מקמה
 שרי בין לצדימין בין לצד שמאל " אינוניתא דנורדא
 אם אין כלל או אם יש שנים בין לימין בין לשמאל כשירה
 אובא ויבבא טריפה או בגב הריאה ונוטה לחוץ כנפחתה
 מאחר שאינה עומדת בדרא דאנו אפי' כי טרפא האשא
 טריפה לא שגא באומי לא שגא באנוי אם בולט למעלה
 טריפה אפי' כזיר מעלה אל הדם ולא דווקא נקט טרפא
 דאשא אלא דבר מועט אמר רפרס בר פפא ריאה דדמיא
 לאופתא דפחיוא טריפה הריאה קשה במשמושא כבקעת
 ועומדת במילואה טריפה ולא דמיא לחרותא שחרותא
 צמקה וקשה אינומי דנפחא דיופתא לבנה כבקעת אעפ"י
 שאינה יבישה טריפה אינומי דשיעא באופתא ולא
 מוחתבא בחיטובא דאנו טריפה אבל אם יש דרך ניכר
 כשירה " אטום בריאה אמר רבינא האי אטום
 בריאה טריפה פי' כשנפחין יש מקום מטומטם שאין בכנס
 בו הרוח שמא יבישה היא וינענע בה באותו מקום סבין או
 קנן אם יש עם דם וליחה יביח דנק או קש או גוצה במקום
 שניקבו וכשנפח בריאה אם מבצבץ הרוח כשירה שהרוח
 שולט בו ולא לא טריפה וכשבא אטום יש למשמש עם
 באותו מקום הרבה שתתרכך לראות אם תעלה כנפחה
 ואם אינה עולה יחתוך הריאה ויראה אם עם דם עכור או
 בשר ניקב או ליחה כשרי' ואם לאו יתן קש כסימפון
 וינפח לראות אם הרוח יכנס בו לעלותו כנפחה אם לאו
 מקיפין בריאה אם ניקבה הריאה היבא דלא ממשמשא

ידא דטבחא ואין לידע אם שחיטה היה שם נקב או לא
 בעשה שם נקב ונדמקו' אם דומה לראשון כשרי' ואם לאו
 בידוע קודם שחיטה היה וטריפה הני מילי מערובק
 לערובק' אם ניקבה אונא לצד ימין ינקב אותה אונא
 העומדת בימין ולא אונות שבשמאל ולא באומא לאובא
 ולא מאובא לאובא ולא מאובא של בהמה זו לאובא של
 בהמה אחרת מריאה לריאה אין
 לרמות ריאה שניקבה היבא דמשמשא ידא טבחא
 כשירה כגון באונות שהם במיזר החזה או בכל מקום
 בריאה שיכול לתלות בציפורניו עשה או כסבין או בשרצה
 להניחה דהא תלינן בואב אם החזיר בני מעיים נקובין
 דנשחטה בהמה בחוקת התיר עומדת " אובא הקרובה
 בגרבת או בשומן הלב או בניתרת הכבד טריפה או
 השרובה לחזה או כבידיו טריפה אבל בשתי זלעות קטנות
 הניתנות לכהן אם כשרות שם פ"ח אומר אבל ישגאונים
 מכסירין ואכחנו מכסירין אמר רב יוסף בר משהמי אמר
 רב נחמן ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה פי' אם
 דבוקה כזלעות אין להו שמתנקבה אלא בא' דופן זה יש
 בו מכה וכשחלתה קלטה הריאה העלתה צמחין חוששין
 לה היכי עבדינן לה מיייתין סביבא דחליש פומיה
 ובדקין לה ואמר רבא בר מניומי אמר רב נחמן
 ריאה שניקבה ודופן סותמה כשירה לא קשיא הא במקום
 דביתה פירוש במיזר החזה באונות אפילו ניקבה האובא
 כשירה שהדינן סותמה ומגין עליו אבל שלא במקום רבית'
 באומות או הסירכא הולך למטה מכנגד שפת סוף האונות
 נגרד כזלע כנגד הסירכא אם יש שבר כזלע כנגד הסירכא
 בתלם כזלע ונפחה לריאה אם תעלה כנפחה כשירה
 ואם לאו טריפה אבל באונות חותכין הסירכא כן עושין
 בנרמיישא אבל במגנא גירדיו הזלעות אם כשרכו
 האונות ובדקים אבל האומות כל מקום שנדבקות אוסרין
 ואין בדקים כלום ואם הסירכא רחבה מן עבירת הזלע
 טריפה " גרדת הזלעות ריאה הסמוכה לדופן
 חוששין לה ומיייתין סביבא דחליש פומיה ומגרדיו
 לזלעות ומאחר שבמקום רבית' מהניא התימת בדופן
 כך עיקר לעשות ריאה הקרובה לזלעות אם הם
 האונות יסיר הסירכא בסבין יגרוד הכשר ומנפח הריאה
 ואי לא משקא זיקא סתימת הכשר מאחד שאין קרוח יוצאה
 כשירה אבל שלא במקום רביתא כמו באומות יברר אם
 העצם נשבר תלינן בעצם ונפח הריאה אם לא ניקבה
 כשירה אבל אם ריעותא בדופן טריפה ולא נפחין
 לריאה טנורא ריאה ניקבה וקרום שעלה מחמת המכה
 בריאה אינו קרום ואם הריאה ניקבה ונשככה כזלע כולג
 אפי' אחוזה באונות טריפה דהא אמרו ריאה שנקבה
 ודופן סותמתה כשירה ואמר רבינא והוא דהכיב כבישרא
 ואם נשכך כבשר סבין הזלעות או כזלעות גופיהו הני
 סתימה ולא בא למעט רבי' לא אם הדופן סותם בלא סיבוק
 אעפ"י שהמקום צר אינו סותם אבל הזלע באחזתם רב אמר
 הותם וכן נוהגין בכל מקום ואעפ"י שרבי' שלמה אומר

אם באחו כנלע דאינו סתם אנו מירין " ש פ ב

הילכות בדיקה בקוצר

כשמכניס הכורק ידו בתקנה יבדוק תחילה באומות אם נשרכות כמוט ואחוזות כנלע או בכשר שכן הנלעות ואין שבר כנלע ולא שום מכה טריפה או נשרכות בלב או כשמוץ הלב או לחצר הכבד או לשמנונית שכן האומות טריפה ואם האומות הקטנות שהן ב' לימין וב' לשמאל אם נשרכות לחזה לפנים מן החוט או לשמוץ הלב או בברגרת או כחצר הכבד טריפה אבל אם האומות נשרכות לנלעות או בכשר שכן הנלעות בכל מקום באומות שם מפרקי מן הדופן ונפחין לה אם תצא הרומ טריפה ואם לאו כשירה " אבל האומות שנשרכו בגידולן כסידרון כשירה שלא כסידרון טריפה ואונא באומא כסידרון שניכר חיתוכא דאובי או על ידי סיק אבל אם אינם מפורחת שאין ניכר סיק טריפה ואינוניתא דנורדא בכל מקום שנשרכת טריפה ואם יש דירין בבקמה שקס מתפרדין במישמוסן ומתפרקין כשירה ואם הריאה נשרכה בב' נלעות קטנות הניתנות בחזה לכהן כשירה כמו כנלעות אחרות ואם כל הריאה רבוקה לדופן בלא סירכא הוי שנימה מעליא וכשירה ואם על הריאה כמו חלב כיסוי והוא בכשר בלוי קולפיין איתו ואם הריאה תחתיו יפה ושלמימה כשירה ואם יש לריאה ב' אינוניתא דנורדא ועומדות לימין או אחת לשמאל או אין לה כלל אינוניתא דנורדא או יש לה בשמל ולא בימין כשירה ואם יש בשמאל רק אונא אחת טריפה ואם אין לה אינוניתא ויש בימין ב' אונות טריפה דקו חשר ואם יש יתרת כדרא דאובי שיש לה ד' אונות לימין או ב' לשמאל כשירה ואם יש יתרת משוכח לגבי הריאה אפי' כעלם של קרם ארוכה כשנפחין אותה טריפה וריאה שהוציאם בלא בדיקה כשירה מאחר שאין בראה בה שום סירכא ושום בועא ואפי' אם אינה בעין סוכינן ארוכה וכשירה או אם לא נופחה אם היא בעין נפחין לה פן יהיה אטום ואם לא נחתכה כשירה ריאה שנשפכה בקיטון כשירה וחסרון מכפנים לא שמים חסרון וקוא דקיימי סיפוקא ריאה שנימוקה וקרומ שעגוה קיים כשירה ריאה דמליא מוגלת כנלית טריפה בריאה כשירה ריאה שנמצא בה מחט אם באתה שלימה לפנינו וראינוה שלא ניקבה כשירה כד' יוחנן דדרך סימפון נכנסה ואם נמצא כסימפון גדול כמי כשירה ואם חתיכת ריאה בה לפנינו ובה המחט טריפה דמלא ניקבה הריאה ואם בכבד נמצא מחט גדול אי קופיה לגבי שהאוזן כלפי ונועץ בכבד וחודו לחון לכבד כשירה ואי קופיה לכר וחודו לגבי טריפה ואם מחט דק שניקוב כמו כן האוזן טריפה ואם מחט בדפני קרקין לארכין ולא ניקבו והכשירות ואם בעובי בית הכוסות באורך נמצאת טריפה תולעים הנמצאים על הריאה ועל הכבד כשירה דאמרי מורבאל לאחר שחיטת פריש " אמר רבא חמשה אובי אית לריאה אפי' כלפי גברא כשההמה תלניק דרך רגליה וכבי מעיים לגבי האר'

יש ב' מימינא וב' משמאל אי יתיראי חשיראי חליף טריפה ואובי דסריכי אהדרי אלא כסידרון טריפה וזו מוסבת אילך וזו מוסבת אילך והקרומ נפסק אבל כסידרון לפי שריאה שואכת כל מיני משקה ונעשה עב כשירה אין שם נקב בתעבות הבאונים תרתי אובי דסריכי כסידרון לא גריבה למפרקינאוי אבל בדקינן בנפוחה אם מוכנצן טריפה ואם לאו כשירה ורבי ברשון פי' אם האונות כסידרון כרובות זולזו וסוככות כנלעות או בכשר שכן הנלעות כשירות אם תעלה בנפוחה כשנודדן הסירכא מעל הנלעות עם הכשר ואין הרומ יוצא כשירה ונראה הסמוכה לדופן אין חוססין לה דמחמת ריעתא דדופן הוא סרוך " אבל העלתה צמחין מאחר דאיכא ריעתא בריאה הסירכא מחמת הריאה באה טריפה ה' לפתא תרי אובי דסריכי אהדרי שלא כסידרון טריפה ואם כסידרון כשירה לפי שם סירכה דרך נקב גריבה נפחה אם היטב נשדס קסירכא כשירה וכן פי' רבי גרשם ורבי יוסף טוב עולם " תרי אובי דסריכי גריכי בדיקה בנפוחה וכערוך פי' דא דקבלה רב מרב תרי אובי דסריכי כסידרון ועיקרון מפרקי מלמטה מקום שמתחילין לחלק שם ואין הסירכא כי אם באמצע או למעלה טריפה ולא תועיל בדיקה ורוב העולם אין זקירין בזה אונא באומא במלכות לתיר אוכלין ולא בצרפת אומא הסרוכה אפי' לא העלתה צמחין טריפה וריאה הסמוכה לשמוץ הלב או כטרפסא טריפה אין אינוניתא כשירה להם דבהמתם לא היה כלל בדאמ' פרה בת שנים וראי לכהן ושלש יולדות קורם בועא כשיפולי ריאה טרוף בקב' ומראות אובמי אובמי שאין שחורות כדיותא כשירה מחט שנמצא בריאה וקיא שלימה לפנינו כשירה דדרך סימפון בא' ואפי' נתעבל הכשר מכפנים כשירה וחסרון מכפנים לא שמים חסרון ואם אין לפנינו כי אם חתך טריפה שמה אם היתה שלימה לפנינו היינו רואים הנקב מחסון אבל כשהריאה שלימה לפנינו בין קופא לבין בין לכר כשירה וכל זמן אם נמצא כסימפונא רבא אפי' בקטניתא אך אם מחט נמצא בעובי הכוסות ואינה ניכרת בחון אמרי מצד אחד כשירה אפי' קופה לבר שתחוב בעובי העגרי דהשתא מוכחא מינתא דדרך חן בא ונגע חודו של מחט בחון ונכנס בפנים אפילו סכי כשירה דרך פנים בא והא דבתחב קופא של מחט בענור מה שאין דרכו לעשות אוכלין ומסקין דחקה ליכנס עם וכשירה וכן אם נמצא בחלל הקורקבן אפי' נתחב בכשר בפנים כשר דדרך הוושט נשתלשל עס' אבל המחט ניכר מבחון טריפה דניקב הקורקבן טריפה כי ניקב הכיס והקורקבן עמוי קורקבן ניקב זה בלא זק כשר אפילו ניקבו שניהם זק שלא כנגד זה אבל קוושט ניקב זה בלא זק כשר ואם ניקבו שניהם אפי' זק שלא כנגד זה טריפה "

ש פ ב

הילכות טריפות

סירכי הריאה כשמכניס קטבה את ידו בריאה יבדוק בתי

של רבי גרשם מאור
הגולה ז"ל אלוהן

ניקבה המכה טריפה

ואם ניקבה במקום
שסוככת בכבד
והכבד הותמתה כשירה' נמצאו במרה גרעיני תמרים או
של גודבניות כשירה' ואם של זיתים שהן חדים או של
פירי אחר טריפה' נטלה המרה כשירה' לא נמצאת
המרה לנזק בלשוננו במקום מרה אם יש מר במקומה כשירה
ואם נמצאו שתי מרות כשירה' מאחר שאם היתה כשירה
כשירה הוא הדין אם כ' אפי' למזבח " ניקבה הקיבה
באקשתא מבחון בעין קשת דאיתירא במקום הפשוט בעין
יתר כשירה' חלב הקיבה אסור לאכול' וצריך לקלוט
בין דאקשתא בין דאיתירא דאכן בני גולה כבבלאי'

ניקבו הרקין הם בני מעיים טריפה' מקיפין בבני מעיים
שנקב קודם השמיטה פתוח ונקב לאחר השמיטה אינו פתוח
נוקב הנקב אצלנו ומשממש לדמותו' בני מעיים שניקבו
וליהם שותמתן טריפה' כדפסיק במועד קטן ובאילנו
טריפות' בני מעיים ניקבו ונסתמו בקרום' נראה דאינו
קרום וטריפה דבכל נקובי אין קרום סתם' ופא דקאמל'
כריאה וכושט מודיעימו אעבדי' לריאה ולושט ב' קרומו'
ואם ניקב זה בלא זה כשר הייתי סבור קרום סתמו מועיל
קמל הוא הדין בכל נקובי " ד ש ו

חלב טהור סותר

אמר רב יוסף בר מנימי אמר רב נחמן האי קודר' דכנתא
דמנקיב לחבריה כשירה וחלב טהור סותר' אמר רב
נחמן חלב העשוי ככוכב אינו סותר' כמו חיטו דכרבתא
וטרפסא דליבא' הרי אם חלוללת שניקבה ויריכים
מעמידין אותה בשור כד' אצבעות דביבוקו בנקב וכל
וא' לגבי טלה' אבל שלא במשקו נקב טריפה' שני בני
מעיים היוצאים מן הקומה בלחת שהיא טריפה' כשיצא
משתי מקומות' וכנגדן בעוף כשירה' אבל בהמה כ'
מעיים יוצאין במקום אחד וכליו עד כאצבע כשירה וכן כ'
בית הכנסת או כ' קיבות או כ' מעיים היוצאין במקום
אחד וקודר ערבי לא הוי יתר וכשירה' ואי לא קודר וערבי
אי כמו יוצאין מב' מקומות אפי' קודר וערבי טריפה' כ'
מעיים בב' מקומות כהמה טריפה ובעוף כשר כך'
אבל יוצאין ממקום אחד וכליו מלחפזל כרחב כשר דקודרי
וערבי " שתי כרכות שיוצאין במקום אחד
ושפכיין זה לזה וקודם שיביעו לרבך כלים כשיעור אעפ"י
שפרודים אך קודם שיביעו לרבך כלים כשיעור אצבע
כשירה' כהרם הפנימי שניקב טריפה' אכן עבדינן
להומרא וטריפה בכל הכרס בנקב משהו' בשר החופה את
רוב הכרס שנקרע ברובו טריפה' מחט הנמצאת בשרם
או כבשר כשירה' ניקב כהרם אין חלב טמא סותר
ד' יהודה אומר בדולקא טפח' נקררה יותר מכשילע
טריפה' המסס שניקב לחץ או בית הכנסת שניקב לחץ
שלא מקום דיבוקו טריפה' מחט שנמצאת בעוכי בית
הכנסת כגד אחד כשירה משני צדדין טריפה' ואנתו

אומות בשני צדדין בכל מקום שהן אחוזות בין כזלעות בין
בחדר הכבד בין בשומן חלב בין בבני האומות בין בשיפולין
אפי' בחוט השיער טריפה' ואין לה בדיקה כלל לא בפתיחה
ולא בעניין אחר' אבל האומות שהן משני צדי הריאה ב'
מימין וב' משמאל אם דבוקות כזלעות או כבשר שבין
הזלעות בין כבדן בין בגבן בין בשיפולין יחא מפרש אותה
פירכא מן הזלעות או מן הכבד ונפוח הריאה אם יצא הרוח
טריפה' ואם לאו כשירה' ואם אלנו האומות כגידולין
וכמולדתן כשירה' רק שיהא להם חיתוכא דאוני הפרס
ניכר אבל אם אין להם חיתוכא דאוני טריפה' ואם ידבק
אוזן הקמח לאומא כשירה' אבל לא יצא הרוח' אבל אם
יצא הרוח טריפה' ואם האומא אחת דבוקה באומא ואינה
מפרדת כל שהיא כדו יחא בה היכירא כשירה' ורבינו
יעקב בר' מאיר אסור אונא הדבוקה באומא וטעמ' מפרש
בספר הישר שלו " והאומא קטנה שקוא כמו ורוא
בכל מקום שהיא דבוקה אין לה בדיקה כלל וטריפה'
ואם חסר מב' אונות של ימין חסור הוורדא עמהם להיות ב'
של ימין וכשירה' ורבי שלמה חולק על זה' אבל אם
חסרה חמת של כ' משמאל אינה מצטרפת האינטיא'
משום דמימין קיו ואם ליתא כלל לאינטיא' כולן ישנן ב'
מימין וב' משמאל' ואם בועות פרורות בריאה כשירה'
וקט בועות' ואם שנים בואות מתאימות ודבוקות זו בזו
מביאין מחט או קין ונקב בלחת אם שופכות מים אחת
לחבריתה כשירה ואם לאו טריפה' האי אונא דמסרבא
באומא נפוח את הריאה אם מכבצא טריפה' ואם לא כשירה
ואין הסירכא בריאה' וקיא דאיכא סירכא במקום
דביתא אית ליה בדיקה' ואלא במקום רביתא לית ליה
בדיקה וטריפה' איזוהו מקום רביתא מקום ריבוי האונות
משני שומקומן צד' וחישיבין שמה מקום הצד כסדך' וקיי
בדוק לה יגרוד אותה הסירכא בסכין חד כדי שלא תתקרע
הריאה ונפח' אם יצא ממנה הרוח טריפה' ואם לאו
כשירה' והשתי הערונות שהן האומין אחת מבאין ואחת
מבאין וביניהם סימפון' ושמוכניית שהיא דבוקה כשירה
ונמצא סירכא בלחתו סימפון טריפה' אבל אם דבוק בלא
אזיר אימותה כפי ככרוא וכשירה' וכשטבחה מכניס ידו
לדוק ונמצא חוטין בריאה הסריכין בין בחזה בין כזלעות
והיו מתפרקין מאיליהן ואין מקומן ניכר בשירה דלא סירכ'
ממש הוא אלא רירות קן" ריאה כך מנפחה ואין
הרוח ככנס בה חושפין שמה יבישם וטריפה' מאי תקבתיה
מיייתי' שביכא וקרעין בה היא דוכתא פורתא ומיייתי' ברשא
או גילא ומותבין בהתא פיסקא ונפחינן ליה אי מכבצא
ודאי אית ביה חיותא וכשירה' ואי לא מכבצא וודאי
יבישם היא ואין בה חיותא וטריפה' ריאה שיש בה
תולעים מניחין את הריאה בשמש אם מחמוין ויוצאין לחץ
כשירה ואם לאו טריפה' ואם יש מכה כבוליא והמכה
מגעת ללובן של כוליא טריפה' ואם אין המכה
מגעת ללובן כשירה'

סליק הלכות טריפות דרבינו גרשם

העובי מוכפנים לזד קריעי " נמצא עליה קורטום
 כידוע שהיה קורטום השחיטה וטריפה לא נמצא עליה
 קורטום דם כידוע שהיה לאחר השחיטה וכשורה נדמי
 למורכב דאמרי' לאחר שחיטה פרוש' הגלד שעל פי
 המכה כידוע שהיה ב' ימים קודם שחיטה וקני מקח טעות
 לא הגלד פי המכה המוציא מחיבתו עליו הראייה "

ש פ ו

גבינות מבהמה ונטרפה

בהמה שהיתה חולבת ועשו ממנו גבינות ולאחר ימים
 נשחטה ונטרפה וקתירן אבא מורי קל' יבב בר' משק דבהמה
 בחייה בחזקת היתר עומדת לחלבי הגא קרין ביצי תרנגולות
 ולכסוף נמצא טריפה ולא דמי למקוה שנמדד ונמצא
 חסר דהתם חסר לפיכך העמד טמא על חזקתו וכיעי
 דהפק טריפה העוף בחזקת הפק טבל ועלה ונמצא דבר חוזן
 הגוף איתרעי והעמד טמא על חזקתו בפ' הכל שחטין
 במי סבין איתרעי והעמד טמא על חזקתו בהמה לא
 איתרעי אף באן חלב לא איתרעי בהמה איתרעי אבל היה
 בודק את החבית העמד טבל על חזקתו והרי החמין וכן
 שרץ שנמצא במבוי והא דמחמרי' הקכבים סיבא דמשמשא
 ידא דטבחא משום דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת
 והא דאמרי' הגלד פי המכה דבתוך ג' ימים ליכא לספוקי
 דאיכא מחטי' אבל היכא דחלב בחזקת היתר עומדת
 הגבינות מותרות דמעט קודם שחיטה נעזת כל הגבינות
 שנעשו קודם שחיטה מותרות אבל רבינו יצחק אהר
 בתוך ג' ימים אבל לא קודם לכן כי כשהריאה ניקבה
 גירכה וקרום שעלה מחמת המכה בריאה אינו קרום
 והריאה שאכת כל מיני משקא' וקוגלד קודם שחיטה ג'
 ימים והכי אית' ב'בב גבי גיד הנשה' אבל קודם ג' ימים
 העמד הגוף בחזקת בריאותו וכדתבין הנמשא את האשה
 ולא מנא לה בתולים והיא אומרת משאירשני נאנסתי
 באמתי' א'עב דאיכא למימר מקמי ארסין כבעלה אפילו
 הפי חזקת הגוף עדיף קבא בחזקת בריאה ואפי' לרבי
 יאשע שהם העמד ממון על חזקתו לא משיה' אכני חיים
 והכא העמד הגוף בחזקת בריאותו וקת' כדאמרי' בפ'
 המדיר אלא כי לא אילן ר' יהושע בתר חזקה היכא דאיכא
 חזקה דמומנא וכו' אבל הכא בהמה בחזקת איסור
 אכר מן החי ואמרי' גבי שחיטה סמין ונקבים וסבין אבל
 החלב בחזקת היתר עומדת עד שתימצא טריפה ודאית'
 וריי' לנן לאיסור ג' ימים ולא קודם ומורי רבי' יבב בר' מאיר
 אהר כל יב' חדשים הגבינות דבהמה בחזקת איסור וקריעותא
 לפניו וכגון שניסרבה הריאה שניקב קרום לקרום והקרני'
 מתקשה זהו לימים רבים ולא דמי להנמשא אשה דהתם כרי
 ושמא כרי עריף' והא דאמרי' בהמדיר אס כנסה ברשו'
 הבעור דאלו לכן בתר חזקה דגופא' ומייתכן מבשרת
 דכסה וטעיה' כדאמ' בפ' בתרא דכוזר' דפתח
 הפסוק בטורס' כדאמר בפ' אחין גבי וכולן שסיס' בהן
 קידושין או גירושין כהפק שמ מעולם לא חלנו' וכן

בבהרת כרי עריף' ודווקא לבבי מחטלוכו מסרכא אבל
 בכל הנקבים פשיט' קודם לכן נעשה' דכל היכא דאיכא
 דיעותא איתרעא חזקא אפי' קודם ג' ימי' היכא דקריעותא
 בעין כמו סבין שמא בעור נפגמה' וכקידושין בפ' האיט
 מקדש גבי ציפורי מזרע' שחטה ונמצאת טריפה כגון
 שנמצאת טריפה בבני מעיים דמעיקרא לא חל עליה קדושה
 א'עפ' שנוכל לומר בתוך ג' ימים אוביום אחד עיקר השכרא
 לאסור הגבינות שנים עשר חודש שנשחטו שהן אסורות "

ש פ ו

נפלה מן הגב

שבבנה י' טפחים טריפה כדמשמ' בכבא קמא בפ' שור שבבא
 את הפרס' גבי תורא דנפל לאריתא דלילי אמר רב
 קנא הניח בהמה למעלה ונא' ומצאה למטה אין חוששין
 משום רישוק איברים או גדי קופץ ממטה למעלה כשירה
 דאמדה נפשא' אמר רב יהודה אמר רב נפלס' ואחר
 כך עמדה אינה זריכה מעת לעת' אבל בדקה חוט
 השדרה כשירה' וכל חלל הריאה וכו' מעיים לכה
 משימין שהן קשין אצל כפילה' אבל כעלה ולא עמדה צריך
 להניחה מעת לעת ואם שחטה בתוך מעת לעת אסור דמישי'
 לריסוק אברים' הליכה אפילו בדקה אינה זריכה'
 פשטה יד לעמוד א'עפ' שלא עמדה' עמדה ועקרה רגלים
 להלך א'עפ' שלא הלכה' אמר רב הונא וכו' זכרים
 המנחמין זה את זה אין חוששין לריסוק איברים נפל לארעא
 חוששין' הני דיכרי דגבני גבני אין חוששין' אי חזוירוס
 מחמת פחד חוששין' בית הרחם אין חוששין לריסוק
 איברים' בפ' אין דדין בכור שפול לבור ירד מומחה
 אחריו וישחוט' בהליכה או בור שאינו טפחים בפ' כל
 הזבחים שנתעברו רבי נאיור' ירמיק סברי עמדה אינה
 זריכה מעת לעת הלכה אינה זריכה בדיקה' בהמה
 שמושכת רגלים אין חוששין לריסוק' דיסיגרונא שכיח חוט
 השדרה לא שכיח' פעם אחת הולכו בהמה על דף שעל
 המרתף והחליקו רגליה האחרונים ונפלת במרתף ולא
 עמדה ולא הלכה וסתתה מעת לעת ונשחטה ופירכה
 וכדקו השדרה וכו' מעיים ולא היה בה שבר' ואף קודם
 המוח לא בדקו' ואבא מורי קל' יבב בר' תיר' וכן אמר כלל
 בפסולת' נפלס' על מתניה כשירה מהנהו דכרי דפתקי
 גבני אבל נפלס' על זלעותיה חוששין' פשטה יד לעמוד
 אפילו לא עמדה אינה זריכה שהייה כי אס' בדיקה אינה
 זריכה' וסיבא דלא נפלס' על ראש זריכה בדיקה ככל
 חלל ובריאה וכלב וזלעות וכו' מעיים וכו' חוט'
 כשימין דקשין ולא בקרום של מוח שקרי על קלעות נפלה
 ולא על הראש' דגבי דרוסה דארס קלי צריך בדיקה
 מוכפא דמוחא' אבל על השדרה יבדוק בחוט מקנא דשלים
 חוטרא עד פלגא' אי אית ביה קיטרי' ולעולם לא צריך
 חוט לבדוק אס' לא שתפול על זלעותיה או על השדרה'
 אבל אס' נפלס' ולא נודע אס' על מתניה או על זלעותיה
 מערת כלל בדיקה' דשסן ספיק' קנא וטרי' ויש אומרין

מחיים ולא אם דרם וחתכו לידו ארי שכנס בין השורים
 ונמצאת ציפורן בבבו של אחד מהם איך חוששין שמה ארי
 דרכו אבל כמזא מקום ציפורן או ציפורן יבישה או תרתי
 תלת חיישין ספק ארי או זאב בכנס או שמה לא בכנס
 מותר ספק כלב או חתול מותר על נקטניה לרישק
 האחרים מותרין על נסתיק שלמה שי ומותרין איהו קא
 מוצא ואיכא מקרקרין מותרין שבעתו ממנא איהו קא שתיק
 ואיכא מקרקרין חיישין לספק דרוסה ספק זנורא
 ספק קניא מותר דרוסה צריכה בדיקא מכפא דמוחא עד
 אטמוא אפילו סימין וצריך שיארום קבאר כגד מעיים
 אמר רב נחמן כקוז עד שתבכה לחלל בסמינן עד
 שיאדמו קן עבמן בין ווסט בין קנה דריסתו במשקל
 כתמשום קבאר כאילו אינו כל שהמפא גורדן ומעמידו על
 פשר חי בהמה המקשה בהמה שנתכו רבליה מן הארכובה
 ולמטה כשירה מן הארכובה ולמעלה טריפה וכן שכיטל
 צומת קבדין באינו רכובה ברכובה הנמכרים עם הראש
 כשר שלירך אצל האגבות אין בו גידין אם כשר שם עשם
 ועור קיים כשירה ואם יצא העשם הוצל לעור טריפה אבל
 העשם האמצעי שנדבקין בו צומת קבדין אם נשברה טריפה
 וכן שכיטל צומת קבדין למטה מן הארכובה אם העור
 קיים אף קאצר מותר אין העור קיים קאצר אסור ובהמה
 מותרת צומת קבדין ממקום שהקבדין צומתין יחד
 מקום שמשפשו נשמש בין רכובה תחתוכא לערקומא
 הערקומא היא דבוקה לרכובה אמצעית נמצא שלא נחתכו
 צומת קבדין וכשירה בפ' אילן טריפות שמוטת ירך כבהמה
 טריפה היינו בוקא דאטמא נשמש בין ערקומא לרכובא
 אמצעית הרי נחתכה במקום צומת קבדין וטריפה ש שפט
 שנשכר בארכובה שנשמש הארכובה

עוף

באמצע טריפה מאחר שנפרד עשם השוק
 מחבורו בארכובה בליטו הוה צומת קבדין ולא בליטו
 אשנוי ולא רכיבי עלימו ולא קטיני חיוורי ולא דלא חיוורי
 זיביא עב דלא חיוורי

בבהמה

תלת חוטו חד אלס ותרי קטיני
 עד דמפסקי בעופא שיתסר אי
 איפסקי חד מיכיוו טריפה צומת קבדין אעפ"י שלא נשתיר
 קימנא אלא כחוט הסרבל כשר אמר רב יאודה אמר
 שמואל שמוטת יד בהמה כשירה " ש צ א
 רבל כבהמה טריפה שמוטת רבל בעוף
 או גף בעוף טריפה עוף שנשתברו
 רבליו והארכובה ולמעלה טריפה ולמטה כשירה " ש צ ב
 גפיה בכל מקום כשירה בוקא דאטמא
בשתברו דעוף מדוכתיה אי איפסקי ניביה כשירה
 אי איבעול ניביה טריפה " ש צ ב
ביטול קטחול כשר אמר רב עיורא משמיה דרבא
 ניקב בסומכיה טריפה ואם נשתיר כעובי
 דינר כשר בקולסיה ניקב כשר ביטול קטחול בפרק מי
 שאחו' נחתך קטחול טריפה כדאמ' חתך מן קטחול" ש צ ד

מדרב הונא הניח בהמה למעלה ובה ומצאה למטה דאמרה
 נפשה אבל כפלה בפתחום חושש אפי' כפלה על מתניה צריכה
 בדיקה בריאה וברב ובקיבה ובהמסה ובדיקין וכל צעות
 ובטחול ובקרום של מוח שהוא רך לבר מן הסימין שקשין
 קן אצל כפולה ואם בדיק בכלן הוצ' מן אחד אסורה ואפי'
 שהתה צריכה בדיקה מרחמי' בפ' התערובת זבחים שנתערבו
 בטריפה ידעו עד שיסתאבו דמוקי קיליכה צריכה בדיקה
 ולא אמרינן לשהיכחו ש'מ דאפי' שהתה צריכה בדיקה
 ובפ' פור שנגח את הפרה וגמר בני מדרשא שהתה מועת
 לעת כשירק אפי' בבדיקה בתוספת כפלה מן הגב ונתרסקו
 איבריה או שרצתה בהמה ונתרסקו איבריה או עמדה מיד
 כשירה ואם לאו טריפה ואם שאתה מעת לעת בין כך ובין
 כך כשירה ולבבי עוף תנן רצתה בהמה ומפרכסת ושהתה
 מועת לעת אמרי' בגמרא צריכה בדיקה אמר שמואל עוף
 שנחכט על גבי המים כיון שפט מלמטה למעלה מלא קומתו
 כשרי אבל לא מלמעלה למטה ואי אקדמי' לביבי אפילו
 מלמעלה למטה ואימיה דקוה כשירה גלימא דמתיה חייש'
 לא מתיה לא חיישי' או עוף כפול לא חיישי' כי תנא דדייק
 ולא כפי' חיישי' דייק וכפי' לא חיישי' עביד ביזרי חיישין
 עביד בטובי חיישין הני איזלי דשתות מקרבי קיטרי
 חיישין רקתא חיישין דק רקתא לא חיישין חול
 הגס שיש בו אכזבים וחיישין ושיפון ודבק טחין בדרך
 קטן אם שני כפסיו דבוקים בו וכלל חיישין אבל כנף
 אחד אין חוששין כשברו רוב צלעותיה שם מוכן ושם מוכן
 או יא מוכן ואי מוכן כנפי השדרה טריפה וכל צעות שאין
 בו מוח והלכה כר' יוחנן בין עקרו בין נשתברו ברוב שני
 צדדין טריפה בעקרה צלע מעיקרא מן החוליא טריפה
 בשכר הצלע וכנסה בחלל הגוף צריך לברוק בריאה גבי
 כפולה בעקרה חוליא בלא צלע בשלקי כפלי טריפה
 בעקרה צלע מעיקרא מן החוליא טריפה כשבר הצלע
 וכנסה בחלל הגוף צריך לברוק בריאה גבי כפולה בעקרה
 חוליא בלא צלע בשלקי כפלי טריפה בעקרה קצת חוליא
 עם הצלע טריפה כר' יוחנן " ש פ ח

דרוסת הזאב

ר' יהודה אומר דרוסת הזאב בדיקה
 ודרוסת הארי בבסה ודרוסת הנז
 בעוף הדק ודרוסת הגס בעוף הגס אמר רב יהודה אמר
 רב בבסה מן הזאב ולמעלה בעופות מן הכן ולמעלה
 בתוספת דרוסת הזאב עד שתוכנה לחלל ר' יהודה אומר
 הזאב ודרוסת הארי בבסה כל למטה מן הזאב דרום כדזוט
 מיטת חוץ מכלל שאין לו דרוסה כלל חתול וחלורה יללס
 דרוסה בעופות ולא בכבשים גדולים אבל גדלים וטלאים
 יש לחתול דרוסה ולא לחלודה יש דרוסה לשועל ולא
 לכלב חתול נמיימה ונזן בגדיים וטלאים אפי' במקום
 שאין מנילין וחלודה בעוף הדק כן אפי' בדרבה מיטת
 גז בעוף גדול שאר עופות טמאים כדכוותיו מן דרוסה
 שא' כיד ולא ברבלי' בציפורן ולא בסן מדעת ולא מרעת

ביקור הטחול מזום חלב יסיר החלב והקרום שעליו ומוטין שבו כדאמרי' בפ' גיד הפסס דטחול ורכולייתא משום תרבא טחול מותר לבטלו כדאמרי' בפי' כל קב"ש

שבי טחול אם נמצאו שני טחול כשר דכל יתור כטחול דמי ותכן ביטל כשר דמי

ביטלו הכליות כפירה או ביטלה אחת או אם נמצאו ב' או ד' כשר דאמרי' בבכורות בפ' על חילג' מומין את שתי הכליות ולא אחד ולא שלוש דנוקא למוזבח אבל לקרינת מותר

ולקחה ככלי'יא אחת במקום חרץ טריפה מים זכין אי סריחי טריפה לא סריחי כפירה אי עכירי ולא סריחי טריפה

אבן ככלי'יא נמצא אבן ככלי'יא כפירה כי משם יורדות לגיד הערוה כולי'א שסקבוצה ברקה עד כפול' בגסה עד כענבה בינונית כולי'א שאדומים כולה או מקצתה ואין בה ליחה ולא דבר רע כפירה ביטל לחי התחתון כשר ועליון טריפה נימוק הלשון עד הטולטולת היא ערלת הברית כשר אבל עם הטולטולת כפירה ביטלה האם היא טרופת היא שלפוחית מקום שהולך נתון כשר כמק טריפה ניקב בית מי רגלים טריפה חרותה בידי ממים כפירה דהקרא ברי'יא בידי אדם טריפה ר' שמעון בן אלעזר אומר אף בידי כל הבריות הגלגדים שהעור כפשוט כולו טריפה ואם נשתייר בה סלע ברוחב על פניו כל השדרה כפירה

אילו כשירות כדמה

ניקבה חבירתה או שניסדקה כפירה באישר האיטלקי טריפה נקבים שום כהן חסרון מצטרפין לכאישר אין כהן חוסרין מצטרפין לרובת כשתמה הגולגולת בלא נקיבת הקרום כפירה אי נחבסה בלא רוב גובהה ניקב הלב ולא בית חללני נשכרה השדרה בלא חוט ביטלה הכבד ונשתייר הימנה כזית במקום תלייתה ביטל הטחול או כבדאית בלא טחול או יש לה כ' הריאה שדבקות האונות כסדרן ואכא באומיא אין לה אינוניתא או יש לה שנים המסס ובית הכסות שניקבו זה לתוך זה ביטלה הכליות או נברא בלא כליות או שישלם כולי'א אחת או ב' כליות ביטל לחי תחתון ביטלה האם ניקב הנופש זה בלא זה פסוקת הברגרת רוב עובים חרותה בידי ממים

ואילו טריפות בעוף

ניקב הנופש זה כנגד זה או אפי' זה שלא כנגד זה פסוקת הברגרת לרובת וברוב חללה או כמלא אישר בחוסרין הכתם חולדה על ראשה מקום שענשה אותה טריפה כיצר בודקין אותה מכבים ידו לתוך פיה כד הנקב ורוחק אנבע אם מנכבץ ועולה המוח בידוע שניקב קרום של מוח וטריפת ואם לא כפירה יתני ר' לוי כל טריפות שממ חכמים בהסאה כנגדו בעוף יתר עליהם עוף ניקב העצם אעפי' שלא ניקב הקרום טריפה קני מילי בעוף של מים האיל וקרומי

רק אמר רב אשי קני מילי דידן דמשתכחן במי'א בעוף של מים דמי' אבל תרנגולים עד שניקב קרום כתרנגולא דכיר'א חנא וכדקא רב מתנא דנשבר העצם ולא ניקב הקרום של מוח נאכשרה

ניקב חקורקבן כמים נחבש טריפה אבל זה שלא כנגד זה כשר מסור או מחט הנמצא בקרקבן אם ניקב כמים נחבש קיים כשר

ניקבו חקורקבן טריפה נפלה לאור וכחמרו בני מעיה ידוקין טריפה אדומין כפירה

שיעור ידוקתן במשהו כשיעור נקובתן חוריקה כבר כנגד בני מעיה בידוע שנחמרו בני מעיה וטריפה ידוקין ופסולין בלב ובקרקבן אבל קרקבן וכבד פקן אדומים אם חוריקין ושלקנו נחמרו והאדומים כשירים אבל אדומים שלא חוריקין ושלקנו חוריקין טריפה דרסה או טריפה כותל או שרצפת בהמה ומפרכסת ושהתה מעת לעת ושחטה זריכה בדוקה וכן עוף שנחבש על המים וכן כבד מתנחש שניו כפול וכן דעת שקרונו קשרין ופשתן דק שאינו מומצן וחבלי פשתן או כל דבר שאינו חלק שנפל עוף עליהם או דבק בראש השפסוף שדבק העוף עליו בשתי כנפיו ונפל חיישי'ן לריסוק איברים

זפק גבו של זפק שנמתח עמו למעלה מידן כוונט בנקב משאו' אבל גופו של זפק אם ניקב כשר ביטל ד' אומר אפילו ביטל בתוספת לא הודו חכמים הילכך ביטל טריפה יצאו בני מעיה אם ניקבו טריפה

רגל עוף שנשבר אמר רב למעלה מן הארבעה אם מוב כשר קיים זה וזה מותר נחם לאו אבר אסור והשאר מותר וקל' כפ' בהמה המקשה שלחו משם הלב' כרב בתום כשבר העצם ויוצא לחוץ ואין רוב בעור וכשר מן קיפין אותו פסול א' רב פפא הילכך בענף רוב עובי ורוב הקיפין ג' פרקי' רגל העוף אם נחתך ארבעה למטה מן הארבעה שעליו בעין קשקשין כשר אבל אם נחתך בראש הפר במקו' שדבקין עם שבי ראש טריפה ששם נצמתין הגדין פרק שני ששם צומת גידין מחציו ולמטה כיון שנשבר העצם אפי' אינו יוצא לחוץ צריך לברוק צומת הגדין ומחציו ולמעלה אין שם תורת צומת הגדין לכך כשבר העצם והעור וכשר חושפין את רובו העוף והאבר כשירין אין חושפין רובו האבר אסור והעוף מותר פרק ג' הדבק לעוף כשבר העצם ואין חושפין עור וכשר רובו העוף והאבר אסור כך בודקין אותו ימתח האבר כמה שהיה ויקרב שבר זה לזה ויראה אם עור וכשר חושפין רובו

שמושת ירך בעוף ופמוטת גף טריפה מכה בעוף כנגד הריאה שמוט' ור' יוחנן אומ' תבדק מביאין קש או נוצה נותן בקנה הריאה ונפחין אותה אם תצא סרוח טריפה ואם לאו כפירה וכן שניטל צומת הגדין ומוטין הן אם כפסק אחד מקן טריפה לוקחין מחט ומפרידין גיד מחבירו ותנחב מחט בין גיד לגיד וקושרו במט ותנחב המחט ופודק המחט לאותו גיד עד שימצאם ויראה שלא יפריד אחד לשניים

עד אחד נאמן

הכזוב ואומר כשר או אסור
 או אשה שאומרת דחתי
 ומלחתי כבשר ודחתי כראוי נאמן דקיימא לן עד אחד
 נאמן באיסורין כפ' א' דביטין וכפ' ה' דקדושין וביבמות
 בריו האשה רבה גבי טבל והקדש וכקידושין כפ' האומר
 לחבירו מפני שכידו הדבר אבל אם אחד אומר ייך כסף
 או כשר זה אסור ובעל היין או קבשר שותק הרי מאמינו
 אבל אם אומר איני מאמיך אינו נאמן בדמשמ' כפ' האשה
 רבה וכפ' האומר לחבירו מאחר שקיו בחזקת היתר אבל
 דברים שבחזקת איסור נאמן לאסור ואם כידו לתקן אפי'
 בדבר איסור נאמן לקתיר ואשה נאמנת דשייכא בה כמו
 בכתובות כפ' המדיר וספרה לה וחי' ויין ומוכר ואינו
 כפ' בת' דקדושין וכפ' א' דפסחים בחזקתו בדוק ובעירונין
 כפ' כיצד מערכין וכפ' הכל שחטין חזקתו שחט' וכפ' ב'
 דע' גבי מורים וככריתת כפ' אמרו לו וכפ' ישנחלין
 גבי גירשתי וכאטם כפ' עבלה ערופה וכפ' מי שקיבא
 וכאלהי מסכת נדרים וכפ' א' דשחיטת חולין אומר רב
 יהודה אומר שמואל הטבט צריך ב' סכינין אחת שחוטט בה
 ואחת שמחתך בהבשר ואחת שמחתך בה חלב' ו
 וצריך שני כלים של מים אחד שמדיח בו בשר ואחד שמדיח
 בו חלב' אמ' אמומר משמיה דרב פפא לא לשחיף איניש
 כלפי עליו בישרא דרוב תרבא ובלע בישרא אעב
 דאיבא גרמא אבג דמזמא ידא דטבחא מתפרקא " ה ט

הילכות ניקוד בשר

יש בידין אסורין משום דם וכן יש קרום ויש קרומין
 ונדין אסורין משום חלב קרום של מוח כפ' גיד הנפש
 אורנו משום דם וצריך להסיר קרום כיש שוריקי
 סומקי וראש עוף יוצא המוח לחזן וצריך להסיר ב' חוטי
 הלחי מכ' זידי הלשון כדמשמ' כפ' הזרוע והלחיים וכן
 אסורין משום דם כפ' גיד הנפש דמוקרא ודלועא משום
 דם חתכים ומלחיה אפי' לקדירה שפיר דמי' וחוט
 אחורי האזנים יסיר משום דם' וחוטין שבצואר ובגרון
 בהקמה" והם מוריקי שמליאין דם' ובעוף יטול שני בידין
 משני צדי הצואר אחד מימין ואחד משמ' ויוצא חוט שבחמצע
 הצואר מלא דם ויטול מן החזה כ' חוטין אחד חילך ואחד חילך
 משום דם' ויסיר חוטין שבכתף והם בין הכתף ובין הצלעות
 והם משום דם כפ' גיד הנפש' וחוט שבזרוע מלא דם ויכר
 בחזן' יודא משום דמא' וצריך לטול כל חלב שבכליות
 מלמעלה ומטה והקרום שתחת החלב והבדין שבכליות
 אסורין משום תרבא' ולובן ככליות צריך לשרש אחריו
 וכל החלב שעל העצמות של כלים ושתת כלים ועצמות
 הכליות שתחת הכלים' והחוטין שבכלים ב' כבסל ימין
 שכל אחד נחלק לב' חוטין וב' כבסל שמאל' שכל אחד נחלק
 לב' ומשפרן יב' חוטין כבסלים' ושרש אחריהם שקלח
 שלא יביח בחוט השערה כדאמ' כפ' גיד הנפש' ואי שלא לקו
 כרחמי משתלפי ואי לא בעי חטטו בתרייהו' וחוטו דכפלי
 וקרמי דכפלי משום תרבא ולית לקו תקנה'

חוט השדרה צריך לבדוק בעוף אם נשברה שדרתו יבדוק
 למן הזכב עד למטה מן אבפיים יתרגולת אחת קים אצבע
 אחת יוצא מן הארכובה כך במקום צומת קגידים ואשרם
 אבא מרי קר יבך בר משה דכל יתור כטול דמי' והאצבע
 בארכובה כאילו נחתכה עם ויש מתירין דלא שייך ייתור לא
 כיוצא בו כגון בעלת ה' רגלים' ודוקא רגל ולא אצבע'
 כגון ריאה כטרפא דאשא מבנה ובשני מעיים' ושני סביא
 דיבי וכבוכתא מכי כסי וכבכורות' פי על חילן מומין
 בעלת ג' כליות שמדמותיה בעין רגל ולא אצבע' ולי נרא'
 כדברי אבא מרי קר' יל' מדאמרי' כפ' חילן טריפות תקן התם
 בעלת ה' רגלים דהוי בעל מום ואמר רב הונא והוא שחבר
 ויתר ביד או ברבל טריפק ויתר כטול דמי' וככתך עם אם
 כן אפי' אצבע" ואילו בשירות בעוף ניקבה הגרבת
 או כסדקה לאורכה וכשאר טבעת אחת למעלה ואחת למטה
 או הכתף חלדה על ראשה שלא כנגד המוח ושלא כנגד
 החלל' או כחתך החרטום הוא הפה ויכולין להלעיטם
 ולהאכילם' ואם ניקב הזפק במקום שקרא מרווחלא
 במקום שממתח או יצאו בני מעיה ולא ניקבו ולא היפך בהם
 או כשברו רגליה למטה מן הארכובא ומן צומת קגידין או
 כשברו בפיה אפי' יצא העצם לחזן רק אבר אבר מן החי וקשאר
 מותר' או כמרטו בפיה או כדבקה כבף אחד בדבק ונפלה
 או נשברה הנוצה או כמרטו או כפלה לאור איברים
 רותמים וקלב והכבר והריאה אדומים או אם כמזא מחט
 כחלל הבוף וכני מעיים לא ניקבו כשירק" ה ז

בשר שבתעלם מן העין

אוסר רב אפי' כבית ישראל על שנלחמו מן חלף בכבילה
 וכשקיה רב אובל כשר לא העלים עינים מיניה אי חתימה
 או הוק ליה סימנא בפסיקיה פ"ח מדמתירין רב לכולהו
 פירכי כפ' גיד הנפש וכפ' כדבכא מצינא מקשה מדרב
 שמע מינא דהכי הילכתא' אבל רבינו שלמה וכל
 דביתו פוסקין אין הלכה כרב דאשר לא שמכינן אמתותין
 דשקלים כמזא כבטולין נמצא בה כשריחי הלך אחר דוב
 טכחים ואעב דשני בעמוד ורואהו בשינוי דחיקי הו' ורב
 קנא דצביר גבי כרכסא כרב משום דתלמידיה קנא'
 ואשכחן כפ' חילן מציאות ר' חנינא אשכח גדי שחוט והתירו
 לו' ומה שמקשה מדרב כשר שכתעלם אף על גב שכלפי
 יוסטוב גבי רב חנא בר חבילאי זבין בישרא ותלא בעיברא
 ודשא דאמר ליה רב הונא אי את תלית ליה ולא אשחדעתך
 זיל שקול משום דרב הונא תלמידיה כדאמרי' כפ' מפני
 אבל מיהו כשר שכתעלם מן העין מותר' וחסו כפ' כל
 קבאר רב חייבי אביל בישרא ולא אמר אבן קיבי אכלינן
 בישרא' וכשקלים ירושלמי גדי צלי אישתכח כאיסתרא
 והיתירוה אבל טעונת כשר ביד גוי צריך חותם אחד פן
 יחליפנו בגוי כדאמרינן בע' כפ' אין מעמידין הילכך
 בשר כבית גוי או קרבי שאין בהם סימן אסור' או שומן אם
 לא יקיים לו חותם אחד" ה ח

ותרבה דקלי בוסתא חיוב פרת וזו חלב שעל הכסלים וחלב
 שהכפר חופה אותו מותר בגובה הכסלים ולמטה מאותו
 מקום ככלע חלב שתחת הכפר ארום דק ומתפשט תחת אותו
 כפר בכל מקום הכסלים ומה שהכפר חופה מותר ותרבה
 דתתי מתני גובהו של חלב קודם שמכסו גובה עצמו
 מכוסה המתנים לוככ'ט שרחבו מרחיב למטה מצלעותיו
 קטנות מכסו וכשטוח מפרידק נראה אותו חלב פרוקי
 מופרקא שקולבת הקמה איכריה כעיס ופעמים המתניים
 כמשכון כלפי למעלה והכסלים כמשכון כלפי מטה ואין
 החלב ככסה בהם תרבה דקלי בוסתא עגם קטן ומחוכר
 לחליות האלית מלמעלה ועליו חלב תחת ראש המותן
 חומין שחלב אסורין בחוטי הכסלים וחלב שעל הקרב יש
 חוטין דקין וקן אסורין וטול חוטין מתרי בפלי בזכר
 במקום הכינים ובקבה במקום שדים וטול חוטין שתחת
 השדרה וקחלב שזכר וקחוט שכו אמר רב יהודה חוטין
 שבעוקן אסורין וטול חלב שפד השדרה ביצי איל או
 ביצי אור אסור לבשל אם לא יקלף שורייקי סומקי בידיים
 אדומים שכו ומותרין בצליה אבל ביצי גדי וטלה ועבל
 שלא השלימו ליום מותר לבשלן בלא קילוף כדמר בר רב
 אשי מיוכן ואילך אית בהן שורייקי סומקי אסור ואי לא שרי
 דביעי מאוס דמא וצריך לטול גדי הירך וניא כל הגיד שלא
 נשתיר אפי' כחוט השערה ויחתוך ראשו עצמות שביד
 שבהן שרפי הגוד ושלכס' ויחתוך נומת הגידין שצמותין
 וכל גדי הארכוכה שאמצעית ויוציאם וטול שמנונית
 שביד שאסור משום חלב וטול לחוטין שבעוקין ויחתוך
 בין אצבעות הידים והרגלים ויוציא חוטין שבהן שהן
 מלאין דם וטול חוטין שבריאם והריאה יבקע בכל שימפון
 וסימפון חלב קורעו ומוציא את דמו וחותך עוקן חלב
 ואזני חלב שבהם חוטין מלאין דם וטול חלב והקרום
 שעל האוזן ויוציא חוטין שבעוקן שאסורין משום חלב
 וטול חלב שעל הקיבה משני צדדין וחלב שעל המסם
 ובית הכוסות ושעל הכרס וטול חלב שעל ראש הקיבה
 מקום שנחתך מן המעי עד אמה שלימה וכן ראש המעי
 כשאים במעיים הרקין שחתך מן הקיבה עד אמה שלימה
 אמר רב יהודה ריש מעיא באמתא בעי גרידא כשדקין
 יוציא מן הקיבה צריך לגרוד חלב שעליהן עד אמה מיוכן
 ואילך הוא הירודא דכנסא וקחא שומן היתר רקיסר כל
 הנוירין שכו וחלב שבראש הכרסא פי הטבעת אסור
 באכילה אסור לבשל כפר אם לא יצלהו קודם אבל טחול
 שנמא בעלמא הוא ומותר לבשל כדאמ' בפ' כל הבשר
 טבח שנמא אחריו חלב כשערה במקום אחד צריך לעברו
 ואם נמצא חלב באן מעט וכאן מעט שהיה קבל כזית
 להלקותי אעפ' שאותו זית נמצא בכמה מקומות באן
 מעט וכאן מעט אסור דם וחלב כרית על כן צריך לדקדק
 בתיקוני דקדוק חכמים בא' גידין אסורין בה מצד זה ובה
 מצד זה וא' בתוך האלית וסימן אל תאכלו לא' גיד
 הנפש מהב כחיה ובהסמם בין בידך ימין בין בידך שמאל

וצריך לחטט אחריו ואין נוקב בעוף תי
הילכות הדרת בשר ומליחה

בפרק כל הספר איתמר רב הובא אמ' מולח ומדיח
 במתני' תבא מדיח ומולח ולא פליגי ומסקנא מדיח ומולח
 ומדיח מליחה אמ' תמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא
 אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה במנחות בפ'
 הקומץ רבה במלח יכול תבוכו ופירש רב אשי יכול יתן
 בו טעם כביה תלמוד לומר תמלח כיצד קופכו ומולחו וחוזר
 ומתן עליו מלח אמ' אביי וכן לקדירה ומפרש בערוך
 שצריך למולחו שלא יהא טובל מילחו וצריך למלח חתיכה
 מכל צדדיה למולחה טיטב אבל המולח מעט שמפזר המלח
 מעט לכאן ולכאן אסור לקדירה וכשמולח צריך לשהות
 במליחתו כשיעור צליית הכפר קודם שירכה ואם לא
 שהא אסור משום דמליח הרי הוא ברותח דצלי בשר שנצלה
 בלא מליחה מותר וא' עב דאמרינן בפ' א' דיום טוב ושני
 שמולחין על העור בשר לצלי היינו למתק הבשר אבל קיימא
 לן בפ' גיד הנשה ובפסחים בפרק כיצד צולין נורא מיטב
 שייב שאי אומצא דאמיק חתיכה ומלחיה אפילו לקדירה
 שפיר דמי שפיריה בשפירא מידב דייב שרייה אגומרי נורא
 מיטב שייב בפרק קדוש נלחיים גבי חוטין שכלמי
 כטוויא מידב דייב ואי לקדירה מחתך ומלחיה
 וקא דאמרינן בפ' השוחט אחד בעוף חותך כזית בשר מבית
 הטבחה ומולחו היינו לקדירה והיינו דאמרי' בפ' אין צדין
 במקום מסוכנת לא ישחוט אלא אם כן יודע שיכול לאכול
 כזית צלי זהו מהרה בלא שהיית בשר חי בלא מליחה
 היה מותר לאכול מאחר שלא פירש קודם דאמרי' בפרק קבל
 שחוטין השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא דאמ'
 במנחות בפ' שתי הלחם חל יום קביפורים להיות ערב שבת
 קשיר נאכל לערב היינו בשבת שאין יכולין ללנותו היינו
 בלא מליחה מדאמ' בירושלמי דפיהה דב מליחה מערבין
 בו בשר מליח מערבין בו חי דתקן הכסלים אכלין
 אותו חי מדקאמ' מליח וקאמ' בשר חי עלמא דחי לאומליח
 אמר רב כחמן אמר שמואל דגיס ועופות שמלחן זה עם זה
 אסומת הדגים א' עב דמלחן בכלי נקוב ומאחר דגיס רשו
 קרמייהו עופות קמיטי בעידכא דפלו עופות בליעי דגיס
 מיכייקי אבל בשר חתיכה עבה עם חתיכה דקה מותר

דצירי וצא משניקם תי א
בשר איסור ככילה שרימלחה עם השחוט
 אסורה דרב מרי בר רחל אימלחה ליה
 חתיכה דכבולס בהדי שחוטת אתי לקמיה דרב א' הטמאים
 לאסור צירן ורוטבן שציר דכבולס אסור וכן טהור מליח
 וטמא מליח או טמא מליח וטהור טפל אסור וכן בשר
 טפל המונח כפר בשר מליח אסור ובעי קליפה אבל
 טהור מליח וטמא טפל מותר מאחר שלא כמלח
 מעשה ביותרת כפרד שלא הקימ כל צרכו כמלחו עם שאר
 בשר נראה שהן אסורין כי קרום העליון

יוצא מן הכסלים שהחלב נתון עליו והתחתון אינו כן איסור
ומאחר שהקרום לא קושר ונמלח אסור ונחלב כמלח עם
הבשר אסור וכל בליעתו כי החלב מפעפע " ת י ב

בשר וכו'

שנמלחו יחד הבשר אסור כי הדם
פולט כל שעה אפי' לאחר שפלט
הבשר דמו קרוי הוא בולע דמו ופלוטו בשר וכלעי דגים כן
בעודכא דפלוט כבד בלע בשר אפי' דאמ' כפ' כל הבשר
כבדא שרי דיעבד אבל למלוח כבד לבד מותר ירושלמי
כפ' ידיתרומות ד' בא מלח כבדא ואכלו ליה והא דאמ' בפ'
כל הבשר בבי כבדא מה איתן ביה דילמא קביא בקופיא
הוא פי' הקנה עם כל המחוכה לו כתבשלו יחד הריאף הילכ
והכבד אס כן נמלח יחד למה לא אסרה הכבד מה שנמלח
עמה ונראה הקבד הדבוק בריאה היה למטה והלב וקריאה
למעלה וכשעה שיעור מליחת הריאה כדו עלייתה הודח
והוגס בקדירותה פי' קנה לחון והכבד פולט מן הסמוכין
איכמי לא נגעו הלב וקריאה בכבד בעת מליחתה " ת י ב

דגים שנמלחו

דגים שנמלחו בקערה
שקוי אוכלות מנוקה
השפחות ככילם ואשר אבא מרי מה יבן הדגים ולא דמי
לדגים שעלו בקערה דמותר לאוכלן כבנות דהוי נותן טעם
בר נותן טעם אבל הכא הנבילה נתנה טעם בדגים
דמי לבר גזולא דנפלא לכמכא דצלי בעיקליפה " ת י ד

בשר ושחול

שנמלחו יחד מותר בדיעבד
ולא לכתחילה דדרש גורמור
בין כבד בין כח' לתתי בישרא שרי עליו בישרא דיעבד
אין לכתחילה לא " ת י ה

תרבנות שנמלחו

מבחוץ ולא מבפנים אסורה
דאמרינן במנחות בפרק
הקומץ רבה תמלח כיצד קוץ עוסק מניח את האבר ונותן
עליו מלח ומעלהו אפי' אפי' חביבין לקדירה ריאה ובשר עם
בני מעיים וכו' וקבה והאוסם או בליות ובשר עם הלוחלית
כרכבא אסור למלוח יחד דאמ' רב משרשיא אין מחזיקין
דס בכני מעיים תרבנות הדורא דכנתא מעיאו וכרכבא
ופלי' אס כתבשלו בלא מליחה מותרת הילכך אין למלוח
בשר או ריאה עם בני מעיים ולא בליות עם הכרכבא ולא
כנתא גופה עם הדורא דכנתא כי הדם מבלע בני' ולא
בשר וכבד ולא דגים ובשר אבל בשר וריאה ולב וכליות
מותר למלוח יחד הלב אפי' בהוא חלק וכל המנותן שקורין
לומכ' לש' ובשר השוק אפי' חלקין מותרין במליחה
שהמלח נכנס בהן " ת י ו

בשר שנמלח

ואחר כך נפל בהם שיצא
מומנו אסור ואפי' אם יחזור
וימלחנו שיצא דמו אסור מדאקרינן בשר טפל וטמא מליח
או טקור וטמא שנמלחו יחד או עשפת דגים דבלעי דגים
ולא כאמר ימלחנו טעם שנייה ש"מ מאחר שנאסר אין
לו תקנה " ת י ז
אוזן שנמלח ולא הודח והוגס בקדירה
אסור דהא כנתא גופה בה דם כן גס
שזמן קוי כבשר נצריך קדחה אחרונה " ת י ח

הדחה אחרונה

בשר שפורח וקומלח ולא הודח
באחרונה אסור דבעני
מדיח ומלח ומדיח כי דם הנפרש אסור ומה שנשרף על
הבשר וכתבשלו אסור וכן ראיתי הלכה למעשה שאסור
במה פעמים כל רבותי אפילו בשר יבש שלא הודח
באחרונה כשתלג אותו בעני והונח בקדירה לפשר הויס
להדיחו ושכחו עד שאין קיד סולדת והודחה בו נאסרו הבשר
מאחר שקדם נדבק בו ולא הודח ואפי' שכתובש מאחר
שכא במים הדר בלעה ודמי לחיסו של זב בזבחים בפרק
התעבות וקנקיים של גוים בתוך יב ולכתמים המאמאים
והזמן בפסח דפלוט אבל רבינו ר' אליעזר ממיין היה מתיר
מאחר שכתובש וניטטף כל הדם כך קבלתי ממנו בשר
לח מאחר שנמלח ולא הודח אפי' אם שקה כשיעור עלייה
ואחר כך ביתן בכלי ומצאו בו ציר שניטף ממנו אותו הבשר
אסור דרב דמי מנאדרעא מלח ליה מילחא בלליתא
ומנפץ ליה בהב' מנפץ ליה ומחזור ליה במיא שפיר דאין
מועיל לו ניפון וצריך הדחה אחרונה שאם לא יפסגו נעשו
המים שהדיח בהם רותחות מאחר שאינו כאכל מחמת
מילחו הוי כרותח דצלי ונאסר הכלי והבשר על כן צריך כל
אדם לזיזהר שלא יכניס אדם בשר הרפה בכלי שבו מים
מעט אלא יתן מים הרבה בכלי וימנע בשר בהם שיהו ראוי
לשתותן או יתפש האבר וידיחנו מעט בידינו קודם שיתכנו
בכלי ולא יתן הבשר בכלי לכתחילה כי ציר היוצא
ממנו חוזר ונבלע בוואסור

וקבלתי מאבא מרי הר' יב' קומרי רבי' משה כי ציר היוצא
מן הבשר אינו אסור לאחר ששקה במליחתה כי הדחה אחרונה
עבור דם הנדבק בבשר ודס האיברים אחר שפירש אסור
אבל מנהל היוצא אינו אסור וכן מצאתי במנהג ר' שלמה
מעשה בשני אונות שכתבנו בכלי לאחר שהיית מליחתן
וכמצא מי מליחתן בכלי וקתירן שאינו דם כי אם מי מלח
וכן קתיר רבינו תם ורבי' שמואל אחי' בשר נמלח וכמכא
בחתיכה רחבה ציר הרבה כי כפולס וקתירונא מאחר
שפלט כל שעה שהרי כשמולחין חתיכות הרבה יחד כדבק
ציר בכל חתיכה ומותר דרב שסת מלח גרמא גרמא אמר
תרי תרי מאי טעמ' לא דילמא פליט האי וקדר בלע האי חד
כמי דילמא פליט מאי בישא וכלע מאי בישא אלא לא שכא
מותר אבל חתיכה הנוגעת בציר התחתון שאין לו מקום
לפלוט עוד אסור " ת י ט

בשר

שנמלח והונח בכלי שאינו מנוקב אסור
דאמ' שמואל אין מניחין בשר אלא בכלי
מנוקב אבל אם אינו מנוקב אסור דאמ' זעירי דס שמלחו
אינו עובר עליו אבל אסור מדרבנן " ת י כ
שנמלח עם גיד הנסק' עם שומן הגיד
עליה אסור דכפנו בו איסור אבל אם
הסר מן הירך שומן הגיד ונמלח גיד הנסק' בירך אמ' לפרק
גיד הנסק' הנהו אטמיהתא דאמלחו בגידא דנשיים ומשקבא
אין בדיין כמותן טעם בין כתבשלו בין בללה בין נמלח משלך
גיד הנסק' והשאר מותר מאחר שאין בו שומן " ת י ל

מסור

חלב שבקיבה קרום הוא י מסון סכמלח
 בקיבה אסור דפסק רבי שלמה ב"ר
 כל הכשר חלב שנמצא קרום בקיבה מולחין אותו בעור
 הקיבה בין נתיבין עמו חלב אחר בין איך נתיבין הקיבה
 עצמה נעשית ככילה וכל הנפלט ממנו אפילו ראשון הו
 ככילה בין טעם בשר שבו בין טעם חלב שבו ככל אסור
 שכולו ככילה וז"ל דמי לדגים של קתיר שעלו בקערק של
 בשר דדגים בבשר היתר הוה ליה נותן טעם בר נותן טעם
 ומותר אכל חלב קרום בקיבה מלוח הכל אסור הוא
 וקבלתי מרבי רבי משה כהן שאין לומר חלב קרום בקיבה
 ליהוי עיכול כהיא במנחות בפ' התבואה שזאבים
 בלעני שתי תינוקות וטקרו את הכשר דיצא מבית הרעו
 דלגבי טומא הו עיכול כמו בפ' בהמ' המקשה גבי ככילת
 מי לא עסקי דאכיל סמוך לשקיעת החמה ואמר רמחא
 טהור וכשבת בפ' מי שקשהו בדגים ובעופות כדי שתעל
 לחור דבאקילות בפרק י"א מייתי ליה גבי כלב שאכל
 בזית מן חמת אבל לענין אסור לא הו עיכול כדאמרי
 בפרק א' דבכורות טהור שבלע טמא אסור באכילה
 הילכך בפסח חטה הנמצאת בזפק עוף בקרקע ונתבשל
 בו או נבלה בו או נמלח בו ונתרכך אסור וכן חלב בקיבה
 ת כ ב

בשר

שנתבשל בלא מליחה או האמלח ולא
 קורח אסור כי אם דם האברי באומצא
 אינו אסור אבל כשמוצאו יוצא ברטוב וחוזר ובלוע ואסור
 כל החתיכה דמשערין בחתיכה שלא קורחה מאחר דלא
 ירעבון מאי נפיק מיניה וקדירה נאשרה דאמר
 שמואל קעדה שאלח בה בשר אסור לאכול בה רותח דכלעס
 ת כ ב

למלוח בית השחיטה

ראש כבש אין למלוח בית השחיטה ואחר כך למולחו
 ראש כן כשימלח הראש אחריו קרי בולע במקום שכבר
 נמלח וכן אין למלוח צואר תרנגולת ולמלוגה ואחר כך
 למלוח כל התרנגול אלא כך עושה רוחן במים את צואר
 התרנגולת או בית השחיטה הכבש ומולג ואחר כך רוחן
 כל התרנגולת או כל הראש ואם ראש נתבשל ולא קרעו
 בין נמלח בין לא נמלח אסור לקדירה דלא גרע מיהא
 דאמרי בפ' גיד הנשה רישא ככבשא תלא אכחיריה ודין
 ביה ואבית השחיטה מידע דייב אנדדין מקונא קני
 ואסיר קבא נמי מקונא קני ואסיר ת כ ב

קרום הראש

ראש כבש שחתכו עמו קראש
 וניטל קרום העליו והמנכאשאר
 בראש ולא ניטל קרום התחתון ונמלח וקורח וכלו כראש
 דמותר דאמרי בפ' גיד הנשה דמוקרא מזוס דמא וקיימ'
 לן חתיכה ומלחים אפי' לקדירה שפיר דמי דלא גרע
 האי מרישא ככבשא אכחיריה אי דמא ביה שרי שיוצא הדים
 להין ועוד הראש יש בו יותר מן מוחי ובפ' השוחט
 אמרי ככהמס סוף ונכתתם אכר אכר אין צריך לנכוס

הוירדין

לב שלא נמלח

ונתבשל בקדירה עם הכשר אוסר הלכ את הכשר מחמת
 הדים הנבלע לחוץ אבל הלכ מותר דשיע ולא בלע
 וקורעו לאחר ביטולו כבש שמיאלוהו בכשר ולא נמלח
 לא הכשר ולא כבש ונצלה מותר דאמרי בפ' ביצד זולין
 כבולעו כך פולטו וסילבת מילת' אריא אפי' פומא לעיל
 והני מליח בישרא אבל כבדא אסיר ת כ ב

בשר

שלא נמלח ועשה מליחת' נתנו בעיסה
 לאפות אסור כי רבי יבב פירש כך
 הים ונהגם היו טופלים הכשר שעל גבי השפוד כבצק וזולין
 באש כך כרי שיתן הכשר השמנונית בתוך העיסה ככיד
 זולין רבין הבא טפל ליה בר גזולא לרב אמר מי מעלי טפלי
 קבלי ואיכול אבל אם נמלאת עיסה בכשר שלא נמלח
 לקדירה אסורה ומוסיק הילכת' דסמירא בין אסמיק בין
 לא אסמיק שרי חזיריתא זב שרי לא זב אסיר שאר
 קימחי אסמיק אסיר לא אסמיק שרי כשר שלא נמלח
 ונולחו ומקבל השומן המטפטף אמרי בכל הכשר אפי' שמואל
 אין מניחין בלי תחת הכשר עד שיכלה כל מראה אדמומית
 שבו אמר רב אשי לית ליה תקנתא אלא מישרא ליה בללי
 דמילחא ובתר הכי שפי ליה פירש בשר שלא נמלח או
 שנמלח ולא שקה כשיעור זלייה קודם שנתנו אצל האש כותן
 טעם מלח בכלי שמקבל השומן והדים נברר אחר המלח
 בזולים וכשיערה שומן מן הכלי הכלי לא יתערב הדים
 ויתערב השומן ויש שאסרין שאין אנו בקיאין שיעור מלח
 ליתן בכלי ואין לקבל השומן מן התרנגולת או מן האנווא
 או מן הכשר אם לא שילח הכשר וישסה במליחתו שיעור
 זלייה ויורח ת כ ב

לחתוך בסכין בשר צלי

כשפר תרומות מחמיר חתוכין בסכין בשר צלי שאכל
 האש בשפוד לכשת אס זלני הרבה ופעמים שחיתך מלא
 דם לפי שעדיין לא נגמר זלייתו למה לא נאסר הסכין הלא
 דם שריק ממקום הבומות והוא רותח בשביביו וגם פעמים
 נקבין בסכין או בשפוד של ברזל שזולס בו הכבד והדים
 רותח ואוסר הכלי כשזולין הכשר קצת וכשחיתך אתו
 בקערה אפילו יצא אדמומית ממנו מותר ורבא אכיל ליה
 וקרי ליה חמר בשר ת כ ב

צלה בשר וכבד

אם צלס בדיעבד בשר וכבד יחד אם קיבל שומן כי דם
 הכבד נץ שומן ומתערב ואסור הא דאמר שמואל מליח
 כרותה כסאיבו נאכל מחמת מלחו שיהי עבוס המאכל
 מוכח המלח אין לפרש שחפץ להוליכה בדרך רחוקה
 ומולח הרבה כהיא בפרק כלל גדול דבביתיה לא מוסי
 מיכליה עץ דליתת הכי כסנו אטומתא דהו כי ריש
 גלותא דאמלחו בבדא דבשיים וכן רב מרי דאמלחו בשר

בשר שאינו מלוח

ונפל בחלב והגביהו מיד מותר ואם מלוח אכור כדאמר
גבי גזולא ואם אינו מלוח מדיחה במים ואם נזלה ונפלה
בעי קליפא ואם בבשר בקעים אסור

בשר וגבינה

בשר וגבינה אסור מלוח זה
לכד וזה לכד וכתביבשו
פאינס לחיס מכחון ונבעו זה בזה מותרים רק שלא ארחו
ואם נתבשל בשר כשר ועדיין חם ובה בשר נבילה אפילו מי
על בשר כשר חם מלמטה כאשר קבשר דקיימא לן כשמואל
תתאה גבר דתיבא כוותיה בפ' כינר זולין שבשר חם
מפליט מחבירו כל שכן אם בשר נבילה חם מחבירו
דתתאה מפליט ואם למטה כזונכת אינה מבליע אך קליפה
בעי ואם מלוח דבר היתר בכל כלי אכור קמלח אינו
מפליט מן הכלי והא דאמרינן קטמאים לאכור צירן
ורוטבן גבי התיבה ונביל דמליחה שחוטא אסורין מן התורה
כדמפריך בפ' קעור וקרוטב נגמר מחלב מהיתך וכן צירן
וכן לחלוחיתו וכפ' א דכבודות גבי איכור חלב טומאה
תיפוק לי מקטמאים לאכור צירן ורוטבן זה עיקר איכור
קמחי במים וציר דגים הוי לחרבן כדמשמע בפרק אין
מעמידין דפליג בין מחוי לציר

גוי או שפחה

שמלגו תרנגולת או הדיחו בשר
בספר תרומות מצאתי אס גוי או
שפחה גויק שבכית ישראל שמלגו תרנגולת ולא דאקראיאל
ולא ידע אי בכלי ראשון או בכלי שני מותר או קדיחו
הבשר ולא דאקראיאל שני פעמים קדיחוהו קבאו בקדירה
או מלחו בשר ולא ידע אי בכלי ראשון או לחון אם
קדיחו קערות שנסתמשו בהן בשר עם קערות חולבות ולא
ידע עם קדיחו יחד או אלה לכד ואלה לכד או כל שאר
עניינים קדומים להכי גווי אם קבוי אינו יודע משפט
הדבר היאך עושין אז הכל אסור דאזלי לקל טורחן
עסק באיכור כמו שרבי הגוי לעשות בביתו ואם יודע
הבשר הדבר היאך קדיחו אז הכל מותר ואם ישראל יוצא
ונכנס דמירתת קבוי לקל טורחן לעשות באיכור שמא יראת
ישראל דתנן אין צריך להיות יושב ומשמר אלא אפילו יוצא
ונכנס מותר בריש הכל שחטין שרי
לישראל לאכול משחיתת כותי מקאי טעמא שאינו מקפיד
על לפני עור לא תתן מכסול ואפילו הכי לא חיישינן
שמה שקק שמא דרס שמא החליד

אמר שמואל אין הכבד יוצא מידי דמו אלא מולחו יפה יפה
ומדיחו יפה יפה ואותו הדם הנדבק לבשר על ידי המלח
אינו אוסר קבשר לפי שהדם אינו מפעפע כי כל מקום
שהצריכו חכמים קליפה אעפ"י שהאיכור אינו מפעפע
אעפ"י שיש בקליפה שומן אלא כיון שאיכור עצמו אינו חולק
יותר ואין הקליפה אוסרת שלא יאמר טפל חמור מעיקר
חתיכה ומלוחה שפלה בציר אסור דאי ככבוס וקוי כמבוס
דגים ועופות שמלחו זה עם זה וקרכי דגים וכל עי
ומליאת בשר וחלב לא הוי גדי שללאו כחלבו שאסור לאכול

שחטה בקדי טריפה וכי מלחה לאורחא דחיקא למיזל
לא כל לקדירה אין נאכלות מחמת מילוחו ושיער מליחה
כשיער זלייה דמליח ברותח דגלי ואמרינן בפרק
הקומץ דבה אמר רב יהודה דם שמלחו אינו עובר עליו
וכן דם שבסלו ולבבי קדשים אמרינן וכן לקדירה כדאמר רבא
דתינו כביסול קופכו ומולחו ואין לגרם וכן לגלי דדם
האיכרים כל זמן שלא פירש מותר כדמשמע בפרק דם
חטאת דם שחטה מישרק שריק והא דאמר בפ' א דכריתות
ה' לאוין כדם חד לדם האיכרים זה שפירש

ואמרינן בפ' מפנין בשר טפל מפני שלא פירש ואמרינן גבי
כבד רב הונא חלטי ליה כבדא בחלא ומסיק אפילו חלא
שרי דקמיט קדם בכבד עלמא דם שלא פירש מותר
ואמר שמואל כבד שחתך עליו בשר דמשמע דגוף הכשר
מותר בעור שלא פירש וכן בישראל דאשמוק בפ' כינר זולין
ובפ' גיר הנטה שפדיה בשפודא מיד דריב ומאחר שנזלת
הכבד מותר במחבראי בקדירה והא דאמר בפ' השוחט
קרוצה סיכריא חותך בזית בשר ומלחו יפה יפה מפני
שחתכו קודם שתצא נפשה ולבשל דאי לגלי לא גרע
מישראל דאשמוק והא דאמר הסוכר מפרקתה של בהמה
אם חפץ לאוכלו בלא מליחה כביסול דאי לגלי קוי כבישראל
דאשמוק והיא דפ' א דביצה שמולחים על העור לגלי ביום
טוב ולא קוי עיבוד עיר שמלחו מועט למתק עושין הלכך
הזולה בשר אם לא מלחו מותר וכל שכן אם מלחו ולא
שקה במליחתו דם האיכרים הוי היתר ורס שפולט שריק
ונפיל לארץ אבל לבשל צריך להדיח הכשר תחלה סיטב
או לשקתה במים ולמלחו יפה ולא קודם עד שיעור זלייה

כדאיתא בהלכות גדולות וצריך למלוח הכשר משני צדדין
וכן התרנגולת מבפנים ובחוץ כדאמרינן בפרק הקומץ
דבה גבי קדשים במלח תמלח קופכו ומולחו ומוולחו
כששקה שיעור מליחה מדיח להעביר המלח הכלוע מן הדם
ועגור מדיח לכך אמר שמואל ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה
יפה הרי בקדחא אחרונה שני פעמים יפה יפה ושמולח
ימלח על דף או על סל או על כלי נקוב שזוכו דם לארץ
דאמר שמואל אין מחיין אלא על גבי כלי מוקב שאם
היחו בכלי שאינו מוקב כאשר הכלי והבשר שבלע הכלי
וקבשר הדם כדאמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור
לאכול בה דנתח לפי שהקערה אסורה ואפי' לא שקה כי אם
מעט נפלט מן הדם בכלי וכשמדיחו הבשר לאחר מליחה
יתן מים תחילה בכלי ואחר כך הבשר לכתחילה מליחה
בשר לבשל קרוי אינו באכל מחמת מלחו ואז מליח הרי הוא
כריתח דגלי ואם נבעה אותו בשר בגבינה אסור
הגבינה מלוחה אבל הבשר מותר שהגבינה אינה פולטת
ואם בגבינה ולא הבשר אז פולטת הגבינה ונאסר הכשר ולא
הגבינה ואם שניהם מלוחין ונבעו זה בזה שניהם אסורין
ששניהם פולטין וכולעין שאין שייך לומר כבולעו כך
פולטו כי אם בדם ולגבי בשר בשר ונבילה ששניהם מלוחין
או הנבילה לכד מלוחה או נאסר הכשירק ואם הכשירק
לכד מלוחה מותרת

יש בהם מותרת הגיב בעים ככל הקדירי ואמרינן
 בפ' גיד הנשה אמר ר' חנינא כשהן מאעריין ברוטב ובקיסה
 ובמאי דבלעא קדירה ומשערינן האיסור שנפל שם תחילה
 אז משערינן כמי בקיתר דבלעה קדירה אבל אם באנו
 לשער האיסור כמו שבא עכשיו מצומק לפנינו האיסור איך
 לשער במאי דבלע קדירה שהרי גס האיסור בלעה ונתמעט
 והאי דלא משערינן בקדירה עצמה כשהיא של היתר אבל
 אם היא של איסור כגון קדירה חולבת שביטל בה בשר "

ת ל ה

כף חולבת

או כף חולבת שבחשו בה בשר
 חשבינן כל הקדירה חתיכה
 דאיסור לשער כנגדה " וקבץ כמו שכתבנו במאכל חס
 יש ס' במאכל וברוטב מותר ואם לאו אסור כף משערינן
 לוקח בלי מלא מים ותוחב בה הכף חולבת כמו שכתבת
 בקדירה בשר וקומים יוצאין בכלי ריק וחוזר וממלא
 הכלי מים וחוזר ומכניס הכף במים וחוזר וממלא הכלי
 כך יעשה ס' פעמים ומשער המים שיצאו ס' פעמים אם יש
 בקדירה בשר וירק ורוטב כפי שייעור המים שיצאו קוים
 מותר ואם איך כוס אסור " ת ל ו

בס אפרוח בביצה

אמור רבנן בס' גבי כל האיסורין שבתורה אבל ביצה
 קיימא לן בפ' גיד הנשה בס' וקרא אסורה בס' וקרא מותרת
 קו ס' אם יש אפרוח בין בביצת טמאה בין בביצת טהורה
 אסור כדתני ביצים ששלקן ומצא אפרוח באחת מהן אם יש
 ס' בקן בנותן טעם אסורת הילכך ביצה שיש בה אפרוח יש
 לכו לשער בביצים טהורות אחרות וכמים שנתבטלו בו
 אם יש בקן ס' לכו מן ביצת אפרוח אז מותר ואם לאו
 אסורה אבל ביצת טריפה או ביצת עוף טמא שנתבטלו
 עם ביצים טהורות אפי' איך בהם ס' מותרות דמיה דביעי
 לית בהו טעמא ביצת טריפה אסורה אפרוח של ביצה
 טריפה מותר בתמורה בשילתו כל האסורין ביצת עוף טמא
 אסורה בפ' אילנו טריפות מן בתי יעקב ואיך בביצת טריפה
 שאסורה בשילתו קמא " תכיל איך מוכרין ביצת
 טריפה לבגוי ביצה המותרת מותרת ביצה שמוצא דם על
 חלמון שלה אסורה אבל דם על חלבון וירק קדם ואוכל
 קשאר " ת ל ז

כחל

שנתבטל עם הבשר אמור רבנן בס' לכו
 מן האיסור אבל כחל שנתבטל עם הבשר
 וסכחל אינו קרוי עתי וערב קיימא לן בפ' גיד הנשה אמר
 רב כחמן כחל בס' וכחל מן המניין וכחל עצמו אסור ואם
 נפל לקדירה אחרת אסור אם לא יתהם " כחל
 שביטלו בחלבו לכו מותר אבל לכתחילה בעי קריעה עתי
 וערב וטחו בכותל אבל לזלייה איך צריך לקורעו ודוק
 כחל מניקה אסור וקיימא לן בין בכדא בין כחלא עילוי
 בישראל לכתחילה הוא דלא אבל דיעבד פסיר דמי
 כחל שנתבטל עם הבשר בדיעבד מותר או ככלל עם
 הבשר ויס' לכול הכחל קודם הבשר או חלב קודם

אפי' לו מראש או נודח לב מפעפע בחומיות האש אבל
 מליחה קדם והציר אינו מפעפע ולפי רבינו אפרים איך
 שייד' לומר הבשר נעשית חתיכה כחילה כי אם בבשר בחלב
 אבל לרם הכלוע לא נעשית כחילה כי אם קדם הכלוע שאינו
 מפעפע קיימא לן אפטר לשוחטו אסור וקלבה כרב באיסורי
 כנגד שמש' וכר' יוחנן לבגי שמואל כדאמ' בפ' מוי שהוציאנו
 כר' יוחנן לבגי ר' שמעון בן לקיש כדאמ' בפ' החולץ
 בפ' בהמה המקשה משום הכי קיימא לן אפטר לשוחטו
 אסור חתיכה שבלעה איסור ואיך בחתיכה ס' לכוטל איסור
 שבו ונתבטל אותה חתיכה עם חתיכות אחרות החתיכה
 אסורה שמה לא פלטה האיסור שבה מכל מקום הרוטב
 מותר אם יש בו ס' לכוטל איסור הכלוע מהקוא כויתא תרבא
 דנפל לריקנלא רביארא קלחת ונפל לתוך הרוטב וכן כזית
 בשר שנפל לתוך יורה של' אמר רב בשר אסור וחלב מותר
 שיא ס' לכוטל טעם חלב ואם איך ס' בבשר לבגל טעם
 החלב אסור מלח הכלוע מן קדם שירי מליחת בשר
 ונתנוקו בקדירה אם יש ס' כדי שיעור מלח הכל מותר לפי
 שקמלח איך כו איסור " ת ל ב

הילכות איסור והיתר

בפ' גיד הנשה אמר רבא אמור רבנן בטעמא ואמור רבנן
 בקליפא ואמור רבנן בששים מין שאינו מינו דקיתירא
 בטעמא דאיסורא בקפילא מין במינו דליכא למיקם
 אטעמא אי כמי היכא דליכא קפילא בששים בא
 וראה כמה הלכות מתחלקות מררי רבא כפטיש יפוצן
 ס' אמור רבנן מטעמא מין בשאינו מינו דקיתירא
 דתיבא קדירה שביטל בה תרומה לא יבטל בה חולין ואם
 ביטל בה טעם לית בהן אם יש בה טעם אסורה לזרים
 ומותרת לכהנים זאם לאו מותרת אף לזרים ובפ' כל
 קבשר זנון שחתכו בשבין יטעמנו ישראל אם השמכונית
 מותן בו טעם אסור לאוכלו בכותח ואם לאו מותר לאוכלו
 בחלב אמור רבנן בקפילא בפ' גיד הנשה לילכות
 באילתה קא דבקטן טמא נתבטל באילתה של בשר ואמר
 ר' יוחנן לטיעמיה נחתום גוי ולא שיריעתו אלא באמר
 טעם תבטיל זה ומה טעמו ויסח לפי תומו ובפ' כל
 קבשר קערה שמלח בה בשר לטיעמ' קפילא כדי לאכול
 בה רותח ומסיח לפי תומו " ת ל ג

איך גוי באמן

להעיד איך באמן ולא לאסור
 מא' קיימא דמותרת שקתירו ששים
 בני אדם וגם לטעמיה קפילא הלבך איך להאמין לבגיה
 או לבעבר גוי לומר זה הבשר מלוח או קודח לאחר מליחתו
 וכפ' דעז' חלב שחלבו גוי ואיך ישראל דואסור אסור
 ואיך להאמין לומר לא עירבתי " ת ל ד

משערינן בששים

אמור רבנן בס' היכא
 דליכא קפילא גוי
 וילפינן בפ' גיד הנשה מורוע בטלח מן האיל בפ' כל
 קבש' טיפת חלב שנפלה על גבי חתיכה אם יש טעם באותה
 חתיכה שלא הגיב הקדירה ואיך בחתיכה ס' אסורה ואם

כחל - אעפ שאני תם מתיר כחל לקרוע שתי וערב
ולכשלו עם כשר אבל לכשלו לכדו בקדירה אין צריך לקרוע
אנו פוסקים כרבי שלמה שאוסר לכשלו עם כשר אפי' קרעו
שתי וערב כי אם לכדו בקדירה אם יכשלו קרעו" תלח

ששים

כנגד הכבד אמור רבנן בס' כבד
שנתבשל עם כשר אם יש בקדירה
וכחתיבות וברוטב ס' כנגד הכבד אז נתבטל הדם ומותר
דעתן בתרומות הפרקי' כבד אוסרת ואיכה באסרת מפני
שאי' כולטת ואיכה בולעת' כבד שנתבשל לכדו בקדירה
הכבד מותר דלא בלע אפי' כשהוא בח מרתחתו' וכך
בפרק בת' דהוריות משמ' כבד שלוק מותר סקרי דברים
מחזירין את החולה לחלויו כשר זני וכבד' זהו שלוק
דאיני תיפוק לי משום זני' ואם נתבשל עם הכשר או
אם אין הכשר ותבשיל ס' אסורות ואי' מותרת' אם יש ס'
הכל מותר' ירושלמי בפ' דתרומות ר' בא שלק כבדא
ואכל בשניטו וכשר בקדירה' אחר שכלה צריך להמתין
עד שיכלה היטב וכל משכלה אדמו אין להתיר כרב אפי'
דאזר לקבל אפי' לאחר שכלה האדמומית ממנו" תל ש

ששים

כנגד האיסור לב וכבד וקלכה למעשה
ראיתי אבא מרי ק"י יבן זל הוא וכל
בני שפירא ומגפא היו מתירין בין כבד דבוק בעוף בין
אינו דבוק היה מעער אם יש ס' כנגד הכבד הוי מתיר
סבל' ולא באמר חתיכת העוף כעשת גבילא' אם אין
בעוף ס' אלא אם העוף והרוטב שיער כס ומתיר הכל"'

ת ה

כבד שנצלה

בעוף מותר' בפ' כיצד צולין
כבולעו כך פולטו דטורא מיאב
שייב" ואם כבד נמצאת במליאתא אוסר מיהא קיימא
חיוורתא הוא ומחזקת הדם בתוכו' כשר וכבד שנמלחו
יחד הכבד פולט כל פעה כל שחתיו וסביבו אוסר דמי
לרבי' ועופות דאשרי עופות לרבים כן הכבד אוסר את
הכשר' הכבד אוסרת מה שנתבשל עמה ואיכה אוסרת
ואם הוא מתבשל אסורה" קצולה הכבד חותכו ונורא
מישב שייב' וכבולתו מעט או מתבשל עם הכשר אז צומתו
בחומץ או בחמתין לכשלו" חמ א

לב מבושל

אמור רבנן בס' לב שנתבשל
לכדו מותר הלב קרעו ומוציא
את דמו' לא קרעו קרעו לאחר ביטולו' והלב אינו בולע
דאמרי' כביצד צולין שאני לב דשיע' אבל נתבשל עם
כשר אם יש ס' כבד וברוטב כנגד הדם מותר ואם לאו אוסר
הכשר' ואבא מרי ק"י יבן היה מעער בין לב דבוק
בעוף בין אינו דבוק אם היה בס' בתבשיל וכבד מתיר ואם
לאו אוסר' אעפ שאיני במעשה הבאונים בין כבד דבוק
בעוף מערינן בס' כנגד העוף אם אין בעוף אם אין כנגד
הלב הדבוק בו הוי ליה חתיכה דאיסורא לא הורו כך כל
דבתיי אלא בין נתבשל בו כבד או לב משערינן בס' ואם
במלח ביחד אז נכלל הכבד אוסר סביבו אבל הלב אינו אוסר
סלב אחר קריעתו ומותר לצלותו או לכשלו או למלחו עם

שאר כשר' הלב קרעו ומוציא את דמו לא קרעו
אינו עובר' בכריתות בפ' דם השחיטה לב עוף שאין בו
כזית אבל לב בהמה דאיכא כזית עובר עליו אם אכלו מי
דאמרי' במנחות בהקומץ רבה דם שנתבשל אינו עובר
עליו" תניא הלב קרעו ומוציא את דמו לא קרעו
קרעו לאחר ביטולו ומותר' דדם שבלב אסור אבל הלב
מותר דשיע' כשר הלב חלק ואינו בולע' דאמרי' בפסחים
בפ' כיצד צולין שאני לב דשיע' קרו אם נתבשל הלב עם
דמו לא מיבעיא אם פי הקנה חוץ לקדירה' טהור יוצא
לחון ואין הלב בולע אלא אפי' פי הקנה חוץ הקדירה סלב
מותר טהור חלק מבפנים כמו מבחוץ' ואם הלב נכלל
עם דמו קרעו מותר והדם נוסף לארץ" ואם נתבשל
כשאר הדם בקדירה וצריך ס' לבטל הדם' ואם אין ס' אף
הדם אסור" תמב

הבחה

קרעו ומוציא את חלבו' לב קרעו אינו
עובר עליו ומותר אף בלא קריעה'
פי' ר"ש דווקא לצלי שנופל לארץ וחלב שבו חלב שחוטט חוץ
אסור מה שפולט חוץ ובלע' ותניא כחל שביטלו מותר'
פי' שאלו קריעה בעלמא דלא בענן שתי וערב וטח
בכותל' וקשה דרב נחמן מיקל טפי וזיקו לה בחלי נפוח
מן החלב כמו בפ' ד' דע' ארמאי' זונקני קרי דמתיר לצלי
בלא קריעה' בפ' גיד הנסה כחל בס' כיון שיסס'
במים אז החלב הנפלה בטל בס' במים לכשלו ורבי' תם פי'
בין לצלי בין לבשל' והא דאמרי' כחל קרעו שתי וערב
לקדירה עם הכשר' קרעו קצת אינו עובר עליו ומותר
בדיעבד עם הכשר' אבל לצלי מותר בלא קריעה' א' כרב
נחמן או לקדירה בלא כשר' כחל שביטלו בלא כשר בלא
קריעה מותר' אפילו ליכ' ס' אבל בקרי' כשר אסור שקלט
החלב' ובפ' גיד הנסה כחל בס' אם ביטל עם הכשר אבל
לא כשר מותר' ודעתן קרעו לכשלו עם הכשר' ביטולו
דיעבד לקדירה בלא כשר זהו לצלי' ומשני הוא הדין
לכתחילה" אנו פוסקי' כרבי' שלמה לצלי בעי קריעה
שתי וערב לכתחילה' ואם לא קרעו מותר לצלי שמתבטף
לארץ' ומה שלא פי' מותר בדיעבד נתיבא כוותיה ולא
כרב נחמן קאמו' וזיקו לס' בחלי בלא קריעה לצלי אבל
לקדירה קרעו שתי וערב וטחו בכותל' ומותר לכתחילה
בלא כשר' וכן לעשות מליאתא ליתמו בעיסה אם לא
קרעו שתי וערב אסור אפי' בדיעבד שחלב מטבטף חוץ
ונבלע ואוסר החלב מדרבנן' ואם יש ס' במים עם סכח
שמתבטל חלב הנפלט מותר' ועם הכשר אפי' קרעו שתי
וערב אסור" וכן אנו מורדי' אבל רבי' תם הוי מתיר
לקדירה אם קרעו שתי וערב עם הכשר לכתחילה' ואם קרעו
מעט מותר בדיעבד כלישכא קמא כרב' אבל לצלי מותר
לכתחילה' בלא קריעה כדאמר רב נחמן וזיקו לה בחלי'
ורב לא פליג עליה' והוא הדין לקדירה בלא כשר או במליאת'
מותר לכתחילה' בלא קריעה כלל אעפ' שחזר ונבלע'
וכחל שכלה או נתבשל מותר לחיותו בסבין שחתך בה כשר
או לאוכלו בקערה שהיה בה כשר' וקילכת' בין כשרא

בין כחלא לנלי לכתחילה הוא דלא הארדיע בד שפיר דמי

תבב

דין כבוד

אמר ליה אביי לרב ספרא כי סלקת
 בעי מינייכו כבדא מה אתון ביה
 פירש לבשלו בקדירה לאחר שנמלח שכולו דס לעולם פולט
 ונבלע אבל לנלי מה שפולט נופל לארץ ומה שאינו פולט
 מותר מה שלא פירש ורכי תם אומר בין שנמלח
 וסקה שיעור מליחה יצא כל הדם שעתיד לצלות כאילו אם
 בנלם ומעשים בכל יום לאחר שהכבד נצלה שמטבין
 אותו במחבת או בנתבין אנתו בקדירה וקנא הדין שמונת
 לקדירה על ידי מליחה דכבד פי שיעור מליחה כשיעור
 צלייה או יצא כל הדם כאילו נצלה דמליחה קרי הוא כרותח
 דצלי וכן הקומץ רבם טבין דמעט קרא מליחה קרא מליחה
 לא מעט מליחה אכספ מתורת דם דאמר רבי יקודה דם
 שבישלו וכן שמלח אין עובר עליו אלמא מליחה דקדשים
 הוי כבישול דאמר רבא וכן לקדירה וצריך לסינת מליחות
 של כשר שנבלע בקדירה כמו של קדשים בין לפירש
 בין לפירש דמיכביע ליה לאסור כשר שנתבשל עמו אבל
 כבד פשיט לאביי ולרב ספרא דאינו כאשר לקדירה דידעי
 מתניי דמסכת תרומות כבד אינה באסרת שפולטת ואינה
 בולעת טורח לפלוט רוב דמו ואינו בולע ופי' בספר
 תרומות רב ספרא סבור אביי אלא לאסור הכבד עצמו לאחר
 שנשלק הרבה ונתרכך ובלע דמו אנפלט דסלוקה אסרת
 ובאסרת אבל אינה שלוקה כי אם כבישול כוונת הכבד
 עצמו אינו אוסר ומשיב לאסור עצמה לא אפי' שלוקה
 בשלוקה השתא לפירש אם בישל כבד בקדירה לאחר שנמלח
 ושקו כדי מליחה וקודח במים כבד מותר ואם יש כשר
 עם הכבד אסור שהכבד פולט מרוב דם אברואינו בולע
 אבל בכשר בולע ואין לבשלו לבדו שהכבד אוסר הכלי
 ולפירש אפי' לא נמלח כך הוא הדין אבל לאחר שנמלח מותר
 לבשלו בקדירה אפי' עם הכבד שפוסק לפלוט לאחר שיעור
 שקיית מליחה ולאחר שנצלה מותר לטובבו במחבת או
 ליתנו בקדירה דאינו פולט עוד כיון שנצלה באש ואם
 דון לצלותו כבד הבחלי צריך לקורעו שתי וערב או לכוקבו
 בעצמק בסרבה מקומות בהב טאי מאן דבעי מטוי כבדא
 צריך לחותכו דאזיל דמא בסומפנות אבל משום דם
 סמפנות הכבלע בכשר הכבד אין לחוש כבולעו כך פולטו
 כדאיתא בריש פ' ביצה זלגין רבה בר רב הונא דאמר
 גבי כבדא צריך קריעה שתי וערב וחיתוכא לתחת סבי
 מילי כבדא אבל כחלא שומנא בעלמא הוא תבב
 כשהחכם בא לבטל איסור שנפל
 בקדירה או כלי אסור שתקנה
 הקדירה על ידי צריך לחקור אם כתננו מים לאחר שהיה
 האיסור בקדירה שפעמים הקדירה או המחבת לא היה בהן
 מים מתחילה כל כך כמו עתה שבה לגרות ומתחילה
 כשהיה בו מעט מים כאשר הכלי וכשכא לתת קתבטי
 שקיה ככלי איסור ורוצה לתתיר שאינה קדירה בת יומא
 שלא סיה בו איסור מעתלעת או יותר צריך לחקור אם

הוחמו המים לברם בתוך מעת לעת שעשו באיסור עצמת
 דכל המים שעשו כחלה כמו שלא בקס' לבטל פליטת
 הכלי דכדידיה משערינן ליה חזרו ונבלעו אבל בהיתר
 אין הדין כך כמו כשר בכלי של חלב וחלב בכלי של כשר
 ואם אין הכלי בן יומנו הכל מותר אעפ"י שעשו מים חמוץ
 לעולם שכל המים אין להם דין פליטת מן הכלי וכן חזרו
 ונבלעו בכלי ולא כבלע דק מעט מן הכשר שנבלט מן הכלי
 או מן החלב המעורב שהרי ידות חזרו ונבלעו מן המים
 שהקדירה בהיתר משחור ונבלע מן הפליטה שלי כלי
 דווקא באיסור אמרינן חתיכה עצמה בעשית כחלה שכל
 המים קרויין איסור ועוד יש לתתיר משום מתן בר נתן
 טעם אפי' אם כאמר דווקא דגים שעלו בקערה מותר אבל
 נתבשל ולא היבא איכא ב' נותני טעם של היתר הראשון כנס
 בכלי משום למים מן המים חוזר ונבלע בכלי הרי שלם
 וכל שכן אם הוחמו מים הרבה פעמים דאיכא טובא
 נותני טעם ומותר בפ' דתרומות

כבוד

בפ' דתרומות ר' יוחנן בן נורי אומר
 סכבד אוסרת ואינה באסרת ומייתי
 לה בפ' כל כבד רבי ירמיה בעי שלקח לכבד בחלב מהו
 פי' פולטת ואינה בולעת ר' זעירא לא אבל כבד מימיו
 ר' אבא שלקח ואכל איכא דאמרי מלחם ר' בא ואכל
 ובפ' כל כבד קאמר כבדא מה אתון ביה ופי' רבי תם
 דקבעי בלא נמלח כי לאחר מליחה ושקיה כשיער פשיטא
 שמוותר לאוכלו עם הכשר ונאגה קעס לאחר צלייה לבלע
 בקדירה שהאש הוציא את הדם ושיעור שהיית כשר במלח
 ליתן בקדירה פירשו הבאונים כשיעור צלייה צלי
 כמו שפולט על ידי צלייה פולט על ידי מליחה אבל בלא
 מליחה קא מיכביע ליה כיון דכנלא שרא לן רחמנא כדאמר
 התם שרא לן כבדא אם כן היתר אפי' דם וצא או דילמא
 אם יצא ונפלט אסור אבל שאר כשר פשיטא שהיה הוצא ממנו
 אוסר את הקדירה דהא אמרי אין מולחין את הכשר אלא
 בכלי מנוקב והא דקאמר התם אייתנו ליה כבדא שלייתא
 ולא אבל התם לא היה יודע אם נמלח וכן הוא דקאמר
 וקריבו ליה קניא בקופיא ואכיל התם כבדא שלא נמלח
 אבל וודאי הלבוהריאה נמלחו כשאר כשר איכא עשו כדי
 להורות לתלמידים וקיה יכול להשיב לו דילמא נמי לב
 וריאה נמלחו כמו כן כבד מכל מקום קנא דקוה משתעי
 קיה סבור שלא נמלח וקצת קשה לפי זה מגמרא דקבא
 ולפי' התם קא מסתפקאס מיירי בכבד כשירה ואוסרת
 הקדירה במא יכפיק מיכא או בכבד כשירה מיירי ואוסרת
 ואינה באסרת הכבד כשירה מן השמנונית של טרפה משום
 דטרידא למיפלט אבל כבד כשירה אינה אוסרת את
 הקדירה אעפ"י שפולטת את הדם דהכי איירא רחמנא וכתוספ'
 ומייתי לה התם ר' ישמעאל כו על ר' יוחנן בן ברוקא אומר
 מתבוללת אוסרת שהתכלין מרכיבין אותה שלוקה
 אוסרת ובאסרת בפירוש רש"י ובפירש שנאסרת שמכושלת
 יותר מדאי וכתוספ' בפ' כל כבד כשפר וסן דרסי
 שלוקה אוסרת ואינה באסרת ויש לפ' אותה שלוקה היא

בישול מעט בתיחה ראשונה כמו שלקות ירקות שדרכן
 לבשל מעט ולכסוף כובעין בחומץ וכן בכרכות בפרק כיצד
 מברכין וכפ' כל טעם איך בכבשין ולא בשלוקין ולא
 במבושלין זו ואין צריך לומר זו תקיני דכבוש כוחו חזק
 מושלוק ושוק ממבושל מיהו יש שליטה שהוא יתר מן
 המבושל כפ' בהמה המקשה עור חמור ששלקו וכן בפרק
 מומין חילו ששלקו קו' ב' אחת ביצה שנתבשלה בתבלין
 אסורה של תרומה ושל כלאי הכרס ושל שביעית לבולי
 עלמא חפי' חלמין טלה אסורי' מבושלת ונקלפה ונתבלה
 מבחמץ הטעם עובר את החלבון ואת החלמין רב הנוט
 אמר קליפי' אסור מעלין את הקיטור מצטרפין לשללות
 את האיסור ולהתיר בששים נאם איך בהיתר ששים וקליפת
 של ביצת האסור משלמת הששים אמר ר' זעירא והוא שלקין
 בקליפתהו

ת מ ו
גיעולי ביצים
 מותרין כדא' סורי' עובר ולא
 יבעיל פי' שנהקו מן
 התרנגולות בעל כרחן ביצים שהקרימו מותרות פי'
 שנולדו בקרום בעלמא א"ע שפי' קליפת אכל בלא קרום
 אסור דהוי אכר מן חמי

ת מ ז
מצא בהן דם
 קולף מקוס דם תיאר ר' חלפתא
 חלבון אסור וחלמון מותר אמר ר'
 זעירא הא דקאמר חלבון אסור שנמצא במקום זכרותו של
 חלבון ואפי' חלמון נמי אסור והוא שנמצא במקום זכרותו
 של מוח שממנו אפרוח נוצר כך היא חגירה בגמר זו
 ומחמיר טפי בדם הנמצא על חלבון מעל חלמון וכן ברסי'
 בספר ישן מאד בסוף אלנו טריפות בני זורק את הדם ואוכל
 את השאר תיאר ר' דוסתאי אכונה דרבי אפטוריקין
 לא שנו אלא שנמצא על חלמון טלה אבל נמצא על חלבון
 טלה אסור ונשי' מובה בגילין מאי טעמא דשדא תכלא
 בכוכא וטעמא הוי כשמשרין אפרוחים מתחיל מחלבון
 מקופה שהתרנגולת מחממת יותר אבל אם נמצא על חלמון
 סתם לא מחממת שריצת האפרוח לא מכה קיתה בתרנגולת
 מקוס שביצי חלמונים קסורים כה ובשנתלה החלמון על ידי
 זרע התרנגול לוקח טיפת דם משם ונאותה טיפת דם אינה
 אסורת את כל הכיפה בכל הספרים מחמיר טפי בחלבון
 מחלמון וצריך להחמיר על שניהם ומילת דר' זעירא
 לעיל הכי פי' קא דאמרת חלבון אסור וכו' אפי' חלמון
 נמי אסור כשנמצא דם בחלבון משום כשהתחיל להשריץ
 האפרוח שדא תיכלא בכוכא ונעשה חלבון וחלמון הכל אחד
 מה שאין כן כשנמצא דם בחלמון דאינו בא אלא מעלמא

ת מ ח
ציר בהמה
 ציר בהמה טמאה מומע בתורת
 כהנים שנאסר מן התורה וכן
 ציר של שרצים מאורויתא כפ' קעור וקרוט' וכפ' א'
 דבבורות דמייתי על חלב בהמה טמאה אבל ציר דגים
 דרבנן בסוף פ' איך מעמידין בספק דגים טמאים בין
 לטבל בגופו בין לטבל בצירו' אבל בהמה טמאה נדארי'
 אסור ציר דאורויתא ואסמכתא בתורת כהנים גבי דגים

סקין לאסור ציר וקרוט' והא דאמרי' כפ' קעור וקרוט'
 דאימלח כשר שחוטק עם כשר טריפה נאסר רבם מהטמאים
 לאסור צירן ופריך מדב טהור שחלו עס דב טמא ומתיר
 הכי פריך לכל הפחות חילוי לאסור מדרכין והא תנן רב
 טמא ציר אסור כל הנכבשין זה עם זה מותרין דפילט
 ואינו בולע' שהמייכ' יוצאין מהם בלא טעם מורסן קליפת
 העליונה של חיטין קפורה' כלתיתה שובין קליפת התחתונה
 של חיטין

ת מ ט
גיד הנשה
 אמור רבנן כס' גיד הנשה
 שנתבשל עם הגידין בזמן
 שמכירו משליכו והשאר מותר ואם איך מכירו כולן אסורין
 דכריא לא בטלא וקילכ' איך בגידי' כמותן טעם כין נמלח
 בין כזלה בין נתבשל בני' משליכו והשאר מותר' וכבון
 שניטל שומנו אבל נתבשל עם שומנו שנקבו בו איש' משערינן
 כס' אסי' כבשר ובחתיכות וברוטב ופסיקת כנגד השומן
 מותר ואם לאו אסור ויש להטות אחר גיד הנשה להסירו
 כולו וישבר עצמות שביד שי' בהם שיווי גיד הנשה
 וישליכם ויסיר שומנו וכל מה שאסור בידך שור וכשבעו
 אסור בחיה ככל הירך וצריך לנקר גיד הנשה של חיה
 והשמנונית יש להקטר כמו של בהמה בירך ובסוק ובכוכא
 דאטמא גיד הנשה אינו נוקב בשליל וחלבון מותר' אבל
 דמו אסור כדאמ' כפ' בהמה המקשה חילכך גיד הנשה
 שנתבשל עם שומנו כס' כמותן טעם כזלה עם שומנו אסור
 הכל' כדאמרי' כפ' גיד הנשה חלב מפעפע גדי שזלאו
 בחלבון אסור לאכול אפי' מראש אזנו

ת נ א
ב מינים סלק
 אמור רבנן כס' וקיימא לן
 כרבא כל מין במינו ודבר אחר
 סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטל
 בגון ככילה ושהוטה זהו מין ומינו ודבר אחר בגון תכלין
 ורוטב סלק השחוטה מין הקיטר כאילו אינו בקדירה אם
 הרוטב וקליפה כס' יותר מן הככילה מותר ואם לאו אסור
 אבל איסור שנתן טעם אסור כדאמ' כפ' גיד הנשה גריסין
 שנתבשלו עם עדשים וקיימא לן טעמא לא בטיל כמו שאר
 איסור ותכלין נזיר דרוכ לס' אבל פתס כמותן טעם ס'

ת נ ב
מין במינו
 בלא טעם אמור רבנן כס' מין
 במינו דליכא למקס אטעמא כס'
 בפרק גיד הנשה חתיכה של ככילה וחתיקה של דב טמא
 שנתבשל עם חתיכות בזמן שמכירין כמותן טעם כס' איך
 מכירין כולן אסורות וקרוטב כמותן טעם כס' וכך אנו
 מקשים בין חלב בין חתיכות ככילה בין נתבשל עם כשר אם
 יש בכשרים כנגד החלב שנתל בקדירה או כנגד חתיכה
 משליך החלב או ככילה ומותר הכל' וכן דב טמא והשאר
 מותר כס' וכן חלב בשומן דמין במינו כס' וכן ראיתי
 סלכה למעשה לאבא מרי' הר' יבק' זצל' ולכל רבותי
 הקדושים זל משפירא וממנגא וכן קורא ר'תם הדא
 דכפ' גיד הנשה אמר רבא מין במינו דליכא למיקס אטעמ'
 כס' ואעב דר' יהודה סבר מין במינו לא בטיל בפרק ביבוי'

קדם וכו' בחיים כפי' כל הזכחים שנתעוררו אין הם מוטל דם
 קיימא לן ברבנים חכמים פליגי עליה. וכשילקי עז' שכירא
 לקו לר' יוחנן לר' שמעון בן לקיש כל האיסורין שבתורה הם'
 אפי' מין במינו א'עב דרב ושמואל פליגי עליה. קיימא לן
 בריש מס' ביצה כר' יוחנן. וכפ' גיד הנסה ר' יחושע בן
 לוי מין במינו כפי' ויליף מזורע בשלק'. ור' אליעזר בן
 יעקב קב ונקי סבר כפי' כל הזכחים שנתעוררו בני חרסו של
 זה ולבני רבא חזין בין במינו בין שלא במינו אסור.
 אפי' אם תאמר בפרק כל שעה אסור במשקו משום חומרא
 דחמין ללא בהילי מיניה. ודמי לטבל ויין נסך בשילקי
 דעז' דאסור במשקו אבל שאר איסורין אפי' מין במינו כפי'
 וכל רבותיו של רבי' שלמה סורו מין במינו כפי'. וכן
 קעיד רבא שמואל ראש הישיבה ככלל דחמין במשקו. מין
 במינו כפי'. וכן כולנו מורין הא דאמר רבא כפי' כל הזכחים
 שנתעוררו אמור רבנן ברובא מין במינו קיינו דיני תורה
 והא דאמר רבא כפי' בת' דעז' חלא דחומרא וחלא דשיכרא
 חמירא דחיט וחמירא דשערי במשקו מפרת בטבל ויין נסך
 במשקו. משום הכי לא איפליגו אביי ורבא אלא במידי
 דמוצי למיהו טבל ויין נסך. אבל בשאר איסורי אפילו מין
 במינו כפי'.

שיפת חלב
 שפלה על חתיכת בשר. אומר
 רבנן כפי' כפי' כל הכשר טיפת
 חלב שפלה על חתיכת בשר אפי' נתן טעם באותה
 חתיכה כפי' מתבטל. ניער את הקדירה אם יש טעם באותה
 קדירה כפי' רבי' אפרים דווקא בשר בחלב טיפת חלב על
 בשר קודם שפלה קים זה וזה מותר וכשפלה טיפה ונתנה
 טעם בחתיכה הוי בשר בחלב מן התורה והחלב והבשר
 שניהם עשו איסור חתיכה כבילה ואוסרת כל החתיכות אבל
 טיפת דם או חלב שפלה על חתיכת בשר אין איסור כי אם
 טעם איסור שבו. ובשר של היתר אינו באסור לאסור שאר
 חתיכות. או לב דבוק בתרנגולת. והיינו דאמר רב אפי'
 בתנא טעם בחתיכה נעשית כבילה ואוסרת כל חתיכות
 מפני שהן מיכה. אבל אם לא נתנה טעם נקדם וסילק אינה
 אוסרת משום משקו שבה והיינו טעמ' דרבא. סלק את מינו
 במי שאינו הואיל וכלעב במינו מינו אינו יכול לבטלו סלכך
 הרובט שאינו מינו צריך לבטל כפי' כל חתיכות מפני טעם
 שבה. אבל דם וחלב וגם שאינו מינו איפשר לבטל טעם
 שבתחתיכה. ומטעם זה אין המדומע מדמע אלא לפי
 החשבון. וככל איסורין לא תמצא היא עצמה נעשית כי
 אם כבשר בחלב וכבילה שבתנא טעם בחתיכה מפני שהן
 מינה. בתנחומ' אדם כי יהיה בעור בשרו שאת. נסיה
 מוטות כפסיו מלא רוח ארץ. מוטות הזו של תרנגול אחד
 מפי' כפסיו. וקיימא לן איפשר לבטלו אסור. ת נב

דבר שיש לו בתירין

קיימא לן כל דבר שיש לו בתירין אפי' בחלף לא בטיל.
 כמו ביצת ספק נולדה ביום טוב ספק לא נולדה בפרק א'
 דביצה. אבל חמין כשפחה שנתעורר ואין בו ממש בטל א'עפ

שיש לו בתירין אחר הפסח. קיימא לן כפי' שמעון דשרי
 אבל אם יש באיסור ממש אסור כדאמ' בפי' סגור מן הירק
 גבי טבל ומעשר שני. והא דאמ' בפי' קוהב מעשר שני
 בטל לא ידיע ממשו' וכשילקי מסכת ביצה מים ומלח כמו
 ממשות כשיסק. ת נב

ריחא לאו מילתא

היא. כפסחים בפרק
 כיצד. זולין בשר
 כבילה שזלאו עם בשר שחוטת א'עב דרב אסור הלכה כלני
 בגד ודבר אחר ובעז' כפי' השוכר גבי בת תיקא רבא אמר
 ריחא לאו מילתא היא הי לכך מליאתא של בשר ומליאתא
 של גבינה אם באפו יחד ולא נגעו זה בזה מותרין. אבל רת'
 פסק ברב ריחא מילתא היא ואומר בקטורת כולי עלמא לא
 פליגי ריחא מילתא שנומדת לקריח כפי' דפסחים הגאון
 קבא לאדם בעל כרחו אפי' לא איפשר קאסר רבא וחכית
 פתוחה ופת חמה דמי לקטורת. וכבת תיקא דשרי רבא
 דאינס מתכנין כי אם לדבוק היא מותר'. אבל רבותינו
 מורים ריחא לאו מילתא היא כי אם בדבר קעפוי לקריח
 כמו בפרק א' דעז' גבי מעוטרת בורר והדס. וכפי' לולב
 קבולב גבי הדס של מזנה ובקטורת וכפי' כל שעה בפסחים
 אבל יין אין עיקרו לריח. וכן פסק רבי' שלמה ור' נחמן
 דריחא לאו מילתא היא. ועוד נראה לי אפי' למאן דאסר
 קיינו בתנורים קטנים שלהם. אבל בשלנו קבולב וקריח
 מתפשט בכל מקום רק שלא יגעו מליאת' של בשר למליאתא
 של גבינה מותר. אם באפו יחד בדיעבר מוקאמר שזלאו
 ואפא'. קיבלתי ממוורי ורבי רבי' יצק משפירא ז'צל
 אפי' אביי דאסר בבת תיקא שמכנין לקריח כבדיקתו.
 וממלא גופו ריח אסור דהוי כפת שבאפק בתנור שהוסק
 בשמן של תרומה. וכפת שאפה עם עלי שאסור לאכול
 כבונתה וכבייתא שאסור הריח. ודמי בזכחים בפרק דם
 חטאת ביטל במקצת כלי טעון מריקה וסטיפה כל כלי
 וכל שכן רך נוח לקלטאקרוח אבל שחטה ונבילה אף כח
 בכבילה לפעפע בשחטה שהשחטה טרודה לקוציא שלם
 מתנור שפיו למעלה. ורבא דשרי אפי' ביין ולא דמי לבלוב
 בזכחים דאנתה בליעה מפעפעת. אבל ריח בלא בליעה
 לא. והא דאמרי' פת שאפה עם הצלי וכייתא לאו משום
 ריחא ממשות בעין. אבל שחטה ונבילה נתן לב להרחיק
 זה מזה מפני חמבע. כראש דאביי ורבא ולוי ושמואל שכירא
 לקו דריחא לאו מילתא היא דרבא שכירא. ליק בת תיקא
 קבדוק יין בריחו אינו כפת חמה ושפודים דאסר רבי יוסף
 בירושלמי דתרומות מהו לנלות שני שפודים אחד של בשר
 שחטה ואחד של בבילה בתנור אחד ר' ירמיה בשם רב אמר
 אסור ושמואל אמר מותר. מתפי' פליגא על רב אין זולין
 שני פסחים כאחד בתנור מפני תעובותא לא מפני
 תערוכותא לא. קרי לפי הירושלמי משמ' לבתחילה. והא
 דאמר שזלאו לסודיעך כחודרבי. וכן רבי' יצק מתיר
 לבתחילה כלני מדתנותב אין זולין שני פסחים כאחד אי
 לאסור לבתחילה דילמ' לעולם שתערוכות טעמייכו אלא
 מודיב לבתחילה אסור אלא מלא. מפני הכי שמי' אפילו

וכן גבי דבש של גוים וכן משמע גבי קורט של חלתית ואת
 היום מחזיק שנים בליהם כתורת בני יומן מקורט של חלתית
 וקיימא לן קסוחטבסכין של גוים קולף הילכך גוים
 מחותכין כרישין כסכינין דמי לקורט של חלתית ואסור אס
 לא יסיר מקום החתך וכדאמ' בפ' כל הבשר גבי זנון
 שחתכו בסכין או שליקא דאסור " ת כ ט
סכיני גוים וסכין של גוים צריך להבעילו כסכיני
 דפיסחא בפ' כל שעה אבל ארוך שנוק בו
 טעין ליבון כדאיתא בתוספ' הסכין מלכנו ונפ' הכל שוחטין
 שילכנה באורי' וכן בשלח ירושלמי דע' ונותן טעם לפגם
 דמותר באיסורין שהם בס' אבל איסור משקו אפי' לפגם אסור
 בפ' בת דע' גבי חמרא חדתא וענבי מכלל דרישא יין נסך
 שנפל על גבי עכבים ידיון וקס מותרות וואס קיו מוכרעות
 אסורות כמותן טעם אי במשקולמה לי הכאתו כמותן טעם
 מכלל המשקו אפי' לפגם אסור וכפסחים בפ' כל שעה גבי
 קדירות בפסח ישכרו דכיון בכל שקו מיתשר שמע מינה
 אפילו לפגם אסור " ת ס

מליצת תרנגולין

בפ' כל הבשר בשאר גבינה
 אינה עולה על שולחן אחד
 סוף סוף זמן נזון הוא אמ' אביי שמא יעלה כאלפס רותח
 סוף סוף בלי שני הוא ואינו מבשל אמר אביי שמא יעלה
 באילפס ראשון הרי בלי ראשון מבשל ולא בלי שני
 מיכן המונב תרנגולין בבלי ראשון מים רותחין מבשל דם
 התרנגולת ואסורה אבל שופך בכלי נואחר כך נותן התרנגולת
 במים אבל אם נתן התרנגולת בכלי נוערה מי רתיחה
 עליה אסורה שקילוח ראשון מכלי נוער כדמשמע בזבחים בפ'
 דס חטאת עירם לתוכו רותח מניין ת' אסור בני ישכר וקרי
 ליה בלוגי וכפ' כירה האילפס והקדירה שפ' עירין מרתחין
 לא יתן לתוכן תבלין וכפ' בת דע' נעום ארתחוק

גבי ירושלמי דכירה מהו ליתן תבלין בקערה מלמטה ולערוך
 עליה מלמעלה ד' יונה אסורין ליתן פת בקערה ולשפוך
 מן הקדירה רותח עליו כשת אסור כמו תבלין לשפוך עליו
 אסור וקיימא לן בפ' כירד גולין חס לתוך זנון קולף דתיבא
 כותית דשמואל בה' גבי הילכות יין נסך חבית שים בתוכה
 משקין יין או שמן ונתן לתוכה שרץ או עכבר שיעור אחד
 מאלף והחבית והמשקין מותרין ופחת מאלף קיין אסור
 והחבית אסור ואם בקטלוגר את חבלי מכיסו לכבשן האש
 כאשר בתחלה ירוש' דתירומות בפ' ר' יוסי בר בון קורם בחייו
 עכברא חד לאלף וכן פסק במגילת סתרים " ת ס א

תולעים

המבשל פולין או גריסין או ערשים ומזא
 בתבשיל תולעים יאליך התולעים ופסא
 מותר' דאמרי' בפ' אילנות ריפות אמר שמואל קיסות שהתלע'
 באיבה אסור' משמ' בשלמי אילנות ריפות תני חדא האורן
 על הארץ לקוציא את קויון שבערשים ואת התולעים
 שבערובות " ומוקמי' דאיתלע פירוש שרי אף התולעת
 והא דתיבא כל שרץ הארץ על הארץ לרשות התולעים
 שבעיקרי זיתים ובעיקרי בפרים דאתלע אילבא גופא
 נמצא תולעת בפרי אס' לאפריש מותר אבל פירא אסור "

לכתחילה שרי לוי וכן רבא שרי לכתחילה דבת תיבא ריחא
 לאו מילתא היא וכפסחים בפ' כל שעה קטרת דעיקרו לריח
 ריחא מילתא היא כמו המפטם את הקטרת' בשר כבילת
 שמן אעב' דלא עבד לריחא אס' מכוין לריחו ונה נה אסור
 אבל לאכיל' בשר שחוטת הצלוי עמו מותר' דלא אסמי' בסתיבת
 גועס דאין קיימין כליו דמתיר כיון פשקו הבאזיס " ת נ ח
 וכשר כבילה שגולין זה עם זה
בשר שחוטת ובעו גוליתן ביחד אס'

הכבילה כחוטת קולף במקום חבליה כדאמרי' בפ' ביד
 הקשה ירך שכתב של בק ביד הקשה אס' יש בק כמותן טעם
 אמר שמואל לא שנו אלא שכתב של בק אבל כלה בה קולף
 עד שמגיע לגיד ואס' הכבילה אז אסור הכל דמיעפעע'
 דאמ' רב הונא גדי שגולו בחלבי אסור לאכול אפילו מראש
 אזוני' כלה כדיעבד קולף אבל אסור לגלותו לכתחילה
 עם השחוטת ולקולפו " חס לתוך חס' בפסחים בפ' כירד
 גולין איתמר חס לתוך חס אסור דברי חס' ע' התיבה
 גבילה רותחת ונפלת על התיבה שחוטת רותחת אסרת מיר
 כמפלגו עליו זנון לתוך זנון דברי חס' מותר ומדיח " ת נ ו
 זנון כגון חלב רותח על גבי בשר זנון

חס לתוך

או בשר רותח לתוך חלב זנון' הקשר
 בעי קליפה אס' בשר חס נפל לחלב זנון' אבל חלב רותח
 על בשר זנון אס' חלב ס' כנגד קליפת הכשר כתבול האיסור
 בס' ואס' אין בס' כנגד קליפת אסור הכל' אבל זנון לתוך
 חס חלב זנון על בשר רותח או בשר זנון לתוך חלב רותח אס'
 בטבל כל הבשר בו אסור' ואס' בטבל מקצת הכשר בחלב
 מה שנטבל בו אסור והשאר מותר דתיבא בשמואל דתתא
 גבר' וקא דאמ' שמואל מליח הרי הוא כרותח דצלי קיינו
 טאינו כאכל מחמת מלחו דקוי כצלייתו אבל כאכל מפני
 מלחולא כבשן הרי הוא כמבושל " ת נ ז

שתי קדירות

על כירס אחת' אסור לשפות על
 כירה אחת קדירת בשר וקדירת
 כבילה זה אצל זה' אבל מפורדות מותר' כדמשמע בפ'
 א' דע' ישראל וגוי שזותפין על גבי כירס' וצריך ישראל
 לישב עם שאס' ישראל יוצא וככנס אסור מפני כיוצאות או יוצא
 בו הכף הגוי ומצי' אשתמוטי קייטי סבור שהוא קדירתי
 הילכך אסור' ולא דמי ליון דכבש ויוצא מותר' ודמי אס'
 יש לו מלוח על קיין דמוצי' אשתמוטי דאשרי' בע' בפרק רבי
 ישמעאל' אכל מיהו לכתחילה אין לשפות קדירת בשר
 וקדירת כבילה על כירה אחת דמי בפ' כל הבשר דאשרי'
 לאכוחי כדא דמילחא לגבי כדא דכמא' אבל מה שמכח
 קדירה אצל האש אין לחוס שמא יתן הגוי בקדירה איסור
 כדאמ' בע' בפ' אין מעמידין שופתת אזה קדירה על גבי
 כירס ובאתה גוים ומביסך עד שתצא מן המרחץ ואינה
 חוששת " ת נ ח

נותן טעם לפגם

בע' בפ' אין מעמידין פה קיין הילכתא מותן טעם לפגם
 מותר' קיינו כדיעבד' וכן פסקי' הילכ' בשלמי ע' אס'
 כשתמס עד שלא קבעיל וכן בפ' דע' גבי שליקא דארמאי

תולעת הזכוב שגפלו בקדירה אעב דקיימא לן בעז עכברא
 כשיכרא אשכחוי משכח עכבר העולם על שולחן מלכים
 אבל זכוב אינו נותן טעם והלכת קוקאבי תולעים שככבר
 ושכראם אסורין או כין העור לבשר דכונארי שרי
 תולעים הגדילים בדגים או גדלו בכשר לאחר שהיטע או
 בבחימת מותרין רק שלא פירשו בידו או על שום דבר
 תולעים בכלי שיט כו מים גדילים מותרין אבל תולעים
 בימים ובכחלים בחריצין וכנעיוצין ובורות ושיחין ומערות
 אסורין תולעים הנמצאים שגדלו מן הקמח מותרין אבל
 אם שרצו בכפה אסורין תולעים בפירות אפי' לשמאל רק
 שיגליכנו התולעת וקפירות אפי' כתבטלו מותרין שקרי יש
 בפרי יותר מא' בתולעת ועוד קרוטכ יא כו כדי לבטל
 הטעם אבל המזל קיטנית בקליפותיהן ותולעים בתוכם
 כיון שהקליפיו השומר היו אפילו להקשות הוי בעיקרי זיתים
 ואסורין כרומשמע בפ' כינד מברכין דבר שסופו להקשות
 מברך שהכל דלא הוי פירא בתוספת דתרומות האוכל את
 הדירה ואת הנמלק ואת הכינס סבת כואה חייב את היוצין
 שבערין ואת קיתושין שכבליסין ואת התולעים סבת מרים
 ושברובות חייב האוכל תולעים שבעיקרי אילנות שביין
 ושכחמה הרי אילו מותרין והא דמיפלב בתולעים של
 תולעים של תבואה דאית ליה פירא אמר שמואל קישות
 שהתליעם באיביה אסורא אם נמצא התולעת בתוך הפרי
 ומחוכר לארץ ומפרש על הארץ לרבות שבעיקרי זיתים
 בעור הפרי מחוכר בספר תרומות פוסק בשמואל אבל
 תולע בפרי לאחר שנתלש מותר בעוד שלא יצא חי מן הפרי
 אבל יצא חי אפי' על גב הפרי קרינא ביה השרץ השורץ על
 הארץ ואם נתבטל בו צדיקם לבטל טעם התולעת ופולין
 סקן בלא שריבט מציא בהן כמו זכובים מותרין דלא יצאו
 מחיים שאם יצאו לא היו חוזרין בקיפנית מאחר דלא יצאו
 מחיים מותרין פי' רבינו יבא פעמים אפי' יש כין מים
 וכין פולין אחרים סבל אסור בשעירה מים רותחין מן הכלי
 ראשון כן קיטנית שמא בסוף הערוי לא נשאר כי אם מעט
 מים בכלי קיה השריבט בתוכו התולעת אסור כל מה שבתוך
 המים שאין ש' עם מים ופולין הנשארים לבטל האסור
 וכתערבו אותם המים המועטים שנאסרו עמקם וכך אם יש
 יותר מם במים בדגים ולאחר שעירה מציא דב טמא כולן
 אסורין אעפ"י שיט בדגים אחרים ובמים יותר מם לפי
 כשעירה מכלי ראשון בסוף העירוי שמא לא קיה שם כי אם
 מעט מים ושם קיה הדב טמא ואשר כל הדגים שנתערבו בהם
 מעט המים אעפ"י שזרק דב טמא ורב טמא שהגליכו
 לחוץ ונגעו חמין זה לזה אסורין

ת ס ב

וכן הדין
 בכינים שנתבטלו ונמצא דם או
 אפרוח באחד מהם אעפ"י שיט
 במים ובביצים יותר מם לפי שכסוף העירוי שמא קיה שם
 הטמא וכאשרו כל אותם שבמים מעטים שלא קיה סוכתערבו
 הנאסרין עם האחרים של חוץ למים ונגעו זה לזה בעודן
 חמים ונאסרו כולן על כן החכם ימתין מלערב עד שיצטננו
 המים או יביא מים צוננין לנכין קרותחין וכשעירה המים אם

הים תחילה מותרין ואם הוציא מן המים בכף כל אחת
 לבדה הכף אסורא כי הכינס אסורא שתיקה עליה חוץ למים
 ואחריו כן הוציא בכף ביצים אחרים ואסורין ולי כרא דמותרין
 כגון שיט רוב דגים חוץ למים אם כן האסורין שבתוך המים
 מועטין בטליסין ואי משו דנגעו האסורין בכל שאר חוץ בכף
 כלום דדבר שאינו אסור מחמת עצמו אלא מחמת דא' שבלע
 אסור ואינו אסור כנגיעה לדבר אעפ"י ששנינו חמין אם לא
 יחא שניהם במים רותחין משום קאי טעמ' קליפה שנאסרת
 אינה אסרת קליפה אחרת סמוך לה וכך לעולם וכך המלח
 אינו אסור הכשר אעפ"י שהמלח סבלע מים נותן טעם
 בכשר ואי משום דב הטמא עצמו מתבלבל ונגעו באחרים
 בלא מים אינו נגעו לרוב אלא למיעוט אם כן סמיעוט שבע
 כיון שאינו מכירן בטליין ברוב דלא שייך בהן טעמא
 דכיריא לא בטלה כיון שאין אסורין מחמת עצמן
 אמנם בביצים אין כל כך דבר קל להקטיר לפי שאינו רבילות
 לבשל כל כך ביחד שיתבטלו כין אותן סקן בתוך מים
 מועטים שנאסרו שיתבטלו ברוב ביצים סמוך למים כאשר
 מתערבים יחד אחריו

ת ס ב

מורכבא
 מורכבא דכבדא אסירי תולעים
 הנמצאים בכבד או בכשר אסורין
 דתניא אר' ואת נבלתם תשקא לרבות דגים שבתקומה
 אבל תולעים הנמצאים בחתיכת דב מותרין מיהו הלכס
 קוקאבי אסירי דכינים עיילי בהו דמעלמא קאתין אבל
 לאחר שחיטה בכשר אובדג מותרין אף התולעים מאחר
 שנמצאו לאחר שחיטה בחתיכה דלא אסירי אם לא שפרשו
 מחיים כמו בבג תמרה אבל תולעים מתים הנמצאים
 שנפלו מן הכשר בקערה אין בכך כלום וכך תולעים
 הגדילים במים בכלי או במים מכונסין שעל הארץ מותרין
 כדתיבא תאכלו מכל אשר במים לרבות בורות שיחין ומערות
 ששוחם ושנתה מהן מן התולעים ואינו נמנע ואעב
 דמפרסי בדפני הכלים וכדפרי הכורות היינו רביתיקב
 ומותרין ינאם דאינו שפרשו בדפני הכלים או בדפני הכורות
 מבחמן בחיים אסירי משום שסורץ על הארץ ויבחוטין
 קטנים הגדילים בכשר או ביין מותרין לשתותן עם השוסקין
 אבל סינן בתוך או בכבד אסורין כדרכ סוכא דילמא
 פריש לעיל מציבתא

ת ס ד

קייבה ומסו
 קייבת נכדי ושל נכילת קרי זו אסורא
 המועמיד בעור הקייבה מפני כח
 וחזק שלו כמו שאור תרומה שנשלח לעיסת חולין שאסור
 חזקו של שאור כשירה שיבקח מן הטריפה קייבת אסורא
 כשהוא חלב גלול והוי חלב טריפה אבל אם הקייבה קרוט
 אעפ"י שבא מן הטריפה אחר דהרא טריפה שיבקח מן
 הכשירה קייבת מותרת שכנסו במיעה הלכך כשקונים גדיים
 וטלאים מן הגוים אין לחוש שמא יבקח מן הטריפה כדאמרי'
 לוקחין ביצים מן קנאים ואין חוששין לא משום טריפה ולא
 משום נכילת ואם קנה קייבת מן הנכרי בחנות מבחמם
 שהרבה גוים והעמיד ישראל תבוינות מותרות דחלב לאו
 מוגשה אתי אלא שיבקח מאחרת

מיהוה אין לעשות לפתחיה ליקח הקיבה הרחוק מן הכיעור
 ואם הקיבה כמלח בעורה כמו שהגוי עושים פשיט שאסור
 אבל שחט גדי או טלה וכמזא טריפה והעמיד בקיבה מותרת
 הבבונה שכתב נקרא חלב הקיסה שאין דרך להעמיד בחלב
 צלול כי אם מקריט והוי כטיט בעלמא ומותרת ואם מעט
 צלול בו בטל בהם אל גבינה וירבילות ליקח קיבה עם עורה
 ומתנין אותה במים לקרום הצלול כראש דאסור לשקות זמן
 מרובה פנייתן טעם העור בקיבה והוי בשר בחלב שחלב
 צלול ככבש בעור ונפלוט והוי חלב איסור בהמה שעשו
 ממנה גבינות כל השנה ושחטוק והמזאת טריפ' ים שאומרים
 לא נקרא חזקה להעמידה אלא היכא שיכלים לברוק טעם
 של חיתר פעם אחת כדאמ' בפ' הכל שחטוק מכלן דאוליכין
 בתר רובא מומה אבי ומוז ומעדים רוממה ומפרה
 אדומה דאוליכין בתר רובא ואוקמינן לחזקה שאינן טריפה
 דפרה בת פתיים והאבי יש נהן יותר מטנה וקיה טענת שלא
 היה טריפה אלא ונדחי לא מיקריא חזקה כיון שלא נתברר
 לנו הפשה מיסוי לומר דפריך למאן דאמ' טריפה היה
 אם כן ראיה שלא היו טריפה אהיו כמה שנים אבל תימ'
 קיימא דהא עכשו נמוצאת טריפה דהא גבי ספק נגע בשדן
 ספק לא נגע טהור ברשות הרבים מטעב בחזקה יכול להיות
 טהור וכן נשחטה ק"א בחזקת חיתר בהמה בחייה בחזקת
 איסור עומדת כולן יכולות להיות עכשו מיהו גבי מקום
 שנמדר ונמוצא חסר העמה מקום בחזקת שלם וכן גבי
 בוגרת העמידה בחזקת בערה בקידושין בפ' עשרה יוחסין
 וכן אמר שמו כל הנפיש דיין עתה העמידה על חזקת שלא
 ראתה ועד עכשו ק"א טהורם בפ' כל הכשר רב מרי בר
 רחל אמלוחא ליה חתיכה דכבילה בהדי בשר שחטה אתה
 לקמיה דרבא אמר ליה הטמאים לאסור זיין ורובין וקיסל'
 שלם ע"ל אחר שפלט דמו פולט ליה מן הכבילה ואוסר
 הכשר וכן המולח עור הקיבה והקיבה ביחד אסור ולא
 באמר קיבה היא מסן פירשא בעלמא דהא אמרי בשירם
 שינקה מן הטריפה קיבתה אסורה דחלב הוי ירוש מעשה
 בכבי יקורה כן שמועה שבקע להם זאבים יותר משלם
 מאות זאן ופא מעשה לפני חכמים והתירו קיבותיהן אמר'
 הקיבה ממקום אחר באתה וקיימא לן מעמידין בין
 בקיבת כבילה בין בקיבת שחית כבדי אבל בעור הקיבה
 אסור להעמיד בפ' כ' דע' מפני מה אסרו גבינות הגויים
 אמר שמואל מפני שמעמידין בעור קיבת כבילה בפרק א'
 דבכורות טהורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר טמאה
 שילדה כמין בהמה טהורה אסור היוצא מן הטמא טמא
 ומן הטהור טהור במסכת תרומות ירושלמי אבא בר רב
 הובא בשם ר' יובתן השוחט את בהמה ומצא בה חזיר מותר
 באכילה יונה אסורה באכילה מאי טעמא בהמה
 בבהמה תאכלנו ולא עוף בבהמה וכפ' בהמה המקשה אושר
 דמות יונה בעוף פרסות וליכא מירבליים של פרה מותר
 לאחר שחטוקה של בהמה טמאה בפ' א' דבכורות דיין

רב ששתי היוצא ממוצא לא קאתי דהוק משמע מבוטא דטמא
 אלא היוצא מן הטמא ומירבליים אל חמורים וסאים וגמליים
 אסירי ומירבלי ארס מותר לשתותן לרפואה למי שנכחש
 מבשרו ואינו אוכל שקורין בירא ונשחף מבשרו דלא גרע
 מדמו דשרינן בכריתות בפ' דם השחיטה דם מהלכי שתיים
 דם בין השיניים מונצי אבל על כפר אסרי מפני מראית
 העין וחילופא בחלב ככתובות בפ' אעפ"י אבל השתיין
 מיר על מיאנטיק בשר ארס אינו בלא תעשה בתורת
 הפנים מת ישראל אסור בהנאה בשוחט ילפין אם שם
 מעגלה ערופה אבל מת גוי מותר בהנאה בירושלמי בפ'
 קמוציע בגמ' המוציא שרץ תיפתר כמת גוי וצריך לכלב
 בפ' בהמה המקשה חותך מעבור שבמיעה מותר באכילה
 בהמה בהמה תאכלנו לרבות הולד השוחט את קבהמה
 ומצא בהן חיי אדם או מת או כן טמאת קודעו ומוציא את דמו
 דלא גרע מדם האיברים דעובר בפ' דם השחיטה וחלב
 מותר בן טמי מותר דתנן וחכמים אומרים שחיתת אמו
 מותרת אבל חלבונהו רבן טאסור דתם מתני' ביר
 הפשה הובא בשליל וכן משמע בפ' בהמה המקשה תלם חלב
 מכן טמי ואכלנו חיוב השוחט את בהמה ומצא בה שלא
 כפ' הפשה תאכלנה כן פקועה בפ' בהמה המקשה קרעה
 ומצא בה בן טמי טעון שחיטה לפי שלא נשחטה אמו אפילו
 אם נשחטה אמו וחתכה את הקבה וקוציא את העובר
 והפרים על גבי קרקע טעון שחיטה דרב אבי בתרא הצריכו
 שחיטה בפ' בהמה המקשה גבי אדא בר אבנה וכן פסק
 אבא מריהר רבין זל קלכה למעשה שצריך בן פקוע לשחוט
 וכן פסק מורי רבי הר' רבן שטעון שחיטה וכן נראה לי
 דטעון שחיטה ואע"ד בפ' בתרא דיומא בשלמי גמרא ביום
 הכפורים ככותבת נסה אימא בן פקוע מחסר קריעה
 משמע שחטא דתלמודא אין טעון שחיטה וכמנחות בפרק
 קאמין רבה גבי אתי פר' שבמוזה שטעון שחיטה אפי' כרי
 מעשה דרב אבי אצרכים שחיטה וכן פסק רבינו שלמה
 ובהלכות גדולות אבל קלוט בן קלוט או קלוט בן קלוט בן
 פקועה מותר באכילה וקיימא לן כרבא השוחט את הטריפה
 ומצא בה בן טמי מותר דסימנים אבשר בים רחמא או
 דדוק או דאימיה וקיימא לן כרב דאמ' פנידה בפ' המולת
 בריא שיש לה בגבין ובשראות בהמה אסורה קאבר
 והבשר מדולדלין בבהמה וכחיה ובעוף שם אסורין משום
 מצות פרישה בהמה המקשה לילד והוציא העובר את ידו
 והחזירה קיימא לן כרב יאודה דאמ' אבר עצמו אסור
 אבל במקום חתך מותרת אם החזירה ואם לא החזירה אסור
 האבר ואף במקום חתך היוצא ראשו אפי' החזיר הוי כילוד
 אם הוא חי צריך שחיטה ואם נמצא מת הוי כבילה הנתק מן
 העובר שבמיעה מותר באכילה הנתק מן הטמא בקולשים
 או מן הכליות שלא במקום חרץ בהמה מותרין באכילה
 ולא מה שחתך חותך הטמא בשומכיה
 או הכליות במקום חרץ אף בהמה אסורה
 שליה שינתה מקצתן אסור עשר

עזר בהמות מותרות שול כבשים ועזים איל וצבי ויחמור
 אקו גדישק נתן וזמר יאמר רב חסדא מצא בהמה שפרסותיק
 חתוכות יא לה שינים למעלה טמאה ואם לאו טאורה רב
 סיכיר בן גמל מצא בהמה שפיה גמוס אם פרסותיה
 סדוקות כסירה וכלבד סיכיר חזיר מצא בהמה שפיה גמוס
 ופרסותיה חתוכות יבדוק בכנפי העוקץ אם מהלך שתי
 וערב טאורה וכלבד סיכיר ערוד חיה בכלל בהמה לסימנים
 ולשחיטת סימני חיה להקטיר חלבה קרנים וטלפים כל מקום
 שקרנותיה מפורצות חלבה מותר לא מופלגו בעגן כרוכות
 סדרות וחרוקות ומיבלע חירקיהו קרש חלבו מותר
 חלב שור וכבש ועז חסור ולא סל חיה גיד קנשה נוקב
 בחיה ובקמה וחלב גיד קנשה וצריך אף בחיה לנקר חלב
 סיריכים כל עוף קדוש טמא או חולק את רגליו או קולט
 מן האויר ואוכל או שוכן עם הטמאים טמא סימני עוף
 טהור חבש יתירה וזפק ואינו דורש ואוכל וקורקבנו
 נקלף וקיימא לן עוף טהור באכל במסורת עוף המסרט
 כשר עוף בסומן אחד ולא דרים כשר ביישוב ולא במדברות
 ארבע ועשרים עופות טמאים סנונית שדרא בבית אסורה
 אבל בשפת המים סנונית אי חורא כרסא פרי אי ירקא כריסה
 אסירי אוכמי אסיר שלק שלק דגים מן הים אסירי אבל
 עוף שפלה דגים מן הקטנות מותר תרנגולת ראבומה
 שקורין אורסא מותרין בין זכרים בין נקבות ולי נראה
 בין דדריס אסירי הגבים שיש להם דרגלים נורכנפים
 וקראו לין וכנפים חופין את רגליהם רוב ארבו ורוב היקפו
 ושמי חבב מותרין ואין צריך שחיטה דגים כל שיש לו
 סנפיר וקשקשת מותר חמור הים מותר שור הים אסור
 דגים ועוברין אין קפיון אלא מן המומחה דב טמא שבלע
 דב טהור מותר טהור שבלע דב טמא אסור ת ס ה
 מן החי לא תאכל קנשה עם הכשר
אבר
 אבר מן החי אסור ונוקב בהמה
 ובהמה ובטמאים ובטקורים האבר וקנשה המדולדל
 בהמה ובהמה ועוף אם יכולין להעלות ארוכה מותרין
 ואם לאו אסורין הרגש לאכול מן הקמה קודם שתצא
 נפשה מותק כזית כשר מבית השחיטה ומולחני יפה יפה
 ומדיחו יפה יפה ת ס ו
דם כל
 לא תאכלו לעוף ולבהמה ולחיה
 חיה בכלל בהמה כבדיתות בפרק
 דם קשח דם הנחיר דם עיקור דם הקזק סתפס יוצאה
 בו חיובין עליו דם הנחל דם קלב דם ביצים דם חבבים
 דם שרצים דם התמית חיובין עליו דם דגים שכינסו אסור
 ואם יש קשקשים מותר דם אדם בין שנינים מותר פי
 שכל בני כיכר אסור חלב האשה פירש מותר אבל
 לניק מן חדר אסור שור או שם אותה ואת בנו לא תשחטו
 ביום אחד ונוקב בין בזכרים בין בנקבות כלאים ובכחי
 השחט ונמצא טריפה או לעז נוקב סמור והמעקר
 השחט ונתבלבל בידו אינו נוקב שנים שלקחו פרה וכנס
 דין הוא הלוקח ראשון ישחט וקטיני למחר ואם קדם השיני
 ושחט זריו ושכר שחט הפרה ואחר כך שחט שני כלה לוקח

שמונים שחט שני בנים ואחר כך שחט הפרה לוקח ארבעים
 שחטו ואת בתה ואת בת בתה סופג שמונים שחטו ואת
 בת בתה ואחר כך בתה סופג ארבעים אותה ואת בנו או
 בנו ואותו חיוב אחד השחט את הפרה ואחד השחט
 את אמה ואחד את בתה שנים האחרונים חייבין נוקב
 בהמה ולא בחיה בד' פרקי צריך המוכר להודיע אמה
 מכרתי לשחט בתה מכרתי לשחט המוכר לחתן ולכלה יום אחד
 חיים קולך אחר קליה עבר ושחט מותר באכלה כפ' כל הכשר ת ס ז
כל קבוע
 כמחצת על מחצת דווקא בדבר
 חשוב או בריא כגון טפרידעים
 ושרץ אחד ביניקס או ט' חנויות כולן מוכרות בשר שחוטק
 ואחת מוכרת בשר כבילה אבל בדבר שאינו חשוב לא וכל
 האיסורין סכטלין הן אינן חשובין לכך מתבטלין ולא באמר
 קבוע ותדע כשקצת בפ' כל הזכאים שכתע' ולי בטלו
 בדוכא הנה לים למימר לאלתר כל קבוע כמחצת על מחצת
 דמי ולא עשה כן אלא המתין עד שאמ' בעלי חיים חסידי
 ולא בטלי אז הקשה לנו ונמסוך חד ונימא כל דפריס מרובא
 פריס וזמר כל קבוע משום דכבר אמר דהוא חסיד לכך
 שייך ביה כל קבוע ולבני סנהדרין דאזלין בתר מבא
 דדיבורא ביד ותו לא אמרי' כל קבוע אלא כשפיקא כגון
 זורק אבן לבו כפ' שור אנבא ד' זה אפי' אם ט' גייסו ישראל
 ביניקס קורק שם אבן טמא תפול על הישראל כמו על קבני
 דממס נפשך על אחד מהם תפלי וכיון דפסיקא אמ' קבוע
 שלא נודע על מיתפול וכן ט' שרצים נפדרע ביניקס או
 טפרידעים ושרץ ביניקס נגע באחד מהם כיון שסוא לא
 נגע אלא באחד כמו נגע בשרץ כמו בפרידע אבל
 בסנהדרין רואין שאנו להדיא סמיעוט יחלוקו על הרוב
 אזלי בתר רבא וקא דאמרי' בפ' מי אמתו מדלגין קיינו על
 גבי ארומת רוב ארומות דעלמ' יש כן פותח טפח ומיעוט
 דעלמא אין כן שחא בארומת ססוי מדלגין היע ככולן
 פותח טפח ומפסיק אנו יודעים אם יש ארון שאין בו פותח
 טפח לא באמר בני קבוע והא דאמי' בריא חשובה לא
 בטלא אלא בדבר שאסורו חל בשעת ברייתו כגון כמלה
 בפ' בת דמכות לר' שמעון אפי' חיטה בריא היא ולבני גיד
 קנשה בפרק גיד קנשה אבל שור הנסקל דאיסורי אינו
 מכרייתו אלא גמר דין לא ויש כל דבר שאיבד מעשת
 ברייתו ואיסורו שזה בכל אותו המין כמו גיד קנשה אסורין
 כל סמולות וכל טבל אסור ואתו איסור מעשת ברייתו
 מה שאין כן בשור הנסקל ובחטאות המיתות וקשה מאבוי
 פרק ורימוני בדו לכך הבל מותרין כזה דלא חשיב בריא
 אלא שאיסורו משעה שכתרא ואיסור שזה בכל מין כזה
 אבל אבוי סתם ורימוני סתם אין איסורין שזה בכל אבויס
 ורימוניס דעלמא וכן שור הנסקל אין שום בכל שאוריס
 והא דפליגי רבין במכות משום דבעו בריית האמה כמו
 נמלק וביד קנשה ולא חיטה ורבי שמעון סבר אף חיטה
 ובני בינים נמוי בפרק קמא דיוס טוב והא דאמרי' כיוס
 בששים אסורס כביצה שיש בה אפרוח והא

והא דמסקי בפ"א דע"ז ולחשוב ממי בכרמת בפסח דאית ליה תרי חשיבותא דאוסרין שנה בכל מחיצות שבשעלם וגם חשוב ולאסורו אוסר הכאה וחקיכה הרואים להתכבד בפני האורחים מה שאין כן בשאר הנסקל דאסור בהנאה ובפרק הערל ובפ"ג דהנשה בל"ז זה בידך כל דבר שחזו משום דראוי להתכבד בה היינו דווקא בדבר שמותר בהנאה אם היה אסור בעין אכל בדבר שאסור בהנאה אם היה בעין אכל היה בעין לא כא"כ והאיל וראויה להתכבד אם היו מותרין בהנאה השתא מיתה לא חשיבי מאותו הטעם אכל דבר שדרכו למנות לא בעתן שום חשיבות יותר א"עב שאסורין בהנאה במשכת שביעית בפ"ז אין עושין סמורה בפירות שביעית ולא בכורות ולא בתרומה ולא בכבילות ולא בטריפות ולא בקצים ולא ברמשים בתוספת כבילה אין מוכרין אותה מחרומה אכל מביאין אותה חתיכות חתיכו על גבי מנוטות ירושלמי כל דבר שאסרו דבר תורה אסור לעשות בו סמורה וקרי במל וסרי חמור למלכתו הוא גדלי ועוד תנן צדי חיה עופות ודגים שנתמנלם מינים טמאים מותר למוכרן ומייתי בפסחים בפ"ל שעת' והא דאמ' כבכא קמא בפ' מרובה אסור לאדם שיגדל חזיר פי' אפי' כזדמנן לו חזירים אסור לגדלם " ת ס ח

בפ"א בשבת בשלטי פי' אע"ז אומ' אם לא הביא בלי' תניא דש"ב א"כ לא שאלה שקה ח' ימים הוי כפל' ופסיק רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ב רב פפא וכריה דרב יהושע איקלעג' לבי רביה דרב אידי בר אבין ועבד ליה עיגלא תילתא ביממא דשבעא ואמרי ליה אי אתרתי תי' למחר הוסי' אכלינן וכן ראייתו שאסר אבא מרי פי' ז"ל עבד אחד שנסחט בתוך ח' ימים ואומר וודאי אם היינו יודעים בהרור שכלו לו חדשים קים מותר בדאמרינן בפ"ר אליעזר דמילה עגל שגולד ביום טוב שחטין אותו ביום טוב ומשני שכלו לו חדשיו אכל עתה שלא נודע אסור וכן הוסי' כל הרבנים שצפירא רבינו שמריה ורבי אבהו ורבינו יוחנן " ת ס ט

עיסה בחלב בפסחים בפ"ל כל שעה ובכא מיעת בפ' השוכר את השועלים אין לשין עיסה בחלב ואם לא כל השת' כולה אסורה מפני קרבן עבירה ואסורה לאוכלת אפי' במלח פן יאכל בשאר עמם מדווקא בפ"ל כל שעה בעינא דתורה שרי' פירוש דבר מועט בעינו של שור מותר לאכלת' אם נילגה בחלב שאוכלת מיד' אכל הרבה אסור' וכן ראייתו אבא מרי פי' י"בן ז"ל אסר עיסה אחת אשר חימומו קמים בזרה שנתבשל בה בשרשומן כדבב בירם " וכן יש שאסורין אם מליאתא של בשר או של גבינה נשברה ויוצא לשומן או מן החלב ונדבק בפירות ורובים לאכול הפת' ואין נראה לי דווקא חלב שנילגה בעיסה שאינו ניכר אכל ניכר לעין לא יבא לידי קילקול " אכל מה שבעיסה נילגה אסור דמי' לפ' כיצד נולדן ולרב' למאן דאמ' ריחא מילתא היא דאסר פת שאפת עם גלי בתבור לאכול בביתא וכזנן שחתכו בשכין כל הכשר אסור לבלו בחלב חזן מחדש דגים ומבשים לסעלותן עם הגבינה על הסולחן " תני אגרא חמוס דר' אבא ענף

גבינה כאכלים באפיקורן בלא קינוח הפסח ובלא נטילת ידים ומסקנא בשאר גבינה בעי נטילת ידים בליניא אכל ביממא חזי ליה ולא בעי נטילת' וקיימא לן מי שאוכל גבינה ואחר כך בשאר דצריך קינוח הפסח לאחר שאכל גבינה בין בפת בין בכל דבר' בר מתמרי קימחא וירוקא ונטילה בליה' אכל אם אכל בשאר אסור לאכול גבינה' אכל גבינה מותר לאכול בשאר' ואם אכל בשאר אסור לאכול עד שיעור שצריך סעודה אחרת' כדאמ' מה עובא דאבא כדאביל האידנא לא אכיל עד למחר כי התא' ואילו אבא באפי' סעודתא לא אכילנא בסעודתא אחרתא אכילנא' ואמרי' בין תבטיל לגבינה צריך פירוש לאחר שאכל גבינה יטול ידיו ויאכל בשאר' לאחר קינוח אעפ"י שרבינו תם היה מצריך קינוח ונטילה בין בשאר לגבינה מדקאמר בין תבטיל לגבינה או יסקא בלא קינוח בין בשאר לגבינה כמר עוקבא אכל בין בשאר לא בעי כלום לא נטילה ולא קינוח ולא שהיים אין אנו עושין כן אלא כפרח ופ"ם וכל הגאונים דמצרכי קינוח ונטילה בין גבינה לבשר או בלא נטילה ביום רק קינוח הפסח בפת אכל בין בשאר לגבינה צריך שהי' וכן מנרין הלכה למעשה בפסיקת דבתי' בפרשת עשר תעשר' כשצריך לכתוב את התורה לא היו מלאכים מביאים אותה' אמר לן הק"ה מה אתם מקיימין את התורה תיבוק הגמל מישאל מקיימה יותר מכם יוצא מבית הספר אם סיקה לאכול בשאר אינו אוכל חלב עד שירחץ ידיו מן הכשר ואתם כשנלחתם אכל אברהם הביא לפניו כשר וחלב ואכלתם' ויקח חמאה וחלב וכן הקרי' ומפני טעם זה נשמך לא תבטל גדי בחלב אמר' הנה אנכי שולח מלאך' כי זה אמר למלאכים " ג' ליון

בשאלתות דרב אחאי בין תבטיל של בשאר לתבטיל של גבינה לא בעי נטילת ידים משום דלא קיי ממשות אכל בין תבטיל של בשאר לתבטיל של גבינה בעי נטילת ידים' ורבינו אבא לאכול תבטיל בלא קינוח מדרי' יוחנן דאמר תבטיל סתם ירושלמי פ' אילן דברים קאי מאן דאביל בשאר וכרעותים למוכל גבינה צריך למיבעריה פשתתים מיכן אוסר מורי כן ק"ל לסאיר חתיכת לחם בין גבינה לבשר אלא לאסיר אותו לחם לגמרי פן יכשל' צריך כל אדם לקיזר כשנותן בתיבה אחת בשאר וגבינה שלא יגעו ביחד כדאמרינן גורר אדם בשאר וגבינה במסע ובלבד שלא יקו נוגעים זה בזק שאם יגעו צריך קדחה ואם נפל בשאר גלי בחלב זמן צריך קליפה' ואי אית פילי בקעים בשאר אסור אנו אסר נתקן בתכלין אסור' ואסור לאכול לזק בשאר ולזק גבינה על שולחן אחד' בתפיסת אחת כשמכ יאי' זק את זה' דבש דבורים מותר כדאית בפ' א"ר בכורות אכל דבש קבוץ וצירעין אסור כר' יעקב וכרכ ששת בכורות ואעפ"י שחממין את הדבש ומרתחין פעמים גופי הדבורי' כדבש רק שישכן הדבש בבגד סוף לקו קדושי' כבילה מורתחת ועוד נותן עגש לפגם מותר " ת ע

חילוקי בהמות למכור לגוים וליחד עמם

הילכות

כפ' א' דע' קיימא לן דאין מוכרין בהמה גסה לגוים לא
 עבדים ולא סייחין משום שאלה זכירות ומשום למען ינוח
 שורך דאברא לא קניא וא' עב' דכפ' קזב אמרי דאנוחה
 סייך כשירות כי תמכרו ממכר ומשמע דממכר בן אימו
 קרוי ממכר מיקו אית בהמתו וכיתו של סוכר כי אם על
 מסכרי וגם אין מוכרין בהמה גסה משום נסיונו דאזלא
 מחמתיה משתחשך כשבת רבא שרי לזבנו חמרא לגבי
 אורח דהפסידא דלא ידעה לקלישולא מוגיר דלא מוסיף
 רב קונא זכין פרה לגבי אימור לשחיטת זבחה ומתנית'
 דאשר שאומר למלאכה בעינא אינמי פרה לאו בת מלאכה
 קיא ומתני' דאשר בזכרים כדמכחכב המוכר כפ' פירות
 סתם אור לרידיא קאי נשמים וחמורים קיימי למלאכה
 מיקו אשכחן כסן שסכר פרה מישראל וכן לא ימכור לו
 פרה חמורה כשביעית וכן ארפסחים שתי פרות חרות
 כהר המשחה וכן השואל את הפרה על כן נראה בהמה
 טהורה מותר למכור לגבי אמור לשחיטת זבחי אבל עבדים
 שדמייקו לגדל קיימי ומתני' סגים וחמורים אסור למכור
 לגבי וצריך כל אדם למצוא היתר למה אנו מוכרין עבדים
 מיהו עתה אין בקיאיין דלישמע קליה בזמן הזה ואין לחוש
 משום נסיונו ולא להאריך דאין רבליים עתה גוים ועוד
 אנו מעט במקומות מפורזים הים לנו הפסד אם לא היינו
 מוכרין לגוים כמו חייטו ושערי אבל אסור לקנות בהמה
 למכורה ודמי לכתים שאנו משכירין לגוים שאין רבליים
 בזמן הזה לסכסכו עז וכימיקס היה ברור שמכריסין
 בו עז ומה שאנו רבליים לקעמוד בהמות בין הגוים כלא
 שומר ישראל ותכן כפ' ב' אין מעמידין בהמות בפוכדקאות
 שלסם וגם אנו מוכרין בהמות שלנו לרועה שלסם ותכן אין
 מוכרין בהמה לרועה גוי אלא משום דקיימא לן כשימא
 דר' פדת בריש פרק קמא דעז' דר' אליעזר חייש לרביעה
 לכך אין מעמידין ולרבנן לא חיישי לכך אין לוקחין מהן
 וקיימא לן כרבנן דלא חיישי לרביעה א' עב' דסתם מתנית'
 דאין מעמידין אתיא כר' אליעזר כמו יש סתם משנה כרבנן
 מקום שנהגו למכור מוכרין וכיון דקבעי תלמודא לשינויא
 דר' פדת לבסוף שמע מיכא דסמכס הוא טבי ת ע א
ייחוד
 אמר רבי מנא תימרא דשאני בין דיעבד
 לכתחילה דתני' לא תתייחד אשה עמהם
 מפני שחשודין על סעירות ורמינהו אשה שנחבשה בידי
 גוים על ידי ממון מותרת לבעלה פי' אפילו לכתובת
 אבסה וכן כפ' דכתובות גבי בת ישראל שהורחנה
 באשקלון וריחוקה כבי משפחה פנויה היתה וריחוקה
 בהקנים שחששו פן נבעלה לגוי הפוגל בביאתי' לכהונה
 דאין באסת ישראל מיירי משום חשש שמה נבעלה ברצון הים
 לו לומר וריחוקה בעלה ועלה מייתי האשה שנחבשה דאוכר
 לכתובתה מותרת אלא יש לומר לכתחילה לא תתייחד קא
 דיעבד מותרת ודמי דלמא דיעבד לא ומה שמותרת משום
 הפסד ממונו תדע דקתני סיפא על ידי נפשות אסורם לכתוב
 בעילת גוי וגם כל אשת כהן שכתתייחדה עם סגוי תהא
 אסורם לבעלה כהן או בת ישראל פנויה אם כן לא תחת

בת לאברהם אבינו באירה לכהונה ומפני שחשודים
 רבני מייתי ראיות מאסה שנחבשה שדו תקיפה עליה בעלה
 דואה איתנה נחבשה וקאי אסורה בידו אפי' כפי מותרת
 לבעלה כדיעבד אעפי' שחשודין על סעירות כדתיבא לא
 תתייחד אשה עמהם קא דרין לוקחין מהן בהמה לקרבן
 קיינו דיעבד אעפי' שבקמה מסורה בידו ואינו מוחה מן
 קרביעה נחמי לעולם אימ' לך גבי בהמה דידן תקיפה
 עלים שאין לוקחין מהן לקרבן גבי אשה שנחבשה דשרי
 לבעלה כי ידו תקיפה עליה קיינו משום הפסד ממונו
 שנחבשה על ידי ממון אבל אי לא משום הפסד ממונו תהא
 אסורה כיון שדו תקיפה עליה שקוליה בעלה אבל אם
 אינא מסורה בידו אפי' בלא הפסד ממון אינא אסורה על ידי
 ייחוד " ה ע ב

מביקות גרות

מה שאנו מתבין בינו לבין להביק
 כחכמי' אומ כשדית מניקה בנו של
 ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל לא בינו לבין
 ומה שמצריך אחרות על גבה קיינו ברשות קגוי אבל ברשות
 ישראל שרי כדקתני בכרית מניקה בנו של ישראל ברשות
 של ישראל ולא קתני בזמן שאחרות עומדות על גבה
 סתם הגשים היולדות ברשות ישראל ואם ישראלית קולכת
 לעיר אחרת אין להניח בהם יחיד לבית מניקהיה ואם
 יש בעיר ישראלית שרבינות לבא שם לראות ככה על ישראל'
 מותר אבל כליה קיאך ישראל יחיד בבית ה' בת
 ישראל לא תילד ל'ס' בהנס אבל בשכר משום איכה
 מותר אבל בשבת כלל לא דיכלה למימר לידן דמיטור
 סבתא מחללינן ואין סייך לומר כשבת תיפוק לי שעוקר
 דבר מגידולו כדמשמ' כפ' שמונה שריס קושיט ידלמעי
 בהמה וקתם לא כלולו חדשיו ועוקר דבר מגידולו אבל
 כשיוסכת על המשכר כבר נעקר קולר כדמשמע בפ' א'
 דערבין מייסכת ישראל לא תניק בהם של בכרית אפילו
 בחול אי אשת איש אמרה לא מורמא באפי גברא ואופמיס
 קיא אמרה בעינא לחנכו' וקיימא לן שמונת להתרפות
 מן קגוי דבר שאין בו סכנת נפשות אבל מומחה לרביס
 מותר ואדם המקיז מן המומחה מותר אבל מן המיטין אסור
 שמוכרין סס עז' ואם אמר לו הרופא ליקח מים של עז' או
 מן עינים אלפני עז' אסור כדאמרי בפ' כל שעה בכל
 מתרפאין חוץ מעצי אשירה תניא לא ישא ייתן מן המיטין
 ואין מתרפאין מהן ומעשק בכך דיא אחרתו של ר' ישמעאל
 שהאיכו נחש' ~~שם~~ לרפאותו ולא קניחו ר'
 ישמעאל וטעמא משום שרצו לומר לחס של עז' ירואמי
 כפ' שמונה שריס כאלעזר בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל
 שהאיכו נחש' ~~שם~~ לרפאותו ולא קניחו ר'
 של ~~שם~~ וכולו והשתא לא תקשי קא דאמרינן
 בת' כפי ר' אבהו ר' יוחנן ~~שם~~ שמה נשקיה סלא בתן
 לו ולא לחש לו סוס דבר ~~שם~~
 ובלאו הכי נוכח לומר דבינינו הוה כדאמ' תלמודא אליבא
 דר' ישמעאל דאמר אפילו עז' לא יסרב כמו שאר עבירות
 מעושים נחמי בהם ולא שימות בהם אבל כפרהיא אסור משום

וכל יחלל את עם קדשי וכלן לא הניחו ר' ישמעאל בפרשת
 אבל עובדא דרבי חבטו שמה בזינעה הנה' וקא דאמרי
 כפ כל שעה ככל מתרפאין חוץ מעצי אשירה היימ דווקא
 שמוצאין הרבה חילבות כמו אומר לו לבי שלח יועיל כי אם
 אותו אילן של אשירה מכה הקדושות של עז זה ונדחי אומר
 ופעמים שקאמי אומר חמת ט"ז כח לשירים ליתן כח לשם
 כדי להקטנתם כל שכן שאמר שרחה טיש ממונות בעז
 אבל אם אמר לו ליקח מאילן פלוגי ולא קזכיר שום שם ולא
 מצאו אותו אילן ביניהן מותר לכביא לשם ביון שהיה יכול
 להתרפאות כמו כן מאחר' וכן איתא בירושלמי דהאי
 פירקין ופרק שמונה שרצים בכל מתרפאין חוץ ^{הוא} עז
 שאמר לו לך קבא מן עליו של עז והביא' אבל אמר
 לו קבא עליו סתם מכיא עליו של עז ועוד בירושלמי ר' יונת
 הנה ליה צמרמורין נאוייתא ליה מן זכרותיה דזמזא ונתה
 איתתין לר' אחא לא שתיה אמר ר' יונת אלו הנה ידע
 ר' יונת מה קן הנונין לא הנה שתיה' אמר ר' חבא מתני'
 אמרה בן אילן מתרפאין מגילוי עריות' והתם נמי מיירי
 שהרופאים אומ' שאותו דווקא יועיל' ת ע ג

להסתפר מן הזבוב

ונאפי' במקום רבים אסור וישראל קרואה במראה מותר'
 וגם אין בני איסור לא ילבש גבר שמלת אשה' ובשבת כפ'
 השואל תנן אין רנאין במראה של מתכת שלא יאיר נימין
 המדולדלין הא בחול שפיר דמיו' בירושלמי כפ' במת
 אשת יוצאה מפרש דאסיר בשבת משום האשה רואה נימא
 אחת לכנה ותלשטה ובאה לידי חיוב חטאת וקאיש אף בחול
 אסור משום שאינו דרך כבוד קתירו לבית רבי יהו' רנאין
 במראה ושיהו מסתפרין קומי' ושיקו מלמדוין את בנייהם
 לשון יוניית שהן זקוקין למלכות' ותיבא נמי בתוספתא
 ובירושלמי ישראל המספר מן ^{הוא} רנאין במראה' ומן
 הקבוי אוינו רואה פי' שאין חזודין על שפיכות דמים'
 קתירו לו לרבו בגליאל לראות במראה מפני שהן זקוקים
 למלכות' אלמא להשתכל האיש במראה אפי' בחול אסור
 היינו ללקט לכבות מתוך שחורות דבהכי משתעי התם גבי
 אשה כדאמ' כפ' המצניע המלקט לכבות מתוך שחורות
 אפי' אחת אסור בשבת' ודבר זה אפי' בחול אסור משום
 סכ' לא ילבש גבר שמלת אשה' אבל מרקאמר של ביתר'
 קתירו לראות במראות משמ' דלא חריב' אסור אם כן צריך
 לומר דהא בתלמודא דידן אומר כפ' השואל לראות במראות
 שלא יאיר נימין המדולדלי' מיירי באשה ושלח תשרי לכנות
 מתוך שחורות דאילו באיש אסור אפי' בחול מדקדורכו לפתי'
 של ביתר' ג' וישתתף המוסת' מן הכותי אינו רואה במראה
 איכמי הקיא דשואל מיירי לשל בית רבי שהתירו לו וקומץ
 בשבת אסורין במראה של מתכת' קיימא לן אילנדברים
 שמוותר להתרפאות בשבת בב' היד וגב הרגל וכל מכה של
 חלל שהן של סכה והאי פידעתא מכת חרב' בחול עין
 ולשחוק סמנין לכביא דרך רשות רכיס לעין מותר' ועין
 שמררה' וירדא וריצא ורמעא וקדחא ותחילת אוכלא'

ואלו בישל' בקדירה של איסור אם אין בתבשיל
 של היתר לבטל הילכך אם בישל
 האיסור בקדירה לא נשער' כי אם ברטב ובקיסה
 ובחתיכה של היתר' ולא במה דבלעא קדירה מן האיסור
 תחילה אלא רואים כאילו כל הקדירה איסור ואם בישל
 היתר בקדיר' של איסור שלא היתה קדירה בת יומא התבשיל
 מותר דמתן טעם לפגם הוא ושרי' אבל לכתחילה אסור
 לבשל בקדירה של איסור' אפי' אינה קדירה בת יומא
 כדאמ' בשילסי דעז' דגזירה שאינה בת יומא אטובת יומא
 ת ע ד

אם תחב

כף של איסור בקדירה מליאה
 היתר צריך סיקא ברטוב
 ובחתיכות של היתר כפי מה שכנס מן הכף ברטוב כי כל
 מה שתחב ברטוב נחאין כאילו הוא איסור אם כף חולבת
 תחב בקדירה זיטתה תכשיל של כשר אם כף בת יומא
 צריך שתכשיל לטול מה שתחב מן הכף שבקדירה
 ואין התכשיל והקדירה מותרת אבל אם הכף אסורה
 שקרי בלעה מחלב ומכשר אם אין שם הכל אסור ואם
 הכף לא היתה בת יומא אם כן הקדירה והתכשיל הכל
 מותר אם אין ש' אבל מן הכף אסורה שקרי בלועה מטעם
 כשר לכן אסור לתחבה בקדירה של כשר שקרי בלועה
 היתה תחילה מחלב אפי' אינם בת יומא הלא לכתחילה
 אסור קדירה שאינם בת יומא אטו בת יומא ואין לומר
 שנגעלה בשנתחבה בקדירה של כשר ופלטתה חלב וכן כסף
 דינו שנגעלה מכשר שתחב בקדירה של חלב ואם יש שם
 אם יש' בהיתר לטול איסורו אסור דטעם הולך עד ש'
 וקיימא לן טעם בעיקר דגמרי' מגיעולי גויס וכמשרת עכבי'
 כפ' ואילו עוכרין אם כן קני ספיקא דאורייתא ואסור
 ולא כפ' דאמר טעם בעיקר לאו דאורייתא דלדבריו אם
 נשפבו המים ולא ידעו' אם סיוס' בין המים ובין החתיכות
 של היתר או דמים או בזים או כשר היתר שכשר יחא מותר
 לדבריו אבל אם החתיכות והמים בפנינו ואין יודע
 לשער אי ספיק' דרכן שקרי אין קרני ספיקא דבר שהחמי'
 יכולין לברר ולשער דין טעם בעיקר אי דאורייתא אי
 דרבנן פ' טעם של איסור שיטנו בהיתר אינו אסור מן
 התורה אפילו מן היתר כל כך שאכל בזית מן האיסור
 שנבלע שם בתוך אכילת פרס' דמן התורה אינו אסור לא
 איסור שקוא בעין לא טעם הנבלע במקום אחר ומגיעולי
 גויס שזום חבת להבעיל כלי מדין דלא גמרי' דחידוש הוא
 דאפי' בת יומא אי אפשר דלא פמח אפי' כפי אסור רחמי'
 וקרא משרת דמייתי בפרק אילו עוכרין אשמכתא בעלמ'
 תדע דעל משנה טיפת חלב אמר אביי טעמו ולא ממנו
 דאורייתא דבענן טעם גבי כשר בחלב ורבא אמר דרך בשל
 אסור תורה משל דכשר לאו דאורייתא וסלכא כרבא
 ועוד דאמר ר' יוחנן כפ' בת דע' כל שטעמו ולא ממנו
 אסור ואין לוקין עליו טעמו וממנו דווקא אסור ולוקין
 עליו ועוד דאמר בפ' גיר הנשא זהו היתר מה שהיתר
 לבלע זרועים אינו נזיר וקאמ' רבא לא נזרבא לטעם
 בעיקר דבקדשים אסור וסבא גבי זרוע בשילס מותר
 מדנקט רבא בקדשים לטעם אסור הא בחול שרי' אבל
 רבי' תם אומר טעם בעיקר דאורייתא מין שאינו מינו
 כדמייתי קרא בפרק ואילו עוכרין משרת גיעולי גויס לא
 אשמכתא ניבחו ועל כרחיק גיעולי גויס לאו חידוש הוא
 דשבר נתן טעם לפסם אסור ואכן קיימא לן כרבא בפרק
 ב' דרא דע' הילכך נותן טעם לפסם מותר אם כן לאו חידוש
 הוא ועוד דאמר בפ' שתערובות עשה מן האורה ומן
 קטיסים אם יש בו טעם דגן חיבת בחלה ואדס יוצא ידי
 סוכתו בפסח ואחיבין על חימונו ברת אלמא טעם בעיקר

דאורייתא אם לא תאמר וקו משום שומנא יטנו בעיטת
 אבל טעם ברידא אינו בעיקר מן התורה מכל מקום דקראי
 דמייתי כפ' ואילו עוכרין נראה דהוא דרשא' הקיא דפ' כל
 סכש' דיחזיק בעלמא הוא דקאמר רבא מכשר בחלב לא
 תכשיל דטעמו ולא ממנו דאורייתא משום דתם דרך בשל
 אבל אמת הוא דקני דאורייתא מקראי דמשרת גיעולי גויס
 והקיא דאמר ר' יוחנן כל שטעמו ולא ממנו אסור ואי לוקין
 עליו מיירי במין במינו דבטל' ברוב מן התורה כדאמר
 רבא בפ' שתערובות אומר רבנן כדרבא כגון מין במינו
 אבל מדרכנן הוא כפ' הוא הדין כדאמר רבא בפ' גיר הנשא
 אמור רבנן כפ' מין במינו לכך אין לוקה עליו הוא הדין
 אפי' טעמו גם ממנו של איסור יטנו בעין שאין לוקין אם אין
 מכיר אבל בטל ברובא' אבל טעמו ולא ממנו קטל לומר
 דאפי' כפי אילו אם איכא ועוד לא ספיקא ליה אלמא הוא
 צריך לפרש אם אין מכיר וטעמו וממנו לוקין עליו מיירי
 כמו כן מין במין במינו הובא שמכיר ממנו של איסור אבל
 מין בשאינו מינו טעם ברידא דאורייתא שלוקין עליו
 וה' יוסף בן ה' יצחק בן ה' הדיכ רבי יוסף זל' ה' ה' ה'
 אומר דמיירי שפיר במין שאינו מינו דאעב' דטעם בעיקר
 דאורייתא אינו מגיעולי גויס דאמר קרא תעבירו באש
 היית עשה אבל לאו ליבא לכך אין לוקין עליו וקסא הלא
 פסולי המוקדשין כתי' תזבח ואלכת בשרי' ודרשי' תזבח
 ולא גזזה ואין זה כי אם לאו הבאה מכלל עשה דקני
 עשה אפי' הכי תני בפ' דבכורות הגוזז והעובד בפסולי
 המוקדשין סופג את הארבעים אלמא על כרחיק קיינו טעמו
 לא גזוז ולא תעבד שוריק שקרי חולי' התו' וכי אמר
 קרא תזבח תרני ולא גזוז היינו שקוא באיסורו הראשון
 ולא הגוזז וכשילתי מכות סמנתי שור פסולי פסול
 המוקדש משום דכל איסור הוא הדין לוקין משום עבודת
 כדפרי' אבל איסור כל איסור ברידא קא חשיב דגוף אחד
 הוא ועשאו הכתוב ב' גופין דכתי' כצ' וכאילו הוא הדין
 שאמר ומדקרא בגיעולי גויס תעבירו באש אקדרי' לאיסורין
 קמא' ואשמעין דפליטת איסור מס' קני איסור ולעולם
 בלאו וק' פ' דשפיר מיירי במין שאינו מינו מיירי כל
 טעמו ולא ממנו כגון שאין בזית איסור נתן כדי אכילת
 פרס לוקין עליו והקיא דאמר דטעמו בעיקר
 בקדשים אסור דמשמע קא בחולין שרי' הוא הדין דבחולין
 אסור והאי דנקט קדשים משום דבקדשים איירי גבי זרוע
 בשילה' ועוד רבי' תם גרים לא נזרבא לא לקיטר מצטרף
 לאיסור משום דפריך תלמודא מהתם כפיקא הטיבע בבשרה
 יקדם שאם פסולה יפסול והאי קרא מוקי ליה לסי' מצטרף
 לאיסור מחטאת ומשכי' קתס לטעם בעיקר הוא דאתא הק'
 דמפיק טעם בעיקר מקדשים דכתי' גבי חטאת ואפי' למאי
 דמפיק אילו מקרא דחטאת היתר מצטרף לאיסור או לא
 לטעם בעיקר' מכל מקום מייתי הבא קרא דחטאת
 לטעם בעיקר משום דאין לא הוה כפיקא לן טעם בעיקר
 מקרא אחריוכא כגון ממשרת גיעולי גויס אי הוה מוקמינן
 קרא דחטאת לטע' בעיקר דפסול יתיר לאיסור ולא לקיטר

מצטרף לאיסור כי האויב הוא אשכנזי פ' הקורא את המגילה
 אין מנהלן אלא ביום מקרא ביום השמיני . וכפ' אס' לא
 קריא כלי מוקי לה לרבות אפי' בשבת ומיעוט דלינה מכן
 שמונה ימים אלא במגילת מייתי לה דפשוט יותר למעט
 לילה חילא אלא חד קרא . אבל רבי יצחק בר' שמאל הרין
 היה מקש' על גירסת הספרים טעם כעיקר ובקדשים אסור
 וקבא שרי בזרוע בשילת' אלא ליכא טעם זרוע באילנו הא
 איכא פ' דמנחה גמרי למיסרי בחולין מס' ואילך ואי בתיבת
 טעם איכא בס' אף בחולין הוה אסור דהא טעם כעיקר
 דאורייתא . ולרבי שלמה דרבנן קוה' ליה למיסרי בחולין
 אפי' איכא פ' וק' דאיכ' בתיבת טעם מקרא ממשרת וגו' על
 גימ' דהוה אשמכתא דרבנן ופריך להביא מפי התעריכות
 הטמא והטבול והנותר שכללן . וממכחות בהקומץ שתי
 מנחות שנקמזו ונתערבו . וכפ' דס' חטאת כלי יום כעשה
 גיעול לא כירי . וכפ' דל' ע"ג מביא של מים וכפרק
 הקומץ רבה כבילה כבילה בשחוטק' . ירושלמי דמכ' ערלם
 אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל נותני טעם אין לוקין
 עליהן חוץ מאיסורי ביור דהוי היתר מצטרף . וכפ' אילן
 עכרין וכפ' ג' מינין כמיר אמרי ב' קופות של תרומה ונפלא
 אילו לתקן אילו מותרין שאבי אומר תרומה לתוך תרומה
 כפלה וחולין לתוך חולין כפלי . וכימות' בפ' סערי' אי רבו
 אילא רבו סווי' על סתירומה " ת ע ו

גיד הבשר
 גיד הנפש שנתבשל עם הגידין אס'
 מכירו כמותן טעם . ואס' אין
 מכירו כולן אסורין והרמב"ם כמותן טעם . וליכטיל גיד
 הנפש ברוכא בריא שאני דבריא לא בטלה והרי בריא
 א"ע שאין בו עכשיו חיות . וכפ' אכל לגיד הנפש שאין בו
 כזית לוקה דבריא הוא ואין לו שיעור יוכן בשילת' כל הנפש
 ציפור טמאה בין בחיים בין במיתתה בכל שאם משום
 עוף טמא דבריא הוא . אס' כן כפ' אלו קן לוקין דאמי'
 ריסקי' שעה נמלים ואחד חי וככולם כזית לוקה ששם .
 ופי' חי הוא שלם שקריי ברייא ולוקה בכל שסו . והא דאמי'
 במעילה לוקין על שרצים בכזית שאין שלמים . והשתא
 מה טעם יש שציפור טמא קרא בריא אס' אכלה שלם
 לקתחייב בכל משקו משום אוכל בשר אפי' במיתתה אס' כן
 קרוי ברייא אפי' אין בו חיות וכפ' גיד הנפש ואילו ציפור
 טמאה במיתתה כזית משום כבילה אפי' שלם אין קרוי בריא
 וכפ' התעריכות כל הזבחים שנתערבו שור הנסקל ופריך
 לכבול ברוכא . ומעני בעלי חיים לא כבילי . והשתא מה
 הקשה וליכטיל ברוכא . לוי' בריא הוא ולא בטלה כגיד
 הנפש וכציפור טמאה במיתתה . ויש לומר אין קרוי בריא
 אלא שאיסורו בא מיום שנברא כגון גיד ועוף טמא ודב טמא
 אבל שור הנסקל וציפור טמאה לא . אס' כן חלב הקרב
 למח בטל אלא כל דבר שזמו עליו בעוד שלם וכשאינו שלם
 איבר את שמו קרוי בריא כגון עוף טמא כשאינו שלם אין
 קרוי עוף טמא אלא חתיכה של עוף טמא . וכפ' גיד אין קורין
 גיד אלא בשקוה שלם וכשחתך קורין לו חתיכה של גיד אבל
 כבילה אפי' חתוכה קרוי כבילה ושור הנסקל כתיב לא

אכל את בשרו . והא דאמר בפ' אילן ק' הגליון קרי נמלק
 בכל שקוה בריא שאני . קפ' לרידי אין קרוי בריא אלא
 בדבר שזמו עליו בשקוה שלם . אבל חטא אפי' בתוספת
 מיקרי טבל . וכן חצי אגוז קרוי טבל . אלא לרידך כל
 שקו למכות אורי מיקת דבר דאיכא נשמה " ת ע ז

שני חתיכות
 שנתבשלו וכן תנן חתיכת של
 כבילה ושל דבטמא שנתבשל
 עם חתיכות אחרות אי מכירן כמותן טעם . ואס'
 אין מכירן כולן אסורות והרמב"ם כמותן טעם ופריך ולכטיל
 ברוכא ומשני שאני חתיכה קנאיל וראויה להתבשר לפני
 אורחין . והשתא משמ' דחתיכה כבילה מקרא חשוב ולא
 כטיל באלף קנאיל וראויה להתבשר לפני אורחין גימ'
 וקשה דכפ' ל' ע"ג אילו אסורין בכל שקן חתיכת כשר
 בחלב . וכגמ' כמי קאמר איסורי קנאיל קא חשובי במתני'
 ואסור בכל משקו . והלא אינה ראויה להתבשר לפני שום
 אדם שהרי אסורה בהנאה ותו כפ' הערל תנן חתיכ' חטאת
 טהורה כפ' חתיכות חולין כולן אסורות . חתיכת חטאת
 טמאה שנתערבה בק' חתיכות חטאת טהורים כולן מותרין
 אמאי מותרין מאי אכל חתיכת בשר בחלב דאסורת בכל'
 שקו . ויש לומר זהו כללנו של דבר כל חתיכה שאם תבטל
 תהא ראויה להתבשר בפני אורחים מיקרי חשוב ולא כבילי
 לכך חתיכת בשר בחלב אס' תתבטל בחתיכת היתר תהא
 מותרת וראויה לתת לאחת מהן לפני האורחין לכך אסורין
 בכל שקו וכפ' חטאת שנתערבה בחתיכת חולין . אבל
 חתיכת חטאת טמאה שנתערבה בחתיכת חטאת טהורים בי
 נמי תתבטל ויהיו כולן טהורים כשכיל כך אין אחת מהן
 ראויה להתבשר בפני אורחים דכל בהמי' יש להם חלק לזום
 כמו לזום אפילו לכהן שאינו ממשמר שלו ואין קרוי לכך
 להתבשר כיון שאף אס' כאמר שבעילה מכל מקום אסורה
 לגוי' ולישר' ולנשים כי אס' לזכרי כהונה " ת ע ח

מין במינו
 קילכך אס' נתערב מין במינו בטל
 ברוכא בדבר היבש אפילו מדרבנן
 מן התורה כל מין במינו בטל בין יבש בין לח כדאמר רבא
 בפ' התערוב' מפני שטעם איסור אינו יכול להיות ניכר אפי'
 כשיבשלם יחד . הלכך ביבש ואין איסור נכלע בהיתר בטל
 ברוכא אפי' מדרבנן . מדרבין גבי גיד הנפש או חתיכה
 כבילה וליכטיל ברוכא ופריך לתרץ גיד בריא הוא וראויה
 להתבשר לפני אורחים ולא כבילי . ואס' נתבשלו חתיכות
 איסור קטנה עם חתיכות של היתר אס' אינו מכיר בטל ברוכא
 חתיכות של היתר . כי על חתיכות שנתבשלו עם שאר
 חתיכות פריך וליכטיל ברוכא אבל אס' מכיר אותה חתיכה
 של חתיכה איסור יסליכנה . וכיון שלא הותר על ידי בטל
 ברוכא אס' כן יצטרך ברמב"ם וחתיכות של היתר'ם לכטיל
 המיחוי כדאמר רבא אמוכ' רבין כפ' מין במינו מדרבנן
 אבל מכירו ואפי' שאינו מכירו חתיכת קאיסור דהשתא
 מותר' ברוכא . מכל מקום פריך ס' ברוכא ובחתיכות לכטיל
 איסור הנמחה שככנס בהיתר דאינו בטל בהיתר דבר שהוא
 בעין ולא דבר בלועה בהיתר' . אבל חלב של היתר שנתערב

בחלכל של איסור וכן יין כיון שנגע בו הגוי דאין אסור במשה
 כי אם אותו שסבב לעצ' צריך ש' כיון שנתעבר זכ' כזה ול'
 סג' לים כרוב' ת ע ט
אבל מין
 איסור ניכר בהיתר' ואם מכירו יסיר אותו האיסור'
 ולבטל המיחוי צריך ש' ואם אינו מכירו שפירק'
 בחתיכות קטנות בטל כס' וקבל מותר' ואינו צריך להסיר'
 אחת ולא כמין שאינו מינו הטל כס' ולא כמין הטל שרוב'
 בדבר יב' ח' עב' דתרומה שנתעברה כק' של חולין בטל'
 ומותרת וצריך להרים אחד בשיעור תרומה כשנפלה כדתי'
 במסכת תרומות' וכס' נוטל כמי אמרינן מתלעין בהצבת'
 סממנים כקא' אלמא צריך להרים שיעור תרומה שנפלה'
 ירנאלמי מפני גזל השבט' פי' גזל הכהן אבל באיסור'
 שנטל ברוב ההיתר ליכא למימ' שום גזל' אם הם של אדם'
 אחד' ואין צריך להרים' ואם איסור שקרוי בריא כגון דב'
 טמא כשהוא שלם או עוף טמא או זכוכ' אגוד הנשה כשהן'
 שלמין קרוים בריא ואפילו מתים אם נפלו בהיתר' ואם'
 מכירו יסיר' והטעם אם נתכסלו עם ההיתר יתבטלו כס'
 ואם אין מכירין אפי' באלף לא בטל דבריא לא בטל הכי'
 מילי כשהוא שלם או קרוי בריא כדאמרי' ריסקו נמלים'
 ואחד מי דנוקא חי היינו שלם אפי' מת קרוי בריא אבל'
 מקצתם חתוכין אפי' בולק' ישנם עם ההיתר בטלין כס'
 ועוף טהור שהוא כבילה או נאסר מחמת בליעת איסור'
 וכן דב טהור שכלע' מן האיסור אינו קרוי בריא' ואם'
 נתכסלו או נתעברו עם אחרים היתר' אינו מכירין בטלין'
 כשפים' ת פ

חתיבת בשר
 בחלכל כן אם חתיבת כבילה
 או חתיבה של בשר בחלב או
 עגבה של חלס וכל דבר הראוי
 להתכבד לפני האורחין אם נתעברו באחרות אפי' באלף
 לא בטל אם אינו מכירין כדתי' חתיבה של כבילה שנתעברה
 בחתיכות אם אינו מכירה כולן אסורות' וכן כפ' בתרא'
 דע' חילו אסורין בכל עוף בשר בחלב' ודווקא חתיבת בשר'
 שנתעברה כשאר חתיכות לא בטל המושם דחשיבא דראויה
 להתכבד לפני האורחין אבל טיפת חלב שנפלה על חתיבת
 בשר אם ישנם ס' בחתיבה לבטל הטיפה אם חשובא דראויה
 להתכבד ואינו מחמת איסור קב' לנע' וכטילא ברוב ביבש'
 כצונ' או כס' אם נתבשלה עם האחרות מותרות כדתי' בפי'
 כל הכשר דטיפת חלב דאויה להתכבד' וכמו כן כל דבר'
 שבמכיון רבולין למכור כגון ביצה טריפה או של כבילה או
 פירות בשות' של ערלה אפי' באלף של היתר לא בטלי' אם'
 חתיבה של היתר נאסרה מחמת בליעת איסור בטל' כשאר'
 חתיכות כיון שאין איסורם מחמת עצמה כי אם מחמת בליעת'
 איסור ולא דמי לחתיבת בשר בחלב' שאינה בטולה דכיון'
 דכל אחד בפני עצמו מותר' וכי נתבטל נאסרו דמיא לחתיב'
 כבילה דלא בטל' וכן ביצה כשירה שנאסרה מחמת בליע'
 איסור ונתעברה באחרות בטולה ואינה קרויה דבר שבמכיון

ומאחר שקרוי בריא או דבר שבמכיון או ראוי להתכבד
 לפני האורחין' בתעורבות עם ההיתר' אפילו באלף
 אם פריש אחד מן התעורבות אסור אות' אחד שפירש' ולא
 כימא' כל דפריש מרובא פריש ומותר' אלא איסור גרידא
 שמא יקח הצנורין יחד' כדאמ' בפרק התעורבות נתעבר'
 שור הנסקל כריבוא שונדים שהן זכחים כולן יומתו'
 ופריך וניכבשינהו וניביירו ונימא' כל דפריש מרובא פריש'
 ומשני שמא יקח מן הקבוע' אבל גבי' חנויות מוכרות'
 בשר שחוטא נאחת מוכרת בשר כבילה' ואינו יודע מאיזו'
 לקח אסור כמו שהספיקא נולדו ממקום הקביעות וכולו'
 כמחצה על מחצה דמי' כדאמ' ביומא ובהנהדרין'
 וכמנא על הארץ או ביד גוי' מותר משום כל דפריש מרוב'
 פריש ורוב החנויות של עיר מוכרות בשר שחוטא' וקתם'
 ליכא למיגזר שמא יקח מן הקבוע שהרי איסור מבורר'
 וניכר לבדו והיתר מבורר וניכר לבדו' ולא מחוקין ליה'
 שמא יקח ממקום איסור כיון שמוכרו' אבל במקום'
 שאיסור והיתר מעורבין יחד מן התורה מותר על ידי'
 שבטיל ברוב' אך מדרכנן משום דבר שבמכיון או בריא'
 ואי שרית כי פריש אחד מהן אתי' ליקח ממקום שהן יחד כד'
 פי' רבי' יחזק ב' שמאל' אבל רבי' תם הוה מתיר כי אם בא'
 זאב ודרם ב' או ג' בהמות ונתעברו כולן יחד וכי פריש כל'
 חד נחא הוה מותר' משום כל דפריש מרובא פריש'
 ולא כתיישב למורי רבי' משום שמא יקח מן הקבוע' ושמא'
 רבי' תם סובר דגבי קדשים החמירו טפי למיגזר גזירה'
 שמא יקח מן הקבוע' והא דאמרי' היבא שהאיסור'
 ידוע לבדו והיתר לבדו אם פריש אחד מהן מותר מטעם'
 כל דפריש' הכי מילי שלא ראינו שפירש' אבל ראינו'
 שפירש לא' אלא נמנא הדבר על הארץ או ביד' או קטן'
 שלא נולדה לנו הספק עד לאחר שפירש' אבל כפינו נפל'
 על הארץ או לקח גוי' משם לא היכרנו מאיזה מקום לקח או'
 אסור מן התורה והו' כמו לקח ישראל גדול ואינו יודע'
 מאיזה מקו' לקח דשפקו אסור כדאית' כפ' א' דפסחי' ט' צבורין'
 של מצה נאחת של חמץ' נאחא עכבר' וסקיל' אחד מיניהו'
 ולא ידעי' מאיזה לקח סינוט חנויות וכו' לקח מאחת'
 מהן אסור' והאי' על כרחיך מיירי כגון שלקח עכבר'
 בפנינו דאי' שלא בפנינו אמאי אסור טפי ממנא' ביד גוי'
 דמותר' וכפ' התעורבות וכבשינהו כי הכי דניביירי'
 שלא בפנינו ונימא' כל דפריש מרובא פריש' או לאו גזירה'
 שמא יקח מן הקבוע כי האיסור ניכר לבדו וידוע ורוב'
 ההיתר ידוע לבדו לשם שייך לומר כל קבוע כמחצה על'
 מחצה דמי' ואם לקח מאחד ואינו יודע מאיזה לקח'
 אסור אבל בדבר המעורב שאינו ניכר אינהו אסור ואינהו'
 היתר לשם אי' לומר קבוע' אלא קבל מותר' ואם רוב'
 היתר מין במינו ותרומה בקא' וערלה ברי' ואם'
 שאינו במינו הבל אסור אבל בטל כס' אפי' תרומה וערלה'
 כדתנן במסכת ערלה שאינו מינו להקל' והא דמשני'
 פ' התעורבות בזירה שמא יקח מן הקבוע לאו דוקא קאמ'
 משום דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי' אלא במקום

שקובעים עדיין לא פירשו שאמר משום דבעלי חיים לא בטלי אי משום דבר שבמינוי ת פ א

הילכות טהרת כלים

בפרק בתרא דע"ה הלוקח כלי תשמיש מן הגוים את שדרבנו להטבילי מטבילי להבעילי ובעילי ללכך באור ילכו תנא כולן זריכי טבילה כמ' סאה אך כמי נידה יתחטא מים שהנידה טובלת בהן הוי אומר אילו ארבעים סאה כלי שעודה אמורה בפרשה לא שאר חדשים לא שכלי שנים כשתיקחן בחיתר זרי טבילה בתוספת הלוקח כלי תשמיש מן הגוי דברים שידוע שלא נשתמש בהן מטבילין והם טהורים דברים שידוע שנשתמש בהן על ידי זוכן כגון כוסות וצלוחין וקיתונות מדיחין כגון ומטבילין והן טהורין דברים שנשתמש בהן בחמין כגון הונרות ומחמי חמין והטריבין וקוקמקמיסין מבעילין ומטבילין והן טהורין וכולן שנשתמש בהן על ידי האור כגון הספוד והאשכול מלבדן ומטבילין וכולן שנשתמש בהן עד שלא שף ולא הבעיל ולא ליבן מותר וקיימא לן כלי שעודה מתכות אמורין בפרש' בלקוחין אבל לא שאולין אמר רב אשי סני כלי זכוכית הויא זכוכית דבריהם להשתקק ככלי מתכות דמי וזריכין טבילה ולעמיין טמאה אמר רב אשי גופיה ככלי חדש דמי וכלי קנייא שמכוסין בעופרת זריכין טבילה במסכת מקואות בפרק ט' אילו חונצין בכלים הזפת והמר בבלי וזכוכית בין מפניס בין מחוז ומייתי בפ"ה דשבת כלי שטבילין דרך פיו כאילו לא טבל פי' לפי שנכנסו בו המים הטבילין ברכו בלא זכוכית עד שיטנו על צדו פי' טבילין ולא הטביל בית ירו' יש אומר לא זכוכית פי' לא עלתה לו לא טמאה ולא טהרה בערוך קרי אם זכוכית זריק להטות על צדו שיכנסו המים בו כלי שקוח צר מיכן ומיכן נרחב מן האמצע אינו טהר עד שיטנו על צדו ונראה במטבילי הזכוכית מפני שפיו צר ומבעבע כמו ארבע בעינת יומתין עד שיכלו ויתמלא הכלי מעצמו המים למעלה מפני הזכוכית כענין דאמ' בפ' מקואות גבי בדיס האבילין גמזין עד שבעבע וימחו מאבעבע וזאת בפ' דתוספת' דמקואות אין לו תקנה עד שיטנו וכשיטבילי הכלי זריק לברך קודם שיטבילינו באר' אלדימוה אקבו על טבילת כלי כשלי דע' משכנתא מאי מסיקמר בר רב אשי אבא מיסכן לו גוי כשא דכספא וטבילה ולא ידעא וכו' כדי אסור להשתמש בהן עד שיטבילין קודם אבל לא יברך שמה אינו זריק קילכך בשות של כסף או של זהב חו מתכת או יורה או קדירה של מתכת הממושכין אם רוצה לאכול מהן ובעילי וטבילי בלא ברכה ואם הם של כסף ושל זהב ויחם ויטבילם וישתה בהם וכל כלי מתכות הלוקחי' או בזלים מן הגוים כלי שעודה זריכין טבילה כמ' סאה וגם ביסוי הקדירה שסיה של ברזל זריכה טבילה אילו כלים זריכין טבילה הלוקחים מן הגוים חדשים הסכין והספוד והגרין והאשכול והיורות והמחבת והמזלג וכוסות של כסף וזהב או ברזל וקדירה של

מתכת וכיוסו של ברזל של הקדירה וברזל אופין תחתיו וברזל שעושין ריקוקים ככנס וריחם של פלפלין בפ"ב דביצה ואם הם ישנים ולקוחים מן הגוים אם נשתמש על ידי חמין מבעילין תחילה ואחר כך מטבילין ואם דרכן להשתמש על ידי האור מלבדן באם ומטבילין זכוכית מטבילין וכלי חרס אם מחופין בעופרת מטבילין כמ' סאה וכלים שנשדקו ותפורין בחוטי מתכת וכן דלי קשור במתכת כשילקו ע' הסכין שפה והיא טהורה ומפרשין בגמרא ונועצה עשר פעמים בקרקע במקום קשה וכסכין שאין בה גומות ולא כול כגון וכו' דמסיק גבי ר' יהודה מפני שהסכין בלע כמה איסור זריכה נעצות לקבוקי יפה סכין ששחט בה טריפה די לקנה כבגד עב כדאמר ר' בפ"ה דשחיטת חולין סכין טריפה די לו כגון ואי איכא בליתא דפרסא למיכפרים כו' לא זריק סכין של גוים שהחט בו בדיעבד קולף במקום שהחט לפי כמה פעמים בלע על ידי רתיחה גמורה וכשכא לבית השחיטה מרתח לפלוט לכך קולף משום שכי פסקין בפ' כל שעה שזריק להבעיל ברותחין סכיני דפסחא סכין ארוך חד של גוים זריק ללכך בתוספ' הסכינין והספודין והאשכולין מלבד באור ירושלמי דע' הסכין תוחבה בארץ ר' בא בשם ר' יהודה הדה דתמר בסכין קטנה אבל בסכין גדולה זריכה ליתון וכפ"ה דשחיטת חולין הטבח זריק ב' סכינין אחד ששחט בה ואחר שמתקך בה כשר ואחר שמתקך בה חלבים בפ' כל הכשר הסכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח זונן בעי הדחה זמן שחתכו בסכין אסור לאוכלו בכותח וכן דסילקא סכין שמתקך בו כשר רותח אסור לחתוך בו זונן או כרוב או כרישין או כגלים או שומין אסור לאוכלן בחלב אבל אם חתך לפת או קיסות בריד ליה לפיסקים וכן אם חתך בסכין של גוים כרישין זריק לחתוך מקום הכלע ולהטבילו כדאמר בפרק שני דע' גבי קורט של חליתת

ת פ ב

קערות גוים

סכינין של גוים וקערותיהן יאנים וירותיהן וקדירותיהן של מתכת וכפותיהן ומזלגותיהן ומחבותיהן וכל דבר שמרתיחין בו או מטבילין בו זריכין הבעלה אבל שפודין שלם ואשכולותיהן וכסוי קדירה שלהן שזלגן עליהם כשר זריק ליבן שתסיר קליפתן וכוסותיהן וכליהן שנותין בהן מדיחין וקדירותן של חרס אין להם תקנה כי אם שברים וכלים שלגו שנשתקו בבית הגוי אסורין אם הם דברים שנשתמש בהן בחמין זריכין הבעלה ואם הם אמשתמשין על ידי אור זריכין ליבון כדמשמ' בפ' בת דע' אפי' לפי שעה גזרו בהו רבין

ת פ ג

גבניסו לקיום

כל דבר שמכניסין בו יין לקיום של גוים כגון חבית הגויים זריכין עירובי ג' ימים מעת לעת או לייסכן י"ב חדש או להסרתיחין ברותחין להבעילם או להחזירן לכבשן האם עד שיסירו זיפתן בין של עור בין של חרס

ת פ ד

נדרות של חמץ של עור

אפי' ישנים בני בקליפת זפתן קנקנים חדשים
אפי' זפונות מותרות שאין נותנין בהן יין וחומץ כשזפתן
אוחין נדרות חדשים זפונות אחרות ישנים אחרות בין
זפונות בין חין זפונות כדמשמע בת"כ דע"ז דבר שאין
מכניסו לקיים בין של חרם בין של עץ מותר אפי' נתן
ייבול זמן ארוך וכלי חרם העשוי באלום דמצרפי אחרין
וכלי חרם ירוקין אבל כלי חרם לכנים ושחורים דיי להם
בשיכשוק אם לא כתב ענין ואם נתן גוי יין בכלי חרם
חדש אחרים דכלעי כדאמר ר' גבי כסי ואם הכניסו לכבשן
האז הרי הן כחדשים כדמשמע בזכחים בפרק דם הטאת
אין לא חיים והא דאמר התורה העידה על כלי חרם שאינו
יוצא מידי דפסו לעולם בת"כ דע"ז קיבא דתשמישו בחמין
איכמי באיסורא דאורייתא אבל באיסור דרבנן דיי לו
בטבעיה דרש רבא בשילתי ע"ז בענה ארתחוק' גת של חרם
ירושלמי דתרומות בת"א תנא חלפתא בן שאול קדירה
שבישל בה תרומה מבעילה ג' פעמים בחמין דדיו' ואין
למדיו מומה לענין כבילה א"י יוסי קאיתת קמי רבא
תרומה בעין מיתת ונבילה בלאו ירושלמי בפרק
דתרומות תניא חלפתא בן שאול קדירא שבישל בה תרומה
מבעילה ברתחין דדיו' אל' ר' יוסי ואין למדיו מומה לענין
כבילה אמר ר' יוסי קאיתת קמי ר' אמי תרומה בעין מיתת
ונבילה בלאו ואתמר הכן אל' כגון דא' מאיליהן קבלו
המעשרין פי' בקדירה של חרם מיירי דאי בשל מתכת עיקר
דינו בהגעלה אפי' בישל בה כבילה ודוקא תרומה בזמן
הזה למאן דאין מאיליהם קבלו המעשרות בני ליה בהגעלה
משום דליכא למיבזר אטו תרומה דאורייתא אבל
תרומה הוצה לארץ המקדש בזמן שבי' קיים לא בני בהגעלה
דאיכא למיבזר משום תרומה דאורייתא כדאמר בפרק כל
הכשר כי הא שברא באיסורא דרבנן בגון מין בנינו בפחת
מה דאיכא למיבזר אטו מין בשאינו מינו נתת טעם דאורי'
בגון בעינן בניס לא שרינן לכלי חרם בהגעלה ואם תאמר
למאן דאמר קיבלו מאיליהם המעשרות למה לי הגעלה
והאמר שמואל תרומה הוצה לארץ מוטלה ברוב בת' עד
כמה איכא למאן דאמר דוקא בהוצה לארץ דאפי' בזמן
שכית המקדש קיים לא היתה חייבת במעשרות ולא תתחיי'
בשיכשוק בית המקדש במקדש בימינו מקילינן
לכטלה ברוב אבל תרומות ארץ ישראל בזמן הזה שתתחייב
במעשרות כשיכשוק בית המקדש לא מקילינן לכטלה ברוב
אבל מקילינן להגעיל כלי חרם שכתבשלת בה' אבל תרומת
הוצה לארץ אפי' בהוצה לארץ בזמן שכית המקדש קיים
דנוקחין מן התורה לא מקילינן להכארו בהגעלה ואין לו
תקנה אלא בשכירה ואם תקנה לכלי חרם בהגעלה לכטל
בה אחר הגעלה ולא אמרי' כשם שלא פלט מן האיסור קבלו
בתוכה על ידי הגעלה כך לא תפלוט על ידי ביטול דהא
איכא למאן דאמר בין דלא גמר פליטתו בהגעלה על כל
ביטול וכיטול יפלוט מה ששאר בלוג כדופני הכלי על כן

העידה עליו תורה דאינו יוצא מידי דפסו לעולם כדכת' וכלי
חרם אשר תבטל בו יסכר' וכן כלי מתכות שתשמישו
על ידי האור אם הבעילו ולא ליבמו באור אם נשתמש בהן
בחמין כביטול דאוסר התבטול מטעם שכתבנו בכלי חרם
ואין להם תקנה אפי' להשתמש בהן בחמין שלא על ידי האור
כלא ליבון' וכלי חרם אין להם תקנה לא בהגעלה ולא
בליבון כדאמר ר' ב' כל שעה קדירות בפסח יאכרו מטעם
שהסיקו בחמין וליעבוד ליהם הסיק מבפנים חיים עלה
דפקעה ועמדס תורה על סוף דעתו של אדם כיון דחיים
עלם לא מסיק לה כל הצורך אבל תנור שהסיקו
מבפנים אית ליה תקנה על ידי הסיק' הילכך האי טביא
קסקו מבחזן הוא דאסור' ואי מלייה גומרי שפיר דמו'
ובפרק דם הטאת מקמי קדירות במקדש אמאי יסכרו
ליה דרינא לכבשונות פירוש בכבשונות מתחזקין ולא
פקעי' לפי שאין עושין כבשונות בירושלם לאו דוקא נקט
בירושלם אבב סטיק דקא חשיב ליה בת' מרובה י' דברים
כאמרו בירושלם נקט ליה הכא דהתם מדרבנן משום קטרא
וכי משום הכי אמר רחמנא יסכרו לא מריקתן שבירתן הוה
בעזרה דכתיב בהו במקוה דריש ליבון' אלא מדהעידה
תורה שכירה אין תקנה אלא אברה' שמ מדאורייתא אין
עושין כבשונות בעזרה' וכבולין עושין כבשונות יש
תקנה כבשונות בעזרה' אבל ביוטון אין להם תקנה'
ואי הוה מקדש לכבשונות ועשו חדשים באילו פנים חדשים
באו לכאן איכמי התורה העידה עליהם שאין
יוצא מידי דפסו לעולם כמו שאר כלים שתשמישו בחמין
שמביעילין והן טהורין אבל כלי חרם חמץ שתשמישו בחמין
אין להם תקנה בהגעלה לא בליבון אם יבול להסיקו מבפני'
כמו תנור וטביא איכמי להחזירו לכבשן' ומסיק כלי
טרת דחרם לא עבדי אפי' לר' יקודס ובפרק קמח' רבא
ובפרק הסליל'

ידורות
ידורות המשפעת אם יסקבו וחיבי' על
הקבב מטלית של מתכת כשכא להגעיל
צריך להסיר את המטלית קודם ההגעלה כששמינס בו הגוי
האסור שתחת המטלית אינו נפלט בהגעלה דלא סליק ליה
דיקולא' ודמי בת' דע"ז אמר רב יהודה בני דיקולא
דאדמאי דמזיא מדיחין דעמרא מנכבן דכיתנא מייסן
ואי אית בהן קטרי שרי להו' וכן דייכתא' וכן בפרק כל
שעה לא ליחלוט תרי חיטי דילמא יתבא כזיריא דהביחתה
ולא סליק דיקולא שפיר' אבל אם מוססין בשעת בליעת
האיסור אין צריך להפרידן כדלע"ז כך פולטן כמוססין
דפיסחא דקתייהו כטיכא ופרזלייהו כמורא שאין צרי' קתייהו
לא בשעת הגעלה ולא בשעת ליבון' ולא דמי ליון נסך
שבליעו צללו וככנס בתוך הקסר וככלע בתוכו' וכשנתן
עפר עב אין הביגוב בתוכו להפליטו הכלי' אבל הגעלה
ככנס בתוכו' כי מחבות הנקחות מן הגוי שאין שפס
מקפתו ומסמירן המחברין שם על חבירו כי לבד אם קדם
שיפוי לכליעת האיסור אין צריך להסירו בשעת הגעלה'
אבל אם קדם האיסור צריך להסירו כלי כשטף בו איסור

מבעיל כולנו דבפדיק כל הכשר רב ששת מלח ברמא גרמא
 ומסיק אפילו תרי תרי דבלע פליט. וכך חס נתבשל כחצי
 קכלי אשור או טוף בו מבעיל כל הכלי. ואין לדמותו בפ'
 כל הכשר אימלח ככילה בחדי שחוטק. וכך כזית כשר שנפל
 לתוך חלב. וצריך חילוקין דאמרי רבי' ב' בת דתרומו'. תפז

כלי שיש בו איסור

כלי שיש בו איסור אין להשתמש בו. פן יבא לידו איסור.
 דאמרי בפסחים בפ' כל טעה אמר רב הונן בר יצחק אר' חייא
 בר אשי אמר שמואל כל הכלים שנשתמש בהן המן טבאונן
 משתמש בהן מזה בנזון מן מכית שאור שחיימונו קסה.
 מרדאמ' נשתמש חמץ בנזון משתמש מזה בנזון. הא נשתמש
 חמץ בחמץ אינו משתמש כה מזה אפילו בנזון פן ישתמש
 בה בחמץ. ואמרינן נמי בפר' כל טעה קרירות בפסח
 יסברו. ושמואל אמר לא יסברו שלא מסקינהו לאחר זמן
 וליעביד בהן בין בחמץ בין שלא בחמץ. ואינו יכול להשתמש
 באותן קרירות זמן פן יבא להשתמש בו חס' וגם אין יכול
 להגעיל אותם כלי חרס להשתמש בהם. דא' עב דאמרינן אין
 טזין את התנור באלים ואם טש כל הפת כולה אסורה עד
 שיוסק התנור. הא הוסק התנור משום דהיסקו מפפיים
 אבל קרירות חיים עליהו דלמא פסקי מאחר שהאיסור בהן
 אין יכול להשתמש בקרירות. וכך מאני דקוביא אמרינן
 דמדדייתו ואסורי התורה העידם על כלי חרס שאינו יוצא
 מידי דופיו לעולם מאחר ששתשמו בחמץ קן אסורין והכי
 נמי אמרינן בפ' ד' דע' בפ' אין מעמידין. ותו אמרי' התם
 כלי כתר וכלי צריך אין להם תקנה. תנו רבנן קנקנים של
 פנים ישנים מזושפין אסורין. ונתן לתוכו יין וישראל
 נתן לתוכו מים. גוי נתן לתוכו יין וישראל נתן לתוכו ציר
 או מורים ואינו חושש. רביבא שרא ליה חייא ברבי דרבא
 למיבמא ביה שברא. אזל רמא ביה חמרא ואפי' הכי לא חש
 לט מילתא אמר אקראי בעלמ' הנה התם טעמא דציר ומורים
 צורף ומים והשכר נכנס לתוך דופני הכלי ומכילנו ומפיו
 לטעם קודם פליטתו דבשעת פליטתו אין כאן כלל טעם יין
 אפילו לפגם שבטל בבליעתו. וכפ' יא בשלטי תרומות
 ירושלמי תני ד' חלפתא בן שאלו קדירה שבישל בה תרומה
 מבעילה ב' פעמים בחמץ ודינו. אר' אפא ואין למדין ממנה
 לענין כבילה פ' לענין כבילה אינו יוצא מידי דופיו לעולם
 ומסיק אר' יוס' קסיתא קמי ר' אבא תרומ' בעון מיתה וככילה
 בלאו ואת אמר הכן. אמ' ליה כמאן דאמר מאיליהן קבלו
 קמעטנות. וקא דאמרי' בפר' כל טעה מאני דקוטא מהו
 ל' א' ישתמוא בהו בפסחא אמ' ליה חזיבא להו מדמייתו אלמא
 אסורין דבלע ליון. ומקסי מאי שאל מלעביין יין כסך וכי
 תימא חמץ בפסח דאורייתא ויין כסך דרבנן כל דתקון רבנן
 בעין דאורייתא תקון. ומשני והשתמוא בנזון והקילו על
 ידי עירוי וזה תשמוא ברותחין. ובראש לי הא דאמ' תשמוא
 בנזון גבי יין כסך. הא אם היה ברותחין היה אסור משום
 חומרא דין כסך. קנא הדין גבי חמץ בפסח כמסקו אסור פ

בני יומן כלים שצ'גמ איסור ואינם בני יומן אשור
 לכשל בהם לכתחילה אעפ' שנתקנים טעם
 לפגם אפילו כדיעבד שפיר דמי. כדאמרינן בשלטי עז'
 וכלים שנשתמשו עד שלא קטביל ועד שלא קבעיל ועד שלא
 ליכן. תני דאמ' מותר כמאן דאמר מותר טעם לפגם מותר
 וקאמ' שנשתמשו. וכפ' ד' דע' תנו רבנן הכוספנין של גוים
 שהחמנו חמץ ותיבא אחת יורה קטנה ואחת יורה גדולה
 מותר כמאן דאמר מותר טעם לפגם מותר. וכך פסקי הלכה
 וקאמ' שהחמנו כדיעבד. וכפ' בת' ד' דע' יין כסך שנפל על גבי
 ענבים ירחם והן מותרין. וכך אם היו מבוקעמת אסורות
 ואם נותן טעם לפגם מותר. ומעשה בביתם
 בן זנוין שאמר להפיה ברנרות כספיה ופסברה חבית אל
 יין כסך על גביהן ופא מעשה לפני חכמים והתירין וקאמר
 ונשכרה ופסיק רבא הילכתא מותר טעם לפגם מותר.
 וכדיעבד אבל לא לכתחילה לכשל בכלים אסורים חלילה
 חלילה. וכל דבר שאסור במסקו אפי' נותן טעם לפגם אשור
 כדמשמע גבי חמרא דתתא בעינבי מכלל דרישא יין כסך
 שנפל על גבי ענבים ירחם והן מותרין. ואם היו מבוקעמת
 אסורין בנותן טעם. ואי במסקו למה לי בהנאתו בנותן
 טעם מכלל במסקו אפי' לפגם אסור. ובפסחים בפ' כל טעה
 גבי קרירות דבמינן במסקו מיתער אפילו לפגם וכל דבר
 שנותן טעם לפגם ולכסוף השביח אסור כל סכן נותן טעם
 לשכח אשור. ירושלמי בפ' אילנו עובדין ר' ירמיה
 בר רב יצחק כסס רב קדירה שבישל בה רותח אל יבשל בה
 מאותו המין לאחר הפסח הא ממין אחר מותר ובלבד לאחר
 שלשה תבשילין כזם שהוא בטל על שאינו מינו כך יבשל על
 מינו מין מעורר את מינו לאיסור. פ' ב' תבשילין
 ענין קבעלם קנא הוי משמ' לפי הירושלמי כלי חרס שקיבל
 איסור חמץ בפסח שאסור לכשל באותה קדירה מזה עד
 שבישל בו תבשילין ואחר כך אף מינו מותר שכפר על ידי
 תבשיל שאינו מינו כבלע בקדירה. ושכך אין לחוש על פליטת
 מין בחימו במסקו דאקא תבשילין שאינו מינו בטיל סבליעה
 ולא קבעלם. ת פ ח

קדירה בפסח קדירות שנאסרו בפסח אסור
 לכשל בהם אחר הפסח בחימו
 דאמרינן אין מבטלין איסור ל'
 לכתחילה איסור קניכה כלי ביעולי גוים יח א

גוים שצדיקין מן התורה להגבילן קודם שישתמשו בהם
 וכן כלים שנתמסן בהן קדשים צריכין הגבלה או ליכונ
 קודם שביטל בהן חולין ואם ביטל בהן קודם הגבלה וירדע
 שיתר רב מן האיסור כיון שאינו ניכר בטל מן התורה אבל
 אם בלא ידיעה נתערב שהיא איסור כמו קדירה בראש לאסור
 התבטיל ומאסרי קדירות כפסח לרב דמקמי לשקונסו לאחר
 קפסח וליעבור שלא במינו ומטעם דלמא אתי למיעבר בהו
 במימי דאעב דנותן טעם לפגם הוא במינו אסור דאיסור
 במשקו ונראה דבר שצריך ללבן שנאמר לתקן בו ביטול
 שהרי אין איסורו יוצא כולו ועל ידי הגבלה אין איסורו יוצא
 כולו וכאמכסל כומוציא האיסור בו אבל אם היה מחזיר
 לבכסו בפ' דע' ובכחוס כפ' דס מטאת או הוה מותר
 אבל חס חס על קדירותו ואסור דתבור וקדירה בדופנותיהן
 מהרה בונעין ממה שפולטין משום קרי איתותה רבה כ'
 אהילאיו מברייית דאין לטין את העשה בחלב הא הוסק וכו'
 וכן יש לחלק שביני גוים שהן אסורין צריכין ליכון בהקיא
 דפ' א' דפשיטת חולין אילבנה באור מאס דאיסורא בלע בעי
 ליכון אבל סכיני דפסחא דהיתירא בלעי קודם הפסח סגו
 בקבעלה כדאמ' בפ' כל שעה אודי נאדי כרותין שאלין
 דרכן לסתמא באור כמו קגוים שזולין בו וגם מתקין כד
 חלב שלסם על הפתילה כירוש' בשלהי ע"ה הסכין תוחבין
 בארץ ר' ט' בפס' ר' יורה היא דתמר בסדן קטנה אבל
 בסדן גדולה צריכין ליכון ונראה סכין של גוים צריך גיעול
 באור שדרכן לחתוך בשר בתוך האור וכוכלעו כד פולטו
 אבל בני חמץ כשאופין אותו אין דרך להשתמש בו בסכין
 ועוד סכין של גוים צריך ליכון איסורא בלע אבל לבגוחמץ
 קיתירא בלע וליתיה לאיסורא בעיניה וקמי קאמ' רב אשי
 לדידי דמחמירי' על עמיו חדתא עבדנא אע"פ שאינו צריך
 ורכיבא משיב לו כל העולם אין יכולין אותה חומרא והוא
 משיב בעין חדתא קאמיבא דעבדנא חומרא יתירא וזה
 יכולין כל העולם לעשות בפ' ב' דפסחי' וקלכתא אידיו ואידיו
 ברותחין בלא ליכון וכן בשלהי ע"ה דהיתירא בלע בלא
 ליכון יש ספרים את ליה רב אשי לרב הונא ויש להפך בפ'
 בת' דע' חתיבת בשר שנפלה בחלב וכתב לה בחלב ובאשרה
 במתן טעם וחורה ונתערבה בחלף חתיכות אחרות אוסרת
 את כולן בהנאה והאי תנא סבר בשר בחלב איסורי שבת
 קוא דפ' לגותא היא כשחיות חולין בפ' כל הבשר ויש למדן
 ממשכתינו דבשר בחלב במשקו ובכורין בהאי כל שהוא
 דקתני טיפת חלב שנפלה לקדירה של בשר ואפילו אין בה
 כמותן טעם וטענות בידם הוא דהא מפרשי' במורא דתיבא
 דבר שבמנין קתני כגון חתיכות דמשו' דדרכן לימנות חסוב
 ולא בטיל ואי בכשר שנתערב טעמו בחלב קא מוירי או
 בטיפת חלב שנפלה לקדירו בשר מוהו דבר שבמנין ועוד
 אוקימו כל איסורין שבתורה שלא במינן כמותן טעם ואפילו
 במשקו רב ושמאל דאמרי במשקו בשלא במינו מודו ובטלה
 שחיות חולין איירי בשר בחלב כמותן טעם קיבת כבילה
 מותרת בדפסקי' בשלהי כל סכסרי' והלפתא אין מעמידין

בער קיבת כבילה אבל מעמידין בקיבת כבילה דפירשא
 בעלמא הוא והא דתיבא קיבה שישלה בחלב אסרי היינו
 בדלח דהה במיעין כדילנהעמירי וכן כסירק שינקס
 מן הטריפה דקיבת אסורה בדלח שהיא ומתניתין דקתני
 המעמיד בדפסקא מעמיד פי' בדבר הראוי להעמיד קלכתא
 קיבת גוי למאי נחוש לה אי שהק פירשא בעלמא הוא ואי
 לא שהק חלב שינקס מן הכסירה הוא ואת' טריפה זיל בתר
 דוכא ולא טריפות נקנו ואפי' חלב טמא בטל בם בחלב
 קיתר בבבבא ולא דמי לתבלין ופולטין דלטעמא עבדי
 וטעמא לא בטיל מרקתני מתבי' אסכה כמותן טעם מכלל
 דהעמדה איכה אוסרת אלא אם כן יש בה כמותן טעם
 ודקאמ' קיבה שבישלה בחלב אסור לאו לעמדה מיירי לא
 לבומעא חים כמו כן מוכיח בתלמוד ירוש' דקתני בראשונה
 היו אומ' אין מעמידין לא בקיבת כבילה ולא בקיבת גוי חזרו
 לומר מעמידין בקיבת כבילה אבל לא בקיבת גוי משום
 דסכרי' להו כר' איעור דאמ' סתם מחסכת בכרי' ליע' ולבסוף
 מסיק לשם ר' יוחנן בעבודה זרה להוציא מר' אליעזר וחזרו
 לומר מעמידין בין בקיבת כבילה בין בקיבת גוי גדולי
 קיבה גופה ממקום אחרת באתה' וכן פסקו בתשובת
 הבאונים קדמונים ולא דמי לטויבא מן טמא טמא בפ' א'
 דבכורות לפי על ידי שהוא כגוף טמא חסיד מוסיף לפי ש'
 שבשנתה טעמו ומר' איתו ואע"פ דמעלמא באסף אבל קיבא
 כי יוכי דעל הכי נפק ולא מוסיפי הוא' וכסירה שינקס מן
 הטריפה קיבתה אסורה למדנו שחלב טריפה אסורה ואם
 כשחטה ונמצאת טריפה אסורה דמחזיקין ריעותא ג' ימים
 קודם שחיטה כדאמרינן גבי הוגדר פי המבא' אבל
 כתבילה בשחיטה או מתה מעצמה מותר דקודם מיתת לא
 מחזיק ריעותא דאזלין בתר רובא' אע"פ כן יש להחמיר
 שלא לקנות מקיבות סגוים דמזלחין אותה בעור הקיבה
 יותר מששים לא הצריכו חכמים הואיל וליבא טעמא כי
 בדקין ליה אימני' ליבא למיקס אטעמא כגון מין במימי'
 ולפי' רבינו תם שפוסק אליבא דר' יהודה דאמ' מין במינו לא
 בטיל קיבא דנפל חתיכה של כבילה בקדירה שצריך שני
 פעמים ששים ששים מרובט בשר לבטל החתיכה של כבילה
 וש' מכשר בשר לבטל רוטב מחתיכת כבילה שפולטת כשנחה
 מרתיחה ומביא ראיה מהא דאמרי' בפרק כל הבשר בזית
 בשר שנפל לתוך יורה של חלב בשר אסור וחלב מותר
 ופריך הואיל ואי אפשר לסוחטו אסור אמאי חלב מותר
 ומתירן כגון שנפל לתוך יורה רותחת המיכלע בלע מיפלט
 לא פליטי סוף סוף כי נייח קדר פליטי כשקדם וסילק
 קודם דנייח דמשמע הא לא קדם וסילק חלב נמי אסרי'
 הלא כמי' לכו לומר כיון דניחא פלטה חתיכת כבילה מה
 שכלעה וקוף ליה רוטב איסור כרוטב קיתר מין במימי'
 וליתיה דלא דמי בשר בחלב לשאר איסורין שקרי הכא
 שניה מותרין והכשר באשר בחלב מרובה שבירה ולא
 הכשר לעולם אלא כיעור ויעור איסור והחלב כככלע
 בחתיכה כעשה דינו בכשר בחלב דאסור במשקו' אבל

מידי דהנה אענין קיעלה שמתחלק לכהנים ואנו לוקחים
 טלאים וגדיים מן הקנים ולא חייבין שמה יבן מן הטמאה
 דקיימא לן בשמואל דפיר' מתני' ולא כרב הונא ולאחר חזרה
 כיון דקייב טריפה שיכסה מן הכפירה מותרת וכן קיבת
 כבילה מיהוי' ליזמר שלא נקח מן הקנים שבראש
 כמאכיל כבילה מיהו אם קעמיד מקס בדיעבד מותר'
 וכן לא היה צריך להגעיל דפוסו בגינות שהקנים מולחין
 בתוכן אפרי אינו מפלט החלב שבתוכן שהמלח אינו מפליט
 מן העץ כלום אך טוב להגעיל דפוסו קבילות כי ישראל
 נהגו בהן איסור כי קדושים הם' ת פ ט

הילכות יין נסך

יין מבוסל או נתן דבש בתרומות בפרק ח' שלש
 משקין ירושלמי אמר רבי סימון כסר' יתפשט על לוי הקד
 והמר והמתוק אין בהן לא שום גילוי ולא שום יין נסך רבי
 סימון מפרש חד קנדיטון פירושו שיש בו פלפל ודבש וכן
 משמע בפסיקתא והוא אנומלן בפרק רבי אלעזר אומר
 תולין והמר פיסתיומון פירושו שרין בו שרשין מרים
 לרפואה כמו לענה והמתוק מבוסל פי' כשמצטלן אותו
 מתמתק או מצטלן אותו כשהוא תירוש אבל חד ומר אפי'
 לא כתבשל דאי כתבשל תיפוק לי משום יין מבוסל מוכן
 הנותן דבש ביין אינו נעשה יין נסך בפרק ד' דע' לא
 גריש ולא משום יין נסך והלכה יין מבוסל מותר לשתותו
 עם הקני' דתני ר' חייא יין מבוסל שלמים איסור שהים
 מתחילתו יין מכלל דמבוסל דישאל אעב דבעבגי מותר'
 וכן משמע בפרק אין מעמידין גבי אמואל ואכל אהרי
 אחרו יין מבוסל אין בו משום יין נסך' ת צ

חומץ

החומץ של יין איסור בהנאה פשיטא
 משום דאחמין שקבע שום איסור מיניה
 והכי פריך גבי יין מבוסל שהיה מתחילתו יין של
 ומתירין רב אשי הא קמל דחומץ שלנו ויין מבוסל שלנו אין
 צריך חותם בתוך חותם דכפוכי לא מנכך ליה דאינו יין גמור
 נאי משום איחלופי כיון דאיכ' חותם אחד לא טרח ומזייף ליה
 קרי משמע דחומץ שלנו ויין מבוסל דלא חיישינן לא לחלופי
 אבל במבעו משמע לא מנכך ליה וכן אמר שמואל לאכלט
 בשמשך ידו מליגע אמר קרי אמרני יין מבוסל אין בו משום
 יין נסך וכן בבוסר כדתנן בפר' כל קבט כניסת מים לבוסר
 מדקרי ליה מים אינו חשוב יין אבל רבינותם מקפיד
 בחומץ שלנו ולבוסר שלנו דאין בקיאיין מתי קרוי חומץ ומתי
 יין וגם בריחיה חלא וטעמיה חמרא פליגי בפרק המוכר את
 הפירות ועוד שומעשים בכל יום יש בני אדם שקורין לזו
 חומץ ואחרים קורין לניין וכפרק כל קבט פיר' לשון
 פני משעת כניסת המים לבוסר לאחר שנכחט לטבול בו פתו
 נותנין בו מים אש כן לא מקרי כלל כמשקא שבתוך הבוסרי
 וקרי' אמר דלשון המשנה בראה לו מדתנן
 במסכת שביעית בבוסר משהביא מים אוכל בו פתו בשדה
 הכאים כונס בתוך ביתו מכל מקום אין אנו
 בקיאיין בראש כן ליזמר ממגע בני לחומץ ולבוסר'

אבל חתיכת כבילה שנתבשלה בש' מיד היא מותרת שלא
 לאסור וכי נחה מה בכך הא כבר בטלה החתיכה עם מה
 שבתוכה ואינו יכול להיו' חוזר וכעור האיל וכבילה אין כאן
 רוטב כבילה מהיבא תיתי דכרותא כחל שנתבשל עם הבשר
 בלא קריעה אסור והבשר מותר' דאמרי' כחל בש' וכחל מן
 המניין ואמרינן כחל עצמו אסור והוי ככבילה שנתבטלם
 ברוטב שאינו מוכה ולא הוי כבשר בחלב כדפרי' ונראה לפי
 פסק רבינו שלמה במין במינו חתיכה של בשר שלא נמלחו
 ונתבשלה עם שאר החתיכות צריך רוטב של לבטל כל החתיכה
 שכלה אסור משום דם ולא ישיעו שאר החתיכות לבטל
 אותה לפי שהיא מין במינו' ויש אומ' שישיעו לבטל שארי
 אין אסורם אלא משום דם הוי דם שבה לבשר כשירה כב'
 מיכין' ויש אומ' ליתא דהיא עצמה נעשית כבילה והוי ליה
 ככבילה כשהוטה מין במינו ועל הא דאמרינן מיבלע בלע
 מיבלט לא פליט אש כן היאך מועיל גיעול לשום כלי במים
 דותמין הלא לא פליט האיסור' אלא ק"פ מיבלע בלע מיבלט
 לא פליט מה שבלע מן החלב אבל פולט הוא השמנונית
 פנו' בפ' כל הבשר המעמיד חלב בעור הקיבה שהוא בשר
 אש יאכה כדיליתן בחלב טעם הרי זו אסורה וחלב הנמצא
 קרום בעור הקיבה שמולחין אותה בעורה בין שנתנין בה
 חלב בין שאין נותנין ומולחין אותה עמה כראה שאיסור גמור
 הוא ובשר בחלב ממש לאסור את הגבינה ואין להקטיר מדגים
 שעלנו בקערה שמותירין שפסקין דהוי נותן טעם כד מתן
 טעם דהתם אעפ"י שבלע את טעמי עדיין קיטר גמור הם
 לאוכלין וכשאוכלין בכותח למה היה לך לאסורו מטעם
 בשר שבהן שאין טעם בשר ממש בו אבל חלב שנמלח עם
 הבשר כשנתנו טעם זה בזה שניהם איסור שחתיכה
 עצמה נעשה כבילה וכל מה שיצא בין טעם חלב בין בשר
 הכל אסור שכולו כבילה וכשמתערב הוא ליה מין במינו
 חלב כבילה בחלב בשרי' וכבר פסקנו בפסחים הלכה מין
 במינו כבוסר ורבינו שלמה כתב בני הייתי מוגבה דתיר
 עי הנה ובלבד שלא יתנו בה חלב אחר' וטעם הייתי בכך
 שהייתי סבור מדאמרינן גבי עולה בהן שדעתו יפה שורפה
 היה ש"מ פירשא בעלמא הוא ולא מיתפשא' ולא היא חלב
 גמור הוא מדרבנן מדתנן מת' כשינקה מן הטריפה קיבתה
 אסורה שמע מיכא דחלב הוא' ותניא נמי לעיל קיבה
 שבי' טלח בחלבה קיבתה אסורה' וקיבה טלח דשריא משום
 דלאו גופה היא אלא שינקתן מאמן ואה ליה כנוס במעיה
 כנתון בקערה ומותר כדתנן טריפה שיכסה מן כשירה
 קיבתה מותרת מפני שנוס במעיה' ודמיתי ראיה במסכת
 ע" דאיסור הנאה שרי פירשיהו מדקתני קיבת עבלי ע"ז
 אסורה לאו משום דקיבה פירשא חשיב ליה לענין עיכול
 דתיקוי בפירשא למיפקע חלב מיניה' אלא הכי
 מויתי ראיה מדאסור עבלי ע"ז שמע מיכ' פירשא אסור
 דהא קיימא לן לאו גופה הוא ומיתסר משום דניחה ליה
 בניפוחיה שהקמה נראית שמיכה ויפה לע"ז ומדשרי ליה
 גבי עולה שמע מיכה לא מיתסר אלא גופה אבל פירשה שרי
 כי הוי דאין קדושה חלה אלא על הראוי ונוטה למזבח

אכל יין מבגל אעפ"י שחולקין בפ' כירה הפשירו זהו ביטול
 גבי שזין מכל מקום לאחר שהריתמו באש מותר כולי עלמא
 קרו ליה מבגל לגבי מבעי מיני תנו רבנן אלונטית של גוים
 אסורה פי' שבעשה מיין ואפרסמין ומים זלזלין אבל
 אלונטית בכרייתא שקמה חפוי אלונטית מישראל שנעשה מיין
 ישראל מותר אעפ"י שהיין ניתן טעם במשקין המעורב אינו
 באשר במגע גוי "

ישראל נתן יין בתבשיל

מיכן אם ישראל נתן יין בתבשיל ונגע בו גוי קודם שהרתיחו
 באש מותר ואשכחן אלונטית מיקרי בלא יין בפ' הכל
 שנחטף הלוקח יין לתת לתוך אלונטית ולא אמר לעשות ויש
 מפרשין אלונטית חין נותנין בו יין אלא בשמועכו מן החבית
 והכי פי' אלונטית של גוים שמשכו מן החבית אסורה כי שמא
 נתן בו יין קבוי אבל אם ראשו בשמועכו מן החבית או הוא
 בכרייתו דתחילת עשייתו בלא יין מותר דפשיטא יין של
 גוי שמתן טעם במשקין שאסור אלא אלונטית שלנו ביד
 קבוי מותר ויין הכית בתבשיל שנגע בו מותר אעפ"י
 שלא הרתיחו דמשקה הכא לאוכל באוכל דמי ואמ' בתוספת'
 אלונטית של גוים אסורה מפני שתחילתו יין הא אם תחילתו
 יין של ישראל מותר במגע כיון שכתערב במשקין אחרים
 מפני מה אסרו שבר של גוים אמר רמי בר חמא
 אמר ר' יצחק משום חתנות רב כחמין אמר מאוס
 גילויא אמר רב האי שיכרא דארמאי שרי דיהיב ביה
 כשותא וכן משמע בפ' המפקיד מהאי רמי רב פפא
 מתקין ליה שיכרא אבבא דחנותא וסתי רב אחא איתגו ליה
 לביתיה וסתי תרווייהו לית ליה
 משום חתנות סתם ייבן בבית ישראל אסור משום כנותיהן
 ואיכא למשטמי משיכרא ודבש לא אסרו חכמים דלא אתי
 לאימוכבי כולי האי מיכן שאסור לשתות שום דבר שבר
 בבית קבוי יש שרזין להקיר אם כתאכסן בבית קבוי
 לשתות בביתו משום איבה אמר רב יוסף חלא דשיכרא
 דארמאי אסיר דמעריבי ביה חמרא אמר רב אשי ומאוצר
 שרי וכן יין תותים ושאר משקין שמעריבין בהן יין
 אם ישראל הוא בשמועכו מן החבית מותר אם אין ישראל
 רחוק אסור ויין תפוחים מאוצר שרי אם הוא זול
 כמו יין כדאמ' למאי כחוש לך אי משום אי עירובי קיסתא
 דמוריסא בלומא פי' בזוזה וקיסתא דחמרא בארבעה
 באבות דר' נתן ב' דברים כאמרו בכלי חרס בולע ואינו
 פולט ואינו מבאישמה שכתובו ג' דברים כאמרו בכלי
 באשת אינו בולע ופולט ומבאיש מה שכתובו ג' דברים
 כאמרו בכלי זכוכית אינו בולע ואינו פולט ורחוק כל מה
 שכתובו במקום חס חס במקום זנון זנון ח צ ב
יין נסך אושר ביין באר במשקו דתנן יין נסך
 אסור ואושר בכל שחוק וכן השוכר
 את השועלים וכמשה ע"ז אושר נמי סתם ייבס' ואמרינן
 נמי בתוספתא קדח כמינקת ובעלת ונפלת טיפת יין
 בחבית אסור מפני טיפת יין אסורה ואוסרת במשקו

יין נסך שנספ על גבי ענבים ידחם והן מותרות ואם היו
 מכוקעות אסורים יין על גבי גורבתת הם תאכיל יביאם
 נותן טעם לפגם ומותר נספ יין נסך על שיפון ושעורין
 ידיחן ומותרין נספ יין נסך על החיטין אסורין דהוי
 כמבוקעים ואסור למוכרין לגוים פן יבואו לישראל דהוא
 כדא' דמיטו דנפול עליהם יין נסך שרא רבא למיטחינהו
 ולמיפסחנהו ולזכוני לגוים אלא בפני ישראל כי היכי דלא ליתי
 ישראל למיזבן מיטיהו דסבר פת גוים ואסור חמרא
 עתיקא בעינכי כנותן טעם וכן חמרא חדתא בעינכי
 בה כרכא אבל חלא דחמרא וחלא דשיכרא כרכא במשקא
 חלא לגו חמרא כנותן טעם חמרא לגו חלא בס' כרכא
 בת תיקא להריח ביין נסך מותר כרכא חומץ יין לתוך
 בריסין רופחין מותר לתוך בריסין זנון וקריתין אסור
 עכבר ביין או באבר בס' נותן טעם לפגם מותר
 בדיעבר אבל לכתחילה אסור לבטל בקדירה שאינה בת
 יומא וכל דבר שאיסורו במשקא אסור אפי' פוגם
 אמר רב כחמין הלכה למעשה יין ביין אסור חבית בחבית
 מותר סתם ייבן אפי' יין ביין מותר בהנאה כ' סבב דאמר
 ימכר לגוי חוץ מדמי יין נסך שכו וכן משמע בפרק כל
 הזלמים ומשעטת מוכרין יין נסך לפי שהן אינן מנסכין
 לע"ז דמי לקא דאמרינן בע"ז בפרק רבי ישמעאל אמר רב
 תינוק בן יומא עושה יין נסך לאוסרו בשתייה ולא בהנאה
 דאינן ירעין בטיב ע"ז הלוקח עבדים מן קבויים
 ומלך ומטבילין עושים יין נסך עד י"ב חדש לפי שמתגיירין
 בעל כרחן בני הקפחות שאלו ולא טבלו בדוליס
 עושין נסך ולא קבויים גוי שמגע ביין בשבט אפילו בלא
 כוונה אסור לשתותו כדאמרינן בפרק רבי ישמעאל גבי
 גוי דסליק בדיקלא לאתת"י לולבא ואם נתכוון גוי לנסכו
 אסור בהנאה או קדח דמינקת טעם מן הכוס אבל
 שפסל לבור או התיז זירעה בקנה או מרדו בקנה או
 ברבל או העביר הקדח המרותמת מפני החבית או הוסיף
 ידו בחבית סכור סחור סמן או מוגע ביין בלא כוונה
 אסור בשתייה שקים כבבו חבית ונתח כך כבבו
 בברוא ונדכדס ויצא מן היין נראה דמותר אף בשתייה
 מאחר שלא נגע ביד כדאמ' דרע מן לוליבא דהתם
 לוליבא בידו המוריק יין מן הקנקן אסור אבל
 סכור שקוא שבר מותר אפילו בשתייה דכוחו אלא בכונס
 קא כדאמרינן גבי רבי יוחנן בן ארזא אבל גוי המוגע או
 תמח כרגלו בכלי מה שיוצא ממנו אסור והשאר מותר
 כדאמרינן בפרק כתר אדע"ז בגוי המערה וכגון שמפסיק
 הקילוח דלא הוי נזק על כן צריך לזקק בשמוליכין
 גבינות יין שלא ישפוך קבוי מכחו גוי שקואי הכרזא
 מן החבית כל מה שבחבית אסור דאין הלכה כרוב פפא
 דאמר עד ברזא אסיר ואידך שרי ואיכא סבר כרבי קודם
 דקיימא לן כרבי דפליגי עליה בין מפיסין בין משוליה הוי
 חיבור ועוד כי ברזא שלנו ככנסת ביין וכשמכרד קבוי
 בידו שיכסך ביין ואסור בשתייה

ביום שנכנסה במרתף ובידה נוד מלא יין פראס אס כלי
 לפני החבית שבו נפלין טיפי היין מה שבכלי אסור מה
 שבחבית מותר דמי בפ' בת' דע"ג שהיא רביתא דנקיטא
 חופיא כי ג"ש אלכו דמול רביתא שאין מכניסין לע"ג. אין
 שם כלי רק חבית שלוקחין מומנו היין אסור אבל שאר חביו
 מותרין דמי לפתוחות וסתומות. גוי שנשא חבית בין
 מליאה בין חסירה מותרת כרב אשי. גוי שהגביה חבית
 שמריקין ממנו יין אסור מה שיוצא מכחו כרב שעת האי
 דנפיק לכראי גזרו כיה רבנן. גוי שגבלל הבת לכדו לקורח
 הקורה על החרצים אסור דכח כחו הוי נקיימ' לן כר' יעקב
 מנהר פקוד דאסר. גוי המקדק דרק ותוחב מטלית חו בערת
 בין הפרדות אס נוגע ביין בסכימו או במטלית אסור. או
 תוחף כהף בגדי לפני נקב החבית ולא דמי לחביתא דפקעא
 לרחבא דהוי מעשה לביכס. גוי שזרק ביין מותר בשתיים
 כרב אשי כל שבזב טהור' אס נסחטו בגוי כדריכתו על הבת
 היין אסור. או אס דרך על טבלא ומחמת כבדו נתכוון
 לנענע ביין אסור. ואס מחמת רעה מותר. כדאמרינן
 בעירובין בפ' בכל מערבין גבי זב אס מחמת רעה טהור
 בפ' המנצי' עד' טליתא דמי למעצרא וירא דאסור. גוי שנכנס
 למרתף של יין אס לא אגר הפתח דמי בפרק בת' דע"ג כל
 דלקד' ביעא חמרא שרי. ואס בתפס כגב שרי ואיל לא
 אסיר ישראל ששכח מרתיפו פתחו וסלק לבית הכנסת אפי'
 בימים טובים שמא ריכין בבית הכנסת היין מותר. דמי
 שמע קל זלויי בכניסתו. ישראל שבחא מפתח בבית מותר
 גבי מבייתא דמסרה לגביה המפתח. דשרי ר' יצחק בר
 אלעזר. בגלגל הכנסה לעיר כשעת שלום פתוחות אסורות
 סתומות מותרות. בשעת מלחמה אף פתוחות מותרות
 שאין פנאי לנסך. אמנם ישראל שלח להם גוי חבית של יין
 שיאמרו לנתן לנו דמיה משנכנסה לרשות אסור דין נסך
 שלהם הוא. בפ' ר' יסמעאל לוקחין בת בעוטא מן הככרי
 אפי' שהיא נוטל ומתן לתוך התפוחי. אמר רב הונא יין
 כיון שהתחיל לימשך עוסה יין נסך וכן הלכה. כובא שאין
 לס ברזא מליאה עכבים דרוכס מותרין רק שלא עירב בו
 יין נסך דהוי כבת פקוקה ומליאה. אבל אס יש לה ברזא
 והוציא היין ממנה או האריקין יין מאחר שהתחיל לימשך אסור
 ואין אסורים בת דרוכה או רובה דרוכה פן נתערבה בה
 נסך. ירושלמי לוקחין בת בעוטא אמר ר' חנין והוא שלא העלים
 ישראל עיניו מומנו. אבל העלים אסור. ת צ ג
 אנו אוסרין כדבינו שלמס. אבל כר
בצוק
 נצוק מותר. כבון מידה שמודרין בה
 יין. והריק ממנה הוי דנאסרה המידה כצוק או נסך היס
 דקבוקן והריק ישראל מן המידה כקבוקן נסך הרי המידה
 באסרה כצוק והוציין מהחבית באותה מידה הרי יין שבחבית
 מותר דהוא ליה נצוק כצוק. בפרק שאוכר את הפועלי
 בכרי שהיא מעביר עס ישראל כדויין ממקום למקום אס
 היא בחזקה המשתמר מותר. אס הודיעו שמתליב קיימא לן
 כר' שב כד' שיפתח יונף ויבב וכן הלכה. גוי שהולך עגלה
 של יין והולך אותה יתודי מן העגלה ולא הודיעו שמתליב

מותר. או הניחין בחנותו שישראל יוצא וכנסה יין מותר
 ישראל שסניח חביותיו במרתיפו של גוי ואין לחביות
 ברזא וסס חתומות בשעוה על פי המגופות ומפתח המרתף
 ביד ישראל היין מותר. דהוי כשני חותמות. אפי' החבית
 של עץ ולא חיישינן להתימה דקיימא לן כר' שב. בת של אבן
 שזיפתה גוי מכבדה במים ואסר ומיס. אבל דרך בה יקלף
 הזפת וכן של עץ יקלף הדפין והעדסים והלבלבין מדיחין.
 של כזרים ושל כצבון מכבבין. של שיפא ושל גמי מייסבין. ככ
 חדש. ואס חולטן בהתחין מותרין. ונראקבת של אבן ושל
 עץ רק שלא יהא בו נעורת או פשתן או מטלניות או זפת
 מותר בלא גיבוב. הני דווקי כעין משמרת של שק אמזיחין
 בו יין נסך של שער מדיחין ושל צמר מכבבין ושל פשתן מייסבין
 יב' חדש ואס יש בו קשרים יתירין. כל דבר שמכניסו לקיום
 כמו חביות אס נתן גוי בחבית שלבו יין נסך אפי' לפי שעת
 צריכין עירוי' ימים כדאמ' בפ' בת' דע"ג גבי רבא כדמסדר
 גולפי. הילכך בין נודות של עיר בין קנקנים של חרס בין
 של עץ שמכניסין בו יין לשנס צריך עירוי' ג' ימים מעת לעת
 או לקבעילן ברותחין או לייסבין יב' חדשים. בתוספתא
 נודות הגויס כרדיון מותרין חדשים ומזופסין אסורין. כך
 משקא בפ' ד' ע"ג נודות של עיר שנזפסו בזפת כבלע היין
 אס נגד הזפת מותר ואס לא נקלף אסור. ואס לא נזפף
 ונבלע בעור אסור בלא עריו. וקיימא לן בפ' ד' ע"ג
 הלוקח מן הגויס קנקנים חדשים נותן לתוכן יין. קנקנים
 של חרס של גויס קחויין לכבשן האס ומרפס זיפתן ומותרין
 קינסא אסיר. כלים שאין מכניסין לקיום אפי' עמר בו יין
 נסך מותרין. וקנקנים של גויס לאחר פנים עשי חדש
 או בהגעלה או בעירוי מותרין. כוסות של חרס
 ששתה בהן גוי פעם ראונה או שתה ישראל פעם אחדיין
 ופעם שנייה שתה בהן גוי אסורין. אבל שתה ישראל כבוס
 שני פעמים ופעם שלישית סגי מותרין.
 מאני דקניא מכוסין בעופרת שמורים ולבנים ואין בהם
 פקיעות מותרין ואס מבוקעות אסורות. ידוקי
 אפילו אינן מבוקעות אסורות כדפסקין בפרק בתרא
 דכתובות. וכלי מנוקב וסתמו בזפת מאחר שעשי
 לתקת הכלי דיין לו בהחמה בעלמא אבל כלי מוסף כולן
 גזרו אפילו לפי שעה.

ת צ ד

דין יין נסך מספר תרומות

נודות **הגויס** חדשים מותרין ימים ומזופסין אסורין.
 קנקנים של גויס חדשים מותרין ימים או מזופסין אסורין
 הלכתא נודות **הגויס** שהן של עור מותרין בשכשוף גרידא
 אפילו קין ימים. וכלבד שלא זפתין. ואפילו
 כזפתו ביין שעכשוו נקלף הזפת. סא דאמרינן לעיל
 נודות **הגויס** אסורין אפילו לעשות מהן שתיחין שמא יכפנו
 על נודות קתס מיירי בכודות זפתין.

י ח ב

ונראה שאסור לקנות קנקנים וכלים זפותין שמה נתן בהם
הגוי יין ומה שנהגו לקנותם מן הגוים מופתין ולא עשין
לא עירוי ולא העעלה מפני שבימיהן היו רבילים ליתן יין
בשעה שמופסין אבל עתה שאין הגוים מתניין בשעת
זפיתם שאם היה נותן יין אחר הזפיתם היה מכיר וקם כעונו
וכיכר שלא נתן בהן יין ואם הם זפותין ונבע בהן הגוי
שחמסקם טופס של יין חסורין אעב דאין מכניסין לקיום
שהיו ענבעו הגוי ככנס בתוך הזפת וכלע כמו נודות
שאין מכניסין לקיום וקא חדשים זפותין חסורין לא שגא דירן
לא שגא דידקו בעו ערוי ורכינו תם היתיר לכתחילה
לקתיר בשיכאוך בדיעבד אם נתנו יין כשר ואין לאושרן
דווקא נודות עור שזפת שעליהן כלע טוכא ובעו עירוי
אעפי שאין מכניסין לקיום אבל כלי עץ אין הזפת שעליהן
כלע כלום ומותרין בשיכאוך כשנבע הגוי יין שבתוכו
ומכיר ראייה מש בת דתתן התם גת אכן שזפתה גוי מנכסה
וטקורה דווקא זפתה גירידא ונתן בה יין הרבה אבל דסף לא
סביא בניגוב דילמא מחמת כוכר איתבה פילי בזפת
ונכנס היין בין הזפת לבת ובעי קילוף במעצרתא דחזא
ביה פילי דמליין חמרא אמר לא סביא בניגוב אלא בקילוף
אלמא גת שזפתה ונתן בה יין הרבה וכלבר שלא דרך בה
סבי בניגוב דאין כלי גת בעי בניגוב אבל קנקנים אפילו
זפותין סבי בהדחה בניגוב לא בעי אלא להדיח יפה מה
שבתוך דאילו להפליטו מה שכלע לא קוה סבי בניגוב אלא
בערוי כדתתן גבת המחז והמשפך מותר בניגוב ומותר
בקנקנים של גוים שאסורין קנקני גוים אסורין שזריכין
עירוי אלמא בניגוב קל מעירוי בניגוב אינו אלא להדיח
יפה מה שבתוך תחת הדחה של שאר כלי שאינו מבת תדע
דהתם תניא גבי גת מחז ומשפך אם הן של עץ יגוב וטקורין
אעפי שאין זפותין ולא מכניסין לקיום ואילו כלי עץ
דמעלמא כי האיבונא שאינו של עץ כגון כוסות וקערות
שאין זפותות פשיט דגוי בהדחה בעלמא מיהו לכתחילה
אין לשתין על ידי הדחה שהן זפותין דפעמי' שפול הזפת
במקומות ומסך ונכנסה שם היין ולא סבי אלא בקילוף הזפת
או בעירוי או בהגעלה במעצרתא דפלי פלוי ומליא מיל
מתותי דלא סבי בניגוב בפת דעץ גת שזפתה הגוי
משקא דמילתא גת של גוי אדרק גוי אם היא של עץ ושל
אכן זריכה בניגוב ואם זפותה ודרק בה גוי זריכה קילוף
זפת ואם גבת היא של ישראל ודרק בה תחילה ואחריכך
נבע הגוי ביין שבת או אפילו דרך זריק רק הדחה ואם
יש נעורת ששתין או כלאי בגדיס ביין נשך של גת כדי לרכקו
ביחד אפילו אינה זפותה לא סבי בניגוב אלא בהגעלה או
בעירוי וכן היין דחמין ומשפך וכלל המידה שמיחד למוד
בתוכו יש שמחמיר לעשות בניגוב כמו במשפך לפי
שמתניין בו יין תדיר וביגיות גדולות ארילין לדרוך בהן
בראה שזריכין בניגוב כשדרוך בהן הגוי ולא תימא דווקא
גבת שדרכו לעצור בהן על ידי גלגל וקוצה ככנס בחוזק
היין וכלע לכך זריק בניגוב אבל ביגיות שאין עושין בהן רק
דריכה ברבל בהדחה סבי ולא היא שסרי גיות שכימי

חכמים השנויים בתלמוד לא היה להם גלגל כי אם כבית
הכדר דווקא היה להם כך כדאית' בפ' המוכר את הבית ופ'
איוקן כשך עיילנה לבי דפא גבי כדי עקולי לעכב התפוח
שלא יתפור אמרי' בפ' הגזל ובפ' זה מדר לעקל בית הכדר
וכפ' מרובס וקורה בשלי פ' א' דשבת קמות בית הכדר
עיגולי גבת אלמא כל דברים שיש לבת בזמן הזה לא היה
להם לבת בימי חכמים כי אם בבית הכדר אבל בבית הגת
לא היו עושין אלא דריכה גבת שהיו נותנין הענבים שלימין
דורכין אותן ברבל כמו שאנו עשין עתה בניגיות בזמן
הזה לוקחין גת כענטס מהו לדרוך עם הפסיו גבת ומנריך
ביגוב כן זריק לביגיות הרבילת לדרוך בה זריק בניגוב ואם
דרך בה הגוי ורוצה לדרוך בהן ישראל אל אחריכך לא סבי
בהדחה אלא בניגוב וכן קורה רבי תם ורבינו הרין
ואם בניגיות שלא נבע בהן מאי שקד מותרת בלא בניגוב
כדשכב שמתיר גבת לבת אם הוא יב' חדשים אבל אם
נמשך ימי הקציר חדש או יותר לא דאין הלכה כדשכב כי אם
במשנתינו ולא בהדחיתא ואם שכה ולא עשה ואין ידוע
אם יב' חדש מאי שקד ועד עכשיו היה רבינו תם מתיר
משום הפסד דרבילין גבת ענבים הסחטין באכבים או
בענבים שמתניין עליהם כמו עיגולי גת מעצרא זירא' אבל
בביגיות שאין רבילין לעשות בהן מותר אינמי יין שנתקד
בדחיל לעץ יין ביין במשקא' אבל לא פולט ותוחמרא
חדתא בעינבי שריבא בתר אזלין לאחר שדרכו קצת
וגם נתן בניגיות הגרנותי' מטעם שלק את מינו כמי
שאינו ושאינו במינו היינו ענבים נחרצנים והגין רבין עליו
ומכטלו שהגא פולט ומותר והסל וקברגותי דלא סבי
בניגוב אלא מייסין יב' חדש כדן עקלים ואם הן של ישראל
ונבע גוי כשהן יין סבי בהדחה בישראל ביתן שדרך ג' בהן גת
של עץ שאינה זפותה מותרת בהדחה אבל אם נתקע
גבת מן הזוסף זריק בניגוב כשיסיר הזפת ואם הרתיחו מותר
דדרש רבא נענה ארתחנה וקלים של נכרים ושל נכרין
ורווי ארמאי דעמרא ודיקלא דחלתא בעו בניגוב משפך
של מים אין זריק בניגוב כדאמר רבי אבהו דסביא בהדחה
לבת שאין נעורת ולא זפת חביות אם הוציא את הסוליס
וקביא את החבית אלל היורה המרותחת ושפך היורתין
בחבית מותר כדא' חולטן ברנותין ונענה ארתחנה אמר רב הונא
יין משתחיל לימשך נעשה יין נשך וכן הלכה אם של בניגיות
דרוכה ולקח ישראל מן היין שכלל הוי המשכס' ואם נבע בזמן
זכרנותין הכשוטין באהר הכל או אם נכנס יין צלול בתוך
הסל קרוי המשכס' כקילוח מבר גתני ולמטה הכאסר בצנן
וכן אם פונה הענבי' שבת אילך ואילך ויין כנוס באמצעתי
המשכס' גבת פקוקה ומליאה והזיכור פקוק ואין היין
נמשך ומליאה שלא פונה הענבים לצד אחר מותר על כן
זריק ליזקר שלא יגע בניגיות משפכה הענבים לצדדין
להיות יין במקום אחד ואם מנכס היין יש ליקח יין וענבים
יחד שלא יהא המשכה מה שבביגיות אם יגע גוי ואם
לוקח בכוס יין צלול אסור להחזירו בניגיות
ואם חמיר באמ' שלק את מינו כמי שאינו דין

החלול שבגבית ושאינו מיומ הזבין והחלשים שבגבית
 דכה על היין ומבטלו דקיימא לן כרכא בתר שמה אזלין
 גבי חמרא חדתא ועיכבי ואפי' אם זבין וחלשים מיקרי יין
 קיימא לן כר' יוחנן דאמר בפ' בת' כל האיסורין שבתורה
 בין במינו בין שאינו מיומ בנותן טעם חזן מיון כסך שנתנסך
 בהואי לעז' וקיינו פלוגת דאביי ורבא גבי חמרא חדתא
 ועתיקי ועיכבי אבל רב הובא סבר כרב ושמאל במסא
 בר' יהודה מין במינו אבל חזן קיימא לן כר' יוחנן
 בדאיתא בפ' א' דביצה רב' יוחנן הלכה כר' יוחנן בפ' מי
 שהואי אהו שמאל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכפ' גד
 קנסה אמר רבא מין במינו כפ' והא דאמר אברדמוס גוי
 שקדח במיכתת וקעלה פי' הרגיל לבנות יין אם טוב
 הוא וקדח ונקב מנופה של חבית וקיה סנקב חלול היא
 המיכתת בתוך פי החבית והעלה היין ואשרוהו ואומר
 בתוספתא מפני שטיפת יין אכורה ואוכרת בכל שהו היא
 ר' יהודה היא דמין במינו לא בטיל והא דאמר ר'
 יוחנן בפ' בת' המערה יין נסך מחבית לבור אפי' כל היום
 כולו ראשון בטל וכפ' חזן מעמידין מודת קבוס היין
 אינו בעין אלא פליטת הנודות בטל במים בשחות מס' לפי
 רבינו תם סתם יין של יי' שנתערב ביין של ישראל אפי' אם יש
 ס' ביין היתר מותר גיביות של גוים מליאין עבדים דרוכין
 ושוקין בבית קבוס שכונע או יתר להקקיים היין הכסחא חזן
 לקנות הימנה דחיישינן שמה הגוי משך הימנה ואומר
 בירושלמי אם העליס עיניו ממנו אסור מדר' היין בין
 ביד ובין ברבל ימכר שלא כיון לכסכו על כן מות' בהנאה
 בעובד דהוא במחוז דשרא' ודיה ברונל דלית בה חמרא
 דשרא רבא לזכוכים אפי' המושכך' וכפ' בת' פסקין
 כ' שבד דסתם יין שנתערב עם יינו של ישראל ימכר חזן
 מרמי יין כסך שכו' ורבא שרי כ' שבא אפי' המושכך
 כדאם לינו המוגע ביין בזמן הזה שאין מכסכין לעז' שאסור
 בשתייה ומותר בהנאה דהוי כהא דאמר רב תינאן בן יומי
 ענשה יין כסך שאסור בשתייה ומותר בהנאה למוכרו דדמי
 להנאה גוי דשליק בדיקלא לאתויי לזליבא בקדי דחבית נגע
 בחמרא שלא בכונס דשריי' רבא לזכוכי לזכוכי וגוי
 שמוריק יין מן הכלי בפ' בת' דעז' המערה האי דנפיק
 לברא בזרו ביה רבנן ומה דגוואי לא בזרו ביה רבנן דלא
 הוי אלא כח' ועתה בזמן הזה לוקחין יין כסך
 בחיבותין היינו לא ברעמפיתין ושלקות דאסור אבל לא
 בהנאה ומה שרבי' לין ליקח יין כסך בחוב שלהם או בשכר
 נגע ביין של ישראל שמוכרו לזכוכי דסתם יינו של גוים
 ומבטל של גוים בזמן הזה דמי למדרו בקנה ימכר' שאין
 מתכוין לכסך דבזמן הזה אין מתכווין לביאך ולשכסוך
 וגוי שמתכוין ליגע ביין יש שאסורין בהנאה כהיא דשיכך
 בחלא ואשרו שמאל ור' יוחנן בהנאה וראייה מאברדמוס
 גוי שקדח במיכתת והעלה ואשרו בהנאה אבל נגע ביד
 בלא מתכוין בלא ידעיתא אסור בשתייה ומותר בהנאה
 כהוא דשליק בדיקלא דנגע בחמרא וכפ' פירוש ימים לא
 כתיב כרישא דלזליבא וכפ' פליח ותביא מדדובין ביד בין

ברבל ימכר כל היבא דאינו מתכוין ליגע מותר בהנאה
 מדרתניא חרש גוי שהוטיטו לחבית של יין כשכור של שוק
 ואמרו ימכר' וסיכא שנגע יין בקנה או כדי למרוד
 מדרו בקנה ימכר ור' שמעון מתירו לשתייה ואם הלכה
 כר' שמעון ואם לא בתכוון ליגע כלל לזכוכי דרסי
 ונגע כרישא לזליבא שלא בכונס ושרי רבא לזכוכי לגוים
 אלא אסור בשתייה וכדאיירי בעובדא דר' יוחנן בן
 ארוח והא נגע בטלא שתחב כטלא לתוך דוולא של יין
 ואסור אעפ' ששכר דהוי שכרא אבל לפרח ושאר גזונים
 דלא גרסי ונגע כרישא לזליבא הוה שרי רבי' תם אם נגע
 גז' ביין בקנה שלא בכונס בשתייה כמו זרקו בחמתו
 חבית לבור יין והכשירוהו בשתייה אעז' דזולת חבית מיני
 והא נגע בכונס פי' נגע יין שכטלא' ולפי גירסת שריס
 כרישא דלזליבא שלא בכונס' ואפי' שכי אסריה בשתייה
 לא קשה דזרק חבית בחמתו לבור דוקא לזליבא או קנה
 קטן אבל חבית דבר גדול אינו קרי' נגיעה אלא
 בזמן לכך הכשירוהו בשתייה' כוחו של יי' ששכך יין מכלי
 אל כלי ושכור שהיה שכר מותר אף בשתייה בעובדא דרבי
 יוחנן בן ארוח דאתא בגוויק וראייה בשתייה דכסור דהוה
 שיכרא' הוא דקין אפי' נשאלהו גיביות במוט ונפל מן היין
 לחזן מותר אף בשתייה שנפל שלא בכונס' אבל אם עירס
 גוי מן היין בכונס אסור אף בהנאה בעובדא דר' יוחנן בן
 ארוח חד אשר אף בהנאה שידע שקרא דין אורוקי אנריק'
 וכן אמר רב פפא אדכא' של יין ישראל אכונס דחמרא
 אסור אף בהנאה ודוקא מה שפסק לחזן אבל מה שאסור
 בכלי ביד גוי מותר' אפי' לחזן דאמר נאחביבור הוא
 קבא מיקטף קטופי כדאמר בפרק בת' גבי ישראל המערה
 חבית של יין לבור של יין נסך בקינח שומחית לבור אסור
 ומה שחבית מותר דמיקטף קטופי' או שגוי המערה
 בקינח אסור ומה שחבית מותר' דכח גוי דרבנן' מה
 דבראי בזרו ביה רבנן' ומה דגוואי לא בזרו ביה' ומה
 ששכך הגוי בלבדו לחזן אסור' ואם ישראל מסייע לו
 מותר' מאחר שכח אחר מעורב גוי' אבל לכתחילה לא
 הוה לו לעשות פן יתיאש ישראל לסייע לו' כדאמר
 בפ' בת' דעז' אמר רב להנאה שפוכאי כי שפיתו חמרא
 לא סייע' בהדיהו דילמ' תישליתו וסמחיתו עליהו'
 חמרא אסור הא בדיעבד שפיר דמי' מעצרא וזירא'
 פי' גוי המשפיל קורה על ג' על התפוח של ענבים שיפחט
 היין נזב ממנו מסקנא של הלכה כח כחו אסור על כן
 סייע ישראל עם הגוי אעפ' שהיה לנו לומר מסייע אין בו
 ממש כדאמר בפ' המציע' ויש הרף וקאל על גבי הענבים
 הרי ג' כחות אחוז במקל במוט ומבלבל הגבלל הריב' כחות
 והבלבל משפיל הקורה על גבי הענבים הרי ג' כחות'
 מקל הגבלל וקורה' וגוי הכושאין קיימא לן כר' אשי
 זיקא בין מלייא בין חסירא חמרא שרי דאין דרך ניסוך
 בשכסוך כלי' כשנשא' אבל כוכא מליא ונשאה על
 ראשו חסירא במיבליא פ' יגע בו' אבל כשנשא
 במוט או דלי דרך טעיבתו מותר דקיימא לן כר' אשי כל

סבוב טמא כמו כנביעה חבוי עשה יין נסך וכל שבזב טמא
 כגון זריקה חבוי אינו עושה יין נסך אפי' זרק בכוננה איוזה
 דבר ביין וכשגויס מביאין ענבים בסלין לספסן בכלים
 שהמשיכו יין ופאשלות חדוקין ונחוברין זה בזם יחד ודמי
 כמא דאזיל מיניה וביה צריך איסייע לנו ישראל לקריקלא
 סייע לנו אסור אכל אם זרק חבוי בכת אחת
 מותר בוי שמוליק ענבים לבת שהמשיך מבת יין אסור פן
 יבוע ביין אכל לא המשיך מבת מותר וגי ששופך יין
 לכלי אסור אפי' בדיעבד וגי המקדק ביבית מליאה
 יין הסדוקה לאורכה וסבוי המקדק חבית לאורכה
 שלשם חבית מזומנת ליפול אילך ואילך וכמחדקה מחבר כל
 היין זה לזה אכל בגיבית יין במקומו עומד על ידי
 פירוק הראשון וסדק קטן יש עם ומקדקו וכן בחבית עץ
 שלנו אכל אם סתם גוי נעורת או מטלית בסדק ובחבור
 האלויים לסתום אם נבוע ביין אסור ואם יודע בכדור
 שהנעורת מה שתוחב אינו יוצא משוליים כי תחובי בחריצין
 שדופני החבית סביב סביב אפי' באמצע חבור שוליים
 אם ישל' נתקן הנעורת בשדק וקוין מטפטף אם חבוי תוחבו
 קוי כבוד של עור מלא יין והגי תוחב אברופו מבחין
 וכוספו מבפנים שיסתה בעם הארץ שנבוע באשכולות דאמ'
 בפרק בתרא כל סגת טהורה" הא דאמר רב פפא כל
 דלקדי ברזא חמרא אסיר אפילו בהנאה ואירך שרי
 בהנאה אין לפרש בשתייה אין יין האסור נובע ביין
 אחר איהא מותר בשתייה כגון סקני לא תחב באצבעו
 ביין בחלל חבית אלא בעובי הקב הקיח ידו בישתא וכת
 בישתא קנה חלול היה תחוב בחבית וקכתא חד קטן מחובר
 לראש אחד וראשו שכי כפוף למטה ומוצץ היין דרך קנון
 ויוצא ולא נחצי ידיו עלניה אסיריה רבא להנא חמרא
 ורב פפא לא רצח לאורכו בהנאה ורבא ורב פפא סבוי
 כרסב דאמר ימכר כולו חוץ מדמי יין נסך סבו ורבא
 היה אסור כל היין שבחבית אפי' שתחת בישתא שמנענע כל
 היין כשיוצא דרך הבישתא ורבא לא אסר אלא מה שסוגו
 לצאת עד סוף בישתא כמו עד ברזא וחילוק בין בישתא
 למיכתת שמיכתת צריך למנון כל שעה גוי שהניח
 ידו תחת החלל החבית אסור בהנאה עד ברזא ולמטה מן
 מן הכרזא מותר בהנאה ואסור בשתייה מיקו לא קיימא לן
 כרב פפא דקא רבא אסר בפ' בת' כל מה שבחבית
 יינו של גוי בהצר שישראל דר בבית ומפתח לאותה חצר
 א"ע שם חבוי דר בבית מותר וינו של גוי בחצירו
 של גוי ואין ישראל דר באותה חצר אסור אפי' יש עם
 מפתח וחותם אכל יינו של ישראל בחצר חבוי ואין
 ישראל דר באותה חצר ויש מפתח וחותם אסור אם ישראל
 יוצא ונכנס ככרי קמציא בצד הכדור אם יש לו מלוג על
 היין אסור דקוי כיינו של ככרי משמע שהכדור פתוח ואם
 אין לו מלוג מותר המטהר יינו של ככרי וכתמו ברשות
 חבוי בבית שפתוח לרשות הרבים בעיר ישראל דגויים דרים
 בה מותר וגי מירתת לבע פן יראה ישראל במפתח
 וחותם מיירי מתכני ונא דאמר גוי התקבלתי דקוי כיון של

גויים ואם ישראל דר עם מותר לו פתח פתוח לרשות
 הרבים או יושב עם איכיל לרשות מעל הכותל מותר
 ויין ישראל ברשות חבוי מותר במפתח או חותם כר מאיר
 דכרייתא ור' אליעזר בפרק ב' דע"ז וכשיש מלוג על היין
 וחבוי עומד על הכדור אסור ואם לאו מותר אכל יינו
 של ישראל ברשות חבוי ואיכא מפתח וחותם כיד ישראל
 מניחו להנא קרו יינו של ישראל " ת ז ה

דריכת יין המשכה אסור חבוי

קיימא לן במשנה אחרונה אין דורכין עם סכרי בנת
 משום רב הונא דאמר יין כיון שהתחיל לימשך עשה יין נסך
 מדרב הונא לא הזכיר בת"מ כל מקום שכוונתו היין כיון
 בת בין בגיביות ומפנין חרצנים אילך ואילך שתיכנס היין
 באמצעיתם כדשם כדי לסנן הוי המשכה לפי שבגיביות
 דמירך מיר וכוונתו וכשמיכא סל אחר ומערה לגיביות ואיכא
 מליאה ונמשך היין אילך ואילך קוי המשכה נאוסר חבוי
 ירושלמי בת שפקקה ממבפנים אסורה שאי איפשר שלא
 היה עם טיפה אחת צללה ונבוע בה ומנך כל הכדור
 והא דאמר' בת בעוטה בבת פקוקה ומליאה ירושלמי
 תביא ר' חכא והוא שלא העלים ישראל את עיניו ממנו
 ומוקי רב הונא מה שבת מותר שלא החזיר בגיביות לבת
 דקוי כזוק בר כזוק וסרי ירושלמי הקילוה לכדור האוסר
 כך אס היין נמשך כל הענבים הנשארים בעוטים נעשים
 יין נסך וכאשרים נובע גוי מדרב הונא גויים סמביאים
 ענבים בעוטים ומסליכים בגיביות ומוטות קצת צריך ליזהר
 שלא יאילך חבוי הענבים במקום הגבוה שהיין זכ במקום
 הדומך ונמשך ויזהר שלא יניח חבוי תחת גיביות סנוטפת
 מסדקי דפנות או בשוליים סממשך מה שנופל מן הכלי שאם
 יבוע בגיבית אסור בתוספתא דע"ז הלוקח כובא מן חבוי
 ומצא בגוממיות מותר דידוי בגוממיות אסור פי'
 שבראם שמסכו ממנו אסור כן בכל עניינים שיש לחוש
 למשכה אסור אמירת יין בחותם אחד יינו של גוי
 בשומר או העומד בצד היין בפ' ב' דע"ז תביא אחד
 הלוקח נאחד הסוכר בית בחצירו של גוי ומליאה יין ומפתח
 כיד ישראל ר' אליעזר מתיר בשתייה וחבויים אסורין ופסקין
 הלכה כר' אליעזר וכן פסקי' בפ' בתרא דע"ז יינו של
 ישראל מותר בחותם אחד בכל מקום כר' אליעזר
 ככרי סמציא עומד בצד הכדור של יין או יש לו מלוג על אותה
 היין אסור ירושלמי שכן דרך בעלי חנוט ומיין
 בגיביות וברמות הואיל ויש לו רשות ליכנס ואם אין לו
 מלוג עליו מותר ירושלמי אין לו מלוג אפי' מצא
 בתוך פישוט ידיים ורגלים מותר וכתוספתא דטקרות
 בפ"ח חתם גיתו וכדור נכנס לעיר אינו חושש חבוי מאוס יין
 נסך ישראל שאמר לגוי שמונ' לי בת זה או תפוח זה היין
 אסור התפוח דטקרות משמעין התוספ' דאסור מתפוח
 לעם הארץ הכל טמא נכנס שלא ברשותי אפי' עומד בצד
 טהרות טהורות וכן חבוי בפרק ב' דע"ז היה אוכל עמו על
 השלחן וקניח לפניו לבין על השלחן לבין על הדולבקי וקניח

יצא מה שעל השולחן אסור ירושלמי על השולחן אסור
 בתוך שינוט ידיו על הדולבקי מותר חזן לפי שטו' וכענין
 זה בתוס' בפ"ח דטהרות וקיימא לן בשילתי פ"ל ישמעאל
 כל מקום שהגוי נתפש עליו כבגד היין מותר' כגון אם
 גברה יד ישראל שיכול לדחוקו לפרוע לו אכל אסור הגוי יכול
 לישמט ממנו או איך ידינו תקיפה עליהן היין אסור מאחר
 שאינו ירא לבסותו במטהר אינו שהגוי ברשותו אסור אפילו
 ב' חותמות אם לא ביוצא וככנס אם ישראל דר באותה הצד
 מותר' ואם דר בחצר אחרת אסור' אעפ"י שימפתח
 וחוקתם בידו' ואיכתי יש לגוי מלוא על אותו היין ואינו מניחו
 להוציאו עד שיתן דמים' או ישראל הלוקח יין מן הגוי
 ומניחו ברשותו וקבוי אינו מניחו להוציאו עד שיתן דמים
 אותו היין אפי' יש חותם בתוך חותם אסור עד שיהא שומר
 סס ואפי' יוצא וככנס מותר' ומגע גוי אפי' כבונק בזמן
 הזה שאין מנסכין לעו' קוי כתימון בן יומנו שנובע ביין
 שאסור בשתייה מותר בהכאה' אסור לישראל ליקח יין נסך
 ולהשקותו לגוי משכא לרשותו אסור ליה אלמא מומנו' אבל
 אומר לגוי הלך דיכר וקנה לך בני יין' בתוס' גוי שנמצא
 בפונדוק הדיעו שהסליב או שבעל הפונדוק אסור משל אם
 לא קודיעו שהסליב מאחר שבעל' תצו

שולחן חבית

ועל פי החבית שתם המגופה ונתן החבית בשק או תפר
 בגר סביב החבית' אפי' נקבע קבד וקחבית של עץ אין
 לחום שמא נקב בגוי בחבית והוציא מי היין דקיימא לן כפ'
 השוכר וכפ' בתרא דעץ כ"ש שבדל חייש לשתיתת קב
 במגופה אפי' בשל שד וטיט שאין כיכר כל שכן בשל עץ או
 בשולים שהיה ניכר' וקיימא לן כר' אליעזר דלא חיישי'
 לזינפא אפי' בחותם אחד' וקא דלא מותר' בי גוים משום
 שיכא פ"ח נקב שבמגופה שמא ישם בו גוי מינקת'
 ואעפ"י שרבינו יצחק בר' יהודה היה אוסר בחבית של
 עץ שיכול להוציא מן היין כין חוליא לחוליא' או בכבד כין
 השולים ולסתום' על כן צריך לבסות החבית בשק היטב'
 מיהו הגוים אין מנסכין בזמן הזה וקוי כחומץ שלבו ביד
 גוים אם יש לו חותם אחד דלא חיישי' לזינפא' ואם יש חותם
 במגופה ובכרזא ובנקב הדושן אם שתום והניח עליו שגוק
 וכראה אם ישראל השולחן חבית' של יין לחבירו בחותם אחד
 או בכ' חותמות צריך שיודיע אותו ששלח לו היאך עשוי
 החותם' מיהו אם השולחן היין אומר לגוי הודיעתי למו
 שאני שולח את היין היאך חתמתו מותר אפילו לא קודיעו
 תצו

יין בכפר

יין של ישראל בכפר אם ישראל
 דר באותו כפר ומפתח או חותם
 ביד ישראל מותר כר' אליעזר דהלכה כוותיה' ואם
 הניחו בכפר וחתם החבית ועשה סימן על הדלת בשבטו
 כמו מותר' וישראל שהסכיר בית של גוי והניח בו יין ויש לו
 חותם היין מותר' וישראל קולך ויוצא בחזקת חזרה אפילו
 ספק כל קיום מירתת גוי' אין ישראל באותה עיר צריך

שומר או חותם בתוך חותם אפי' אין לו מלוא דילמ' מוזיק
 כלילת' כשהיין ברשות הגוי אם קולך לו אותו ישראל כאלו
 כל השמירה לגוי ואסור בלא שומר' בתוספתא פ"ח דה
 שישראל וגוים בכנסין לתוכו אעפ"י שהחביות פתוחות וקבוי
 יושב ומשמרן מותר מפני שהם בחזקת המשמיר פי' ואין
 מנסכין בו' פרוור אסיפת עם בכראשית רכא כיוצא יעקב
 " הא דפסקי' קלכת' כרבינו לעזר דארי יין בחותם אחד
 קיינו כשמכיר חותמו וסתמו שהלך ישראל אחר זמן קודם
 שסתרו לחותם ומכירו וקא דאמרינן בחותם אחד אסור קיינו
 בלא הכרה' השולח חבית יין ביד כותי וציר או מוריס
 ביד גוי אם מכיר חותמו וסתמו מותר ואם לאו אסור'

בגוי מיירי היכי דמי חותם בתוך חותם אבבא פומא דחביתא
 זריקה וחתימה' אעב דהלכה כרבי אליעזר דארי בחותם
 אחד ופסקי רב כוותיה' וכן בפרק בת' דקאמר בתלמודא
 וקאידנא דאבירא לן כר' אליעזר דלא חייש לזינפא ומסיק
 רבא דקנא בתראה ומשמע דה' כקמיתו' היכי דמי
 חותם בתוך חותם שאינו רואהו קודם שנסתר' וכן רב אשי
 קאמר הומץ שלנו אין צריך חותם בתוך חותם משמע יין
 בעי דהלכה כרב אשי דקנא בתראה היכא שאין מכיר
 חותמו מיירי מצוין למימר דרבא ורב אשי מיירי אליבא
 דאשרו בחותם אחד' איכתי אליבא דהלכתא מיירי
 כסירה' קילכך גוים שקונים יין מישראל וקנא חתמו
 בחותם אחד' חותם בתוך חותם דחבית מליא חנוקים
 וזוליס כפוליס מצד זה ומצד זה והולכיכו למקום אחר קיור
 למכור ליקדים ופעמים שמתאבבן בעיר שרובת גוים פ' גס
 פתוח טיבול' מתחילה היה רבי' תם כמנע מלשתותו משום
 דתנן המטהר יינו של ככרי בחצר אחרת אסור אעב שיש
 מפתח לכולי עלמא' ואחר כך התיר ושתה מהם משום
 דדוקא ככרי הלוקח יינו בכרמו ומטקרו ישראל אסור אבל
 יין של ישראל שלקחו הגוי לקוליכו למכור למקום קיור
 ביין שטורח לעשות כל כך ליכא למיחש דילמ' טרח ומזיף
 והכריית' לא אסרה אלא במפתח אחד או חותם אחד'

אבל חותם בתוך חותם מותר כמו ינאונכנס' דאמרי'
 בפ' אין מעמיד' אמר ר' יוחנן יין של ישראל ביד גוי משתמר
 בחותם בתוך חותם אליבא דרבנן דאשרו תתם בחותם אחד
 ורבנן דאשרי יינו של ישראל במפתח או חותם ואמרי עד
 שיהא יושב ומשמר או ממונה קכא אלא לקינא דהיינו יוצא
 וככנס אלא ש' דחותם בתוך חותם מועיל כמו יוצא וככנס'
 אעב דר' אליעזר בן פדת אוסר לרבנן חותם בתוך חותם
 קלכך כר' יוחנן וקנא קדין יינו של ככרי בחצירו של גוי עד
 שיהא חותם בתוך חותם דקא לרבנן של ר' מאיר יינו של
 ישראל ויינו של ככרי שוים הם' ובתרווייהו אינו מועיל חותם
 אחד בחצירו של גוי עד שיהא שומר וזכ ומשמר ומועיל
 חותם בתוך חותם וקנא קדין בינו של ככרי' ואם פתח
 פתחו לרשות קרבים או מותר בחותם אחד' אפי' לרביתם
 דמוקים מפני דמטהר יינו של גוי בלא כתב לו שתקבלתי
 ודאיכא חותם מותר מפני שישראל עוברין שט או רובלין
 קמחורין בעיירות' דינו של ישראל השולחן יין ממקום

למקום ועובר דרך עיר שכלם גוים דהנה ליה כמו חזירו
 על כדרי לר' מאיר שרי בחותם אחר ולרכבן אסיר וכלכה
 בר' מאיר דהא רבי אליעזר בסר' אין מעמידין אמריין
 מאתמר בחותם אחד ורב פסיק כוותיק' וגם בפ' השוכר'
 האירכא דקיימא לן בר' אליעזר דלא חייב לזינפי מאי טעמ'
 לא מותבי חמרא בי גוים אמר ליה משום שיבא' עי' נקב
 קטן שהיא על המזבח לצאת שם חזקו כשהוא תוסס'
 וכבריי' בפרק אין מעמידין השולח יין ביד כותי שאינו
 מקפיד על מבע גוי או זיר או מורייס כיד גוי ואינו מכיר
 חותמו וסתמו מותר' ולפי רב דפסק בר' אליעזר
 וזריך סברת חותם' אומם רבי מתיר לשלוח יין של ישראל
 מעיר לעיר בחות' אחד בלא הכרת חותם דהא סתם תלמוד'
 לא בעי הכרת חותם לבסוף מדקיימא לן בר' אליעזר דלא
 חייב לזינפי מאמע האי דלא חייב לזינפי כלל אפילו בלא
 הכרת חותם לבסוף' וכבריי' דמנכח הכרת חותמו וסתמו
 אתיא כרבנן וכן משמע בדקתני שולח אדם יינו ביד כותי
 ותי שולח או זיר או מורייס כיד גוי שם היין כיד גוי לא קתי
 א'עב דלפום אדם אין זריך' אלא חותם אחד דרב דאמר
 בזותם אחד אסו חותם חלתי מורייס פת גבינה הוא הדין
 לר' מאיר ולר' אליעזר דשרו יין בחותם אחד יהא זריך הכרת
 חותם' הלא כן לחתום פי חכית כנעורת או בשום דבר
 ולתת עור על סתמימא קבוע במשמרות ולכתוב אותיות
 חזיים על העור וחזיים על דופני קרני החבית שאם יגביה
 סגוי לא ידע לבוין וליישבו כבתחילה ולתת סביב השוליים
 מקיס שמחכרין דופני החבית ולקבוע שם במשמרות מפני
 סכנעורת הפחוכה שם סביב' שלא יוציאם סגוי לפגוע שם יין
 ולתחבבו אל מקומו כראשון וכל הכרזות לחתוך ולקבוע
 עור עליהם במשמרות או לקבוע כשרים במשמרות לכסות
 כל השוליים והכרזות' וזריך אישלת אל חכירו שלא יגע
 בחבית עד שיבא הוא ויכיר מה שחתם דזריך סברת חותם
 ואפי' לא יראה מי שחתם דיו שיודיע איך חתם ויועיל שירתת
 סגוי' אלא יקלקל חותם ולא יוציא מן היין ומועיל בהכרת
 חותם' חזר רבי' הדין ליישב המנהג אם הלך ישראל והכיר
 חותמו מותר' ואפי' לא הלך אותו ישראל שחותם כי אם
 ישראל אחר רואהו ומוציא חותמו מותר היין' הורה
 רבי' ת"ס כי הקבצים וכלים שלנו המזופפות אם נתן בקן
 סגוי יין מותרות כשיבשוק מים לבד ואין זריך לא עירנו ולא
 סרתחה כיון שאין מכניסו לקיום כל שכן כחדשות דלא
 בענן לא עירנו ולא סרתחה' משום שמה רמא בקן המרא
 ולא ידעין לום דאין דרך להסיס יין בכלי קודם שימכרם
 פסק רבינו זחק בר' שמואל מדכסיר הגביות העשויות
 לדריכה זריך לנכבן כבת של עץ' בשליח ע'בת ומחן
 ומשך של עץ ולא כפרס דפסק דנת בהרחה סגוי מתוך
 כריית אחר גבי עדשים מדיחן ופי' עדשים בת' ורבי' שמואל
 גרם במקום מנכחן מדיחן' ורבי' ת"ס פי' עדשים לאו היינו
 נת' אל אים הוא כדאמ' בית סכר' ושסכת זריכין ניגוב
 זריך ניגוב אפי' לא דרך סגוי מאשתקד יב חדש לא מבעיא
 לרכבן דמזכרי ניגוב במקטת דברים סגויין גבי מי סת

ביתו וכדיו טמאין אלא אפי' לר' שב דמבת לבת דקאמ'
 היינו מתחילת בת לתחילת בת או מסוף בת לסוף בת אבל
 מסוף בת לתחילת בת לא שבי ליה לדריה וסא דקאמ' תלמוד'
 איכא כגויי סו חרפי אפי' לאו כן איכא כגויי טוב' שמוסכין
 פעמים ימי סכרין וקדריכה יותר ממה שעורפת סכת
 סחמה על סנת הלכה' וזמן הכריר וכיסול פירות לפי
 התקופה' ורוב פעמים אין מבת לבת יב חדשים' ואם
 כפרס מסוף בת אשתקד לתחילת בת דהשתא וברלא חרפי
 ואפי' זריך פסיר' ואין לומר בגביות אין עליהן תורת בת
 והבת עוברין על ידי קורם וגבלל דרפין כך לא סיו עושין
 בימי' אכמים אלא בכית הכרין כדאמר בפרק איזוהו נטף
 וכפ' המוכר את בית הזיתים לבי דפי ולא אמר הכי על
 הענבים' וכן ברז מסכת שבת טוענין קורות בית הכר
 ויעליו הבת רק מעצרא זיירא כשילתי ר' ישמעאל שהוא
 בעין כד' וכל השולם רבילין לנגב כדכרי רבי' ת"ס'
 כשדרך סגוי עכשיו' ובאותו שלא דרך עכשיו מקילין
 ואומכין על דבריו של ר' שב דמתיר מבת לבת' ורבי' ת"ס
 התיר כדיעבד בלא ניגוב סבת בתלמוד סיו עוזרי הדריכה
 בטענות עיגולי הבת' כדי לקניא מה שאינו יוצא על ידי
 דריכה היא סיתה של עץ וכאסרת' ותג מביבות שלנו א'עפ
 שגם בגביות יש סנותים אכמים ככדריס כדי לעצור אינם
 אלא המיעוט ולא שכירי' ועוד מטעם חמרא חדתא
 בעינכי או מטעם יין כיון שהוא פוסק יין כיון כפ' ואינו
 אסור במשא אלא שנתכסך לפני עז דומיא דמים במים כי
 דבר מועט הוה חושב מה שיוצא על ידי ניגוב' וקתלמוד
 לא אהניך אלא בבת ומחן ניגוב' היין אם ניתך בקיתק של
 מים כבונק או כסל מים ויש כזביס לבטל הטיפוח שעל
 הכוס היין מותר' סלק את מינו כמי שאינו נשאינו מינו
 רבם עליו ומכטלני' וזתם ייכן כפ' אפי' במינו שזמן הזם
 אין אסור בהנאה וכל כפ' מיקו סחמיר האוסרו במשקן

תבא עליו ברכו

בשלם הרקח אשר חיבר הרב רבינו אלעזר בן רבי יהודה זל

בעיר פאנו בערב פסח שנת רס"ה

H. App. f. ...

Reviso ac conuato per mi. f. Luigi dal uboi

Don. Nucleus No. 5. J. P. Parney

210

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to the bleed-through effect.

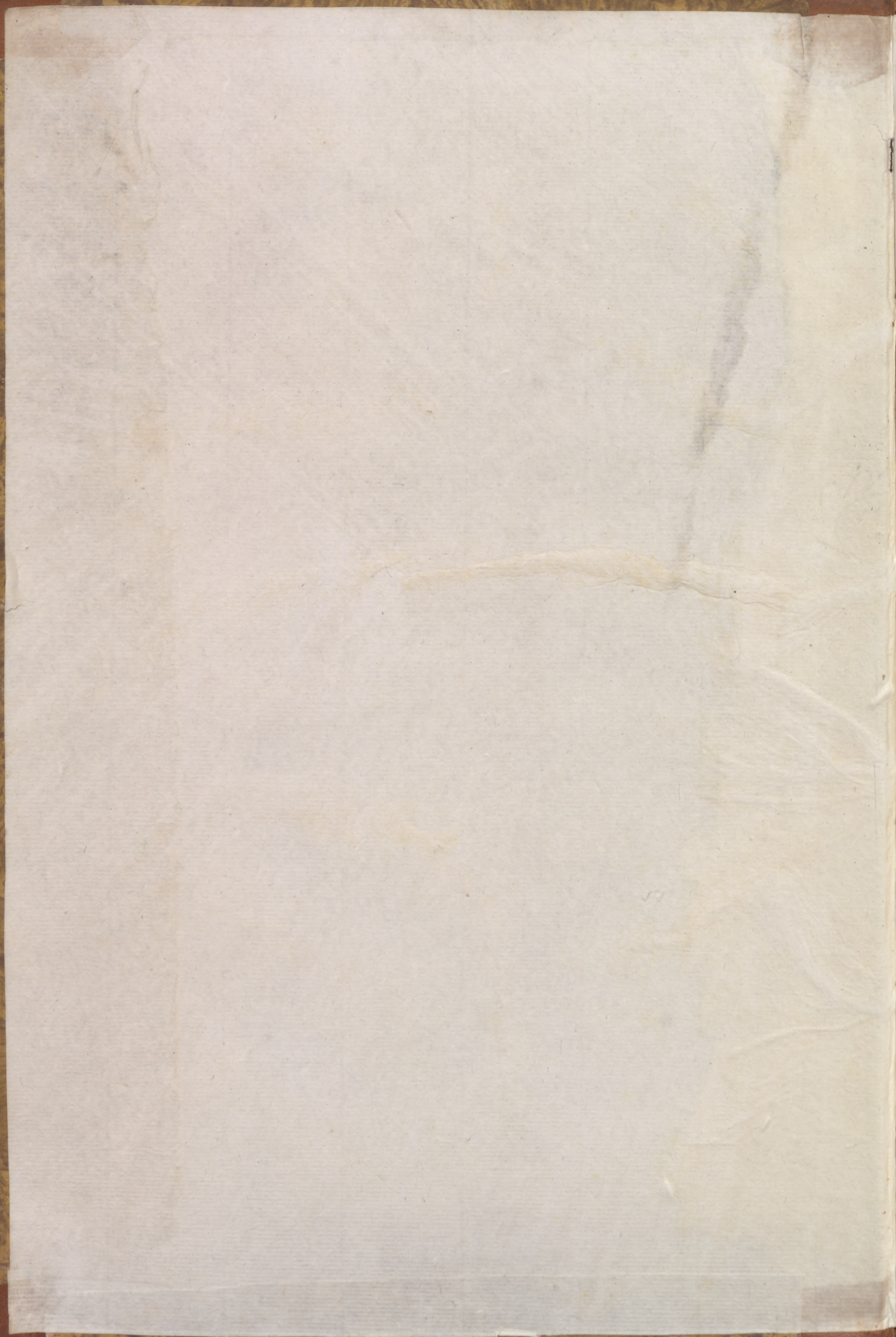

Madona mia charissimo io son uingui alar saper chomes chef io son sano
 chosi lipga don gura che mi faggere chomes chef io son uingui
 alar saper chomes chef io o uoga che andare ranno lunga che
 mio misir parte ex che mia madoa mare col io non so saper
 adeso altro che saper aspriner per adeso altro ferr
 nun ibi nif dir zan ni bringlan og rbi lo cen

B
784.

65
הרוקם
זמן
E. Soncino
Fano 1505